

ŽIVOTOPISI HRVATSKIH FOTOGRAFA

VLADKO LOZIĆ

Vladko Lozić

Životopisi hrvatskih fotografa

Vladko Lozić

**ŽIVOTOPISI
HRVATSKIH FOTOGRAFA**

NAKLADNIK

Vladko Lozić
(vlastita naklada autora)

UREDNIK

Vladko Lozić

Oblikovanje naslovnice

Hrvoje Vinko Lozić

Elektroničko izdanje

ISBN 978-953-59276-3-1

Sva autorska prava pridržana. Ni jedan dio ove knjige ne može se umnožavati, pohranjivati u sustavu za umnožavanje, bilo elektronički, fotografski ili na bilo koji drugi način, bez prethodne pismene suglasnosti autora.

Zagreb, 2021.

Sadržaj:

Knjiga o zvjezdama

Abecedni popis autora

Uvodna riječ

Životopisi autora

Zaštita osobnih podataka

Rječnik osnovnih pojmova

Literatura

*Kada je riječ o povijesnim događajima,
kada se dokazi jednom izgube ili unište,
nema načina da ih obnovimo*

(Arthur C. Clarke, Misterije svijeta)

Ovu knjigu posvećujem generacijama dragih ljudi,
dobrim prijateljima
i ostalim poštovanim suradnicima,
koji su nesebično i samoprijegorno
doprinosili međunarodnom ugledu Fotokluba Zagreb
i hrvatske fotografije

Knjiga o zvijezdama

Ako u tišini pažljivo promotrimo noćno nebo, primijetiti ćemo da je zasuto brojnim zvijezdama. Bez obzira kakve su veličine, njihovo ustrajno treperenje oduzima dah, potiskujući tamu. Pažnju nam, prirodno, prvo privlače one veće i sjajnije. No, u dubini duše znamo da bez onih manjih taj prizor ne bi bio toliko očaravajuć, jer upravo nam sva ta raznolikost pruža neponovljivi doživljaj svemira koji se neprestano širi. Možda su te male, bezimene zvijezde, zapravo veće od onih poznatih koje stalno gledamo, jer se možda nalaze nekoliko milijuna kilometara daleko od Zemlje i stoga nam se na trenutak čine sitne.

Tako je i s umjetnicima-fotografima koji su dobar dio života uložili ne bi li ostavili trag u prostoru i vremenu, učinivši ovaj svijet barem na trenutak plemenitijim mjestom za suživot, hvatajući pritom prolazne trenutke u kojima su svojim objektivima ovjekovječili posebnu i neponovljivu ljepotu. Kao i zvijezde, umjetnici se među sobom razlikuju po veličini koje određuje talent i valorizirani opus. Neki od njih su ostavili veći trag pritom dobivši brojne nagrade i priznanja, dok su drugi na trenutak snažno zabljesnuli i brzo nestali s naše likovne scene kao da ih je progutala „crna rupa“. No bez njih, svi ti dinamični, kreativni procesi ne bi bili isti, jer umjetnost ne čine samo oni veliki, tj. značajni autori, već i oni koji su iz nekog osobnog razloga, prestali djelovati, dinamizirajući pojedine likovne trendove i snimajući pritom vizure koje polako iščezavaju i mijenjaju se. Poznato je da se svaki čovjek razlikuje, a tako i njegova životna priča.

Vladko Lozić je poput vrsnog enciklopediste pomno zabilježio sve te zanimljive sudbine autora koji su zavrijedili svojim stvaralaštvom biti u tako važnoj knjizi pod nazivom „Životopisi hrvatskih fotografa“. Ova knjiga ne može obuhvatiti njihove unutarnje drame, emocije, misli, ali zato može zabilježiti sva bitna postignuća kojima su oni obogatili društvo u cjelini. Vladko Lozić je veliki humanist, koji je dobar dio života proveo kao tajnik Fotokluba Zagreb od 1967. do 1983. i 1988. do 2015. godine, skupljajući pritom dragocjeni materijal što u fotografskoj građi, što u katalogima. Godine 1970. osnovao je i dragocjenu Zbirku hrvatske fotografije, u kojoj se nalazi preko 10 000 fotografija, a 1976. dodijeljeno mu je i počasno zvanje majstora fotografije. Osvojio je preko 60 raznih nagrada i priznanja za svoj rad na raznim domaćim i međunarodnim natjecanjima. Upravo takva Vladkova svestranost omogućila mu je da svo to iskustvo svjedoka vremena, koji se našao na pravom mjestu, u pravo vrijeme, na izvoru svih bitnih informacija i događaja, suvislo pretoči u pitku pisanu riječ od koje će svi imati koristi za buduća pokoljenja. Mnoga imena su tako spašena od zaborava, dok oni poznatiji autori dobili su nešto više prostora u njegovoj knjizi, koju će s osobitom pažnjom koristiti svi zaljubljenici u fotografiju, umjetnici, fotografi, likovni kritičari, povjesničari umjetnosti, novinari, studenti...

Također, autor je u knjizi, osim fotografa, uvrstio sve one stručnjake iz domene kulture i umjetnosti, koji su svojim utjecajem i radom potpomogli izlagački život članova Fotokluba Zagreb, što je samo potvrda profesionalizacije takve amaterske udruge koja već duži niz godina ima svoj prepoznatljiv ugled u Hrvatskoj i svijetu. Kad se samo baci letimični pogled na kazalo s imenima umjetnika po abecednom redu, tek onda shvatite da fotografija zauzima jedno ključno mjesto u našem bogatom, kulturnom životu.

Lozić pomno nadopunjuje sav taj pisani materijal s novim podacima, čak i kada bolestan leži u krevetu, trpeći bol u svom stanu.

On je pravi primjer intelektualca i filantropa kojeg će kasnije teško itko moći zamijeniti i naslijediti, i koji je s toliko entuzijazma popularizirao taj medij s nadom da će mu se jednog skorašnjeg dana otvoriti toliko željeni Muzej fotografije u gradu Zagrebu u kojem bi svi navedeni protagonisti ove knjige dobili svoj novi dom.

Svebor Vidmar

Abecedni popis autora

ABADŽIĆ Stanko
ADAM Miroslav
ARBUTINA Miroslav
ATLETIĆ Zvonimir
BABAC Ljubica
BALJKAS Sanja
BANČIĆ Ermano
BARIČEVIĆ Zvonko
BARIŠIĆ Nella
BARTOL Ivica †
BAVOLJAK Darko
BENAŽIĆ Marina, počasno
BENKO Ladislav †
BERNFEST Miljenko
BEUS Dragčević Anita
BEUS Tomislav
BEZIĆ Ante †
BEZIĆ Nada
BIŠĆAN Mladen
BIŽELJ Drago †
BOJANIĆ Đorđe
BOJIĆ Biljana, počasno
BOLANT Davor
BOLJKOVAC Mladen
BORČIĆ Dragan
BORČIĆ Nives
BOSNAR Predrag
BOTA Dražen
BOŽIĆ Borislav
BOŽIČEVIĆ Srećko †
BRAUT Marija †
BRKAN Ante †
BRKAN Zvonimir †
BRKIĆ Nena
BULJEVIĆ Zvonimir †
BRUNOVIĆ Eva, počasno
RATKOVIĆ BUKOVČAN Lada, počasno
BUNIĆ Valentina
BUNTAK Franjo †, počasno
BÜRGERMEISTER Vedran
BUTKOVIĆ Branimir

BUTKOVIĆ Dren
CAJZEK Pavao †
CANOSA Paolo
CAR Željko
CESAREC Ivana
CIZELJ Vlado †
VUKOV COLIĆ Darko
CUCULIĆ Helena
CURIĆ Davor
CVITAŠ Janko
CVJETANOVIĆ Boris
ČETKOVIĆ Jozo †
ČOLIĆ Marko
ČUVALO Ante, počasno
DABAC Petar
DABAC Tošo †
DEBELJKOVIĆ Branibor †
DIMITRIJEVIĆ Bojana, počasno
DIMITRIJEVIĆ Stojan †
DITJO Nada
DOKMANOVIĆ Ranko
DOLENEC Maja
DOMAC Julija
DRAGIČEVIĆ Pero
DUBROVIĆ Ervin, počasno
DUČAK Danilo
DUJMOVIĆ Valerija
DUMANČIĆ Zvonimir †
ĐOGIĆ Zvezdana
ĐUKIĆ Vesna
ERIĆ Ernst Franjo †
FATIČIĆ Feđa Fjodort
FATUR Josip †
FILIPIN Ivan †
FIZI Milan †
FLUKS Ivan †
FRAJTIĆ August †
FREUND Milan †
FRLAN Ana Marija
FUCHS Richard †
GABRIJELIĆ Igor

GAMULIN Ljubo
GARBIN Ljubomir †
GAŠLJEVIĆ Zlata
GAŠPAREVIĆ Željko
GAŠPAROVIĆ Miroslav, počasno
GATTIN Nenad †
GEREŠ Darko
GIURICIN Virgilio,
GJOPAR Bruno
GLOGOVČAN Renato
GOJEVIĆ Robert, počasno
GOLOB Zvonimir †
GOLUB Boris
GRČEVIĆ Mladen †
GRČEVIĆ Nada †, počasno
GRIESBACH Đuro †
GRIESBACH Ljudevit †
GRIGIĆ Božidar †
GRKOVIĆ Sanja, počasno
GROS Čedomil
JURKOVIĆ GROS Senka
GRUBIŠIĆ Slavo †, počasno
GRŽINA Hrvoje, počasno
GUDELJ Milan †
GUTEŠA Vladimir †
HABERMÜLLER Ignjat †
HAJEK Tomislav
JANKOVIĆ HAPAVEL Edita, počasno
HEČIMOVIĆ Ivan
HEIDLER Krunoslav †
HEKMAN Jelena †, počasno
HLADY Vladimir
HLEVNJAK Branka, počasno
HNATJUK Boris
HNOJČIK Toni
HOHNJEC Oto †
HORVAT Berislav †
HORVAT Vladimir †
HORVAT Maks
HORVATIĆ Darko
HOYKA Damir

HRAZDIRA Otokar †
HRELJANOVIĆ Viktor †
HRIPKO Ivica †
HRNJAK Maja
HUMIĆ Denis
IBRAHIMOVIĆ Faruk
IBRIŠEVIĆ Romeo
IVANIŠ Janko
IVANOVIĆ Igor
JAGETIĆ Petar †
JAKOLIĆ Vladimir
JANEKOVIĆ Đuro †
JAŠA Ante
JELAČA Zoran
JELENČIĆ Srećko
JENDRAŠIĆ Branimir †
ODIĆ JENDRAŠIĆ Jasenka †
JERNEIĆ Branimir †
JOVANOVIĆ Zvonko †
JOVANOVIĆ Željko
JURIĆ Vera
JURIĆ Sanja
JURIČIĆ Mladen
JUŠIĆ Božidar †
KADIJA Blaženka
KADIJA Miroslav
KARABEGOVIĆ Ognjen (Ogy)
KASAL Božidar
KAŠINEC Nataša
KAUZLARIĆ Leon †
KEČKEMET Duško †, počasno
KERBLER Stojan
KEREŠA Zdenko
KEZIĆ Neno
KINDY Lana
KLARICA Josip †
KLARIĆ FJODOR Feđa, počasno
KNEBL Biljana
KOCJANČIĆ Peter †, počasno
KOCIJANČIĆ Đurđica
KOJIĆ Branko †

KOLARIĆ Zoran
KOLOŠA KOLOŠ Jože †
KOMAN Mitja †
KOS Vedran, počasno
KOŠČEVIĆ Želimir, počasno
KOVAČIĆ Tomislav
KRČADINAC Željko
KRSTULOVIĆ Aljoša
KUKEC Aleksandar †
PRIVORA KURTELA Ivančica
KUŠEN Damir, počasno
KUZMANOVIĆ Mladen †, počasno
KUZMIĆ Zdenko, počasno
LAMBAŠA Gojko, počasno
LAPIĆ Dražen
LAVIČKA Ferdo †
LENKOVIĆ Mario
LENNERT Geza
LISAC Krunoslav
LOVRIĆ Daniel
LOVRINČEVIĆ Damir
LOZIĆ Vladko
MRAZEK LUGAROV Ana
LUGAROV Šime
LUPINO Stephan, počasno
LUŠ Branko †
LUŠIN Danijela
MAGYAR Ivan
MAHOVIĆ Hrvoje
MAKAROVIĆ Zoran
MAKEK Višnja
MALEKOVIĆ Vladimir †, počasno
MALVIĆ Dubravko
MARCUTTI Nino †
MARGAN Vlatko
MARIĆ Tomislav
MARIČIĆ Veljko †
MARIJANČIĆ Božo
MARJANOVIĆ Dorijan
MARINKOV Branko †
MARINKOVIĆ Vojislav †

MARINOV Fred †
MAROEVIĆ Tonko †, počasno
MAROHNIC Miljenko
MAROTTI Miljenko
MARTIĆ Nenad
MATAJA Antun
MATOŠEVIĆ Irena
MAURO Isabella
MAŽURAN Juraj †, počasno
MEDAR Ivan †
MEDAR Mladen, počasno
MEDEOTTI Mario †
MEHIČIĆ Krešimir
MIDŽIĆ Enes
MILANOVIĆ Mirna, počasno
MILEKIĆ Đoko †
MILETIĆ Filip
MILETIĆ Ivanka
MILIN Mare Marija
MIRAK Marija
MIZNER Zlata Laura †
MJEDA Luka
MLADENOVIĆ Radiša
MUDRINIĆ Milutin †
MUNK Zdenka †, počasno
NAZOR Diana
NEKIĆ Dunja, počasno
KULUŠIĆ NERAL Zoran
NESKUSIL Dinko
NIKOLIĆ Saša, počasno
HOHOŠ NOVAKOVIĆ Marija
NOVAKOVIĆ Željko
OREL Alojz †
ORLIĆ Andrija †
ORŠIĆ Ivan †
OSREČAK Zoran
OSTOJIĆ Borislav
OSTOJIĆ Branko
PALEŠČAK Ivana
PANIĆ Gordan
PASARIĆ Maja

PAUŠIĆ Drago †
PAVIĆ Matija
PAVIĆ Milan †
PAVIĆ Slavka
PAVIČIĆ Tomislav, počasno
PAVLIĆ Vladimir †
PEČKOVSKI Vladimir
PEDIŠIĆ Ivo †
PEJKOVIĆ Renato
PERIĆ Miljenko †, počasno
PERVAN Ivo
PETROVIĆ Ladislav (Laci) †
CRNKOVIĆ PILAŠ Mery
PILIĆ Sanja
PLANINIĆ Ivana
PLAŠČ Željko
PLEŠE Vesna
PLETIKOSA Krešimir
POMYKALO Dražen †
POPOVIĆ Mladen †
PORUPSKI Mirjana
POSAVEC Ivan
POŽAR Snježana (Žana)
PRIMORAC Branka
PRIŠLIN Mirko †
PROSOLI Iva, počasno
PUČAK Ivan †
PUTAR Radoslav †, počasno
RAČKI Neda
RADIČANIN Zvonko
RADINOVIĆ Božica
RADMAN Slavko
RADOVČIĆ Šime †
RANILOVIĆ Bolto †
RENDELI Zvonimir
RENDULIĆ Drago †
RESLI Marinko
ROCA Ante †
RUBČIĆ Berislav †
SABOL Petar
SERDAR Višnja

SIMONČIĆ Vlastja †, počasno
SINGER Ernst †
SKOBE Dragutin
SKRYGIN Georgij (Žorž) †
SLAKO Đuro †
SMOKVINA Miljenko, počasno
SOLARIČEK Vladimir †
SONTACCHI Boris
SOPRANO Fernando †
SRKULJ Georg (Žorž) †
STANUŠIĆ Ilija
STARZYK Albert †
STIASNI Antun †
STOŠIĆ Karmen
STRENJA Eduard †
STRIKOMAN Šime
STRIŽIĆ Zdenko †, počasno
STUPAR Bogdan †
SUDNIK Ivica †
SZABO Marijan †
SZEGE Nikola †
ŠAKIĆ Antun †
ŠEBIĆ Željko †
ŠEBREK Vinko
ŠESTO Ana
ŠESTO Darija
ŠIMUNIĆ Vladimir
ŠIPOŠ Velimir
ŠKROBONJA Ante
ŠMID Karlo Erih †
ŠMIDER Erika
ŠMITRAN Tihana
ŠNUR Oskar †
ŠOBAT Rajko
ŠOBER Milan †
ŠOLETIĆ Željko
ŠOŠTARIĆ Cvjetko †
ŠPANEC Ksenija
ŠPIČKO Stjepan
ŠPOLJAR Vesna
ŠPRALJA Eugenija

ŠPRALJA Joso †
Iva Šika Banini Šprem
ŠTALEKAR Vlasta
ŠTIMAC Sandra
ŠTOKIĆ Nevena, počasno
ŠURJAK Zlatko †
TAČKOVIĆ Izidor
TADIĆ Krešimir †
TANOČKI Zvonimir
TEŽAK Branko
TILJAK Damir
TIRIĆ Dražen
TKALČIĆ Vladimir †, počasno
TOMULIĆ Aleksandar (Saša)
TONKOVIĆ Marija, počasno
TOPIĆ Marin
TOPOLOVŠEK Laura, počasno
TOTH Pavao
TRAVIRKA Antun †, počasno
TRBOJEVIĆ Davorka
TRIŠLER Eugen †
TRUNTIĆ Sandra
TUDJA Petar
UJEVIĆ Tvrtko
UŠAJ Josip †
VALAI Robert
VELIKONJA Nenad †
VERZOTTI Ante
VESOVIĆ Milislav (Mio)
VESOVIĆ Velizar
VIDMAR Svebor, počasno
VIDMAJER Ljubo †
VLAHOVIĆ Mladen

VLAŠIĆ Ivica †
VORANO Tullio, počasno
VRANIĆ Goran
VRANIĆ Josip †
VRANIĆ Nikola (Nino) †
VRANKOVIĆ Dinko †
VRBANIĆ Ivan †
VRBANOVIĆ Stjepan †, počasno
VRDOLJAK Marko
VRTOVEC Stanko †
VUCELIĆ Zlata
VUČEMILOVIĆ Nikola †
VUČINOVIĆ Vladimir (Čarli)
VUJANOVIĆ Branko, počasno
VUJČIĆ Davorin
VUKELIĆ Zdenko
ZAGODA Zvonimir †
ZEMAN Mato
ZRNEC Zlatko †
ZUBER Vilko †
ZULBEARI Gadaf
ZUPPA Ivan †
ŽERJAV Davor
ŽIGO Sabrina, počasno
ŽORŽ Istog Duško

Napomena:

Križ uz ime oznaka je za pokojne autore

Uvodna riječ

Uvodna riječ

Kada sam se upustio u istraživanja povijesti hrvatskog fotoamaterskog pokreta, nisam ni slutio kako ću se mnogo puta sjetiti gospođe Nade Grčević, moje drage pokojne znanice, koja mi je davno jednom zgodom rekla, pišući svoju danas antologijsku knjigu *Fotografija u Hrvatskoj u devetnaestom stoljeću*, kako se najviše namučila s prikupljanjem odgovarajućih podataka na mjestima gdje nije mogla ni sanjati da će biti, često puta pretražujući stare albume zagrebačkih obitelji ili stvari po tavanima i podrumima.

To je u potpunosti u skladu sa izrekom Arthura C. Clarkea: „Kada je riječ o povijesnim događajima, kada se dokazi jednom izgube ili unište, nema načina da ih obnovimo“, koju uvijek uzimam kao moto mojih knjiga.

Prikupljanje biografija je težak i nezahvalan posao iz više razloga. Ako se radi o preminulim autorima tada je vrlo teško doći do biografskih podataka, posebno ako se radi o dužem odmaku vremena. Naravno, ako su ti autori bili dobro poznati, etablirani i imaju vlastite monografije s iscrpnim podacima, tada je zapravo najveći problem kako od obilja podataka napraviti prepoznatljiv i suvisao koncentrat. Biografije ostalih autora iz 20. st. do kojih sam uspio doći su uglavnom cjelovite i više se ne mijenjaju. Eventualno je potrebna samo neka dopuna. Međutim, velik je problem s nekim nekada izuzetnim autorima (po sačuvanim fotografijama), za koje postoji tek par podataka ili ih uopće nema i više ih ne uspijevam pronaći.

U ovoj knjizi navodim i imena starijih autora iz 20. stoljeća, za koje osim imena i prezimena, godine pristupanja Fotoklubu Zagreb i još ponekog podatka nisam pronašao ništa više. Listajući stare kataloge, kao jedini izvor informacija, navodim i njih jer sam ih otkrivao kao aktivne izlagače u njihovom vremenu. Svaku i najmanju informaciju o njima primio bih sa najvećom zahvalnošću.

Kod recentnih autora poteškoće su druge prirode. Oni su živi, tu su među nama, njihovi se životopisi stalno mijenjaju i dopunjavaju i istraživač je u pravilu uvijek u zaostatku sa ažuriranjem podataka. Tek što nešto ažurirate i objavite već ste na udaru kritike autora, kao npr: „*Naveli ste da sam održao 11 samostalnih izložbi, što nije točno, bilo ih je 14*“. Kod aktivnih izlagača podaci će se stalno mijenjati, što i istraživač ali i autori moraju prihvatiti kao činjenicu. Ako je ikako bilo moguće, životopise sam ažurirao do objavljivanja ove knjige.

Pri koncipiranju ove knjige nametala mi se jedna dilema. Da li u knjizi obraditi samo poznate autore iz 20. stoljeća i samo poznate autore iz 21. stoljeća ili i autore koji tek „stasaju“ u svijetu fotografije u Fotoklubu Zagreb. Opredjelio sam se za ovu drugu varijantu, dajući tako priliku i podstrek i tim mladim (u fotografskom smislu) autorima za njihov daljnji uspješni rad. Stoga sam u ovu zbirku životopisa uvrstio i sve recentne autore 21. stoljeća koji su bili obuhvaćeni u mojoj knjizi *U susret vremenu* (2013.). Iz istih razloga knjigu sam proširio i sa drugim potvrđenim „mladim“ autorima ovog stoljeća. Na taj način knjigom su obuhvaćeni autori od 30-ih godina prošlog stoljeća do autora 20-ih godina ovog stoljeća.

Završetkom rada na pisanju knjige *125 godina Fotokluba Zagreb* i njenoj objavi *on line* na internetu u prvoj polovici 2020. nastavio sam s radom na knjizi *Životopisi hrvatskih fotografa*. Imao sam obrađenih 321 životopisa. Prikupljajući životopise od recentnih fotografa od njih se uvijek postavljalo logično pitanje o kakovoj se knjizi zapravo radi. Radi toga sam krajem 2020. svih 321 životopisa objavio *on line* na internetu, samo kao informaciju o knjizi. No i dalje sam prikupljao životopise recentnih autore koji bi po mom mišljenju trebali biti uvršteni u ovu knjigu. Rezultat toga bio je da sam knjigu dopunio sa novim životopisima. Tako se početkom 2021. pojavilo drugo privremeno elektroničko izdanje ove knjige sa obrađenih 345 autora. Već pogađate; i dalje sam otkrivao sve nove recentne autore koji su se istakli u svojoj izložbenoj aktivnosti pa sam smatrao da i oni zavrijeđuju biti uvršteni u ovu knjigu. Tako se u knjizi našlo 386 životopisa. Čak 61 autor više od početnog broja. To se vremenski odužilo i povuklo za sobom ponovno naporno

ažuriranje svih do tada prethodno prikupljenih i obrađenih životopisa tijekom cijele 2021. Radi toga sam morao podvući crtu i definitivno knjigu zaključiti koncem 2021.

Nažalost, krivo shvaćena i krivo tumačena Opća uredba o zaštiti osobnih podataka jako mi je otežala dobivanje sadašnjih adresa svih recentnih autora iz ove knjige u svrhu dopune njihovih životopisa. Do nekih nisam mogao nikako doći, pa će oni (na sreću mali broj) možda biti zbog toga prikraćeni. Ipak, smatram da i ovakav nepotpuni popis njihovih životopisa može korisno poslužiti istraživačima povijesti hrvatske fotografije.

Ovdje moram još nešto posebno naglasiti. Ako se pažljivo prelista popis fotografa odmah se uočava da to nisu svi hrvatski fotografi koji su se u povijesti fotografije nalazili i živjeli u Hrvatskoj. Za takav poduhvat trebao bih tim istraživača, što je moguće samo u nekoj profesionalnoj znanstveno-istraživačkoj instituciji. Međutim, predmet mojih istraživanja nisu ni bili svi hrvatski fotografi, odnosno njihovi životopisi. Naglašavam, da su u ovoj knjizi prikupljeni životopisi fotografa članova Fotokluba Zagreb do kojih sam mogao doći, ali i drugih koji su na bilo koji način bili u kontaktu sa Fotoklubom Zagreb, bilo da su izlagali u Galeriji Fotokluba Zagreb, omogućili članovima Fotokluba Zagreb izlaganje u drugim prostorima, ili su svoje kolekcije fotografija darovali Fotoklubu Zagreb za Zbirku hrvatske fotografije, koja je zaštićena 2005. godine pri Ministarstvu kulture, Upravi za zaštitu kulturne baštine i upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske sa svojstvom kulturnog dobra.

Ovdje sam također obradio i životopise nekih fotografa iz inozemstva, s kojima je naš Klub dugo surađivao, i koji su mnogo doprinijeli afirmaciji našega Kluba u njihovim sredinama.

Izuzetna mi je čast, što mogu posebno naglasiti, da knjiga obuhvaća *počasno*, uz njihovo dopuštenje, i životopise uvaženih i cijenjenih stručnjaka iz domene kulture i umjetnosti, s kojima sam u mojem dugogodišnjem tajničkom mandatu u Fotoklubu Zagreb (od 1967. do 1985. i od 1997. do 2015.) surađivao, a koji su tijekom vremena svojim djelovanjem podupirali Fotoklub u njegovu radu, dajući na takav način priznanje Klubu za njegov doprinos hrvatskoj fotografskoj umjetnosti. Uvrštenjem njihovih životopisa u ovu knjigu, želim im se zahvaliti na njihovoj potpori Fotoklubu Zagreb.

Kada sam knjigu priveo kraju i pažljivo izlistao popis ovih počasnih životopisa, ostao sam iznenađen njihovom brojnošću. Vjerujem da je to najbolja potvrda ugleda koji uživa Fotoklub Zagreb kao amaterski klub među ljudima iz struke.

Pri pisanju ove knjige pridržavao sam se Zakona o autorskim pravima Republike Hrvatske. Na moj upit Agenciji za zaštitu osobnih podataka Republike Hrvatske od 19. srpnja 2018. dobio sam potvrđan odgovor da moj rad na ovoj knjizi nije u suprotnosti s Općom uredbom o zaštiti osobnih podataka u Republici Hrvatskoj od 25. svibnja 2018.

Autor, 2021.

Životopisi Hrvatskih fotografa

Stanko ABADŽIĆ (Vukovar, 1952.)

Jedan je od najvećih hrvatskih suvremenih fotografa. Fotografijom se bavi od 1967. godine, dakle, od najranije mladosti. U razdoblju od 1970. do 1980. bio je član Fotokluba Borovo, u okviru kojeg je izlagao svoje fotografije na izložbama, a član Fotokluba Zagreb postao je 2000. godine.

Na Humboldtovom univerzitetu u Berlinu diplomirao je germanistiku 1975. godine. Fotografijom se započeo baviti profesionalno u novinarstvu. Radio je kao dopisnik *Vjesnika* iz Vukovara (1980.-1990.), kada su zapažene njegove reportaže iz Tunisa, Malte, Turske i drugih zemalja. Fotoreporter je sa vrlo širokim rasponom tema.

Od 1995. do 2002. godine boravio je u Češkoj, gdje je radio kao slobodni fotograf. U Češkoj je također imao brojne skupne i samostalne izložbe, a najveću retrospektivnu izložbu imao je u Pragu, u Komornoj galeriji Doma fotografije Josefa Sudeka, koja nosi ime po čuvenom češkom fotografu. U Pragu, uz pomoć hrvatskog veleposlanstva objavljuje i prvu knjigu pod nazivom *U ogledalu života*. Njegove praške priče objavljene su 2003. u Zagrebu, kao druga fotomonografija pod nazivom *In Absentia.*, retrospektivnog karaktera, u Muzeju Mimara u Zagrebu. Ta izložba označava njegov povratak na hrvatsku fotografsku scenu.

Od 2002. godine jedno je vrijeme živio i radio na otoku Krku kao slobodni fotograf. Od godine 1998. ponovno se aktivno uključuje u izložbenu djelatnost na skupnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Održao je i brojne samostalne izložbe fotografije u zemlji (Osijeku, Novigradu, Splitu, Zagrebu, Dubrovniku, Karlovcu, Sisku, Rijeci i Daruvaru) i inozemstvu (16 europskih zemalja te u Argentini, Japanu, Americi i Rusiji). Dobitnik je niza nagrada i priznanja.

Rasponi njegova interesa su veliki. Snima reportaže, *life* fotografiju, portrete, reklamnu fotografiju, arhitekturu i plakate. Njegove fotografije objavljuju se u časopisima i novinama: *Respekt*, *Spot/Hrvatska*, *Elle/Češka*, *Fotomag*, *Vjesnik/Hrvatska*, *Photoeye* *Schwarzweiss/Njemačka*, *Photo/Francuska*. Redovito suradjuje s izdavačkim kućama Disput, Meandar, Fraktura, Znanje, AGM na oblikovanju naslovnica knjiga. Godine 2004 primljen je u HDLU u Rijeci. Član je HDLU Zagreb, Hrvatskog saveza samostalnih umjetnika Zagreb.

Njegove fotografije nalaze se u brojnim zbirkama i privatnim kolekcijama u Europi, Hrvatskoj i Americi (Filip Trade Zagreb, Zbirka hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb, Muzej grada Rijeke, Moderna galerija Rijeka, Moderna galerija Zagreb, Steven Cohen Gallery L.A./USA, Stuart N. Brotman Communications Boston/USA, Perdita Adrian Kunze/Njemačka, Galerija Moosgasse Kempen/Njemačka, Kazutami Ando Tokio/Japan, Karel Kresta Prag/Češka, Stockeregg Zuerich/Švicarska, Vintage Ltd/USA, Pg Art Gallery/Turska, John Cleary Gallery Houston/USA, Umeleckoprumyslove muzeum/ Praha, Fotografska zbirka pariske banke HSBC/Francuska.

Portfolio mu je objavljen u nizu časopisa: *Black and White/Amerika*, *Schwarzweiss/Njemačka*, *Fotoforum/ Njemačka*, *Photoeye/ Bugarska*, *Fotografie Magazin/ Česka*, *Photoart Magazin/ Češka*, *Fotomag/Hrvatska*, *Oris/Hrvatska*, *Livingston/Hrvatska*, *Photo/Rumunjska*, *Refoto/Srbija*, *IZ/ Turska*, *Photo Art International /Francuska*, *Polka/ Francuska*. Dobitnik je Nagrade Toše Dabac za godinu 2020.

S pravom se može reći, da Stanko Abadžić svojim današnjim djelovanjem u 21. stoljeću nastavlja časni put svoga velikog prethodnika Mladena Grčevića. Živi u Zagrebu.

Miroslav ADAM (Osijek, 1940.)

Strojarski inženjer, član je Fotokluba Osijek od godine 1967. Jedan je od najistaknutijih članova tog Fotokluba Osijek, koji je svojim višegodišnjim nesebičnim dragovoljnim radom, posebice od godine 1977. kada je izabran za klupskog tajnika, pokrenuo s mrtve točke uspavani osječki fotoamaterizam i mnoge organizacijske oblike djelovanja, što je doprinijelo oformljenju jednog od najuspješnijih fotoklubova u ondašnjoj državi (1984. i 1985. bio je najbolji klub, 1986. godine četvrti, a 1987. treći po uspješnosti u tadašnjem Foto savezu Jugoslavije).

U svom je Klubu dugi niz godina kao predsjednik bio nositelj sveukupnih klupskih aktivnosti (obučavanje mladih članova kroz tečajeve, seminare i slično, osposobljavanje članova za vođenje fototečajeve, pokretanje izložbene aktivnosti u klubu, organizacija izložbi fotografije i diapozitiva u boji, osnivanje klupske stručne biblioteke i čitaonice). Utemeljitelj je i obnovitelj tradicionalnog *Salona fotografije Osijek* (1998.) kao i pokretač *Izložbe autora Osječko-baranjske županije* (1995.). Pokrenuo je Galeriju Fotokluba Osijek u Hotelu Osijek u kojoj je kroz pet godina postojanja kao voditelj ostvario blizu sedamdeset klupskih i samostalnih izložbi fotografije.

Nakon Domovinskog rata uspostavlja FotoArt Galeriju FKO u Zavodu za urbanizam i graditeljstvo gdje kroz pet godina organizira oko 60 samostalnih, klupskih, pa i međunarodnih izložbi fotografije. Organizator je niza fotosessiona (Vilany/Budimpešta, Vinkovci, Venecija i Ružica Grad). Pokreće međunarodnu suradnju s Mecseki fotoclubom/Mađarska, Fotoklubom Maribor/Slovenija, Fotoklubom Tuzla/B&H, Melbourn Camera Club/Australija i FC Dynamic/Austrija, kao i međuklupsku suradnja s FK Zagreb, CVU Batana/Rovinj, FK Vinkovci, FKK Drava-Đurđevac, FK Kornat, FKK Đakovo i ostalim klubovima Osječko-baranjske županije.

Posebno uspješno obnavlja klupske aktivnosti nakon Domovinskog rata. Osim izuzetno uspješnog organizacijskog i društvenog djelovanja spada i u red najistaknutijih izlagača diapozitiva u boji. Uspješno je sudjelovao na preko 120 natječajnih izložbi, isključivo diapozitiva u zemlji i inozemstvu, na kojima je osvojio 34 različite nagrade i priznanja. Nositelj je amaterskih počasnih zvanja (FA I FSJ, nastavnik FSJ, Hon.F.C.Dynamic/Austrija, Zaslužni član Fotokluba Osijek, Hon. ZO FK Zagreb). Svoje znanje sustavno je prenosio mlađim naraštajima i fotografima osobnim naputcima, te tečajevima, projekcijama, analizama uradaka u Klubu te na Otoku mladosti (Obonjan). Sudjelovao je u organiziranju i provedbi značajnih manifestacija za Hrvatsku u Osijeku, kao što je Međunarodni fotoforum, Dani Yu-fotografije, Fotoradionice HFS. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za 1998.

Osobitu pozornost poklanjao je vlastitom sustavnom usavršavanju i osposobljavanju pretežito praćenjem literature, koju osobno nabavlja iz inozemstva. Sudjelovao je na mnogim fotoradionicama i seminarima u Mako i Gyla/Mađarska), VDAV/FIAP školskom centru Burghausen 84/Njemačka, na kojem je za najbolju kolekciju diapozitiva bio nagrađen, zatim na 14. omladinskom seminaru u Trogiru. Završio je Ljetnu fotoškolu Fotosaveza Jugoslavije u Trebinju (1985.), zatim Ljetne Workshope HFS u Poveljama 1994. i 1995. Živi Osijeku.

Miroslav ARBUTINA (Sisak, 1959.)

U Sisku završava srednju školu. Fotografija ga počinje interesirati početkom 80-ih kada na poklon dobiva fotoaparat Lubitel. S vremenom hobi mu postaje posao i nakon sedam godina rada u

Željezari Sisak daje otkaz i od 1987. godine počinje živjeti od fotografije i to uglavnom radeći industrijsku i reklamnu fotografiju za sajmove i kataloge. Početkom Domovinskog rata počinje raditi kao slobodnjak za *Globus* i *Danas*, ali i strane agencije. Tijekom Domovinskog rata prošao je skoro sva bojišta, što je 1995. pokazao na samostalnoj izložbi *Od Petrinje do Petrinje*. Nakon četiri godine provedene u Zagrebu, radeći za *Nacional*, *Start*, *Nove generacije* i mnoge druge tiskovine, vraća se u Sisak i počinje raditi u dopisništvu *Jutarnjeg lista* sve do 2009. godine.

Osnivač je Fotokluba Siscia obscura (1999.), čiji je i danas predsjednik. Sudjelovao je na 20-tak što samostalnih, što zajedničkih izložbi fotografije. Značajni projekti koje je realizirao jesu: Fotogalerija na otvorenom, Fotogalerija Siscia obscura i Serijal podvodnih fotografija u rijeci Kupi pod nazivom *Kako nas ribe vide*.

Posljednji projekt i vjerojatno i najambiciozniji je osnivanje Ateliera Siscia, Centra za stare fotografske procese, koje intenzivno istražuje od 2012. i od kojih je mnoge do sada osobno svladao. Želja mu je u ovom digitaliziranom fotografskom dobu otrgnuti od zaborava stare fotografske tehnike od kojih su neke stare i preko 150 godina.

Kako sam kaže, želja mu je zaraziti fotografijom što više mladih. U istom cilju pokrenuo je suradnju s Aktivom likovnih pedagoga Sisačko-moslavačke županije o održavanju tečajeva iz pojedinih starih procesa i primjena istih u likovnoj kulturi. Posebnu pažnju posvećuje izradi replika starih fotografskih aparata sa mijehom. Kao takav jedinstven je među našim fotografima. Živi u Sisku.

Zvonimir ATLETIĆ (Ruma, 1953.)

Studirao na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1973. Član je ULUPUH-a od 1982. i ZUH-a od 1988. Fotografijom se bavi profesionalno od 1976. godine, a već od 1975. izlaže svoje radove na izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz nagrada i priznanja. Dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1988.), Nagrade Tošo Dabac (2008.) i Povelje August Frajtić (2012).

Komercijalno, kao profesionalni i kvalitetni fotograf, fotografije objavljuje u dnevnom tisku i mnogim časopisima (*Vjesnik*, *Večernji list*, *Tina*, *Studio*, *Svijet*, *Danas*, *Glas koncila*, *Mali koncil*). Snima za prospekte, kataloge, plakate, razglednice, kalendare. Po toj djelatnosti ne bi se izdvajao od ostalih profesionalnih fotografa. No, u hrvatskoj fotografiji ostati će trajno zabilježen po svojoj velikoj empatiji prema potlačenim, siromašnim i od svih odbačenim ljudima, s ruba čovječanstva u velikoj ali kastinski obilježenoj bešćutnoj Indiji. On svojom kamerom dugo prati životni put Majke Tereze i misionara oca Antu Gabrića, na njihovom plemenitom životnom putu u službi najpotrebnijima te se i sam s njima poistovjećuje. Stoga će se uvijek pamtiti i ostati zabilježeni njegovi sjajni a istovremeno potresni opusi iz druge polovice sedamdesetih godina prošlog stoljeća kada odlazi u Indiju i susreće svetu Majku Tereziju u Calcoti i hrvatskog misionara oca Antu Gabrića, čije živote i rad prati do njihove smrti.

Godine 1998. svojom kamerom pažljivo prati drugi pastirski pohod Hrvatskoj poglavara Katoličke crkve pape Ivana Pavla II. Rezultat takvih nastojanja bila je izložba fotografije *Bit ćete mi svjedoci* (1998.), koja je obišla 14 gradova u Hrvatskoj te Stuttgart i Berlin. Fotografirao je srušene crkve Zagrebačke nadbiskupije u vrijeme Domovinskog rata. Od 2001. do 2007. fotografirao je sakralne objekte u Zagrebačkoj nadbiskupiji, a od 2014. do 2017. godine i Riznicu Zagrebačke katedrale.

Impresivni dio njegovog fotografskog opusa zauzimaju tematske samostalne izložbe fotografije u kojima dolazi do izražaja njegov humanistički pristup objektima snimanja i dar zapažanja bitnih detalja. Glavna i dominantna tema je, kao što je već rečeno, životni put Majke Tereze. Na tu temu u rasponu od 1990. do 2020. godine održao je niz izložbi: u Zagrebu (više puta), Rovinju, Rimu, Tirani, Karlovcu, Skopju, Kumrokhali (Indija) a nakon nje i misionara oca Ante Grabića u Zagrebu (više puta), Skopju, Kumrokhali.

No, obrađivao je i druge teme, vezane uz potrebe Crkve u Hrvata kao *Srušene i oštećene crkve Zagrebačke nadbiskupije* (1999.), u Blatu na Korčuli *Blatske Gospe* (1999.) i *Srednjovjekovne crkve župe Blato* (2000.). U Splitu, Šibeniku, Dubrovniku, Solinu, Omišu, Gospiću, Metkoviću, Sinju, Vukovaru, Kaštel Štafiliću, Zadru, Osijeku, Slavanskom Brodu održao je izložbe na temu *Sveti Ante Neretvanski* (2011.). Slijedila je zatim izložba u Zagrebu *Zagrebačka katedrala – vitraji* (2013.).

Posebno je interesantna izložba *Zagreb 2000* (godine 2000.) ostvarena u Zagrebu u zajedništvu sa Lukom Mjedom, Zvonimirom Petranovićem i Tomislavom Rastićem. Vidljivo je kako se ova "četvorka" izvanredno snalazi u obradi dobro nam znanih prostora našeg grada. Do danas je održao preko 40 samostalnih izložbi fotografije.

U suradnji s *Glasom koncila* i *Kršćanskom sadašnjosti* umjetničkim je fotografijama obogatio izdanja knjiga Phila Bosmansa, jednog od najprevođenijih kršćanskih duhovnih pisaca današnjice.

U Zvonimiru Atletiću prepoznajemo autora kao osebujnu pojavu humaniste u hrvatskoj fotografiji, kao jednog od najznačajnijih fotografskih stvaraoca iz kruga generacije koja će svoj put započeti u drugoj polovini sedamdesetih godina prošlog stoljeća.
Živi u Zagrebu.

Ljubica BABAC (Orahovica, 1966.)

Magistra ekonomskih znanosti. Članica Fotokluba Zagreb postaje 2002. godine. Fotografijom se aktivno počinje baviti 2002. godine. Tijekom zadnjih dvadeset godina izlagala je na brojnim skupnim izložbama te na jednoj samostalnoj. Ono što ju u fotografiji privlači prvenstveno je osjećaj prema događaju ili ambijentu te načini prikaza tog osjećaja kroz fotografiju. Stoga nerijetko bira i apstraktne motive. Najdraži su joj ipak portreti i fotografiranje detalja u prirodi i prostoru. Fotografijom se bavi isključivo amaterski. Iako se profesionalno zanima nekim sasvim drugim stvarima, život uglavnom promatra iz perspektive fotoaparata.
Živi u Zagrebu.

Sanja BALJKAS (Šibenik, 1978.)

Fotografkinja i grafička dizajnerica sa stalnom adresom u Zagrebu, poznata pod umjetničkim imenom RedCat, već duže vrijeme skreće na sebe pažnju javnosti svojim nekonvencionalnim i nadrealističkim fotografijama. Grafički je dizajner. Članica Fotokluba Zagreb postaje 2009. od kada se aktivno bavi fotografijom. Godine 2013. održala je samostalnu izložbu fotografije u Galeriji Fotokluba Zagreb. Na 36. *Zagreb salonu* (2014.) osvojila je diplomu Fotokluba Zagreb za

pojedinačnu fotografiju. Izlagala je u Soho Digital Gallery u New Yorku. Održala je više samostalnih izložbe i izlagala na višu od 30 skupnih, diljem svijeta.

Haptički je tip fotografa i voli se igrati sa svojim već snimljenim fotografijama, mijenjati i izobličavati realnost fizičkog svijeta i dodavati im novu dimenziju. Dobitnica je nagrade za najbolju portretnu fotografiju od Fotokluba Zagreb. Fotografski opus Sanje Baljkas (RedCat) ukazuje na njezinu sklonost motivima snažnih, ali i tajanstvenih žena, arhetipu žene-heroine i ratnice, ali i svega onoga što je predstavljeno kroz simboliku drevnih ženskih božanstava. Pristup ženama u Sanjinoj perspektivi je tzv. osnažujući-empowering. Njene fotografije su prisutne u videospotovima, našim novinama i u časopisima u svijetu.

U svome se radu Sanja Baljkas često inspirira uzorima iz slikarstva simbolizma i nadrealizma pa i gothic kulture, a i sama je autorica isticala kako su joj među važnijim uzorima Salvador Dalí i Tim Burton. Ostvarila je suradnju s brojnim domaćim i stranim dizajnerima, slavnima i ljudima iz svakodnevnog života te sudjelovala u projektima kao što je Fotosofia Damira Hoyke. Živi u Zagrebu.

Ermano BANČIĆ (Pula, 1956.)

Po struci je kovinotokar. Fotografijom se bavi od 1979. godine. Godine 1983. pristupa Fotoklubu Rovinj i od tada počinje njegova izlagačka djelatnost. Danas je aktivni član Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju, gdje obnaša dužnost tajnika, a ponovno je aktivan i u izlagačkoj djelatnosti.

Izlagao je na stotinjak skupnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Italiji, Makedoniji, Njemačkoj, Sloveniji, Srbiji), gdje osvaja niz različitih nagrada i priznanja. Nakon uspješnih 80-ih godina, u kojima postiže vrijedne rezultate, uslijedila je određena stagnacija karakteristična za generaciju kojoj je izlagačka aktivnost grubo prekinuta agresijom na Republiku Hrvatsku i Domovinskim ratom.

Održao je četiri samostalne tematske izložbe u Puli, Rovinju i Zagrebu.

Živi u Rovinju.

Zvonko BARIČEVIĆ (Zadar, 1954.)

U Zadru je završio srednju školu. Fotografijom se bavi profesionalno od 1972. kada započinje fotodokumentiranjem, restauriranjem i konzerviranjem spomenika kulture na zadarskom području. Za vrijeme studija ekonomije u Zagrebu (1975.-1980.) sudjeluje na izložbama fotografije. Ljubav prema fotografiji vezati će ga uz Fotosavez Hrvatske gdje u vremenu od 1977. do 1981. obnaša tajničku dužnost. Nakon kraćeg jednogodišnjeg prekida ponovno je na toj dužnosti od 1982. do 1993. godine.

U tom razdoblju svojim osobnim radom i stavovima snažno doprinosi razvoju fotoamaterskog pokreta i uspjehu Fotosaveza Hrvatske. Posebno će doći do izražaja njegova podrška razvoju fotoklubova u Hrvatskoj. Kao tajnik Saveza potpomaže organizacijski i financijski pojedine projekte koji su se izvodili u zajedničkoj organizaciji klubova i Saveza diljem Hrvatske. Početkom devedesetih Hrvatski državni arhiv preuzima fototeku sa 500.000 negatiba i isto toliko fotografija,

opremu, prostor i djelatnike bivše Agencije za fotodokumenataciju na Marulićevom trgu. Uočivši Baričevićeve organizatorske sposobnosti Hrvatski državni arhiv poziva ga 1993. godine da preuzme vođenje fotoslužbe. Bio je to izazov kojem su nije mogao oduprijeti. Tako te godine Zvonko Baričević sa mjesta dugogodišnjeg tajnika Fotosaveza Hrvatske prelazi na radno mjesto voditelja fotoslužbe u Hrvatskom državnom arhivu.

Zvonko Baričević je u dugom vremenskom razdoblju od 1993. do 2014. godine, na radnom mjestu pročelnika Fotoslužbe Hrvatskog državnog arhiva, dao je svoj osobni doprinos razvoju fotoslužbe u Hrvatskom državnom arhivu. Nabavkom suvremene opreme te zapošljavanjem niza stručnjaka različitih profila, od fotografa do arhivista, stvarala se služba osposobljena za prikupljanje, obradu i zaštitu fotografija gdje se danas u mikroklimatskim uvjetima čuva preko 750.000 fotografija u raznim oblicima, od dagerotipije do digitalne fotografije, koje su smještene u sustavima za pohranu digitalnih zapisa sa dislociranim digitalnim kopijama na udaljenim lokacijama, čime se osigurava sigurnost i trajnost digitalnih slika.

Danas se u svom radu Fotoslužba Hrvatskog državnog arhiva koristi najsuvremenijom reprografskom opremom, koja se sastoji od namjenskih skenera i fotografskih aparata visoke razlučivosti. Unatoč primjeni digitalne tehnike Fotoslužba je opremljena i laboratorijem sa uređajima za kemijsku obradu filmova i fotografija te velikih količina mikrofilmova na kojima se snima vrijedna konvencionalna arhivska građa.

Živi u Zagrebu.

Nella BARIŠIĆ (Zagreb, 1955.)

Diplomirala je na Akademiji likovnih umjetnosti u klasi prof. Nikole Reisera (1981.). Od 1981. bila je suradnik Majstorske radionice JAZU prof. Ljube Ivančića i Nikole Reisera. Od 1981. članica je HDLU i ZUH-a.

U Fotoklub Zagreb se učlanila 1973. Koncem 80-ih godina (zajedno sa Danilom Dučakom) odlazi u Sjedinjene Američke Države, gdje se nalazi i danas.

Održala je četiri samostalne izložbe fotografije sve u Zagrebu (1982., 1983., 1987. i 1989.). Izlagala je relativno malo, na tridesetak izložbi fotografije. U Zbirci hrvatske fotografije sačuvano se samo devet njezinih fotografija iz kojih se može prepoznati autoricu specifičnog stila i velikih mogućnosti.

Živi u SAD-u.

Ivan BARTOL (Karlovac, 1895.- Karlovac, 1981.)

Po završetku Trgovačke škole zapošljava se u privatnim tvrtkama u Karlovcu. Godine 1935. premješten je u Beograd gdje je ostao sve do 1940., kada se vraća natrag u Karlovac i tu ostaje do svoje smrti. Bio je izuzetno zanimljiva osoba. Svestran i širokih interesa, on je strastveni filatelist, bavi se radioamaterstvom, pjevač u amaterskom pjevačkom društvu, a iznad svega fotoamater.

Fotografijom se bavio od 1918. godine kada je počeo snimati kamerom 13x18, na ploče. Jedan je od osnivača Fotokluba Karlovac, godine 1948.

Snima razne motive a prvenstveno motive Karlovca i okolice kao i društvena događanja i život ljudi u Karlovcu. U nekim njegovim radovima osjeća se utjecaj zagrebačkog Fotokluba i *zagrebačke škole* fotografije.

Darko BAVOLJAK (Zagreb, 1961.)

Završio je studij snimanja na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Fotografijom se počeo baviti početkom osamdesetih U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1983. Tijekom studija objavljuje fotografije u *Poletu*, *Studentskom listu*, *Svijetu*, *Startu* i mnogim drugim tadašnjim novinama i časopisima.

Njegove fotografije su objavljivane u novinama, časopisima monografijama, katalozima, knjigama i stručnim publikacijama, a radovi mu se nalaze u privatnim kolekcijama, te u zbirkama MSU i MUO u Zagrebu, MMSU u Rijeci, Galeriji umjetnina u Splitu i Muzeju likovnih umjetnosti Osijek. Djeluje na području fotografije, filma, konceptualne umjetnosti i kustoskih koncepcija.

U svome fotografskom stvaralaštvu zaokupljen je i aktualnim čovjekovim temama koje prezentira u tematskim cjelinama. Tu dotiče i sumorne teme razmatrajući budućnost čovjeka.

Na temu *Budućnost* na pomalo filozofski način analizira pojam vremena. Fotograf živi u stvarnosti a na tu stvarnost kao i na prošlost ne može utjecati. Ono što je za nas danas, već sutra će biti prošlost. Možemo jedino utjecati na budućnost pa ta budućnost može biti opasna ako nam se krivo ponudi.

U tematskoj cjelini pod nazivom *Izlozi*, kroz fotografije napuštenih izloga u napuštenim kućama propalih a nekad uspješnih poslovnih ljudi, kao posljedice lošeg gospodarenja zemljom, upozorava na izgubljeno vrijeme u našem okruženju, koje se ne može vratiti.

U temi *Putovanje* gleda cestu kojom prolazi, putovanje dokumentira kao isječke vremena, koji su već ispričani i na koje trebamo tek naići.

U projektu *Okoliš sjećanja* koji se izvodio o vremenu od 2016. do 2019. kao voditelj projekta (uz kustosicu Jasminu Bovoljak i dizajnera Igora Kuduza) okuplja pedesetak umjetnika koji snimaju mjesta događanja zločina na Golom otoku u želji da postanu mjesta sjećanja, pamćenja i odavanja počasti stradalima.. Njihovi su radovi izlagani u vremenu od siječnja 2020. do siječnja 2021.

Od Bovoljakovih filmskih ostvarenja ističu se *Stupid Antonio presents* (2006.), *Goli otok* (2012.) te *Urbi et orbi* (2013.) i *MMC* (2020.).

Član je HZSU i HDLU-a.

Živi u Zagrebu.

Marina BENAŽIĆ (Zagreb, 1957.)

(Počasno)

Diplomirala je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Viša je kustosica, voditeljica zbirke Arhiv Tošo Dabac (MSU) od 2007. godine. Suradnica je tima novog stalnog postava Muzeja suvremene umjetnosti.

Urednički poslovi. Priredila je: Tošo Dabac – Život & fotografije, Life & Photographs, Leben & Fotos, Vie & Photographies 1907 – 1970 (u suradnji s Ivom Prosoli) MSU, ATD, Zagreb, 2007.; urednica je izdanja: Tošo Dabac – Zagreb tridesetih godina / Zagreb in the Thirties / Zagreb des

années trente / Zagreb in den 30er Jahren (u suradnji s Danielom Bilopavlović Bedenik), prošireno izdanje izvornika iz 1994., MSU, ATD, Zagreb, 2009.

Autorica je ili suautorica sljedećih izložbi (izbor): Povijest Arhiva TD 1940-2007. (u suradnji s Petrom Dabcem i Ivom Prosoli), Galerija Forum, Zagreb, 2007.; Tošo Dabac: Istarski dnevnik (u suradnji s Jericom Zihlerl), Muzej - Museo Lapidarium, Novigrad, 2008. / Arhiv TD, Zagreb, 2008/2009.; Tošo Dabac: Riječki dnevnik (u suradnji s Jericom Zihlerl, Vilmom Bartolić, Danielom Bilopavlović Bedenik), Mali salon, MMSU, Rijeka, 2009. / No galerija, MSU, Zagreb, 2009./2010.; Tošo Dabac, Gradski prizori, Zagreb / Dubrovnik od 1930-ih do 1960-ih (u suradnji s Antunom Maračićem), Umjetnička galerija Dubrovnik, Dubrovnik, 2010.; Tošo Dabac: Porteti umjetnika, No galerija, MSU, Zagreb, 2011.; Tošo Dabac: U-lice Zagreba, No galerija, MSU, Zagreb, 2012.; Tošo Dabac -Uhvatiti pokret, No galerija, MSU, Zagreb, 2013.; Tošo Dabac A – Z / Arhitektura Zagreba, No galerija, MSU, Zagreb, 2014.; Ivan Picelj iz Arhiva Toše Dabca, Arhiv TD, Zagreb, 2014.; Tekst i grad (kustosica izložbe uz autoricu koncepcije Ofru Amihay), No galerija, MSU, Zagreb, 2015.; Tošo Dabac unutar okvira: Reportaže s obale (kustosica izložbe uz autoricu koncepcije Lanu Lovrenčić), MSU Galerija, Zagreb, 2016.; Tošo Dabac unutar okvira: Fotografije baštine (kustosica izložbe uz autoricu koncepcije Lanu Lovrenčić), MSU galerija, Zagreb, 2017.; Dramski svijet Marije Braut, Arhiv TD, Zagreb, 2017.; Tošo Dabac: Industrijska fotografija (u autorskoj suradnji s Renatom Filčić), MSU galerija, Zagreb, 2018.; 79. godina zbirke ATD (u autorskoj suradnji s Ivanom Janković i Lanom Lovrenčić), MSU galerija, Zagreb, 2019.; koordinator kustosica izložbe Selo u reportažnoj fotografiji Toše Dabca od 1930-ih do 1950-ih, MSU galerija, MSU, 2020.

Autorstvo i organizacija koncepcije stručnog skupa Dani fotografije Arhiva Tošo Dabac u suradnji s kustosicama zbirke ili u varijanti isključivog, samostalog osmišljavanja i organiziranja programa: 2007., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018.

Živi u Zagrebu.

Ladislav BENKO

(Sarajevo, 1924. - ?, 1993.)

Završio srednju stručnu spremu za fotografa-fotoreportera. U Fotoklub Zagreb učlanio se 1955. godine. U razdoblju od 1950. do 1960. godine bio je zaposlenik Agencije za fotodokumentaciju. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Miljenko BERNFEST

(Zagreb, 1956.)

Gimnaziju završava u Zagrebu 1974. a Arhitektonski fakultet u Zagrebu u klasi profesora Miroslava Begovića 1980. Tijekom studija, a i kasnije aktivno se uz arhitekturu bavi i arhitektonskom fotografijom. Potkraj studija 1979. upisuje na AKFU u Zagrebu studij filmske kamere, ali od toga ubrzo odustaje. Nakon diplomiranja radi u raznim biroima u Zagrebu, a zatim od 1994. do 1997. živi i radi kao arhitekt na Novom Zelandu. U Hrvatsku se vraća 1997. godine. Godine 1999. godini postaje član Hrvatske komore arhitekata i inženjera u građevinarstvu (HKA), a 2005. i član Zajednice samostalnih umjetnika Hrvatske (HZSU). U razdoblju od 2005. do 2007. bio je prvi potpredsjednik i voditelj savjeta nakladništva Udruženja hrvatskih arhitekata. Uz arhitekturu profesionalno se bavi fotografijom arhitekture te objavljuje u brojnim domaćim i svjetskim arhitektonskim revijama (*ČIP, Arhitektura, Oris, Japan architect, Piranesi, C3, WORK shop, Detail* i dr.).

U izdanju Školske knjige i Udruženja hrvatskih arhitekata 2011. objavljuje monografiju *Nagrađena hrvatska arhitektura 90-09*. Ta knjiga, (nakladnika Školska knjiga d.d. i Udruženja hrvatskih arhitekata (UHA)) odabrana je među 17 naslova za sudjelovanje na izložbi Book Art International, koja se održava u sklopu Međunarodnog sajma knjiga u Frankfurtu, te na izložbi Best Designed Books All Over The World, koja se održala u Leipzigu.

Prateća izložba bila je održana u Zagrebu (Gliptoteka HAZU), te u Splitu, Zadru, Osijeku, Šibeniku, Banja Luci i Belom Manastiru.

U Fotoklub Zagreb se učlanio 1970. Bio je jedan od aktivnih izlagača tada mlade nadolazeće generacije u 70-im godinama 20. stoljeća, kada izlaže na više fotografskih izložbi. Zaposlen je u vlastitom arhitektonskom uredu.

Živi u Zagrebu.

Anita Dragčević BEUS

(Zabok, 1972.)

Nakon srednje pedagoške škole koju je završila u Zaboku, upisuje Pedagošku akademiju u Zagrebu, a nakon toga i Studij dizajna tekstila i odjeće na Tekstilno-tehnološkom fakultetu gdje je diplomirala 1996. godine.

U Fotokluba Zagreb učlanila se 2001. godine kada pod mentorstvom Josipa Vranića pohađa tečaj osnova fotografije.

Sudjelovala je na brojnim klupskim, nacionalnim i međunarodnim izložbama fotografije. Zahvaljujući nagradama i pohvalama koje je na tim izložbama osvojila, 2001. i 2004. godine uvrštena je među 10 najuspješnijih izlagača u Fotokubu Zagreb.

Bavi se proizvodnjom zagrebačkih suvenira i uporabnih predmeta, te obradom fotografija.

Živi u Zagrebu.

Tomislav BEUS

(Zagreb, 1966.)

Završio je srednju medicinsku školu. Sudjelovao je u Domovinskom ratu i nositelj je Spomenice Domovinskog rata.

U vremenu od 1989. do 1990. radio je u Zavodu za hitnu medicinu Grada Zagreba. Od 1990. godine radi u Kliničkom bolničkom centru "Sestre milosrdnice", u Kliničkom zavodu za patologiju i citologiju "Ljudevit Jurak".

Radi u laboratoriju medicinske fotografije - multimedijском fotocentru. Razvojem tehnologije i ulaskom informatike u sva područja rada postao je pionir digitalne fotografije u medicinskoj fotografiji. Analogni fotolaboratorij je prerastao u multimedijски medicinski fotocentar tada prvi u Hrvatskoj. Razumijevanjem potreba Zavoda, za medicinskom fotografijom i informatizacijom, predstojnik zavoda prof. dr. Mladen Belicza omogućio mu je dodatno školovanje i usavršavanje informatike i fotografije.

Svakodnevno radi na snimanju i arhiviranju mikroskopskih i makroskopskih slika te njihovom obradom. Bavi se također grafičkim dizajnom, izradom postera i brošura. Sudjelovao je i doprinio u izradi mnogih znanstvenih radnji – doktorata, magisterija, pripremi za štampu medicinskih stručnih

knjiga. Počasni je član Hrvatskog udruženja medicinsko laboratorijskih inženjera. Govori, čita i piše engleski i njemački.

Član je Fotokluba Zagreb od 1989. godine gdje je završio mnoge tečajeve analogne i digitalne fotografije te izlagao fotografije. Na svečanoj Skupštini održanoj prigodom jubileja 110. godišnjice Fotokluba Zagreb, dodijeljena mu je Zahvalnica u znak zahvalnosti za uspješnu suradnju te promicanje i razvoj fotografske umjetnosti. Na izložbi 2006. *Živjela Fotografija* dobiva pohvalu za osvojeno 2. mjesto.

Živi u Zagrebu.

Ante BEZIĆ

(Split, 1942.- Split, 2017.)

Kao inženjer brodogradnje radni je vijek proveo u Brodogradilištu Split. U mirovinu je otišao 2001. Već kao četrnaestogodišnjak, đak OŠ Spinut (tada Ruđer Bošković), prvi puta je izlagao 1956. fotografije s motivima izleta na Klis.

U Projektnom uredu brodogradilišta od 1967. počinje voditi tečajeve u Fotoklubu Brodogradilišta Split. Od tada do danas održao je preko 200 tečajeva fotografija i fotoradionica, po svim centrima tehničke kulture i srednjim školama u Splitu. Zahvaljujući kvaliteti njegova edukativnog rada u Fotoklubu, članovi Julija Antunović, Jelena Banić, Nela Perković, Nikola Radovani i Mate Zec pet godina za redom (od 1999. do 2003.) osvajaju prva mjesta na državnim natjecanjima u snimanju crno-bijelim filmovima i kompletnim radnim postupkom u tamnoj komori. Tada napuštaju natjecanja, jer je Bezić smatrao da nije fer prema drugima da se bore godinama za druga mjesta. Za svoj rad s mladima Ante Bezić je nagrađivan od Hrvatskog fotosaveza (2002.) i Hrvatske zajednice tehničke kulture (2003). Takvim svojim radom Bezić skreće na sebe pažnju te je biran u dva mandata (1998. do 2002. i 2002. do 2006.) u Izvršni odbor Hrvatskog fotosaveza. Fotoklub Brodosplit je također nagrađivan od Hrvatske zajednice tehničke kulture (2002.) i Skupnom nagradom grada Splita (2004.).

Unatoč plodnom radu s mladima, Bezić nema uvijek razumjevanje svoje okoline. Zbog toga traži podršku Hrvatskog fotosaveza te upućuje mnoge pozive predsjedniku HFS da posjeti njegov klub. Razočaran što predsjednik Hrvatskog fotosaveza nije nikada našao za shodno posjetiti Fotoklub Brodosplit i tako dati podršku njegovu radu s djecom, Ante Bezić čini presedan i u znak prosvjeda istupa (2006.) iz članstva Fotokluba Brodosplit u Hrvatskom fotosavezu.

U svome radu s djecom Bezić ostvaruje jedinstveni podvig i okuplja djecu od Zadra do Dubrovnika (čiji broj premašuje 120). Na fotoradionice dovodi i mlade fotoamatere iz Europe. Oni su oduševljeni ljepotama Dalmacije i dolazi do obostrane suradnje te naša djeca dobivaju pozive i nastupaju svojim radovima u mnogim europskim metropolama (London, Pariz, Prag, Riga, Tallinn, Helsinki, St. Petersburg ...). Godine 1995. Fotoklub Brodosplit postaje poznat diljem Evrope zahvaljujući svojoj izložbi srednjoškolaca pod nazivom *Vrijeme poslije Oluje*, pod pokroviteljstvom tadašnje Europske zajednice. Svakih šest mjeseci u Fotoklubu Brodosplit održavaju se klupske izložbe, te proglašavaju „za prve dame“ Fotokluba autorice najkvalitetnijih fotografija, pri čemu se nije nikada dogodilo da je dva puta za redom ista autorica proglašena najboljom.

U vremenu od 7. do 21.01.2014. u knjižnici Marka Marulića, pod pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića, Fotoklub Brodosplit postavlja retrospektivnu klupsku izložbu *55 godina rada s mladima*. Prvi dio izložbe na crno-bijelim fotografijama prikazuje otvaranje prostorija u Domu brodogradilišta 1959. godine, sa prvim radovima osnivača, zatim radovima polaznika mnogih tečajeva i fotoradionica, te fotografijama, koje su osvajale nagrade na

svjetskim izložbama. Drugi dio izložbe je u kolor tehnici, sa motivima brodogradilišta, gdje se izgrađuju i isporučuju suvremeni brodovi, koji u svojim kategorijama često osvajaju svjetske titule Brodovi godine. Na izložbi su prikazani i motivi poznate izložbe *Vrijeme poslije Oluje*, zatim motivi sa 59. Splitskog ljeta, te izložba motiva konja lipicanaca na splitskoj Rivi, koja je darovana gradu Lipiku. Zauzvrat su autori izložbe pozvani kao gosti na proslavu Dana Lipika. Tu su i blagdanski motivi splitskih kaleta, trgova i rive, gdje nastupaju KUD Jedinstvo, Filip Dević, Brodosplit, plesni klubovi, klape te zborovi s božićnim pjesmama u crkvama. Slijede postave klupskih izložbi po Zagrebu, Varaždinu, Lipiku, Vinkovcima, Vukovaru, Zadru, Šibeniku, Trogiru, Sinju, Vrgorcu, Makarskoj i Dubrovniku. Članovi Kluba uvijek su se sa zahvalnošću sjećali triju sveučilišnih profesora: Anatolija Kudravicjeva, Duška Kečkemeta i Tonča Šitina, koji su se odazivali na mnoge njihove pozive i otvarali klupske i samostalni izložbe.

Nada BEZIĆ (Zadar, 1963.)

Muzikologinja i knjižničarka, voditeljica je knjižnice Hrvatskoga glazbenog zavoda. Diplomirala je 1988. na Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, na istoj ustanovi magistrirala (1996.) i doktorirala (2011.) muzikologiju te diplomirala bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1992.). Objavila je četiri muzikološke knjige i više od 100 znanstvenih i stručnih radova.

U Fotokluba Zagreb se učlanjuje 2005. Fotografijom se aktivno amaterski bavi više od 30 godina. U posljednjih dvadesetak godina izlagala je na tri samostalne izložbe (u Zagrebu 2000. i 2009. te u Zadru 2009.) i na više skupnih izložbi (pohvala za fotografiju na skupnoj izložbi Fotokluba Zagreb 2009.). Izrađuje zidne kalendare u maloj nakladi. Najviše ju privlači fotografiranje odraza, a njezina su posebnost odrazi u crnom staklenom tanjuru. Druga je važna tema Zagreb, što je ujedno i područje istraživanja u njezinoj osnovnoj struci, pa tako vodi glazbene šetnje temeljem svoje knjige *Glazbene šetnje Zagrebom*.

Živi u Zagrebu.

Mladen BIŠĆAN (Okešina/Moslavina, 1949.)

U ranoj mladosti u Vlaškoj ulici u Zagrebu susreće se se fotografijom, zahvaljujući susjedu gosp. Rebiću koji je bio profesionalni amater fotograf, kao i u fotografskoj radnji Sandi, prijateljem njegova oca. Tako je od rane mladosti imao prilike upoznati se sa fotografijom.

U Vrbanićevoj školi „Silvije Strahimir Kranjčević“ uključuje se fotosekciju u okviru tehničkog odgoja koju je vodila prof. Mandić i prof. Budor i dobivenim fotoaparatom od ujaka, Zeeis Ikon 6x9 pravi prve samostalne fotografije.

I dalje mu podstrek daje gosp. Sandi. Od strica Štefa Zubića dobija na poklon fotoaparat „Altisa“ 6x6 koji još i danas čuva. Od onda je njegovo fotografiranje postalo svakodnevica.

Po završetku srednje školovanja na brodu, gdje svira kao glazbenik po ukrcaju (1968.), nabavlja i kino kameru, kojom snima i dokumentira putovanja, a u Gibraltaru nabavlja i prvi „pravi“ fotoaparat Nikon F2. U međuvremenu radi u Dubrovniku u Atlasu kao vodič na brodovima. Po povratku iz Dubrovnika (1972.) počeo je raditi u novoformiranoj redakciji lista *Radničke novine* u

Sindikatu, gdje nisu imali fotoreportera. List je izlazio tjedno. U listu mu je objavljeno dosta fotografija.

Nakon odsluženja vojnog roka po povratku u Zagreb učlanio se u Fotoklub Zagreb (1972.). Zaposlio se u Fotoservisu kod Duška Zovka u Novom Zagrebu, gdje je fotografirao škole po cijeloj bivšoj Jugoslaviji. Godine 1979. zapošljava se u Fotokemici. U međuvremenu je položio fotografski ispit. U Fotoklubu Zagreb aktivno sudjeluje na izložbama i prezentacijama koje su se u okvirima tvornice Fotokemikla provodili.

U tvornici Fotokemika uz pomoć dr. Srećka Božićevića revitalizira Fotoklub Fotokemika. Tijekom rada u Fotokemici sudjelovao je u radu žirija na izložbama kojima je pokrovitelj bila Fotokemika. U to vrijeme izlaže na pozivnim izložbama. Bavi se intenzivno kolor fotografijom, što je za ono vrijeme bilo jedna vrsta novine, pa tako po klubovima drži tečajeve o kolor i crno-bijeloj fotografiji.

U drugoj polovini osamdesetih, zaposlio se u Rudi Čajavcu, u specijalnoj opremi, u odjelu konstrukcije gdje su se počele proizvoditi mašine za obradu fotomaterijala. Početkom devedesetih oformio je vlastitu tvrtku koja se bavila fotografijom. Za vrijeme Domovinskog rata priključuje se vinkovačkom Kriznom štabu i radi na izdavačkoj djelatnosti (1991.-1992.).

Suraduje sa Jozom Vranićem na realizaciji ljetnih škola fotografije na Korčuli u Veloj Luci (1995.). Netom poslije prvih ljetnih škola, zaposlio se kao instruktor u zagrebačkom Foto-kino savezu. (1997.) U okviru Saveza radi na tečajevima kao i zimskim i ljetnim školama fotografije za učenike osnovnih i srednjih škola kao i za studente. U okviru posla ostvaruje i suradnju sa Otvorenim učilištem, sveučilištem za treću životnu dob, gdje održava tečajeve – radionice za polaznika treće životne dobi (1999.- 2005.). Tijekom rada u Savezu 1998. oformio je Fotoklub Zagi foto koji je započeo sa organizacijom izložbi na temu *Čovjek i....*, pa je tako počelo sa *Čovjek i voda* a nastavilo se sa *Čovjek i fotoaparati* i *Čovjek-bicikl-čovjek*. Izložbe su sve bile međunarodne.

Uz podršku Saveza organizira izložbu fotografija zaboravljenog Zagreba tridesetih godina koje je našao zajedno sa pranećakinjom Vlade Horvata u stanu njezine majke, a koje nikada nisu bile objavljivane (1999.). Arhiv se nalazi u Fotoklubu Zagi foto, a održano je ukupno osam izložbi.

U Savezu pokreće i natjecanje školaraca pod nazivom *Međuškolsko natjecanje* na kojem su sudjelovali učenici zagrebačkih osnovnih i srednjih škola (2003.).

Nakon prerane smrti Vranića u Savezu je pokrenuo fotonatjecanje u Pihačima u Stubičkim toplicama (2005.) pod nazivom *Međunarodno natjecanje u fotografiji Jozo Vranić* (MNF Jozo Vranić).

Po odlasku u mirovinu ponovno se počeo aktivno baviti fotografijom, radeći crno-bijelu fotografiju u svom laboratoriju i sređujući bogatu arhivu. Tijekom cijelog svog fotografskog rada bavio se skupljanjem fotografskih aparata, opreme i pribora. Skupio je preko šest stotina artefakata od kojih su svi manje više upotrebljivi.

Živi u Zagrebu.

Drago BIŽELJ

(Mala Maslenjača kod Daruvara, 1925.- Daruvar, 1992.)

U Daruvar se doselio kao dječak. Nakon gimnazije završava Domobransku akademiju, što mu je kao i ratna trauma na Bleiburgu, značajno otežalo život u poratnom Daruvaru. Naime, bio je bez

posla sve do osnivanja Privrednog obrtnog poduzeća, a posao ekonomista za radnog je vijeka obavljao još u Trikotaži Vesna i Tvornici pumpi i armatura MPD.

Fotografijom se bavi od godine 1951. kada je pristupio Fotoklubu Daruvar. Kao dugogodišnji tajnik Kluba dao je značajan doprinos u organizacijskom radu. Jedan je od pokretača i inicijatora razvoja fotografske djelatnosti u Daruvaru kroz dugi niz godina. Izlagao je relativno malo, na osamdesetak izložaba, osvojivši pritom dvadesetak nagrada, no i to je bilo dovoljno da njegov rad prepozna fotografska struka, pa i da zasluži uvrštavanje u veliki projekt objavljivanja pojedinih autora-fotografa iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Međutim, izuzetno je značajan njegov organizacijski rad kao dugogodišnjeg tajnika Fotokluba Daruvar, za što je dobio niz priznanja; kao što su srebrna i zlatna plaketa B. Kidrič, (1961 i 1973), zaslužni član NTH (1971.), zaslužni član FSJ (1982.), te nagrada NTH (1984.). Također i FIAP mu za organizacijski rad dodijelio počasno zvanje ES FIAP (1979.).

Daruvarčani ga najviše pamte po izložbi *Nepoznati Daruvar* iz 1985. godine. Imenom Drage Biželja nazvana je jedna ulica u Donjem Daruvaru.

Đorđe BOJANIĆ (Zagreb, 1954.)

Školovao se u rodnom gradu (osnovna škola, gimnazija i nezavršeni Elektrotehnički fakultet). Zaposlio se kao službenik u Zagrebačkoj banci gdje je dočekao i umirovljenje 2016. godine.

Fotografija ga je rano privukla, pa se njome iz hobija počeo baviti već od svojih gimnazijskih dana, a intenzivnije, kada je nakon završetka gimnazije 1973 godine, kupio prvi ozbiljniji fotoaparat i opremu za samostalno razvijanje CB fotografija. U tom je periodu imao nekoliko manjih neformalnih izložaba po raznim klubovima.

U slijedećih petnaestak godina (od početka devedesetih) objavio je gotovo stotinjak fotografija u nekoliko monografija (o Varaždinu i varaždinskoj okolini, o glumcu Josipu Bobiju Marottiju).

U Fotoklub Zagreb se učlanio 2019. i od tada sudjelujem u raznim međunarodnim, klupskim i drugim izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje je osvojio i nekoliko medalja i pohvala.

Bavi se raznim granama fotografije. Kad putuje voli snimati i gradove i prirodu, a posebno ga privlači *street* fotografija, ljudi i portreti (koje najčešće snima baš na ulicama).

Živi u Zagrebu.

Biljana BOJIĆ (Split, 1972.)

(Počasno)

Nakon završene srednje umjetničke škole diplomirala je likovnu kulturu – restauraciju na Umjetničkoj akademiji u Splitu 1998. godine. Profesionalni rad započinje na nizu arheoloških lokaliteta i restauratorskih projekata po dalmatinskim gradovima. Kao kustos i restaurator zapošljava se 2001. godine u Muzeju grada Umaga, čija je danas ravnateljica.

Voditeljica je zbirki: fotografija, razglednica, likovne zbirke, plakata i turizma. Autorica, voditeljica i koordinatorica je niza muzejskih likovnih, povijesno umjetničkih, arheoloških i povijesnih projekata i povremenih izložbi.

Održala je izložbu starih članova Fotokluba Zagreb (20. stoljeće) u Muzeju grada Umaga i tako se uključila u obilježavanje 125. godišnjice Fotokluba Zagreb.

Živi u Umagu.

Davor BOLANT (Zagreb, 1977.)

Ekonomist, fotograf. Član je Fotokluba Zagreb od 2005. Fotografijom se bavi od 2006. Izlagao je na skupnim i natječajnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu i osvojio nekoliko nagrada od kojih je najveća brončana medalja FIAP-a za kolekciju na 34. *Zagreb salonu* (2012.). Privlači ga ulična i reportažna fotografija.

Živi u Zagrebu.

Mladen BOLJKOVAC (Karlovac, 1953.)

Po zanimanju je doktor medicine. Fotografijom se započinje baviti 1979. godine kada pristupa Fotoklubu Karlovac da bi promjenom mjesta življenja pristupio Fotoklubu Rovinj 1982. U razdoblju od 1982. do 1990., kao predsjednik Fotokluba Rovinj, promovira rad fotografskih djelatnosti u Klubu, a posebno održavanje klupskih i međuklupskih izložbi fotografije.

Član je Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju, a od godine 2009. i njegov predsjednik. Nositelj je zvanja fotoamatera prve klase od strane Fotosaveza Hrvatske (1986.), a kasnije je postao i član Izvršnog odbora Hrvatskog fotosaveza.

Kao aktivni izlagač sudjeluje na blizu stotinu izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja niz nagrada, od kojih navodim važnije: 1. nagrada za fotografiju FKK Jelen (Pula, 1986) Zlatna medalja za diapozitiv (FKK Radovljica, Slovenija, 1989), 3. nagrada za diapozitiv (FKK Celje, Slovenija, 1990.), Pohvala za kolekciju fotografija 23. Trofeo A. Pollitzer (Trieste, Italija, 2003.) i Pohvala za kolekciju fotografija Salon fotografije Vinkovci (2008.).

Razradio je niz tematskih cjelina svojih fotografija kao samostalnih ciklusa (Obojeno modrim, Križni put, Terra magica Istra, Apokalipsa sada, Masline, Motivi iz Dalmacije, Lurdska radost života, U ritmu zvona).

Održao je više samostalnih izložbi fotografije (Karlovac, Rovinj, Pazin, Pula, Gospić, Buzet, Zagreb, Subotica (Srbija), Alessandria (Italija) od kojih su važnije: *Svetkovina ukroćenog svjetla* (Spomen Dom sjedinjenja i slobode Pazin, 1991.), *Istra kroz sliku i riječ* (Muzej Like, Gospić, 1994.), *Lika war memento* (Foto-Galerija Likum, Zagreb, 1994.), *Čovjek i rijeka* (Gradska knjižnica, Karlovac, 2003.), *America latina* (Atrij Franjevačkog samostana, Rovinj, 2004), *Nepali tea* (Photo Art Gallery Batana, Rovinj. 2015.).

Živi u Rovinju.

Dragan BORČIĆ (Komiža na Visu, 1949.)

U INA Rafineriji nafte u Rijeci radio je tijekom 30 godina. Ranih 70-ih uključuje se u rad likovne sekcije KUD-a Baklje, u kojoj djeluje do 1983. godine. Aktivno se počinje baviti fotografijom 1981. a od 1983. počinje sa izlagačkom djelatnošću u okvirima KUD-a Baklje te Fotokluba Rijeka. Godine 1986. obnašao je dužnost tajnika Fotokluba Rijeka.

Sudjeluje na oko stotinjak skupnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Austrija, Italija, Slovenija, Švicarska). Dobitnik je mnogobrojnih nagrada i priznanja, od kojih spominjemo prvu nagradu za kolekciju fotografija ratne tematike, osvojenu na godišnjoj izložbi *Dani hrvatske fotografije* u Trakošćanu 1994., kao i diplomu FIAP-a na međunarodnoj izložbi fotografije *Mundijal Fotofestival* u Rovinju 1996.

Samostalno je izlagao u Rijeci (1991., 1996., 2001.), Rovinju (1996./97.), Komiži (2000.), Zagrebu (1999., 2002.), te Bakru, Puli, Pazinu i Sisku (2002.). U inozemstvu je izlagao u Austriji, Italiji, Sloveniji i Švicarskoj. Fotografije su mu objavljivane u više knjiga i turističkih publikacija. Član je Foto-kino sekcije Baklje INA Rafinerije Rijeka i Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju. Živi u Rijeci.

Nives BORČIĆ (Zagreb, 1965.)

Zvanje fotografa stekla je u Centru za usmjereno obrazovanje 8. svibnja 1945. Tijekom školovanja praktični dio nastave obavljala je u Muzeju grada Zagreba, a mentor joj je bio majstor fotografije Josip Vranić. Apsolvirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, smjer jugoslavenski jezici i književnosti. Od 1991. godine radi u Geološko-paleontološkom odjelu Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja kao viši muzejski tehničar.

Članicom Fotokluba Zagreb postaje 2002. godine. U okvirima Kluba sudjeluje na natječajnim izložbama fotografije i drugim aktivnostima.

Održala je dvije samostalne izložbe fotografija:

Zeleno što volim zeleno (Knjižnica Vladimira Nazora, Knjižnica Prečko, Knjižnica Vrapče i Čitaonica Kustošija, 2016. - 2019.) i

Naturfašnik - naših prvih pet godina (Hrvatski prirodoslovni muzej, 2016.)

Koautorica je izložbi:

- *Začudna dražest okamina* (autor Katarina Krizmanić, fotografije Nives Borčić); izložba je izlagana u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju, Muzeju krapinskih neandertalaca, Gradskom muzeju Varaždin te u Malom salonu u Rijeci, 1993. - 1994.

- *Savršenstvo evolucije – Razotkrivanje* (autori Nives Borčić, Petar Crnčan, dr.sc. Iva Mihoci, dr.sc. Ivan Razum) izlagane u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju, Muzeju Ivanić Grada, Gradskom muzeju Požega, Muzeju krapinskih neandertalaca, Knjižnici Vladimira Nazora, Knjižnici Prečko, Knjižnici Vrapče, Dječjoj knjižnici Dubec, Dječjoj knjižnici Marina Držića, Knjižnici Jelkovec, Maloj galeriji Poreč, Galeriji Prica Samobor, galeriji Fotokluba Zagreb i Domu za starije osobe Sveti Josip Zagreb, 2016. – 2020.

Svojim fotografijama sudjelovala je na pedesetak izložbi Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja i desetak skupnih fotografskih izložbi osvojivši i nekoliko nagrada. Fotografije su joj objavljivane u stručnim publikacijama, znanstvenim radovima, katalogima izložbi i časopisima.

Živi u Zagrebu.

Predrag BOSNAR (Zagreb, 1956.)

U rodnom je gradu završio V. gimnaziju Bogdana Ogrizovića. Studirao je na Građevinskom fakultetu. Od 1978. - 1982. bio je tajnik Fotokluba pri tom fakultetu. U tom vremenu započinje i njegova izložbena aktivnost. U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1977. godine, a 1983. preuzima dužnost tajnika Fotokluba Zagreb na kojoj ostaje sve do 1994. Od godine 1994. pa do danas obnaša dužnost tajnika Hrvatskog fotosaveza.

Kao tajnik Hrvatskog fotosaveza:

sudjeluje u izvannastavnim i izvanškolskim programima za mlade, kao organizator, voditelj programa ili suradnik u više od 400 radionica na području cijele Hrvatske, organizira međunarodne fotografske izložbe, izložbe suvremene hrvatske fotografije, izložbe mladih autora, i izložbe iz provedenih programa (više od 350 izložbi).

organizira preko 30 programa namijenjenih osobama s poteškoćama,

organizira, suizvodi ili surađuje u provedbi programa stručnog usavršavanja voditelja programa za mlade u 46 navrata,

vodi programe Državnog natjecanja u fotografiji za učenike osnovnih škola, od 1997. do danas,

organizira 24 godišnje izložbe Suvremene hrvatske fotografije od 1995. do danas u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu te u nizu drugih galerija i muzeja u Hrvatskoj,

organizira provedbe programa *Hrvatski fotograf* Hrvatskog fotosaveza od 1995. do danas,

surađuje u kreiranju programa za djecu i mlade Hrvatskog fotosaveza, za što je Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdalo suglasnost za provedbu u osnovnim školama 2000. godine.

Dobitnik je Državne nagrade tehničke kulture Faust Vrančić 2005.

Živi u Zagrebu.

Dražen BOTA (Vinkovci, 1976.)

U Vinkovcima završava Srednju elektrotehničku školu. Od tada pa nadalje život će ga odvesti putevima profesionalnog snimatelja i reportera u dnevnim novinama. Svoje radove izlaže od 1994. samostalno i na skupnim izložbama. Prvu samostalnu izložbu imao je 1997. u Vinkovcima. Iste godine postavlja prvu izložbu (iz koje je kasnije nastao cijeli niz izložbi) Festivala glumca iz serije Hrvatsko glumište, koja obuhvaća kontinuirano praćenje glumišta sve do danas. Nastala arhiva Hrvatskog glumišta i Festivala glumca često se koristi u publikacijama HDDU. Na bienalnoj izložbi Hrvatskog fotosaveza *Hrvatska fotografija 1997.* zastupljena su njegova dva rada. Na 16. slavonskom bienalu *Osijek 1998.* zastupljen je sa triptihom fotografija *Kaljužanje*, kao i na 18. bienalu 2002. sa triptihom fotografija *Erotigon-iz vrta edena/narcisa zarobljena*. Također je zastupljen i na 19. bienalu 2004., sa serijom fotografija *ON RED*.

Osim stalnog angažmana u tisku, ilustrira mnoga turistička izdanja, nekoliko fotomonografija Vukovarsko-srijemskog kraja, likovne publikacije i monografije. Sudjeluje na likovnim postavama muzejskih izložbi i stalnog postava Gradskog muzeja Vinkovci. Autor je niza tematskih kalendara, koncepata i prezentacija te kazališnih plakata. Urednik je grafičkog oblikovanja i fotografija u nizu knjiga i kataloga likovnih izložbi. Aktivni je suradnik *Salona fotografije Vinkovci*. Kao član likovne grupe Vinkovci 1999. sudjeluje na skupnim izložbama te grupe (Vinkovci, Osijek od 2001. do 2005.). U okvirima vlastite manufakture za fotografiju i oblikovanje Studio BOTA intenzivno radi na osobnim projektima kao i u suradnji sa kulturnim institucijama (kazališta, muzeji i sl.)

Živi u Ivankovu.

Borislav BOŽIĆ (Prnjavor, B & H, 1956.)

Diplomirao je na studiju likovne kulture, smjer grafika na Filozofskom fakultetu u Rijeci, u klasi profesora Josipa Butkovića. Radi kao profesor u Prirodoslovnoj i grafičkoj školi u Rijeci.

Za kontinuirano bavljenje pedagoškim radom nagrađen je mnogobrojnim međunarodnim i domaćim nagradama i priznanjima. Na početku svoga pedagoškog rada dobiva nagradu kao najbolji prosvjetni radnik za školsku godinu 1985./86. Za poticanje i njegovanje fotografskog stvaralaštva kod mladih 2004. godine dodijeljeno mu je zvanje instruktor-savjetnik Plaketom Izidora Kršnjavog, a 2005. godine na nacionalnoj razini dobiva Godišnju nagradu za rad s mladima na području fotografije.

Kao vrstan metodičar i poznavatelj struke neprekidno drži stručna predavanja i vodi mnogobrojne radionice na stručnim aktivima profesora likovne umjetnosti. Pored profesionalnoga rada u školi, te angažmana u Fotoklubu Rijeka i Fotosavezu PGŽ-e, važan dio njegove umjetničke prakse su slikanje, grafika i fotografija. O stručnosti mu i posvećenosti likovnoj umjetnosti, pa time i fotografiji, najbolje svjedoči neprekidnost rada, jer crta i slika odmalena pa sve do danas, a prve je fotografije načinio još davne 1971. Ta kreativna znatiželja još uvijek traje. Kako bi potvrdio svoju teoriju stvaralačkog poimanja fotografske slike, dio svoga umjetničkog habitusa posvetio je slabije poznatim i gotovo zaboravljenim fotografskim tehnikama cameri obscuri. Snimajući najobičnijom kutijom, dostigao je vrlo visoku umjetničku razinu.

Borislav Božić nesebično radi na promicanju fotografske umjetnosti. Arhivski i terenski je istraživao i prikupio zavidnu muzejsku građu te pedagoški djeluje na mlade generacije trasirajući njihovu energiju prema budućim značajnim ostvarenjima na području vizualnih umjetnosti.

Sve nabrojano samo je nastavak fascinantne energije kojom Božić već tri desetljeća neprekidno daje nove doprinose podsjećanju na važnost kulture u gradu Rijeci, ne libeći se umjetničkim formama čak i osobni život pretvoriti u kulturnu agendu, kao primjerice art projektom naziva Zašto je Borislav Božić živio život beskućnika ostvarenom u Rijeci i Budimpešti gdje je propitkivao spregu korporativnog kapitala i politike neosjetljive za sudbinu pojedinca.

Dosljedno svom običaju Borislav Božić više od 20 godina vodi fotografsku radionicu u Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće. Niz godina je član Državnoga povjerenstva za vizualne umjetnosti i dizajn za natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske.

Posebne zasluge ima kao dugogodišnji organizator i voditelj Fotokluba Rijeka. Inicijator je mnogih originalnih klupskih projekata i izložbi od kojih su mnoge međunarodnog karaktera i zahvaljujući tome vrhunski umjetnici dolaze u Rijeku, te iz nje odlaze obogaćeni novim iskustvima i prijateljstvima postajući tako ambasadori kulturne politike Grada Rijeke. Inicira i utemeljuje Galeriju Principij u okviru rada Fotokluba Rijeka. Potiče i osniva Fotosavez Primorsko-goranske županije s ciljem okupljanja i dinamiziranja rada fotografskih autora s primorsko-goranskoga područja.

Selektor je i član žirija na mnogobrojnim fotografskim izložbama. Kao organizator i kustos priredio je više od 150 izložbi. Postavljenim izložbama i napisanim tekstovima uspostavio je nove i suvremene odnose spram fotografskoga stvaralaštva. U okviru rada Fotokluba Rijeka posebnu pažnju posvećuje mladima. Inicirao je i osnovao Sekciju mladih i Sekciju ljubitelja analogne fotografije. Rad sekcije prati vremenski slijed školske i akademske godine, kruna čega je realizacija Festivala fotografije mladih Život je lijep u lipnju.

Utemeljio je i konceptijski osmislio Riječki festival fotografije *PHOTORI* koji se godinama održava svake jeseni. Vlastitim angažmanom kao i javnim pozivima građanstvu prikupio je zavidnu zbirku fotografske opreme i pribora i od toga formirao zavidnu muzejsku zbirku koja je otvorena na

uvid posjetiteljima Galerije Principij. Po istom principu formirao je i od zaborava očuvao biblioteku fotografske literature čime je nadopunio opći fond znanja o riječkom kulturnom naslijeđu. Tim pothvatima je Rijeku kapitalizirao na globalnoj mapi fotografske kulture. Po vlastitim metodama je koncipirao školu fotografije koju mnogi preuzimaju i usvajaju kao visokostručni i najsuvremeniji način učenja. Istražio je i postavio izložbu 120 godina hobističke fotografije u Rijeci te inicirao osnivanje i osnovao e-Muzej riječke fotografije.

Kao član Umjetničkog savjeta HDLU-a Rijeka pokrenuo je i realizirao *1. Međunarodni salon umjetnosti minijature* posvećen najvećem renesansnom umjetniku malog formata J. J. Kloviću. Dobitnik je Godišnje nagrade Grada Rijeke za 2017. za izniman i prepoznatljiv doprinos umjetničkom i pedagoškom razvoju grada te promicanju svijesti o važnosti kulture za identitet Rijeke. Član je HDLU-a Rijeka, Umjetničkog savjeta HDLU-a Rijeka, predsjednik Fotokluba Rijeka i Fotosaveza Primorsko-goranske županije. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za godinu 2018. Živi u Rijeci.

Srećko BOŽIČEVIĆ

(Velika Trnovica, 1935.- Zagreb, 2015.)

Bio je geolog, speleolog i hidrogeolog. Nakon završenog studija geologije zapošljava se 1959. u Institutu za geološka istraživanja, gdje ostaje raditi sve do umirovljenja 1999. godine. Od 1951. pa sve do 2015. aktivni je planinar. Od iste godine član je speleološkog odsjeka PD Željezničar. Dugogodišnji je član, tajnik i jedan od osnivača Speleološkog društva Hrvatske. Pokretač je i mnogih drugih speleoloških aktivnosti u našoj zemlji. Doktorirao je 1986. godine iz područja speleologije.

Zaljubljenik u svoje podzemlje specijalizirao se za speleološku fotografiju. U mnogim stručnim i popularnim časopisima objavljuje brojne stručne članke popraćene svojim fotografijama. Fotografijama ilustrira i svoje knjige: *Svjetla pod zemljom*, *Spilja Vrlovka*, *Čovjek u podzemlju*, *Kroz naše špilje i jame*, *Jame kao grobnice*, *Fenomen krš*. Prigodom svoga umirovljenja i opraštanja od aktivne struke izdao je knjigu *Kamen i vode* u kojoj sintetizira svoj životni rad u struci (2000.).

Za stručni i znanstveni rad dobio je Republičku nagradu za popularizaciju znanosti *Fran Tučan* (1987.), a za svoje speleološke aktivnosti dobiva najviše nacionalno priznanje *Zaslужni speleolog* (1995.). Bio je veliki poznavatelj dubina u krašu. Velika je njegova zasluga što se tijekom vremena posebno posvetio istraživanju kraških i drugih jama u traženju žrtava zločina, bez obzira tko ih je počinio. Pri tome je nailazio na brojne prepreke u istraživanju partizanskih zločina.

Članom Fotokluba Zagreb postaje 1959. a za svoj aktivni rad u klubu dobiva Zlatnu značku FKZ. (1972.). Dobitnik je i Povelje August Frajtić za svoj društveni rad (2012.). Izlagao je na brojnim izložbama i pri tome osvajao mnoge nagrade. U razdoblju od 1966. do 1996. godine održao je 23 samostalnih izložbi fotografije u kojima prikazuje ljepote našeg podzemlja.

Marija BRAUT

(Celje, 1929.- Zagreb, 2015.)

U Zagreb se doselila s roditeljima 1941. gdje je maturirala i započela studij arhitekture. Fotografijom se bavi od 1967. Bila je učenik a kasnije i suradnik velikog hrvatskog majstora

fotografije Toše Dabca (1967.-1970.). Član je ULUPUH-a od 1969. Radila je u Galerijama grada Zagreba (današnji Muzej suvremene umjetnosti) za čije je potrebe snimala slike za kataloge te portrete mnogih umjetnika..

Od 1972. bavi se fotografijom kao samostalni umjetnik. Suradivala je s Hrvatskim narodnim kazalištem, Zagrebačkim kazalištem mladih, Dramskim kazalištem Gavella, Satiričkim kazalištem Kerempuh i Dubrovačkim ljetnim igrama. Izlagala je na brojnim izložbama te dobila mnoga priznanja. Redovito je izlagala na Zagrebačkom salonu i na zajedničkim izložbama ULUPUH-a. Svoje umjetničke fotografije izlagala je na više od stotinu skupnih izložbi, a mnoge su joj fotografije objavljivane i u novinama te specijaliziranim časopisima.

U Fotoklub Zagreb učlanila se 1968. godine. Svoju prvu samostalnu izložbu fotografije održala je već 1969. u zagrebačkoj galeriji Studentskog centra, zajedno sa Petrom Dapcem. Od tada je održala preko 30 samostalnih izložbi fotografije u Zagrebu i drugim gradovima (Split, Dubrovnik, Maribor, Ljubljana i dr.), da bi 2001. u Muzejskom prostoru Klovićevi dvori u Zagrebu održala svoju veliku životnu retrospektivnu izložbu fotografije, kojom se trajno i definitivno kao veliko ime ubilježila u povijest hrvatske fotografije.

Dobitnica je Nagrade grada Zagreb (1972.) i Nagrade Tošo Dabac (1995.) Autorica je vlastitih monografija; *Zagreb-moj grad* (1986.) i *Dubrovnik-jedno lice rata»* (1992.). Suradivala je u dnevnim listovima, časopisima i revijama. Sudjelovala je u opremanju kataloga likovnih umjetnika i u drugim publikacijama.

Fotografije Marije Braut čuvaju se u Muzeju grada Zagreb, Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, Hrvatskom državnom arhivu, Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb, HAZU i Ministarstvu obrane RH.

O životu i umjetničkom radu Marije Braut snimljen je 2009. godine i dokumentarni film *Marija hoda tiho*. Posljednja velika izložba njezinih do tada nepoznatih i rjeđe izlaganih fotografija nazvana je *Nepoznati Zagreb Marije Braut* i priređena u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu 2014. godine.

Braće BRKAN – jedinstveni u hrvatskoj fotografiji

Posebno mjesto u hrvatskoj fotografiji pripada braći Brkan velikanima hrvatske fotografije.

Ante i Zvonko Brkan, braća koja su stvarala u posebnom zajedništvu, kao rijetko viđeni ne samo tandem nego i istinski prijatelji, međusobno se uvažavajući i podupirući, skromni i samozatajni, uvijek spremni pomoći i prenositi svoje fotografsko znanje i iskustvo, svojim radom uzdignuli su se na sam vrh hrvatske fotografije stvorivši djela neprolaznih vrijednosti.

Pripadali su poznatoj zadarskoj hrvatskoj obitelji. Živjeli su u djedovskoj kući u Varoškoj ulici br.5. Njihov djed bio je poznati stjegonoša hrvatskih zadarskih sokolaša u doba Austrougarske monarhije. Kao veliki hrvatski rodoljub njihov djed sa obitelji pred dolazak talijanske vlasti mora bježati iz Zadra u Hrvatsku. Ondje je u Velikom Jadrcu (Jadar kraj Severina na Kupi) rođen Ante (1918.,) a u Tinju Zvonimir (1920.)

No sudbina i dalje ne mazi obitelj Brkan. Njihov otac, kao hrvatski rodoljub i sudionik u organizaciji Velebitskog ustanka (1932.) bježi zajedno sa obitelji (koje li ironije sudbine) u Italiju. Tamo Ante završava nižu gimnaziju i počinje se baviti fotografijom. Objavljuje prve radove; u Milanu (1937.) i Rimu (1938.).

U Zadar se vraćaju početkom Drugog svjetskog rata i preživljavaju sva strašna bombardiranja. Po završetku rata Ante se zapošljava u općinskoj administraciji. Od 1958. pa do 1983. bio je novinar i fotoreporter zadarskog tjednika *Narodni list*.

Zvonko završava Ekonomski tehnikum i zapošljava se u Narodnoj banci, u kojoj ostaje do kraja svoga radnog vijeka.

Godine 1951. Ante Brkan otvara svoj atelijer u obiteljskoj kući u Varoškoj. Time ustvari započinje obnova zadarske umjetničke fotografije. Tijekom vremena atelijer braće Brkan postaje kulturno mjesto zadarske kulture i pravi muzej različitih predmeta.

Od 1953. već kao priznati hrvatski fotoumjetnici počasnici su članovi Fotokluba Zagreb, a od 1964. i počasnici članovi Fotokluba Split. Članovi su ULUPUH-a od 1959. Također su i članovi Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zadru od njegova osnutka. Godine 1961. Fotosavez Jugoslavije im dodjeljuje počasno zvanje majstora fotografije. Iste godine FIAP im dodjeljuje počasno zvanje AFIAP da bi im šest godina kasnije, dodijelio i svoje visoko priznanje EFIAP (1967.).

Ante Brkan, zajedno sa svojim bratom Zvonkom utemeljitelj je u svijetu poznate i priznate međunarodne izložbe fotografije *Čovjek i more* u njenom neprekinutom trajanju od 50-tih pa do konca 70-tih godina.

Ante i Zvonko zajedno su objavili knjigu *Braća Brkan* u izdanju *Glasa Zadra* (1956.). Narodni muzej u Zadru također im objavljuje knjigu *Braća Brkan-Fotografije* (1979.). Fotosavez Jugoslavije objavljuje fotomonografiju *Braća Brkan-Poetska fotografija* (1981.) a Narodni muzej u Zadru fotomonografiju *Stotinu fotografija Ante Brkana* (1989.).

Doista premda je svaki od njih samosvojan fotograf, njihovo životno djelo nužno je potrebno sagledavati i u njihovom zajedništvu, gdje se skladno nadopunjavaju, skoro bi se reklo u jednu jedinstvenu cjelinu. Premda su djelovali zajednički na svijet su ipak gledali različito. Pomnim sagledavanjem njihova djela možda je to sažeto najbolje sagledao Abdulah Seferović (cit): „*Ukratko, Antu su više mučile intelektualne teme, a Zvonimira emotivna stanja. Ante je bliži nadrealističnom shvaćanju života, sveobuhvatan je i prodoran. Njegov je opus razgranat, sličan svijetu.*

Zvonimir je zaokupljen magičnim, posjeduje silnu, gotovo demonsku snagu koncentracije i udubljenja u drugu stranu pojavnoga. Čvrst je i zatvoren kao školjka bisernica. Antu zanima uzajamnost zbilje i umjetnosti, života i ideala; Zvonimira iskonski simboli, pitanje života i smrti, misterij univerzalne egzistencije. Prvi je analitičar, drugi sanjar“.

U Domovinskom ratu barbari sa istoka teško razaraju Zadar u želji da potpuno zatru sve oznake hrvatskog nacionalnog identiteta. Obiteljska kuća u Varoškoj je teško stradala a Ante je pukim slučajem ostao živ.

Poznati zadarski povjesničar umjetnosti Antun Travirka jednom prigodom o atelijeru braće Brkan napisao je slijedeće: „*U varošu, jedinoj nerazrušenoj staroj gradskoj četvrti, među starim trošnim višekastnicama, malim zanatskim radnjama i skromnim gostionicama, na prostoru gdje su živjeli preostali preživjeli stanovnici nekadašnjeg Zadra, kuća Brkan bila je skromna, ali istinsko kulturno sastajalište, mjesto kulture ugodnog humora i zdrave kozerije* „. Unatoč tomu, poslije rata, grad Zadar ne spašava i ne obnavlja atelijer braće Brkan nego dozvoljava da propadne a vrijedni umjetnički predmeti zauvijek nestanu.

Ante BRKAN

(Veliki Jadruč u Gorskom Kotaru, 1918.- Zadar, 2004.)

Dobitnik je brojnih društvenih nagrada i priznanja, među kojima ističemo Veliku nagradu Milana (1961.), nagradu za životno djelo Foto saveza Hrvatske (1988.) i nagradu za životno djelo Foto saveza Jugoslavije (1989.).

Tijekom života izlaže svoje radove na preko 250 izložbi, u zemlji i inozemstvu, na kojima osvaja pedesetak raznih nagrada i priznanja za preko 100 različitih fotografija. Zajedno sa bratom Zvonkom održali su devet samostalnih izložbi fotografije u Šibeniku, Splitu, Zadaru i Zagrebu .

Zvonimir BRKAN

(Tinj, 1920.- Zadar, 1979.)

Fotografijom se bavio od godine 1948. Bio je bankovni službenik. Fotografsko stvaralaštvo starijeg brata Ante imalo je veliki utjecaj na Zvonka. Tijekom 25 godina (do prerane Zvonkove smrti) na svim su izložbama nastupali kao *braća Brkan*. Svojim djelima toliko sličnim a istovremeno različitim čineći jedinstvenu cjelinu često su stvarali zabunu u javnosti. Počevši od 1953. godine izlagao je na oko 230 izložbi fotografije diljem svijeta u 34 države te na oko 60 izložbi u zemlji, pri čemu je osvojio oko 40 različitih nagrada i priznanja sa preko 80 različitih fotografija. Rekord mu je donosila fotografije Iz Liliputa, koja je primljena na blizu 90 različitih izložbi. Zajedno sa bratom Antom održali su devet zajedničkih samostalnih izložbi.

Dobitnik je nagade Tošo Dabac za 1979.

Nena BRKIĆ

(Zagreb, 1979.)

Dizajner, dipl. konzervator-restaurator kipar, fotograf. Maturirala je na Školi primjenjenih umjetnosti i dizajna u Zagrebu Odsjek za fotografiju, a nakon toga diplomirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, Odsjek za konzerviranje-restauriranje umjetnina-smjer kiparstvo. Fotografski je dizajner.

Članica je HDLU-a, (Hrvatsko društvo likovnih umjetnika), HRD-a, (Hrvatsko restauratorsko društvo), HULULK-a (Hrvatsko udruženje likovnih umjetnika i likovnih kritičara) i Cro Art Photo Cluba.

Bavila se analognom i digitalnom fotografijom. Kroz fotografiju istražuje efekt pomaka u noći, fotografira siluete ljudi, javnih skulptura i sakralne arhitekture. Uz makro opciju na digitalnom fotoaparatu fotografira lišće zanimljivih formi te poslije kiše.

U Fotoklub Zagreb učlanila se 1996. Izlagala je na preko pedeset grupnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Austrija, Bosna i Hercegovina, Njemačka, Rumunjska, Slovenija, Srbija). Dobitnica je više nagrada i priznanja za svoj rad. Održala je u Zagrebu i nekoliko samostalnih izložbi. Sudjelovala je i na nekoliko likovnih kolonija (Solin, Salona, Artnetwork Salona (2011.), Knin, Zvonimirovi dani, Kninska tvrđava (2009 - 2010.),

Živi u Zagrebu.

Zvonimir BULJEVIĆ

(Cetinje, 1933.- Split, 2006.)

Rođen je u Cetinju. U Split dolazi 1936. i u njemu ostaje cijelog života. Školovao se u Splitu. Tijekom radnog vijeka kao profesionalni fotograf radi u Urbanističkom zavodu Dalmacije u Splitu (od 1958. do 1978.), a kasnije u Zavodu za zaštitu spomenika kulture do 1995. kada odlazi u mirovinu.

Osim profesionalnim fotografskim radom bavio se i spisateljstvom pa objavljuje niz uglavnom kratkih priča, objavljenih u zbirkama *Priče s krova* (1968), *Ožiljci* (1971) *Od sna i natrag* (1975), *Knjiga tragova* (1984), *Jutro prvog dana* (1988), *Priče o Mišku* (1997), *(De)mitološke priče* (2000), *Nisko sunce siječnja* (2003), *Za danom dan* (2006).

Suradivao je u raznim književnim časopisima i novinama. Autor je kolumne *Tragovi*, koja je godinama izlazila u *Nedjeljnoj Dalmaciji*. Svojim je fotografijama opremio niz monografija fotografije, kataloga izložbi, vodiča i drugih knjiga. Od 1968. godine član je Društva hrvatskih književnika i Matice hrvatske. Fotoklubu Split pristupio je 1964. godine. Izlagao je na mnogo izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio mnoga priznanja i nagrada. Održao je i 14 samostalnih izložbi fotografije (Split, Pula, Kaštel Stari), prikazujući uglavnom našu spomeničku baštinu.

Osim profesionalnog bavljenja fotografijom snimio je i nekoliko kratkometražnih filmova, da bi za film *Na kraju puta – san* godine 1969. na Festivalu Mala Pula dobio nagradu Oktavijan Miletić za najbolji snimljeni film.

Eva BRUNOVIĆ
(Zagreb, 1967.)

(Počasno)

U rodnom gradu završila je srednju školu. Diplomirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (povijest umjetnosti i poljski jezik i književnost).

Radila je u Galeriji DARS, dizajn, stvaralaštvo i rukotvorine te bila suradnica Galerije Grubić. Od 2003. do 2017. zaposlena u Ministarstvu kulture. Bavila se programima kulturnog razvitka za područje muzejsko-galerijske i likovne djelatnosti te inovativnih umjetničkih i kulturnih praksi; izradom kriterija za vrednovanje programa, godišnjih planova rada iz ovih područja i Strateških planova Ministarstva kulture.

Sudjelovala je u definiranju zakonskih i podzakonskih okvira iz područja kulture te pripremala izvješća o provedbama nacionalnih strategija za nadležna tijela i Vladu Republike Hrvatske.

Vodila je ili bila članica više od četrdeset stručnih povjerenstava Hrvatskog muzejskog vijeća i Ministarstva kulture od kojih se posebno ističe Stručno povjerenstvo Ministarstva kulture za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za muzejske i galerijske zbirke te Radna skupina Ministarstva kulture za rock glazbu u Republici Hrvatskoj.

Bila je članica Savjeta projekta vizualnog označavanja proizvoda oznakom „Hrvatski otočni proizvod“ pri Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije te članica Povjerenstva za vrednovanje umjetničkih i dokumentarističkih audiovizualnih djela o Domovinskom ratu pri Ministarstvu branitelja.

Predstavljala je Ministarstvo kulture u izradi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2017.-2021. pri Uredu za udruge Vlade Republike Hrvatske, Upravnog vijeća Muzejskog dokumentacijskog centra i Galerije Klovićevi dvori te niza organizacijskih odbora; Trijenale kiparstva-Gliptoteka HAZU, Hrvatsko trijenale crteža-Kabinet grafike HAZU, Zagrebački salon - HDLU, ULUPUH, I. kongres muzealaca Hrvatske - Hrvatsko muzejsko društvo i dr.

Sudjelovala je svojim izlaganjima na stručnim skupovima Hrvatskog muzejskog društva (Kongres muzealaca, skupovima restauratora i preparatora, skupovima muzejskih pedagoga) te u inozemstvu (SAD, Rumunjska). Članica je Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske te Hrvatskog muzejskog društva. Od 2018. zaposlena u Gradskom uredu za kulturu, na mjestu više stručne savjetnice za kulturnu baštinu i audiovizualne umjetnosti.

Živi u Zagrebu.

Lada RATKOVIĆ BUKOVČAN
(Zagreb, 1955.)

(Počasno)

U rodnom gradu završila je Klasičnu gimnaziju 1974. godine, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1979. godine diplomirala je povijest umjetnosti i talijanski jezik. Na istom je fakultetu završila poslijediplomski studij i stekla zvanje magistra znanosti. Koautorica je koncepta i scenarija stalnog postava Muzeja Mimara na Rooseveltovu trgu 5 u Zagrebu, u kojem obnaša dužnost muzejske savjetnice i voditeljice zbirke stakla i zbirke namještaja. Od 2015. ravnateljica je Muzeja Mimara.

Autorica je kataloga i studija u kojima su detaljno znanstveno obrađeni pojedini segmenti muzejskog fundusa. Uz kontinuirani, temeljni rad na Zbirci Mimara, započet u rujnu 1979., sudjelovala je i u nizu stručnih poslova i pripremama, organizacijama postava izložbi koje su se održale u Galeriji Klovićevi dvori, na Jezuitskom trgu 4 na Gornjem gradu (tada Muzejski prostor); *Riznica zagrebačke katedrale, Ivan Meštrović* (1983.), *Drevna kineska kultura* (1984.).

Također je radila na mnogobrojnim popratnim izložbama koje su dio djelatnosti Muzeja Mimara, povezane kako s njegovim fundusom, tako i s događanjima koja ga čine nezaobilaznim kulturnim znanstveno-edukativnim središtem Zagreba i Hrvatske i kojega odlikuje jedinstven, bogat fundus vrhunske kakvoće i kontinuiran, hvalevrijedan program cjelokupnog djelovanja.

Živi u Zagrebu.

Valentina BUNIĆ
(Zabok, 1975.)

Diplomirana inženjerka arhitekture i vrsna fotografkinja. Članica je Fotokluba Zagreb od 2007. Iako se interes za fotografiju javlja još u studentskim danima, aktivno bavljenje fotografijom započinje 2007. kada upisuje školu fotografije Fotonaut u Fotoklubu Zagreb, pod vodstvom Damira Tiljka. Svoju prvu samostalnu izložbu *Details* održala je u Fotoklubu Zagreb 2012. Radovi su joj predstavljeni i kroz skupne izložbe u zemlji i inozemstvu te kroz domaće i strane fotografske časopise. Dobitnica je mnogo nagrada i pohvala na domaćim i međunarodnim fotografskim natjecanjima.

O kakvoj se izuzetnoj autorici radi najbolje svjedoči činjenica da na 33. *Zagreb salonu* (2010.) osvojila FIAP-ovu Prvu nagradu (zlatnu plaketu) za pojedinačnu fotografiju, na 34. *Zagreb salonu* (2012.) Prvu nagradu Fotokluba Zagreb (zlatnu plaketu) za pojedinačnu fotografiju, a na 36. *Zagreb salonu* (2014.) FIAP-ovu Počasnu vrpcu za pojedinačnu fotografiju.

Valentina Bunić spada u kategoriju fotografa koju zanimaju detalji u kojima otkriva ljepotu, pri čemu se i obični predmeti pretvaraju u apstraktne kompozicije i krajolike koji izranjaju iz njene senzibilne i osjećajne mašte i prirode. Pri tome rado fotografira u crno-bijeloj tehnici. Svojim posebnim stilom i pristupom fotografiji izdvaja se iz svoje okoline i fotografa s kojima se druži.

Živi u Velikom Trgovišću.

Hrvatski povjesničar umjetnosti i muzealac. Klasičnu gimnaziju završio je 1929., studij povijesti umjetnosti i kulture s klasičnom arheologijom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1934., gdje je i doktorirao na temu *Župna crkva sv. Marije u Zagrebu* (1938.). Godine 1937. postao je kustos, a ubrzo i direktor Gradskog muzeja u Osijeku, na kojoj je dužnosti ostao do 1941. Za vrijeme boravka u Osijeku nanovo je postavio Gradski muzej i napisao vodič kroz muzejske zbirke (1940.).

Od 1941. radi u Muzeju grada Zagreba, gdje je do 1945. kustos, a zatim direktor do umirovljenja 1979. Pod njegovim vodstvom pripremljena je 1949. nova postava Muzeja grada Zagreba; tada su prvi put kod nas, u skladu s principima tadašnje muzeologije, kronološki prikazani povijest i razvitak grada. Za novu i suvremenu postavu gradskih muzeja zalagao se i na predavanjima održanim 1947/48. na stručnim seminarima za muzealce u Zagrebu i Splitu.

Organizirao je mnoge muzejske izložbe, a sam je postavio *Kazališnu izložbu* (1947), te izložbe *Slike Zagreba od 16. do 19. stoljeća* (1957) i *Šezdeset godina Muzeja grada Zagreba* (1967). Sustavno je istraživao i obrađivao povijest Zagreba.

Napisao je mnoge studije i članke u kojima je objavio rezultate novih saznanja o političkoj, kulturnoj i umjetničkoj prošlosti grada. Važniji su: *O povijesti i ubikaciji dvaju nestalih sakralnih objekata u zagrebačkom Gornjem gradu*, *Kuće Zrinskih i srednjovjekovni kraljevski dvor u Gornjem gradu u Zagrebu*, *Neki podaci o ekonomskim prilikama u Zagrebu u 17. stoljeću*, *Zagreb u godini 1907*, *Stanovnici Ilice, njihove kuće i zemljišta u prošlom stoljeću*, *Iz starog i novog Zagreba*, (1957., 1; 1960., 2; 1968., 4; 1984., 6), *Prilog građevnoj povijesti stare županijske i saborske zgrade na Markovom trgu u Zagrebu*, *Zbornik zagrebačke Klasične gimnazije 1607–1957*, (Zagreb 1957.), *Političke i kulturne prilike u kojima je živio Zagreb u 19. i početkom 20. stoljeća* (*Arti musices*, 1978., 9).

Napisao je *Pregled povijesti Zagreba* od najstarijih vremena do danas u knjizi *Poslovni adresar grada Zagreba* (Zagreb 1952.), zatim komentare, opise objekata i lokaliteta u monografiji *Zagreb* (Zagreb 1961.) te kronologiju značajnijih povijesnih događaja u razvoju Zagreba 1094.–1940. u knjizi *Slobodni Zagreb* (Zagreb 1965.). U novom izdanju knjige Gjüre Szaba *Stari Zagreb* (Zagreb 1971.) napisao je predgovor, tumačenja i komentare; time je upotpunio autorov tekst novim rezultatima istraživanja povijesti Zagreba i dodao nužna objašnjenja suvremenom čitatelju.

Za novu postavu Muzeja grada Zagreba napisao je iscrpan vodič po muzejskoj zbirci. Bio je glavni i odgovorni urednik zbornika *Iz starog i novog Zagreba* u kome je od 1957. redovito objavljivao svoje studije i članke. Suradivao u *Vjesniku Hrvatskoga arheološkog društva* (1936.), *Obzoru* (1938.), *Sjevernom Lloyd* (1939.), *Vijestima muzealaca i konzervatora Hrvatske* (1953., 1955., 1957.–63., 1968.–69.) i časopisu *Kaj* (1972., 1974., 1977.). U Buntakovoj rukopisnoj ostavštini kod obitelji sačuvane su među ostalim opsežna povijest Zagreba (od prvih početaka do XX st.) i povijest Duge (Radićeve) ulice. Kada je Fotoklub Zagreb 1965. pokrenuo održavanje izložbe fotografije pod nazivom *Zagreb* (nazvana još i *Mali Zagreb salon*, za razliku od međunarodne izložbe fotografije *Zagreb salon*) prof. Buntak je toj ideji dao bezrezervnu podršku i stavio besplatno na raspolaganje za tu izložbu izložbeni prostor u Muzeju grada Zagreba, u vremenu od 1965. pa do 1979. (do svog umirovljenja) u kojem je vremenskom razdoblju održano osam izložbi *Zagreb*.

Vedran BÜRGERMEISTER (Banja Luka, 1975.)

Dipl. ing. prometa. Član je Fotokluba Zagreb od 2008. Fotografijom se ozbiljnije započeo baviti dolaskom u Fotoklub.

Od tada je izlagao na nekoliko skupnih izložbi od kojih se izdvaja 33. Zagreb Salon 2012. U fotografiji ga najviše privlači fotografiranje krajolika i portreta te dokumentarna fotografija.

Živi u Zagrebu.

Branimir BUTKOVIĆ (Zagreb, 1959.)

Hrvatski fotograf i fotoizvjestitelj. Majstor je novinske fotografije (život, "life"). Diplomirao je pravo na zagrebačkom Pravnom fakultetu. Radni je vijek proveo na Hrvatskim željeznicama. Novinar je u listu *Željezničar*. U svome radu koristi se sredstvima analogne i digitalne tehnike.

U godinama 1988. - 89. obnašao je dužnost tajnika Fotokluba Zagreb. Godine 1986. stekao je diplomu New York Institute of Photography.

Objavljivao je svoje fotografije u *Poletu*, *Omladinskoj iskri*, *Modroj lasti*, *Večernjem listu*, *Vjesniku*, *Oku* i drugim novinama. Kao fotograf je fotografirao razne profile ljudi, raznih društvenih slojeva pri čemu je stekao dragocijeno iskustvo u sagledavanje tih društvenih slika.

Sudjelovao je na više skupih izložbi. Imao je i nekoliko samostalnih izložbi. Jednom prigodom poznati hrvatski povjesničar umjetnosti dr. Antun Bauer, govoreći prigodom otvorenja jedne Butkovićeve samostalne izložbe, izjavio je da ga smatra najboljim fotografom u njegovoj generaciji. Dobitnik je nagrada za fotografiju na natjecanjima HT Mobilea, Croatia Airlinesa, Slobodne Dalmacije i Hrvatskog fotosaveza (zlatna medalja 2008.).

Putovao je i izvješćivao iz krajeva diljem Hrvatske i republika bivše SFRJ, po republikama bivšeg SSSR-a, Britanije i drugim zemljama. Butkovića je Goran Trbuljak 1982 svrstao u četvrtu generaciju zagrebačkih fotografa neopterećenu prošlošću,

čije su fotografije u rasponu od duhovite opservacije, lagane ironije do sarkazma i stroge kritike krenule putem novina u život.

Njegove fotografije korištene su za ilustracije plakata, kalendara, rokovnika i kataloga. Autor je pedesetak autorskih razglednica.

U zagrebačkom POUZ od 2000. vodi tečajeve osposobljavanja za fotografa različitih tehnika.

U suradnji sa Brankom Hlevnjak izdao je dvije knjige fotografije: *Putovanja* (2000.) i *Neki drugi Zagreb* (2003.) godine.

Njegovom zaslugom u suradnji Hrvatskih željeznica i Hrvatskog fotosaveza tiskana je knjiga *Hrvatska 91* u kojoj su date fotografije ratnih zbivanja u Hrvatskoj u 1991. godini. Odličan predgovor u knjizi napisala je Branka Hlevnjak.

Živi u Zagrebu.

Dren BUTKOVIĆ (Pula, 1970.)

Dipl. ing. elektrotehnike. Kupnjom digitalnog SLR fotoaparata (2005.) počinje njegovo druženje sa fotografijom. Član je Fotokluba Zagreb od 2010. od kada se aktivno bavi fotografijom. Iste godine pohađa niz tečajeva i radionica u školi Fotonaut Damira Tiljka. Kako je sam izjavio, tu je stekao nova znanja i vještine koji su njegov pogled na fotografiju mijenjali iz korjena. Najviše ga privlači ulična i portretna fotografija.

Izlaže na klupskim izložbama i drugim salonima fotografije u zemlji i svijetu. Većinom izrađuje crno-bijele fotografije. Svoje motive pronalazi u Zagrebu, gdje živi, ali i u rodnoj Puli i Istri. Na 36. *Zagreb salonu* (2014.) osvojio je diplomu za kolekciju Fotokluba Zagreb. Održao je tri samostalne izložbe u Zagrebu pod nazivom *Moj grad* (2016.) i *Mistična privlačnost vode* (2016.) da bi godine 2020. nakon više od pet godina snimanja boksačica i boksača boks kluba Coloseum održao je i svoju treću samostalnu izložbu pod nazivom *Projekt Coloseum - Portreti boraca*". Živi u Zagrebu.

Pavao CAJZEK (Čakovec, 1923.- Zagreb, 1999.)

Završio je srednju ekonomsku školu a iza toga i jednogodišnju novinarsku školu u Zagrebu. Uz to je stekao i kvalifikacije fotografa. To objašnjava neutaživom željom za znanjem i upoznavanjem novih područja s kojima bi se u poslu mogao susresti. Zato je nerijetko znao pohađati zanimljiva predavanja na zagrebačkim Filozofskom i Ekonomskom fakultetu.

Profesionalno se novinarstvom počeo baviti u *Narodnom jedinstvu*, glasilu zagrebačke Narodne fronte, a odatle je 1. veljače 1951. prešao u *Narodni list*. Od 1959. radi u *Večernjem listu*, kojem je ostao vjeran do umirovljenja (1985.). Ta "tajna veza" s Večernjakom traje i u umirovljeničkim godinama. Svestrani Cajzek svoje je iskustvo prenosio mladima, predavajući od 1979. do 1987. predmet Osnove novinske fotografije u zagrebačkom Obrazovnom centru za kulturu i umjetnost. Od 1988. predavao je u Vjesnikovu Centru za izobrazbu novinarskih kadrova. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1977. godine.

Bio je najpoznatiji zagrebački fotoreporter kroz dugi niz godina. Iza njega, u njegovoj redakciji, ostalo je na desetke tisuća negativa. Bio je veliki ljubitelj fotografije kao i veliki kolekcionar – sakupljač starih fotoaparata čime se jako ponosio.

Tijekom tog dugog niza godina bilježio je svijet oko sebe kroz svoj fotografski aparat. Svoje fotografije je objavljivao u mnogim publikacijama zagrebačkih nakladnika, stvorivši tako kompleksan opus fotografija iz svakodnevnog života našega grada. Uvijek u pokretu, skroman po prirodi, nije imao vremena za svoje samoreklamiranje kao ni za svoje samostalne izložbe. Za sebe je govorio da nije ni kroničar, ni svjedok vremena, već novinar-fotoreporter koji je nastojao pošteno raditi svoj posao.

Možda je dokaz njegove skromnosti i to što u 35 godina aktivnog profesionalnog bavljenja fotografijom nije imao nijednu samostalnu izložbu, premda su mu slike uvrštavane u brojne skupne izložbe. Tek 1994., u sklopu proslave 900. obljetnice grada Zagreba, postavljena mu je samostalna izložba *Priča o Zagrebu*. Godine 1994. dobio je Nagradu Tošo Dabac Fotokluba Zagreb, kojom mu je prigodom u Fotoklubu Zagreb organizirana samostalna izložba fotografije (1995.).

Dobitnik je mnogih nagrada i priznanja, od kojih se ističu nagrada Društva novinara Hrvatske (1955.), diploma II. izložbe planinarske fotografije *Ljepota planina* (1956.), plaketa I. savezne izložbe fotoreportera Jugoslavije u Zagrebu (1957.), nagrada Narodne armije i Fronta za fotografiju *Udes na Izložbi novinske fotografije Jugoslavije u Beogradu* (1972.), srebrna plaketa izložbe *Zagreb kamerom fotoamatera* (1975.), *Zlatno pero* (1978.), nagrada Muzeja grada Zagreba na IX. izložbi fotografije Zagreb (1980.) i nagrada grada Zagreba (1982.). U likovnim publikacijama objavljuje reprodukcije, surađujući s istaknutim likovnim kritičarima.

Kao fotoreporter u *Večernjem listu* istaknuo se dokumentiranjem svakodnevnih zagrebačkih prizora (*Djeca u fontani*, 1970., *Fotomonografija Zagreb*, 2008.).

Fotomonografija Zagreb Pavla Cajzeka je dokument o prošlosti Zagreba te podsjetnik na njegovu ne tako dvenu povijest. Prvi dio monografije donosi često nadrealne fotografije iz svakodnevnog života grada Zagreba snimljene u proteklih 60 godina, a u nastavku knjige nalaze se portreti poznatih osoba koje je Cajzek fotografirao.

Paolo CANOSA (Firenza, 1977.)

Viši tehnolog. Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se aktivnije počeo baviti od 2010. kada se upisuje u Fotoklub Zagreb. Voli misaoni tip fotografije koja zadire u podsvjest i ne osvaja na prvi pogled - primjer je serija *Sjećanje na jedno ubojstvo* (4 fotografije) i serija *Noćne more* koje se bave tokom svijesti i strahovima. Uživa u uličnoj fotografiji i spajanju trenutka s određenim detaljem u prostoru i na taj način dobivanju novog smisla izvan prvobitnoga.

Živi u Zagrebu.

Željko CAR (Niš, 1950.)

Pojava Željka Cara na fotografskoj sceni Hrvatske sredinom sedamdesetih godina označila je afirmaciju jednog svježijeg pristupa fotografskoj slici, sadržanog u neposrednom odnosu čovjeka i okoline, kada je fotograf i kroničar i komentator.

Rođen je 1950. u Nišu. Gimnaziju je završio u Đurđevcu, a Pravni fakultet u Zagrebu (1975.). Osim svojom strukom bavio se od 1995. desetak godina i fotografijom kao obrtnik. Fotografirati je počeo od svoje 15. godine, dakle, još u gimnazijskim danima.

Car se sa fotografijom ozbiljnije susreo tijekom novinarskog posla između 1965. i 1984. kada objavljuje preko tisuću fotografija kao suradnik u *Večernjem listu*, *Vjesniku*, *Studiju*, *Studentskom listu*, *Bjelovarskom listu*, *Glasu Podravine*, *Plavom vjesniku* i *Sportskim novinama*. Dva desetljeća bavio se i novinarstvom, pa je u to vrijeme u središtu njegova interesa bila reportažna fotografija. Osim reportažnom fotografijom, od 1982. bavi se i umjetničkom fotografijom.

Član Fotokluba Podravka u Koprivnici postao je 1984. godine i od tada je sve do 1990. bio jedan od najaktivnijih članova. Gašenjem tog kluba postaje jedan od osnivača Fotokluba Đurđevac u Đurđevcu, kasnije Fotokluba Drava (1997.), a nakon njegovog gašenja od konca 2016. jedan je od najaktivnijih članova u novoosnovanom Foto-kino klubu Picok u Đurđevcu, koji osobito potiče izlagačku aktivnost članova kluba. Zahvaljujući njemu zavidne međunarodne rezultate postiglo je nekoliko autora, među kojima prednjači Ivan Hećimović.

Već na početku njegova fotografskog stvaralaštva zaredale su nagrade na izložbama po Hrvatskoj, a ubrzo i one na najuglednijim svjetskim izložbama. Sudjeluje na preko 200 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja niz vrijednih nagrada i priznanja. Sudjelovao je na desetak likovnih kolonija i fotoradionica diljem Hrvatske. Suraduje sa časopisima *Hrvatski zemljopis* i *Hrvatska vodoprivreda* kao i u putnoj reviji Hrvatskih željeznica *Euro City*, radi čega je otvorio i fotografski obrt. U 1998. dobitnik je Povelje Grada Đurđevca za postignute rezultate i doprinos razvoju fotografije kao tehničke i umjetničke discipline u tom dijelu Hrvatske. Također je godine 2003. dobio Povelju Koprivničko-križevačke županije u povodu 20. godišnjice fotografskog stvaralaštva te za doprinos u afirmaciji kreativne fotografije te županije. U svibnju 2001. u fotomonografiji Podravina i Prigorje objavljeno je oko 200 njegovih fotografija.

Održao je 15 samostalnih izložbi. Fotografije je izlagao diljem Hrvatske, te u Italiji, Mađarskoj, Macau, Švicarskoj, Sloveniji, Iranu, Portugalu, Turskoj, Južnoj Koreji, Njemačkoj, Makedoniji, Južnoafričkoj Republici, Austriji, Belgiji, Slovačkoj, Indiji, Bangladešu, Bugarskoj, Rusiji, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Kini, Crnoj Gori, Indiji, Španjolskoj, Ukrajini i Brazilu. U nekoliko navrata bio je član žirija na izložbama fotografije.

U 2018. fotografija Željka Cara uvrštena je u kolekciju Hrvatskog fotosaveza (Fotografsku reprezentaciju Hrvatske prema međunarodnim propozicijama čini 10 odabranih fotografija, po jedna od najuspješnijih autora iz te godine) koja predstavlja našu zemlju na prestižnim izložbama Međunarodnog saveza umjetničke fotografije (FIAP) na dva kontinenta, u Aziji i u Africi. Na 12. međunarodnoj izložbi fotografija *North Bengal*, održanoj u Indiji, u jakoj međunarodnoj konkurenciji, Car je osvojio zlatnu medalju Fotografskog saveza Amerike za fotografiju *Marlen*. Ovo istaknuto priznanje, osvojeno na izložbi u dalekoj Indiji, čini se još vrijednije kada se zna da je na ovu izložbu više od 1000 fotografa iz svih krajeva svijeta poslalo čak 15.580 fotografija.

Međunarodna federacija fotografske umjetnosti (FIAP), dodijelila mu je 2016. godine počasno fotografsko zvanje AFIAP. Priznanje je to za dugogodišnje sudjelovanje na brojnim međunarodnim izložbama i za uspjehe na svjetskim salonima fotografije.

Nakon dobivanja počasnog zvanja AFIAP Car sve više i sve uspješnije sudjeluje na međunarodnim izložbama pod pokriviteljstvom FIAP-a. Od početka 2016. do sredine 2019. sudjeluje na više od stotinu međunarodnih izložbi sa preko 60 različitih fotografija i u tom razdoblju osvaja dvanaest nagrada i priznanja. Spomenimo samo neke od njih. Na izložbi 37. *Zagreb salon* (2016.) godine osvaja srebrnu FIAP medalju za fotografiju *Prva pomoć*, diplomu u Indiji za fotografiju *Old town Djurdjevac*, a 2017. godine diplomu na međunarodnoj izložbi u Čakovcu. Sljedeće godine sudjeluje na 18 međunarodnih izložbi i osvaja specijalnu nagradu Salona fotografije u Bangladešu za fotografiju *Mirror*, te nagradu Fotografskog saveza Španjolske na izložbi u Valenciji za fotografiju *Forma viva*. Na izložbi početkom 2019. u Indiji osvaja zlatnu medalju PSA za fotografiju *Marlen*, a potom i FIAP-ovu počasnu vrpcu za fotografiju *Fields in spring*.

Željko Car je u 2019. obilježio 35. obljetnicu uspješnog bavljenja umjetničkom fotografijom i nesumnjivo spada u sam vrh majstora hrvatske umjetničke fotografije.

Godine 2021. FIAP mu dodjeljuje počasno fotografsko priznanje EFIAP.

Živi u Đurđevcu.

Ivana CESAREC
(Zagreb, 1980.)

Diplomirala je novinarstvo na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a radno iskustvo stječe kao višegodišnja novinarka dnevnih novina *24 sata*, te suradnica nekolicine tjednih, mjesečnih i dvomjesečnih publikacija. Njezin pojačan interes za reportažnu i dokumentarnu fotografiju

započinje 2008., upravo tijekom rada za različita izdanja *24 sata*, gdje svoje članke i reportaže vrlo brzo ilustrira vlastitim fotografijama. Od te godine i aktivno fotografira, te su otad njezine fotografije i fotoreportaže objavljivane u raznim printanim i online publikacijama. Neko je vrijeme radila kao novinarka i fotoreporterka dopisnica iz Francuske i Italije, a iste je funkcije, kao i onu izvršne urednice, kasnije obavljala u sportskome mjesečniku *Outdoor Fitness* u Zagrebu. Članicom Fotokluba Zagreb postaje 2009. godine.

Sve veća posvećenost fotografiji, kao i kreativni poriv za eksperimentiranjem i pronalaženjem vlastita fotografskog stila, 2012. dovode ju do online studija fotografije na britanskome fakultetu Open College of the Arts, što joj otvara jednu posve novu i kreativno drukčiju perspektivu svijeta kroz objektiv fotografskog aparata. Otad pa nadalje fotografija zauzima prvo i središnje mjesto njezina privatnog i profesionalnog bavljenja. Svoju prvu samostalnu izložbu fotografija "Kretanja u trenutku" održava 2015. u zagrebačkoj galeriji "Trenutak 39".

U 2016. godini dobiva prorektorovu stipendiju britanskoga sveučilišta University of the Arts London, gdje 2017. magistrira fotoreporterstvo i dokumentarnu fotografiju na fakultetu London College of Communication. Radi kao slobodan fotograf.

Živi na relaciji London – München – Zagreb.

Vlado CIZELJ

(Graz, 1903.- Ljubljana, 1973.)

Od godine 1919. živi u Mariboru. Studirao je slikarstvo na akademijama u Drezdenu i Zagrebu. Fotografijom se počinje baviti 1924. Bio je član Fotokluba Maribor i Fotokluba Zagreb, kojem je pristupio 1934. Te godine prvi puta izlaže u Ljubljani. Od 1933. do 1937. godine bio je propagandist, demonstrator i voditelj Kodakove trgovine u Zagrebu. Uspješno izlaže na domaćim i inozemnim izložbama kao član Fotokluba Zagreb. Početkom Drugog svjetskoj rata prognan je u Srbiju gdje preživljava kao fotografski pomoćnik. Nakon svršetka rata vraća se u Maribor. Postaje stručni suradnik i tehnički direktor Sava filma u Ljubljani.

Početkom 30-ih godina postojale su tendencije ujedinjenja fotoamatera u tadašnjoj državi Jugoslaviji. Rezultat toga bio je sklapanje posebnog sporazuma u Mariboru, u prosincu 1936., između klubova Maribora, Ljubljane, Zagreba i Beograda pod nazivom Radna zajednica. Vrlo je vjerojatno da je tu Cizelj, kao spona između Maribora i Zagreba, imao značajnu ulogu. Ta se zajednica nije mogla dugo održati zbog različitih interesa osnivača, koji se nisu mogli usuglasiti u pisanim pravilima.

Godine 1940. njegovi su radovi bili izloženi u stalnom postavu fotografske zbirke u Zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt.

Darko VUKOV COLIĆ

(Zagreb, 1959.)

Fotografijom se počinje baviti još u osnovnoj školi, kada je osvojio prvo mjesto na Republičkom i Saveznom natjecanju mladih tehničara iz područja fotografije u Splitu 1974. Godine 1976. učlanjuje se u Fotoklubu Zagreb i počinje izlagati svoje radove na izložbama fotografije. Intenzivno, kao član Fotokluba Zagreb, izlaže do 1981. Izlagao je na oko 100 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu je osvojio oko 20 raznih nagrada i priznanja. Održao je i niz samostalnih izložbi.

U razdoblju od 1980. do 1984. studira filmsko snimanje na Akademiji za kazalište, film i TV, u klasi profesora N.Tanhofera, K.Mikića i E.Midžića.

Darko Vukov Colić pripada sjajnoj fotografskoj generaciji *poletovaca*, autora koji će na poseban način, a pod izuzetnim grafičkim vodstvom Gorana Trbuljaka, izgraditi posve novi pristup i izraz u našoj novinarskoj fotografiji, a kao najmlađi u svojoj generaciji obilježiti će posljednjih deset brojeva *Poleta*. Vrijeme kada je Goran Trbuljak bio grafički urednik, danas mnogi suradnici smatraju kao najznačajnije razdoblje *Poletove fotografije*. U *Poletu* surađuje do 1984. godine kada prelazi kao suradnik u magazin *START*, gdje surađuje do godine 1990.

Posebnu cjelinu u njegovu opusu čine ruralni pejzaži, snimljeni u koloru. Radi se, naime, o izložbi održanoj u Hrvatskoj matici iseljenika, koja nam kazuje o životu Hrvata u Rumunjskoj.

U razdoblju od 1993. do 1998. godine bio je zaposlen u tjedniku *Globus*. Osim u spomenutim revijama surađivao je i u mnogim drugim novinama i publikacijama. Sada radi i djeluje kao samostalni umjetnik. Član je HZSU i ULUPUH-a (1997.). Sudionik je Domovinskog rata.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (2001.).

Živi u Zagrebu.

Helena CUCULIĆ (Zagreb, 1983.)

Diplomirala na Studiju dizajna u Zagrebu. Drugo važno polje djelovanja je područje zaštite zdravlja. Certificirana je učiteljica mindfulnessa (mindfulness se prevodi kao pomnost, usredotočena svjesnost, svjesna pažnja) i instruktorica yoge. Trenutno je dopredsjednica udruge *Mindfulness Hrvatska*. Pohađa edukaciju analitičke psihologije kroz seminare i rad na snovima u Hrvatskom društvu za analitičku psihologiju, te edukaciju ayurvede pri Europe Ayurveda Academy.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2004. Članica je i Hrvatskog dizajnerskog društva, a fotografijom se aktivno bavi od 2004. Kao studentica Studija Dizajna u sklopu studija stječe prvo obrazovanje o fotografiji i sudjeluje na studentskim izložbama, a stečena znanja nadopunjuje pohađajući školu fotografije Fotonaut u Fotoklubu Zagreb od 2007. - 2010. godine.

Od 2010. - 2019. aktivna je u radu Fotokluba Zagreb u provedbi klupskih aktivnosti: dizajniranje materijala za Fotoklub Zagreb (dizajn web stranice, kataloga za izložbe i promotivnih materijala); suradnica u likovnom postavu izložbi; jedna od predstavnika Fotokluba na međunarodnim izložbama i fotografskim manifestacijama; koordinatorica tima za dokumentiranje događanja u Fotoklubu; sudjelovanje u žiriranju klupskih natječajnih izložbi...

Povodom 120 godina Fotokluba Zagreb, 2012. godine primila je Zahvalnicu Fotokluba Zagreb za rad u klubu i izuzetan doprinos afirmaciji i uspješnosti kluba u zemlji i inozemstvu. Od 2015. - 2019. godine članica je Upravnog odbora Fotokluba Zagreb, a u suradnji s Valentinom Bunić više puta kreira likovni postav međunarodne izložbe fotografije Zagreb Salon. U Fotoklubu Zagreb i drugim organizacijama održala je putopisna predavanja uz projekciju fotografija.

Sudjelovala je na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. Na međunarodnom natječaju International Photo Awards primila je Honorable mentions, također nagrade i pohvale na međuklupskim i klupskim natječajima. Finalist je godišnjeg natječaja za 2011.g. fotografskog časopisa *ReFoto: Monohromatski svet*. Voli fotografijom zabilježiti impresije života, različitim fotografskim tehnikama i eksperimentima prikazati odmak od realizma te kreirati bajkovite, nadrealne kompozicije. To postiže raznim tehnikama i postupcima kao što je višestruka ekspozicija,

kojom se postiže preklapanje više prizora u jednom, ili duga ekspozicija gdje svjetlost bilježi tragove kretanja formirajući začudne prizore.

Već svojom prvom samostalnim izložbom pod nazivom *Sanjarenja* održanom u galeriji Vladimir Horvat u Zagrebu 2011. najavila je takav svoj pristup fotografiji.

Osim u Fotoklubu Zagreb, djelovala je u organizaciji događanja i izložbi u području umjetnosti te projektima edukativnog i kreativnog sadržaja u umjetničkoj udruzi *Trenutak 39*, gdje osim fotografija u svom izlagačkom radu koristi i druge vrste medija i izraza - interaktivne instalacije, performans te pokret i ples. Fotografije su joj objavljivane u raznim publikacijama a ilustriraju i dva broja časopisa *Poezija*.

Samostalnom izložbom fotografija *Paleta emocija* održanoj u Indijskom kulturnom centru 2017. godine istražuje i dokumentira izražavanje i komunikaciju emocija, inspirirana teorijom o estetskom cilju iz indijskih izvedbenih umjetnosti te psihologijom.

Živi u Zagrebu.

Davor CURIĆ (Zagreb, 1963.)

Grafički je dizajner sa statusom slobodnog umjetnika. Član je ULUPUH-a, HDD-a, HZSU-a, HDVLK-a i udruge LIKUM. Od 2009. godine, nakon učlanjenja u Fotoklub Zagreb, počinje se ozbiljno baviti fotografijom. Kao član Fotokluba Zagreb i fotografske udruge Fotogard, izlagao je na brojnim domaćim i međunarodnim žiriranim i grupnim izložbama. Među zapaženim ističe se njegov fotografski ciklus *Posljednja oaza* (2010. – 2011.) predstavljen u tri izložbe (Buzet, Čakovec, Zaprešić), potom izložbe o Zagrebu: *Tiho, u prolazu* (2011.) i *Zagreb, vedute i urbani detalji* (Likum 2011.), *Cigarete* (Zajedno s Ognjenom Karabegovićem) 2014., te ciklus *Brač u sepiji* djelomice već izlagan u Supetru na Braču i zagrebačkoj publici predstavljen u cjelokupnom opsegu 2015. godine u Fotogaleriji Dubrava. Za svoje fotografske radove primio je više nagrada i pohvala. Do sada je realizirao sedam samostalnih izložbi fotografije u galerijskim prostorima diljem Hrvatske. Od 2013. godine nositelj je počasnog zvanja AFIAP .

Njegove se fotografije objavljuju u digitalnim i tiskanim medijima. Kao fotoreporter suradnik surađuje sa *Pixsell* agencijom, a u statusu službenog fotografa surađivao je sa *Kravat Pukovnijom* i *Cest is d'Best* festivalom. Kao grafički dizajner koristi i fotografiju u svakodnevnom radu snimajući za prospekte, kataloge, plakate, kalendare i ostala sredstva vizualne komunikacije.

Živi u Zagrebu.

Janko CVITAŠ (Zagreb, 1983.)

Dipl. ing. računarstva (programer). Član je Fotokluba Zagreb od 2009. Izložbenom fotografijom bavi se od 2010. Uz fotografije prirode i urbanih pejzaža najviše ga zanima unaprijed promišljene i postavljene (režirane) fotografije, često s dosta izraženom post-produkcijom. Fotografiju koristi kao metaforu i osnovu za promišljanje raznih tema.

Živi u Zagrebu.

Boris CVJETANOVIĆ (Zagreb, 1953.)

Hrvatski fotograf. Diplomirao je 1976. na Pedagoškoj Akademiji u Zagrebu, Odsjek likovne umjetnosti. Od 1976. do 1984. radio je kao kipar-restaurator u Hrvatskom restauratorskom zavodu.

Od 1981. počinje objavljivati fotografije u studentskim listovima (Studentski list, Polet). Godine 1984. napušta restauratorski posao i započinje profesionalnu fotografsku karijeru kao samostalni umjetnik. Njegov razvoj kao umjetničkog fotografa vezan je uz grupu PM, (autori vezani uz Galeriju Proširenih medija, Zagreb). ^[1] Njegove fotografije često se fokusiraju na rubna područja urbanog društvenog konteksta.

Od 1981. do danas izlagao je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. S Anom Opalić predstavljao je Hrvatsku na 50. bijenalu u Veneciji (2003.). Objavljivao je fotografije u brojnim novinama i časopisima.

Cvjetanovićev se rad može podijeliti u cikluse tjeskobnih i jetkih fotografija koje prikazuju ljude s društvene margine (*Mesnička 6, Ljudi iz šahtova, Bolnica, Mama u zatvoru, Radnici*) te cikluse mirnih, spokojnih fotografija (*Ljetovanje, Prizori bez značaja, Fotografirano, Novo nebo*). Za razliku od uobičajene fotografske prakse u kojoj se tjeskoba, bijeda i problemi suprotstavljaju glamuru, Cvjetanovićev kontrapunkt tjeskobi je istinska bliskost i privatnost. Obično koristi fiksni okvir u fotografiji, lišen kompozicijskog ekshibicionizma. Slika je statična, atmosferska i istinski suosjećajna. Cvjetanović je fotograf koji ne pokušava zaustaviti motiv, nego ga promišlja.

Izlagao je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama diljem svijeta (Hrvatska, Europa, SAD, Japan, Australija...). Dobitnik je nekoliko prestižnih nagrada (1st Tokyo International Photo-Biennale 95 u Japanu, Grand Prix na izložbi Hrvatska fotografija 97, nagrada Homo Volans 97). Godine 1996. godine izdaje knjigu fotografija *Prizori bez značaja*. Iste godine njegove fotografije objavljene su knjizi *Echoes – Contemporary Art at the Age of Endless Conclusions* Francesca Bonamija (The Monacelli Press, New York, 1996).

Njegove se fotografije nalaze u nekoliko značajnih svjetskih zbirki: Tokyo Metropolitan Museum of Photography; Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb; Galerija Dante Marino Cettina, Umag; Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka; Galerija umjetnina Split; Narodni muzej Zadar – Galerija umjetnina; Hrvatski povijesni muzej, Zagreb te nekoliko privatnih zbirki..

U Fotoklub Zagreb se učlanio 2000. Bio je i član Upravnog odbora Fotokluba Zagreb. Dobitnik je *Nagrade Tošo Dabac* (2015.).

Član je Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika.

Živi u Zagrebu.

Jozo ČETKOVIĆ (Stari Bar u Crnoj Gori, 1940.- Zagreb, 1986.)

Premda rođeni Crnogorac, spada u velika imena hrvatske fotografije. U Zagrebu je 1961. završio Školu primijenjenih umjetnosti. Član je Fotokluba Zagreb od 1958. U okviru Fotokluba Zagreb sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoga priznanja i nagrade.

Četković snima mnoge zaokružene cikluse od kojih su mu najznačajniji *Portreti, Kamen, Masline, Aktovi, Zdanja i Krajobrazi* u razdoblju od 1961. do 1981., u kojima postiže vrhunske vrijednosti.

U fotografskom opusu Jozе Četkovića tema akta je dominantna, neprestano joj se vraćao i obrađivao je u stilski homogenim ciklusima. Svoje aktove je snimao u naglašenoj jednostavnosti u tehnici fotografike, pri čemu postupnom obradom negativa eliminira polutonove. Radio je i reklamnu i primijenjenu fotografiju, ilustrirao kataloge i prospekte. U kasnom razdoblju svojega stvaralaštva, u fotografijama u boji s motivima maslina stvarao je romantične ugođaje i odnose.

Od samog početka bavljenja fotografijom svojim portretima skreće na sebe pažnju, budući da njima na neki način narušava «ustaljeni red» unutar promišljanja generacije što ju je zatekao i na čijim je postignućima učio. Mnogi su ga tada smatrali našim ponajboljim portretistom, a čak je i sam Tošo Dabac bio u to duboko uvjeren.

Godine 1963. Foto savez Jugoslavije mu dodjeljuje zvanje Majstora fotografije, mimo redovne procedure, prema kojoj se najprije trebalo postići zvanje kandidata majstora, što najbolje svjedoči o izuzetnom talentu tog fotografa. Dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1968.). Od godine 1964. član je ULUPUH-a. Ubrzo mu i FIAP dodjeljuje svoja počasna zvanja AFIAP, a malo kasnije i EFIAP (1963.).

Izlagao je na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu, te osvojio oko šezdeset raznih nagrada i priznanja, od čega osam na međunarodnim izložbama u zemlji i inozemstvu (Alicante, Berlin, Hamburg, Zadar, Beograd, Sarajevo i dr.). Autor je brojnih samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu: Zagreb/ 1961.i 1962., Titograd/1963., New York/1963., Zagreb/1964., Bjelovar/1966.), Beograd i Niš/1967., Zagreb i Karlovac/ 1970., Koln/1972., Dubrovnik i Torino/ 1975., Doboј/1976., Novi Sad/1977.), Krapina/ 1978., Zagreb/1980 i 1981.

Inzistirajući na čistoći likovnog izraza poput pjesnika, njegova je kamera u svakom trenutku pjevala pravu odu životu, a on sam kao da se veselio da je upravo njemu to omogućeno.

Marko ČOLIĆ (Zenica, 1937.)

U rodnom gradu završava gimnaziju. Upisuje brodogradnju na Brodograđevinskom fakultetu u Zagrebu, koji završava u svom kasnijem, već aktivnom fotografskom razdoblju.

Tijekom studiranja surađuje kao fotoreporter u *Studentskom listu*, a intenzivnije i s redakcijom *Večernjeg lista i Plavog vjesnika*, tada kultnim listom za mlade. Godine 1968. prelazi u tjednik *Studio* u kojemu 1974. postaje urednik fotografije. U *Vjesnikovom leksikonu* je zabilježeno kako je snimajući za reviju *Studio* unio duh glamurnosti po uzoru na svjetske revije slične tematike. U *Vjesnikovim* revijama objavio je preko tisuću fotografija za naslovnice, kako je to jednom napisao poznati novinar Denis Kuljiš. Suradnja s diskografskim kućama kao rezultat imala je više od 250 fotografija za naslovnice albuma naših aktualnih glazbenika. Godine 1976. primljen je u ULUPUH, čije je član do danas. U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 2019.

Početkom Domovinskog rata tjednik *Studio* se gasi, radi čega se okreće samostalnom radu, u statusu slobodnog umjetnika. Tijekom Domovinskog rata intenzivno surađuje sa izdavačkom kućom Školska knjiga. Također surađuje i sa Hrvatskim željeznicama koje ga angažiraju za snimanje prometnih infrastrukturnih objekata i šteta na njima nastalim u Novskoj, Vinkovcima, Osijeku, Sunji, Pakracu Lipiku i Gospiću. Nakon završetka Domovinskog rata surađuje s tada najpoznatijim tjednicima. Mirovina ga je odvela u Reviju *Svijet u čaši*.

Na natječajnim izložbama sudjeluje relativno malo. Održao je devet samostalnih izložbi u Zagrebu (1986., 1988., 1999., 2007.), Pazinu (1989.), Varaždinu (1989.), Splitu (1989.) i Koprivnici (2004.).

Njegovi su radovi objavljivani u deset različitih fotomonografija kao i u pet knjiga. Suradio je sa kazalištima *Komedija*, *Trešnja* i *Žar ptica*. Bio je službeni fotograf na *Opernom festivalu* u Puli, na turneji *Zagrebačkih solista*, kazališta *Komedija* sa Rock operom *Gubec beg* po Rusiji i Italiji te *Dubrovačkim trubadurima* po turneji u SAD. Sudjelovao je i u filmu *Tri sata za ljubav* Fadila Hadžića.

Sa Mirkom Ilićem kreirao je naslovnicu za Prljavo kazalište za singlicu *Crno-bijeli svijet* (1980.). Živi u Zagrebu.

Ante Čuvalo

(Počasno)

(Proboj kod Ljubuškog, 1944.)

Povjesničar u mirovini, ugledni hrvatski kulturni radnik u iseljeništvu. U Italiju pobjegao 1965., a sljedeće godine emigrirao u SAD gdje je diplomirao filozofiju i teologiju 1987., a doktorirao na Ohio State Universityju s tezom o hrvatskom nacionalnom pokretu 1966. – 1972.

U Detroitu je utemeljio i vodio Hrvatsku subotnju školu i radijski program *Zvuci Hrvatske*, a u Londonu, Ontario, TV program *Odjeci Hrvatske*. Na Ohio State Universityju i Joliet Junior Collegeu (Illinois) je predavao istočnoeuropsku i bliskoistočnu povijest, te povijest Zapadne civilizacije. Bio je višegodišnji predsjednik američke udruge „Association for Croatian Studies“ (utemeljena 1977.), dopredsjednik Hrvatske akademije u Americi (utemeljena 1953.), a za sabornika Hrvatskog narodnog vijeća biran je tri puta.

Objavio je nekoliko knjiga na engleskom i hrvatskom jeziku, kao i brojne članke o Hrvatima, Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Nakon povratka iz Amerike sa suprugom Ikićem utemeljio je izdavačku kuću Cro Libertas Publishers.

Kao ugledni kulturni radnik, znanstvenik, stekao je široki krug poznanika i prijatelja naših ljudi u dijaspori, pa tako i u Hrvatskoj franjevačkoj kustodiji u Chicagu, čiji je nekoć bio član. Tamo se upoznao i s dva albuma, nastala nakon 1945. u izbjegličkom logoru u Fermo. Albumi su zajedničko djelo Augusta Frajtića i Marije Ramljak. Frajtić ih je opremio s fotografijama a Ramljak napisala tekstove. Albume je spasio od zaborava i sačuvao fra Dominik Mandić. Albumi se danas čuvaju u Hrvatskom etničkom institutu hrvatske franjevačke kustodije u Chicagu.

Čuvala su albumi toliko impresionirali da ih je uz pomoć kustosa fra Jozе Grbeša dao skenirati i skenove pretočiti u knjigu pod naslovom *Hrvatska mala škola “Sv Josipa”*, ALBUM , Izbjeglički logor Fermo. Knjiga je tiskana u Chicagu, Illinois, 2015. Tako je Čuvalo omogućio većem broju zainteresiranih ljudi upoznati se sa tim fotografskim djelima Augusta Frajtića.

Ante Čuvalo sa suprugom Ikićem sada živi u Ljubuškom i u Ždrelcu na Pašmanu.

Petar DABAC

(Zagreb, 1942.)

Diplomirao je 1973. na Tehničkom fakultetu strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. Fotografijom se počinje baviti 1960. godine. Od 1960. do 1970. radio je u ateljeu Toše Dabca, čije vodstvo preuzima nakon Tošine smrti (1970.). Od 1966. radi kao samostalni umjetnik. Član je Fotokluba Zagreb od 1968. Od 1970. član je ULUPUH-a. U više navrata bio je na stručnom usavršavanju u inozemstvu, a i sam se godinama bavio pedagoškim radom u Hrvatskoj, Austriji i

Sloveniji. Od 1970. do 2005. vodio je Arhiv Tošo Dabac, memorijalni galerijski prostor Toše Dabca, u kojem je organizirao brojne izložbe domaćih i stranih fotografa.

U početku snima prizore iz umjetničkog života, zatim eksperimentira s foto-grafičkim postupcima, Xerox kopijama i fotogramima. Jedan je od pokretača časopisa za fotografiju *SPOT* (1972.). Svoje radove izlaže na više izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz priznanja. Održao je više od 40 samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu.

Samostalno je izlagao u Zagrebu, Zadru, Samoboru, Beogradu, Ljubljani, Grazu, Milanu, Karlovcu, Mariboru, Mannheimu, Kopru, Grožnjanu, Osijeku, Novom Mestu, Leibnitzu, Bremenu, Varaždinu. Sudjelovao je i na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu, od europskih zemalja do Kine, Rusije i SAD.

Dobitnik je niza strukovnih nagrada i priznanja. Kao stipendist odlazi 1970. na studijsko putovanje u Austriju (V. internationale Malerwochen) i 1979. u Paris i Zürich (stipendija Moše Pijade). Voditelj je fotoradionice u dvorcu Retzhof u Austriji (1986.) i radi s francuskim fotografom Jean Marc Tingaudom kao voditeljem u fotoradionici u Zagrebu (1989.). Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1979.) i Nagrade Tošo Dabac (1987.).

Šezdesetih godina radi serije crno-bijelih portreta umjetnika, znanaca, prijatelja i predstavnika umjetničke scene, čime se nastavlja baviti i u sljedećim desetljećima. Sedamdesetih je godina dio generacije koja unosi konceptualni pristup u fotografiju, izrađuje prostorne instalacije, eksperimentira s fotokopijama i fotogramima. Godine 1982. objavljuje mapu fotografija *Osjećaj prirode na kraju XX. stoljeća* (17 fotografija) uz predgovor Annie Le Brun. U drugoj polovici 80-tih izrađuje ciklus portreta u boji. Godine 1990. započinje fotografski dnevnik koji je do danas svojevrsni work in progress. Od 1991. do 2008. predaje fotografiju na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani.

U razdoblju 1990.-1995. nastaje prvi dio fotografskog dnevnika *Lieber Pero*, djela kojim se autor nastavlja baviti sljedećih godina.

Godine 1999. i 2000. nastaje niz računalno generiranih grafika kao nastavak ideje fotograma. Te su grafike realizirane i izložene tek 2014.

Godine 2011. Marina Viculin mu priređuje retrospektivnu izložbu *Nisam kriv* u Galeriji Kloviovićevih dvori.

Živi u Zagrebu.

Tošo DABAC

(Nova Rača kraj Bjelovara, 1907.- Zagreb, 1970.)

Tošo Dabac, (krsno ime Teodor Eugen Maria Dabac), jedno je od najvećih imena hrvatske fotografije, priznat u svjetskim relacijama. Osnovnu je školu završio u Novoj Rači. Godine 1913/14 obitelji preselio se u Samobor gdje mu je otac bio učitelj a majka upraviteljica pošte. Pohađao je Kraljevsku klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Upisao je studij prava u Zagrebu, ali ga nije završio.

Pojavljivanjem Toše Dabca u našoj fotografiji nastaje jedno novo razdoblje. Radio je za Fanamet film i MGM ured u Zagrebu kao prevoditelj i osoba zadužena za odnose s javnošću. Uređivao je časopis *Metro-Megafon*. U vremenu od 1928. do 1932. šef je propagande u predstavništvu u Zagrebu poznate svjetske tvrtke Metro Goldwyn Mayer, pa se tako našao na izvoristu tadašnjih najnovijih dostignuća fotografije i filma. Godine 1929. dobiva svoj prvi fotoaparatus i već sljedeće 1930. započinje njegova fotografska karijera. Fotoklubu Zagreb pristupa 1933. godine, gdje ubrzo preuzima vodeću umjetničku ulogu. Tih godina jedan je od obnovitelja Fotokluba Zagreb. Godine

1937. polaže majstorski ispit fotografa i zajedno sa Marijanom Szabom otvara fotografski atelje u Zagrebu.

Prvi dodir s fotografijom imao je 1924. godine kod školskog kolege Ivice Sudnika iz Samobora. Prva njegova sačuvana fotografija je panorama Samobora potpisana i datirana 7. ožujka 1925. Prvi put je izlagao fotografije na izložbi amatera u Ivancu 1932. Već u prvoj polovici 30-ih godina snima svoje poznate cikluse *Bijeda* i *Ljudi s ulice* (1932. - 1935.) s kojima trajno ulazi u povijest hrvatske fotografije kao nositelj socijalnog smjera. No, to mu neće smetati da u drugoj polovini 30-ih godina postane i jedan od osnivača i glavni protagonist *Zagrebačke škole fotografije*. Tijekom izuzetno plodnog života slijedili su ciklusi portreta, folklor, životinja, arhitekture, krajolika i kulturnih spomenika sve do kraja života. Od 30-ih godina pa dalje godinama je izlagao na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu (Prag, Philadelphia, Luzern, Antwerpen, Beč, Ljubljana, Frankfurt, München, New York) u društvu tada najznamenitijih svjetskih fotografa, pri čemu osvaja mnoga vrijedna priznanja i nagrade. Jedna od njegovih najznačajnijih nagrada, u ranim godinama njegova stvaralaštva, bila je nagrada za najbolju fotografiju u mjesecu (Camera Craff, 1938.).

Godine 1951. tadašnji Foto savez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje majstora fotografije, dok mu FIAP, dodjeljuje najviše počasno zvanje Hon.EFIAP (1957.). Bio je i član Photographic Society of America (PSA). Tijekom svoje fotografske karijere primio je veliki broj domaćih i stranih priznanja. Sudjelovao je na više stotina individualnih i kolektivnih izložbi u zemlji i inozemstvu. U sedam različitih publikacija reproducirane su samo Dabčeve fotografije, a u još četrnaest djelomice ili u većem dijelu. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.) i statue Narodne tehnike Hrvatske Zlatna krila (1968.).

Dabac je bio prvi doživotni počasni predsjednik Fotokluba Zagreb, sve do svoje smrti. Autor je i kreator niza monografija. Održao je i sedam samostalnih izložbi fotografije (Debrecen/1940., Zagreb/1948., 1955. i 1969., Beograd/1962., Split/1969. i Ingelheim/1969.)

U Drugom svjetskom ratu sudjeluje na strani partizana od 1943. Poslije Drugog svjetskog rata pa do svoje smrti opće je priznati najveći fotograf hrvatske fotografije, a po nekim pokazateljima i tadašnje jugoslavenske fotografije. Njegov atelje u Ilici 17, u kojem je radio tridesetak godina, bio je okupljalište ne samo fotografa nego i mnogih poznatih kulturnih djelatnika. U njegovu ateljeu čuva se zbirka od preko 200.000 negatifa.

Branibor DEBELJKOVIĆ

(Priština, 1916 — Montreal, Kanada, 2003.

Farmaceut, fotograf-umjetnik, istraživač stare fotografije, pedagog. Završio gimnaziju u Beogradu. Posle polaganja mature u Trećoj muškoj gimnaziji u Beogradu, nabavio je prvi fotoaparatus i započeo bavljenje fotografijom. Studije farmacije završio je 1939.g. na Farmaceutskom odseku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Fotografijom se bavio od 1935., najprije amaterski, kao član Foto-sekcije Srpskog planinarskog društva. Presudan uticaj na njegovo životno opredjeljenje imalo je članstvo u Fotoklubu Zagreb od 1936. kada postaje član toga kluba. Potom, sa grupom istomišljenika, u Beogradu sudjeluje u osnivanju Klub foto amatera Beograd (1939.). Veoma rano sudjeluje na međunarodnim izložbama umjetničke fotografije. U Beogradu sudjeluje u osnivanju Društva fotoamatera Beograd 1940. godine. Jedan je od osnivača časopisa *Fotografija* u kome je sarađivao od prvog broja, rujan, 1948., do svibnja 1952. (a glavni i odgovorni urednik časopisa bio je Tada Josip Bosnar).

Od najranijeg je djelovanja u fotografiji snimao prizore iz seoskog i gradskog života, djecu, omladinu, i predjele, teme koje su činile okosnicu i njegovog kasnijeg rada pretežno izraženog u piktorijalnoj maniri. Tokom pedesetih godina više se je posvetio mogućnostima samog medija fotografije, u kojima je istraživao prirodne forme, strukture, optičke efekte. Pokazao je sposobnost

univerzalnog stvaraoca da sa jednakim uspjehom posvećuje pažnju raznim temama i različitim modalitetima iskazivanja u mediju fotografije, koliko i u intermedijalnim preplitanjima. Unosio je duh eksperimenta sa ciklusima *Guteogrami* (1967.), *Ja i moje ne-Ja* (1984.), i *Makulaže* (1971.-96.).

Posle Drugog svjetskog rata definitivno napušta farmaciju i potpuno se posvećuje fotografiji. Sudjelovao je u osnivanju Saveznog udruženja foto i kino amatera, u osnivanju i uređivanju prvog poslijeratnog časopisa o fotografiji, organizira izložbe, pokreće suradnju sa inozemnim udruženjima, i jedan je od utemeljivača domaće povijesti fotografije. Postao je član ULUS-a po pozivu 1953., kao visoki stručnjak i istaknuti umjetnik fotografije, čime je fotografija dobila svoje mjesto među likovnim umjetnostima. Bavio se i pedagoškim radom, prenoseći svoja znanja i iskustva studentima Fakulteta dramskih umetnosti od 1976. do 1983. godine. Bio je nosilac zvanja Majstor fotografije Foto-saveza Jugoslavije (1955.), titule EFIAP i Hon. EFIAP Međunarodne federacije za fotografsku umjetnost. Bio je dopisni član Njemačkog udruženja (DGPh – Deutsche Gesellschaft für Photographie (1990.), član Evropskog udruženja za fotografiju za povijest fotografije (ESHPh – European Society for History of Photography. Imao je zvanje istaknuti umjetnik ULUPUDUS-a od 1989. godine. Bio je prvi nosilac Nagrade za životno delo Nacionalnog centra za fotografiju u Beogradu

Izlagao je grupno ili samostalno na brojnim izložbama u Jugoslaviji, Poljskoj (1961.), Finskoj (1980.), Nemačkoj (1961.), Bugarskoj (1986.) i Kanadi (1998.).

Kao povjesničar srpske fotografije pionirski je istraživao srpsku fotografsku baštinu, i objavio je knjige *Stara srpska fotografija* (1977., drugo izdanje 2005.) i *Monografija o Prvoj izložbi fotoamatera u Beogradu 1901* (1989.), kao i veći broj članaka i ogleda o pojavama u srpskoj fotografiji 19. vijeka i suvremenog doba. Posthumno je objavljena njegova knjiga *Beograd i Beograđani krajem 19. veka viđeni okom Marka Stojanovića* (2008.).

Za njega je Goran Malić zabilježio: "*Više od pet decenija delovao i kao hroničar događanja u fotografiji i plodan polemičar čije su ideje, otvoreni pogledi i vatrene diskusije, često izazivali živa i plodotvorna kretanja na pozornici savremene srpske fotografije. Svojim obimnim, tematski raznorodnim i višeslojnim opusom – umetničkim, istraživačkim, istoriografskim, pedagoškim – zauzeo je mesto jedne od vodećih ličnosti u fotografiji kod Srba u drugoj polovini 20. veka*".

Zajedno sa Mladenom Grčevićem bio je prvi dobitnik novoosnovane Nagrade Tošo Dabac za 1975.

Bojana DIMITRIJEVIĆ
(Zagreb, 1962.)

(Počasno)

Odrasla je u Vinkovcima, gdje je u tadašnjem Centru usmjerenog obrazovanja Matija Antun Reljković maturirala i stekla zvanje knjižničara dokumentariste. U 1981. godini upisala je studij jednopredmetne arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je 1986. godine diplomirala. Po završetku studija upisala je i dodiplomski dvogodišnji studij bibliotekarstva, a diplomirala je 1992. U istom razdoblju upisala je i poslijediplomski studij iz arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Magistarski rad na temu pretpovijesne arheologije pod naslovom *Uloga vučedolske kulture u genezi njezinih nasljednika* obranila je 1997.

Kao knjižničarka zaposlila se 1989. u Državnom arhivu u Zagrebu. Iste je godine primljena u stalni radni odnos u Republičkom zavodu za zaštitu prirode. U toj je instituciji, koja je od 1991. nekoliko puta mijenjala naziv i status, kao knjižničar-voditelj zbirki i dokumentacije radila do 1998. godine.

Te je godine Zavod za zaštitu prirode izdvojen iz Ministarstva kulture, te tada prelazi u knjižnicu Uprave za zaštitu kulturne baštine. Knjižničke je poslove obavljala do lipnja 2001., a nakon odlaska voditeljice knjižnice u mirovinu uz svoje redovite poslove obavljala je i poslove voditelja knjižnice.

Od 2004. voditeljica je knjižnice koja nekoliko puta mijenja upravu u okviru Ministarstva kulture (Uprava za kulturni razvitak i kulturnu politiku, Uprava za zaštitu kulturne baštine, da bi danas bila u Upravi za arhive, knjižnice i muzeje). Iz hobija se bavi slikanjem i crtanjem, izradom nakita i ukrasnih predmeta.

Živi u Zagrebu.

Stojan DIMITRIJEVIĆ (Horgoš, 1928.- Zagreb, 1981.)

Rodio se u Horgošu u Vojvodini. Otac mu je bio Todor Dimitrijević, a majka Emilija (Emica) Radauš, sestra Vanje Radauša. Nakon smrti oca s majkom odlazi u Vinkovce. Tu završava gimnaziju 1947. Poslije studira arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Diplomirao je 1952. na rezultatima vlastitog istraživanja. Na tom je fakultetu bio redovni profesor prethistorijske arheologije. Od 1956. stalno odlazi na teren na prapovijesne lokalitete po cijeloj Hrvatskoj, a rezultat njegova rada je karta povijesnih lokaliteta u sjevernoj Hrvatskoj.

Godine 1962. odlazi u Njemačku na specijalizaciju. Kasnije je svojim znanstvenim radom utvrdio apsolutni i relativno-kronološki okvir različitih kultura u Hrvatskoj, pri čemu je prvi definirao tri kulturne pojave: sopotsku, lasinjsku i vinkovačku kulturu. Napisao je veliki broj znanstvenih rasprava o starčevačkoj, sopotsko-lendelskoj, vučedolskoj, lasinjskoj i vinkovačkoj kulturi. U svojoj struci obavljao je brojna istraživanja u sjevernom dijelu Hrvatske. Osim što je bio vrsni stručnjak u svojoj profesiji, bio je i veliki hobist i stručnjak u fotografiji, tako da je to svoje fotografsko znanje obilato koristio u svojim istraživanjima, fotografirajući arheološke nalaze.

Članom Fotokluba Zagreb postao je 1954. Za rad u Klubu dobio je Zlatnu značku FKZ (1965.) Izlagao je na mnogim izložbama i osvajao mnoga priznanja (Beograd/1957, Bordeaux/1958, Modena/1960, Leuven/1965, Split/1967, Zagreb, Petrinja/1971). Pisao je i kritičke prikaze o fotografiji u *Telegramu* i *Spotu*. Po pristupu fotografiji razlikovao se donekle od svoje klupske generacije. Ostavio je interesantan i vrijedan fotografski opus.

Nada DITJO (Zagreb, 1943.)

Po profesiji je bila državni službenik i radila u SDK. Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1972. Svojim pristupom fotografiji Nada Ditjo u cjelini svoga stvaralaštva pripada darovitoj grupi autora sedamdesetih godina. Pripadala je grupi autora tih 70-ih koji su preferirali crnine kao dominantne u fotografiji po čemu su bili prepoznatljivi.

Radila je cikluse o mladima. Tu su ljubav, glazba, sport, sve viđeno na jedan optimističan način. Njene su fotografije reproducirane u nizu novina (*Večernji list*, *Vjesnik*, *Oko*, *TV revija*, *Bazar*, *Studio*, *Delegatski vjesnik*, *Radničke novine*) kao i u katalogima izložbi.

Izlagala je na preko 50 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Italija, Poljska, Rumunjska) tijekom 70-ih godina i bila zapažena unutar svoje generacije, da bi onda iz osobnih razloga naglo prestala izlagati.
Živi u Zagrebu.

Ranko DOKMANOVIĆ (Rijeka, 1951.)

Maturirao je 1969. godine u Rijeci na Prvoj Hrvatskoj Sušačkoj gimnaziji. Studirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu povijest umjetnosti, engleski, talijanski jezik i indologiju. Fotografijom se bavi od 1969. Izlagao je na brojnim skupnim izložbama, u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio niz nagrada i priznanja. Osim sudjelovanja na brojnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu značajni dio njegova stvaralaštva predstavljaju njegove samostalne izložbe u zemlji i inozemstvu, kojih je imao blizu šezdeset. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2013.)

O njegovom umjetničkom radu pisali su mnogi likovni kritičari, kao Vlado Buzančić, Ervin Dubrović, Ljiljana Domić, dr.Vanda Ekl, Darko Glavan, Zdenko Kolacio, Gordana Milić, Lucifero Martini, Biseljka Smoljan-Čerina, Milan Zinaić, Nataša Šegota-Lah, Peter Knapp, Roman Latković, Boris Toman, Nataša Ivančević, Milica Đilas i Želimir Košćević.

Član je Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti Hrvatske (ULUPUH) od 1978. godine. Od 1979. član je Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika (HZSU). Godine 1984. postaje članom Hrvatskog društva likovnih umjetnika – Rijeka (HDLUR). Od 1977. član je Kastavskog kruga (Bernić, Butković, Domović, Kutnjak, Molnar, Stipanov,Vejvoda).

Bio je asistent kamere i snimatelj na desetak kratkih filmova. U vremenu između 1991. pa do 2012. razvija veliku društvenu djelatnost.. Bio je voditelj škole fotografije Photo line workshop (1991., 1992. i 1993.), voditelj fotoradionice u OŠ Nikola Tesla u Rijeci (1993.), voditelj fotografske radionice u sklopu Škole mira u Mrkoplju (1994., 1995., 1996. i 1997.), voditelj fotografske radionice Mladi Romi Rijeke u sklopu 9. Etnosmotre (2008.) i fotoradionice u sklopu Fotokluba Color u Rijeci (2011.-2012.)

Ranko Dokmanović objavio je brojne autorske monografije. To su: *Tvornica konopa*, (1974.), *Pamtimo* (1983.), *110 godina pruge Karlovac-Rijeka*, (1983.), *Opatija*, (1984), *Kalina*, (1985.), *Brodospas* (1987.), *Kulinarske čarolije* (1988.), *Vilinska Istra - A never ending story*, (1994.), *Kostrena* (2000.), *Oprtalj* (2009.) i *Pomorski fakultet-Rijeka* (2009.) dok su mu u pripremi još monografije *Rijeka Povjerljivo i Teslin zavičaj*. Također je sudjelovao na izradi osamnaest različitih monografija, kao i na izradi naslovnica nekoliko knjiga. I na koncu potrebno je istaknuti, da je sudjelovao na likovno-prostornim intervencijama na 14 različitih lokacija ili objekata.

Na Filozofskom fakultetu u Rijeci studentica Gordana Čoza brani diplomski rad na temu *Ranko Dokmanović – Začudni svijet vedrine*.

Njegov je životni credo da nije umjetnost u svakoj pojedinoj fotografiji koju snima, nego u cjelokupnom stavu o svemu što vidi. Profesionalni je fotograf slobodne profesije.

Živi u Rijeci, Kostreni.

Maja DOLENEC (Zagreb, 1981.)

Učiteljica engleskog jezika. Članica je Fotokluba Zagreb od 2001. Za vrijeme studija engleskog jezika na Učiteljskom fakultetu upisuje kolegije *Fotografija* i *Fotografija i film* na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu (smjer grafički dizajn). Diplomirala je kao učitelj engleskog jezika 2004. godine.

Fotografijom se počinje baviti 1998. Svojim radovima sudjeluje na brojnim izložbama fotografija u zemlji i inozemstvu. Godine 2007. je imala i prvu samostalnu izložbu u Grazu u sklopu izložbe *Female Views*. Godine 2010. sudjeluje na 2. Festivalu fotografije u organizaciji Organa Vida. Živi u Zagrebu.

Julija DOMAC (Zagreb, 1955.)

Na PMF-u u Zagrebu je diplomirala na Odsjeku geografije. Po zanimanju je profesor geografije. Rođena je i živi u Zagrebu. Članica je Fotokluba Zagreb od 2008. od kada se aktivno bavi fotografijom. Fotografiju je zavoljela u ranoj mladosti, posebno u studentskim danima na terenskoj nastavi za vrijeme studija geografije.

Sudjeluje na brojnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu te klubskim izložbama. Održala je tri samostalne izložbe. Dobitnica je nekoliko nagrada; Cesti s d best, drugo mjesto (2014.), Noć knjige 2015., treće mjesto, Noć knjige 2017., drugo mjesto, Zagreb i Zagrepčani 2014., treće mjesto. Autorici je fotografija najdraži dio njezina života. Ljubiteljica je kako fotografije krajolika, tako i one urbane, portretne i ulične fotografije. Živi u Zagrebu.

Pero DRAGIČEVIĆ (Supetar, 1950.)

Osnovnu školu završio je u Supetru (1965.). Završio je Pedagošku gimnaziju Marko Marulić, Pedagošku akademiju i diplomirao na Umjetničkoj akademiji u Splitu (1971.). Studirao je povijest umjetnosti i arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zadru. Kao profesor radio je u Srednjoj umjetničkoj školi u Splitu, Gimnaziji Čiro Gamulin i u osnovnoj školi Dobri-Split. Putovao je svijetom od Venecije, Rima, Praga, Budimpešte, Moskve, Rige, Petrograda, Berlina, Tunisa do New Yorka i Pariza.

Član je Fotokluba Split od 1974. godine. Dugogodišnji je tajnik, član predsjedništva Fotosaveza Hrvatske sa zvanjem fotoamatera 1. klase Fotosaveza Hrvatske. Sudjelovao je na 70 izložbi i osvojio 30 nagrada za izlagačku fotografiju. Osvojio je dvije zlatne medalje za eksperimentalnu fotografiju u Beogradu, zlatnu medalju za portret u Skoplju, 3. nagradu Fotosaveza Hrvatske za fotografiju, srebrnu medalju za kolekciju na međunarodnoj izložbi *Čovjek i more* u Zadru te brojne klupske i međuklupske nagrade.

U sklopu programa obilježavanja *Sudamje 2011.* u Galeriji Fotokluba Split održao je svoju prvu samostalnu izložbu pod nazivom *Svjetlopsi/Fotografije/Ikone*. Fotografije na izložbi podijeljene su

u tri cjeline: *Svjetlopisi* - izlagačke fotografije na međunarodnim i inim izložbama koje su nagrađivane, *Fotografije* - life fotografije i *Ikone* - fotografije poznatih osoba po kojima se prepoznaju kao osobnosti. Fotografije su obuhvatile razdoblje od ranih 70.-ih godina prošlog stoljeća, tj. prvih godina njegove fotografske aktivnosti.

Također se bavi slikarstvom i grafikom te je sudjelovao na trideset grupnih izložaba.

Zahvaljujući prijateljstvu sa mnogim umjetnicima posjeduje zbirku umjetnina od oko petsto umjetničkih djela hrvatskih umjetnika od Vidovića do Vrkljana, a u zbirci se nalazi i renesansna slika Bernardina Licinija iz 1525. godine. Zahvaljujući tome u crkvi sv. Martina u Supetru prof. Pero Dragičević održao je izložbu iz svoje privatne kolekcije umjetnina pod nazivom *Zbirka umjetnina Dragičević* (2011.). Tako su se na jednom mjestu našla djela Ljube Ivančića, Ede Murtića, Ive Šebalja, Vasilija Josipa Jordana, Marka Trebotića, Joška Eterovića, Stipe Nobila, Đure Pulitike, Frane Šimunovića, Josipa Vaništa, Vlade Jakelića, Ante Kaštelančića. Fotografije je izlagao zajedno sa Antom Verzottiem u Komiži i Bartulom Marinkovićem u Supetru.

Dugogodišnji je suradnik *Slobodne Dalmacije*, *Večernjeg lista*, *Glorije*, *Globusa* i drugih izdanja EPH, Bračkog zbornika i u mnogim monografijama hrvatskih umjetnika.

Živi u Splitu.

Ervin DUBROVIĆ
(Rijeka, 1957.)

(Počasno)

Diplomirao je povijest umjetnosti i komparativnu književnost te magistrirao povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Voditelj je, autor ili koautor više velikih istraživačkih projekata i izložbi (*Adamićevo doba 1780.-1830.*, *Merika, iseljavanje iz Srednje Europe u Ameriku 1880.-1914.*). Za *Adamićevo doba* nagrađen je Nagradom grada Rijeke, a za *Meriku* je Muzej grada Rijeke nagrađen Godišnjom nagradom Hrvatskog muzejskog društva.

Autor je i priređivač više monografija i knjiga eseja iz društvene, kulturne i umjetničke povijesti. Muzejski je savjetnik i dugogodišnji ravnatelj Muzeja grada Rijeke. U svom stručnom radu pokazuje veliki afinitet prema fotografiji, što će potvrditi i svojim magistarskim radom 1994. na temu Fotografija u Rijeci 1884.-1940. Koautor je velikih istraživačkih izložbi na temu povijesti fotografije: *Povijest fotografije u Rijeci 1844.-1940.* (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja 1990.), *Fotografija u Hrvatskoj 1848.- 1951.* (Muzej za umjetnost i obrt 1994.)

U Muzeju grada Rijeke priređuje retrospektivne i autorske fotografske izložbe: *Viktor Hreljanović, retrospektivna izložba* (1998.), *Suočavanja* (2003. - 2004.), *Sedmero fotografa sedamdesetih*, (2007.), *retrospektivnu izložbu 115 godina Fotokluba Zagreb* (2009.). Objavljuje u časopisima, te je autor više monografija i kataloga: *Peteralcher - rađanje modernog svijeta - fotografija između znanosti i umjetnosti*; *Peristil, Zbornik radova za povijest umjetnosti*, Zagreb, god. 35-36, 1992-93., *Arte miracolosa, stoljeće fotografije u Rijeci*, (prir. i koautor), Izdavački centar Rijeka, 1995.; *Francesco Drenig, Fotografije/Fotografie* (katalog), Muzej grada Rijeke 2013.

Autor je (scenarist) dokumentarnih filmova o fotografiji u seriji Fotografija u Hrvatskoj u produkciji HRT-Hrvatske televizije: *Viktor Hreljanović, Istog Žorž, Fotografija devetnaestog stoljeća u Rijeci, Peter Salcher- čarobno ogledalo, 2000. – 2003.* Član je mnogih fotografskih žirija pri čemu ističem Svjetski bienale studentske fotografije u Novom Sadu.

Živi u Rijeci.

Danilo DUČAK (Zagreb, 1953.)

Školu primijenjenih umjetnosti završio je 1972., kada se upisuje na Akademiju likovnih umjetnosti, koju završava u klasi profesora Reisera godine 1977. godine.

Član je Fotokluba Zagreb od 1973. Svoje radove izlaže od 1974. Vrlo rano, odmah na početku svoje izložbene djelatnosti, održava dvije samostalne izložbe fotografije (1974. u Grazu i 1976. u Zagrebu), kojima skreće pozornost javnosti na svoj avangardni i do tada neuobičajeni pristup fotografiji. Član je ULUPUH-a od 1977. godine.

Kada se koncem sedamdesetih godina pojavio časopis *Polet*, uz fotografa Sinišu Knafleca Dučak je jedan među prvim istaknutim Poletovcima. Za nastanak tada karakteristične *Poletove* fotografije najzaslužniji je bio grafički urednik Goran Trbuljak, koji je počeo tretirati fotografiju na način do tada neprimjeren u nas (velike fotografije na stranici, cijele fotografije kako su došle od fotografa bez naknadnih umjetničkih kadriranja.). Na taj način fotografija postaje ravnopravna tekstu. Tom izazovu ne mogu odoljeti kasnije ni mnogi poletovci potekli iz Fotokluba Zagreb, koji se odvajaju od klupskog stila i izlagačke djelatnosti i kreću novim poletovskim putovima. Tih 70-ih i 80-ih godina Dučak aktivno izlaže svoje radove na brojnim izložbama fotografije i pri tome osvaja mnoge vrijedne nagrade.

Njegov će izložbeni rad biti prekinut 1988. kada kao 35 godišnjak odlazi u Sjedinjene Američke Države (New York) gdje se uglavnom posvećuje izradi naslovnih stranica knjiga (više od tisuću) što je bio vrlo unosan posao. Nakom 18 godina provedenih u SAD-u vratio se u Hrvatsku, gdje živi na relaciji Motovun- Zagreb. Uz slikarstvo, za koje sam kaže da je njegova prva ljubav, bavi i izradom animiranih filmova pomoću kompjutera u 3D animaciji. Prvi takav film prikazan mu je u Motovunu 2003.

Većinom živi u Motovunu a manje u Zagrebu.

Valerija DUJMOVIĆ (Sisak, 1965.)

Dipl. ing. agronomije. Članica je Fotokluba Zagreb od 2008. Od djetinjstva se bavi fotografijom, a ozbiljnije od dolaska u Klub, gdje stječe fotografska znanja i uključuje se u izlagački rad.

Nakon završenog osposobljavanja za digitalnu fotografiju i obradu 2015. godine počinje se profesionalno baviti fotografijom pod imenom Val photo design, a 2019. godine stječe zvanje majstora fotografije. Najviše se bavi studijskim snimanjem osobnih, poslovnih i obiteljskih portreta.

Sudjeluje na brojnim izložbama i dobitnica je nagrada i pohvala. Jedna od dražih nagrada je priznanje na ulasku u uži izbor na *Izložbi portret Hrvatske 2020.*, te sudjelovanje na Zagreb Salonu 2020. i dobivanje pohvale PSA ribbon.

Izazov joj predstavljaju portreti i odnosi osoba i prostora, a također fotografira sport, posebno klizanje. Postprodukcijom fotografije dodatno oplemenjuje fotografska rješenja te pojačava osobnu impresiju motiva.

Živi u Zagrebu.

Zvonimir DUMANČIĆ (Zagreb, 1930.- Zagreb, 2013.)

Posve je razvidno da bi život naše fotografije izgledao sasvim drukčije da se u jednom trenutku nije pojavila nekolicina vrlo nadarenih mladih fotografa, autora koji su se šezdesetih godina usmjerili u nekoliko pravaca. Bilo je to vrijeme kad se fotografska javnost prvi put susrela s imenom Zvonimira Dumančića. Veslanjem se počeo baviti sa 15 godina u VD Sloboda (današnji VD Zagreb) a nakon nekoliko godina prelazi u VK Mladost gdje postiže najveće sportske uspjehe. U kasnijim godinama održava i dalje veze sa svojim veslačima i skenirajući njihove albume ostavio je fotodokumentaciju veslačkih slika i programa iz vremena Drugog svjetskog rata i pedesetih godina prošlog stoljeća.

Po zanimanju bio je diplomirani inženjer arhitekture. Član je Fotokluba Zagreb od 1955. Svoju izložbenu aktivnost na izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu započinje 1958. Dumančić je već kao student arhitekture pokrenuo svoju fotografsku aktivnost odmah nakon pristupa Fotoklubu Zagreb. Već svojim prvim izložbenim iskoracima pokazuje kako će kamera postati i ostati njegovo duboko unutarnje izražajno sredstvo, čiji su se radovi već tada uveliko razlikovali od pomalo tipizirane fotografije tog vremena u nas. Prisjetimo se njegovih početaka, kada grafikama skreće na sebe pažnju. Vrlo rano je prešao na eksperimente sa digitalnom fotografijom ali je i dalje preferirao crno-bijelu tehniku.

Sudjelovao je na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu je osvojio mnoge nagrade i vrijedna priznanja. Za njegov kreativni fotografski rad Foto savez Jugoslavije dodijelio mu je 1974. počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ), dok mu FIAP dodjeljuje počasno zvanje AFIAP. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1969.), nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1979.), Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb (1996.) i Povelje August Frajtić (2012.). Održao je i mnoge samostalne izložbe fotografije. Njegove se fotografije čuvaju u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Zvezdana ĐOGIĆ (Zagreb, 1981.)

Mr. sc. ekonomije. Članica je Fotokluba Zagreb od 2010. Ozbiljnije se bavi fotografijom od dolaska u Klub gdje stječe opširno teorijsko i praktično znanje. Zaokuplja ju snimanje pokreta, fotografije pejzaža, a posebno portreta. Sudjeluje na izložbama fotografije u organizaciji Fotokluba Zagreb.
Živi u Zagrebu.

Vesna ĐUKIĆ (Zagreb, 1951.)

Kemijski tehničar. Članica je Fotokluba Zagreb od 2011. godine. Rano je zaveljela fotografiju koja je za nju vječna potraga za nijansama koje nisu vidljive otprve, za skrivenim značenjima svakodnevice, za drugim licem bjeline i drugim licem tame u kojima prepoznaje i svoje uspomene, djetinjstvo, sjetne ali i radosne trenutke. Najdraži joj je izričaj u crno-bijeloj tehnici.

Radovi su joj predstavljeni kroz skupne izložbe u zemlji i inozemstvu te kroz domaće i strane fotografske časopise. Dobitnica je nekoliko nagrada i pohvala na domaćim i međunarodnim fotografskim natjecanjima. Prvu samostalnu izložbu održala je 2010. Već godine 2012. na *Salonu fotografije Vinkovci* (2012.) osvojila je Grand prix za fotografiju *Laste, odletjele su jučer*. Za istu fotografiju osvojila je na 34. *Zagreb salonu* FIAP srebrnu plaketu (2012.). Na 36. *Zagreb salonu* (2014.) osvaja diplomu Fotokluba Zagreb za kolekciju fotografija. Održala je tri samostalne izložbe u Zagrebu; drugu – u Galeriji Fotokluba Zagreb (2014.)

Živi u Zagrebu.

Franjo Ernst ERIĆ

(Varaždin, 1911.- Zagreb, 1996.)

U Varaždinu je završio gimnaziju 1928. Član je Fotokluba Zagreb od 1931. Jedan je od osnivača obnovljenog Fotokluba Zagreb. Dužnost tajnika Kluba obnašao je do 1933. godine. Između 1931. i 1970. radio je kao knjigovodstveni i financijski stručnjak. Kao glavni urednik *Fotorevije* izdavao je i uređivao *Fotoreviju* u razdoblju od 1932. do 1941. Izlagao je vrlo kratko, samo od 1932. do 1934. godine. Bio je veliki promicatelj fotografskog amaterizma. U razdoblju od 1932. do 1939. pisao je i objavio niz radova u *Fotoreviji*, pod pseudonimima Stjepan Babić, M.Marković i Ivan Kukić.

Fjodor Feđa FATIČIĆ

(Zadar, 1947.- Zagreb, 2021.)

Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Rijeci. Na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1971. Fotografijom se bavio od 1968. Prvi puta izlaže u Zadru 1979. Nakon diplome uz fotografiju se posvećuje i pedagoškom radu, odgojivši čitav niz kasnije aktivnih fotografa kroz rad Fotosekcije Centar.

Samostalno izlaže u Studiju Galerije Forum u Zagrebu ciklusom *Igre*, (1973.). Sudjelovao je na brojnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu te je dobitnik nekoliko značajnih nagrada i priznanja za fotografiju. Istančanim smislom za kadriranje i poetiku detalja snima tematske cikluse *Pokret* i *Grad*. Fotografijama oprema kataloge i monografije (Antun Šojat, Hrvatsko božićevanje). Dugi niz godina svojim umjetničkim fotografskim radom prati Studio za suvremeni ples i Kazalište Komedijske te čitav niz umjetnika u njihovom javnom izlaganju.

Uz kontinuirani rad na području reklamne fotografije u jugoslavenskoj i hrvatskoj industriji, krajem devedesetih godina intenzivno počinje istraživati i promovirati mogućnosti digitalne fotografije, pa tako ostvaruje suradnju s nizom muzeja i galerija u Hrvatskoj.

U svom pionirskom radu 2002. stavlja MSU Zagreb na mapu svjetskih muzeja osvojivši na Festivalu F@IMP 2002 (Festival Audivisuele International Musees & Patrimoine) u Sao Paulu Srebrnu medalju za CD-Rom *Exat 51 And New Tendencies* kao art direktor i autor sučelja. Potom surađuje na digitalnoj prezentaciji čitavog niza zbirki i izložbi muzeja i galerija u Zagrebu i diljem Hrvatske.

Josip FATUR

(?, ? - ?, ?)

Josip Fatur pristupio je Fotoklubu Zagreb 1937. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Ivan FILIPIN

(Vodice, 1926.- Split, 2007.)

Život ga nije mazio. Sa 17 godina odlazi u Zagreb i uči zanat zaposlivši se kod fotografa Drohulić Emila u Ilici u vremenu od 1943. do 1945. U Vodice se vraća 1946. godine te radi kod fotografa Frane Zafrona. Godine 1949. i 1950. radi u Foto-poduzeću R.V.I. Šibenik, 1952. seli u Split, te do 1953. radi kod fotografa Marka Božića. U Domu JNA – Split počinje raditi 1953. godine kao visokokvalificirani fotograf, a od 1956. je rukovoditelj fotosekcije u Domu JRM, te na toj funkciji ostaje do 1979. g. kada napušta radno mjesto. U vojsci je cijelo vrijeme radio kao građanska osoba.

Godine 1956. u Splitu dobiva diplomu zanatskog majstora fotografije, te se počinje intenzivnije baviti umjetničkom fotografijom u Fotoklubu Split. Bavi se life-temama. Najčešći motivi su mu ljudi i priobalje, more, ljudi u radu, portreti, a radio je i poneke eksperimente u fotografiji. Intenzivnije izlaže do 1976., iako se i nakon toga njegove fotografije pojavljuju u raznim katalozima. Najpoznatije i najpriznatije fotografije su mu *Eksplוזija prašine* i *Čežnja*, višestruko nagrađivane, a *Eksplוזija prašine* nezaobilazna je u svakoj antologiji hrvatske umjestničke fotografije.

Svoju prvu samostalnu izložbu imao je u Fotoklubu Split 1964. godine. Za njega možemo reći da pripada širem krugu life-fotografa, izuzetne sposobnosti zapažanja. Česti motiv njegovih fotografija je rodni grad Vodice. Ivan Filipin nije od onih fotografa koji se hrane iluzijama, žive u svijetu snova i nesposobni su uhvatiti se u koštac sa stvarnošću. Njegov su život, kao i njegova fotografija, bogato ispunjeni događajima, pa mu i tema za rad nije nedostajalo.

Milan FIZI

(Pakrac, 1904.- Zagreb, 1976.)

Redovno školovanje prekinuto je Prvim svjetskim ratom. Poslije rata završava trgovačku školu u Zagrebu. Kao aktivni športas (planinarenje i skijanje) već dvadesetih godina započinje snimanjem prirode i pejzaža. Član je turističkog društva Prijatelj prirode gdje osniva foto-sekciju. Oko godine 1930. počinje se baviti i filmom. Već godine 1935. kao vrsni snimatelj zastupnik je i demonstrator tadašnjih najpoznatijih europskih tvornica fotoopreme i materijala.

Član je Fotokluba Zagreb od 1934. Pripada fotografskom krugu tada poznate *Zagrebačke škole*. Izložbenom se djelatnošću bavio od 1934. do 1952. Osim na kreativnom izložbenom planu Fizi je bio naš istaknuti pedagog. Od 1948. do 1972. godine bio je nastavnik za fotografiju, optiku i film na Optičkoj školi, Kinematografskom tehnikumu, Obrtnoj školi te Školi primjenjenih umjetnosti, sve u Zagrebu.

Milan Fizi je bio i pisac brojnih stručnih članaka kao i knjiga iz područja fotografije. Od prvog članka, koji je objavio 1934. u *Galeriji*, koju tada izdaje Otokar Hrazdira u Ivancu, objavio je preko 800 raznih stručnih napisa. On je pisac *Male foto biblioteke* (18 knjižica) s ukupnom nakladom oko 360.000 primjeraka. Također je pisac izvrsne knjige, foto-udžbenika o fotografiji i fotografskim postupcima pod nazivom *Fotografija*. Ta knjiga je doživljela nekoliko izdanja po 10.000 primjeraka. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1962.)

Milan Fizi je bio i veliki kolekcionar fotografskih predmeta i fotografija, koje je nesebično poklonio Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

Ivan FLUKS

(Varaždin, 1930.- Varaždin, 1988.)

Godine 1948. u Varaždinu završava tekstilnu školu, nakon čega odlazi u Zagreb gdje je 1961. diplomirao na Tekstilnom fakultetu. Zapošljava se u Oroslavju, a godine 1969. vraća se u Varaždin i radi u Varaždinskoj industriji svile (VIS). U Varaždinu će ostati do kraja života.

Od 1952. godine aktivni je član Narodne tehnike. Jedan je od osnivača Saveza za tehnički odgoj studenata, njegov prvi tajnik, a kasnije i predsjednik. Bio je i član Predsjedništva Glavnog odbora Narodne tehnike Hrvatske. U VIS-u osniva omladinsku fotosekciju. Kada VIS preuzima pokroviteljstvo nad KUD-om Sloboda, fotosekcija godine 1975. prerasta u Fotoklub Sloboda - VIS, koji različitim intenzitetom neprekidno radi do današnjih dana. U tom klubu, od njegova osnutka sve do smrti Ivan Fluks je obnašao dužnost tajnika. U razdoblju od 1975. do 1988. godine jedan je od glavnih organizatora svih fotografskih izložbi u Varaždinu. Za svoj rad dobio je niz društvenih priznanja. Svojim angažiranjem omogućio je mnogim zagrebačkim fotografima da izlažu svoje radove u Varaždinu.

August FRAJTIĆ

(Bileća, 1902.- Buenos Aires, 1977.)

Rođen je u obitelji vojnog službenika u tadanjoj vojsci Austro-Ugarske monarhije. Bio je bankovni službenik. Frajtić je bio vrlo zatvorena osoba pa se o njegovom privatnom i obiteljskom životu malo znade. August Frajtić pristupa Fotoklubu Zagreb 1933. i odmah preuzima dužnost tajnika na kojoj dužnosti ostaje do 1941.

Zahvaljujući lucidnosti i osobnoj kulturi Augusta Frajtića, ostvarila je zagrebačka i hrvatske fotografija svoje najsjanije rezultate. Svoja razmišljanja iz 1933. godine vrlo je brzo oživotvorio, programski ih postavio i uveo jedan poveći broj naših fotografa, članova Fotokluba Zagreb u jedno posve novo područje. Već godine 1938. uroditi će njegovi naponi plodom. Stvara, s ostalim autorima, fotografije pune života, vedrine i snage, kompoziciono sadržajne i jasne, a ponajprije tehnički naročito obrađene. I upravo će novim načinom njihove tehničke obrade doći do njihova izražajnog zajedništva, jedinstva i prepoznatljivosti, ponajprije u kolekciji 100 djela suvremene hrvatske fotografije. Ova je kolekcija izlagana po europskim i američkim zemljama, a na osnovu njene prezentacije svijet je prepoznao ovaj specifični izraz i stil, a prilikom izložbe Međunarodne fotografske unije u Munchenu (1938.) dobio je i ime *Zagrebačka škola fotografije*.

U tom dugom razdoblju bio je duhovni vođa - spiritus movens - Fotokluba Zagreb, koji prije Drugog svjetskog rata pod njegovim rukovodstvom dosiže najvišu moguću umjetničku razinu.

Nakon Drugog svjetskog rata emigrira u Argentinu gdje ostaje do kraja života, gdje je umro u Buenos Airesu godine 1977.

Na svom putu za Argentinu Frajtić duže vrijeme provodi u Fermu. Bio je to ogromni sabirni logor pod engleskom komandom, ali sve druge službe bile su organizirane po Hrvatima, od policijske do sanitetske. I tu je Frajtić kao fotograf odigrao važnu ulogu. Izrađivao je fotografije svima kojima je to u logoru trebalo, za sve potrebne dokumente, pasoše i ostalo. No Frajtić u logoru snima i slike svatova, školarce do mature, simpozije svih vrsta. Dakle i u tom ambijentu Frajtić je radio svoj fotografski posao savjesno i precizno. Zahtjevni Englezi isticali su taj logor kao uzor. Kasnije, kada se već nalazio u Argentini, Frajtić je o tom dijelu svoga života održao predavanje u Hrvatskom kulturnom klubu u Buenos Airesu.

Osim snimanja „po službenoj dužnosti“ za potrebe života u logoru Frajtić snima i „za svoju dušu“ od koje će snimaka sastaviti albume. Kasnije, mnogo godina nakon tih događanja ti će albumi biti pronađeni, tri u Hrvatskom domu u Buenos Airesu, koji su 2018. otkupljeni i sada se nalaze u Hrvatskom državnom arhivu. Dva su promnađena u u Hrvatskom etničkom institutu hrvatske franjevačke kustodije u Chicagu, gdje se i danas nalaze.

Prije odlaska u emigraciju predao je svome klupskom kolegi i prijatelju dr.Albertu Starzyku svoju kolekciju fotografija na čuvanje. Očigledno se nadao brzom slomu novog poretka i svome brzom povratku u Domovinu pa toj činjenici možemo danas zahvaliti da smo u posjedu njegove kolekcije fotografija. Godine 1992. uz proslavu 100.godišnjice Fotokluba Zagreb stupio sam u kontakt sa dr.Albertom Starzykom sa molbom da pokloni svoje radove (ako ih još ima sačuvane) u Zbirku hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb. On se spremno odazvao mojoj zamolbi. Tada sam otkrio da se kod dr. Starzika nalazi i kolekcija Augusta Frajtića koju mu je predao na čuvanje 1945. godine. Dr. Starzyk je tada poklonio Fotoklubu Zagreb i svoje radove kao i Frajtićevu kolekciju.

O svome otkriću upoznao sam i Mladena Grčevića. Jako se je uzbudio Došao je u Klub i pregledao sve Frajtićeve fotografije. Rezultat toga bila je izvrsna Grčevićeva knjiga *August Frajtić, dobri duh hrvatske fotografije* (2000.), kojom je obuhvatio život i djelo slavnog tajnika Fotokluba Zagreb, jednog od utemeljitelja *Zagrebačke škole fotografije*.

Trgajući i dalje za podacima o Frajtiću, mnogo godina poslije, zahvaljujući Đuri Griesbachu došao sam do adrese Kazimira Kovačića, našega iseljenika u Argentinu, koji je živio u Buenos Airesu. Bilo je to godine 1999. Napisao sam pismo i poslao ga Kovačiću. Na moje iznenađenje odgovorio mi je vrlo brzo, u roku od mjesec dana. Tako smo stupili u dugi kontakt, više godina do njegove smrti i izmjenili niz pisama. Na moje pitanje u mom prvom pismu, da li slučajno poznaje našeg emigranta Frajtića odgovorio mi je da je sa Frajtićem vrlo dobar prijatelj i da njegovoj firmi radi u svojstvu komercijalnog direktora. Na taj sam način došao do dragocijenih podataka o Frajtićevom životnom putu.

Dolaskom u Argentinu, godine 1950., Frajtić fotografira kamene i brončane spomenike Buenos Airesa u namjeri tiskanja knjige *Piedra y bronce* u povodu 150 godišnjice Republike Argentine u znak zahvalnosti što su tada brojni hrvatski politički emigranti našli svoje utočište u Argentini. Knjiga na žalost nije nikada tiskana ali je sačuvana njena maketa, koja je, zahvaljujući mojim višegodišnjim kontaktima sa gospodinom Kazimirom Kovačićem iz Buenos Airesa, nakon pedeset godina zaborava, pronađena u Buenos Airesu i konačno našla svoje mjesto u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Prema sjećanju Frajtićevog dugogodišnjeg i dobrog prijatelja Kazimira Kovačića iz Buenos Airesa, u čijoj je tvrci Frajtić radio dugo godina kao komercijalni direktor, Frajtić je bio nada sve krajnje metodičan i strog prema samom sebi i nije trpio nikakve improvizacije. Bio je izuzetno pedantan što se uostalom ogledalo i u njegovom dugogodišnjem rukovođenju Fotoklubom Zagreb.

Milan FREUND

(?, ?, - Stara Gradiška, 1944.)

Freund Milan, privatni činovnik-prokurista, pristupio je Fotoklubu Zagreb 1933. Izlagao je na klupskim izložbama od 1934. godine. Bio je aktivan član kluba; član je odbora i referent za podružnice. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati. Tragično je završio u Staroj Gradiški 1944. godine.

Anamarija FRLAN

(Zagreb, 1988.)

Fotografska dizajnerica. Od 2004. bavi se fotografijom. Završila je školu Primijenjenih umjetnosti i dizajna. Članica je Fotokluba Zagreb od 2007.

Radi reportaže i fotografira vjenčanja, ali je od svega kao motiv najviše privlači akt. Radi i kao model umjetničke fotografije pa često poseže za introspekcijom te snima autoportret u formi akta. Anamarija Frlan – poznati model umjetničke fotografije - sudjelovala je u raznim fotografskim projektima kod nas i u svijetu, pri čemu ju je američko izdanje *Playboya* uvrstilo među najljepše djevojke Mediterana. S obzirom da je i sama fotograf, prve fotografije na kojima se počela pojavljivati bile su autoportreti, ponajviše u formi akta. Drugim je fotografima počela pozirati 2005. godine i od tada se kontinuirano bavi fotografijom s obje strane aparata: kao fotograf i kao model. Godine 2008. pojavila se u magazinu *FHM*, a 2010. godine u magazinu *Playboy*. Bila je predstavnica Hrvatske na svjetskom natjecanju *Playmate Of The Year Philippine Gala 213*. Na tom je natjecanju osvojila titulu *People's Choice*. Godine 2013. bila je model za samostalnu izložbu *Reality.runSimulation* fotografa Slavka Radmana, u Galeriji Fotokluba Zagreb, a 2014. u Galeriji Fotokluba Zagreb održana je i izložba fotografija *Anamarija Frlan – Model i njezini fotografi*.

U njezinoj karijeri modela posebno se ističe suradnja s fotografima koji su vezani za Fotoklub Zagreb i Školu fotografije Fotonaut. Mnogim je generacijama bila muza i inspiracija za snimanje portreta, mode i akta. Izlagala je na više skupnih izložbi u Hrvatskoj te na skupnoj izložbi u Helsinkiju.

Živi u Zagrebu.

Richard FUCHS

(Našice, 1900. - ?, ?)

Rođen je u obitelji Hinka Fuchsa trgovca žitom, koji se doselio u Hrvatsku iz Njemačke. Baka Eugenije bila je porijeklom iz Mađarske. Djetinjstvo je proveo u Našicama. U Zagrebu je završio Trgovačku akademiju i otvorio veletrgovinu papirom. Posao je dobro išao, pa je negdje 30-ih godina prošloga stoljeća kupio kuću u Mlinovima, prekrasnu vilu sagrađenu u secesijskom stilu 1910., prepoznatljivu po tornjevima koji se vide sa ceste. Ta je zgrada danas zaštićeni spomenik. Nakon rata svu su mu imovinu konfiscirali. Richard je završio u zatvoru bez ikakvih građanskih prava, trgovinu su mu oduzeli, a u kuću su bile useljene druge obitelji.

Bio je ljubitelj klasične glazbe, a u slobodno je vrijeme svirao violinu u Glazbenom zavodu. U Fotoklub Zagreb učlanio se 1935. Zajedno s Tošom Dapcem i još nekolicinom velikih fotografskih

imena iz toga vremena pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Specijalnost su mu bile fotografije momenta.

S obzirom na spomenute događaje iz njegova života, lako je za pretpostaviti da se poslije Drugog svjetskog rata zaposlio kao knjigovođa, budući da je imao završenu Trgovačku akademiju. Naime, ta je profesija zabilježena u njegovom članskom kartonu.

Igor GABRIJELIĆ (Zagreb, 1960.)

Školovanje je završio u Zagrebu, gdje je diplomirao na Fakultetu za fizičku kulturu. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1979. godine, od kada počinje njegova fotografska izlagačka djelatnost. U jednom kratkom vremenskom razdoblju, od 1979. do 1983., izlagao je na preko 300 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko 40 raznih nagrada. Održao je i 4 samostalne izložbe fotografije (u Zagrebu i Kumrovcu).

Dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1989.). Na taj način stječe sve uvjete (i više od toga) za dobivanje počasnoga zvanja kandidata majstora fotografije pri Fotosavezu Jugoslavije. Međutim, kod Komisije za dodjelu počasnih zvanja nije prošao uz obrazloženje, da je njegova kolekcija tek „umjetničko estetiziranje sportske fotografije“. Odlaskom u vojsku (nakon završenog fakulteta) 1984. nakon sjajnih rezultata u meteorskoj karijeri, iz osobnih razloga prestaje se baviti fotografijom. Nakon povratka iz vojske, slijedila je životna realnost. Zapošljava se u jednoj Osnovnoj školi, bavi se nogometom iz uz posao baca se u trenerske vode. Mjesta za ozbiljno bavljenje fotografijom više nije bilo. U vremenu od 1993. do 1994. profesionalno radi u jednom fotolaboratoriju u Münhenu. Od 1995. godine do danas zaposlen je u GNK Dinamo Zagreb.

Njegova je specijalnost bila ono što je u uskoj vezi s njegovom profesijom, sportska fotografija. U relativno kratkom bavljenju fotografijom obrađivao je Igor Gabrijeleć mnoge fotografske žanrove - od akta, portreta, pejzaža sve do istraživanja zanimljivih oblika i grafike. Ipak, najuspješnija i iznimno vrijedna ostvarenja postigao je na području sportske fotografije. On je zasigurno jedan od autora koji je mnogo učinio na afirmiranju domaće sportske fotografije i jedan je od onih koji su zahvaljujući autorskom pristupu u njoj otkrili mnoge nove izražajne mogućnosti. Vrlo dobro znamo da je sportska fotografija posebno i važno područje fotografije. Kako su sportski događaji jedinstveni, za uspješnu prezentaciju nije dovoljno poznavati samo tehniku snimanja, nego i razne sportske discipline, a u tome je Gabrijeleću pomogla činjenica da je i sam sportaš. Živi u Zagrebu.

Ljubo GAMULIN (Dubrovnik, 1970.)

Pripada generaciji dubrovačkih fotografa koja stasa prije Domovinskog rata unutar Fotokluba Marin Getaldić. Diplomirao je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te je studirao smjer Filmski i TV snimatelj na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Radio je kao urednik i novinar u mjesečniku *More magazin* te kao glavni i izvršni urednik u mjesečniku *Nautica*. U Ministarstvu obrane radio je kao arhivist u Središnjem vojnom arhivu, a trenutno je zaposlen u Hrvatskom restauratorskom zavodu kao konzervator, povjesničar umjetnosti, dizajner i voditelj fotolaboratorija.

Redovni je član Hrvatskog novinarskog društva, ULUPUHA i Fotokluba Zagreb (1990.). U vremenu od dvadeset godina (1990. do 2010.) izlagao je na mnogim (žiriranim) izložbama fotografije u Hrvatskoj i inozemstvu i dobio niz nagrada. U vremenu od 1987. do 2012. održao je 25 samostalnih izložbi fotografija te zatim još *Stonske zidine- Kula sv.Jeronima* (Ston, 2013.). Objavio je i potpisuje tri autorske fotomonografije: *Judi* (Zagreb, 2006.), *Jedra vjetra* (Dubrovnik, 2008.) i *Stonske zidine* (Dubrovnik, 2011), a kao urednik i fotograf sudjeluje u brojnim publikacijama i knjigama od kojih ističem: *Tihi svjedoci vjere, baštine i raskoši. Crkva sv.Nikole biskupa u Žumberku* (Zagreb, 2017.), *Knežev dvor u sv.Martinu, Niko Kapetanić, Društvo prijatelja dubrovačke starin* (Dubrovnik, 2019.) i *Banski dvori, Vlada Republike Hrvatske* (Zagreb, 2019.) Profesionalno se bavi dizajnom tiskovnih i elektronskih medija.

Možda je najbolje procijenila senzibilitet i afinitet Ljube Gamulina prema određenoj vrsti fotografije gospođa Željka Čorak koja je u svom tekstu u monografiji (*Jedra vjetra*) između ostalog napisala: „*Ljubo Gamulin naslijedio je more. Možda je nedopustivo posezati izvan onoga što nam autor neposredno nudi, u ono što mi slučajno znamo. Nedopustivo, ali i nepreskočivo. Djed mu Tomo bio je znanstvenik i ravnao Oceanografskim institutom na Lokrumu u Dubrovniku. Otac Jadran cijeli je život plovio, ali sasvim blizu valu, pobjeđivao na regatama i gradio jedrilice. U tom povlaštenom lancu Ljubo je treći (ako se oni davni preci ne broje). More je i njegov izbor, ili: more je i njega izabralo. Ljubo fotografira more. Ali ne onako kako se to često čini, snimajući dopadljive odbljeske na površini, nego snimajući odbljeske na sudbini. Na sudbini onoga čime je more okruženo*“.

U zadnjih godinu dana istražuje snimanje cvijeća (orhideja) sa infracrvenom tehnologijom. Živi u Zagrebu.

Ljubomir GARBIN (Gornje Selo na Šolti, 1911.- Split, 1985.)

Od najranijeg djetinjstva pa sve do svoje smrti živio je u Splitu, gdje je završio srednju stručnu školu. Fotografijom se bavi od 1929. Radi samostalno, a jedno vrijeme i u Ruljančičevu Foto studiju Paris. Reporterske snimke objavljuje u lokalnim i drugim jugoslavenskim novinama i ostalim publikacijama. Već 1940. u Galićevom salonu održava svoju prvu samostalnu izložbu fotografije.

Za vrijeme Drugog svjetskog rata jedno vrijeme radi ilegalno u Ruljančičevu studiju za oslobođenje Splita od okupacijskih vlasti. Snima za *Slobodnu Dalmaciju*, da bi 1943. preko Visa i Barija, gdje priređuje promidžbenu izložbu *Borba naroda Jugoslavije protiv okupatora*, završio u poznatom zbjegu u El Shattu na Sinaju. Tamo održava svoju izložbu (oko 400 radova) pod nazivom *Život i rad u zbjegu partizana u Jugoslaviji* koja je kasnije prenijeta u Kairo i Aleksandriju. U Split se vratio iz Egipta 1945. godine. Od tada je slobodni i samostalni umjetnik. Nakon ratnih samostalnih izložbi imao je i druge samostalne izložbe fotografije (Split 1963., 1974., i 1978.). Izlagao je nekoliko puta i na Splitskom salonu (1973. i 1984.)

Od 1964. godine kao član Fotokluba Split sve do svoje smrti intenzivno se bavio umjetničkom fotografijom. Izlagao je na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu (oko 400) te osvojio oko stotinjak različitih nagrada i priznanja.

Potkraj života maštao je o svojoj velikoj retrospektivnoj izložbi na kojoj bi prezentirao sve svoje radove, brojne cikluse od početka do kraja svoje fotografske karijere, no taj san nažalost nije ostvario. Zaljubljenik u svoj Split, tijekom skoro 50 godina, bio je vjerni kroničar grada Splita njegova rasta i svih njegovih promjena. Kako kaže dr. Duško Kečkemet za Garbina: „*da je bio nedjeljivi dio Splita; starog Splita ali ipak ne muzejskog i spomeničkog a pogotovu ne turističkog.*

Njegov Split bio je onaj intimni, tipični, više pučki nego gospodski, više splitski nego turistički“. Iza njega je ostao golemi opus od preko 100.000 negativa.

Zlata GAŠLJEVIĆ (Zagreb, 1960.)

Fotografkinja i učiteljica razredne nastave. Godine 1979. završila je Školu primijenjene umjetnosti, odjel Fotografija, nakon čega je diplomirala na Pedagoškoj akademiji, odjel Razredna nastava. Od 1987. godine radi u Osnovnoj školi Granešina. Više od 15 godina je vodila Fotoodjel u školi, poučavajući učenike od 5. do 8 razreda osnovama crno-bijele fotografije. Redovito snima važne događaje u školi i surađuje u školskom listu *Feniks* svojim fotopriložima.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2002. godine. Sudjeluje na grupnim izložbama unutar kluba. Na fotonatječaju *Žene* snimaju 2014. godine osvojila je drugo mjesto za fotografiju *Vrtnja*. Povodom 120. godina Fotokluba Zagreb 2012. godine primila je Zahvalnicu za rad u Fotoklubu i za izuzetan doprinos afirmaciji i uspješnosti kluba u zemlji i inozemstvu.

U organizaciji Fotokluba Zagreb polazila je tečajeve Osnove fotografije i Osnovni tečaj photoshopa (D. Tiljak, K. Pletikosa). Fotografijom se ne bavi profesionalno. Omiljeni motivi su joj pejzaži, voda i cvijeće.
Živi u Zagrebu.

Željko GAŠPAREVIĆ (Novska, 1954.)

Za razvoj fotografije u Novskoj velike zasluge pripadaju Željku Gašparoviću. Rođen je u Novskoj, a zaposlen u Pučkom otvorenom učilištu Novska. U središtu interesa mu je umjetnička fotografija, a visoke domete dostigao je i dokumentarnom fotografijom, posebice ratnom. U listopadu 1982. osnovan je Fotoklub Novska, prvotno kao Foto-kino sekcija pri Narodnom sveučilištu Novska. Sredinom devedesetih mijenja ime u Fotoklub Novska kada postaje građanska udruga. Prvi predsjednik i u više mandata bio je Živko Sajko, a na tom ga je mjestu zamijenio Željko Gašparović koji tu funkciju obavlja do 2008. godine.

Od 1983. sudjeluje na skupnim izložbama, gdje je osvojio više nagrada i priznanja, od kojih ističemo *Zlatni objektiv*, nagradu Udruge hrvatskih javnih glasila kao državnu nagradu za fotografiju. Imao je i niz samostalnih izložbi fotografija. Bio je voditelj izvanškolskog fotografskog odgoja i obrazovanja djece i mladeži. U Fotoklubu Novska oblikovao je po načinu rada, izražajnim osobitostima i zapaženim postignućima prepoznatljivu skupinu mladih fotografa. Za taj je rad dobio počasno zvanje instruktor- savjetnik Hrvatske zajednice tehničke kulture.

U Fotosavezu Hrvatske obnašao je niz odgovornih dužnosti. Kao pripadnik ratnog PRESS centra Operativne grupe Posavina, bilježi ratna stradanja. Pratio je 1. gardijsku brigadu Tigrovi na ratištima tijekom Domovinskog rata. Odlikovan je s više odličja za sudjelovanje u vojnim akcijama. Arhivu Ministarstva obrane predao je više tisuća negativa i brojne video zapise snimljene u vrijeme rata.
Živi u Novskoj.

Miroslav GAŠPAROVIĆ
(Zagreb, 1955.)

(Počasno)

Diplomirao je 1981. na Zagrebačkom sveučilištu povijest umjetnosti i filozofiju. Bio je kustos u Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU, posebno zadužen za zbirku talijanskih majstora (1983.-1994.).

Zahvaljujući stipendiji talijanske vlade bio je na studijskom boravku u Veneciji, gdje je radio u Institutu za povijest umjetnosti Fondacije Cini, pod vodstvom R. Paluchina (1986./87.). Paralelno s radom u Strossmayerovoj galeriji i istraživanjima talijanskog, napose venecijanskog slikarstva intenzivno sudjeluje i prati zbivanja na suvremenoj umjetničkoj sceni likovnim kritikama i organizacijom autorskih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu.

Od 1988. član je međunarodnog udruženja likovnih kritičara AICA, a 1989. dobiva stipendiju za sudjelovanje na Salzburg seminaru. Godine 1990. je na studijskom boravku u Firenzi (Galeria degli Uffizi). Završio je u prvoj generaciji Diplomatsku akademiju RH 1992. godine.

Od 1994. radi u Muzeju za umjetnost i obrt, u početku kao voditelj odjela za Marketing i PR, a od 1996. do 2003. voditelj je Zbirke slikarstva i grafike. Istražuje u Kraljevskom arhivu za povijest umjetnosti u Haagu 1996. godine. U tom razdoblju nastavlja intenzivnu kritičarsku djelatnost pa je tako komesar Hrvatske izložbe na Kairskom bienalu 1997. koja je odlikovana posebnom nagradom žirija. Gostujući je predavač na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (1999. – 2003.), a od 2003. ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt, u kom svojstvu je autor, suautor ili koordinator više desetaka izložbi te urednik većeg broja kataloga i knjiga.

U posljednje vrijeme autor je velikih retrospektivnih izložbi: Dušana Džamonje (2008.) i Jagode Buić (2010.). Hrvatskoj publici predstavio je na različitim izložbama djela nekih od najznačajnijih umjetnika kao što su to Rembrandt Grafike (2009.) Caravagio (2013.), Guercino (2015.), Tiepolo, Guardi, Canaletto (2018.) te je bio glavni nositelj projekata, kao što su to Art Deco u Hrvatskoj (2010.), Šezdesete u Hrvatskoj (2018.) te niza manjih izložbi u Hrvatskoj i svijetu.

Autor je više desetaka stručnih i znanstvenih članaka, TV filmova posvećenih različitim umjetnicima i temama iz povijesti umjetnosti. Bio je član i predsjednik Odbora za dodjelu glavne državne nagrade za likovnu umjetnost Vladimir Nazor, u više navrata. I sam je dobitnik više priznanja, nagrada i odlikovanja.
Živi u Zagrebu.

Nenad GATTIN
(Trogir, 1930.- Zagreb, 1988.)

Godine 1957. apsolvirao je na studiju povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje djeluje dalje kao samostalni umjetnik. Član je Fotokluba Zagreb od 1952. Fotografijom se bavi od godine 1954. godine.

Jedan je od najistaknutijih hrvatskih fotografa, koji se u suradnji sa povjesničarima umjetnosti posvetio fotografskim zapisima naše umjetničke baštine i njenih plastičnih vrijednosti. Već je uz studij povijesti umjetnosti od 1954. radio kao profesionalni fotograf Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Od tih je godina intenzivno snimao umjetničke spomenike i graditeljsku baštinu u suradnji s uglednim istraživačima, povjesničarima umjetnosti poput Branka Fučića, Cvite Fiskovića, Radovana Ivančevića, Grge Gamulina, Milana Preloga, Vere Horvat Pintarić, Mladena Pejakovića i dr. Kao primjer ističem njegovu monumentalnu izložbu fotografije

na temu Šibenske katedrale. Kao takav suradnik je u nizu stručnih publikacija, fotomonografija, kalendara te domaćih i stranih periodika.

Iza sebe je ostavio preko 23.000 negativa. Njegov Fotoarhiv pohranjen je u Institutu za povijest umjetnosti (od 2016.), a objedinjava zbirku od okvirno 23.000 crno-bijelih fotografskih negativa (upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske 1991. godine) te fotoalbume, fascikle i registratore s autorskim tekstovima, fotografskim printevima, kontaktima i povećanjima nastalima u drugoj polovici 20. stoljeća.

Gattin se specijalizirao za snimanje umjetničkih djela i hrvatske kulturno-povijesne baštine. Autor je mnogih fotomonografija: *Francesco Robba* (1961.), *Juraj Dalmatinac* (1963. i 1982.), *Istarske freske* (1963.), *Beram* (1965.), *Dalmatinske freske* (1965.), *Radovan* (1965.), *Gotsko kiparstvo* (1967.), *Trogir* (1967.), *Plečnik* (1968.), *Dubrovnik* (1977.), *Dioklecijanova palača* (1968.), *Ivan Meštrović* (1987.), *Starohrvatska sakralna arhitektura* (1988.), *Zagrebačka katedrala* (1988.) i mnoge druge. U takvom poslu njegova uloga bila je vrlo zahtjevna. Nije nimalo lako predstaviti određenu likovnu i civilizacijsku vrijednost, svjestan da vlastiti pristup bitno utječe na svaki budući doživljaj i svaku buduću interpretaciju postojećeg. Njegove su opsežne fotomonografije vrhunski primjeri autorske interpretacije spomeničke baštine.

Održao je ukupno 22 samostalne izložbe fotografije u Zagrebu, Splitu, Beogradu, Karlovcu, Šibeniku, Odesi/URSS, Riminiju/Italija, i Veroni/Italija. Sudjeluje i na mnogim skupnim izložbama ULUPUH-a i Zagrebačkog salona. Posljednja monografska izložba autora održana je u Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu i Umjetničkoj galeriji Dubrovnik 2006. (kustosice Marina Viculin i Marija Gattin).

Dobitnik je nagrade Vladimir Nazor za godinu 1978. Od 1964. bio je član Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti Hrvatske (ULUPUH).

Darko GERES

(Zagreb, 1950.)

U Zagrebu je 1969. godine završio Srednju građevinsku školu, nakon čega se zaposlio. Prve kontakte s fotografijom imao je još 1964. godine u osnovnoj školi, u okviru školske fotosekcije. Dalje, tijekom vremena jača njegov interes za fotografiju da bi se godine 1977. učlanio u Fotoklub Zagreb, čime započinje njegova intenzivna izlagačka djelatnost. Svojim nam fotografijama prenosi njemu mnoga draga mjesta i događaje, koje je njegova kamera oblikovala u puno zanimljivih priča. Sve su one nastajale od trenutka njegova dolaska u Fotoklub Zagreb, kada se formira kao autor i izlagač.

U razdoblju od desetak godina, od godine 1977. do 1987., jedan je od najaktivnijih izlagača Fotokluba Zagreb. Izlagao je na oko 230 nacionalnih i na oko 60 međunarodnih izložbi fotografije. Pri tomu osvaja na nacionalnim izložbama 104 razne nagrade, a na međunarodnim izložbama osam nagrada. Na spomenutim je izložbama predstavio ukupno oko 200 fotografija i diapozitiva. Od fotografskih tema najviše je snimao pejzaže, arhitekturu, djecu, sport i kazalište. Preseljenjem s obitelji u Veliku Goricu prekida se njegova veza sa Fotoklubom Zagreb, kao i izlagačka aktivnost. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1987.) i Povelje August Frajtić (2012.). Živi u Velikoj Gorici.

Virgilio GIURICIN (Rovinj, 1934.)

Virgilio Giuricin je jedno od najvećih imena recentne hrvatske fotografije. Rođen je u staroj i uglednoj rovinjskoj obitelji. Nakon završene Srednje tehničke škole u Rovinju završava i Školu za primijenjene umjetnosti (fotografija i design) u Torinu, Italija. Fotografijom se bavi od 1952., koje godine izlaže svoje prve radove u Fotoklubu Rovinj.

Bio je tri desetljeća reporter talijanskog dnevnika za Istru *La voce del popolo*, riječkog polumjesečnika *Panorama* kao i suradnik TV Koper. Od 1971. do 1979. radi kao tajnik i profesionalni fotograf u Zavičajnom muzeju Rovinj. Od godine 1979. na dalje ima status samostalnog umjetnika na polju fotografije i industrijskog dizajna u okviru Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika (HZSU). Član je Likovne kolonije Rovinj, a u vremenu od 1975.-1978. i njen predsjednik. Član je ULUPUH-a od 1975., a Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika od godine 1979. godine.

U razdoblju od 1973. aktivno radi na promidžbi fotografske kulture, kako samostalno tako i u okvirima svoga kluba. Strastveni je istraživač, pun organizacijskih ideja, kao i cijenjeni fotograf. Snimao je i dokumentarne filmove sa preko stotinu povijesnih događaja na 16 mm filmskoj vrpci, koji predstavljaju vrijednu baštinu kulturno-povijesnih događaja Istre.

Jedan je od osnivača obnovljenog Fotokluba Rovinj (1982.). Inicijator je i osnivač kao i voditelj Photo Art Gallery Batana u Rovinju (1985.) a također i utemeljitelj Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju (1990.), kada je prestao s radom Fotoklub Rovinj. Predsjednik Centra vizualnih umjetnosti Batana ostao je do 2009. godine.

U tom razdoblju, kao voditelj i galerista, organizirao je i likovno priredio; 26 međunarodnih salona fotografije, 78 kolektivnih izložbi fotografija raznih udruga, 262 izložbe raznih fotoklubova iz Hrvatske i inozemstva, te mnoge samostalne izložbe međunarodno priznatih autora. U okvirima CVU Batana pokreće i autor je Projekta fotografske vizualne umjetnosti, izložbe fotografije *Mundial fotofestival* (1990.). Ta međunarodna izložba fotografije ubrzo postaje poznata i priznata u svjetskim relacijama. Održavana je sve do 2009. godine.

Još 1998. pokrenuo je projekt obnove i proširenja sjedišta CVU Batana, što je uz velike napore ostvareno u razdoblju od 2001. do 2003. Od skućenog i nefunkcionalnog prostora stvorio je reprezentativnu izložbenu galeriju i posebni radni prostor. U okviru CVU Batana 1999. osnovao je Međunarodnu zbirku fotografije, a godine 2000. i Fotografsku knjižnicu.

Za izlagačku aktivnost Foto savez Jugoslavije mu dodjeljuje 1990. zvanje kandidata majstora fotografije (KMFFSJ), a godinu dana kasnije i zvanje majstora fotografije (MFFSJ). FIAP mu za njegov umjetnički rad dodjeljuje počasno zvanje AFIAP (1983.), a za njegov organizacijski rad zvanje ESFIAP (1993.). Dalje za njegov umjetnički rad slijedi zvanje EFIAP (1996.), da bi na koncu dobio i najviše FIAP-ovo zvanje za umjetnički rad MFIAP (2005.). Na 39. kongresu FIAP-a u Žilini (Slovačka) uručeno mu je priznanje Hon EFIAP za višegodišnji doprinos u promociji, širenju i populariziranju međunarodne fotografske aktivnosti. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (1992.).

Sudjelovao je na 862 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, od čega su 532 bile međunarodnog karaktera, u 388 gradova u 76 država svijeta. Pri tome mu je u selekcijskim odabirima bilo primljeno preko 1.250 radova. Za svoju izložbenu aktivnost dobio je oko 267 različitih nagrada kao i 36 posebnih priznanja. Održao je preko 170 samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, u 86 gradova i 26 država (Argentina, Australija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Češka, Engleska, Francuska, Hrvatska, Italija, Jugoslavija, Kanada, Kina, Makedonija, Njemačka,

Portugal, Rumunjska, SAD (California, NewYork), Srbija, Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, Velika Britanija).

Njegove su fotografije tiskane u brojnim publikacijama i fotomonografijama, u 43 zemlje svijeta. Također, njegove se fotografije nalaze u arhivima mnogih domaćih i međunarodnih galerija kao i u mnogim privatnim zbirkama. Objavio je petnaestak fotomonografija iz raznih područja djelovanja. Počasni je član brojnih asocijacija u zemlji i inozemstvu (Italiji, Austriji, Rumunjskoj, Sloveniji i Hrvatskoj). O njegovom likovnom djelovanju recenzije su dali mnogi poznati likovni kritičari, povjesničari umjetnosti, eseisti i novinari.

U dužem vremenskom razdoblju (1975.-1991.) intenzivno se bavi kreativnom kolor-fotografijom. Obrađuje stare fotografske postupke, unoseći pri tome rezultate vlastitih istraživanja, od oblikovanja, grafičkog dizajna, optičkih senzacija do realizacije raznih metoda kompozicije, poštujući pri tome sva pravila estetike i postižući pri tome vrhunske likovne rezultate. Rezultate tih istraživanja predstavio je na velikoj izložbi pod nazivom *Kromatski odabiri*. U vremenu od 1991. pa do 1998. izložba je održana u dvadeset i osam gradova; u Hrvatskoj (9), Italiji (14), Rumunjskoj (1) i Sloveniji (4).

Koncem 2009. već jako narušenog zdravlja Giuricin se zahvaljuje na predsjedničkoj dužnosti CVU Batana i vođenje prepušta mlađima. Bio je to nakon 19 godina ujedno i kraj jedne velike međunarodne izložbe *Mundial fotofestival*.

Živi u Rovinju.

Bruno GJOPAR (Zagreb, 1993.)

Po zanimanju je fotograf i medijski tehničar. Školovao se u Zagrebu u Obrtničkoj školi za osobne usluge, smjer fotograf i u Pučkom veleučilištu, smjer medijski tehničar. Član je Fotokluba Zagreb od 2009. Bavi se fotografijom od malih nogu, a aktivnije od kada se učlanio u Fotoklub Zagreb. Interesi u fotografiji su mu arhitektura, priroda i životinje. Istaknuo se već na školskim, a kasnije i na klubskim izložbama. Sudjeluje i na nacionalnim i međunarodnim izložbama. Radi kao fotograf u obiteljskom obrtu. Voli putovanja što se najčešće i vidi na njegovim fotografijama.

Živi u Zagrebu.

Renato GLOGOVČAN (Koprivnica, 1970.)

Stolarski obrtnik. Član je Fotokluba Zagreb od 2008. Fotografijom se bavi zadnjih 20 godina, a repeterska fotografija mu postala dominantna. Još se bavi portretnom, pejzažnom i umjetničkom fotografijom. Školu digitalne i modne fotografije završio je u Fotoklubu Zagreb, te trenutno surađuje sa časopisom *Glasnik Tropolja* kao fotoreporter. Sudjelovao je na više skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu kao član Fotokluba Zagreb.

Živi u Velikoj Gorici.

Robert GOJEVIĆ
(Zagreb, 1968.)

(Počasno)

Ilustrator, slikar, grafički dizajner, kolekcionar starih fotografija 19. stoljeća. Fotografijom se bavi dvadesetak godina.

Član je ULUPUH-a, Sekcije za umjetničku fotografiju. Koristi se raznim fotografskim tehnikama: pinhole, analognom, instant i digitalnom fotografijom. Specijalizirao se za najstarije fotografske tehnike i procese iz sredine 19. stoljeća, proces mokre ploče kolodija (wet plate) na staklu ambrotipije ili *metal* ferotipije, odnosno tehnike ispisa kontaktnih fotografskih pozitiva: slanog otiska, albuminske fotografije, cijanotipije, argenotipije (Van Dyke Brown Print).

Nagrađivan je fotograf na nizu grupnih i samostalnih izložbi. Njegovi portreti osoba iz kulturno-umjetničkih krugova često su korišteni, službeno ili za potrebe PR-a, kataloga, knjiga, plakata i sl. Kolekcionar je zagrebačkih fotografija iz sredine 19. stoljeća. Istražuje, piše i predaje na tu temu. Vodi radionice i predavanja o antiknim fotografskim tehnikama i procesima.

Osnivač je, glavni urednik, dizajner i art direktor specijaliziranih internacionalnih on-line/pdf časopisa za fotografiju *Bulb* (2007.-2009.) i *Blur* (2009.-2018.) čitanih u 200 država svijeta. Iskusan je u selekciji fotografija, organizaciji natječaja, izložbi i žiriranju na internacionalnoj fotografskoj sceni.

Živi u Zagrebu.

Zvonimir GOLOB
(Koprivnica, 1927.- Zagreb, 1997.)

Školovao se u gimnaziji i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je pjesnik - partizan koji u ljeto 1945. putuje Istom sa svojom partizanskom jedinicom i recitira stihove. Godine 1948. isključen je sa Fakulteta jer se i suviše družio s tada proskribiranim hrvatskim književnikom Tinom Ujevićem. Nakon studija u Zagrebu, jedan je od pokretača časopisa *Krugovi*, a uređivao je i druge publikacije. Sudjelovao je u osnivanju skupine Studio 64, koja je stvorila i afirmirala Zagrebačku školu šansone.

Bio je veliki pjesnik ljubavne poezije čije se ime vezivalo uz nadrealizam. Pisao je pjesme, poeme, eseje i kritike, dnevničke zapise, scenarije za crtane filmove. Skladatelj je i autor tekstova šansona snimljenih na 20-ak ploča i kaseta, a bavio se i umjetničkom fotografijom. Jednom je rekao: "*Ja sam samo čovjek koji piše o onome što vidi i čuje....moje pjesme su moja duša*". Prevoditelj je na hrvatski jezik sa niza stranih jezika.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1968. Jedno kraće vrijeme iskušao se i u izložbenoj fotografiji. Iza njega je ostao nevelik ali osebujan fotografski opus.

Boris GOLUB (Zagreb, 1951.)

Diplomirao je na Fakultetu ekonomskih nauka u Zagrebu. Jedno je vrijeme bio zaposlen u Privrednoj banci Zagreb (1979.-1982.) a dalje pa do umirovljenja u tvrtki Hrvatske ceste d.o.o. (1982.-2016.).

Fotografijom se aktivno bavi od godine 1973. Godine 1975. postaje članom Fotokluba Zagreb. Svoju izložbenu aktivnost započinje diapozitivima, da bi se od 1979. godine počeo intenzivno baviti crno-bijelom fotografijom. Od 1981. izrađuje i fotografije u boji.

Za aktivni dugogodišnji rad u klubu dodijeljena mu je *Zlatna značka* Fotokluba Zagreb (1985.). Za izložbenu aktivnost godine 2005. dobio je umjetničko zvanje "Istaknuti izlagač Fotokluba Zagreb" (II FKZ). Dobitnik je *Nagrade Tošo Dabac* (2009.) i Povelje August Frajtić (2013.).

U cijelom proteklom razdoblju stvaralačke aktivnosti njegovi interesi se kreću u širokom rasponu od fotografije života, preko arhitekture, krajolika i urbanih krajolika. Posebno mjesto zauzima snimanje aktova, koje radi od 1979. do kraja osamdesetih. Njegova umjetnost nije na obnavljanju tradicijskih vrijednosti, kojima on počesto okreće leđa, već nalazi svoj iskorak u jednom nekonvencionalnom pravcu.

Od 1981. godine okreće se snimanju fotografija u boji. I u ovom žanru nalazi svoj puni smisao, stvarajući djela koja svojom kvalitetom ama baš ni u čemu ne odstupaju od onih stvorenih ranije.

U časopisu *Ceste i mostovi*, od godine 1984. pa do umirovljenja, surađivao je poglavito kao autor stručnih članaka o cestovnoj infrastrukturi uz prateću fotodokumentaciju, čiji je sam autor. Svojim fotopriložima sudjelovao je u tiskanju nekoliko knjiga i publikacija.

Dosad je sudjelovao na preko 350 izložbi fotografije u zemlji i preko 110 izložbi fotografije u inozemstvu. Za svoju izložbenu aktivnost osvojio je preko 70 različitih nagrada i priznanja (za pojedinačne i kolekcije fotografija). Do danas je održao 5 samostalnih izložbi fotografije, sve u Zagrebu.

U Fotoklubu Zagreb obnašao je različite dužnosti. Aktivno i dalje uspješno sudjeluje na izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, podjednako sa kolor i crno-bijelim fotografijama.

Živi u Zagrebu.

Mladen GRČEVIĆ (Zagreb, 1918.- Zagreb, 2012.)

Rođen je u cijenjenoj zagrebačkoj obitelji koja se družila s mnogim uglednim ljudima poput Blagoja Berse, Vladimira Becića, Filipa Lukasa, Kolomana Raca i drugima. U takvom civilizacijskom okružju mladi Mladen stječe široku kulturu, što će biti vidljivo u njegovom životnom djelovanju.

Fotoklubu Zagreb pristupa 1939., gdje ubrzo stječe naklonost tada već legendarnog tajnika Kluba Augusta Frajtića i u neku ruku postaje njegov mladi suradnik. Prepoznavši u njemu budućeg vrsnog fotografa, kao i mladog čovjeka širokog obrazovanja, Frajtić mu posvećuje posebnu pažnju i daje mu konkretne zadatke unutar klupskih aktivnosti. Zagrebačka škola, kao fotografski stil, tada je već bila svjetski afirmirana. Mladi Grčević, s nekoliko novih mladih članova Kluba, poput Ivana Medara, Ota Hohnjeca, Zlatka Zrneca i drugih, vrlo se brzo uklapa u krug već afirmiranih izlagača Fotokluba Zagreb, gdje brzo bilježe uspjehe.

Poslije Drugog svjetskog rata, pedesetih godina, Mladen Grčević napušta stil *zagrebačke škole* te kreće vlastitim putevima life-fotografije, gdje postaje poznat i priznat umjetnik u svjetskim relacijama, stvorivši djela neprolazne vrijednosti. Grčevićeve fotografije iz polovice 50-ih predstavljale su moderan koncept dokumentaristke. To će imati za posljedicu uvrštenje njegovih fotografija u tadašnje mnoge suvremene publikacije, kao i objavljivanje u mnogim katalogima domaćih i inozemnih međunarodnih salona. Sudjelovao je u ilustriranju brojnih časopisa od kojih ističem *Photo-cinema* (Pariz), *Fotografie* (Leipzig), *Stern*, *Vogue* (New York, Pariz) i *Graphic* (Zurich) te stotinjak knjiga u bivšoj Jugoslaviji i četrdesetak u Francuskoj, Švicarskoj, Austriji, Njemačkoj, USA, Čehoslovačkoj i Italiji.

Bio je među prvim našim fotografima koji su se predstavili samostalnim izložbama ne samo izvan Hrvatske nego i cijele tadašnje Jugoslavije, stekavši pri tome mnogo priznanja i veliki ugled. Tako je 1944. u Zagrebu održao prvu samostalnu izložbu, a već 1945. drugu pod nazivom *Naša Istra*, da bi u inozemstvu (1954.) prvi puta samostalno izlagao svoje radove u Londonu i Parizu i pri tome postigao zapažene rezultate i svratio na sebe pažnju svjetske javnosti. Dalje su slijedile samostalne izložbe *Od Londona do Hong Konga* (Zagreb 1956. i Osijek 1957.), *U traženju čovjeka* (Sisak, 1970.), *Porodica čovjeka - ciklus ranih life-fotografija* (Zadar, 1998.) i *Djeca svijeta* (Lisabon, 1999.).

No, Mladen Grčević nije bio samo veliki hrvatski fotograf. On je bio, zajedno sa svojom suprugom Nadom veliki istraživač povijesti hrvatske fotografije. Obitelj Nada i Mladen Grčević dali su nemjerljiv doprinos u istraživanju, bilježenju i očuvanju te povijesti. Oboje su magistrirali na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1965.); Nada na temu *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj*, a Mladen na temu *Razvoj umjetničke fotografije u Hrvatskoj*. Bila su to prva fundamentalna i detaljna istraživanja povijesti hrvatske fotografije, bez kojih bi danas ta povijest vjerojatno drukčije izgledala. Nada je svoju magistarsku radnju uspjela objaviti kao knjigu 1981. koja je danas antologijske vrijednosti. Nažalost, Mladen to nije uspio učiniti, jer nije bilo razumijevanja ni financijske potpore za tiskanja druge knjige obitelji Grčević i to od institucija od kojih se to očekivalo.

Svojim fotografijama sudjelovao je na mnogim svjetskim izložbama fotografije, pri čemu je postigao niz nagrada i priznanja. Predugo bi bilo nabrajati sve to na ovome mjestu. Njegove fotografije uvrštene su u velike svjetske zbirke (Bibliothèque Nationale u Parizu, Museum Ludwig u Kölnu, Photographers Gallery u Londonu, Smithsonian Institution u Washingtonu i New York Public Library).

Od pedesetih godina ljubav Mladena Grčevića prema istraživanjima life-fotografije vodit će ga kao svjetskog putnika u mnoge zemlje i kontinente; 1956./1957. po zemljama Bliskog i Dalekog istoka (Egipat, Indija, Sri Lanka, Burma, Malezija, Indonezija, Hong Kong), kojom prigodom održava i samostalne izložbe u Kairu i Rangoonu. Na sljedećim putovanjima posjećuje Brazil (1971.), USA i SSSR (1974.), Indiju, Tajland, Japan, Hawaii i Meksiko (1975.), Keniju (1976.) i Kinu (1981.). Na svojim putovanjima posjetio je ukupno 50 zemalja.

Ta dugogodišnja uporna, ali nadasve stručna istraživanja imati će za posljedicu stvaranje niza sjajnih ciklusa fotografije. Rezultate svojih svjetskih lutanja pretočiti će u vlastite fotomonografije-mape, formata 30x30cm, ograničene tiraže ali vrhunske kvalitete. Bile su to mape *Optička sjećanja* (Zagreb, 1988.), *Indija, Kina, Mexico, Djeca* (sve Zagreb 1977.), *Lica i scene* (Zagreb, 2000.), *Graditeljstvo kroz vjekove* (Zagreb, 1999.) i *Žene svijeta* (Zagreb, 2000.). Također je stručnim člancima o povijesti fotografije surađivao u mnogim časopisima (*Photo-cinema*, *Život umjetnosti*, *Fotografie*) kao i u almanahu *Zagrebačka fotografija* (Zagreb 1978.)

Kada sam mu jednom prilikom rekao da sam kod dr. Alberta Starzyka, jednog od najistaknutijih članova *zagrebačke škole* pronašao kolekciju Frajtićevih fotografija i da ju je dr. Starzyk poklonio

Klubu, vidio sam ga istinski uzbuđenog. Došao je u Klub i pregledao sve Frajtićeve fotografije. Rezultat otkrića Frajtićeve kolekcije bila je izvrsna Grčevićeva knjiga *August Frajtić, dobri duh hrvatske fotografije* (2000.), kojom je obuhvatio život i djelo slavnog tajnika Fotokluba Zagreb, jednog od utemeljitelja *Zagrebačke škole fotografije*.

Godine 2002. u povodu donacije Mladena Grčevića Muzeju za umjetnost i obrt njegove retrospektivne izložbe pod nazivom *Mladen Grčević - 65 godina s fotografijom*, Muzej tiska knjigu pod imenom *Mladen Grčević*. Autor te knjige bio je naš priznati povjesničar umjetnosti profesor Vladimir Maleković, dugogodišnji ravnatelj tog Muzeja. U toj je knjizi na pregledni način prikazan golemi Grčevićev fotografski rad. U knjizi je predstavljeno 297 Grčevićevih radova, grupiranih u niz ciklusa.

Premda već u dubokoj starosti zbog čega više nije redovito dolazio u Fotoklub Zagreb, Grčević je pratio život i rad kluba. No, Grčević je, što je za njegove godine bilo i više nego impresivno, pratio i tehnološki napredak iz svijeta fotografije uopće. Godine 2002, kada se Fotoklub spremao obilježiti 110. obljetnicu svoga postojanja, Grčević poklanja klubu prvo kompletno računalo, što je tada bio vrlo skupi dar, uključivo i skener i vidovito nam skreće pažnju na jedno dolazeće novo doba u fotografiji te inicira osnivanje Centra digitalne fotografije u Klubu bez kojega se danas ne može zamisliti život kluba.

Za dugogodišnji kreativni rad dobio je brojna priznanja. Postaje član Nacionalnog saveza fotografskih društava Francuske (1955.) i počasni član (1967.), član Umjetničke komisije FIAP-a (1972.), a počasni predsjednik Hrvatskog fotosaveza (1998.). Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.), Povelje za životno djelo Foto saveza Jugoslavije (1971.), Nagrade Tošo Dabac (1975.), Statue Narodne tehnike Hrvatske Zlatna krila (1976.), Državne nagrade tehničke kulture za životno djelo Faust Vrančić (1999.) i nagrade-trofeja grada Rovinja – *Rovinj 2001* (2002.).

U povijesti hrvatske fotografije njegovo će ime biti trajno zabilježeno kao ime jednog od velikana naše fotografije.

Nada GRČEVIĆ

(Počasno)

(Zagreb, 1922.- Zagreb, 2018.)

Hrvatska povjesničarka umjetnosti, diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1960. Bavila se istraživanjem povijesti fotografije i autorica je niza tekstova i izložbi iz tog područja. Najistaknutija je hrvatska povjesničarka fotografije. Godine 1966. magistrirala je na temu o početcima fotografije u Hrvatskoj te rezultate tih pionirskih istraživanja iznijela na izložbi *Sto godina fotografije u Hrvatskoj (1840–1940)*, održanoj u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu.

Autorica je fundamentalnoga djela *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj* (1981.), Njezinu knjigu *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj* objavilo je Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske. Knjiga o fotografiji devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj pionirski je rad u nas, koji kroz prikaz ranih dana fotografije i društvene klime u kojoj se fotografija pojavila, daje nove spoznaje i otvara nove poglede na djelatnost koja je izuzetno važna za razumijevanje kulturno-povijesne situacije svog vremena. Analizirajući vrijeme dagerotipije, pojavu fotografije, djelovanje fotografa u Zagrebu i drugim gradovima Hrvatske, te fotografski amaterizam kao posebni kulturološki i dijelom umjetnički fenomen, Nada Grčević daje ozbiljne i vrijedne paralele s drugim evropskim zemljama. Studiozan istraživački rad, poznavanje tehnologije fotografskih postupaka i znanstvena metodologija pristupa temi omogućili su ostvarenje djela koje već sada postaje nezaobilazno za svaki ozbiljniji studij kulture i umjetnosti druge polovice devetnaestog stoljeća, a posebice za rad na daljnjem istraživanju fotografije. Prijevod te knjige na njemački jezik je obavila Doris Baričević.

Zadarska fotografija zauzimala je posebno mjesto u njezinu pionirskom radu. Izložbom *Rana fotografija u Zadru* (1977.) utemeljila je istraživanje prošlosti zadarske fotografije. Također, autorica je izložbe *Jadran u staroj fotografiji* (1989.).

Svoja istraživanja o povijesti fotografije, upotpunjena komparativnim studijima u Beču, Parizu i New Yorku, objavljivala je u domaćim i stranim stručnim časopisima (o Dragutinu Parčiću, Franji Pommeru, Franzu Laforestu, Demetru Novakoviću i dr.), katalogima izložba (*Rani zagrebački fotografi*, 1977., *Rana fotografija u Zadru*, 1978., *Rana karlovačka fotografija*, 1982., *Jadran u staroj fotografiji*, 1989.) te ključnoj knjizi *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj* (1981). Bila je suradnica likovnih izdanja Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža i enciklopedijskoga priručnika *Contemporary Photographers* (London 1982.).

Nada Grčević pristupila je Fotoklubu Zagreb 1943. godine, gdje se upoznala i vjenčala a Mladenom Grčevićem, snimateljem fascinantnih zbirki fotografija, među kojima fotomonografije *Zadar* (1969.) te *Zlato i srebro Zadra i Nina* (1972.).

Dobitnica je Povelje August Frajtić (2012.).

Đuro GRIESBACH

(Sremska Mitrovica, 1911.- Zagreb, 1999.)

Đuro Griesbach, veliki rodoljub i humanist, veliki filantrop, čovjek koji je obilježio u hrvatskoj umjetničkoj fotografiji vrijeme u kome je živio, bio je to tip pravog renesansnog čovjeka, znatiželjnog po prirodi, istraživačkog duha, koji se okušao u glazbi, literaturi, kao konstruktor niza fotografske opreme ali ponajviše u umjetničkoj fotografiji. Po završetku niže gimnazije i trgovačke škole odlazi u Berlin gdje je uspješno završio Foto-Fachschule.

Od 1930. do 1941. fotografirao je kulturne spomenike za Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti (tada JAZU) pod vodstvom prof. dr. Artura Schneidera, obilazeći pješice sve hrvatske krajeve. Već 1933. na Zagrebačkom zboru održava samostalnu izložbu fotografije na temu Hrvatsko Zagorje. Tada izlaže ukupno 40 fotografija formata 24x30 cm. Iste godine učlanjuje se u Fotoklub Zagreb, čiji je član ostao cijelog života. U Fotoklubu Zagreb, zajedno s drugim članovima, sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu.

Godine 1946. postaje nastavnik u Obrtnoj školi (danas Škola primijenjenih umjetnosti). Nemirna i istraživačkog duha tu počinje konstruirati razni fotografski pribor, poput aparata za povećavanje iz lijevanog aluminija formata 6x9 cm, prototip reprouredaja 35 mm, prototip fotoaparata i dr.

Već 1948. godine angažira se na osnutku tvornice fotoaparata i fotopotrepština pod nazivom Fototehnika R.V. I. U tom pogonu započinje prva serijska proizvodnja aparata za povećavanje u našoj zemlji. Sudjeluje u izradi raznog optičkog pribora u toj tvornici. U tvornici Fotokemika, godine 1950. radi na razvoju domaće Box kamere, raznih vrsta aparata za povećavanje, reprouredaja, stroja za sušenje fotografija, svjetiljki za tamnu komoru, maski za povećavanje kao i prototipa domaće dvooke kamere formata 6x6 cm. Kasnije u poduzeću Ghetaldus konstruira mikročitač a za potrebe poduzeća Učila razvija diaprojektor 5x5 cm.

U poduzeću Putnik i dalje radi na usavršavanju razne fotoopreme i instrumentarija no paralelno s tim započinje sa snimanjem njegove poznate serije kvalitetnih estetskih razglednica. Taj posao nastavlja s uspjehom i u Agenciji za fotodokumentaciju. Njegove razglednice dosežu milijunsku nakladu. Kasnije prelazi na samostalni umjetnički rad, kao obrtnik fotograf, u slobodnoj profesiji. Od 1968. pa do 1978. suradnik je *N.I.P. Vjesnik*, u Odjelu za razglednice u crno-bijeloj i kolor tehnici, u kome poslu dostiže zavidnu umjetničku razinu.

Paralelno sa svojim stručnim profesionalnim radom na polju fotografije, aktivni je član Fotokluba Zagreb, gdje u više navrata i mnogo godina obnaša dužnost predsjednika. U tom klubu održava i organizira razna stručna predavanja i vodi fototečajeve. U svojstvu predsjednika kluba, a i u vremenu kada to nije bio, posebno se ističe kao jedini predstavnik starije generacije, koji aktivno radi s novim mlađim klupskim članovima. Njegov humani odnos prema ljudima, kolegama, bez zlobe ili mržnje, a posebno prema mladim i novim klupskim članovima, prema kojima se odnosi kao prema vlastitoj djeci, izdvaja ga iz njegove generacije te će za sva vremena biti neponovljiv primjer čovječnosti.

U svom društvenom radu u Fotoklubu Zagreb radu zaslužan je za niz akcija koje je pokrenuo i ostvario. Tako koncem 50-ih godina pokreće osnutak izložbenog salona u Fotoklubu Zagreb. Taj se izložbeni salon, uz povremene prekide ili izmjene koncepcije, održao sve do današnjih dana a pod raznim nazivima (Izložbeni salon FKZ, Galerija FKZ, Galerija SPOT). Tu su izlagali su tijekom vremena mnogi domaći i inozemni priznati fotografski umjetnici. U cijelom tom proteklom vremenu to je jedina isključivo fotografska galerija u gradu Zagrebu.

Godine 1973. na inicijativu Đure Griesbacha osnovana je pri Fotoklubu Zagreb *Ženska sekcija*. Bila je to prva sekcija takve vrste u tadašnjoj državi a možda i u svjetskim relacijama. Od te 1973. pa sve do 1988. dakle punih 16 godina ta sekcija održava svake godine svoju žensku izložbu, na zavidnoj umjetničkoj razini. Ne treba posebno isticati da je Đuro Griesbach ne samo pokretač već i brižljivi zaštitnik te sekcije. Ova će sekcija u tadašnjoj državi odigrati značajnu ulogu u afirmaciji žena-fotografkinja. Po uzoru na tu sekciju niče cijeli niz izložbi na temu "žena".

Đuro Griesbach je jedan od inicijatora, suosnivača i pokretača međunarodne izložbe fotografije *Foto-forum*, susjednih zemalja Austrije, Italije, Jugoslavije i Mađarske. Prva takva izložba održana je 1974. u Grazu u Austriji. Od te godine pa sve do 1994. izložba se održava u kontinuitetu redom i naizmjenično u svim zemljama sudionicama. Godine 1988. prigodom održavanja 15. međunarodnog *Foto-foruma* u Italiji, zaključeno je da se pokrene postupak uključenja te izložbe u cjelokupne aktivnosti organizacije Alpe-Jadran. Možemo stoga sa simpatijama konstatirati da je međunarodna izložba fotografije *Foto-forum* bila u neku ruku preteča buduće asocijacije Alpe-Jadran ili barem jedna od njenih prethodnica.

Uz tajnika Fotokluba Zagreb (V.Lozić) 1975. godine sukreator je ustanovljenja Nagrade Tošo Dabac kao vrhunske nagrade za postignute uspjehe na polju izložbene djelatnosti, za unapređenje fotografske kulture u nas, kao i za posebne aktivnosti u Fotoklubu i Fotosavezu.

Prvu samostalnu izložbu fotografije održao je još 1933. godine na Zagrebačkom zboru, na temu Hrvatsko zagorje. Tada je izložio ukupno 40 fotografija formata 24x30 cm. Održao je još mnogo samostalnih izložbi fotografije, od kojih posebno izdvajamo cikluse: *Duž Jadrana* (1958.), *Čipke Venecije* (1959.), *Jadran u slici* (1959.-1960.), *Novi oblici* (1964.), *Bijeli labudovi Jadrana* (1965.), *Priča o drvetu* (1978.), *Spomenici kulture* (1981.) i *Prividi* (1982.). Također i u okviru Fotokluba Zagreb sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu.

Bio je član ULUPUH-a (1970.). FIAP mu dodjeljuje počasno zvanje ESFIAP. Dugogodišnji je vanjski suradnik Matice iseljenika Hrvatske. Za svoj kreativni rad na izložbenom planu dobio je niz vrijednih nagrada. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1959.), Nagrade Tošo Dabac (1977.). Nositelj je odličja ordena rada sa srebrnim vijencem, nagrade Zlatna krila (1972.), Narodne tehnike Zagreba, Nagrade grada Zagreba te Državne nagrade Faust Vrančić i još mnogih drugih.

Ljudevit GRIESBACH (Mitrovica, 1890.- Krndija kraj Đakova, 1946.)

Fotoamater i trgovac fotomaterijalom, sin je mitrovačkog urara Đure Griesbacha i otac znamenitoga fotografa Đure Griesbacha. U njemačkome gradu Pforzheimu izučio zlatarski obrt. U Budimpešti se školovao na Glazbenoj školi, a bio je poznat po odličnom sviranju glasovira. Kao svestran umjetnik primao je poduke iz slikanja i crtanja.

Profesionalno se bavi fotografijom od 1914. do 1945. Započeo je kao ratni fotoreporter u Prvome svjetskom ratu gdje služi u austrougarskoj vojsci. Nakon rata, 1919. došao je u Zagreb i 1921. osnovao Tvornicu zlatne i srebrne robe. Godine 1925. udružuje se sa šurjakom te zajednički otvaraju tvrtku *Griesbach i Knaus* koja proizvodi nakit i predmete od plemenitoga metala (značke, medalje...). Na Svjetskoj izložbi u Parizu 1925. zastupao je hrvatski umjetni obrt. Od 1925. u potpunosti se posvećuje fotografiji. Putuje po čitavoj Jugoslaviji i snima brojne motive prema kojima izrađuje fotorazglednice i diapozitive. Bile su to izvrsne i izvorne razglednice koje objavljuje pod imenom vlastite tvrtke *Griesbach i Knaus*. Najviše ga zanimaju krajolici u kojim se fotografijama predstavlja kao neosporni autoritet.

Tijekom deset godina bio je redoviti suradnik najuglednije fotorevije *Svijet* (od 1927. do 1937.). Suraduje i sa mjesečnikom - listom *Hrvatski planinar* koji objavljuju njegove fotografije. Snimao je i zagrebačkog kardinala dr. Alojzija Stepinca na glasovitim hodočašćima. Svojim stavom i pristupom fotografiji predstavio se kao vrhunski autor suvremene moderne fotografije, pa ga se svrstava među najznačajnije predstavnike hrvatske moderne u svijetu fotografije.

U zagrebačkoj trgovini na adresi Jurišićeva ul. 1, uz nakit i predmete od metala, prodaje i fotoopremu i fotografske potrepštine za koje u nekoliko navrata tiska kataloge, kao i upute za fotografiranje. Pred početak Drugoga svjetskog rata suraduje s Arturom Schneiderom na fotodokumentiranju umjetničke baštine na području Kvarnera, Dalmacije i Zagreba. Po završetku Drugog svjetskog rata interniran je u logor Krndija kod Đakova, u kojemu je i preminuo. Firma mu je konfiscirana i nastavila je radom kao Tvornica IKOM u društvenom vlasništvu.

Jedan je od osnivača Fotokluba Zagreb. Njegovo ime nalazimo u popisu članova već 1931. godine. Ranijih podataka o članstvu u klubu nema.

Božidar GRIGIĆ (Legrad, 1921.- Zagreb, 2006.)

Građansku školu završava u Županji, a nakon toga u Beogradu 1941. godine Srednju tehničku školu strojarskog smjera. U ratnom vihoru, koji ga nije mimoišao, izgubio je četiri godine svoga života mobiliziran, služeći vojsku (domobrani). Sudionik je Bleiburga, Križnog puta do Kovina, a nakon toga logora. Godine 1947. zaposlio se u novoj Tvornici šećera u Županji gdje radi 11 godina. Nakon toga prelazi u Tvornicu šećera u Osijeku i tu radi sve do umirovljenja 1982. godine.

Dolaskom u Osijek postao je član Fotokluba Osijek, a nakon preseljenja u Zagreb 1992. član je Fotokluba Zagreb

Fotografijom se bavi od najranije mladosti, a fotografsku karijeru započinje tada popularnom Box kamerom. Od prve zarade na školskoj praksi u Rudniku Trepča u Kosovskoj Mitrovici 1938. kupuje, kako sam kaže, svoj prvi pravi fotoaparat (koji mu je opljačkan na Bleiburgu).

U svom fotografskom radu specijalizirao se za kolor diapozitive, na kojima intervencijama postiže izuzetne rezultate. Izlaže na mnogim izložbama fotografije, gdje osvaja niz nagrada. Kao

poznavatelj njemačkog i engleskog jezika pratio je svjetsku fotografsku literaturu, pri čemu se posebno bavio teoretskim problemima kompozicije i posebnih efekata fotografije u boji. Svojom kamerom je proputovao, kako sam kaže, osim crnog dijela Afrike, cijeli svijet od kuda je donosio obilje izvanrednih diapozitiva.

Sanja GRKOVIĆ
(Rijeka /Sušak/, 1963.)

(Počasno)

Osmogodišnje i srednjoškolsko obrazovanje završila je u Opatiji. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je povijest umjetnosti i etnologiju (1989.) te na Odsjeku za povijest umjetnosti magistrirala s temom *Odnos slike i arhitekture u srednjovjekovnom sakralnom graditeljstvu Istre* (1996.). Nakon prosvjetarskog staža, od 1990. do 1994. (VII. gimnazija u Zagrebu), zaposlena je u Ministarstvu kulture, Upravi za zaštitu kulturne baštine (i njima srodnima), gdje danas radi kao viša stručna savjetnica – konzervatorica, voditeljica zbirke baštinske fotografije.

Sustavno proučava, objavljuje, prezentira i popularizira nacionalnu fotografiju, prvenstveno konzervatorsku. Iz baštinske fototeke Ministarstva kulture pripremila je ove cjeline za upis u Registar zaštićenih kulturnih dobara RH: *Ostavština Većeslava Heneberga* (2017.), *Fotografska ostavština Vladimira Horvata* (2018.), *Fotografska dokumentacija Riznice Zagrebačke katedrale* (2018.), *Fotografska dokumentacija Milenijske izložbe u Budimpešti iz 1896. godine* (2019.), *Fotografska dokumentacija fruškogorskih manastira, fotografa Rechnitzera iz 1885. godine* (u postupku registracije), *Fotografska ostavština Emilija Laszowskog* (u postupku registracije).

Sudjelovala je na više stručnih skupova i predavanja vezanih uz fotografiju i fotografsku baštinu. Izdavamo: 6. ciklus predavanja *Arhitektura i nasljeđe - Fotodokumentiranje u službi zaštite kulturne baštine* (Društvo arhitekata Zagreb, 2012.); Muzejski dokumentacijski centar, Simpozij fotografska baština u muzejima – *Vladimir Tkalić i fotografsko dokumentiranje baštine* (Zagreb, MSU, 2017.); 9. dani fotografije Arhiva Tošo Dabac – *Nikola Nino Vranić – fotograf dokumentarist i poeta prostora* (Arhiv Tošo Dabac, Zagreb, 2017.); Hrvatsko etološko društvo / Društvo za hrvatsku povjesnicu / Kulturni informativni centar Lovinac / Muzej Like Gospić, Znanstveno-stručni skup Lovinac. *Povijest, život, kultura – Lika i Lovinački kraj u fototeci kulturne baštine Ministarstva kulture*, (Lovinac, (2019.); Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Subotica, *Vizuelni izvori u funkciji valorizacije i prezentacije kulturnog nasleđa – Konzervatorska fotografija na primjeru fotografske građe Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture RH* (Subotica, 2019.).

Autorica je izložbi: *Konzervatorski svjetlopisi – naših prvih 160 godina zajedno* (Zagreb, Gliptoteka HAZU, 2014.); *Konzervatorski svjetlopisi – naših prvih 160 godina zajedno (proširena)* (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka (2016.); U službi vizualizacije baštine – hommage fotografima Nikoli Vraniću, Vinku Malinariću, Rudolfu Bartoloviću, Živku Bačiću, Miljenku Mojašu i Vidoslavu Barcu (Zagreb, Galerija Klovićevi dvori, 2018.), koja je u travnju 2020. godine priređena i u virtualnom obliku i time javno dostupna.

Autorica je priloga na mrežnoj stranici Ministarstva kulture RH: *Zbirka fotografske dokumentacije s pridruženim Galerijama*, publikacije *Fotografija u službi zaštite kulturne baštine* (Ministarstvo kulture, Zagreb 2007.) te prilogom suautorica u knjizi *Vidoslav Barac – vidjeti prošlost* (Školska knjiga, Zagreb 2007.)

Živi u Zagrebu.

Čedomil GROS (Zagreb, 1946.)

Po završetku srednjoškolskog obrazovanja zapošljava se u Vojno-tehničkom školskom centru u Zagrebu. Sudionik je Domovinskog rata od 1991. Od tada pa sve do umirovljenja (1999.) u činu časničkog namjesnika u službi je u Glavnom stožeru Hrvatske vojske.

Fotografijom se počinje ozbiljnije baviti učlanjenjem u Planinarsko društvo Zagreb-Matica 1966. godine. Godine 1968. kupuje svoj prvi fotoaparatus. Već kod sudjelovanja na prvoj izložbi *Planina Velebit* (1969.) svojom crno-bijelom fotografijom *Horizont* osvaja prvu nagradu. Posebno treba istaknuti tri izložbe crno-bijele fotografije sa snimljenim motivima s početka karijere prije 50 godina: *Retrospektiva – Od Tamara preko Triglava do Lepe Komne* (Slovenski dom 2017.), *Tako je sve počelo-živjeti planinu* (FK Zagreb 2019.) i *Skorpovac 1968.* (Srednji Velebit, Skorpovac 2019), napušteni zaselak koji se ne može naći na popisu napuštenih mjesta u RH. Od tada pa do danas fotografija je sastavni i nerazdvojni dio njegova života.

Osjetivši potrebu daljnjeg usavršavanja učlanjuje se u Zagi-foto klub (2000.), gdje ubrzo prerasta okvire djelovanja tog kluba. To će ga dovesti u Fotoklub Zagreb (2002.), gdje postaje jedan od najaktivnijih izlagača. Svojim fotoaparatom bilježi sve: pejzaže, portrete, ulične motive, svoju obitelj a posebno motive svoga grada Zagreba, život (life), prirodu, panorame, creative, portrete, aktove i druge teme. Fotografira prirodne ljepote, krajolike i brojne prizore s planinarskih izleta ili orijentacijskih natjecanja. S istim žarom fotografira svoju obitelj, kao i mnoge prizore iz obiteljskog i svakodnevnog života. Od polovine 70-ih pa do 2000. godine na prvom mjestu su mu sport i razvoj sportske discipline – orijentacije.

Svojim radovima sudjelovao je na 359 natječajnih izložbi u zemlji i inozemstvu, sa izloženih 772 radova, od čega su 388 različite fotografije, pri čemu dobiva 40-ak nagrada. Izlagao je na svim kontinentima u 50-tak zemalja. Održao je i 45 samostalnih izložbi. Izradio je 27 kataloga, organizirao je deset izložbi, a likovno i tehnički postavio 176 izložbi fotografija u Klubu, galerijama, muzejima i drugim izložbenim prostorima u zemlji i inozemstvu.

Bio je tajnik 17 izložbi, a sudjelovao je i kao član žirija FIAP i nacionalnih fotografskih izložbi. Deset godina radio je u Foto studiju Bovoljak. Za njegove izlagačke uspjehe FIAP mu dodjeljuje počasno zvanje AFIAP (2006.), počasno zvanje EFIAP (2013.) i počasno zvanje EFIAP/b (2021.). Fotoklub Zagreb dodjeljuje mu 2008. počasno zvanje KM FKZ (kandidata majstora fotografije), a 2010. počasno zvanje MFFKZ (majstora fotografije). Osim na izlagačkom planu, Gros je i aktivan društveni radnik. Bio je voditelj izložbene sekcije u Fotoklubu Zagreb.

Za rad u Klubu dobiva Povelju Fotokluba Zagreb August Frajtić (2012.), Dobitnik je prestižne Nagrade Tošo Dabac (2018). Dugogodišnji je voditelj natječajne izložbe: Međunarodnog uličnog festivala *Cest is d'Best* (od 2009. do 2014. i od 2017 do 2019.), izložbe *Trnje* (2018. i 2019.) Od 2012. godine sudjeluje u formiranju, a danas je to prestižna galerija naziva Fotogalerija Dubrava Narodnog sveučilišta Dubrava. Član je savjeta Fotogalerije Dubrava od 2012. i član je HDLU Zagreb. Fotografski prati otvorenja izložbi u NS Dubrava (od 2014.), a sa suprugom Senkom snima i izlaže u Domu za starije osobe Maksimir – Međunarodnu manifestaciju *Maksimirske* jeseni. Redovito fotografski prati događaje u *Štaglju* od 2010. godine, a fotografije objavljuje na Facebook stranicama. Dvije godine je vodio galeriju Kuće piva (2011. i 2012.). U Klubu je od 2004. do 2010. godine vodio i organizirao izložbu pod nazivom *10 autora*.

Čedomil Gros je izraziti pripadnik nove generacije talentiranih fotografskih umjetnika, koji se početkom 21. stoljeća pojavljuju u Fotoklubu Zagreb i u hrvatskoj fotografiji. On je jedan od prvih izlagača kojima je računalo poslužilo za pripremu i obradu fotografija.

Aktivno sudjeluje u radu Fotogalerije Dubrava Narodnog sveučilišta Dubrava i član je njenog Umjetničkog savjeta.
Živi u Zagrebu.

Senka JURKOVIĆ GROS (Zagreb, 1949.)

Senka Jurković Gros je rođena u obitelji u kojoj se od malena družila s fotoaparatom i fotografijom. Za šesnaesti rođendan dobila je fotoaparat na poklon i od tada je on njen najvjerniji pratilac na mnogobrojnim izletima, putovanjima, sportskim aktivnostima. Dolaskom u Fotoklub Zagreb (2004.) još ozbiljnije prilazi fotografiji i fotografskom stvaranju. Da je vrijednost njenih fotografija prepoznata pokazuje i to da je tri godine zaredom (2007.-2009.) bila među 10 najuspješnijih autora FKZ, da joj je u razdoblju od pet godina na natječajim izložbama bilo izloženo 95 fotografija (klupskim (12), nacionalnim (39), međunarodnim (40) i FIAP (4), od čega 73 različite te da su 12 puta bile nagrađivane (11 različitih slika). Uz to predstavljala je svojim slikama Klub na izložbama u zemlji i inozemstvu te se odazvala na 6 poziva da održi samostalnu izložbu u Grazu i Zagrebu. Do današnjih dana nije bilo moguće ažurirati sve njezine podatke, jer ih ne bilježi.

Snima svijet oko sebe, sve ono što je okružuje, izdvajajući iz cjeline samo ono što je zanimljivo i posebno. Tražeći događaj u običnim, svakodnevnim ljudskim situacijama nastoji pronaći i odgovarajuću likovnu vezu. Događaj sam po sebi za nju nije dovoljan razlog za nastanak fotografske slike. Na njenim fotografijama naglašena je likovnost i u tijesnoj je vezi sa sadržajem, kojeg dopunjava i objašnjava. Njene fotografije nisu jednostavne preslike stvarnosti, one su ujedno i cjeloviti sudovi autorice o životu i događajima. Često puta, kao pravi paparazzo snima razna događanja i situacije iz potaje, kada je ljudi ne primjećuju, stvarajući pri tom maštovite fotografije.

Snimanje ljudi, a posebno portreta je njena omiljena tema. I ovdje pažljivo selektira kompozicijske elemente slike, aktivno razmišljajući o ljudima koje snima, pa tako nastoji da njihove unutarnje refleksije opredmeti na fotografskoj slici. Pored portretne fotografije zanima je krajobraz, bio on prirodni ili urbani te life-fotografija. Posebno slika Zagreb, osluškujući njegovo bilo i pokušavajući zaustaviti trenutke, koje ćemo zahvaljujući njenim fotografijama, možda zauvijek zapamtiti.
Živi u Zagrebu.

Slavo GRUBIŠIĆ (Šibenik, 1926.- Šibenik, 1999.)

(Počasno)

Djetinjstvo provodi u rodnom Šibeniku, a nakon završene gimnazije odlazi na studij povijesti na Sveučilište u Zagrebu. Diplomirao je 1953. te se vraća u Šibenik gdje počinje raditi kao profesor povijesti u Šibenskoj gimnaziji.

Nakon desetogodišnjeg uspješnog pedagoškog rada, prihvaća mjesto direktora Muzeja grada Šibenika 1. rujna 1964. godine. Radi na uvođenju suvremene muzejske prakse, te na infrastrukturi muzeja. Adaptirana muzejska zgrada Kneževe palače svečano je otvorena u rujnu 1975. godine velikom izložbom povodom petstote obljetnice smrti Jurja Dalmatinca. Grubišić je okupio kvalitetni stručni tim, što je bio preduvjet za svestrano i sveobuhvatno proučavanje šibenske prošlosti. Zajedno sa svojim suradnicima intenzivno radi na realizaciji stalnog muzejskog postava, što je ostvareno 1979. otvorenjem prvog, te 1986. godine i drugog dijela stalnog postava.

Pokrenuo je zapaženu izdavačku, istraživačku i izložbenu djelatnost. Od izdavačkih projekata koji su izazvali pozornost najšire hrvatske kulturne javnosti možemo izdvojiti: Spomen zbornik *Šibenik*, *Šibenski statut*, *Šibenski diplomatarij*, *Notarski spisi kneza Fantina*, tri sveska *Narodnog stvaralaštva*. Posebnu pozornost posvećivao je populariziranju muzejskih fundusa kroz izložbenu djelatnost. U njegovom 28-godišnjem upravljanju šibenskom muzejskom kućom realizirano je oko 200 povremenih izložbi.

Napisao je cjelovitu i kritički napisanu šibensku povijest u knjizi *Šibenik kroz stoljeća*. Pored toga, brojni su njegovi članci u stručnim časopisima, periodici, tjednom i dnevnom tisku. Napisao je niz stručno-popularnih vodiča i tekstova za kataloge mnogih izložbi. Radi efikasnije zaštite šibenske kulturne baštine pokrenuo je inicijativu za utemeljenje gradskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Godine 1979. stupio sam u kontakt sa prof. Grubišićem u predložio mu da u Muzeju grada Šibenika, u njihovoj izložbenoj galeriji, prihvate međunarodnu izložbu fotografije u okvirima bienalnog *Zagreb salona*. On je to odmah s oduševljenjem prihvatio. Od tada (od 19. *Zagreb salona*) pa sve do 2016. godine (34. *Zagreb salon*) održavana je u neprekidnom kontinuitetu međunarodna izložba fotografije budući da ju je s istim simpatijama prihvatio i Grubišićev nasljednik Gojko Lambaša.

Hrvoje GRŽINA
(Zagreb, 1979.)

(Počasno)

Povjesničar i arhivar. U Zagrebu je završio osnovnu i srednju školu, diplomirao i doktorirao. Od 2005. godine zaposlen je u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu, gdje trenutno u zvanju arhivskoga savjetnika radi na mjestu pročelnika Središnjeg foto-laboratorija.

Od 2008. do 2010. godine kao predstavnik Hrvatske usavršavao se u poslovima zaštite fotografija u sklopu inicijative *Fundamentals of the Conservation of Photographs* koju je pokrenuo Getty Conservation Institute iz Los Angelesa, a 2011. je kao dobitnik stipendije Northeast Document Conservation Centre iz Andovera (Massachusetts) boravio u Sjedinjenim Američkim Državama, produbljujući ranije stečena znanja.

Znanstveni mu je interes usmjeren na povijest hrvatske fotografije, osobito XIX. stoljeća, i povijesne fotografske procese, o čemu je sam ili u koautorstvu, objavio više desetaka znanstvenih i stručnih članaka na hrvatskom i engleskom jeziku.

Izlagao je na dvadesetak međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova, među kojima valja istaknuti međunarodne simpozije *Photograph Heritage in Central, Southern and Eastern Europe: Past, Present and Future* (Bratislava, 2007.) i *Quando la fotografia era una lastra d'argento* (Rim, 2013). Autor je knjiga *Identifikacija, zaštita i čuvanje fotografija* (Zagreb, 2016.) i *Fotografski izvornici: Teorije i (arhivska) praksa* (Zagreb, 2019.). Privatno sakuplja stare fotografije od kojih stvara referentnu zbirku povijesnih fotografskih procesa.

Živi u Zagrebu.

Milivoj GUDELJ

(?, ?, - ?, ?)

Kao student veterine pristupio je Fotoklubu Zagreb 1937. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Vladimir GUTEŠA

(Zagreb, 1888.- Zagreb, 1960.)

Rođen je u situiranoj obitelji oca trgovca, političara, dobrotvora i gradskog zastupnika. Vladimir Guteša imao je sreću upoznati Zagreb kao još mali grad, pratiti njegov razvoj, njegovo prerastanje u velegrad. Rodivši se u Gornjem gradu, na mjestu gdje danas stoji velika Sabornica, upijao je na najljepši način ljepote grada, ljepote svoje velike ljubavi. Umjetničku vokaciju pokazuje u najranijoj mladosti, najprije kao samouk, a potom prima poduku od eminentnih zagrebačkih slikara (Kirina i drugih). Tako nastaju slike prepune njemu najdražih motiva starog Zagreba i objekata spomeničkog značaja.

Završio je Višu trgovačku školu pa je radio kao bankovni službenik kroz cijeli radni vijek. Nakon umirovljenja 1953. postaje fotograf u Muzeju grada Zagreba. Član je Fotokluba Zagreb od 1932. a bio je i predsjednik kluba u vremenu od 1936.-1937. godine. S obzirom na imovinsko stanje fotografijom se bavio od najranije mladosti, tj. od 1902. Snimao je motive najrazličitijih sadržaja, poput krajolika, portreta, arhitekture, a posebice motiva grada Zagreba.

Svoje radove poklonio je Muzeju grada Zagreba. U svojoj prvoj fazi bavljenja fotografijom izrađivao je fotografije i u nekim specifičnim tehnikama poput uljanog tiska i sl. Muzej grada Zagreba odužio se 2000. godine ovom vrijednom autoru i suradniku monografskom izložbom, odajući mu tako veliko priznanje i zahvalnost na svemu što je učinio za našu fotografiju i fundus ustanove koju je nesebično darivao. Hrvatski fotosavez objavio je 2003. godine knjigu Zdenka Kuzmića pod nazivom *Vladimir Guteša*.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.).

Ignjat HABERMULLER

(? u Vojvodini, 1898. - ?, ?)

Rođen je u Vojvodini. Živio je jedno vrijeme u Beogradu a zatim se doselio u Zagreb i 1931. godine dobio domovnicu. Radio je u Kodakovoj prodavaonici, gdje okuplja zagrebačke fotoamatere. Član je Fotokluba Zagreb od 1933. ali njegova izlagačka karijera započinje već 1926. pa je on jedan od prvih značajnih i uspješnijih izlagača druge polovine dvadesetih i prve polovine tridesetih godina.

Fotografije su mu objavljene u časopisima *Fotografski vjesnik* (1926.–1927.) i *Foto revija* (1932, 1934.). Njegova prva reproducirana fotografija bila je *Na Savi* objavljena u *Fotografskom vjesniku* 1. lipnja 1926.

U svojim fotografijama često obrađuje socijalne teme, kao *Odmor* (što je najranija fotografija sa socijalnom temom u Hrvatskoj), *Kartaši* (1931.), *Pred crkvom* (1932.), *Simfonija rada* i druge. Socijalnu dimenziju naglašavao je u svojim snimkama sve do prve polovine 1930-ih. Začetnik je

socijalne fotografije u Hrvatskoj i jedan od utemeljitelja *Zagrebačke škole* umjetničke fotografije. Ostvario je posebne efekte u prikazima svjetla i sjene (*Sunčani traci*, 1934.).

Na fotografskim izložbama u Beogradu (1929.), Zagrebu (1932.) i Ivancu (1933.) on je dominantna osoba kako kvalitetom tako i kvantitetom svojih radova. U tim je godinama već potpuno formirani umjetnik, koji će kao takav odlučno utjecati na zagrebačke fotoamatere u nastajanju. Oko njega se okupljaju zagrebački fotoamateri, slušaju ga i slijede njegove misli i sugestije. Ta su druženja potakla ideju o reorganizaciji Fotokluba Zagreb, do koje će doći 1933. godine. U klubu pomaže razvoj mlađih klupskih kolega, čije vrijeme tek dolazi.

Izlagao je samostalno u Debrecinu (1940.) te na nacionalnim i međunarodnim izložbama umjetničke fotografije Zagreb 1932., 1934., 1937., Ivanec 1933.(I. nagrada), Luzern 1933., Prag 1933., Beograd 1940., Daruvar 1940.

Tomislav HAJEK

(Nova Gradiška, 1951.)

Fotograf, zaljubljenik u fotografiju s dugogodišnjim iskustvom u tom kreativnom području. Već je u gimnaziji pakazao interes za fotografiju, fotoaparatom Bairetta napravio je prve snimke, te razvio prvi film. Nakon mature odlazi u Dubrovnik gdje ostaje punih deset godina. Odmah se učlanjuje u Fotoklub Marin Getaldić, uči osnove fotografije i savladava tehnike laboratorijskog procesa.

Kao student postaje fotoreporter *Lausa, lista omladine Dubrovnika*, snima za *Časopis za kulturu Dubrovnik*, *Dubrovački vjesnik*, službeni je fotograf *Dubrovačkog muzeja* i *hotela Palace*, te svjetlom iscrtao mnogobrojne predstave *Dubrovačkih ljetnih igara*. Osim poslova koje su mu donosile dodatni prihod, izlagao je i na mnogobrojnim klupskim izložbama, a svoje fotografije izlaže i na salonima bivše države.

Zadnjih 35 godina živi i radi u Zagrebu, a fotografija mu je čitavo to vrijeme strast i hobi.

Zbog naravi svog posla u Fotoklub Zagreb se prvi puta učlanio 1982., a članstvo je obnavljao u par navrata. Posljednji puta po dolasku u Zagreb 2001., od kada izlaže na klupskim izložbama i raznim salonima. Najveći uspjeh postigao je fotografijom *Iluzija* koja je 2002.g. na Salonu fotografije u Osijeku osvojila prvu nagradu – zlatnu plaketu, a u Klubu je proglašena “najfotografijom godine” na još uvijek tradicionalnoj izložbi.

U Vinkovcima izlaže na zajedničkoj izložbi “*Četiri erotske priče*” zajedno s profesionalnim fotografima Stankom Abadžićem, Željkom Koprolčecom i Damirom Medvešekom, glavnim slikarom u HNK. Pri tome su tri fotografa jedan model obrađivali fotografski, a četvrti autor, Damir Medvešek, glavni slikar HNK u Zagrebu, isti je model obradio slikarski (2014.).

Preferira street i reportažnu fotografiju, portrete, a naročito akt, erotiku, boudoir. Sve objavljene autorove fotografije snimljene su na filmu, te je jedan od onih rijetkih fotografa koji još rade analogno, a samo rijetko digitalno.

Na temu akta i erotske fotografije imao je dvije samostalne izložbe, jednu u Novoj Gradiški, a drugu u Zagrebu (2016..) Na poziv turskog fotografa Timurtaş Onana, da se Zagreb predstavi u Istanbulu, u njegovoj vlastitoj galeriji, sa pet autora i njihovim fotografijama, pod nazivom Zagreb Photographic Quintet, Hajek se odazvao i 2017. godine predstavio svoje fotografije uz radove još četiri zagrebačka autora i autorica na izložbi u galeriji tog poznatog fotografa i galeriste.

Kako je Hajeku pripadnost klubu iznimno bitna, prije nekoliko godina povezuje se s članovima Gradiškanskog kluba F4 i postaje njegovim članom. Tim činom obnavlja prijateljstva iz mladosti te

uspostavlja nova, prvo virtualna, a zatim i istinska prijateljstva. Uvijek prihvaća kritike svojih fotografija, ali se ne libi opservirati i fotografije ostalih članova.

Živi u Zagrebu.

Edita JANKOVIĆ HAPAVEL
(Bjelovar, 1967.)

(Počasno)

Nakon završene Osnovne škole u Đurđevcu te srednje škole u Đurđevcu i Zagrebu, upisuje na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Studij povijesti umjetnosti i etnologije, gdje je i diplomirala.

U Gimnaziji dr. Ivana Kranjčeva, te Strukovnoj školi u Đurđevcu predaje likovnu i glazbenu umjetnost od šk. god. 1994./95., te nastavni predmet etiku do 1998. godine. Nakon toga se zapošljava u Centru za kulturu, Galeriji Stari grad, smještenoj u utvrdi Stari grad gdje i danas radi u novoosnovanom Muzeju grada Đurđevca, kao viša kustosica i ravnateljica muzeja.

Dugogodišnjim kulturnim radom djeluje sukladno načelima muzejske struke, radeći na prikupljanju i obradi građe, sudjeluje u organizaciji mnogih izložbenih projekata, prezentirajući muzejsku građu unutar galerije, odnosno muzeja te priprema izložbe domaćih i stranih umjetnika. Osobiti interes gaji prema obogaćivanju muzejske zbirke predmetima etno-tradicije, njihovom spašavanju i stavljanju u muzejski kontekst. Takav je i jedinstveni i rijedak predmet, preša za vosak, ostavština pok. obitelji Dolenčić, medičara iz Đurđevca, koji je danas registrirano pokretno kulturno dobro RH i u postupku konzervacije i restauracije pod nadzorom nadležnog konzervatorskog odjela.

U suradnji s HTV-om, suradnicom Vesnom Klarić Vince i Nerom Zemjak sudjeluje u izradi dva dokumentarna filma «*Portreti*» i «*Tekstilno rukotvorstvo*» iz Donacije ILC koji su prikazani u sklopu dokumentarnog programa. Najveći i najvrijedniji dio galerijskog fundusa je spomenuta donacija Ivana Lackovića Croate koja svojom brojnošću autora i šarolikošću stilova ide u red najvećih, ne samo na ovom području, nego i šire.

U razdoblju od 1998. do danas aktivno sudjeluje u organizaciji više od dvjestotinjak izložbi u muzejsko-galerijskoj jedinici (Galerija Stari grad Đurđevac), Muzeju Grada Đurđevca. Autorica je više od stotinu izložbi i likovnih postava u Muzeju Grada Đurđevca. Suraduje s mnogim muzejima u Hrvatskoj i inozemstvu (Republika Slovenija), na razmjeni muzejske građe, posuđivanju i stručnim poslovima.

Omogućila je održavanje izložbi fotografije Fotokluba Zagrfeb u Galeriji Staroga Grada u Đurđevcu.

Za potrebe izložbe sudjelovala je u terenskim istraživanjima etnografskog dijela baštine Koprivničko-križevačke županije / tekstilno rukotvorstvo (1998.). Obavlja terensko istraživanje tradicijskih obrta Koprivničko-križevačke županije (navedeno u katalogu "Tradicionalni zanati KKŽ") (1999.). Sudjeluje u terenskom istraživanju vezano uz tradicijsko ukrašavanje jaja Koprivničko-križevačke županije; sudjeluje u spašavanju i očuvanju rijetko sačuvanih predmeta / medičarske preše za vosak Marije i Đure Dolenčić iz Đurđevca); inicira snimanje etno-filmova o tradicijskim zanatima (Medičar, Bačvar, Užar, Kovač), od kojih su neki nagrađeni (film "Bačvar") na 31. gledalištu hrvatske filmske i video produkcije te na Festivalu dokumentarnog filma u Berlinu; inicira edukativne izložbe u Domu kulture u Đurđevcu. Autorica je idejnih suvenira - nakita s detaljima tradicijskog tekstila s nošnji iz Đurđevca. Inicirala je snimanje filma "Život Borisa Brauna", u produkciji Muzeja Grada Đurđevca, uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske (filmski scenarij) (2015.).

Sudjeluje u organizaciji inozemnih izložbi u Muzeju grada Đurđevca - Homagge a Picasso, Stvaranje i Biblija- Marc Chagall, Salvador Dali, Čudesne naprave Leonardo da Vincija (2018.-

2020.). Višegodišnja je članica žirija u sklopu godišnje manifestacije "Picokijada" - "Podravina od leta do leta".

Također je dugogodišnja članica Vijeća za kulturu Koprivničko-križevačke županije; članica Koordinacijskog centra za ljudska prava Koprivničko-križevačke županije; član Hrvatskog etnološkog društva; Fotokluba Drava Đurđevac. Moderator je brojnih izložbenih projekata, glazbenih događanja te sudjeluje u uredničkim poslovima, oblikovanju raznih tiskovina – kataloga, deplijana.

Kroz svoj rad ostvaruje brojne suradnje s kolegama iz raznih muzeja i srodnih institucija. Kontinuirano surađuje s pedagoškim ustanovama na području grada – dječjim vrtićem, osnovnom i srednjim školama, školom za učenike s intelektualnim teškoćama u osmišljavanju raznih radionica, te prezentaciji radova kroz izložbe ili pak instalacije u prostoru utvrde Stari grad. Redovna suradnja postignuta je i s brojnim udrugama koje djeluju na područja grada i pojedincima koji su prisutni svojim kreativnim uradcima-suvenirima u muzejskoj suvenirnici.

Jedna je od inicijatorica objedinjenog muzejsko-galerijskog prostora na prvom katu utvrde i kooautorica muzeološke koncepcije Interpretacijskog centra Picokijada 2016/2017. smještenog u muzejskim prostorima. Cjelokupni prostor postao je žarišnom kulturnom točkom, s brojnim posjetiteljima, gdje aktivno sudjeluje u vodstvu te prezentaciji.

Usmjerena prema promociji ustanove i grada Đurđevca aktivno sudjeluje i u brojnim radio i tv emisijama putem priloga na lokalnoj razini (Podravski radio, RKC, Pitomi radio, Domaći radio te široj razini – Hrvatski radio, Radio Sljeme, Hrvatski katolički radio; televizijskim emisijama – HRT-a (Emisija Pozitivno, Vijesti iz kulture, Kultura s nogu, Regionalni dnevnik, Dnevnik 1), RTL, NOVA TV, Plava TV.

Živi u Đurđevcu.

Ivan HEČIMOVIĆ

(Zagreb, 1942.)

U Zagrebu je završio gimnaziju i nakon stekao diplomu inženjera drvne industrije na Šumarskom fakultetu. Fotografijom se počeo baviti još za gimnazijskih dana, što ga 1959. godine dovelo trajno u Fotoklub Zagreb. Izložbenu aktivnost u Fotoklubu Zagreb započeo je 1960. Od tada izlaže na preko 180 raznih domaćih i inozemnih izložbi fotografije, pri čemu osvaja oko 20 raznih nagrada (medalja ili diploma). Za svoj društveni rad u Klubu dobio je Zlatnu značku FKZ (1969.) i Povelju August Frajtić (2012.)

Jedan je od onih članova, koji nije težio stjecanju statusnih titula u Fotosavezu ili dalje, jer kako je sam isticao, fotografija mu je hobi, a ne izvor prihoda ili životno opredjeljenje. Pomalo bježeći od ustaljenih okvira, ova generacija otkriva nove prostore, prodire u ona područja koja će ih bitno odvojiti od fotografa koje su zatekli. Shvaćajući procese koji se zbivaju u europskoj i svjetskoj fotografiji (life fotografija i fotografika), uspješno se u njih uklapa i svojim eksperimentima potvrđuje izlagačku snagu zagrebačke fotografije. Vjerojatno iz istih razloga nije do danas imao niti jednu samostalnu izložbu premda to njegov fotografski rad zaslužuje.

Živi u Velikoj Gorici i Turopolju.

Krunoslav HEIDLER (Vitez-Travnik, 1932.- Đurđevac, 2019.)

U rodnom mjestu započinje sa školovanjem. No zahvaćen vihorom Drugog svjetskog rata školovanje nastavlja u Poljskoj, pa Njemačkoj da bi na koncu gimnaziju završio u Sarajevu (1948.). Filmsku školu završava u Zagrebu (1953.) gdje stječe zvanje majstora tona i filmske rasvjete. Živa duha i željan svih znanja studira na Višoj pedagoškoj akademiji hrvatski i njemački jezik. Paralelno s tim pohađa i nekoliko semestara povijesti umjetnosti, psihologije i pedagogije. Svo to obilje informacija dobro će mu doći u budućem životu.

Godine 1953. zapošljava se u Zora filmu, kao urednik diafilmova za osnovne i srednje škole. Radi i kao tonski snimatelj na Radio Sarajevu. Osniva brojne kino-klubove (oko 120) po osnovnim školama u Hrvatskoj. U to vrijeme za potrebe turističke propagande snima oko 12.000 diapozitiva na području cijele Jugoslavije. Od 1963. radi kao tajnik Kino saveza Hrvatske. Osniva oko 40 filmskih debatnih klubova. Pokretač je i organizator nekoliko festivala Saveza filmske omladine Jugoslavije. Izdaje Bilten Saveza filmskih klubova i Bilten Kino saveza Hrvatske. Suosnivač je Ljetne filmske škole u Trakošćanu. Godine 1967. u okvirima Kino saveza Hrvatske osnovan je Filmski autorski studio, u kojem je Heidler direktor sve do njegova kraja 1973. Paralelno s tim Heidler je bio i direktor Međunarodnog festivala eksperimentalnog filma (GEFF-a).

Nakon 1973. Heidler je nekoliko godina direktor Studija za crtani film u Zagreb filmu. U vremenu od 1985.-1986. boravi u Njemačkoj gdje snima turističke filmove. Za rad u kinematografiji dobio je Nagradu za životno djelo Hrvatskog filmskog saveza, srebrnu medalju za suradnju Njemačkog kino-saveza, srebrnu plaketu Boris Kidrič, niz priznanja Općine Đurđevac i sl. Godine 1991. odlazi u mirovinu.

Osim filmom, u cijelom proteklom razdoblju, Heidler se bavio i fotografijom. Fotografija će u njegovom svestranom kreativnom djelovanju zauzeti posebno mjesto za vrijeme njegova življenja u Đurđevcu, u koji se doseljava početkom devedesetih. Od tada pa nadalje ostavio je neizbrisivi trag u kulturnom životu Đurđevca. Kada u obližnjem mnogo većem podravskom gradu Koprivnici zamire fotografska djelatnost, Kruno Heidler u Đurđevcu okuplja brojne vrsne fotografe i od Đurđevca stvara centar podravske fotografije.

Početkom 1998. osnovao je u Đurđevcu Foto-kino klub Drava, kome je bio višegodišnji predsjednik. Kao predsjednik kluba pokretač je i osnivač prve Međunarodne izložbe fotografije (1999.) u galerijskim prostorima Staroga grada, koja će se u kontinuitetu održavati sve do 2012., kada nerazumjevanjem okoline prestaje postojati. Bio je voditelj mnogih radionica za mladež a osmislio je i niz alternativnih izložbenih prostora u gradu. Pokretač je Podravskog foto-safarija. Druželjubit, kakav je bio, spreman svakom pomoći, godinama je organizirao brojne samostalne izložbe mnogih autora, ne samo u Đurđevcu nego i u mnogim mjestima u Hrvatskoj i vani (Mađarska, Slovenija).

Kruno Heidler, kao i neki drugi podravski autori (Bolto Ranilović, Božica Radinović i Željko Car) premda autor mnogih ciklusa fotografije, zaljubljenik u svoju dravsku ravnicu, svoj vrhunac dosiže u ciklusu dravskih motiva. Opčinjen je *velikom rijekom* i svekolikim pejzažom oko te rijeke. Njegove se fotografije nalaze u mnogim knjigama i monografijama. Izlagao je na mnogim izložbama fotografije i osvojio niz nagrada. U razdoblju od 1997. i nadalje održao je mnoge samostalne izložbe fotografije. Zadnja mu je izložba bila u prostorima Muzeja Grada Đurđevca pod nazivom *Spomen Art – Već viđeno* (2014.). Dobitnik je povelje grada Đurđevca (1999.). Također je bio dobitnik i Nagrade Tošo Dabac za 2009.

Kruno Heidler bio je veliko ime hrvatske fotografije.

Književnica i urednica. U Splitu maturirala u klasičnoj gimnaziji 1963, u Zagrebu diplomirala jugoslavenske književnosti i komparativnu književnost na Filozofskome fakultetu 1970. Lektor i korektor u poduzeću Zora (1970.), tajnica uredništva biblioteke *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1971.–78.), potom stručna suradnica i savjetnica za nakladništvo, bibliotečnu djelatnost i časopise u Gradskome uredu za kulturu. Od 1991. tajnica za nakladništvo i glavna urednica izdanja MH. Hrvatskom je nakladništvu posvetila cijeli život. Napravila je jako mnogo za Maticu hrvatsku i za hrvatsku knjigu uopće – od proze i poezije do znanstvenih knjiga i publicistike teško je naći područje u kojem nije prepoznala ono kvalitetno i to objavila pod svojim uredništvom. Utemeljila i obnovila niz Matičinih edicija.

Prvu pjesmu *Tuga* objavila je 1960. u splitskome listu *Mladi klasičar*. Piše pjesme, eseje, književne kritike, prikaze, osvrte i recenzije s kojima surađuje na Radio-Zagrebu (1970–74) te u časopisima i listovima *Republika* (1968–69, 1974, 1981, 1983, 1985, 1989, 1991), *Večernji list* (1969), *Vjesnik* (1970), *15 dana* (1981–85), *Forum* (1990–91), *Prolog* (1990–91), *Vijenac* (1995–2000) za koji je 1999–2000. priredila 6 temata i pregled hrvatskoga pjesništva *Pjesnik u vlastitu izboru*.

Za tisak pripremila izbor iz djela Mirjane Matić-Halle i Ivanke Vujčić-Laszowski (1981), Side Košutić, Dušanke Popović-Dorofejeve i B. Belana (1984), F. Vidasu, B. Stoparu i Višnje Stahuljak (1985) u nizu *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, izabrana djela S. Novaka (1990) u šest svezaka, tematski broj časopisa *Republika* o njemu (1991, 3–4) te roman *Mirisi, zlato i tamjan* (Zagreb 1997) i memoarsku knjigu *Digresije. Razgovori s Jelenom Hekman* (Zagreb 2001), izbor iz novelistike *Povratak* (Vinkovci 1990) i roman *Vranjara* (Vinkovci 1994) Ivanke Vujčić-Laszowski, izabrana djela V. Gotovca (1995) u sedam svezaka (s autorskim izborom tematski razvrstanih stihova i aforizama *Poetika duše*) te zbornik *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* (1997).

Vođenjem nakladničke djelatnosti MH dala je »važan prinos poticanju suvremenoga hrvatskog stvaralaštva i otkrivanju hrvatske baštine« (Mirjana Jurišić). Pisala i predgovore kataloga izložaba (Edith Merle. Zagreb 1985, Krapina 1985, Samobor 1988; Vladimir Gašparić-Gapa. Zagreb 1986; Kosta Angeli Radovani. Dubrovnik 1986; Dimitrije Popović. Dubrovnik 1987; Marija Ujević-Galetović. Zagreb 1988. i Jasenka Bulj. Zagreb 1998). Vodila je projekt francuskoga izdanja vodiča *Croatie* (Gallimard, Paris, 1999.). Nakon umirovljenja osnovala je u Zagrebu nakladničku kuću „Ex Libris“ d.o.o.

Jelena Hekman bila je spona između Predsjedništva Matice hrvatske i uredništva *Vijenca*. Tadašnji glavni urednik Mladen Kuzmanović (a nakon njega Ivica Matičević) svaki bi radni dan nakon uredničkih poslova odlazio kod Jelene Hekman na duge razgovore i dogovore. Poseban plod te suradnje bila je biblioteka *Vijenac* u kojoj je objavljeno izvrsnih 20 knjiga Vijenčevih kolumnista i kritičara, kao što su *Čuvari vremena* Mladena Kuzmanovića, *Déja-vu* Ante Peterlića, *Dnevnik prolaznika* Ive Šimata Banova, *Iza riječi* Nives Opačić, *Izazovi prostora* Vinka Penezića, *Knjiški moljac* Pavla Pavličića, *Lijepa naša književnost* Mirka Tomasovića, *Moje motrište* Ante Stamaća, *Prepoznavanje arhitekture* Tomislava Premerla, *Prvo lice jednine* Dalibora Brozovića, *Ptica mojega jezika* Željke Čorak i *Stilske vježbe* Pere Kvrgića.

Njezina posebna strast bili su temati *Vijenca*, koje je osobno poticala i koordinirala, a kasnije i ukoristila u knjigama u nakladi Matice hrvatske. Tako su objavljeni *AFCO (Amerikanska jahta u Splitskoj luci)*, *Hrvatska književna kritika*, *Jezik na križu – Križ na jeziku* (Lektori i jezična kultura i *Rasprava o pravopisnim pravilima*) te regionalni prilozi *Osijek 1999.* i *Split 1999.*, kojima se razbijala zagrebocentričnost u praćenju kulturnih zbivanja.

Jelena Hekman pokazala je i veliki interes za projekt fotomonografije *Majstori hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb.

Nakon objavljivanja 111 autora iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb (2000.-2005.) koje su u *Vijenacu* objavljivali Zdenko Kuzmić i Vladko Lozić sav objavljivani materijal (fotografije, životopisi i likovne kritike) autori su priredili u obliku makete za knjigu pod nazivom *Majstori hrvatske fotografije* i obratili su se u travnju 2006. gospođi Hekman, kao glavnoj urednici svih Matičinih izdanja sa zamolbom da razmotri mogućnost tiskanja takove monografije u okvirima Matice hrvatske.

Jelena Hekman očito je bila oduševljena takovom ponudom, jer ju je odmah prihvatila i stavila na vrh liste prioriteta tiskanja knjiga za tu godinu (2006.). Knjiga je tiskana već koncem lipnja te godine. Dapače na njen nagovor Matica je kao sunakladnik i financijski participirala u tiskanju knjige a na njen nagovor Tonko Maroević napisao je proslov pod nazivom *Svjetlopisci vlastitih svjetova*.

Vladimir HLADY (Zagreb, 1949.)

Fotografijom se bavi i izlaže od 1971. godine. U Fotoklub Zagreb se učlanio 1974.

U Zagrebu, na Kemijskom fakultetu stekao je diplomu inženjera kemije (1972.), magistra znanosti (1975.) i odbranio doktorsku disertaciju (1981.)

Profesor je na University of Utah, Utah, USA.

Branka HLEVNJAK (Zagreb, 1948.)

(Počasno)

Jedna je od najuglednijih hrvatskih povjesničarki umjetnosti, likovna kritičarka i novinarka. Diplomirala je povijest umjetnosti i talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1973.) te magistrirala povijest umjetnosti (2004.). Njen radni put je impresivan.

Od 1973. javno djeluje kao likovna kritičarka, na televiziji, radiju, te objavljuje u novinama, tjednicima, stručnim i znanstvenim časopisima i na web portalima. Urednica je mnogih problemskih izložbi i retrospektiva, te sudionica stručnih skupova. Obnašala je razne voditeljske i uredničke te predstavničke dužnosti, te održala niz javnih predavanja. Članica je umjetničkih savjeta i žirija.

Radila je kao stalna novinarka-suradnica za likovnu kulturu TV Zagreb (1973. – 1976.), predavala umjetnost u Srednjoškolskom centru Krapina (1977.-1978.). Od 1978. objavljuje predgovore, likovne kritike, stručne članke, recenzije itd., vodi Galeriju Prozori Knjižnice S. S. Kranjčević (1978.-1983.). Radila je kao stručna suradnica Centra za kulturu Peščenica i vodila je galeriju Događanja (1983.-1989.) i Ogledala (od 1987. do 1989.). Bila je suradnica Galerije Spot Fotokluba Zagreb (1991.-1993.) i Međunarodne kiparske škole u Vrsaru (1991.-1994.). Glavna urednica časopisa Kontura (2000.-2001), a od 2001. glavna urednica časopisa Kerempuh, urednica likovnog programa Dječjeg međunarodnog festivala u Šibeniku (2002.-2004.). Radila je kao viša predavačica, kolegij Povijesti dizajna, na Visokoj školi Agora (od 2007.-2017.). Od 2003. radi kao urednica u tjedniku Hrvatskom slovu.

Osnovala je galeriju *Prozori* (1978.) i surađuje na sociološko-likovnim istraživanjima o zaštitnoj opremi, industrijskim oblikovanjima u praksi, radničkom stvaralaštvu s aspekta inovacija,

oblikovanju dječjih igrališta. Autorica je mnogih značajnih izložbi (*Rock plakati, Grafičko oblikovanje u novinstvu mladih, Zagrebački parkovi, Od miga do micanja*). Postavlja retrospektive Vere Fischer, Alfreda Pala, Ivice Bednjanca, Waltera Neugebauera, Žarka Bekera, itd. Specijalizirana je za dizajn, ilustraciju, parkovnu umjetnost, multimedijalne umjetnosti i fotografiju. Od 1990 samostalna je likovna kritičarka i znanstvena istraživačica.

Autorica mnogih monografija na temu fotografije, dizajna, primijenjene umjetnosti, karikature i umjetnosti; *Ljudevit Griesbach* (1997.), *Nada Žiljak* (2000.), *Đuro Griesbach* (2001.), *Anton Cetin* (2004.), *Matko Trebotić* (2004.), *Alojz Orel* (2007.), *Fotografkinje* (2007.), *Izvor Oreb* (2007.), *Mirjana Marušić Gorska sa K. Kamenovim*, (2007.) *Ratko Petrić sa Š. Banov i I. Župan*, (2007.), *Hrvatska antiratna fotografija sa R. Ivanuš*, (2008), *Zorka Sever* (2009), *Ivica Bednjanec, Šezdeseta obljetnica ULUPUH-a*, *Ivan Švertasek* (2012.), *Drago Turina* (2013.), *Ante Roca sa T. Cukrov i R. Ivanuš*, (2013.), *Ni moda ni doktrina - Zagrebačka škola karikature* (2013.), *Slavka Pavić* (2015.), *Zlata Vucelić* (2017.), *Hod u zagrebačkim cipelama s Vlastom Jarnjak* (2018.), *Ante Brkan* (2020.).

Obnašala je dužnosti članice Upravnog odbora ULUPUH-a, predstavnice u ZUH-u, glavne tajnice Zgrafa u ratnim uvjetima (1990./1991.), predsjednice Zagrebačkog salona (1990.); članice Vijeća za centre za kulturu, umjetničkih savjeta itd. Godine 1999. dobitnica je Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića za zasluge u području likovne umjetnosti i kulture; Dobitnica je ULUPUH-ove nagrade za zasluge u promicanju primijenjene umjetnosti i dizajna, te Godišnje nagrade ULUPUH-a za monografiju *Drago Turina – scenograf* (2014.) i za publikaciju *Umjetnost naša svagdašnja ili Design&Art* (2019.).

Živi u Zagrebu.

Boris HNATJUK (Vukovar, 1972.)

Boris Hnatjuk je pripadnik one nove mlade generacije, koja je kao plima zapljusnula Fotoklub Zagreb nakon Domovinskog rata, neopterećena prošlošću, puna svježih ideja ali uklapajući se u tradiciju kluba. Godine 2000. diplomirao je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, na Odsjeku za filmsko i TV snimanje. Od 1999. član je ULUPUH-a i Fotokluba Zagreb. FIAP mu dodjeljuje zvanje AFIAP (2008.). Izlagao je na mnogim skupnim i natječajnim izložbama i dobio niz priznanja. Radi kao profesionalni fotograf na području arhitekture, portretne, industrijske i reklamne fotografije. Održao je nekoliko samostalnih izložbi.

Stil Hnatjukov je osebujan, kojim pokazuje začuđujuću kreativnost. To je dokazao svojom izložbom *Noli turbare circulos meos* održanoj 2009. u Zagrebu, kojom se predstavio kao istraživač novih pristupa u hrvatskoj fotografiji. Bio je to ciklus od 45 fotografija velikog formata u kojima krugovima zaokružuje prikazane slike. Za podlogu takvoj ideji uzima legendu o Arhimedu, jednom od najgenijalnijih matematičara svih vremena kao i najvećem fizičaru starog vijeka, koji je prije dva tisućljeća živio u Sirakuzi.

Povjesničar Valerije Maksim zabilježio je za sva vremena čuvenu Arhimedovu rečenicu *noli turbare circulos meos (ne dirajte krugove moje)*. Tu je rečenicu izustio Arhimed kada mu je rimski vojnik, nakon što je Sirakuza pala u ruke Rima, upao s mačem u kuću. Arhimeda u tom trenutku nije brinula vlastita sudbina nego crteži krugova koje je crtao u pijesku. Smatrajući, kako ove riječi vrijeđaju moć pobjednika rimski vojnik mu je odsjekao glavu. Tako je završio najveći genij staroga vijeka.

I Boris Hnatjuk je zabrinut za sudbinu svojih krugova i moli nas da ne diramo njegove krugove. Živi u Rijeci.

Toni HNOJČIK
(Daruvar, 1951. - Zagreb, 2018.).

Hrvatski novinarski i umjetnički fotograf i fotoizvjestitelj¹ češke nacionalnosti.

Rođen u Daruvaru od oca Čeha, majke Hrvatice koja je imala i mađarskih i njemačkih predaka. Od mlade dobi bavio se fotografijom. U Daruvaru je završio osnovnu školu i gimnaziju. Imao je mnogo hobija: ples, kazalište, bend koji je svirao pop-rock. Studirao je u Češkoj na praškoj prestižnoj likovnoj akademiji FAMU. Završetkom studija vratio se u Daruvar. Prvo je radio u listu češke manjine Jednoti. Tadašnji urednik i fotograf tjednika „Jednota“ gospodin Vladimir Danjek spremao se za mirovinu i htio je imati nasljednika te je od ljudi na području Daruvara odabrao Hnojčika.

Hnojčik je obavljao poslove laboranta za izradu fotografija, novinara, fotografa i urednički posao. Bio je i vanjski suradnik daruvarskog lista „Glas komune“, kasnije „Daruvarac“. Suradnik je listova *Vjesnik*, *Večernji list*, *Pakrački list* i dr., stalni suradnik tjednika na češkom *Jednote*. Prije Domovinskog rata je samostalno izlagao. S kolegom novinarom s Radia Daruvar, Sašom Lekovićem, koji je bio direktor i urednik tog radia i koji je osnovao neovisne novine „Buuum“, pratio je i SDS i HDZ na osnivačkim i stranačkim skupovima te su ravnopravno dijelili izvješća i fotografije.

Tijekom velikosrpske agresije na Hrvatsku ratni izvjestitelj s ratišta. Suradivao s Ministarstvom informiranja Republike Hrvatske radi širenja istine o Hrvatskoj u svijetu. Mnogo je doprinio izvješćivanju iz Daruvara, Pakraca i ostatka zapadne Slavonije, pa je ponio nadimak "dobri duh zapadne Slavonije". Hnojčikove vrhunske ratne fotografije, koje su ga proslavile, krasile su *Jednotu* i *Večernji list*, ali i *Globus*, *Gloriju* i *Arenu*. U Domovinskom ratu napravio je ono što se niti jedan drugi hrvatski fotograf nije usudio. Hnojčik je bio bajker i motorom je odjurio na okupirano područje te pod kišom metaka snimio fotografije okupiranog Pakraca koje su objavili svjetski mediji.

Izabrane ratne fotografije iz Domovinskog rata objavio je 2011. godine Memorijalni centar Domovinskog rata pod nazivom "*To sam radio u ratu, sine*". Kronološki i tematski kroz fotografije prikazuje velikosrpsku agresiju na Republiku Hrvatsku, odnosno na zapadnu Slavoniju. Dio fotografija izašao je u prestižnim svjetskim medijima. Fotografirao je predaju Veljka Džakule i Steve Harambašića, zapovjednika SAO Krajine te dolazak hrvatskih snaga u netom oslobođena područja. Bili su tu i civili, ali i „civili“. U *Areni* je radio od 1995. do prestanka izlaženja lista 2009. godine. Poslije rata bio je slobodni fotoreporter. Iznimno je volio umjetničku fotografiju. Višegodišnji član uredništva časopisa Hrvatskoga novinarskog društva *Novinar*. U Njemačkoj su ga zapazili iz jedne televizijske kuće te o njemu snimili dokumentarni film. Zadnje godine života proveo je u Zagrebu. Nakon umirovljenja radio je jedno vrijeme kao fotograf i urednik fotografije na portalu www.nacionalnemanjine.hr te na još nekim portalima.

U odnosu na ostale hrvatske fotografe, Hnojčik je poseban i po tome jer je jedini imao izložbe koje je vidjelo stotine tisuća ljudi. Prva je bila 2017. na Zrinjevcu u Zagrebu; iste godine imao je izložbu i u Gradskom pogavarstvu Grada Zagreba koju je otvorio gradonačelnik Milan Bandić, a druga je otvorena posthumno 2018. na Zrinjevcu. Tu izložbu, kao i prve dvije spomenute organizirala je Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba.

Svoj životni fotografski opus sažeo je i objavio u svojoj *Fotomonografiji*. Fotomonografija započinje fotografijama s kraja 80-ih godina u socijalističkoj Jugoslaviji koje prikazuju naoko idilu suživota na ovom području, koji je brzo pokleknuo pod velikosrpskim projektom iz Beograda. Slijede fotografije Jugoslavenske narodne armije iz kojih se vidi njena prisutnost u svim porama društva. Operacionalizacija velikosrpskog projekta na zapadnoslavonskom području ubrzava se djelovanjem Srpske demokratske stranke, a autor fotomonografije zabilježio je 1990. jedan od skupova SDS-a u zapadnoj Slavoniji. Reakcija na srpsku propagandu bila je homogenizacija

Hrvata, koji se udružuju u stranke, što je također Hnojčik ovjekovječio na fotografijama. Tematski najveći dio fotomonografije obuhvaća fotografije od prvog sukoba JNA i hrvatskih snaga u Pakracu početkom ožujka 1991., otvorene agresije srpskih snaga i JNA na zapadnoslavonsko područje u kolovozu 1991., te razaranja civilnih ciljeva, ubijanja civila i branitelja, evakuacije civila, pa do prvih oslobodilačkih akcija hrvatskih snaga u Republici Hrvatskoj. Nakon stravičnih, no i ponosnih fotografija ratne 1991., slijede fotografije povratka i obnove razrušenih domova, te boravka snaga UNPROFOR-a od 1992. do 1995. na zapadnoslavonskom području. Nakon tog razdoblja, ni rata ni mira, slijede fotografije veličanstvene VRO Bljesak kojom je oslobođeno cijelo područje zapadne Slavonije. Na kraju knjige tematski su prikazane fotografije s prizorima stradanja životinja, posjeta novinara i raznih delegacija tom području.

Bio je vrstan fotoreporter, rijetko viđene energije i strasti za fotografijom koja mu je značila više od života. Tijekom Domovinskog rata Hnojčik je bio stalno na prvim crtama bojišnice, njegova je hrabrost bila nezamisliva običnom čovjeku, ali Hnojčik je po svemu bio neobičan – genijalni individualac. Radio je u brojnim tiskanim medijima i za televiziju, a dobio je i nekoliko vrijednih nagrada; Zlatnu kameru, godišnju nagradu HND-a, i Zlatni objektiv, nagradu Hrvatske udruge radija i novina. Hnojčika nisu zanimali slava, nagrade, povlastice ni društveni status, niti je radio na svojoj promidžbi. Živio je fotografiju i za fotografiju. Ostavio je trajan trag u povijesti hrvatske medijske, umjetničke i ratne fotografije, ali i češke. Nositelj je Spomenice Domovinskog rata. Svoj veliki doprinos fotografijom dao je nacionalnim manjinama Hrvatske, ali posebno se istaknuo kao ratni fotoreporter s prvih crta bojišnice u Slavoniji. Premda je imao iskaznicu ZNG-a, dragovoljca Domovinskog rata i Spomenicu Domovinskog rata, nije dobio status hrvatskog branitelja.

Oto HOHNJEC

(Zagreb, 1920.- ?, 1962.)

Njegov životni put grubo prekida i mijenja Drugi svjetski rat, sa svim njegovim tragičnim posljedicama. Član je Fotokluba Zagreb od 1940. godine, tik pred početak rata. Već na zalazu poznate *Zagrebačke škole* on nastavlja s tom tradicijom tijekom rata i prvih godina nakon završetka rata. To je vrijeme kada naši autori napuštaju socijalne fotografije i okreću se selu, krajoliku i folkloru.

Poslije rata nastavlja profesionalno bavljenje fotografskom djelatnošću. U pedesetim godinama napušta tradiciju *Zagrebačke škole* te u svom daljnjem fotografskom opusu slijedi trendove tadašnje suvremene svjetske fotografije. Početkom pedesetih Hohnjec postaje fotograf Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, što će imati utjecaja na njegov daljnji fotografski razvoj. Jedan je od naših prvih autora koji počinju eksperimentirati fotografijom u boji.

Godine 1951. Foto savez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje Kandidata majstora fotografije, da bi mu već 1954. godine isti Savez dodijelio počasno zvanje Majstora fotografije. Njegov izuzetni i svestrani fotografski talent grubo je prekinut kada je poginuo u automobilskoj nesreći 1962. u svojoj četrdeset i drugoj godini života.

Od Hohnjecovih radova sačuvano je vrlo malo. Naime, kada smo Đuro Griesbach kao predsjednik Kluba i ja kao tajnik pokušali od njegove majke otkupiti njegove radove, sa zaprepaštenjem smo saznali da je ona u trenutcima teške depresije i tuge spalila u peći njegovu cjelokupnu fotografsku ostavštinu.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.).

Berislav HORVAT

(Zagreb, 1935.- Zagreb, 2015. ?)

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1954. Diplomirao je na Kemijskom fakultetu, na kojem se i zaposlio.

Prijazan i vedre naravi stječe simpatije članova kluba i biva izabran za tajnika Fotokluba Zagreb u tri mandata (1961. – 1963.). Bio je vrlo dobar organizator, ali iza njega nije ostao značajniji fotografski trag.

Napominjem, da su mandati upravnih tijela u Fotoklubu Zagreb tada trajali samo godinu dana, tj. svake godine u proljeće održavani su novi izbori. To je trajalo do 1967. nakon čega se uvode izbori svake dvije godine, a od 1989. nadalje svake četiri godine.

Vladimir HORVAT

(Krašić, 1891.- Zagreb, 1962.)

Vladimir Horvat, novinar, planinar i fotograf, rođen je 1891. u Krašiću. Gimnaziju je polazio u Zagrebu, nakon čega se počinje baviti profesionalno novinarstvom. Sudjeluje u nizu listova i časopisa, a neke i pokreće kao urednik i nakladnik: *Karlovački fašnički ričet* (1911.) i *Brocak*, (1914.). Teške ratne dane tijekom Prvog svjetskog rata proživljava na raznim bojišnicama Galicije, Mađarske, Austrije i Italije, od kuda šalje potresne ratne reportaže. Zahvaljujući znanju njemačkog jezika i kaligrafskom rukopisu radio je kao vojni pisar. Poslije rata posvetio se u potpunosti novinarstvu. I opet pokreće i surađuje u nizu časopisa: *Pilule* (1921.), *Uzorni vrtlar* (1923.), *Veseli planinar* (1928.) i *Zagonetka* (1929.). Pisao je i surađivao u nizu časopisa i publikacija, objavivši oko dvestotinjak članaka.

Fotografijom se bavi od 1927. kada započinje snimati kamerom na ploče. Član Fotokluba Zagreb je od 1932. i od tada počinje izlagati na izložbama planinarske fotografije u Zagrebu, Sušaku, Osijeku, Samoboru, Varaždinu i Beogradu kao i na međunarodnim izložbama umjetničke fotografije. Samostalne izložbe fotografije održao je u Zagrebu i Donjoj Stubici (1961.). Na IV. saveznoj izložbi planinarske fotografije u Beogradu dobio je počasno zvanje i zlatnu plaketu *Divokoza* (1962.). Svoje i tuđe članke ilustrirao je svojim fotografijama. Prodavao je u planinarskim domovima i turističkim agencijama na desetke tisuća razglednica Jahorine, Medvednice i ostalih planina.

Od 1919. do 1929. radi kao administrativni činovnik u upravi *Novosti*, od 1929. do 1941. u uredništvu *Novosti* kao novinar, fotoreporter i redakcijski tajnik, a od 1941. do 1945. kao tajnik redakcije *Nova Hrvatska*. U osobi Vladimira Horvata sjedinjuju se dvije velike ljubavi: jedna prema prirodi, a druga prema fotografiji. Mnoge časopise i novine opskrbljuje vrlo kvalitetnim fotografijama. Od 1922. aktivni je član naših planinarskih društava, gdje daje svoj veliki doprinos razvoju planinarstva. Vjerojatno nema ni jednog Zagrepčana koji nije čuo za Horvatovih 500 stuba, koje je izgradio na jednom prelijepom dijelu Zagrebačke gore.

Svoje prve fotografske radove objavljuje već 1928. u časopisu *Svijet*. Od 1929. do 1935. ostvaruje izuzetnu seriju socijalne fotografije, koja predstavlja početak socijalnih tendencija u hrvatskoj fotografiji. To se po svome karakteru i vremenu podudara s idejama socijalno angažirane grupe *Zemlja*. Poslije Drugog svjetskog rata radi kao arhivar i dokumentarist u izdavačkoj kući *Vjesnik* sve do umirovljenja 1951. godine. Na tom je poslu sredio i sačuvao dragocjenu novinsko-ilustrativnu građu.

Vladimir Horvat bio je čovek pun životne energije, pravi čovjek novog vremena - snimatelj ondašnjeg Zagreba ritmom nadolazećeg. U znak sjećanja na tog velikog ljubitelja prirode i planina, planinari svake godine na dan njegove smrti održavaju komemoraciju.

Maks HORVAT (Maribor, 1928.)

Rođen u Mariboru, u Zagrebu živi od 1936. Po profesiji je bio službenik u SDK. Član je Fotokluba Zagreb od 1972. Fotografijom se počeo baviti nakon Drugog svjetskog rata, a ozbiljnije u Fotoklubu Zagreb od 1973. pa do polovine 80-ih godina. Izlagao je na oko stotinu izložbi u zemlji i inozemstvu (Italija, Poljska, Rumunjska), pri čemu je osvojio preko 20 različitih nagrada. Objavljivao je i kratke napise u *Foto-kino reviji*.

Maks Horvat pripada grupi onih autora koji su svojim djelima obilježili fotografska zbivanja sedamdesetih godina. Njegove fotografske vrline su stvaranje ugođaja, atmosfere koja se lako prepoznaje u svojoj poetičnosti, pa i onda kada i najjednostavnijim elementima gradi svoju kompoziciju. Njegove omiljene teme su pejzaž i reportaža. Pripadao je grupi autora iz 70-ih godina koji su preferirali crnine u fotografiji kao dominantne, po čemu su bili prepoznatljivi.

Održao je dvije samostalne izložbe fotografije u Zagrebu (1975. i 1976.).
Živi u Zagrebu.

Darko HORVATIĆ (Zagreb, 1957.)

Diplomirao je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof Nikole Tanhofera, a trenutno je dizajner scenske rasvjete na Hrvatskoj televiziji.

Kao snimatelj snimio je više od 3500 priloga za informativni program HRT-a. Prije rada na HRT-u kao redatelj i direktor fotografije snimio je i montirao desetak glazbenih spotova i reklama. Pisao je za *Večernji list*, *Vjesnik*, *Nacional*, *Vidi*, *PcChip*, *Mens Health*, *Majstor*.

Osnivač je Custos produkcije d.o.o. koja je uglavnom posvećena internetskom i medicinskom videu. Osnivač je FotoXXL i technoG besplatnog magazina o tehnologiji. Od 2007. surađuje na video portalu s oko 50 vodećih domaćih doktora veterine, a potom započinje gradnju sličnih portala za uljepšavanje, optičare i bariste, majstore pripreme kave, Trenutno se bavi videom za društvene mreže, glazbom i Projektom Coffeegreek.

Oko 2005., družeći se sa najboljim hrvatskim baristima, nastaje njegov Projekt Coffeegreek. Tako nastaje njegov blog o kavi, talijanskom načinu pripreme – espresso. Tijekom pisanja bloga i izrade fotografija za njega bilo je potrebno popiti i snimiti više tisuća šalica kava. Naravno, tijekom nekoliko godina, približno 2-3 šalice dnevno. Darko već duže vremena dok pije kavu slika šalice i objavljuje ih na svom Instagram profilu. To je rezultiralo izradom kratkog filma napravljenog od otprilike tisuću fotografija šalica kave koje je autor filma ispijao u nekoliko godina. Film je nastajao tijekom dvije godine, a autor je na njega potrošio oko tisuću šalica kave.

Na Međunarodni filmski festival ZagrebDOX, gdje je redovito slao kratke dokumentarne filmove, šalje u kategoriji filmova snimljenih mobitelom svoj kratki film o ispijanju kave. Film je bio u užem

izboru od 5 filmova. Nakon toga su se zaredali neki drugi festivali eksperimentalnog i kratkog filma, izložbe....

U Fotoklub Zagreb učlanio se 1980. i sudjelovao na izložbama fotografije u okviru kluba. Živi u Zagrebu.

Damir HOYKA
(Brežice, 1967.)

Srednje školovanje završio je u Centru za kulturu i umjetnost u Zagrebu. Godine 1988. uči njemački jezik na Goethe institutu u Münchenu. Prva ozbiljnija razmišljanja o likovno-umjetničkom izražavanju zaokupljaju ga početkom 80-tih godina za vrijeme bavljenja crtanjem i slikanjem. Uskoro upoznaje fotografiju kao vrstu likovnog izražaja koja mu ipak najviše odgovara.

Studij umjetničke fotografije upisuje 1989. na Hochschule für angewandte Kunst u Beču (prof. Choung-Fux). Status slobodnog umjetnika - umjetničkog fotografa ostvario je 1991. (HZSU, Zagreb). Godine 1995. predaje na Photoworkshopu hrvatskog Fotosaveza. Zaokružujući svoja dotadašnja istraživanja na polju teorije fotografije, 1996. godine esejem *Fotosofia* pokušava skrenuti pozornost na jednu od mogućnosti promatranja, shvaćanja, tumačenja i korištenja medija fotografije.

Na poziv Poglavarstva grada Mainza 1998. godine sudjeluje u umjetničkoj radionici *Art in the city*. Sljedeće 1999. na poziv organizatora 5. međunarodnog projekta likovnih umjetnosti u Grazu sudjeluje uz još sedam umjetnika iz Europe u umjetničkoj radionici na temu *Wenn ich das nicht Krieg, geb ich keinen Frieden*. U suradnji s austrijskom likovnom umjetnicom Thelmom Herzl objavljuje fotomonografiju *Metal Dreams* (2003.), a 2004. godine objavljuje fotomonografiju *Celebriti Fair* i pokreće ciklus art događanja pod nazivom *Art4All* sa ciljem motiviranja publike na preuzimanje aktivnije uloge u umjetničkoj komunikaciji.

Odlučivši podijeliti svoja znanja, iskustva i pogled na fotografiju s kolegama, te združiti pozitivno orijentirane talentirane fotografe pokreće 2006. seminar nazvan po eseju *Fotosofia* za koji svake godine natječajem odabire 15 polaznika. Kako bi zamisao o zbližavanju ljubitelja fotografije proširio na što veći broj ljudi, 2008. godine podiže internet stranicu www.fotosofia.info.

Godine 2009. objavio je SF roman *Xavia*, čiju radnju smješta u 2039., u kojem se na maštovit način isprepliću pojmovi robota, nulte gravitacije, naseljavanje na Mjesecu i sl. Taj je roman u Zagrebu i Rijeci proglašen za najbolji SF roman (2016.). Godine pokreće ekološko-umjetnički projekt *Crna šuma* na temelju snimljenih potresnih prizora izgorjelog Pelješca.

Do danas je u sredstvima masovnih komunikacija objavio više tisuća umjetničkih i primijenjenih fotografija. Izlagao je na mnogobrojnim samostalnim i skupnim izložbama. Realizirao je niz multimedijalnih umjetničkih projekata. Bio je članom i predsjednikom brojnih fotožirija. Dobitnik je niza nagrada među kojima i prestižne Nagrade Tošo Dabac (2008.). Živi u Zagrebu.

Otokar HRAZDIRA (? u Češkoj, 1898. - ?, 1944.)

Otokar Hrazdira bio je čovjek koji je išao daleko ispred svoga vremena. Rođen je u Češkoj 1898. ali se u potpunosti osjećao Ivančaninom. Izvrstan je fotograf. U kratkom razdoblju od 1932. do početka Drugog svjetskog rata izlagao je svoje fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je postizao zapažene rezultate i dobivao mnoga priznanja i nagrade.

Na njegovu inicijativu 1931. godine pri Planinarskom društvu Ivančica osnovana je fotosekcija. Godine 1932. organizira u Ivancu Prvu izložbu fotoamaterskih slika, na planinarske teme. Sljedeće 1933. i opet organizira održavanje druge takve izložbe, koja je po umjetničkoj vrijednosti izloženih fotografija bila najbolje što su fotoamateri Ivanca, Zagreba, Rijeke, Ljubljane i drugih gradova u to vrijeme stvarali. Danas se ta izložba smatra jednom od najznačajnijih izložbi umjetničke fotografije u nas toga vremena.

Godine 1933. i 1934. pokreće u našoj zemlji izlaženje internacionalnog časopisa za pitanja umjetničke fotografije *Galerija*. Ta je revija imala i nacionalna izdanja za Austriju, Veliku Britaniju, Dansku i Italiju sa središnjom redakcijom u Beču. U *Galeriji* surađuju tada najveća imena svjetske fotografije. No, kako sam rekao, daleko ispred svoga vremena, Hrazdira uspijeva tiskati tek šest brojeva. Taj časopis već tada predstavlja kuriozum svoje vrste, pogotovo ako se uzmu u obzir mjesto i vrijeme tiskanja.

I kako se sudbina često okrutno poigra s velikanima, tako prigodom velike izložbe hrvatske fotografije u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu 1994. od radova Otokara Hrazdire nije se moglo mnogo izložiti jer je malo toga sačuvano. Ostalo je tek ime jedne velike legende. Tragično je poginuo 1944. kao žrtva fašizma.

Viktor HRELJANOVIĆ (Sušak, 1923.- Rijeka, 1997.)

Rođen je u obitelji gostioničara, u kojoj je ukupno bilo petero djece. Nakon završene građanske škole i položene male mature, zbog smrti oca (1939.) prisiljen je napustiti daljnje školovanje i zajedno s majkom voditi gostionicu. Sa svijetom fotografije se susreće već u svojoj četrnaestoj godini, kada dobiva tada popularnu „Box kameru”. U sedamnaestoj godini nabavlja svoju prvu bolju kameru (Netax-Zeiss Ikon).

Bio je aktivni sportaš; plivanje, veslanje i vaterpolo bili su sastavni dijelovi njegova svakidašnjeg života. Veslač je u klubu Jadran a plivač i vaterpolist u klubu u Viktoriji (danas Primorje). Karakteristično je za članove tih klubova da su bili bliski ljevičarskim idejama i simpatizeri partizanskog pokreta, što će se odraziti i na formiranje mladog Hreljanovića. To će ga 1943. odvesti u partizane i od tada se više u svom životu ne rastaje od svijeta fotografije. Sa sobom nosi i svoj Netax. Tako nastaje njegov životni put agitatora i propagandista.

Kraj rata zatekao ga je u Puli. Tu organizira profesionalnu ekipu fotografa koja snima prva mirnodopska događanja u Puli i Istri. Godine 1946. vraća se u Rijeku gdje postaje rukovoditelj riječke ekspoziture Filmskog poduzeća (direkcija u Zagrebu). Ukidanjem te ekspoziture u Rijeci, ne želeći napustiti Rijeku, zapošljava se u Brodogradilištu 3. maj u Rijeci (1947.) i u njemu je uz kraće prekide ostao cijeli radni vijek.

Godine 1948. jedan je od inicijatora (a kasnije i prvi predsjednik) osnivanja novog Fotokluba Rijeka u okvirima Narodne tehnike. Godine 1950. pokreće osnivanje Fotokluba 3. maj u Brodogradilištu, no klub se nije dugo održao. Ipak u prisincu 1970. ponovno pokreće osnivanje Fotokluba 3. maj u Brodogradilištu, sada sa uspjehom i u tom će klubu biti višegodišnji predsjednik. Tijekom 60-ih i 70-ih godina službeno je putovao u niz zemalja svijeta, što će imati odraza i na njegovo fotografsko stvaralaštvo. Zaslužan je za prikupljanje dokumentacije o nastanku i razvoju Brodogradilišta, na koju temu je održana izložba *3.maj od osnutka do danas (1906.-1981.)* u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog promorja (1983.). U mirovinu odlazi 1984. te se od tada u potpunosti posvećuje fotografiji.

Tijekom svoga fotografskog djelovanja sudjelovao je na brojnim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu (preko stotinu). Fotografije su mu objavljivane u nizu publikacija, kataloga i tisku. Dobitnik je i tridesetak različitih nagrada za svoj umjetnički fotografski rad, kao i preko dvadeset za društveni rad. Bio je i sudionik u nizu strukovnih i društvenih organizacija.

Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije: u Labinu (1989.), u Rovinju i Rijeci (1990.), u Rijeci (1992.), u Bakru (1993.) te Dražicama i Rijeci (1995.). Autorski je koncipirao nove knjige od kojih je tiskana *Iz Kastva i Kastavštine* (1994.).

Njegov sin Egon profesionalni je fotograf.

Ivica HRIPKO

(Ogulin, 1939.- Ogulin, 2013.)

U Ogulinu je završio gimnaziju, a na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu književnost, povijest umjetnosti i likovnu umjetnost. Osebjuna je ličnost, što govori i podatak da je već kao 12-godišnjak organizirao u vrtači u Procama (kod Ogulina) kazališnu predstavu vlastitog igrokaza *Lovac i zec*.

Godine 1955. kao 16-godišnjak počinje snimanje filma *Moja generacija* koji je nakon pola stoljeća upornog rada završen i prikazan prvi puta 2005.

Godine 1958. kupuje 16 mm filmsku kameru od Foto Luića u Ogulinu. Iste godine, po završetku srednje škole upisuje studij na Pedagoškoj akademiji, gdje su mu među ostalima profesorima bili prof. Veža iz predmeta likovnih umjetnosti i dr. Pavle Gavranić iz povijesti umjetnosti, što će imati utjecaja na njegov kasniji rad. Na Akademiji završava književnost, povijest umjetnosti i likovne umjetnosti. Te godine upisuje se u poznati Kino-klub Zagreb gdje završava tečaj kod dr. Mihovila Pasinija. Oduševljava se filmovima legende zagrebačke filmske škole Maksimilijana Pasphe.

Godine 1960. razvio je svoj prvi preobratni color 35 mm Ferrania, te je s kolegom Otom Zakeom u vlastitom laboratoriju (Krokus aparat) načinio svoje prve slike u boji (Gevaert).

Godine 1960. započinje kao filmski snimatelj honorarno raditi na RTV Zagreb, da bi se nakon odsluženja vojnog roka tamo stalno zaposlio i ostao do 1980. godine. Radio je niz malih igranofilmskih etida, crtane filmove od 1 minute, kao i niz dokumentaraca o izgradnji Zagreba (Jadranski most, Zetova remiza u Dubravi, Tramvaj za novi Zagreb i druge). Godina 1980. znači prekretnicu u njegovom profesionalnom životu. Te godine odlazi sa RTV Zagreb i odlazi u INA Naftaplin za urednika audiovizuelnih informacija i tu ostaje do umirovljenja 2001. godine. U zgradi INA Naftaplin sagrađen mu je video studio i omogućeno slobodno stvaranje. Prvu samostalnu izložbu fotografije održao je u Galeriji Miroslav Kraljević u zgradi Naftaplina u Šubićevoj ulici. Nakon toga slijedile su i druge samostalne izložbe (druga samostalna u Galeriji Miroslav Kraljević u zgradi Naftaplina u Šubićevoj, pa dalje u Klubu INA Gajevoj itd.). U svom rodnom gradu, s kojim ga vežu neraskidive veze, godinama je izlagao svoje radove u Ogulinskom pučkom učilištu, a kasnije u preuređenom hotelu Frankopan.

Izraziti je individualist. Stoga ne vjeruje u natječajne izložbe gdje se, kako sam kaže, valoriziraju zajednički kruške, jabuke i šljive. Pobornik je individualnih samostalnih izložbi u kojima autor prezentira svoje radove. Unatoč tomu, zadnjih godina u svom rodnom Ogulinu širio je vizualnu kulturu na tečajevima u ogulinskoj Gimnaziji i na Radio Ogulinu.

Maja HRNJAK (Zagreb, 1969.)

Članica je Fotokluba Zagreb od 2008. Fotografijom se počela baviti 1985. kada upisuje Školu za primijenjenu umjetnost u Zagrebu - Odjel fotografije. Sljedeće godine odlazi na godinu dana u Irak, prekinuvši školovanje na godinu dana, upravo u vrijeme iračko - iranskog rata. Tamo se intenzivnije počinje baviti fotografijom, inspirirana jednom drugom kulturom, pejzažima i ljudima. Pri povratku u Zagreb upisuje Pravni fakultet – Višu upravnu školu na kojoj je diplomirala 1992. Članica je ULUPUH-a.

Od 2006. godine fotografijom se bavi profesionalno. Godine 2008. na međunarodnom fotografskom natječaju National Geographica-a osvojila je drugo mjesto fotografijom *Peraći stakla u Dubaiu* u kategoriji *Ljudi*. Svoje radove objavljuje u mnogim časopisima (*Photo, National Geography, Digital Photo magazine, Re foto-naslovnica*), radi po narudžbama za renomirane klijente i dobiva nagrade na izložbama. Sudjelovala je na mnogim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Njena prva samostalna izložba pod nazivom *Cvjetanje* obrađuje temu biljaka, a recenzija o njoj izašla je u novinama *Hrvatsko slovo*.

Od međunarodnih priznanja kao najvažnije ističe 3. nagradu na 6. Black and White Spider Awardu u kategoriji profesionalnih fotografa Fine art, sa fotografijom *Resting* gdje su u žiriu bila imena iz svjetski poznatih galerija i umjetničkih institucija kao što su Tate Gallery, Sotheby, Magnum photo i mnogi drugi. U njenom umjetničkom radu prevladavaju fotografije prirode, biljaka i životinja. Živi u Zagrebu.

Denis HUMIĆ (Zagreb, 1974.)

Elektrotehničar, poduzetnik, fotograf i snimatelj. Član je Fotokluba Zagreb od 2009. i od tada se bavi fotografijom kao član Fotokluba Zagreb. Orijentiran je posebno na portrete, prirodu, aktove i arhitekturu, detalje i modu.

Denis Humić, fotograf mlađe generacije, surađuje više godina sa pučkim otvorenim učilištem u Novskoj. U njegovom se radu osjeća poriv prema istraživanju, portretist je modela i mode. Neposredan u pokazivanju modnih lica, zamjećivanju oblikovane odjeće čije kreacije nose modeli. Humić se novljanskoj publici u Galeriji POU Novska, predstavlja s tridesetak opremljenih fotografija velikog formata (.....). Prikazane fotografije su nastale tijekom modnih snimanja zadnjih nekoliko godina na više lokacija, u Novskoj i Lipiku. Održao je samostalnu izložbu *Big blue* u Zagrebu (2015.).

Sudjeluje na klupskim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Do sada je izlagao u Zagrebu, Rijeci, Vinkovcima, Sisku, Novigradu Istarskom, Novskoj, a izvan Hrvatske u Sloveniji, Austriji, Finskoj, Mađarskoj, UK. Osvojio je i niz nagrada: Natječaj Fotoextempore 3. nagrada (2011.),

Siscia fotomaraton 2 nagrada (2013.), Natječaj hrvatskih šuma u Cretu don močvar, grand prix natječaja i 1.mjesto za detalj. (2014.).

Sudjeluje kao snimatelj u najprodavanijem hrvatskom dokumentarcu o prirodi *Hrvatsko vodeno blago*, autora Mire Andrića, u 9 filmova. Fotografije su mu objavljene u knjizi *U susret vremenu* (2013.), čiji je izdavač Fotoklub Zagreb i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Živi u Zagrebu.

Faruk IBRAHIMOVIĆ (Brčko, 1943.)

Faruk Ibrahimović se počeo baviti fotografijom od najranijeg djetinjstva, a osnovna znanja sticao je od Matije Vučinića, uglednog tuzlanskog fotografa i u Foto-klubu Gimnazije u Tuzli, a kasnije u Foto-kino klubu Tuzla i Lukavac. Tijekom studentskih dana bavio se fotografijom radeći u studentskom listu *Naši dani*, a nakon povratka sa studija počinje razdoblje intenzivnijeg bavljenja fotografijom. U tom periodu snima amaterske igrane i dokumentarne filmove (*Okvir okvira*, *Gradačac je Zmaj*).

Fotografija ipak ostaje njegova najveća ljubav te posljednjih dvadesetak godina aktivno učestvuje na svim značajnijim smotrama i izložbama umjetničke fotografije. U vremenu od 70-ih pa do sredine 80-ih godina značajan je njegov doprinos novinskoj fotografiji. Njegove radove i foto-reportaže objavljuje većina ugledne dnevne i periodične štampe; *Večer*/Maribor, *Delo*/Ljubljana, *Vjesnik*, *Arena*, *Sportske novosti*, *SN Revija* i *Večernji list*/Zagreb, *Dnevnik*/Novi Sad, *Politika*, *Borba*, *Sport*, *NIN*, *Večernje novosti*/Beograd, *Nova Makedonija*/Skopje, *Oslobođenje*, *Revija VEN*, *Svijet*/Sarajevo te *Front slobode*/Tuzla. Njegove fotografije nalaze se i u posebnim izdanjima (monografije, katalozi, brošure, prospekti, omoti za gramofonske ploče i CD-ovi).

Nazočio je seminarima u Gradacu (1967.), zatim u Neumu, Bos. Dubici, Morančanima, Osijeku Iloku, Puli (Međunarodna fotoradionica 2000., kao mentor), Graz 2000. (gostujući umjetnik), sudionik Umjetničke kolonije Marić (2002.), te seminaru na Univerzitetu u Kairu (Mass Communication) 2009.

Prvu fotografiju izložio je 1963. i od tada do danas sudjelovao je na 186 kolektivnih izložbi u zemlji i inozemstvu (Jugoslavija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Holandija, Mađarska, Poljska, Slovačka, Češka, Italija, Španija, Belgija, Luksemburg, Engleska, Francuska, Makedonija, Grčka, Turska, Slovenija, Šri Lanka, Kina, SAD, Argentina), osvojio je 49 nagrada sa 43 rada i održao 23 samostalne izložbe (Tuzla, Brčko, Sarajevo, Osijek, Beli Manastir, Goražde, Gračanica, Lukavac, Počitelj, Zenica, Maribor i Bihać). Video prezentacije (projekcije) organizirane su u Adani (Turska), Čačku (Srbija), Konji (Turska), Sarajevu i Tuzli. Prema evidenciji Foto-saveza BiH bio je među 10 najaktivnijih fotografa-izlagača u BiH u 1990.

Održao je tri prodajne izložbe: u Uredu Vijeća Europe u Sarajevu za prikupljanje sredstava za štampanje knjige *Istorija fotografije u BiH do 1918.* (2002.), u restoranu *Seasons* Sarajevo (2003.), u *Uniticu* Sarajevo za pomoć Udruženju „*Obrazovanje gradi Bosnu i Hercegovinu*“ (2005.), te donirao fotografije za aukcije u svrhu prikupljanja sredstava za humanitarne akcije. Seriju fotografija (60 fotografija dim. 50x70 cm) iz ciklusa *Posuđeno vrijeme* donirao Gazi Husrevbegovoj biblioteci u Sarajevu. Međunarodnoj galeriji portreta u Tuzli donirao 17 portreta velikog formata poznatog slikara Ismeta Mujezinovića. Posredovao da dva turska fotografa doniraju svoje fotografije Gazi Husrevbegovoj biblioteci u Sarajevu.

Sredstva od prodaje *Beskonačna, vječna voda* autorskog kalendara za 2005. posvećenog vodi, donirao je žrtvama tsunamija u Japanu.

U 1990. položio je ispit za instruktora fotografije. Zajednica tehničke kulture Tuzlanskog kantona u Tuzli dodijelila mu je priznanje za doprinos u unapređenju fotografije u BiH (1999.). International Colleague Service, Int. SAD, dodijeo mu zvanje Hon.FICS (2016.) a Silile Sanat Sarayi proglasio ga najuspješnijim stranim fotografom 2016. Od 2017. predstavnik je ICS u Bosni i Hercegovini.

Od 1986. bavi se digitalnom i eksperimentalnom fotografijom. Održao je nekoliko predavanja i prezentacija (za nastavnike tehničkog odgoja u Sarajevskom kantonu (2003.) i nekoliko predavanja s demonstracijama polaznicima kursa o fotografiji u Fotoklubu Sarajevo (2003.), te napisao više tekstova na ovu temu.

Bio je član domaćih (Lukavac, Tuzla, Zenica, Sarajevo) i međunarodnih žirija (1. do 7. međunarodni salon fotografije Osijek (od 2007. do 2013.), 1. Međunarodni salon fotografije Konja (2007.), 32. Zagreb salon (2008.), Dalmatinski koluri, Dubrovnik (2011.), Dubrovnik International Photo Salon (2012.), Međunarodno takmičenje u fotografiji, općina Umraniye-Istanbul (2013.).

Preveo je na engleski jezik *Istoriju fotografije u Bosni i Hercegovini do 1918. godine* autora Nikole Marušića. Preveo je na bosanski jezik knjige *Fotomontaža* i *Fotografija* (koje nisu objavljene). Trenutno prikuplja materijal za povijest fotografije u Tuzli (radni naslov *Tuzlanski svjetlopisci*).

Bio je član Asocijacije za umjetničku fotografiju u BiH (nekadašnji Foto-savez BiH), njen potpredsjednik i osoba za vezu sa FIAP-om (Svjetska organizacija za umjetničku fotografiju) od 1993. do 2007. godine.

Njegove fotografije se nalaze u galerijama, muzejima i privatnim zbirkama u Australiji, Austriji, Egiptu, Finskoj, Mađarskoj, Norveškoj, SAD, Španiji, Švedskoj, Turskoj i Velikoj Britaniji.

Vodio Fotoradionicu u Domu mladih u Tuzli u periodu od 2008. do 2012., kroz koju je prošlo preko 100 polaznika. Jedan od polaznika magistrirao je fotografiju na Akademiji za primijenjenu umjetnost u Beču, a drugi je pri kraju studija.

U galeriji Doma mladih organizirao je izložbe domaćih autora, te Fotokluba Sarajevo, Fotokluba Osijek, te svjetski poznatih autora John Law (Velika Britanija), Sean Casey (Irska), Teodor Radu Pantea (Rumunjska), Branimir Ritonja (Slovenija), Gregor Schlatter (Austrija), Geza Lennert (Srbija), Silvija Butković, Boris Sontacchi i Kristina Ibrahimović (Hrvatska).

Godine 2014. osniva Udruženje građana Centar za kreativnu fotografiju i, sada kao pravno lice, nastavlja aktivnosti na promoviranju fotografije. U suradnji s galerijama u Tuzli organizira izložbe fotografija, od kojih navodim: *U potrazi za Atlantidom* (Raimund Stillfried i Max Aufischer, Graz), *Dubrovnik International Photo Salona* (DIPS), *Moji korijeni* (Serdar Akyay, Turska), *Ljubav u jednom dahu* (Reha Bilir, Turska), *Slika misli* - izložba šest turskih fotografa (koja je bila postavljena i u Fotoklubu Zagreb i Novom Sadu), *Vapaj prirode* (Emel Sezer, Turska), *Adagio* (Reha Akçakaya, Turska), Gerharda Grossa (Austrija), *Fotografsko oko* (Syed Javaid A. Kazi, Pakistan), *Veza* (Erich Kees i Elisabeth Kraus, Austrija), *125 godina FK Zagreb*, *Iskre života* (Vladko Lozić, Hrvatska), *Pročišćenje* (Emel Sezer i Serdar Akyay, Turska), *Moja Turska i svijet* (Ibrahim Zaman, Turska), *Trenuci postojanja* (Miroslav Adam, Hrvatska).

U suradnji sa fotografima Serdar Akyayem i Emel Sezerovom (Turska) 2016. godine je organizirao tečaj fotografije za grupu od 20 djece s posebnim potrebama, djece bez roditeljskog staranja i djece iz osnovnih škola u Tuzli starosne dobi od 7 do 12 godina pod nazivom *Fotografija prvi korak*. Pošto je tečaj postigao izuzetan uspjeh slijedeće godine je organiziran za dvije grupe. Radovi polaznika su bili izloženi u Gradskoj kući u Grazu 2017. godine.

Živi u Tuzli, Bosna i Hercegovina.

Romeo IBRIŠEVIĆ (Zagreb, 1961.)

U Centru za kulturu i umjetnost u Križanićevoj išao je u razred koji su pohađali usmjerenjaci za smjerove novinar, grafički urednik, tehnički urednik i fotograf. Njegovi su predavači bili također ugledni profesionalci, poput pokojnog Večernjakovog fotoreportera Pavla Cajzeka, Vjesnikovog grafičkog urednika Zvonka Lennera ili urednika Miroslava Ležaje.

Jedan je od ponajboljih hrvatskih fotoreportera i fotografa koji svoje znanje i talent dokazuje više od tri desetljeća.

Već u srednjoj školi objavljuje svoje fotografije u *Vjesniku* (1979.). Njegov je interes u fotografiji raznovrstan; portreti, sportski događaji, no najdraže su mu bile originalne *life* fotografije. Početkom osamdesetih Romeo Ibrišević postaje vodeći fotoreporter dnevnog lista *Vjesnik*.

Za vrijeme Domovinskog rata u Hrvatskoj, njegove su fotografije svakodnevno prenosile velike novinske agencije i bile su objavljivane na naslovnicama najvećih svjetskih dnevnih listova. Sudjelovao na dvije kolektivne izložbe, *Oči istine* i *Slike rata*, posvećene hrvatskoj domovinskoj borbi za slobodu. Te su izložbe prikazane u mnogim gradovima u nas i u svijetu poput znamenitog *News Weeka* i *Herald Tribunea*. U Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb čuvaju se neke njegove fotografije iz Domovinskog rata.

Izdao je nekoliko umjetničkih monografija. Dugogodišnji je suradnik časopisa *Meridijani*. Svoje fotografije objavljuje u raznim propagandnim materijalima hrvatskih turističkih zajednica, katalozima izložbi, kalendarima i udžbenicima za srednje škole. Autor je nekoliko poštanskih maraka na tematiku prirode Hrvatske.

Posljednjih nekoliko godina Romeov rad obilježavaju fotografije nastale na temu ekologije i očuvanja hrvatske prirodne, povijesne i kulturne baštine. Pasionirano je posvećen akciji koju je sam osmislio, a kojoj su se priklonili gotovo svi važniji hrvatski mediji - *Očistimo Hrvatsku od auto olupina*. U tijeku je izrada monografije na tu temu.

Živi u Zagrebu.

Janko IVANIŠ (Zagreb, 1974.)

Diplomirani je etnolog a bavi se još sa komunikacijom (odnosi s javnošću). Svestrani je hobista a hobiji su mu jedrenje, ronjenje, kuhanje, skijanje, fotografija, aikido. Posebna se bavi natjecateljskim jedrenjem. (MBI skipper - Jedrenje na krstašima, upravljanje motornim plovilima do 30 metara, jedrenje u Novom Zelandu na katamaranima Hobie-cat). Stekao je zvanje zapovjednik jahte A kategorija (100 BRT), 1 zvjezdica u ronjenju. Govori engleski, španjolski, talijanski, hrvatski.

Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se ozbiljno počinje baviti 2010. godine kada pristupa Fotoklubu Zagreb. Izlaže na klupskim izložbama te povremeno i izvan matičnog kluba. Osnovne sfere fotografskog interesa vezane su za dokumentarnu i uličnu fotografiju, aktove, portrete, te krajolike.

Živi u Zagrebu.

Igor IVANOVIĆ (Zagreb, 1958.)

Dipl. ing prometa. Član je Fotokluba Zagreb od 2008. godine. Fotografijom se bavi od 2004. kada dokumentira agility natjecanja pasa. Zajedno s još par entuzijasta, ljubitelja fotografije, postavlja internet stranice za promociju agilityja s galerijom fotografija na kojima je aktivno izlagao svoje fotografije raznih takmičenja.

Od 2008. sudjeluje i izlaže na izložbama kako u Hrvatskoj tako i izvan njezinih granica, te u nekoliko navrata osvaja nagrade. Fotografira koncerte i video snimanja, te su njegove fotografije uporabljene u promotivne svrhe i objavljene u više novina i internet portala. Teme koje ga najviše privlače su akt, portret, pejzaž i sportska fotografija.

Neko je vrijeme, iz osobnih razloga, zapostavio svoj fotografski rad, no ponovno mu se vratio, ovaj puta sa fotografijama svakodnevice i krajolika ali se sve više okreće analognoj fotografiji i filmu.

Živi u Zagrebu.

Petar JAGETIĆ (Ivanec, 1917.- Klenovnik, 1998.)

S fotoaparatom se susreće još kao dječak 1931. godine, kada se javlja njegov interes za fotografiju. U Odžaku uči zanat u tipografskoj radionici Juliusa Kasta (1928.). Grafički zanat za majstora grafičara položio je u Novom Sadu. U svojoj struci, kao grafičar, radio je od 1932. do 1941. Nakon Drugog svjetskog rata 1946. polaže u Zagrebu pri Obrtničkoj komori majstorski ispit za fotografa. Od tada pa do svoje smrti živio je i radio u rodnom Ivancu kao profesionalni fotograf. Godine 1950. započinje snimanje ciklusa fotografije *Rudari*. On je također vjerojatno prvi naš fotograf koji se još prije Drugog svjetskog rata svojom kamerom spustio u rudarska okna Ivanečkih rudnika ugljena i snimio seriju izvanrednih fotografija.

Poslije Drugog svjetskog rata, u razdoblju od dvadesetak godina, Jagetić je poznati izlagač. Njegove se fotografije nalaze i u *Maloj foto biblioteci* koju tada izdaje Milan Fizi. No, Jagetićevo izuzetno mjesto, bez sumnje, pripada u prvim poratnim godinama reklamnoj fotografiji. Surađuje sa nizom tvornica (Badel, Ghetaldus, Kalnik, Josip Kraš, Neva, Varteks) gdje je jedan među prvima i jedan među najboljima, ne samo u Hrvatskoj već i u jugoslavenskim okvirima. Status majstora jugoslavenske fotografije stekao je 1967. godine.

Tijekom dugih godina nije imao samostalnih izložbi fotografije niti je postigao bilo kakvo zvanje u fotoamaterskim organizacijama, jer kako je to sam govorio, to mu u njegovoj karijeri nije trebalo. No, pod konac svoje karijere ipak nije odolilo zovu samostalne izložbe, pa je 1996., dvije godine prije svoje smrti, a u povodu proslave 600 godina Ivanca održao svoju prvu i jedinu samostalnu izložbu fotografije. Kasnije, 2016. u Muzeju Mimara održana je izložba Petra Jagetića, kojom prigodom je tiskan katalog-mala monografija u kojem je autorica izložbe, koncepcije likovnog postava izložbe i tekstova bila Dubravka Osrečki Jakelić.

Godine 2009. Grad Ivanec otkupio je fotografsku ostavštinu Petra Jagetića.

Vladimir JAKOLIĆ (Zagreb, 1937.)

Diplomirani je profesor engleskog jezika i povijesti umjetnosti. Fotografijom se bavi od srednje škole. Član je Fotokluba Zagreb od 1958. a izložbenom djelatnošću se bavi od 1960. Posebno ga zanima eksperimentalna fotografija kao i fotomontaže, a bavi se i primijenjenom fotografijom. Uz navedeno, teme su njegovih fotografija još i pejzaž, hrana, sitni predmeti, snimci umjetničkih predmeta: keramike, stakla, skulptura i reprodukcije slika. U posljednje vrijeme više se bavi dizajnom, a posebno opremanjem knjiga. Fotografiju je usavršavao u Agenciji Lintas, London (1969.) i u Agfa-Gevaert Technikum, München (1973.).

Suradivao je u Foto kino reviji od 1959. do 1973. kao likovni kritičar sa prikazima gotovo svih fotografskih izložbi održanih u Zagrebu. Član je ULUPUH-a od 1976.

Sudjeluje na preko 100 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja oko 30-ak nagrada. Za svoj rad u Klubu dobitnik je Zlatne značke FKZ (1979.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Održao je tri samostalne izložbe fotografije i to: Derventa (1963.), Zagreb (1978., 1979.). Izložba iz 1979. postavljena u knjižari Mladost izazvala je značajno zanimanje u umjetničkim krugovima, tako da je jedan slikar po jednoj Jakolićevoj fotografiji kao predlošku izradio sliku.

Tijekom niza godina bio je suradnik Zagrebačke mljekare za čije potrebe snima niz diapozitiva. Također snima diapozitive za zagrebačko knjižarsko poduzeće Mladost. Godinama je bio stalni fotograf izložbi koje su se održavale u Studentskom centru u Zagrebu. Veći dio svoga radnog vijeka proveo je u privrednim poduzećima baveći se aspektima marketinga: istraživanjem tržišta, privrednom propagandom, odnosima s javnošću, pravnom zaštitom trgovačkih marki, u komercijali na poslovima uvoza i izvoza itd. Kao urednik knjiga u poduzećima NZ Znanje, VBZ i Škorpion oblikovao je naslovnice knjiga, gdje je povremeno koristio i svoje fotografije i diapozitive.

Intenzivno se bavio uredničkim radom, pri čemu je uredio oko 400 knjiga iz raznih područja. Svestrano angažiran u svome životu bio je izdavač, urednik, prevoditelj, dizajner, fotograf i savjetnik za marketing.

Živi u Zagrebu.

Đuro JANEKOVIĆ (Zagreb, 1912. - Osijek, 1989.)

Hrvatski fotograf, jedan od najznačajnijih u hrvatskoj fotografiji i jedan od prvih profesionalnih fotoreportera u europskim mjerilima (od 1930-ih).

Od 1933. do 1935. godine djelovao je kao stalni fotoreporter *Jugoslavenske štampe* d.d. u Zagrebu u čijem izdanju izlaze *Novosti*, *Kulisa* i *Koprive*. Autor je brojnih fotoreportaža u časopisu *Kulisa*.

Do kraja Drugoga svjetskog rata radio je kao profesionalni fotograf. Nakon toga njegovo fotografsko djelo pada u zaborav.

Član je Fotokluba Zagreb (1933.) u čijoj organizaciji sljedećih nekoliko godina izlaže na skupnim izložbama u Amsterdamu, Beču, Münchenu, Buenos Airesu, Tucumanu, Debrecinu, Londonu, Oslu, Pragu, Sofiji, Stockholmu, Amsterdamu, Varšavi i Zagrebu. Dobitnik je mnogih nagrada za svoje fotografije.

U kolekciji od 100 fotografija 22 hrvatska fotografa koju je složio August Frajtić, a koja je izlagana u Nizozemskoj, Švedskoj i Engleskoj (Royal Photographic Society) nalazile se i Janekovićeve fotografije.

Godine 1934. s Tošom Dabcem vodi fotoreporterski studio na Svačićevom trgu 5. Pod zajedničkim žigom Dabac & Janeković surađuju s raznim domaćim i stranim foto-agencijama. Kao bliski suradnik Toše Dapca u razdoblju ranih 30-ih godina 20. stoljeća jedan je od prvih članova Fotokluba Zagreb.

Za povijest hrvatske fotografije važan je kao presudna osoba u ustanovljenju fotografije kao struke u Hrvatskoj. Začetnik je fotoreportaže, angažirane fotografije, fotoreklama i športske fotografije u Hrvatskoj. Kao fotograf bio inovativan, avangardna stila, spajajući banalnu svakodnevicu s umjetničkim, davajući i nebitnom važnu ulogu.. Bio je među prvim koji su se okušali i u fotografiji u boji.

Godine 1938. diplomirao je i stekao naslov inženjera poljoprivrede. Do 1943. godine obavlja pomoćni nastavni rad i vježbe sa studentima, te laboratorijska i terenska istraživanja po potrebi Zavoda. Iako formalno namješten u Laboratoriju za hranidbu bilja, najveći dio vremena radi u znanstvenom zavodu na području pedologije.

Za potrebe članka *Zagrebačka film-lak metoda uzimanja otisaka pedoloških profila*, u suradnji s profesorom Mihovilom Gračaninom provodi istraživanja i sustavno snima uzorke (Polj. naučna smotra 1940. br. 3. Ista radnja publicirana je na engleskom jeziku pod istim naslovom u *Bodenkundliche Erscheinungen Bd. VII. 1940. N°1/2.*).

Postaje profesor pedologije na novootvorenoj Visokoj poljoprivrednoj školi u Osijeku, koja je osnovana u okviru Sveučilišta u Zagrebu. Zaslužan je da ta ustanova prerasta u Poljoprivredni fakultet Josipa Jurja Strossmayera. Godine 1976. odlazi u mirovinu.

Potaknuta izložbom *Franjo Mosinger*, u MUO-u (2002.) njegova udovica gospođa Zorica Janeković iz Osijeka poklonila je 2003. godine MUO njegovu cjelokupnu fotografsku ostavštinu. Dvije godine kasnije 2005. autorov sin Đuro Janeković poklanja još 500 pozitiva i negativa.

Angažiranjem Marije Tonković 2009. godine u Muzeju za umjetnost i obrt otvorena je retrospektivna izložba *Đuro Janeković: Doživjeti Zagreb tridesetih*. Bilo je to ponovno otkriće jednog sjajnog autora koji se može uspoređivati s najvećim europskim imenima predratnog doba, poput Henrija Cartier-Bressona. Otkrivene fotografije Đure Janekovića poslije 2009. izlagane su u izložbenim prostorima u Bariju, Bratislavi, u Milanu i Rimu.

Ante JAŠA (Kukljica, 1951.)

Spada u red onih plemenitih ljudi, sa kojima se susrećemo rijetko u životu. No, tim je veće zadovoljstvo upoznati ga i družiti se s takvim čovjekom. Zvanje ekonomiste stekao je na Ekonomskom fakultetu u Splitu. Premda mu je Zadar bio najbliži za zapošljavanje u zvanju ekonomista, cijeli svoj radni vijek proveo je na svom otoku, u svome *Malom mistu*, koje neizmjereno voli.

Osim svoje profesije u kojoj je marljivo radeći ostvario mirovinu, Jaša ima još dvije velike ljubavi u životu: ljubav prema fotografiji i ljubav prema svojoj Domovini. Radi li se tu o klasičnoj podvojenoj ličnosti ili nečem drugom ili - čovjeku iznimnih kvaliteta? Cijeli njegov životni put daje najbolji odgovor na to pitanje.

Osnivač je i voditelj umjetničke galerije *Otok* u Kukljici, u kojoj je sabrao vrijednu zbirku fotografija vezanih za otok i more. Osnivač je Fotokluba Kornat, čiji je danas i predsjednik

Govoriti o Anti Jaši samo kao fotografu bilo bi zbilja samo polovično, jer Ante Jaša nije samo ekonomist, nije samo fotograf. On je i veliki rodoljub i patriot koji voli svoj uži zavičaj ali i cijelu svoju domovinu. Kada su se nadvili tamni oblaci nad sudbinom hrvatskog naroda, godine 1989., pred sam rat, skoro nagoni osjećajući tu prijeteću opasnost, u znak bunta i prosvjeda ali i odlučnosti opstanka "svoga na svome" Ante Jaša osniva na Ugljanu, u rodnoj Kukljici Galeriju *Otok* kao i Fotosekciju Kulturno-umjetničkog društva Kukljica. Bio je to veliki potez ako se uzme u obzir brojčanost i struktura stanovnika toga mjesta. Ta će sekcija ubrzo prerasti u Fotoklub Kornat. Tom prigodom Ante Jaša otvara Galeriju svojom izložbom fotografije pod nazivom *Objekti tradicionalne arhitekture u Kukljici*.

U vremenu koje je dolazilo, preteškom za sudbinu i povijest hrvatskog naroda, ta će Galerija kao i Fotoklub Kornat prkositi svim strahotama rata i svjedočiti o hrvatskom čovjeku, njegovoj kulturi i njegovoj neuništivoj ljubavi prema svojoj domovini.

U galeriji *Otok*, u organizaciji Fotokluba Kornat a pod vodstvom njegova predsjednika Ante Jaše, nižu se fotografske izložbe, jedna za drugom: njemačkog botaničara Karla Heinza Hasenbalga pod nazivom *Flora zadarskog otočja*, (1990.), izložba Ante Jaše pod nazivom *Zadarsko područje u ratu 1991. (1992.)*, i opet izložba Ante Jaše pod nazivom *Park i kipovi Emiliana Grgurića* (1993.) te izložba fotografije Tomislava Vojvodića, člana Fotokluba Kornat (1996.). Godine 1997. Ante Jaša priređuje izložbu fotografije *Obnova crkve Svetog Jeronima* (prije i poslije obnove). Iste godine članovi Fotokluba Kornat priređuju kolektivnu božićnu klupsku izložbu fotografije pod nazivom *Kukljica pod snijegom*. Tu će izložbu, godinu dana kasnije, u prosincu 1998. članovi Kluba prirediti ponovno, pod nazivom *Druga božićna izložba fotografije*.

Nakon nekih početnih iskustava Ante Jaša 1996. prelazi na realizaciju ambicioznog projekta međunarodne izložbe umjetničke fotografije u Kukljici, pod nazivom *Otok i more*. Analogija sa nekada u svjetskim relacijama slavnim zadarskom međunarodnom izložbom umjetničke fotografije *Čovjek i more* je i više nego očita. Ta se izložba, zaslugom i velikim zalaganjem Ante Jaše, održava u kontinuitetu od 1996. do današnjih dana kao godišnja izložba fotografije te je kroz relativno kratko vrijeme doživjela iznenađujuću afirmaciju. Već na prvoj međunarodnoj izložbi fotografije, u fotografski nepoznatoj Kukljici, sudjeluju autori iz četiri zemlje. Taj će se broj zemalja sudionica zadržati i na drugoj izložbi, da bi već na trećoj izložbi sudjelovali autori iz sedam europskih zemalja. Na četvrtoj izložbi fotografije u 1999. godini Jaša uvodi i sekciju diapozitiva te dobiva radove iz 28 zemalja svijeta što predstavlja izuzetni uspjeh u svjetskim relacijama. Od tada pa sve do 2005. diapozitivi su dominantni na izložbi fotografije *Otok i more*. No, materijalne i organizacijske poteškoće navesti će organizatora da 2005. odustane od sekcije diapozitiva i zadrži samo sekciju fotografije.

A sada nešto o Jaši kao fotografu. Fotografijom se bavi još od ranih školskih dana, u okvirima zadarskog fotografskog kruga. Bilo je to doba najvećih uspjeha zahvaljujući braći Brkan i svemu onome što su oni dali zadarskoj i hrvatskoj fotografiji. Jaša je tu aktivnost prenosio dalje u svoju rodnu Kukljicu. Dakle, imao je ponajbolje moguće uzore, što je znao dobrano iskoristiti, kako će se kasnije pokazati.

Još u svom ranom fotografskom djelovanju Jaša je postao poznat po svojim umjetničkim i novinarskim fotografijama. Svoje radove izlagao je na preko 150 domaćih i međunarodnih izložbi fotografije, od kojih je velik broj nagrađivan i pohvaljivan. Za likovno-umjetničko djelovanje dobio je 35 nagrada i priznanja od čega ističem: Priznanje Hrvatske zajednice tehničke kulture za 2002. i 2006., Priznanje Zajednice tahničke kulture Zadarske županije 2004. i 2007., Kristalni pokal s Jašinim portretom akademskog kipara Jirija Kočice, Ljubljana 2006., Nagradu Zadarske županije 2008. i na koncu Nagradu Tošo Dabac za životno djelo (2003.). U lipnju 2004. *Slobodna Dalmacija* proglašava njegovu fotografiju fotografijom mjeseca.

Valja napomenuti da je do danas održao i 10 samostalnih izložbi fotografije. Svojim fotografijama sudjeluje u brojnim domaćim i svjetskim časopisima, a fotografije su mu kao ilustracije objavljene do danas u jedanaest knjiga te u katalozima brojnih fotografskih izložbi.

Nositelj je zvanja AFIAP (2003.), kao i zvanja PSA 2 Star Rating Fotografske asocijacije USA. Već godine 2004. dobiva i FIAP-ovo zvanje EFIAP i počasno zvanje Hrvatskog fotosaveza Majstor fotografije MF HFS.

Bavi se publicističkim radom te objavljuje članke u dnevnim i tjednim novinama. Najčešće teme njegova pisanja su reportaže, intervjui i osvrti na likovne izložbe. Redovno piše predgovore za kataloge fotografskih izložbi. Pokretač je i glavni urednik časopisa *Otočna obala* u izdanju Matice hrvatske Kukljica. Godine 1999. bio je u Uredništvu podliska za otočno područje, *Mareta* u *Narodnom listu* – Zadar. Objavio je knjige *Graditeljstvo u Kukljici*, *Galerija Otok 1989. do 1999.*, *Svjetlopsi*, *Zbirke kataloga i plakata Otok i more 1996. do 2005* i *Otok i more međunarodna izložba fotografije 1996. do 2005*.

Jaša je u punom smislu likovni umjetnik koji likovno uređuje knjige, kataloge, plakate i druge publikacije. Do danas su mu objavljene fotografije kao ilustracije u jedanaest knjiga. Priznanjima i nagradama na izložbama, a posebno kroz organizaciju međunarodne izložbe doprinio je ugledu svoga Kluba i hrvatske fotografije uopće. Priredio je preko četrdeset likovnih izložbi drugih autora. Od mnogih svojih dokumentarnih snimaka napravio je jedinstvene umjetnine, od kojih se mnoge nalaze u Zbirci Narodnog muzeja u Zadru, Zavičajnom muzeju u Varaždinskim Toplicama i u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb. Svojim bogatim iskustvom usmjerava rad svoga matičnog Kluba. Snimajući objekte tradicijskog graditeljstva, stare običaje i suvremen način života otočana, te prirodni ambijent otoka i mora, stvorio je fotografije velike dokumentarne i estetske vrijednosti, te se svrstava među značajne hrvatske autore kreativne fotografije.

I na kraju bio još spomenuo da je Ante Jaša bio i predsjednik ogranka Matice hrvatske u Kukljici, čime bih zaokružio priču o ovom izuzetnom čovjeku.

Živi u Zadru.

Zoran JELAČA (Zagreb, 1969.)

Grafički likovni urednik i ilustrator, zaposlen u renomiranoj izdavačkoj kući *Školska knjiga*. Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se bavi posljednja tri desetljeća (od 1990.). Radi kao fotograf, snimatelj i montažer u Školskoj knjizi u Odjelu digitalnog razvoja i multimedije.

Izlagao je na stotinjak skupnih i žiriranih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu. Održao je četiri samostalne izložbe. U središtu njegova fotografskog djelovanja je hrvatska prirodna i kulturna baština, što mu je temeljni motiv i inspiracija, a tome je posvetio i svoju mrežnu stranicu *Impresije Hrvatske/Impressions of Croatia* (www.zoran-jelaca.com).

Dobitnik je više nagrada i priznanja, a fotografije su mu objavljivane u brojnim knjiškim izdanjima, specijaliziranim publikacijama, kalendarima, školskim i sveučilišnim udžbenicima, promidžbenim materijalima, turističkim brošurama i magazinima. Nositelj je umjetničkog zvanja AFIAP (2012.). Živi u Zagrebu.

Srećko JELENČIĆ (Zagreb. 1954.)

Srećko Jelenčić rođen je 1954. u Zagrebu. Po profesiji je krojač (Krojački obrt je završio godine 1972.). Član je Fotokluba Zagreb od 1978., a izlagačkom fotografijom bavi se od 1980. Tijekom vremena u Klubu je obnašao razne dužnosti.

Izlagao je na preko 100 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko dvadeset različitih nagrada i priznanja. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1988.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Živi u Zagrebu.

Branimir JENDRAŠIĆ (Zagreb, 1945.- Zagreb, 2009.)

Po profesiji je bio strojarski tehničar. Bio je državni službenik u Narodnoj tehnici Zagreba, u kojoj je proveo cijeli radni vijek. Jedno vrijeme, zajedno sa svojom suprugom, voditelji su jednog od centara za tehnički odgoj mladih, gdje postižu zavidne rezultate. Bio je i instruktor za fotografiju u Fotosavezu Hrvatske. Član je Fotokluba Zagreb od 1969. od koje se godine bavi izložbenom djelatnošću. Sudjelovao je na oko 150 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio oko 30 različitih nagrada.

Okušavao se u mnoštvu žanrova, pa tako eksperimentirajući najavljuje odlazak iz svega zadanog, napušta pravila i oslobađa svoje slike, dopuštajući da se njegova kompozicija razvija i dalje izvan određenog okvira. Tako nastaju njegovi *mobili*, fotografije urbanih ambijenata, kojima dodaje mobilne kompozicijske elemente, ostvaruje posve drugačiju prostornost, a dajući joj pokretljivost dosegnuo je i doživljaj nove dimenzije dubine.

Za izložbenu djelatnost Foto savez Jugoslavije mu 1974. godine dodjeljuje zvanje kandidata majstora fotografije, a 1981. i zvanje majstora fotografije. FIAP mu dodjeljuje zvanje AFIAP. Fotoklub Zagreb mu dodjeljuje nagradu Zlatnu značku FKZ (1980.), zvanje kandidata majstora FKZ (1974.) i majstora FKZ (1981.), kao i Nagradu Tošo Dabac (2001.). Dobitnik je Nagrade tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1982.).

Održao je niz samostalnih izložbi fotografije i to: Fažana (1971.), Zagreb (1974., 1975.), Nikšić (1974.), Pazin (1974.), Samobor (1975.), Zagreb (1977.), Prilep (1978.) i Buje (1980.).

Jasenska ODIĆ JENDRAŠIĆ (Zagreb, 1945.- Zagreb, 2015.)

U Zagrebu završava srednje školovanje. Cijeli svoj radni vijek, kao državni službenik, provela je u organizaciji Narodne tehnike, kojoj je pripadala svojom cijelom dušom. Fotografski opus Jasenke Odić Jendrašić nemoguće je promatrati izdvojeno od one, već često puta spominjane, uspješne generacije zagrebačkih fotoamatera šezdesetih godina, koji su se svojim posebnim načinom uspjeli uklopiti u europska fotografska zbivanja svog vremena. Jedno vrijeme, zajedno sa svojim suprugom, voditelji su jednog od centara za tehnički odgoj mladeži, gdje postižu izvanredne rezultate.

Članica je Fotokluba Zagreb od 1969. od kada započinje i njena izlagačka djelatnost. Izlagala je na oko 150 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja preko 30 različitih nagrada. Za

kreativni izlagački rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje joj 1976. počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ). FIAP joj dodjeljuje zvanje AFIAP. Za kreativni izložbeni rad Fotoklub Zagreb joj je 2005. godine dodijelio počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FKZ).

Dobitnica je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1980.), Nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1984.), Nagrade Tošo Dabac za životno djelo (2003.), godišnje nagrade Tehničke kulture Zagreba dr. Oton Kučera (2010.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Imala je i niz samostalnih izložbi fotografije, i to: Fažana (1971.), Nikšić (1974.), Zagreb (1974., 1975., 1977.), Pazin (1974.), Samobor (1975.), Prilep (1978.), Buje (1980.).

Branimir JERNEIĆ

(Zagreb, 1931.- Zagreb, 2000.)

U Zagrebu završava gimnaziju. Za vrijeme studija mineralogije osniva Rafineriju plemenitih kovina. Poslije Drugog svjetskog rata radi kao stručnjak za plemenite kovine u Zagrebu i Zemunu.

Fotoklubu Zagreb pristupa 1942. Neko je vrijeme u Fotoklubu Zagreb obnašao tajničku dužnost.

Za Branimira Jerneića i njegov živi i radoznali istraživački duh se može reći da je posljednji renesansni čovjek u sferi tehničke kulture u svojoj generaciji. Radio je i kao instruktor te kao poslovni tajnik i savjetnik u Gradskom odboru Narodne tehnike u Zagrebu. Bio je i tajnik Auto-moto društva u Zagrebu. Godine 1960. nalazimo ga na dužnosti tajnika u Republičkom odboru za Hrvatsku, Foto-kino saveza Jugoslavije.

Između 1965. i 1972. godine je živio u Mariboru, gdje je osnovao privatnu rafineriju plemenitih kovina. U tom je vremenu i član Fotokluba Maribor. Jerneić u suradnji sa Ivanom Dvoršakom, Zmagom Jerajem i Jankom Jelnikarem razvija tada poseban stil. Fotoklub Maribor tih je godina postao prepoznatljiv po tom posebnom stilu prozvanom *Mariborski krug*. Svojim radom postao je prepoznatljiv i u Fotoklubu Zagreb, pa će poslije i neki članovi toga kluba slijediti njegov *crni val*.

Koliki je trag ostavio Jerneić među mariborskim fotografima najbolje svjedoči činjenica da je nakon 30 godina od odlaska Jerneića iz Maribora u Zagreb, godine 2003. Fotoklub Maribor upriličio Jerneićevu retrospektivnu izložbu fotografije u Galeriji STOLP, pozajmivši njegove radove iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

U svom amaterskom radu na području fotografije i filma sudjeluje u organizaciji brojnih tečajeva, zatim domaćih i stranih izložbi fotografije, natjecanja i susreta. Kao aktivni izlagač i kao član žirija sudjelovao je na mnogim međunarodnim susretima i izložbama kao predstavnik Foto-kino saveza Hrvatske. Bio je i aktivni radioamater, koji je svojom radiostanicom na CB uspostavio brojne i trajne veze. Počasni je član Fotokluba Zagreb i Fotokluba Maribor.

Za svoj fotografski rad dobio je počasno zvanje EFIAP (Excellence FIAP) međunarodne federacije fotografske umjetnosti, dok je za svoj izuzetni i angažirani društveni rad dobitnik niza priznanja od kojih spominjemo Zlatnu značku FKZ (prije 1958.), brončanu i srebrnu plaketu Boris Kidrič, nagrade Tehničke kulture Zagreba Zlatna krila (1965.) i Tehničke kulture Hrvatske, nagradu Vijeća Narodne tehnike Jugoslavije, državno odličje SFRJ kao i Nagradu Tošo Dabac (1998.).

Zvonko JOVANOVIĆ

(Šurmani kod Čapljine, 1933.- Zagreb, 2003.)

Po profesiji je fotograf, a fotografijom se bavi od svoje mladosti. Godine 1958. pristupa Fotoklubu Zagreb, od kada započinje njegova izložbena aktivnost. Od godine 1964. stalni je član ULUPUH-a.

Kao profesionalni fotograf. Zvonko Jovanović sudjeluje na oko 190 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja oko 45 različitih nagrada i priznanja. Za svoj rad u Klubu dobitnik je Zlatne značke FKZ (1963.) i Nagrade Tošo Dabac (1988.).

Za njegove izložbene uspjehe Foto savez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije (1963.), a FIAP mu dodjeljuje 1967. zvanje AFIAP a 1971. godine i zvanje EFIAP. U svom fotografskom opusu posebno je značajan po svojim fotografikama. Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije: Zagreb (1981.), Čapljina (1982.), Zagreb (1983.), Poreč (1985.), Bol na Braču (1996).

Željko JOVANOVIĆ (Zagreb, 1957.)

Elektroničar. Od mladih dana amaterski se bavim analognom a potom i digitalnom fotografijom. Taj hobi prerasta u strast te upisuje i završava obuku za specijalista digitalne fotografije i obrade. Posebno se bavi pejzažnom i portretnom fotografijom. Kako sam tvrdi želja mu je s drugima podijeliti trenutke zaustavljene objektivom, zarobljene u pokretu ili nepomičnosti. Čar fotografije nalazi se u tom zarobljenom sjećanju, na neponovljivosti koju dijele promatrač i autor, svatko svojim očima i impresijama.

Član je Fotokluba Zagreb (2009.) i fotografske udruge Fotogard. Sudjeluje na više zajedničkih izložbi, p je tako s Fotoklubom Zagreb izlagao u Italiji, Austriji, Kini i Južnoj Koreji. Primio je više priznanja i pohvala. Održao je i više samostalnih izložbi fotografija. Posljednja mu je izložba pod nazivom *Trogir* u kojoj prikazuje ljepotu arhitekture stare gradske jezgre Trogira, uvrštene na popis zaštićene svjetske kulturne baštine UNESCO-a.

Koristi Pentax K-3 i par osnovnih Pentaxovih objektiv. Za podvodno fotografiranje koristi Pentax WG-5 GPS.

Stalni je fot suradnik nekih udruga, društava i časopisa (časopis *Zagreb moj grad* te za Hrvatsko žrtvoslovno društvo, a povremeno i za Kulturno-umjetničko društvo Valentinovo). Objavljuje fotografije u raznim časopisima (nagrađena fotografija u časopisu *Foto mag*, fotografija mjeseca u *Glasu Istre*, nagrađene fotografije u natječaju T-Com-a, pohvale u FKZ), a njegove su fotografije korištene za izradu promotivnih materijala za URIHO i ZET. Živi u Zagrebu.

Vera JURIĆ (Zagreb, 1950.)

U rodnom gradu završava gimnazijsko školovanje i Stomatološki fakultet te postiže zvanje doktorice dentalne medicine. Već u roditeljskom domu, uz oca fotoamatera – hobista, susreće se sa fotografskim postupkom i izradom analognih fotografija u tamnoj komori, za što njen otac kao i velika većina hobista koristi kuhinju, koju povremeno pretvara u tamnu komoru. Zahvaljujući tomu, u osmom razredu kao slobodnu aktivnost uspješno odabire fotografiju.

Interesantno je za napomenuti, da je Veru u Fotoklub Zagreb dovela njena kćerka koja je oko 2000. slušala tečajeve fotografije kod Josipa Vranića zajedno sa Hrvojem Mahovićem. Od tuda njeno poznanstvo sa Mahovićem. Od tada se počinje ozbiljno baviti fotografijom, a posebno od 2004. kada postaje članicom Fotokluba Zagreb, a još aktivnije od kada je u mirovini. Izlaže na klupskim

i nacionalnim izložbama, a zadnjih godina i na međunarodnim te FIAP izložbama, gdje osvaja nekoliko nagrada.

Na Veru Jurić presudno su utjecali tečajevi Estetike 1, 2 i 3 koje je održavao Damir Tiljak, tadašnji predsjednik Fotokluba Zagreb, što će definitivno promijeniti njena poimanja o fotografiji. Voli fotografirati krajolike i detalje, ali na izložbama uglavnom prolaze fotografije situacija na ulici (street life). Od 2015. do 2020. obnaša dužnost tajnice Fotokluba Zagreb.

Održala je tri samostalne izložbe fotografije.
Živi u Zagrebu.

Sanja JURIĆ (Zadar, 1979.)

Djetinjstvo je provela u Obrovcu, jer su joj roditelji tamo bili zaposleni. Gimnaziju i Višu građevinsku školu završava u Zagrebu, a Visoku građevinsku, smjer "Hidrogradnja" u Varaždinu. Na Radiu 101 čula je za tečajeve u Fotoklubu Zagreb i završila ih pod vodstvom Joze Vranića. Član Fotokluba je od 2001. god. Bila je i sudionik Fotoradionice analogne fotografije na Korčuli 2004. Sudjeluje na klupskim izložbama u klubu i u inozemstvu (Slovenija, Češka, Brazil ...) i na Zagreb salonima. Imala je jednu samostalnu izložbu u Knjižnici Zaprude.
Živi u Karlovcu.

Mladen JURIČIĆ (Veliki Grđevac, 1937.)

Mladen Juričić diplomirani je ekonomist, fotograf, energetičar i diplomat. Od 1938. do 1960. živi u Varaždinu, gdje završava osnovnu i srednju školu. Od 1955. član je Fotokluba Varaždin, a dvije godine kasnije, s nepunih dvadeset godina počinje izložbenu aktivnost izlažući na III. republičkoj izložbi fotoamatera početnika u Zagrebu, kao i na tri međuklupske izložbe fotografije u Varaždinu, Dubrovniku i Banjoj Luci.

Studirao je ekonomiju i diplomirao na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1962. Kao student Ekonomskog fakulteta u Zagrebu postaje član Fotokluba Ekonomija. Kao član toga kluba sudjeluje na brojnim izložbama fotografije te ubrzo postaje i njegov predsjednik. Organizira predavanja, fotoradionice i tečajeve fotografije te postavlja mnoge fotografske izložbe. Prvu samostalnu izložbu priređuje u zagrebačkom Studentskom centru 1961. godine

U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1960. godine, gdje ostaje sve do današnjih dana. Izlagačkom fotografijom bavio se intenzivno do 1971. U tom razdoblju sudjelovao je na oko stotinu natječajnih izložbi u zemlji i inozemstvu te osvojio trinaest različitih nagrada. Nakon toga dolazi do prekida njegove izlagačke aktivnosti zbog brojnih profesionalnih zaduženja. No, i dalje se bavi fotografijom, posebno putopisnom i dokumentarnom. Za svoj rad u Fotoklubu Zagreb dobio je Zlatnu značku FKZ (1971.).

Po završetku studija od 1963. do 1976. godine radi u Elektroprivredi, a nakon toga do 1991. u Ministarstvu za energetiku. Od 1991. do 1993. zaposlen je u INA Naftaplenu, nakon čega prelazi u diplomaciju, gdje ostaje sve do umirovljenja. Bio je naš prvi ambasador u Republici Albaniji u razdoblju od 1993. do 1998. godine, a nakon toga je bio na funkciji našeg generalnog konzula u

Frankfurtu u Njemačkoj. Angažirao se je na postavljanju izložbi Fotokluba Zagreb u Albaniji i Njemačkoj. Nakon umirovljenja ponovno se angažira na izlagačkoj djelatnosti. Dobitnik je Povelje August Frajtić (2012.). Živi u Zagrebu.

Božidar JUŠIĆ (Zagreb, 1929.- Zagreb, 2016.)

Akademiju primijenjenih umjetnosti završio je 1955. u Zagrebu, u klasi prof. Ernesta Tomaševića, diplomskim radom *Sunčani sat* u Tkalčičevoj ulici u Zagrebu. Studij psihologije završio je 1964. diplomskim radom s područja psihologije umjetnosti. Magistrirao je na području psihologije (1970.). Veći dio života radio je na području znanosti o organizaciji i teoriji interdisciplinarnosti. Član je brojnih profesionalnih udruga, od kojih ističemo: Hrvatsku udruhu likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti ULUPUH (1955.), Zadrugu likovnih umjetnika Hrvatske-LIKUM, (1955.) International Society for Education through Art (INSEA)-(2001.) i Hrvatsko vijeće INSEA.

Izlagao je na kolektivnim izložbama: *Prvi zagrebački triennale* (1955.), *Drugi zagrebački triennale* (1959.), *Izložba grafičkog dizajna* (1968.), *Izložba prijedloga grafičkih standarda vizualnog identiteta* (1996.), *Izložba kompjuterske grafike* u okviru CAD Forum (1966.), *Izložba psihologa-slikara* (1996.), *Iz ateljea* (Ulrich, 1998.), *50 godina LIKUM-a* (Ulrich, 1999.), *U susret trećem tisućljeću* (Ulrich, 1999.), *Dat ću vam novo srce* (Ulrich 2001.), *Likumove generacije* (Ulrich, 2002.), *Likumove generacije* (Ulrich 2003.). Održao je i dvije samostalne izložbe: *Kompjuterske rekreacije* (Ulrich, 2003.) i *Lica* (Ulrich 2003.). U Galeriji Paravan Muzeja grada Zagreba priredio je zajedno s Marinom Pericom izložbu *Sunčana ura u Tkalčičevoj jedan od simbola Zagreba* (2005.).

Radio je na području zidnog slikarstva, kiparstva i arhitekture: likovno uređenje izložbenih prostora (1955.), *sunčani sat* u Tkalčičevoj (1955.), zidne slikarije u Domu narodnog zdravlja Peščenica sa L. Laforest (1961.), grbovi u hotelu Esplanade sa V.Baho (1964.), sakralni predmeti crkve sv. Jeronima u Maksimiru (1969.), zidni reljefi i obredni predmeti u crkvi Dominikanaca na Borongaju (1970.), arhitektonsko rješenje interijera HIDRE (1994.) i drugo.

Na području primijenjene grafike, radio je rješenja grafičkog identiteta (VII. Kongres psihologa Jugoslavije, Peti međunarodni simpozij viktimologije, Ekonomski institut Zagreb...) kao i opremanja brojnih knjiga i časopisa. Dobio je prvu nagradu za likovno rješenje grba i zastave gradova Sv. Nedelja i Dugo Selo. Od 1974. do 1982. vodio je kolegij na Sveučilišnom postdiplomskom studiju Istraživanje i unapređenje dizajna u Zagrebu, a objavio je i brojne članke s područja psihologije i sociologije umjetnosti.

Objavio je više od 150 znanstvenih radova s područja scientologije, sociologije, teorije organizacije, teorije umjetnosti i drugih područja, kao i brojne stručne radove. Najznačajnije su mu knjige: *Društveni sadržaj potrošnje* (Uvod u planiranje potreba) (1990.), *Prilagodljiva organizacija* (Organizacijski uvjeti informacijskog sustava u industrijskim poduzećima) (1991.), *Upravljanje obnavljanjem organizacije* (Ljudska strana kvalitete) (2002.).

Od 2005. godine član je Fotokluba Zagreb te aktivno sudjeluje na izložbama fotografije. Godine 2009. održao je samostalnu izložbu fotografije pod nazivom *Lica*, posvećenu portretima žena.

Blaženka KADIJA (Novska, 1952.)

Njen je život obilježilo zborsko pjevanje s brojnim nastupima u zemlji i inozemstvu. Pjevanju je dodala još jednu ljubav - fotografiju. Ponosna je majka troje djece i šestero unučadi koji su često u fokusu njenog fotoaparata. Sada je umirovljenica i upravo to zrelo doba donijelo joj je obilje radosti tražeći i bilježeći zanimljive motive i događaje, gledajući ih kroz objektiv fotoaparata.

U Fotoklubu Zagreb je od 2016. godine, od kada s ostalim članovima izlaže na više izložbi, a 2019. godine i u Koreji. Od nagrada posebno je veseli srebrna medalja za kolekciju "Sretno dijete - sretna obitelj" na XII. Koprivničkom salonu fotografije 2019. godine i pohvala na fotonatječaju u Kukljici 2020. godine. Osim u Fotoklubu Zagreb fotografije su joj izlagane na izložbama u Rijeci i Šibeniku. Najviše ju privlači ulična fotografija, zanimljive i osebujne osobe te pejzažna fotografija. Živi u Zagrebu.

Miroslav KADIJA (Bjelovar, 1951.)

Diplomirani je inženjer elektrotehnike i informatike, sada umirovljenik. Član Fotokluba Zagreb postao je 2016. godine.

Ljubav prema fotografiji preuzeo je od oca već u ranom djetinjstvu, a kao osnovnoškolac u Foto klubu Željezničar u Varaždinu razvijao je svoje prve filmove i fotografije. Razvojem programa za obradu fotografija, nastavio je njihovu obradu na računalima, kako za potrebe posla tako i osobno zadovoljstvo. Njegov ga je fotoaparat svuda pratio, ali tek kao umirovljenik ima više vremena za druženje s istomišljenicima u Fotoklubu Zagreb. Potaknut radovima drugih članova kluba, počinje izlagati svoje fotografije na izložbama i natjecajima u zemlji i inozemstvu. Iako mu nagrade nisu cilj, neke usputne nagrade i pohvale usmjeravaju njegov daljnji rad kao fotografa amatera. Osim dokumentarističke fotografije, voli zabilježiti neočekivane situacije, ljude u pokretu, ulice i pejzaže. Živi u Zagrebu.

Ognjen (Ogi) KARABEGOVIĆ (Banja Luka, 1959.)

U rodnom gradu završava Opću gimnaziju i Pravni fakultet. Njegov interes za fotografiju potječe još iz srednjoškolskih dana (1973.), kada već izlaže svoje fotografije. Fotografijom se bavi i tijekom studija i uči kod banjalučkih fotografa Pere Jakića i Duška Momčilovića. Uključenjem u Fotoklub Zagreb, 2006. godine, počinje ozbiljno raditi na umjetničkoj fotografiji. Sudjeluje od tada na brojnim klupskim, nacionalnim i međunarodnim natjecajima i izložbama fotografije.

Klasnije se uključuje i u rad zagrebačkih fotografskih udruga: Cro Art Photo Cluba (od 2010.) i Fotogarda (od 2011.) te sudjeluje na skoro svim njihovim žiriranim i skupnim izložbama fotografije.

Od međunarodnih izložbi na kojim je sudjelovao posebno su mu drage; Međunarodni Photofestival u New Yorku, SAD, a na kojemu je sudjelovao izloživši 30 digitalnih fotografija (2009.), Međunarodna izložba ulične fotografije u Skopju, u organizaciji fotokluba Fotografika, na kojoj sudjeluje sa pet fotografija (2009.), te izložba u organizaciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, u sklopu akcije *Potpisujem sve što je plavo*, na kojoj sudjeluje s pet fotografija (2009.). Na

nagradnom natječaju "Epson" (Hrvatska) Ogyjeva fotografija, pod nazivom *Savski nocturno* osvojila je prvo mjesto (2010.).

Samostalne izložbe počinje organizirati 2008. izložbom fotografija u Art Center, Atikokan, Kanada. Slijedila je izložba u u Caffè galeriji LP u Zagrebu (2009), zatim izložba u suradnji sa Dječjom knjižnicom u Hradec Kralove, Češka kada je izložio 30 fotografija na temu *Djeca Zagreba* (2010.), u *Uličnoj galeriji Idi i vidi*, Zagreb (2010.) te u galeriji *Bošnjačke nacionalne zajednice Zagreb* gdje je izlagao 2012. i 2015. godine. Izložbu svojih fotografija je priredio i u *Spomen galeriji Marije Braut* (kavana Cinkuš), u Zagrebu (2016.). Zadnju samostalnu izložbu održao je u galeriji *Kraluš* u Svetom Ivanu Zelini 2021. pod nazivom *Urbani nemir i drugi fotografski zapisi*. Iste godine održao je i samostalnu izložbu fotografije u Fotogaleriji Dubrava u Zagrebu pod nazivom *Između jave i sna*.

Do danas je održao osam samostalnih izložbi fotografije.

Fotografije su mu primljene na nagradnim natjecanjima i objavljujane na stranicama godišnjeg kalendara kompanije Ina i riječkog *Novog lista* (2012.), a i u kalendaru hrvatskog izdanja magazina *National Geographic* za 2013. godinu (u sklopu natjecaja *Fototalent 2012.*). Radove objavljuje i u raznim stručnim i specijaliziranim časopisima i revijama, poput: *Digitalfoto* (Hrvatska), *Reuters*, *Photo* (Francuska), *Travel magazin* (Hrvatska), *Riders Digest* (Hrvatska). Ogiijeve fotografije se mogu vidjeti na domaćim i inozemnim web portalima za fotografiju, često su u samom vrhu. Tako je, primjerice, tijekom svibnja 2015. godine nekoliko njegovih radova objavljeno na fotografskom web portalu *Stark Magazine*, a jedan od tih radova uvršten je i u on line izdanje tog magazina.

Kao stalni suradnik, fotoreporter, zagrebačke novinske fotoagencije *HALOPIX*, od 2011. do danas, Karabegović prati sva važnija zbivanja iz područja glazbe, mode, kazališta, kao i svakodnevni život u gradu Zagrebu. Nekoliko godina, dok to radno mjesto nije ukinuto, bio je urednik fotografije u *Bošnjačkom glasu*.

Živi u Zagrebu.

Božidar KASAL (Zagreb, 1948.)

Član je Fotokluba Zagreb od 2007.godine. Studij fizike završio je na PMF-u Sveučilišta u Zagrebu, a magisterij iz područja mjerenja kvalitete fotografskih objektivna načinio je na Institutu Ruđer Bošković. Nakon pet godina (1978.) mijenja posao i prebacuje se na Klinički zavod za nuklearnu medicinu i zaštitu od zračenja Kliničkog bolničkog centra Zagreb, gdje ostaje do umirovljenja krajem 2013. godine. Bio je odgovorna osoba za kontrolu kvalitete uređaja za stvaranje medicinskih slika i voditelj službe za zaštitu od zračenja KBC-a Zagreb. O kvaliteti slika predavao je na dodiplomskim i poslijediplomskim studijima na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Fotografijom se počeo baviti još u gimnaziji i gotovo je cijeli život vezan uz fotografiju – bio je voditelj foto-laboratorija u vojsci, na Ruđeru, u bolnici Rebro. Od 2007. godine uključuje se u izlagačku sekciju FKZ. Sudjelovao je na stotinjak natjecajnih izložbi te nekoliko desetaka grupnih i klupskih predstavljanja širom svijeta. Osvojio je brojne nagrade i pohvale u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnik je umjetničkog zvanja AFIAP (2011. godine) te umjetničkog zvanja EFIAP (2021. godine). Prestižna hrvatska fotografska nagrada Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za doprinos razvoju i promociji hrvatske fotografije u zemlji i svijetu dodijeljena mu je 2017. godine.

U 2017. i 2019. godini aktivno je sudjelovao u organizaciji Fotofestivala u Australiji i Južnoj Koreji, gdje su te izložbe bile zapravo prvo predstavljanja hrvatske fotografije.

U početku bavljenja fotografijom, slikao je portrete u crno bijeloj tehnici, pri čemu je sam razvijao i izrađivao slike, da bi kasnije prešao na kolor diapozitive i, konačno, na digitalnu fotografiju. Momentalno ga, sa stanovišta fotografske umjetnosti, najviše privlači putna i ulična fotografija, portreti ljudi u njihovim sredinama, u običnim i neobičnim situacijama, njihove životne priče i fotografski kolorit njihove svakodnevice i životnog ambijenta. To su i najčešći motivi njegovih izložbi. Od pejzaža posebno se ističu serija fotografija rižinih polja s juga Kine, koje djeluju gotovo nestvarno, poput slikarskih grafika te serija slika iz Grand Canyona. Puno pažnje posvećuje boji, jer ona naglašava ambijentalnu situaciju i atmosferu trenutka.

Posjetio je preko 60 zemalja svijeta i posjeduje impresivnu zbirku putnih fotografija, etnografskih detalja i portreta. Održao je 17 samostalnih izložbi fotografije. Svoje izložbe ozbiljno i dugo priprema i promišlja svaki detalj, jer želi postići visoku razinu kvalitete. Živi u Zagrebu.

Nataša KAŠINEC (Zagreb, 1973.)

U razdoblju od 1987. do 1991. obrazuje se u Centru usmjerenog obrazovanja za upravu i pravosuđe te stječe stručnu spremu administrativnog referenta. Godine 2008. upisuje Studijski centar za javnu upravu i javne financije. Zaposlena je u Vladi Republike Hrvatske, Uredu za prognanike i izbjeglice kao administrativni referent (1992.-1993.), a zatim u Uredu za zakonodavstvo kao administrativna tajnica. Aktivno vlada engleskim jezikom (8. stupanj) uz poznavanje rada u MS Office, Power Pointu i Microsoft Excelu.

Od djetinjstva ju je privlačila crno-bijela fotografija, a posebno ulična (*life*). Tek od 2013. počela je intenzivnije primjećivati neke scene ulici i poželjela ih zabilježiti i tako je krenulo. Prvo je počela fotografirati malim digitalnim fotoaparatom, a nakon godinu dana kupila je prvi DSLR Nikon. Završila je nekoliko tečajeva: Tečaj kreativne fotografije u Pučkom otvorenom učilištu Mato Došen (2013.), Radionicu ulične fotografije, (*Frame the Street*), voditelj radionice Zoran Kulušić-Neral (2013.) te Tečaj fotografije Fotonaut, u organizaciji Damira Tiljka (2015.)

Nakon prvog tečaja 2013. učlanila se u Fotoklub Zagreb, prema kojem je, kako sama kaže, osjećala veliko strahopoštovanje zbog ugleda koji je uživao, odnosno ugleda fotografa koji su bili članovi kluba. Kako ističe, uzor joj je bila Slavka Pavić. Slušala je njezine osvrte o fotografijama i upijala svaku riječ. U jednom trenutku prišla joj je i predstavila se, jer joj je ostavila dojam jedne jako otvorene i tople osobe. I nije pogriješila. Ona joj je uzor u svakom pogledu, privatnom i profesionalnom.

Usprkos ljubavi prema uličnoj fotografiji, većina je njenih uspjeha vezana uz portretnu fotografiju. Kako priznaje, nije bila ažurna u vođenju evidencije o njima. Pamti samo one nagrađivane. Značajnija su joj ostvarenja: 3. mjesto na natječaju *Žene snimaju* za fotografiju *Christmas Apple* (2015.), 125. godina Fotokluba Zagreb, izložba u Zagrebu i Zadru - Kneževa palača izložena fotografija *A Million Dollar Smile* (2017.), na natječaju *Fotografija godine* pohvala za portret *Dražen* (2017.), na natječaju *Kolekcija godine* 1. mjesto za kolekciju *Hoola Hoop 1-4* (2018.), na natječaju *Zagreb i Zagrepčani* pohvala za fotografiju *Megla* (2019.), izložba u Mimari *Portret 2019*, portret *Dražen* među najboljih 50 portreta Hrvatske, u organizaciji Hrvatskog fotografskog centra. Broj 1-2 časopisa *Poezija* ilustriran je njenim fotografijama (2019.), a na natječaju *Žene snimaju* dobila je pohvalu za portret *Fran* (2020.).

U Klubu je i društveno angažirana.

Živi u Zagrebu.

Leon KAUZLARIĆ

(Koprivnica, 1939.- Koprivnica, 2022.)

U rodnim je gradu maturirao 1957. godine, nakon čega studira kemiju na Tehničkom fakultetu u Zagrebu i stječe zvanje diplomiranog inženjera kemije (1962.) Kao student kemije aktivno se uključuje u rad FKK kluba Koprivnica gdje održava tečajeve fotografije uz praktični rad u tamnoj komori. Ostalo je u sjećanju njegovih suvremenika, da je Leon Kauzlarić bio prvi predsjednik toga kluba.

Nakon diplomiranja zapošljava se u Tvornici Fotokemika u kojoj provodi cijeli radni vijek. U godinama 1970. do 1975. radi na istraživanju, usavršavanju i proizvodnji profesionalnih fotomaterijala za primjenu u medicini, industriji i grafičkoj djelatnosti, pri čemu u svom istraživačkom radu surađuje s mnogim fotografima. Takva razvojna istraživanja imala su za rezultat proizvodnju poznatih vrlo kvalitetnih medicinskih rentgen filmova SANIX 210/420 i industrijskog rentgen filma FIR -10.

Članom Fotokluba Zagreb postaje 1959. gdje se angažira u klupskom društvenom životu. Izlagao je na mnogim izložbama fotografije i osvajao mnoge nagrade. I poslije, kao cijenjeni stručnjak iz Fotokemike pomagao je svojim stručnim savjetima članovima Fotokluba Zagreb.

Godine 1963. počelo je djelovati Hrvatsko društvo za kontrolu bez razaranja (HDKBR) udruživanjem stručnjaka u području ispitivanja, bez razaranja, prvenstveno u metalnoj industriji, strojogradnji, brodogradnji i industriji naftnih proizvoda. Dodatni snažan poticaj organiziranom djelovanju HDKBR-a je proizašao iz planova i početka gradnje nuklearne elektrane koju su Hrvatska i Slovenija gradile u Krškom. Uz osnovnu djelatnost udruge na okupljanju stručnjaka u području kontrole bez razaranja, međusobnoj razmjeni znanja i iskustva, a naročito na suradnji u radu na normizaciji, jedna od značajnijih djelatnosti u Hrvatskoj je oduvijek bila osposobljavanje i potvrđivanje osoblja u području nerazornih ispitivanja. Profil stručnjaka u nerazornim ispitivanjima, od operatera do inženjera, nije se mogao u to vrijeme steći tijekom redovitog školovanja.

U razdoblju od 1983. do 1989. godine Kauzlarić je obnašao dužnost predsjednika HDKBR-a.

Zahvaljujući poznavanju svojstava i mogućnosti industrijskog rentgen filma sudjelovao je u timu stručnjaka koji su izvršili radiografske analize mramornih statua iz Narone (1997.). Za snimanje skulptura u Naroni korišten je mobilni rentgenski uređaj. Radiografske analize mramornih statua iz Narone obavili su dipl. ing. Ante Podrug, tehničar Siniša Repanić, dipl. ing. Leon Kauzlarić i Ivo Donelli, restaurator-savjetnik u Arheološkom muzeju u Splitu. Zadatak im je bio odabrati i osigurati prikladne tipove filmova za industrijsku radiografiju, odgovarajuće kemikalije za obradu, opremu za tamnu komoru te voditi kemijsku obradu radiograma, što su uspješno obavili.

Duško KEČKEMET

(Počasno)

(Supetar na Braču, 1923. – Split, 2020.)

Bio je publicist, novinski suradnik i daroviti fotograf-amater. Uz to je bio i angažirani polemičar koji se desetljećima borio protiv vjetrenjača braneći spomenike, grad i prostor. Po primarnoj profesiji Kečkemet je bio kunsthistoričar, pa se puno bavio i likovnom kritikom i povijesno-umjetničkim temama. Unatoč svemu što je napravio izvan svoga grada i uže regije nije bio poznat onoliko koliko je trebao biti. Ipak, u Splitu i u srednjoj Dalmaciji bio je institucija, uvažavan i od onih kojima je znao prirediti medijsku hajku.

Bio je predani društveni aktivist i borac protiv devastacija spomenika i prostora. Kad je uklanjanje počelo, fotografirao bi sve spomenike, a one najvrijednije prenio u muzejsku zbirku. Od

sedamdesetih do devedesetih redovito je objavljivao u tisku, s pogotovo u *Slobodnoj Dalmaciji* polemičke članke protiv raznih komunalnih, konzervatorskih i urbanističkih odluka, a neke je od njih ukoričio u knjizi, rijetko umjesnog naslova *Borba za grad*. Ta tema postaje naročito prisutna u Kečkemetovom radu 80-ih godina, kada postaje ravnatelj Galerije Meštrović na splitskim Mejama. To je period u kojem ta galerija ima svoj zvjezdani turistički trenutak i kada ima godišnje više posjetitelja nego svi ostali srednjedalmatinski muzeji zajedno. Brojni su primjeri u kojima je upravo Kečkemet javnom riječju ustajao protiv pogrešnih konzervatorskih, urbanističkih i komunalnih odluka. Uz pjesnika Petrasova Marovića bio je među rijetkima koji su pokušali zaustaviti devastaciju Sustipanskog groblja.

Bio je pasionirani nautičar. Sam je sazio kuću u bračkoj uvali Bobovišća, u kojoj je proveo kasniji dio života. Književnim stvaralaštvom aktivnije se bavio u mladosti.

Gimnaziju je završio u Splitu. Rat je prošao u Zagrebu kao mobilizirani domobran. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (povijest umjetnosti i kultura s klasičnom arheologijom) (1949.) gdje je i doktorirao s temom o kiparu Ivanu Rendiću. Od 1945. do 1949. bio je kustos u Gipsoteci, (danas Gliptoteci HAZU) u Zagrebu, zadužen za suvremenu hrvatsku umjetnost. Također je bio kustos, a kasnije ravnatelj novoosnovanog Muzeja grada Splita (1956.-1979.). i Galerije Meštrović (1974.-1984.). Organizirao je rad muzeja, prikupljanje građe i djelomični stalni postav, nastojeći da prostori cijele Papalićeve palače pripadnu muzeju.

Proveo je useljenje muzeja u renesansnu Papalićevu palaču u kojoj je i danas. Proširio je zbirku i biblioteku. Kao fotografu osobita mu je pasija bila fotografska dokumentacija. Detaljno je fotografirao i dokumentirao stari Split, zbivanja, skupljao slike, grafike, stare razglednice, arhivske i objavljene tekstove o Splitu, plakate i kazališne programe. Jedan će od kustosa tog muzeja reći kako je Kečkemet u muzeju zatekao fototeku sa 10 razglednica, a ostavio za sobom 12 tisuća fotografija koje dokumentiraju sve faze razvoja grada. Može se mirno reći da je taj muzej Kečkemetovo djelo. Vrijeme kad radi u Muzeju grada Splita razdoblje je kada se intenzivno bavi i poviješću Splita. U tom je bavljenju izuzetno marljiv i svestran. Sastavio je i prvu bibliografiju tekstova o Splitu.

Od 1979. do 1983. honorarno je predavao povijest svjetske i hrvatske umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Splitu, a od 1984. do 1993. bio je redoviti profesor do umirovljenja. Bio je redoviti profesor na splitskom odjelu Filozofskoga fakulteta u Zadru od 1984. do 1993. godine. Zajedno s Davorom Domančićem, muzeološki je postavio Pomorski muzej JAZU Split, i Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, Muzej grada Trogira i dr.

Autor je mnogih knjiga: *Emanuel Vidović*, (1959.), *Ivan Meštrović*, (1983.), *Grad za čovjeka*, (1981.), *Vicko Andrić* (1993.), *Prošlost Splita* (2002.), *Maršal Marmont i Split* (2006.), *Ante Bajamonti i Split* (2007.)), vodiča, likovnih rasprava i prikaza u periodici te kataloga izložaba (J. Botteri-Dini, A. Kaštelančić, A. Krstulović, Ž. Radmilović). Dao je značajan doprinos povijesti Židova u Splitu (*Židovi u povijesti Splita*, 1971). Napiso je i knjigu o hrvatskom Narodnom preporodu 1880-ih, a i knjigu o protivniku preporodnjaka Antoniju Bajamontiju, u kojoj s iznimnim uvažavanjem valorizira gradonačelničku ostavštinu tog "neprijatelja hrvatstva". Revalorizirao je rad "splitskog Georga Grosza", fascinantnoga grafičara Antuna Zuppe, umjetnika koji je dugo bio razmjerno nepoznat, a danas mu ciklus ekspresionističkih socijalnih grafika stoji u stalnom postavu MSU u Beogradu. U bogatoj Kečkemetovoj bibliografiji ističu se i naslovi *"Grad za čovjeka"*, pa *Prošlost Splita* i drugi. Duško Kečkemet autor je i niza vodiča, likovnih rasprava i prikaza u periodici, te kataloga izložbi. Puno je pisao i o kulturi rodnog Brača. Napisao je knjigu o škotskom arhitektu Robertu Adamu - čovjeku koji je prvi put splitsku antiku pretvorio u globalni "hype". Napisao je i knjigu o počecima kinematografije u Dalmaciji. U toj knjizi brižljivo rekonstruirao prve kino-predstave od Zadra do Kotora, popisuje prve kinematografe i snimatelje, analizira repertoar prvih dvorana.

Član je mnogih republičkih komisija i radnih tijela (Muzejskog savjeta, Zajednice muzeja, Plana muzejske mreže u Hrvatskoj), djelovao je u Društvu za zaštitu Marjana.

Priredio je 30-ak kulturno-povijesnih izložbi u Muzeju s popratnim katalozima. Objavio je nekoliko grafičkih mapa. U mladosti se aktivnije bavio i književnim radom. Stalni je suradnik i autor brojnih bibliografskih jedinica u izdanjima Leksikografskog zavoda: surađivao je u Enciklopediji likovne umjetnosti, Likovnoj enciklopediji Jugoslavije, Hrvatskome leksikonu. Pisao je i objavljivao likovne kritike i prikaze izložbi u Splitu. Veći broj monografija i radova posvetio je povijesti Splita i njegovim javnim spomenicima. Proučavao je građu te objavljivao monografije i znanstvene radove o putopiscima, slikarima, arhitektima i arheolozima i njihovim knjigama o Splitu i Dalmaciji.

Iz cijelog niza monografija posvećenih putopiscima, slikarima, arhitektima i arheolozima te njihovim knjigama o Splitu i Dalmaciji izdvaja se monografija o životu i umjetničkom djelu kipara Ivana Meštrovića, o kojem je građu sakupljao cijelog svog radnog vijeka te objavio pedesetak znanstvenih radova. O Meštroviću je Kečkemet napisao doslovce tisuće i tisuće stranica, uključujući i veliku trotomnu sintezu koju je pisao desetljećima. Sastavio je i iscrpnu bibliografiju o Meštroviću. Kečkemetovo fanatično izučavanje Meštrovića bilo bi dostatno za cijelu znanstvenu karijeru no, sve vrijeme dok stvara taj opus, Kečkemet piše desetke knjiga o koječemu drugome. Ukupna bibliografija Duška Kečkemeta obuhvaća oko 50 knjiga, 150 znanstvenih radova i 1000 popularnoznanstvenih radova, enciklopedijskih napisa, likovnih kataloga i prikaza izložbi. Njegova cjelovita bibliografija objavljena je u izdanju *Kulturne baštine 1997.*, a dopunjeno izdanje u separatu *Kulturne baštine br. 32, 2004. godine.*

Dobitnik je brojnih nagrada: Godišnja nagrada grada Zagreba, Godišnja nagrada grada Splita, Nagrada za životno djelo grada Splita, Nagrada Francuskog ministarstva kulture, Nagrada Slobodne Dalmacije (2009.), Državna nagrada za znanost za životno djelo (2010).

Stojan KERBLER (Ptujška Gora, 1938.)

Jedan je od najvećih slovenskih fotografa, ali i jedan od najistaknutijih fotografa bivše Jugoslavije. Gimnaziju završava u Ptuj (1957.) i upisuje se na Fakultet za elektrotehniku u Ljubljani gdje diplomira 1964. Nakon diplome 1965. vraća se u Ptujšku Goru i zapošljava se u tvornici glinice i alumijia (TGA) u Kidričevu (kasnije Talum), gdje radi do umirovljenja 2000. Godine 1967. s obitelji se seli u Ptuj u kojem živi do današnjih dana.

Fotografijom se počeo baviti već od 1957. godine, kada je započeo studij elektrotehnike u Ljubljani. Godine 1955. postaje članom fotokluba Ptuj, a tijekom studija elektrotehnike u Ljubljani bio je član fotokluba Študentsko naselje (1957.) i član fotokluba Akademski kolegij (1959.). Godine 1963. jedan je od osnivača Foto grupe ŠOLT. Godine 1965. pridružio se Fotoklubu Maribor. Stekao zvanje kandidata majstora fotografije Foto saveza Jugoslavije (1970.) a zvanje majstora fotografije 1972. Zvanje AFIAP stekao je 1970. a EFIAP (1972.).

Popis samostalnih i skupnih izložbi na kojima je sudjelovao, te domaćih i međunarodnih nagrada koje je dobio iznimno je dug. Godine 1969. prvi put je proglašen najboljim izlagačem u Sloveniji, a 1970. najboljim izlagačem u Jugoslaviji - tu prestižnu titulu zadržao je 12 godina.

Godine 1971. sudjeluje na značajnoj izložbi Fotografija mariborskog kruga u Rotovžu u Mariboru, a iste godine u Ptuju postavlja samostalnu izložbu *Portreti s ptujskih ulica* koju snima u formatu Leica i teleobjektivom, uglavnom za vrijeme Ptujskih sajмова.

Godine 1972. počinje odlaziti u Haloze i širokokutnim objektivom (28 mm) fotografirati Haložane u njihovom domaćem ambijentu. Nekoliko godina nastaje najpoznatija Kerblerova serija Haložani, koju prvi put izlaže u Ptuju 1974., a kasnije i na mnogim uglednim izložbama, npr. u galeriji Eastman Kodak Company u Rochesteru, SAD (1977.), te pod naslovom *Haloški članok* u Cankarjevu domu u Ljubljani (1982.). Paralelno s Haložanima nastajale su *Koline* kojima je dokumentirao nestajuće prastare običaje, koje je iskazno povezivao s religioznom ikonografijom i sa simbolikom životnog kruga. *Koline*, koje poznavatelji iznimno cijene, prvi su put bile izložene 1982. godine u Mariboru.

Kerbler je godinama surađivao sa Fotoklubom Zagreb što je rezultiralo 1980. njegovom samostalnom izložbom u tome klubu. Godine 1981. dobitnik je Nagrade Tošo Dabac.

Godine 1975 postaje član Društva oblikovalcev Slovenije. Iste godine odlikovan je Ordenom zasluga za narod predsjednika SFRJ. Godine 1979. dobiva Prešernovu nagradu za ciklus Haložani. Za fotomonografiju *Haloški človek* dobiva nagradu Foto saveza Jugoslavije. Salon fotografije u Beogradu u Zbirci majstori fotografije tiska knjigu *Stojan Kerbler* i organizira njegovu izložbu (1983.). Za njegova dostignuća u fotografiji Fotografska zveza Slovenije dodjelila mu je nagradu *Janez Puhar* (2002.). Fotomonografija *Ljudi* tiskana mu je 2003. Predsjednik Republike Slovenije Danilo Türk odlikovao ga je ordenom zasluga za vrhunske umjetničke dosege.

Od 1965. do prvih godina 21. stoljeća snimao je tvorničke prizore u tvornici Talum, koji čine stilski raznoliku i najveću skupinu Kerblerovih fotografija; cjelovito je izložena 2012. u galeriji FO.VI u Strnišću. Godine 2008. iznenadio je novim ciklusom Dvorišća; širokokutnim objektivom u kvadratnom formatu fotografirao je dvorišta iza pročelja ptujskih starogradskih kuća. Sljedećih godina Dvorišća je svoj sadržaj proširila na Spaces. Kerblerove fotografije pričaju priču o životu koji je u vrijeme snimanja bio na rubu velikih promjena, stoga su vrijedan dokument, a istovremeno prenose univerzalne, visokoetičke poruke. Kerbler (osim u ranom razdoblju) dosljedno koristi širokokutnu leću, a crnim obrubom koji formalno i sadržajno zatvara kompozicije, dokazuje da cijele scene prenosi na pozitiv, bez naknadnih rezova u tamnoj komori.

Kerbler je i istraživač slovenske fotografije. Pomogao je u osnivanju Kabineta slovenske fotografije u Gorenjskom muzeju u Kranju, gdje je pripremio nekoliko izložbi, među kojima su: Fran Krašovec 1892–1969 (1978); Slovenska fotografija između dva rata (1982.); Razvojni putovi slovenske fotografije 1945–1981 (1984).

Godine 1994. dobio je Valvasorovo priznanje za sustavno prikupljanje fotografske dokumentacije i za produbljeno proučavanje slovenske fotografije. Većinu dokumentarne građe predao je Muzeju arhitekture i dizajna.

Sudjelovao je u pripremi izložbi 150 godina fotografije u Sloveniji u Gradskoj galeriji u Ljubljani (1989./1990.) i retrospektivi Ivana Dvoršaka u Umjetničkoj galeriji Maribor (2015.). Za retrospektivu Frana Krašovca (1994.) te za predstavljanje fotografskih radova Gojmira Antona Kosa (2010.) i Božidara Jakca (2014.) u Modernoj galeriji u Ljubljani izradio je fotografije prema izvornim negativima.

Predani je mentor mladim fotografima i istraživačima fotografije. Od 2008. godine počasni je građanin Ptuja.

Prvi je slovenski fotograf koji je dobio Prešernovu nagradu za životni rad (2020.).

U godini 2022. otvoren je u ptuju Kabinet Stojana Kerblera sa stalnim postavom njegovih radova. U Kabinet je donirao preko tisuću svojih radova.

Živi u Ptuju.

Zdenko KERESHA (Varaždin, 1956.)

Diplomirani je inženjer hidrotehničkog smjera. Zaposlen je u Vodoprivredi Varaždin (danas Hrvatske vode) od 1984. Radio je na poslovima izvođenja, projektiranja, nadzora i istraživanja hidrotehničke problematike u sklopu obrane od poplava na slivnom području rijeke Drave, Mure, Bednje i Plitvica, te sjeverozapadne Hrvatske. Od 2015. voditelj je najvećeg EU Life projekta za zaštitu prirode na rijekama u Hrvatskoj (Drava Life integrated river management).

Fotografiju kao tehniku upoznaje 1968., a izražava se art fotografijom od 1976. kada dolazi u Fotoklub Zagreb. Od 1979. član je grupe fotografa Fotokluba Faust Vrančić na Fakultetu građevinskih znanosti. Kao samostalni artlander fotograf-amater djeluje od 1984. Sudjeluje na mnogim izložbama i dobitnik je više nagrada i priznanja. Područje koje fotografski obrađuje vezano je za prirodu, planine, graditeljsku baštinu i njegov Varaždin.

Imao je i nekoliko samostalnih izložbi: *Čula Varaždinskih vulicza* (Varaždin, 1978.), *Izložba fotografija* (Varaždin, 1986.), *Sjećanja na rijeku Dravu* (Varaždin, 1990.), *Crtice s planina* (Varaždin, 1990.), *Tragom vodenih ura* (Varaždin 1994., Osijek 1994., Zagreb 1994., Donji Miholjac 1996.), *Fontane u Varaždinu* (Varaždin 1997.), *Vodenica zaborava* (Varaždin 2004.), *Dravom i obalama* (Kaposvar, 2009.), *Tragovi nanosa* (Szigetvar, 2018., Varaždin, 2020.)
Živi u Varaždinu.

Neno KEZIĆ (Split, 1965.)

Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1988.). Nakon diplome 1988. radio je u projektnom birou Michael Hopkins & Partners u Londonu, Velika Britanija. Godine 1990. osniva vlastitu tvrtku u Splitu, Arhipolis d.o.o., gdje, radi kao odgovorni projektant i direktor. Od 2004. zaposlen je kao redovni profesor na FGAG u Splitu.

Sudjelovao je na više međunarodnih i nacionalnih urbanističko-arhitektonskih natječaja, na kojima je više puta nagrađivan. Strukovna priznanja i nagrade uključuju godišnju nagradu Bernardo Bernardi za najbolji interijer u Hrvatskoj za 1991. i 1998. godinu, Godišnju nagradu Drago Galić za najbolju stambenu arhitekturu za 2002, te Nagradu za interijer 35. Zagrebačkog Salona i nagradu za arhitekturu 47. Zagrebačkog Salona te nagradu Vladimir Nazor za arhitekturu 2013.

Arhitekt Neno Kezić strastveni je zaljubljenik u fotografiju još od srednjoškolskih dana, kada je radio kao fotoreporter u *Omladinskoj iskri*, te objavljivao u *Studentskom listu* i britanskom magazinu *Photography*. Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih, u vrijeme *Poleta* i *Novog vala*, želio je postati fotograf. Kao zagrebački brucš pokušao je raditi za *Polet*. Nakon razgovora sa grafičkim urednikom Ivanom Dorogijem shvatio je da mu fotografija može biti samo hobi a arhitektura životni poziv.

U svom fotografskom djelovanju ostvario je niz interesantnih ciklusa. Tako se u samostalnoj izložbi pod nazivom *Eks-pozicija* (2012.) predstavio sa tri konceptualna ciklusa: *Re-kreacija*, *Panorama* i *Svjetski ljudi*.

Živi u Splitu.

Lana KINDY
(Beograd, 1948.)

Od srednjeg školovanja živi u Hrvatskoj. Filozofski fakultet završila je 1972. u Zagrebu. Po zanimanju je profesorica. Struka su joj strani jezici (francuski, talijanski, engleski i njemački).

Članica je Fotokluba Zagreb od 1983. godine. Dobitnica je Zlatne značke FKZ (1993.). Fotografijom se intenzivno bavila kao instruktor i kao izlagač u razdoblju od 1980. do 1990.

Izlagala je na oko 100 grupnih natječajnih izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja i niz nagrada. Kasnije se i dalje bavi fotografijom ali ne izlaže. U novije vrijeme na temu *Event fotografija* pronalazi likove i motive i priprema izložbe.

Osim fotografije područje njenog zanimanja su još astrologija, prirodne energije, putovanja, pisanje i naturopatija.

Živi u Zagrebu.

Josip KLARICA
(Beograd, 1946. – Zagreb, 2020.)

ULUPUH-ov počasni član Sekcije za fotografiju. Bio je poznat po svojim poetičnim, crno-bijelim mrtvim prirodama. Od 1961. do 1966. godine učio je fotografiju na Školi za primijenjenu umjetnost u Zagrebu, a 1969. upisuje filmsko snimanje na glasovitoj praškoj FAMU, gdje je diplomirao (1977.) nakon čega se vraća u Zagreb. Za studija u Pragu zbližio se s velikim češkim fotografom Josefom Sudekom. Povezivala ih je strast prema staroj fotografskoj tehnologiji, a Sudek je Klarici nakon svoje smrti ostavio nekoliko objektivna i fotoaparat iz 1900. godine. Radio je kao filmski snimatelj, propagandni i umjetnički fotograf. Izučavao je povijest fotografskih tehnologija i fotokemijskih procesa. Uspješno je rekonstruirao nekoliko starih fotografskih postupaka koje je prezentirao na autorskim izložbama. U svojem radu koristio je fotoaparate 19. st., kameru obscuru i repliku panoramske komore, konstruirane od Fridricha von Martensa 1845 g. u Parizu, koju je sam rekonstruirao. Svoje negative Klarica je isključivo kontaktno kopirao.

Josip Klarica imao je samostalnu izložbu u glasovitoj Photographer's Gallery u Londonu i galeriji Johannes Faber u Beču. Izlagao je u mnogim zagrebačkim galerijama i muzejima, a radovi mu se nalaze u MSU-u, MUO-u, Modernoj galeriji, kao i u Bibliothèque nationale u Parizu.

Prigodom samostalne izložbe Klarice u Muzeju za umjetnost i obrt, Zagreb, 1980. Radoslav Putar je u katalogu napisao: „U vremenu kad je Klarica još posezao za crnom kutijom na kojoj je ulogu objektivna odigrala kalibrirana rupa na stijenki „kamere“, Klarica je snimao svoje rane mrtve prirode u kojima na posve neočekivani način u uvjerljivom jedinstvu djela traje neki čudni sklad između brutalnog i vulgarnog i najsenzibilnije zamislive poezije bitka umrtvljenih bića i stvari”.

Posljednju izložbu imao je u zagrebačkoj Galeriji Josip Račić (2019.) s kolegom Ivanom Posavcem. Pod nazivom *Snoviđenja* bilo je izloženo dvadeset panoramskih fotografija snimljenih u Zagrebu između 1988. i 2011., koje su ovi umjetnici darovali zagrebačkoj Modernoj galeriji.

Fjodor Feđa KLARIĆ
(Split, 1946.)

(Počasno)

Hrvatski je novinar fotoreporter, koji „slika život oko sebe“ U Splitu je završio Klasičnu gimnaziju *Natko Nodilo*. Studirao je na Pravnom fakultetu u Splitu.

Fotografijom se počeo intenzivno baviti u gimnaziji. U Slobodnoj Dalmaciji bio je zaposlen od 1971. do 2011., kada je umirovljen. Kao fotoreportera pozvao ga je tadašnji urednik u tom listu Davorin Rudolf (danas poznati akademik). Zanat fotoreportera i potrebno iskustvo prvo je ispekao u gradskoj rubrici, koju je tada vodio Miljenko Smoje, već tada novinarski autoritet ne samo u Splitu nego i šire. Uistinu, od Miljenka Smoje, legende hrvatskog novinarstva, Feđa Klarić nije mogao naći boljeg učitelja i mentora. Pod njegovom paskom stječe osobiti senzibilitet gradskog fotoreportera, posebno odanog životnoj, dakle life-fotografiji, kojoj je vjeran punih 40 godina, dakle do samog umirovljenja. Godinama je radio u reporterskom tandemu s Miljenkom Smojom, te su zajedno prešli Dalmaciju uzduž i poprijeko, koristeći svakovrsna prijevozna sredstva, uključujući i magarce. Značajnu ulogu u njegovom formiranju ima i fotoreporter Danilo Kabić, također legenda našeg novinarstva.

Feđu Klarića u fotografiji je zanimao više dokumentarni nego estetski aspekt. Klarić je zaljubljenik u svoj grad, možda najustrajniji slavitelj (ili mistifikator) njegovih hedonističkih, dokoličarskih, mediteranskih obilježja. No, sve to vrijeme Klarić je i zabrinuti građanin. Fotografira nered, metež, kljentalizam, divljaštvo. Fotografira Split da bi ga popravljao.

Izlagao je u brojnim gradovima: Zagreb, Kotor, Mostar, Sarajevo, Beograd, Ljubljana, Leipzig, Beč. Održao je i nekoliko samostalnih izložbi: *Face s pjace, Splitski đir ljubavi, Riva, Splićanke* 1985., *Smoje u 69 poza*., *Splitske 70e* (Galerija umjetnina, Split, 2017.). Autor je sljedećih fotomonografija: *Lipotice : moda splitskih ulica kroz četiri stadija* (Split: Slobodna Dalmacija, 1985.), *Pazar i Peškarija*, (Split: Slobodna Dalmacija, 2007. tekst Dražen Čulić), *Riva*, (Split: Slobodna Dalmacija, 2009. tekstovi: Feđa Klarić i Ante Tomić), *Smoje u 69 poza*, (Split: Slobodna Dalmacija, 2009.), *Luka, pa Splitski đir ljubavi*, itd.

Dobitnik je novinarskih nagrada: Zlatno pero (Društvo novinara Hrvatske, 1991.), Nagrada za životno djelo Zbora fotoreportera Hrvatske (1996.), Nagrada Otakar Keršovani za životno djelo (2015.; prvi fotoreporter nositelj), izabran je u Kuću slavnih hrvatskog fotonovinarstva Zbora fotoreportera Hrvatske kao peti fotoreporter u njoj (2015.). Dobitnik je odličja Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (2010. prvi fotoreporter odlikovan tim redom). Godine 2013. je dobio nagradu Slobodne Dalmacije za životno djelo Joško Kulušić. Nagradu grada Splita za životno djelo dobio je 2017.

Uz to Klarić je od 2004. godine osobito aktivan i kao predsjednik Fotokluba Split, koji u svojim 100 godina postojanja i aktivnog djelovanja ima niz zapaženih rezultata i koji okuplja niz značajnih umjetnika, ali i intelektualaca širokog spektra. Fotoklub Split ima, također Feđinom zaslugom, i fotogaleriju u kojoj se održava oko 25 izložbi godišnje, a koja je 2020. godine odlukom Ministarstva kulture proglašena zaštićenim kulturnim dobrom.

Živi u Splitu.

Biljana KNEBL
(Skopje, 1948.)

Biljana Knebl dugi je niz godina radila u izdavačkoj djelatnosti kao likovni urednik, dizajner i grafički urednik. Za više izdavačkih kuća (*Mladost, Agencija za fotodokumentaciju, Hrvatska*

matica iseljenika, Alfa d.d.) radila je likovnu opremu i pripremu za tisak slikovnica, knjiga, kalendara, plakata, reklamnih mapa, kataloga, za koje je primjenjivala svoje ilustracije i fotografije te ih grafički dizajnirala. Stalni je suradnik Hrvatskog društva glazbenih umjetnika za koje kreira plakate i programe za koncerte i likovnu opremu nosača zvuka.

Fotografijom se bavi od srednje škole, aktivnije od 2008. kada postaje članicom Fotokluba Zagreb. Od tada redovito sudjeluje na klupskim i drugim skupnim izložbama fotografije, na žiriranim izložbama fotografije, posebno visokorangiranim međunarodnim izložbama pod pokroviteljstvom FIAP, međunarodne federacije fotografskih umjetnosti, kao i PSA. Do sada joj je više od 460 različitih fotografija primljeno na natječajne izložbe u Hrvatskoj i u 72 zemlje svijeta, a za mnoge od njih primila je nagrade i pohvale. Svoje likovne radove izlaže i na više samostalnih i skupnih izložbi u galerijama, knjižnicama i drugim izložbenim prostorima te sudjeluje na likovnim kolonijama.

Vrlo je aktivna u volonterskom radu Kluba. Sudjeluje u likovnom postavu izložbi fotografija. Do sada je izradila dizajn i grafičku pripremu za više od 40 kataloga, plakata i pozivnica za izložbe fotografija u Fotoklubu Zagreb, Galeriju fotografije Vladimir Filakovac Kulturnog centra Dubrava i druge knjižnice i galerije.

Nositelj je FIAP-ovih počasnih zvanja AFIAP (2012.), EFIAP (2015.) i EFIAP/Bronze (2018.) i Nagrade Tošo Dabac (2015.) Održala je tridesetak samostalnih izložba fotografija i likovnih radova u Zagrebu i drugim gradovima. Članica je HDLU, Udruge Štagalj za promicanje kulture i umjetnosti i Hrvatskog origami društva.

Biljana je poznata i po svojim prekrasnim kolažima. Na podlogu naslikanu akrilom, temperom ili akvarelom dodaje rukom trgane komadiće papira i docrtava ih perom i tušem u boji da bi dobila zamišljenu kompoziciju. Tu tehniku prenosi i u 21. stoljeće.

Živi u Zagrebu.

Peter KOCJANČIĆ

(Počasno)

(Podgora kod Gorice, 1895. - Ljubljana, 1986.)

Spada među najznačajnije slovenske fotografe uopće. Po završetku osnovne škole, školovao se i usavršavao u Školi za dekorativnu umjetnost u Gorici. Pohađao je nastavu nekoliko semestara u Umjetničkoj akademiji u Veneciji. Nakon Prvog svjetskog rata radio je kao grafičar u Gorici a zatim se 1921. godine seli u Ljubljanu, gdje se istovremeno bavi grafičkim dizajnom i fotografijom. Bio je jedan od prvih fotografa u Sloveniji, koji je fotografiju koristio kao sredstvo komunikacije.

Fotografijom se bavi od 1930. Od 1932. na brojnim izložbama u Jugoslaviji i inozemstvu pojavljuje se sa svojim radovima gdje osvaja 82 zlatne, srebrne i brončane medalje i 40 diploma. Među najveće uspjehe može se ubrojiti treće mjesto na izložbi Rolley 1938. gdje je prispijelo 36.000 fotografija iz cijeloga svijeta. Tu je nagradu dobio za rad *Valček za tebe*. Mnoge njegove kreacije su reproducirali domaći i strani časopisi, npr. švicarski časopis Camera, koji je Kocijančičeve radove uvrstio u "Ljubljansku školu" umjetničke fotografije.

Inozemna kritika je odlično ocijenila radove Kocijančiča i priznala ga velikim umjetnikom.

Mnoge njegove kreacije su reproducirali domaći i strani časopisi, npr. švicarski časopis Camera, koji je Kocijančičeve radove uvrstio u "Ljubljansku školu" umjetničke fotografije.

U domaćem prostoru Kocijančić se svojim svestranim eksperimentiranjem smatra istinskim pioninom fotografskog likovnog jezika. Od brojnih samostalnih izložbi izdvajaju se retrospektivna izložba fotografije u Kranju (1972.) i tri izložbe u Ljubljani. (1974., 1976. i 1979. godine).

Godine 1939. postao je član Belgijskog Kraljevskog društva (CRESPA), a samo dvije godine kasnije primio je najviše zvanje „Membre d'Elite“. Iste godine postaje i član Holandskog salona „FOCUS“.

U domaćem prostoru Kocijančić se svojim svestranim eksperimentiranjem smatra istinskim pioninom fotografskog likovnog jezika. Od brojnih samostalnih izložbi izdvajaju se retrospektivna izložba fotografije u Kranju (1972.) i tri izložbe u Ljubljani. (1974., 1976. i 1979. godine).

Godine 1940. The American Annual of Photography svrstao ga je na sedmo mjesto najuspješnijih svjetskih umjetnika.

Godine 1955. postao je počasni član „Arbeitskreis Münchener Fotoamateure“.

Godine 1957. dobiva tadanje FIAP-ovo najviše zvanje Hon Excellence FIAP.

Godine 1961. odlikovan je srebrnom medaljom Boris Kidrič Narodne tehnike Jugoslavije a 1974. i zlatnom plaketom. .

Fotosavez Jugoslavije dodijelio mu je najviše jugoslavenko zvanje Majstor fotografije (MFFSJ).

Godine 1968. Foto-savez Jugoslavije, kao najuspješnijem umjetniku fotografu dodijelio mu je Godišnju nagradu za fotografiju (monografija 17x21 cm sa 56 reprodukcija fotografija iz njegovih pet odabranih ciklusa).

Njegove fotografije su osmišljene kao promjenljiva kolorirana stvarnost. Ovdje se uglavnom radi o slovenskom krajoliku, koji se otkriva kao čista blistava i prolazna pojava. Kasnije Kocijančić počinje izravno intervenirati u fotografski materijal (na papirnom negativu), čime pejzaž i portret prelaze u veću dramatičnu napetost i izrazito su ekspresionistički.

Nakon drugog svjetskog rata Kocijančić u svom stvaralaštvu ide dalje, primjenjujuć različite obrade fotografije. Stvara nadrealističke fotografije na sebi svojstven način, postupno prelazići u neformalni i apstraktni pravac, gdje se naročito ističe maštovita kompozicija u kaleidoskopu slike i nijansi boja.

Godine 1976. zajedno sa Milanom Pavićem Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac.

Fotoklub Zagreb je održavao vrlo dobre veze sa Kocijančićem što je rezultiralo poklonom Klubu njegove mape sa odabranim fotografijama. Mapa se čuva u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Đurđica KOCIJANČIĆ (Sisak, 1971.)

Osnovnu školu je pohađala u Petrinji, a srednju Tekstilnu školu u Sisku. Maturirala 1990.godine. Zatim se 1990. godine upisuje na Tekstilno-tehnološki fakultet u Zagrebu. Diplomirala je 1996. i stekla zvanje inženjera odjevne tehnologije. Nastavlja školovanje na istom fakultetu i stječe 2005 godine i zvanje diplomirani inženjer tekstilne tehnologije. Prelaskom visokog obrazovanja na Bolonjski sustav dobiva titulu magistra inženjerka tekstilne tehnologije i inženjerstva te se koristi titulom mag.ing. Nakon toga radi na Tekstilno-tehnološkom fakultetu kao vanjski suradnik na kolegiju Izrada povijesnog tekstila i kostima, a poslije toga na istom fakultetu zapošljava se kao asistent na kolegijima: Izrada povijesnog tekstila i kostima, Izrada kostima (workshop), Izrada kostima i Primjenjena konstrukcija kostima, a od 2014. godine je zaposlena na radnom mjestu stručnog suradnika na Tekstilno-tehnološkom fakultetu na kolegijima: Izrada povijesnog tekstila i kostima, Izrada kostima (workshop), Izrada kostima, Primjenjena kostimografija II i III. Sudjeluje

na raznim projektima u sklopu fakulteta (Modni ormar, Smotra fakulteta, Studentske revije, Dan fakulteta, umjetnički projekti vezani za povijesne kostime), izložbe, radionice i prezentacije. Fotografijom se počela baviti još za vrijeme studija, ali ozbiljnije tek 2004. godine kada je završila tečaj modne fotografije u Fotoklubu Zagreb. Te godine postaje i članicom kluba, i od tada počinje njeno sudjelovanje na klupskim, nacionalnim i međunarodnim izložbama fotografije. Izlaže na grupnoj izložbi *'Žene snimaju'* (2007.) u Zagrebu i Oradei (Rumunjska), na klupskim izložbama u Železnom u Austriji, Mariboru u Sloveniji, opet na grupnoj izložbi *Žene snimaju* (2008, 2009, 2010.) u Zagrebu te na izložbi *115. godina Fotokluba Zagreb*.

Dobitnica je prve nagrade Fotokluba Zagreb na izložbi *Najfotografija* (2006.), druge nagrade na izložbi *'Najkolekcija'* (2007.), prve nagrade na *Cest is t 'best* (2009.), treće nagrade na izložbi *'Zagreb i Zagrebčani* (2007.), pohvale na izložbi *3. Minijatura Beli Manastir*, posebne nagrade Centra za kulturu Grada Belog Manastira (2010.), pohvale na natječaju za modnu fotografiju u kategoriji *Modna produkt fotografija* u sklopu projekta *Modni ormar* (2006.) u Zagrebu. Veoma je aktivna i puno pažnje posvećuje svom fotografskom usavršavanju i fotografskom radu što je rezultiralo da se našla 2006., 2007. i 2008. godine na ljestvici među prvih deset najboljih fotografa Fotokluba Zagreb. Nadalje na izložbi *Kolekcija godine* dodijeljena joj je 2. nagrada za kolekciju *Touch* (2016.), na izložbi *Žene snimaju* za fotografiju *Pričam ti priču* dodijeljena joj je 2. nagrada, (2016-17.), na izložbi *Žene snimaju* dodijeljena joj je 2. nagrada (2020.), a na izložbi *Žene snimaju* 1. nagrada za fotografiju (2021.).

Održala je šest samostalnih izložbi fotografija :

1. samostalnu izložbu *Modna priča* zajedno s Mario Lekom u sklopu 2. *Modnog ormara*. u Mediateci francuskog instituta u Zagrebu (2007.),
2. samostalnu izložbu *Maroko* u Grazu (2007.),
3. samostalnu izložbu *44=44*. u Fotogaleriji Dubrava, Narodno sveučilište Dubrava (2015.),
4. samostalnu izložbu *Fotografirati sebe*, Caffe bar LP, Zagreb (2017.).
5. samostalnu izložbu *Kostim4x9=49* u Fotogaleriji Dubrava, Narodno sveučilište Dubrava, Zagreb (2020.),
6. samostalnu izložbu *Kostim 6 = 4x6*. u Galeriji TTF-a, Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilište u Zagrebu (2020.-2021.).

Oduševljavaju je fotografije prirodnog krajolika, a posebno zalazak sunca na horizontu mora, razne strukture i tekture, stare i moderne arhitekture, apstraktne fotografije sa sasvim posebnim i novim načinom snimanja, te razni detalji, a posebno detalji s povijesnih kostima, odjeće i tekstila. Veliku pažnju posvećuje izradi povijesne odjeće koja je također i jedan od njezinih motiva na fotografijama. Razvila je svoj osobni stil u fotografiji koji istovremeno sadrži klasično i moderno. Živi u Zagrebu.

Branko KOJIĆ

(Prijeđor, 1902.- Zagreb, 1992.)

Ekonomist i povjesničar pomorstva, prevoditelj. Bio je to svestran čovjek. U mladosti se bavio aktivno atletikom te je 1922. i 1923. bio prvak Jugoslavije u trčanju na 400 m. Studirao je i diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao godine 1927. Tih godina prije Drugog svjetskog rata, u razdoblju od 1921. do 1941. godine novinar je *Zagrebačkog jutarnjeg lista* i *Obzora*.

U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1933. Bio je zapaženi izlagač u okvirima tzv. *Zagrebačke škole*. U *Zbirci hrvatske fotografije* u Fotoklubu Zagreb sačuvane su njegove četiri fotografije.

Poslije Drugog svjetskog rata jedno vrijeme radi za novinsku agenciju TANJUG (1944.-1951.) za koju je bio posebni dopisnik s osnivačke skupine UN-a u San Franciscu 1945. Dugo vremena je predsjednik Hrvatskog stenografskog društva.

U Jadranskom institutu JAZU-a (danas Jadranski zavod HAZU) u Zagrebu radio je od 1950., gdje je od 1964. bio znanstveni savjetnik, a od 1958. do umirovljenja 1973. upravitelj. Specijalizirao se za povijest i gospodarstvo pomorstva, značenje Jadranskog mora kao svjetskoga plovnog puta, problematiku jadranskih luka i kontejnerskog prijevoza tereta (ro-ro brodovi). Bio je urednik Međunarodnoga političkog leksikona (1960), urednik struke ekonomika u drugome izdanju Pomorske enciklopedije te suradnik *Pomorskoga leksikona* LZ-a. S engleskog i njemačkog jezika prevodio je romane te publicistička i putopisna djela. Autor je knjiga Slobodne carinske zone u lukama i pristaništima (1961), Propast brodarstva na jedra u istočnom Jadranu (1968), te Ilustrirana povijest jadranskog pomorstva (s R. Barbalićem, 1975).

Zoran KOLARIĆ (Čakovec, 1971.)

Čakovčanec rođenjem, stanovanjem i mjestom rada, a IT strukom kao obrazovanjem i zaposlenjem. Član je Fotokluba Čakovec, Fotokluba Klik iz Sv. Nedjelje i Fotokluba Zagreb (2018.). Fotografijom se intenzivno bavi posljednjih desetak godina. Sfere njegovog fotografskog interesa su ulična, portretna, akt, koncertna i plesna, te fashion fotografija.

Dosad je imao tri samostalne izložbe te je sudjelovao na više od sto skupnih međunarodnih i domaćih fotografskih izložbi. Njegove fotografije nagrađene su preko 80 puta u Hrvatskoj i inozemstvu. Nositelj je umjetničke fotografske titule AFIAP (2017.) i EFIAP (2020). Osim što je radio kao fotograf, djeluje na popularizaciji fotografije kao član uredništva izdanja Fotokluba Čakovec, te kao član žirija fotografskih salona. Također je voditelj i mentor radionica ulične fotografije..

O svom stavu prema fotografiji kao struci i umjetnosti najbolje je rekao sam:

“Ono čime me fotografija obogaćuje iz dana u dan kao osobu nije u nagradama, izložbama, pohvalama i ‘lajkovima’ na netu (iako svega toga ima i sve to godi) nego u činjenici da promatrajući svijet kroz objektiv sve više razumijem, volim i vrednujem život primjećujući trenutke, detalje, motive te upoznajući mnoge drage ljude sa obje strane objektiva. Mnogo toga bi mi vjerojatno u životu promaklo da nisam otkrio ovu ‘magiju’ koja mi omogućuje da crtanjem svjetlom zaustavim trenutak vremena i zauvijek ostanem dio njega kao i on mene“.

Živi u Čakovcu.

Jože KOLOŠA-KOLOŠ (Murska Sobota, 1920. – Koper, Semedela, 1998.)

(Počasno)

Umjetnički fotograf. Gimnaziju je završio u Murskoj Soboti. Sa fotografijom upoznao još u djetinjstvu jer je njegova majka nakon očeve smrti prije Drugog svjetskog rata imala fotografski atelje. Otvorila ga je uz pomoć drugog supruga Zagrepčanina Dragutina Reescha. Na Jožu je utjecao i njegov djed Josip Prahič, koji je bio prvi prekomurski fotograf.

Prvu izložbu priredio je s osamnaest godina. Godine 1940. položio je ispit u Ljubljani pri Društvu fotografa U Mađarskoj u Sopronu je položio ispit za majstora fotografije (1943.). Tijekom rata mobiliziran je u mađarsku vojsku. Nakon završetka rata u jesen 1945. ponovno se posvetio

fotografiji i dobio zadatak organizirati fotolaboratorij zapovjedništva Prekmurskog ratnog područja u Štifterjevom mlinu . Kasnije je postao šef propagandne foto službe mariborskog ratnog područja. U to vrijeme priprema i svoju prvu poslijeratnu izložbu u dvorani kasina SNG u Mariboru *Pod slobodnim suncem.*. Posljednji posao u državnim tijelima bio je posao fotografa u Vladinom uredu za informiranje u Ljubljani . Potom se vraća u Mursku Sobotu i postaje novinar Ljudskog glasa te suradnik časopisa *Maneken* i *Tovariš* .

Godine 1951. postaje članom Društva likovnih umjetnika Slovenije.

Godine 1957. seli se u Kopar , gdje četiri godine vodi odjel fotografije u tvornici Tomos. Godine 1961. postaje slobodni umjetnik, a 1972. osniva Grupu samostalnih fotografa i pokreće međunarodnu koloniju Koštabona.

Zajedno sa svojim kolegama 1975. organizira manifestaciju Profoto i skupštinu Europhota u Kopru i Portorožu. Tim je povodom u Kopru otvorena prva fotogalerija u Jugoslaviji, čiji je inicijator Jože Kološa - Kološa. Godine 1976. organizirao je brojne putujuće izložbe fotografije po istarskim selima, a 1980. imenovan je počasnim članom Kabineta slovenske fotografije.

Sljedeće godine osniva i vodi fotogalerije u Ljubljani, Kopru, Piranu i Murskoj Soboti s više od 200 izložbi fotografija. Godine 1983. predstavlja se u Pečuhu i Zagrebu vrlo uspješnom izložbom *Svetlobni zapisi*. Godine 1985. izlazi foto mapa *Na zidu*, 1986. ponovno izlaže *Svetlobne zapise* u Vácu, Murskoj Soboti i Budimpešti. Kolosov opus, koji broji više od 70 samostalnih fotografskih izložbi, dao je značajan doprinos razvoju umjetničke fotografije u pejzažnom i društvenom žanru. Ne manje važno, Kološa je jedna od središnjih osoba u razvoju umjetničke fotografije u Sloveniji, jer je gotovo šest desetljeća sukreirao i obilježio slovensku umjetničku fotografiju.

Bio je veliki prijatelj Fotokluba Zagreb i po Sloveniji organizira izložbe fotografije njegovih članova. U Fotoklubu Zagreb održao je izložbu 1983. a Nagradu Tošo Dabac prima 1985.

Mitja KOMAN

(Veliki Podlog kod Krškog, 1935.- Zagreb, 2002.)

U Ljubljani je 1954. godine završio Grafičku školu. Od 1955. do 1985. radio je u Grafičkom zavodu Hrvatske u Zagrebu, a od tada nadalje u Hrvatskom leksikografskom zavodu. Član je Fotokluba Zagreb od 1959. Tijekom godina sudjelovao je na oko 350 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, te osvojio više od 65 različitih nagrada i priznanja. Održao je 39 samostalnih izložbi fotografije.

Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu 1973. godine zvanje kandidata majstora fotografije, a FIAP zvanje AFIAP (1974.). Član je ULUPUH-a od 1974. i dugogodišnji suradnik Fotoslužbe Hrvatskog državnog arhiva. Godine 1975. Bibliotheque Nationale u Parizu u svoj Cabinet des Estampes uvrštava 19 fotografija Mitje Komana. Dobitnik je nagrade Zlatna značka FKZ (1971.), Nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1975.) te Nagrade Tošo Dabac (1982.). Bio je predsjednik Fotokluba Zagreb u vremenu od 1979/80. Također je bio predsjednik Fotosaveza Hrvatske u vremenu od 1989.-1993.

Godine 1968. nastaje prijelomni trenutak u tiskanju kataloga *Zagreb salona*, kada uređivanje kataloga preuzima Mitja Koman. Uređivao je kataloge sve do 1990. Mitja je uveo kvadratičnu formu kataloga dimenzija 21x21 cm, što je tada u svjetskim relacijama nije bilo uobičajeno. Katalog se tiskao u bakrotisku u Grafičkom zavodu Hrvatske i bio vrhunske kvalitete. Mitja također preuzima i uređivanje kataloga u to doba poznate i priznate izložbe fotografije *Čelik i nafta* u Sisku i to tijekom 20 godina (1968.-1988.). I tu uvodi kvadratični oblik kataloga i daje moderna grafička

rješenja. Treća velika izložba pod nazivom *Zagreb* u trajanju od 1965. pa do 1990. nosi obilježje i pečat uređivanja kataloga od strane Mitje Komana.

Mitja Koman, osim što je bio vrsni fotograf ističe se i kao grafičar na uređivanju i opremanju niza monografija koje su tiskane u Grafičkom zavodu Hrvatske. Također valja istaknuti njegovu veliku zaslugu što je godinama uređivao i postizao vrhunsku kvalitetu brojnih kataloga sa izložbi koje su priređivali Fotoklub Zagreb i Fotosavez Hrvatske. Ilustrirao je više od 250 knjiga, monografija ili kataloga.

Vedran KOS
(Labin, 1978.)

(Počasno)

U Labinu je završio Prirodoslovno - matematičku gimnaziju (1996.), a na Filozofskom fakultetu u Zadru stječe zvanje diplomiranog arheologa i profesora povijesti (2003.). Stručni ispit za zvanje kustosa položio je 2004. U vremenu od 2004.-2012. zaposlen je u Narodnom muzeju Labin kao kustos, a od 2012. voditelj je Narodnog muzeja Labin.

U vremenu od 2003.-2020. sudjelovao je na više stručnih seminara i predavanja vezanih uz muzejsku i arheološku struku. Kao student arheologije (u sklopu terenske nastave) sudjeluje u istraživanjima na nizu arheoloških nalazišta, a i poslije kao diplomirani arheolog sudjeluje također u tim istraživanjima i vodi arheološki nadzor nad nizom objekata.

Autor ili koautor je više arheoloških i konzervatorskih studija za potrebe prostornih planova ili studija utjecaja na okoliš (Rabac, Općina Raša, Labin, Barban, Vodnjan, Dragonera, Fratarska šuma, dionica autoceste Posedarje - Kličevica, Dionica plinovoda Dugopolje - Ploče...)

Dolaskom u Narodni muzej Labin preuzima sljedeće zbirke: arheološku, kartografsku i planoteku, fototeku i hemeroteku.

U Muzejsko-pedagoškom radu organizira niz izložbi, radi na novom postavu Narodnog muzeja Labin (tekstovi, fotografije), izrađuje tekstove za dva info-kioska (teme: povijest Labina i Matija Vlačić Ilirik), i obavlja niz drugih poslova koji proističu iz njegova radnog mjesta.

Sudjeluje na nizu likovnih i muzejskih izložbi *Sport u Labinskoj komuni*, *Josip Diminić, Povratak korijenima*, *50 godina Labinskih ateliera*, *Retrospektivna izložba Jasne Maretić, Od rudnika ugljena do rudnika kulture*, *Žika Tasić - Svjedok vremena (izložba fotografija)*, *Karlo Paliska, retrospektiva crteža*.

U razdoblju od 2010. do 2017. bio je angažiran na postavljanju izložbi fotografije Fotokluba Zagreb u Narodnom muzeju Labin.

Član je izvršnog odbora Društva muzealaca i galerista Istre i Hrvatskog muzejskog društva.

Živi u Labinu.

Želimir KOŠČEVIĆ
(Zagreb, 1939.)

(Počasno)

Diplomirao je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1964.). Prvo je bio zaposlen u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu (1965-1966), a zatim je bio voditelj Galerije Studentskog Centra u Zagrebu do 1979. godine. Od 1980. bio je viši kustos i muzejski savjetnik u Galerijama grada Zagreba, danas Muzeju suvremene umjetnosti.

U dva navrata (1975.-1980. i 1989.-1997.) predavao je muzeologiju kao honorarni predavač na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1983. stalni je sudski vještak za umjetnost 20. st. Bio je

ispitivač iz predmeta muzeologije za stručne ispite kustosa. Bio je član Upravnog Vijeća samoborskog Muzeja u Samoboru i stručnog savjeta *Galerije Miroslav Kraljević* u Zagrebu. Po završetku profesionalne karijere u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu (2005.), djeluje u statusu slobodnog i nezavisnog kustosa, te kao programski savjetnik u *Foto Galeriji Lang* u Samoboru.

Od 1992. do 1995. bio je urednik za umjetnost 20. stoljeća u Leksikografskom zavodu na projektu Enciklopedije Hrvatske likovne umjetnosti. Od 1993.-1994. bio je savjetnik Biennala likovnih umjetnosti u Sao Paulu, Brazil, suradnik na projektu izložbe *Europa-Europa* (Bonn 1995.) te član užeg kustoskog tijela za veliku izložbu suvremene umjetnosti u Solunu 2004. i projektneog tima za izložbu umjetnosti u Srednjoj Europi u razdoblju između dva svjetska rata. Od 2003. surađuje s arhitektonskim timom Randić-Turato na prenamjeni industrijskog objekta *Rikard Benčić* u Rijeci u Muzej suvremene umjetnosti. Od 2007. suradnik je na realizaciji Leksikona europske fotografije 20. st., koji je 2010. godine objavljen u Bratislavi.

Član je strukovnih udruženja: Međunarodnog Savjeta za Muzeje (ICOM), Međunarodnog komiteta za muzeje moderne umjetnosti s pravom glasa (ICOM-CIMAM), te Međunarodnog udruženja likovnih kritičara (AICA). Od 1994/1995 član je Izvršnog odbora AICA, a do dokinuća i predsjednik AICA Jugoslavije. Od 1996.-2002. bio je predsjednik Hrvatskog nacionalnog komiteta ICOM u dva mandata. Od 1998.-2004. bio je član Izvršnog odbora Međunarodnog komiteta za muzeje moderne umjetnosti i redovni član strukovne grupacije IKT (Međunarodna asocijacija za razmjenu izložbi). Od 2002. redovni je član Europskog društva za povijest fotografije sa sjedištem u Beču.

Utemeljitelj je i suosnivač *Foto Galerije Lang* u Samoboru, prve specijalizirane galerije za fotografsku umjetnost u Hrvatskoj.

Objavio je sljedeće knjige:

Ispitivanje međuprostora, izdanje "Razlog" Zagreb, 1978.

EXAT 51, izdanje Galerija Nova, Zagreb, 1979.

Muzeji u prošlosti i sadašnjosti, izdanje: Muzejsko- dokumentacioni centar, Zagreb, 1979.

Zvonimir Lončarić, izdanje ULUPUH, Zagreb, (monografija) 1981.

Biennale u Veneciji i jugoslavenska moderna umjetnost 1895.-1988., izdanje: Galerije grada Zagreba, Zagreb 1988.

The Journal of Decorative and Propaganda Arts No. 17. (jugoslavenski tematski broj), Miami, Fl. 1990. (gost urednik)

Julije Knifer izdanje Galerije grada Zagreba, Zagreb, (monografija), 1990.

Reporterska fotografija u Hrvatskoj, 1920. - 1940. Zagreb, 1992.

Tošo Dabac, Zagreb, Naša Djeca Zagreb, (monografija u suradnji s Peterom Knappom) 1994.

Ivan Kožarić, Naprijed Zagreb, (monografija) 1996.

Kartografi, Zagreb 1997.-1998.

Enformel Ordana Petlevskog, monografska publikacija i izložba, Zagreb, 1999.

Fotografska slika, Zagreb, 2000.

Ante Kuduk, monografija, Zagreb 2000.

Nedovršene teme prošlog stoljeća, Meandar, Zagreb 2002.

U fokusu – ogledi o hrvatskoj fotografiji, Školska knjiga, Zagreb 2006.

Dubravko Budić – monografija, Edicija Sudac, zagreb 2006.

Ivo Čičin Mašansker – FOTOGRAFIJE (monografija), Koprivnica, 2008.

Nikša Antonini (monografija) Izdanje: Udruga Antonini, Zagreb, 2008.

Teme i motivi hrvatske fotografije, Meandar, Zagreb, 2016.

Ima više od 600 objavljenih studija, kritika i članaka u zemlji i inozemstvu (Austrija, Danska, SAD, Mađarska, Francuska, Meksiko, Holandija, Njemačka). Aktivno je sudjelovao na stručnim i znanstvenim skupovima (Švedska, Španjolska, Brazil, Poljska, Njemačka, Estonia, Mađarska,

Velika Britanija itd). Predavao je u Mađarskoj, Njemačkoj, Austriji, SAD. Brojni tekstovi direktno su vezani uz problematiku fotografije, muzejske struke i muzeje moderne/suvremene umjetnosti.

Autor je ili koautor slijedećih izložbi ili izložbenih projekata (izbor):

Braco Dimitrijević, Gorki Žuvela, Goran Trbuljak, Dalibor Martinis, Xerox, Mail Art, Imaginarni muzej I., II, III., Prvi Sajan naučne fantastike, Typoezija, Boris Bučan, Bauhaus, Devetsil, Total Design, Amsterdam, Peter Knapp, OHO, Lepenski Vir, Umjetnost Nove Gvineje, Europska umjetnost u kolekcijama hrvatskih muzeja, Avangardne tendencije u Hrvatskoj modernoj umjetnosti, Ken Friedman, Ivana Meller Tomljenović, Otto Antonini, Hrvatska grafika 1950.-1980., Venecijanski biennale i moderna umjetnost u Jugoslaviji 1895.-1988., Zentrum Zagreb, Duisburg, Tošo Dabac - photographer, in Zagreb, Bratislava, Ljubljana, Budimpešta, Paris, Zbirka "Benko Horvat", Reporterska fotografija u Hrvatskoj 1920.-1940., Damir Biočina, Hrvatski ratni foto-reporteri, Kartografi, - geognostičke projekcije za 21. st, Fluxus - Donacija Francesco Conz, Chen Zhen, Ghazel, Jimmie Durham, Enigma Objekta - Kolekcija Muzeja moderne umjetnosti Centra G. Pompidou, Helmut Newton, Kinetička umjetnost, itd. Također je organizirao godišnju Konferenciju Međunarodnog komiteta za muzeje moderne umjetnosti (ICOM-CIMAM) u Dubrovniku 1987. te sjednicu Izvršnog Odbora ICOM-CIMAM u Zagrebu 2001, i Međunarodnog savjeta za muzeje Srednje Europe (CEICOM) u Zagrebu 1999.

Živi u Samoboru.

Tomislav KOVAČIĆ (Zagreb, 1946.)

Fotograf i filmski snimatelj. U Fotoklub Zagreb dolazi 1965. a započinje sa izložbenom djelatnošću 1968. Pripada onoj sjajnoj novoj generaciji koja se pojavljuje u Fotoklubu Zagreb u 60-tim godinama prošlog stoljeća. Pažnju na svoj talenat skrenuo je fotografijama *Na ulici* (1969.) i *Djevojka s cvijetom* (1969.). Godine 1970. Tomislav Kovčić, na samom početku svoga fotografskog djelovanja osvaja zlatnu plaketu (prvu nagradu) u crno-bijeloj tehnici za fotografiju *Na ulici*. Skoro istovremeno osvaja srebrnu plaketu (drugu nagradu) na šestoj međunarodnoj izložbi *Čovjek i more* (1969.) u Zadru nakon čega prestaje dolaziti u Fotoklub Zagreb. Kada smo ga upitali zbog čega je prestao dolaziti, malo se zamislio i rekao ako je na samom početku svoje izložbene djelatnosti dobio takve dvije visoke nagrade da ne zna gdje da dalje izlaže? To je bio kraj njegove izložbene aktivnosti u Fotoklubu Zagreb.

Apsolvirao na ADU-u u Zagrebu. Za vrijeme studija početkom 70-tih godina na Akademiji dramske umjetnosti Tomislav Kovačić je bio demonstrator prof. Nikoli Tanhoferu i vodio je *Praktikum fotografije*. Naglo razvijajuća televizija od 70-ih je trebala veliki broj snimatelja. Mnogi su na nju došli tijekom studija i nisu formalno diplomirali, već su se razvijali u struci, a dio je promoviran u snimatelje nakon dužeg asistentskog staža. Toj grupaciji koja je formirana od sredine 70-tih do početka 90-tih godina pripada i Tomislav Kovačić. Na TVZ (Televizija Zagreb) od 1971. snima za sve programe (*Put u Hrvatsko zagorje*, *Četiri sudbine - jedna smrt*, *Juraj Plančić*, *TV pravopis*, *Kulturni krajolik*, *Zagonetni mit*, *Dan i noć*, *Rubato*, *Portret balerine - Irena Pasarić*, *Muka prijevških lavandijer*, *Oj Jezera, misto ukraj mora*, *Hodi duša*, *Kalvarija* i dr.). Stekao je zvanje direktora fotografije. Dobitnik je Nagrade Žarko Kaić HND-a 1996. godine.

Živi u Zagrebu.

Željko KRČADINAC (Zagreb, 1935.)

Po struci je profesor geografije. Bio je zaposlen kao komercijalist i propagandist u zrakoplovnim kompanijama. U tom poslu i kao turist posjetio je mnogo država na svim kontinentima (osim Antarktike). Od 2002. je u mirovini.

Fotografijom se počeo baviti još u gimnazijskim danima. Prvi tečaj crno-bijele fotografije položio je u FKZ 1954. godine, kada se učlanjuje u Fotoklub Zagreb i odmah dobiva prvu nagradu na prigodnoj izložbi fotoamatera – početnika te nekoliko nagrada na planinarskim i studentskim izložbama. Iako se nakon toga prestao natjecati na izložbama fotografija, ipak se cijelog života, više od 60 godina, nastavio pasionirano baviti fotografiranjem, u nekim razdobljima života i profesionalno kao dopunskim zanimanjem. Rezultat toga je više od 2000 njegovih objavljenih snimaka u fotomonografijama, privrednim pregledima i sajmovima, udžbenicima, atlasima, kalendarima, magazinima i turističkim publikacijama (vodičima, prospektima, turističkim revijama, razglednicama i sl.) te dvadesetak samostalnih izložbi industrijskih odnosno turističkih fotografija.

Navodimo samo neke najvažnije publikacije, u kojima su objavljivane njegove fotografije: monografije Zagreba (razni izdavači 1993., 1994., 1997., 2005.), *Tisućljetni Zagreb* (Škol. knjiga 1994.), *Lijepa naša Hrvatska* (izdanja 1994. i 2003.), *Otoci hrvatskog Jadrana* (1996.), *Eufrazijeva bazilika u Poreču* (1994.), *Zagrebačke ulice* (Naklada Zadro, 1995.), *Hrvatski leksikon* (1997.), *Hrvatski Jadran* (1999. i 2002.), *Monografija slikara Ljube Škrnjuga* (2002.), *Plitvička jezera* (razni izdavači 1998., 2003., 2005. i 2007.), *Zagreb danas -plan grada i vodič* (Mozaik knjiga 2007.), *Zrakoplovna luka Zagreb* -monografija povodom 50. godišnjice (2012.), *Hrvatski nacionalni parkovi* (Školska knjiga, 2005.), *Hrvatska enciklopedija* (LZH), *Enciklopedija hrvatske umjetnosti* (LZH), *Istarska enciklopedija* (LZH), *Hrvatska i Europa* (HAZU, 2000.), *Hrvatska* (VBZ, 2003.), *Istra* (1998. i 2007.), *Graditeljstvo u Hrvatskoj* (HAZU, 1992.), *Šibenik* (Turist. naklada, 2006.), *Crkve u Hrvatskoj* - vodič (ITD, 1996.) i niz drugih turističkih vodiča.

Opremio je svojim fotografijama nekoliko monografskih privrednih godišnjaka (Ingra, GP Tehnika, Ljubljanska banka). Brojne fotografije objavio je u nekoliko udžbenika geografije i atlasima raznih izdavača, od kojih osim školskih atlasa izdvajamo četiri: *Atlas Europe* (Leks. Z.H., 1997.), *Ilustrirani atlas Hrvatske* (Naklada Zadro, 2000.), a posebno *Satelitski atlas Hrvatske* (Gisdata 2001.) i *Veliki atlas Hrvatske* (Mozaik knjiga 2002.), svaki s više od 100 njegovih fotografija.

Željкове fotografije objavljivane su i u mnogim časopisima: *Zemljopis* (sada *Meridijani*), *Inflight* magazin Croatia airlinesa, *Matica*, *Modra lasta*, *15 dana*, *Euro City* i dr.

Posjeduje i bogatu arhivu geografsko-turističkih snimka iz Hrvatske i svijeta. Pretežno su to analogni kolor-diapozitivi, koje zadnjih godina proširuje i digitalnim snimkama.

Povratkom u Fotoklub Zagreb 2005. ponovno počinje aktivno i uspješno izlagati na domaćim i međunarodnim fotografskim salonima. Primljeno mu je 69 različitih fotografija, 165 puta, na 30 fotografskih salona pod pokroviteljstvom FIAP-a u 19 država svijeta. Dobio je dvadesetak nagrada i priznanja. Počasno fotografsko zvanje AFIAP dobio je 2011., a zvanje EFIAP (2013.). Dobitnik je i Plakete FKZ "Tošo Dabac" (2018.)

Iz cjelokupne njegove arhive zadnjih godina nastaje ciklus *Male priče – na pariće*. Autor je i jedinstvene konceptualne kolekcije fotografija snimanih s istog mjesta tijekom punih šest desetljeća, s balkona i prozora njegova stana, od kuda se pružaju vidici na glavnu zagrebačku ulicu Ilicu i panoramu Zagreba, koja je 2018.godine izdana kao monografija pod naslovom *Pogledi s mog prozora*.

Živi u Zagrebu.

Aljoša KRSTULović (Split, 1943.)

Poznati splitski fotograf. Po završetku srednje škole u Splitu polazio Višu turističku školu u Dubrovniku. Apsolvirao je kada je već bio dosta poznati fotograf, ali nije diplomirao. Njegov studij turizma, prekida ljubav prema fotografiji, kojoj posvećuje cijeli život.

Njegova umjetnička ličnost formira se u tipičnoj kulturnoj mediteranskoj klimi Splita, kulturnog središta toga dijela naše zemlje. Veliku podršku njegovu radu dobiti će od svoga oca (poput braće Brkan i njihova oca, a koji su bili njegov veliki uzor). Drugi veliki uzor bio mu je poznati splitski fotograf Ljubo Garbin. Također i rodbinske veze u Njemačkoj (tetak i tetka) doprinose njegovom fotografskom stvaralaštvu..

Fotografijom se bavi od 1958. Djeluje kao slobodni umjetnik. Član je Fotokluba Split od 1962. Aktivan je član i jedno je vrijeme vodio referadu izložbi u Fotoklubu. Od svih svojih kolega - aktivista u Fotoklubu Split održao je najviše fototečajeve za omladinu i građanstvo.

Njegov prvi nastup pada u godinu 1963. na X. Klupskoj izložbi Fotokluba Split. Od tada pa dalje aktivni je izlagač. Izlagao je na preko 270 izložbi u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja preko 20 različitih nagrada, od kojih se posebno ističu: Povelja Tehničke kulture Split-zahvalnica za dugogodišnji rad (2008.) i Povelja FK Zagreb *August Frajtić* za dugogodišnju suradnju (2012.). Održao je 20 samostalnih izložbi fotografije u Splitu (1981, 1996, 2000, 2003, 2009), Dubrovniku (1997, 2003) i Zagrebu (2003, 2006. s V. Šebrekom).

Odbacivši aktualne trendove, pravce i uobičajeni konvencionalni stil posvećuje se fotografiji izrazitih kontrasta, visokih estetskih vrijednosti i dominaciji detalja. Snima mrtve prirode (*Psiho*, 1964), more (*Tragovi mora*, 1965), portrete (*Nicolle*, 1968) te krajolike i prizore iz života, naglašujući likovna svojstva motiva. Zapažene su mu fotografike izrazitih kontrasta i sažetosti (*Čekajući Dänikena*, 1976; *Grafika X*, 1979). Snimao i na putovanjima (ciklus *Kina*, 1978).

Bavi se i reklamnom i turističkom fotografijom, turističkim plakatima i prospektima. Svoje fotografije objavljuje u brojnim katalogima te

knjigama i časopisima (*Češkoslovenska fotografie*, Prag 1965.)

Tijekom vremena radio je i na nekoliko monografija Splita (*Fotomonografija Fotokluba Split*. (Split 2004.), *Fotografija u Splitu 1859–1990*. (Duško Kečkemet, Split 2004.) a godine 1977. na monografiji Braća kao i na monografiji kipara Branka Deškovića.

Od 2006.- 2016. radio je u HNK u Splitu na dvije tematike baleta; *Žar ptice* i *Baletna snoviđenja*.

U 1960-ima i 1970-ima radi u crno-bijeloj tehnici, potom se okreće fotografiji u boji i tematski raznovrsnim ciklusima. Fotografijama odraza brodova na morskoj površini (*Odrizi*, 1979) i strukture stabla (*Zapisi u drvu*, 1980) približio seapstrakciji. Njegov ciklus *Maske lagune* (1996–2001) s venecijanskoga karnevala obilježavaju krupni plan, raskoš boje i svjetla te melankolični ugođaj, a *Lastovski poklad* (2003), *Splitska noć*. Od 2000. snima proslavu sv. Dujma.

Član je ULUPUH-a i HZSU od godine 1979. Dobitnik je nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za životno djelo (2005.). Predstavljen je u monografiji Majstori hrvatske fotografije (Fotoklub Zagreb i Matica hrvatska, Zagreb, 2006.).

Živi u Splitu.

Aleksandar KUKEC (Koprivnica, 1931. - Zagreb, 2021.)

Aleksander Kuček je rođen u umjetničkoj obitelji (otac Stjepan slikar i grafičar), što je zasigurno utjecalo na njegov životni put. Završio je Školu primijenjenih umjetnosti (1955.). Još za vrijeme školovanja (1955.) održao je svoju prvu samostalnu izložbu fotografije u izložbenom salonu Fotokluba Zagreb (20 radova), što je sa simpatijom bilo zabilježeno u Vjesniku tog vremena, uz konstataciju na kraju članka: „*da mladi autor na pragu svog razvitka obećaje mnogo*“.

Nakon završenog školovanja (fotografski dizajn) u Zagrebu dugogodišnji je nastavnik u Školi primijenjenih umjetnosti, fotografskom odjelu (1958.-1995.) sve do umirovljenja. Od 1968. bio je voditelj odjela fotografije. Jedno je vrijeme fotograf u MUO-u (od 1950. do 1951.). Član je Fotokluba Zagreb od 1952. Izložbenom aktivnošću bavi se intenzivno u 50-im i 60-im godinama, kada postiže vrijedne rezultate. Njegovi su interesi u fotografiji bili različiti, a posebno krajolici, portreti, zagrebačka arhitektura i etnografski motivi. Radi uglavnom u crno-bijeloj tehnici, kao i njegova cijela generacija, a rijeđe u boji.

U njemu omiljenoj maniri portretirao je mnoge osobe iz zagrebačkog kulturnog i umjetničkog života: (Kosta Angeli Radovani, Želimir Janež, Josip Poljan, Jure Labaš, Tonko Ninić, Đuro Griesbach, Nives Kavurić Kurtović, Miroslav Šutej i drugi). U cijeloj galeriji portreta, koje je snimio, posebno se svojom lirskom nježnošću ističu portreti Zlate Laure Mizner (1952.), njegove kolegice nastavnice na Školi primijenjene umjetnosti, Gabi Novak (1953.), Studija u bijelom (1953.) i Renata (1960.) a mnogo su bili izlagani portreti Ana (1954.), Portret No 1 (1954.), Zimski pejzaž (1955.) i Dobar dan tugo (1956.). Poznat je i njegov istraživački ciklus fotografske poetizacije kamena, kojim se ciklusom pod nazivom *Zapisi u kamenu* predstavio 1977. u Studiju Galerije Forum u Zagrebu, o kojoj su izložbi te godine pisali Željko Sabol i Josip Škunca.

U vremenu od 1955. do 1995. održao je dvadeset samostalnih izložbi fotografije (u Zagrebu, Bileći, Beogradu, Bolu, Škripu, Splitu, Supetru, San Francisku, a u mnogim gradovima i više puta). Objavio je i dvije fotomonografije otoka Brača, a njegove su fotografije objavljivane u mnogim knjigama i katalozima. Zbirke svojih negativa (portreti, umjetnička djela) darovao je Hrvatskom državnom arhivu, a zbirku negativa otoka Brača i njegovih stanovnika Etnografskom muzeju u Zagrebu.

Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2000.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Izlagao je relativno malo. Na blizu stotinu skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, na kojima je sudjelovao, ostvario je zapažen broj nagrada, ali se ubrzo potpuno posvećuje svome nastavničkom pozivu i odgoju novih mladih vrsnih fotografa. Po tome će ga pamtiti trideset i sedam generacije njegovih đaka.

Premda je izlagao relativno malo umjetnički doseg njegovih fotografija bio je takav da mu je (što nije bilo uobičajeno) Foto-savez Jugoslavije dodijelio 1958. godine počasno zvanje kandidata majstora fotografije, dok mu FIAP godine 1962. dodjeljuje počasno zvanje AFIAP. O Kučeku se mnogo pisalo i u sredstvima dnevnog tiska.

Ivančica PRIVORA KURTELA (Zagreb, 1953.)

Završila je Školu primijenjene umjetnosti 1973. a iste godine upisuje Akademiju likovne umjetnosti u Zagrebu. Diplomirala je 1978. na slikarskom odjelu u klasi Šime Perića. Karijeru nastavlja kao stručna suradnica za likovnu umjetnost u Centru za kulturu i film August Cesarec, a kasnije i kao dugogodišnja likovna urednica u Školskoj knjizi.

U Fotoklub Zagreb dolazi 1972. Kao članica Fotokluba Zagreb od 1972. do 1980. godine izlaže na domaćim i međunarodnim izložbama, gdje dobiva nekoliko značajnih nagrada. Kada je 1973. na inicijativu tadašnjeg predsjednika kluba Đure Griesbacha osnovana *Ženska sekcija* Privora se aktivno uključuje, ali nažalost samo od prve do četvrte izložba (1973. do 1976.), nakon čega više ne sudjeluje u toj sekciji. Na sebe je skrenula pažnju svojim studijama ženskog tijela, pri čemu je u pristupu tome u to vrijeme unijela nešto novo.
Živi u Zagrebu.

Damir KUŠEN
(Zagreb, 1963.)

(Počasno)

Obranio doktorat iz međunarodnih odnosa (PhD), na University of London, King's College London(2005.). Karijerni diplomat. Obnašao je i niz visokih diplomatskih dužnosti od kojih podvlačim: Veleposlanstvo RH u Londonu prvi tajnik, savjetnik, *dodatno zadužen i za Republiku Irsku* (1994.-1998.), Veleposlanstvo RH u Washingtonu, SAD; ministar savjetnik, zamjenik veleposlanika (2000.-2004.), pomoćnik ministra vanjskih poslova I. Političke uprave za EU, NATO i zemlje članice (2004. – 2006.), član Pregovaračkog tima za članstvo u EU za poglavlje Zajednička vanjska, sigurnosna i obrambena politika, te poglavlja Vanjski odnosi (2005. – 2007.), predsjednik Upravnog vijeća Instituta za međunarodne odnose, Zagreb (2004. – 2007.), veleposlanik u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova (2012.-2013.).

Službovao je u Londonu, Washingtonu, Helsinkiju i Canberi. Kao karijerni diplomat bio je veleposlanik u Finskoj i Estoniji, Australiji, Novom Zelandu, Južnoj Koreji.

Član je Fotokluba Zagreb od 2011. Poseban mu je interes putopisna fotografija te krajolici. Kao član Fotokluba Zagreb angažiran je na promociji hrvatske fotografije u svijetu. Izuzetne fotografije je snimio na Arktiku i u Sjevernoj Europi, koje je predstavljao na samostalnim izložbama. Sudjelovao je i na više grupnih izložbi u Hrvatskoj i Europi (Finskoj, Italiji i Švedskoj).

Mladen KUZMANOVIĆ
(Zagreb, 1940– Zagreb, 2001)

(Počasno)

Rođen je 20. rujna 1940. u Zagrebu. U rodnom je gradu maturirao i diplomirao hrvatski jezik i jugoslavenske književnosti kao jednopredmetnu grupu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta. Nakon završetka studija izabran je 1965. za znanstvenog asistenta na Katedri za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika. Višim znanstvenim asistentom postao je 1998., a docentom 2000. Magistrirao je 1982., a doktorirao 1996. s temama iz Krležine kajkavštine.

Gundulić, *Pjesni pokorne kralja Davida* (prvotisak: Rim, 1621, pretisak: Zagreb, 1990).

Kao gost predavao je na skandinavskim sveučilištima u Göteborgu, Stockholmu, Uppsali i Oslu.

Kajkavski segment Krležina opusa i poezija na nestandardnim pjesničkim idiomima (kajkavska i čakavska) središte su njegovih znanstvenih i stručnih interesa. On je prvi nakon poznate, gotovo kultne Pavićeve interpretacije kajkavskoga dijalektalnog pjesništva 20. stoljeća (Lykos, Zagreb, 1958) uredio *Antologiju novije kajkavske lirike* (Kaj, Zagreb, 1975) afirmirajući nova imena koja u vrijeme nastanka antologije nisu imala objavljenu zbirku pjesama. Sveučilišni profesor, kroatist i bibliofil Mladen Kuzmanović u hrvatskoj je književnoj znanosti ostao upamćen kao vrhunski poznavatelj kajkavskog segmenta Krležina opusa i hrvatske dijalektalne poezije, kao izvrstan urednik knjiga i časopisa. Istraživao je i afirmirao domete kajkavštine u književnim djelima, od

najstarijih do najnovijih autora. Kontinuirano se bavio istraživanjem Krležinih djela, posebice *Balada Petrice Kerempuha* (*Rječnik i komentar Balada Petrice Kerempuha*, 1972; *Kerempuhovo ishodište*, 1985; *Krleža u sjeni Terezije*, 1998). Uredio je i popratio pogovorom izdanja djela kajkavskih književnika, sastavio i uredio više kajkavskih antologija te priredio više knjiga pretisaka. O temi sudbine kajkavskog jezika sastavio je sa Ž. Mesarićem scenski kolaž *Gartlic kajkavski ili Reč je materina od đemanta sakega preštimanejša* (Kaj, 1974).

U Rječniku i komentaru *Balada Petrice Kerempuha* (Zagreb 1972), tumači kajkavski tekst *Balada štokavskim istoznačnicama*, ali istodobno sagledava to djelo unutar Krležina opusa. To je interpretacija mikrostrukture eksplikativnim elementima makro-sustava kojega je ona integralni dio. U završnoj redakciji rječnika surađivao je s Krležom.

U njegovoj Antologiji novije kajkavske lirike (Zagreb 1975), Krležin kajkavski pjesnički segment svakako je središnji dio izbora i mjera je cijeloga korpusa novije kajkavske poezije. U suradnji sa Ž. Mesarićem selekcionirao je tri stoljeća kajkavske književnosti i raznovrsnih neknjiževnih tekstova u scenično kazivanje »vu pet spelavanja« *Gartlic kajkavski ili Reč je materina od đemanta sakoga preštimanejša* (podnaslov preuzet iz prve knjige Krležinih *Zastava*) u kojem su Krležina kajkavska poezija i proza temeljni, nosivi sloj igre. *Gartlic kajkavski* prikazivan je u Dramskom kazalištu »Gavella« u sezoni 1973/74, snimljen je za televiziju, a 1976. objavljen je kao long-play ploča u izdanju »Jugotona« (LSY 63042).

U magistarskom radu, objavljen u zasebnoj knjizi (*Kerempuhovo ishodište*, Rijeka 1985) sintetizirao je višegodišnje bavljenje *Balada Petrice Kerempuha* ponudivši njihovu upotpunjenu interpretaciju. Polazi od hipoteze »da je cjelokupno Krležino djelo skladan sistem u kojem jedan znak neodoljivo upućuje na drugi a svi zajedno čine totalitet koji im tek daje pravi smisao i unutar kojeg žive kao u svom prirodnom prostoru«. (S. Lasić) Razumijevanje zbirke artikulira se, najprije, utvrđivanjem tematskih odn. povijesnih krugova koji povezuju često razdvojene segmente balada. Zatim se iz perspektive ukupne Krležiane interpretiraju pojedini tematski, jezični i stilski elementi kanconijera.

Jedan je od urednika ekskluzivnog izdanja *Balada* u kompletu *Kervave kronike glas* (Zagreb 1972), koji sadržava dvadeset grafika suvremenih hrvatskih i slovenskih slikara a objavljen je u samo 220 numeriranih primjeraka. Urednik je knjiga *Mladi Krleža* i njegovi kritičari (1914-1924), Zagreb 1987. i *Krležologija* ili povijest kritičke misli o Miroslavu Krleži, I-VI, Zagreb 1989-93. S. Lasića.

Bio je dugogodišnji najbolji voditelj Zagrebačke slavističke škole u njezinoj povijesti, hrvatskog seminara za strane kroatiste i slaviste, koji organizira Odsjek za kroatistiku zagrebačkog Filozofskog fakulteta, glavni urednik biblioteke pretisaka starih i rijetkih knjiga *Cymelia croatica*, koju je pokrenuo pri toj školi, te Zbornika Zagrebačke slavističke škole.

Radio je na pripremi pet izdanja iz ovog projekta: Ljudevit Gaj, *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja* (prvotisak: Budim, 1830, pretisak: Zagreb, 1983), Antun Mihanović, *Reč domovini od hasnovitosti pisanja vu domorodnom jeziku* (prvotisak: Beč, 1815, pretisak: Zagreb, 1985), *Glagoljska i ćiriljska tabla za đicu* (prvotisak: Tübingen, 1561, pretisak: Zagreb, 1986), Fran Kurelac, *Slova nad grobom Ljudevita Gaja* (prvotisak: Zagreb, 1872, pretisak: Zagreb, 1989), Ivan Gundulić, *Pjesni pokorne kralja Davida* (prvotisak: Rim, 1621, pretisak: Zagreb, 1990). Sudjelujući u pripremi pretiska *Danice horvatske, slavonske i dalmatinske / ilirske* (prvotisak: 1835–1849, pretisak: Liber, Zagreb, 1970–1972), istražio je i determinirao petnaestogodišnji korpus časopisa i napisao tekstološke pogovore za svih pet knjiga pretiska.

Surađivao je s Josipom Bratulićem i Stjepanom Damjanovićem u pripremi pretiska *Prve hrvatskoglagoljske početnice* (prvotisak: Venecija, 1527, pretisak: Grafički zavod Hrvatske i Školska knjiga, Zagreb, 1983).

Od prosinca 1998. do studenoga 2001. bio je glavnim i odgovornim urednikom *Vijenca*, novina Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost.

Kao glavni urednik «*Vijenca*» (br. 128/1999-br. 201/2001), napisao je Mladen Kuzmanović desetak sjajnih melankolično-nostalgичnih zapisa i crtica o osobama i starom, obrtničkom Zagrebu svojega djetinjstva, o obiteljskim navikama i kulturi svakodnevnoga života starih Agramera, o živim i pokojnim prijateljima. To su, zacijelo, ponajbolji autobiografski tekstovi objavljeni u hrvatskim novinama proteklih petnaestak godina. I ne samo to: napisao je Kuzmanović i nekoliko iznimno poticajnih članaka o knjigama, literaturi i Krleži, među kojima i onaj antologijski o kajkavskoj književnosti, napisan u povodu izlaska knjige *Bogomraki* Vladimira Malekovića.

Kao glavni urednik *Vijenca* prihvatio je i omogućio prijedlog Zdenka Kuzmića, i Vladka Lozića, godine 2000. pokretanja u *Vijencu*, velikog projekta objavljivanja pojedinih autora-fotografa iz *Zbirke hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb. Taj je projekt tekao kontinuirano, tijekom pet godina (2000.-2005.) i u njemu je slikom i tekstom obrađeno i objavljeno 111 autora (na temelju materijala iz tog projekta tiskana je 2006. u zajedničkom nakladništvu Matice Hrvatske i Fotokluba Zagreb knjiga *Majstori hrvatske fotografije*).

Zdenko KUZMIĆ
(Osijek, 1946.)

(Počasno)

U Osijeku je pohađao osnovnu školu, koju nakon preseljenja obitelji završava u Zagrebu. Nakon završene osnovne škole upisuje se u Školu za stručno obrazovanje kadrova gdje je izučio za KV kovinotokara. Odmah po završetku školovanja, godine 1964. zapošljava se u ŽTP radionici kao kovinotokar, gdje radi dva mjeseca. Nakon sporazumnog raskida zapošljava se u Tvornici parnih kotlova gdje je radio pet godina.

Godine 1969. nakon položenog prijemnog i kvalifikacijskog ispita na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, upisuje grupu predmeta Povijest umjetnosti i Češki jezik i književnost.

Neposredno pred diplomiranjem zapošljava se 1973. u Muzeju grada Zagreba kao preparator za metal, da bi nakon završenog studija stupio na mjesto kustosa pripravnika. U vrlo kratkom roku polaže stručni ispit, te stupa na radno mjesto kustosa. Iste godine, zahvaljujući objavljenim radovima, promoviran je u zvanje višeg kustosa. Godine 1978. izabran je za tajnika Muzejskog društva Zagreb, a iste godine za njegova predsjednika. Nakon toga na prijedlog Muzejskog društva izabran je za glavnog urednika *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*.

Godine 1979. natječe se za radno mjesto direktora Muzeja grada Zagreba, te navedenu funkciju obavlja punih dvanaest godina (tri mandata). Godine 1993. promoviran je u zvanje muzejskog savjetnika. U tom svojstvu radio je do umirovljenja u Muzeju grada Zagreba. Bio je voditelj i Memorije Miroslav i Bela Krleža, na Gvozdu 23, od njena otvaranja do umirovljenja. Pored osnovnih poslova u Muzeju grada Zagreba godinama se bavio i mnogim drugim stručnim, kao i volonterskim poslovima u Fotoklubu Zagreb i Hrvatskom fotosavezu (kao predsjednik). Bio je voditelj fotogalerije SPOT Fotokluba Zagreb i član (predsjednik) Umjetničkog savjeta kluba.

Autor je sljedećih knjiga: *Priča o gradu Zagrebu* (1990.), *Vladimir Horvat - zagrebački kroničar vremena* (1994.) i *Vladimir Guteša - prvi fotograf Muzeja grada Zagreba* (2003.). Koautor je knjige *Ulice Zagreba*. U Likovnoj enciklopediji obradio je deset hrvatskih fotografa. U stručnim časopisima, katalogima i novinama objavljuje preko tri stotine autorskih tekstova s područja struke, a ponajviše fotografije. U svom radu na polju fotografije održao je preko pedeset predavanja na raznim, uglavnom stručnim skupovima. Sudjeluje u radu četiri foto-radionice održane u organizaciji Hrvatskog fotosaveza. Na razne teme iz struke i fotografije autor je preko četrdeset radio emisija, za razne postaje, te barem isto toliko TV emisija. Ovdje posebno ističem autorski TV film *Zagrebačka*

fotografija u trajanju od 30 minuta za potrebe Školske televizije (režija Mira Wolf). Autor je CD-Roma *Zdenko Stržić-svjetla i sjene*.

U *Vijencu*, dvotjedniku za znanost i kulturu Matice Hrvatske objavio je i obradio preko 110 tekstova o autorima fotografima iz *Zbirke hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb (zajedno sa Vladkom Lozićem).

U nizu izložbi koje je realizirao posebno se ističu: *Vladimir Horvat- zagrebački kroničar vremena*, *Šime Radovčić-zagrebački novinar i fotoreporter* (opsežan katalog), *Vladimir Guteša prvi fotograf Muzeja grada Zagreba*, *Slike rata* (suradjući u Vojnom muzeju) *Zdenko Stržić, svjetla i sjene*, *Poplava u Zagrebu 1964.godine*, izložba fotografije Josipa Ušaja *Zagreb kakog ne volim* te izložba *Socijalistički realizam* iz *Zbirke hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb. Koautor je knjige *Almanah zagrebačke fotografije* (M.Grčević, N.Grčević, Z.Kuzmić, V.Lozić), (1978.) u zajedničkom izdanju Grafičkog zavoda Hrvatske i Fotokluba Zagreb. Također je koautor knjige-fotomonografije *Majstori hrvatske fotografije* - iz *Zbirke hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb (sa Vladkom Lozićem) u zajedničkom izdanju Matice hrvatske iz Zagreba i Fotokluba Zagreb (2006.). Koautor je i knjige-fotomonografije *Slike vremena* (sa Vladkom Lozićem i Vinkom Šebrekom) u izdanju Fotokluba Zagreb, (2009.).

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1986.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Živi u Zagrebu.

Gojko LAMBAŠA
(Šibenik, 1950.)

(Počasno)

U Šibeniku je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon završene srednje škole 1969. upisuje studij na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u grupi Povijest-filozofija. Nakon diplome u prosincu 1974. zapošljava se 1. veljače 1975. u Muzeju grada Šibenika, kao kustos suvremene povijesti za razdoblje između dva svjetska rata. Uz nekoliko samostalnih izložbenih projekata, sudjeluje u realizaciji stalnog muzejskog postava 1986., u kojem je priredio i prezentirao prošlost Šibenika između dva svjetska rata. Od 1990. godine radi na prikupljanju građe o Domovinskom ratu te izložbama vezanim uz ratna događanja na šibenskom području, s naglaskom na rujansku bitku 1991. godine.

Mjesto ravnatelja Muzeja grada Šibenika prihvatio je 1. veljače 1997. godine. Tijekom dvadeset godina rada na radnom mjestu ravnatelja Muzeja, uz brojne druge projekte i preko 200 povremenih izložbi, jedan od najznačajnijih projekata bila je realizacija stalnog muzejskog postava, koji je svečano otvoren 28. rujna 2012.

Jednako značajan projekt, koji je kao ravnatelj Muzeja grada Šibenika organizirao i vodio, bio je Međunarodni znanstveni skup *950. godina od prvog spomena Šibenika*, koji je održan u suradnji s HAZU (Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti) i Gradom Šibenikom, nakon kojeg je tiskan i Zbornik radova *Šibenik od prvog spomena*. Posebnu pažnju posvećivao je izdavačkoj djelatnosti Muzeja. U razdoblju od 2004. do 2009. godine bio je član Gradskog poglavarstva grada Šibenika, zadužen za kulturu.

U vremenu od 1998. pa do svoga umirovljenja nastavio je započetu suradnju sa Fotoklubom Zagreb na održavanju međunarodne izložbe fotografije u Muzeju Šibenika.

Živi u Šibeniku.

Dražen LAPIĆ (Zagreb, 1963.)

Nakon završene zagrebačke Škole primijenjene umjetnosti i dizajna na Odjelu fotografije, u klasi profesora Aleksandra Kukeca, započinje svoju karijeru profesionalnog fotografa. Suradujući na mnogim projektima vodećih marketinških agencija i s mnogim eminentnim hrvatskim tvrtkama (BBDO, Digitel, Proximity...) na projektima reklamnih kampanja, oglašavanja, kao i na projektima knjiga, monografija, kalendara i kataloga, ostvaruje san da mu profesionalna primjenjena i umjetnička fotografija bude životni poziv i izazov.

Tridesetogodišnja karijera i iskustvo omogućili su mu da se od 2002. počne sve više posvećivati umjetničkoj fotografiji izložbenog formata, stvarajući djela oku ugodne atmosfere pejzaža, interijera i portreta. Godine 1997. započeo je kontinuirani ciklus umjetničko-fotografskog projekta *Prirodna stvar*, kojim kroz vizure pejzažne fotografije istražuje retoriku prirodne stvari - stvari. Putujući prirodom, vučen snagom znatiželje i uživajući u čarima raznih lokacija, nekako se samo po sebi nametnulo da se fotografski zabilježe opažanja i razmišljanja o čudesnim ljepotama Hrvatske. Tako 2004. nastaje ideja za umjetnički projekt *Posebnosti okruženja*, deset umjetničkih fotomonografija i postava izložbi. Posljednjih godina posvećuje se umjetničkoj fotografiji s motivima pejzaža.

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1979. Održao je 13 samostalnih izložbi i izlagao na nizu grupnih izložbi, zatim na 32 izložbe raznih projekata i u 11 izdanja umjetničkih fotomonografija. Član je ULUPUH-a od 1986., a HZSU-a od 1990.

Zaposlen je u poslovnom tjedniku *Lider* kao urednik fotografije. Član je ULUPUH-a i HZSU-a. U Photo Art Gallery Batana u Rovinju 2013. godine održao je izložbu pod tematskim nazivom *Pozdrav s Paga*. predstavivši se tako kao luralica i istraživač krajolika. Krajolici nisu njegova jedina umjetnička tema, ali zauzimaju dobar dio njegova umjetničkog opusa. Živi u Zagrebu.

Ferdo LAVIČKA (Darugar, 1904. - Darugar, 1948.)

Po profesiji je bio tipograf, ali se mnogo bavio i fotografijom. Jedan je od osnivača Fotokluba Darugar (1937.). Ti prvi osnivači izrađivali su svoje fotografije u improviziranoj tamnoj komori u kući Ferde Lavičke.

Živio je nažalost kratko i umro od bolesti sa 44 godine života, tako da je od njega ostalo tek nekoliko originalnih fotografija, koje se danas nalaze uramljene u stanu njegova unuka. Međutim, rema malobrojnim sačuvanim fotografijama može se naslutiti da je bio u to vrijeme jedan od boljih izlagača. Na to upućuje i sačuvana diploma Fotokluba Sušak sa prve Nacionalne izložbe fotografije iz 1939. na kojoj je osvojio brončanu plaketu za fotografiju *Pod starim svodovima*.

Mario LENKOVIĆ
(Pula, 1948.)

Školovao se u Zagrebu, gdje je 1976. godine na Filozofskom fakultetu diplomirao sociologiju i etnologiju. Studirao je i povijest umjetnosti. Godine 1978. zaposlio se kao kustos u regionalnom Muzeju Brdovec (Zagrebačka županija). Dobitnik je stipendije švedske Vlade, te odlazi na višemjesečnu specijalizaciju u Švedsku iz domene muzeologije u Nordiska Museet u Stockholmu (1984. g.). Godine 1990. dobiva zvanje višeg kustosa, a 1995. godine zvanje muzejskog savjetnika. Bio je dugogodišnji ravnatelj regionalnog Muzeja Brdovec (do 2000. g.). Od 2001. godine do umirovljenja nalazio se na mjestu ravnatelja Galerije "Matija Skurijeni" u Zaprešiću. umirovljenja.

Član je Fotokluba Zagreb od 1975. godine, te se od tada intenzivno bavi izložbenom aktivnošću. Povezujući dvije djelatnosti, etnologiju i fotografiju, razvio je svoj osobit pristup, uzbudljive fotografije koje u svakom trenutku nadrastaju голу dokumentarnost i njegovu isključivost. Ponajčešće su to slike s motivima ruralnih prostora Brdovečkog prigorja i Hrvatskog zagorja, ili pak sadržajno vezane uz razna čovjekova zanimanja, a koja je otkrivao i bilježio prilikom svog etnološkog rada na terenu. Organizator je u našoj zemlji i niza samostalnih izložbi fotografije stranih autora iz Belgije, Holandije, Švedske i Austrije. te bio urednik i dizajner mnogobrojnih kataloga, plakata, pozivnica i razglednica.

Održao je 24 samostalne izložbe fotografije u zemlji i 3 u inozemstvu (Graz i Kittsee u Austriji, te Zaragoza u Španjolskoj). Prva samostalna izložba u Zagrebu bila je u Etnografskom muzeju u Zagrebu na temu Istre. Izložba fotografije na temu Hrvatsko Zagorje bila je predstavljena 1983. g. u Galerie Sociedad Fotografica de Zaragoza, u gradu Zaragoza, Španjolska. U Gradskom muzeju Bjelovar istoimena kolekcija bila je prezentirana 1986. godine sa 30 radova. Djela mu se nalaze u mnogim kolekcijama, a posebno priznanje je dobio za radove iz istoimenog ciklusa (četiri fotografije) koji se nalaze u kolekciji Fotografskog muzeja (Fotografiska Museet) u Stockholmu u Švedskoj.

Prvo međunarodno izlaganje na kojem je sudjelovao bilo je 1976. godine u Portugalu, povodom stogodišnjice fotografije Portugala, gdje je dobio medalju. U Belgiji, u gradu Mechelen, dobio je Zlatnu medalju grada Mechelena za kolekciju fotografija grafika s temom Istre. U Italiji je dobitnik prve nagrade Trofeo la Bitta d'oro za kolekciju fotografija. U Belgiji je dobio prvu nagradu i zlatnu medalju grada Ipera za fotografije u boji (u kolor dija pozitivu). U Portugalu, u gradu Silves-u također je dobio nagrade i medalje RACAL fotografije u boji (za kolor dija pozitiv). Veliki broj priznanja kao i nagrada, te medalja dobiva i u Hrvatskoj. Predgovore njegovim katalogima pisali su poznati likovni kritičari (J. Depolo., V. Maleković, Z. Kuzmić, M. Tonković, Josip Škunca itd.).

Izlagao je na preko 300 izložbi fotografija u zemlji i inozemstvu. Za svoje dugogodišnje bavljenje umjetničkom fotografijom dobio je niz priznanja u zemlji i inozemstvu, te su mu mnoge fotografije kao rezultat toga rada objavljivane u muzejskim publikacijama, a većinu njih osobno je dizajnirao. Od početka svog rada bavi se istraživanjem samoukih, izvornih, naivnih kipara, kao i umjetnošću fantastike na području naivnog slikarstva.

Osim sa izložbenom djelatnošću Lenković se bavi i istraživanjem povijesti fotografije i fotografske muzeologije. Godine 1984. završio je projekt *Nadrealno i fantastično u hrvatskoj fotografiji*, koji na žalost nije nikada objavljen u cjelini već samo u određenim segmentima. Dobitnik je *Zlatne značke* Fotokluba Zagreb (1985. g.) i *Povelje August Frajtić* (2012.). Organizator je mnogobrojnih izložbi. Publikacija *Samouki kipari* rezultat je višegodišnjega terenskog istraživanja provedenoga u zaprešićkoj regiji. U publikaciji autor povlači paralelu sa sličnom građom u Sloveniji (1985.). Autor je studijske izložbe *Tradicionalna sakralna skulptura iz Hrvatske (Križni put)* koja je održana u

Etnografskome muzeju Schloss Kittsee, Austrija. Tu izložbu prati dvojezična publikacija na njemačkome i hrvatskom jeziku (1990.).

Objavljuje dvojezičnu monografiju *Samouki kipari otoka Brača*, koja je rezultat terenskog istraživanja samoukih naivnih kipara u mjestima širom otoka Brača. Istraživanje je obuhvatilo nepoznate likovne stvaratelje i samouke kipare, a provodi ga u većini mjesta na otoku, te u bračkim crkvenim zbirkama i dokumentima (1992.).

Od 1992. do 1995. obavlja istraživanja na području Turopolja, te u Muzeju Turopolja organizira samostalnu izložbu *Joža Sveti – Josip Markuz* (1993.) o zaboravljenom samoukom naivnom kiparu. Objavljuje dva kataloga i o samoukim naivnim kiparima Josipu Cerinskom i Antonu Fridlu. Urednik je publikacije Milka Kobešćak: *Crtice iz života Matije Skurjenija*, (1998. g.). Urednik je i autor publikacije *Muzej Matija Skurjeni*, vodiča stalnog postava muzeja. Osim tekstova Vladimira Malekovića, u publikaciji su i njegovi tekstovi (2003.). Urednik je i autor publikacije tj. likovne monografije *Skurjeni – Crteži*. Knjiga je rezultat opsežnog istraživanja crtačkog opusa Matije Skurjenija, od Skurjenijevih početaka do njegovih posljednjih slikarskih radova (objavljena je 2005.).

Oganizator je izložbe *Freske Milana Generalića* i likovni urednik kataloga *Milan Generalić*, te urednik likovne monografije *Milan Generalić*, objavljene u izdanju Muzeja grada Koprivnice i Muzeja Matija Skurjeni (2008.). Iste godine u Muzeju „Matija Skurjeni“ organizator je izložbe i likovni urednik monografije *Ban Josip Jelačić – Iz zbirke dr. Damira Kovača*.

Autor je i organizator izložbe *Rajski vrt – likovni prikazi Adama i Eve u hrvatskoj naivnoj umjetnosti*. Urednik je monografije i likovni urednik istoimene publikacije koja je pratila izložbu, te je autor i fotografija portreta umjetnika u toj publikaciji (objavljena 2010.).

Autor je likovne monografije *San i java – fantastični svijet Matije Skurjenija*, u kojoj je autor tekstova, kao i likovni urednik (2010.).

Bio je urednik istraživanja koje je pratila likovna monografija *Samouki kipari zagrebačke županije*, u kojoj je autor tekstova i fotografija (2012.-2013.).

Živi u Zagrebu.

Geza LENNERT
(Budimpešta, 1952.)

(Počasno)

Majstor umjetničke fotografije FSJ i FSS, fotoreporter i novinar.. Otac Antal, porjeklom iz Doroslova, nakon boravka u Budimpešti, 1957. godine se sa porodicom nastanio u Novom Sadu. Tu je Geza završio osnovnu i srednju kemijsko-tehnološku školu (1971.) i izučio fotografski zanat (1977.). U Zrenjaninu je diplomirao na Višoj tehničkoj školi (1978.) u zvanju inženjer-tehnolog.

Kao samostalni fotograf, novinski fotograf i novinar radio je gotovo tridesetak godina. Bio je asistent snimatelja u Televiziji Novi Sad (1979. – 1981.),

Prvo radno mesto bilo mu je u elektronskom računarskom centru novosadskog PTT-a, a potom je kao samostalni novinar-fotoreporter sarađivao u Mađar sou (Magyar Szó), Večernjim novostima, Glasu omladine, Kepeš ifjušagu (Képesifjúság) i drugim listovima. Član redakcije dječjeg nedeljnika na mađarskom jeziku Jó Pajtás (Dobar drug) postao je 1980. Kada se list 1994. našao u krizi, osnovao je s kolegama privatnu firmu Amicus - Jó Pajtás d.o.o., u kojoj je od 1996. do 2007. godine obavljao dužnost direktora, a od 2001. do 2007. i glavnog urednika.

Nakon reorganizacije 2007. postao je odgovorni urednik u okviru velike novinske kuće Magyar Szó Kft, i sa te funkcije otišao u penziju 2013.

Umjetničkom fotografijom bavi se od 1968., a svoje uratke izlaže već od 1971. godine. Izlagao je od 1971. na pedesetak samostalnih i preko 500 kolektivnih izložbi u 25 zemalja svijeta, na kojima je osvojio veliki broj nagrada.

U Foto- kino klubu Branko Bajić u Novom Sadu od 1968. godine uspješno se bavi umjetničkom fotografijom. Sa nepunih 27 godina postao je najmlađi autor u zemlji sa najvišim zvanjem u Foto savezu Jugoslavije: majstor umetničke fotografije (1979.) i zvanjem AFIAP. Član je UPIVIV-a od 1978. Jedini je trostruki osvajač trofeja "Zlatno oko" (1976., 1978. i 1980.). Zvanje EFIAP dobija 2004. Zaslužnije član Foto-kino kluba Branko Bajić te počasni član Foto kluba Osijek i Club fotografic Nufarul iz Oradee (Rumunija). Dobitnik je prestižne nagrade Tošo Dabac. Prvi je od novosadskih fotoreportera koristio digitalni fotoaparati i kompjutersku obradu fotografija za potrebe listova za koje je radio. Afirmirao se i kao podvodni snimatelj. Snimio je veliki broj atraktivnih podvodnih fotografija, za koje je dobio mnogobrojna priznanja na izložbama kod nas i u svijetu, a pažnju javnosti i stručnjaka na sebe skrenuo je i majstorskim akt-fotografijama.

Dugogodišnji član predsjedništva Foto-kino kluba Branko Bajić iz Novog Sada i Foto saveza Jugoslavije, a nakon raspada bivše države postaje član Umjetničkog savjeta Foto saveza Srbije i Fotokino i video saveza Vojvodine. Kao ugledan fotografski umjetnik, svoja iskustva prenosi na mlađe izvanredno koncipiranim predavanjima i znalačkim instrukcijama. Rado je viđen i kao član žirija ili pak kao selektor mnogobrojnih izložaba fotografija u zemlji i inozemstvu. Nagrađivan je brojnim (više od stotinu) nagradama i priznanjima.

U Fotoklubu Zagreb izlagao je 1983. a Nagradu Tošo Dabac dobio je 1991. Organizirao je u Vojvodini i Novom Sadu izložbe Fotokluba Zagreb i njegovih članova. Živi u Sremskoj Kamenici (Srbija).

Krunoslav LISAC (Zagreb, 1963.)

Vrlo rano u mladim danima postaje član Fotokluba Zagreb, da bi se ozbiljnije počeo baviti fotografijom tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Već u to doba surađuje u poznatom časopisu *Polet*. Fotografija mu postaje ne samo ljubav, nego hobi i posao. U Fotoklub Zagreb učlanio se 2003. godine.

Održao je nekoliko samostalnih izložbi: *Pejzaži i virtualni pejzaži* u Galeriji Fotokluba Zagreb (2003.) i u Galeriji Fotokluba Vinkovci (2004); *Pejzaži* u FotoArt galeriji Fotokluba Osijek (2004.) *Hrvatski pejzaži* u izložbenom prostoru Gradskog ureda za kulturu u Zagrebu (2007.) i *Jesenski pejzaži* u Izložbenom prostoru Gradskog ureda za kulturu u Zagrebu (2009). Sudjelovao je na više natječajnih izložbi, gdje je dobio više nagrada. Među značajnije nagrade ubrajaju se: Srebrna plaketa Fotokluba Zagreb za kolekciju na *30. Zagreb salonu* (2004.) i Pohvala FIAP-a za kolekciju na *32. Zagreb salonu* (2008.) godine. Opus mu je zapravo širi i raznolik i obuhvaća studijsku fotografiju, apstraktnu fotografiju i mrtvu prirodu, ali najviše pozornosti posvećuje fotografiranju pejzaža.

Njegov fotograski credo mogao bi se svesti na sljedeća razmišljanja: *Ljudi uglavnom bolje pamte ružno od lijepog, ali ja tražim i snimam samo ljepotu. U mom stvaranju, priroda mi je najčešća inspiracija. Kad vidim bačenu olupinu nekog automobila, zaobiđem je, da mi ne ulazi u kadar. U tom smislu, moja pejzažna fotografija je prividno neka vrsta prijekare. Prikazuje svijet ljepšim nego što stvarno jest. Ali, ona zapravo prikazuje svijet kakav bi mogao biti, da ljudi samo malo više obraćaju pažnju na ljepotu koja ih okružuje."*

U zadnjih nekoliko godina bavi se i astrofotografijom. Radove objavljuje na vlastitoj web stranici www.foto-galerija.com.

Živi u Zagrebu.

Daniel LOVRIĆ (Zagreb, 1979.)

Doktor medicine, specialist kardiolog. Član Fotokluba Zagreb od 2009. Visoko je obrazovanje stekao na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojem je diplomirao 2003.

Fotografijom se prvi puta počinje baviti amaterski krajem 2009. kada pohađa tečajeve Fotokluba Zagreb. Osim u Fotoklubu Zagreb, edukaciju stječe i kao sudionik seminara Fotosofija 5 pod vodstvom Damira Hoyke.

Posebni interes vidi u području konceptualne fotografije, portreta i fotomanipulacije. Prvi puta izlaže na skupnim izložbama *Fotonaut 1* i *Fotonaut 2* (2010.). Na 33. *Zagreb salonu* osvaja prvu nagradu-zlatnu plaketu Fotokluba Zagreb (2010.). Također je osvojio i prvu nagradu te pohvalu na natječaju *Zagreb i Zagrepčani* (2011.) te pohvalu na natječaju *Najkolekcija Fotokluba Zagreb* (2010.).

Ubrzo, zbog osobnih životnih razloga napušta na duži period Zagreb, pa tako i Fotoklub Zagreb.

Živi u Zagrebu.

Damir LOVRINČEVIĆ (Osijek, 1956.)

U rodnom gradu završava studije ekonomskih nauka te diplomira na Ekonomskom fakultetu. Fotografijom se bavi od 1973. godine kao član Fotokluba Osijek.

Polovinom 70-ih Lovrinčević se pojavljuje u našoj izložbenoj fotografiji sa interesantnim ciklusom nadrealne fotografije (*Odlazak na plažu, Zakopana, Garnirana, U sjeni, Ruke, Sa lijeva, U centru*). Svoje nadrealne fotografije ostvaruje sa lutkama. Pažljivo bira svoje likove-lutke, koje potom s puno razumijevanja obrađuje i portretira, smještajući ih u prostore nadrealnog ugođaja i atmosfere stvorenu maštom.

(U Osijeku će se uz njega pojaviti i Zoran Makarović i Marin Topić koji su, između ostalog, radili nadrealne fotografije, pa bi se moglo govoriti o osječkoj nadrealnoj školi fotografije, na što još nitko nije skrenuo pažnju.) ?

Od 1977. pa do 1979. Lovrinčević je bio najuspješniji izlagač u državi. Tijekom izložbene karijere izlagao je na preko 210 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja oko 60 različitih nagrada.

Za njegov rad Fotosavez Hrvatske dodjeljuje mu zvanje fotoamatera prve klase. Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije.

Za vrijeme Domovinskog rata cijelo je vrijeme bio član Kriznog štaba pri Osječko-Baranjskoj županiji. No to ga nije spriječilo da već od godine 1990., u četiri navrata, redovno izlaže svoje radove na Bialu Slavonaca.

Od godine 1999. sav se predaje istraživanjima u digitalnoj fotografiji, kao logičnom nastavku prethodnoga rada. Digitalne fotografije izrađuje u većim formatima. I u takvim uvjetima nastavlja se nadrealnom fotografijom (*Zima, Akt No1-1999., Akt No2,2000, Trava-2001., Lopoči-2002.*).

Živi u Osijeku.

Vladko LOZIĆ (Bosanska Gradiška, 1933.)

Diplomirani inženjer elektrotehnike i magistar tehničkih znanosti rođen je godine 1933. u Bosanskoj Gradiški u Bosni i Hercegovini.

Kao član Fotokluba Zagreb izlaže svoje radove od godine 1957. pa do konca osamdesetih godina. U tom razdoblju izlagao je na oko 350 natječajnih izložbi fotografije, kako u zemlji tako i u inozemstvu, od čega su oko 70 međunarodnih. Za svoju izlagačku aktivnost osvojio je 58 raznih nagrada i priznanja (pohvale, plakete, diplome).

U vremenu od godine 1963. do danas održao je 60 samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Austrija, Bosna i Hercegovina, Italija, Mađarska, Rumunjska, Slovenija, Srbija).

Kolekcije njegovih radova se čuvaju u Zbirci hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb, u Muzeju grada Šibenika, u Narodnom muzeju Zadra i Muzeju Rijeke.

Godine 1974. Fotosavez Jugoslavije (FSJ) dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ). Od godine 1975. nosilac je počasnog zvanja AFIAP koje mu je dodjelila međunarodna federacija za fotografsku umjetnost (FIAP). Godine 1977. Fotosavez Jugoslavije (FSJ) dodjeljuje mu počasno zvanje majstora fotografije (MFFSJ).

Za svoj dugogodišnji organizacioni rad u Fotoklubu Zagreb, Narodnoj tehnici Hrvatske i u Fotosavezu Hrvatske dobiva niz priznanja od kojih su najznačajniji: orden rada sa srebrnim vjencem (1977.), počasno zvanje ES FIAP Međunarodne federacije za fotografsku umjetnost (1979.), plaketa Tošo Dabac (1980.) te počasno zvanje Hon. AAFR Rumunjskog fotografskog saveza (1983.).

U razdoblju od godine 1967. pa do godine 1983. obnaša dužnost tajnika Fotokluba Zagreb.

Koncem 80-ih godina opet je član Upravnog odbora Fotokluba Zagreb. Od godine 1997. ponovo obnaša dužnost tajnika Kluba na kojoj se nalazi do 2015.

Kao tajnik kluba godine 1968. obnavlja održavanje Međunarodne izložba fotografije *Zagreb salon*. Tijekom mnogih godina, kao tajnik kluba, namjerno stojeći u sjeni, ne ističući se i ne namećući svoje likovne i ostale nazore, budno prati i potiče sva klupska događanja. Na taj način ugradio je sebe u niz generacija i njihovih uspjeha.

U časopisu *Fotorevija* Fotosaveza Jugoslavije, i u časopisu *Tehnička kultura* Hrvatske zajednice tehničke kulture kao i u dnevnom tisku objavljuje niz radova vezanih uz svoja istraživanja fotografskih prilika u Hrvatskoj.

Koautor je knjige *Zagrebačka fotografija* (autori mr.sc. Nada Grčević, mr.sc Mladen Grčević, prof. Zdenkmo Kuzmić i mr.sc. Vladko Lozić) u zajedničkom izdanju Fotokluba Zagreb i Grafičkog zavoda Hrvatske (1978.).

Svojim radom *Amaterska fotografija u Hrvatskoj 40-ih i 50-ih godina* sudjeluje u *Zborniku radova Muzeja za umjetnost i obrt* uz izložbu *Fotografija u Hrvatskoj, 1848-1951*.

Godine 2000. objavljuje knjigu *Fotoklub Zagreb, 1892.-1992., prilozi za povjesnicu*, u izdanju Fotokluba Zagreb, u kojoj sintetizira svoj dugogodišnji istraživački rad povjesti toga Kluba.

Godine 2003. objavljuje knjigu *Fotoamaterski pokret u Hrvatskoj*, u izdanju Fotokluba Zagreb, u kojoj analizira taj pokret od njegova nastanka (1892.) do konca 20-og stoljeća.

Koautor je knjige-fotomonografije *Majstori hrvatske fotografije* - iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb (sa prof. Zdenkom Kuzmićem) u zajedničkom izdanju Matice hrvatske iz Zagreba i Fotokluba Zagreb (2006.). Knjiga je izborom žirija uvrštena u kategoriju najljepših hrvatskih knjiga, u skupini likovnih monografija za godinu 2005/2006. Izlagana je na Sajmu knjiga u Frankfurtu u vremenu od 4. do 8. 10.06. i na Leipziškom sajmu u vremenu od 22.03. do 25.03.07. godine nakon čega ostaje u trajnom vlasništvu Njemačkog muzeja knjige i tiskarstva.

Koautor je knjige-fotomonografije *Slike vremena* (sa prof. Zdenkom Kuzmićem i Vinkom Šebrekom) tiskane 2008. godine u povodu 115-e obljetnice Fotokluba Zagreb.

Koautor je prigodnog kataloga i izložbe *Socijalistički realizam u Hrvatskoj fotografiji* (2006.) (sa prof. Zdenkom Kuzmićem) održane u Muzeju grada Zagreba.

Godine 2009. objavljuje knjigu *115 godina Fotokluba Zagreb* u izdanju Fotokluba Zagreb.

Godine 2010. objavljuje knjigu *Stoljeće promidžbe fotografije* u povodu sto godina Zagreb salona, međunarodne izložbe fotografije.

Godine 2013. objavljuje knjigu *U susret vremenu*, fotomonografija posvećena novoj sjajnoj generaciji autorica i autora Fotokluba Zagreb iz 21. stoljeća.

Godine 2016. objavljuje knjigu *Hrvatski fotoamaterski pokret*, posvećen 125. godišnjici Fotokluba Zagreb i organiziranog fotoamaterskog pokreta u Hrvatskoj (1892.- 2017.), vlastita naklada autora, Intergrafika TTŽ d.o.o, Zagreb, 2016.

Godine 2017. objavljuje knjigu *Hrvatski fotoamaterski pokret*, drugo ponovljeno, *on line* elektroničko izdanje, vlastita naklada autora, Zagreb, 2017.

Godine 2020. objavljuje knjigu *125 godina Fotokluba Zagreb*, posvećenu 125. godinu Fotokluba Zagreb, *on line* elektroničko izdanje, vlastita naklada autora, Zagreb, 2020.

Svestan potrebe spašavanja od zaborava radova preminulih hrvatskih fotografa osniva Zbirku hrvatske fotografije, u kojoj se danas nalazi oko 10.000 fotografija od preko 400 autora u vremenu od 30-ih godina prošlog stoljeća do današnjih dana (1970.). U svrhu zaštite Zbirke od strame Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine donijeto je Rješenje kojim je Zbirka upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske u svojstvu kulturnog dobra, pod registarskim brojem P-200 (2005.).

Godine 2000. pokreće u *Vijencu*, časopisu za kulturu, znanost i umjetnost Matice hrvatske, veliki projekt objavljivanja pojedinih autora-fotografa iz *Zbirke hrvatske fotografije* Fotokluba Zagreb. Taj je projekt tekao kontinuirano, tijekom pet godina (2000. - 2004.) i u njemu je slikom i tekstom obrađeno i objavljeno 111 autora.

Svoje radove objavljivao je i u časopisu *Informatica museologica* Muzejskog dokumentacijskog centra u Zagrebu: *Zbirka hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb* (2000.), *Zagrebačka škola fotografije* (2011.) i *Socrealizam u hrvatskoj fotografiji* (2013.).

Godine 2010. poklanja Fotoklubu Zagreb svoju vrijednu zbirku kataloga, pa se na taj način u Fotoklubu Zagreb danas nalazi, vjerojatno, najveća zbirka kataloga sa fotografskih izložbi u našoj zemlji.

Zaslужni je član Fotokluba Zagreb (1964.), Narodne tehnike Hrvatske (1971.) i Fotokluba Rovinj (1990.), Fotokluba Osijek i Fotokluba Rijeka (2015.).

Nositelj je nagrade tehničke kulture grada Zagreba, statue Zlatna krila, koju je dodjeljivala Narodna tehnika Zagreba (1971.) kao i nagrade Narodne tehnike Hrvatske za godinu 1991.

Godine 2004. dobitnik je nagrade *Dr. Oton Kučera* za životno djelo Zagrebačke zajednice tehničke kulture za trajan doprinos u promicanju tehničke kulture.

Povodom 60. obljetnice Hrvatske zajednice tehničke kulture dobitnik je *Povelje* za dugogodišnji izniman doprinos razvitku i promicanju tehničke kulture u Hrvatskoj (2006.).

Dobitnik je Državne nagrade *Faust Vrančić* za godinu 2007. za izuzetni, 50-godišnji, aktivni doprinos afirmaciji hrvatske umjetničke fotografije i fotografske kulture u Fotoklubu Zagreb, Hrvatskom fotosavezu i organizacijama tehničke kulture Grada Zagreba.

Dobitnik je *Povelje za životno djelo* Hrvatske zajednice tehničke kulture za izniman i trajan doprinos razvitku i promicanju tehničke kulture (2013.).

Živi u Zagrebu.

Šime LUGAROV (Zagreb, 1980.)

Dokumentarni fotograf, zrakoplovni tehničar. Član Fotokluba Zagreb od 2008. Fotografijom se aktivno bavi zadnjih četrnaest godina. Izlagao je na više natječajnih izložbi i osvojio više nagrada. Fotografije redovito objavljuje u tiskanim i elektroničkim medijima. Stalni je suradnik Croatia Airlinesa, pivovare Varionica i Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama.

Najviše ga privlači dokumentarna i reportažna fotografija. Fotografije objavljuje u više časopisa. Fotografirao je i za Turističku zajednicu Tivta u Crnoj Gori. Samostalnu izložbu fotografije održao je 2011. godine u Galeriji Fotokluba Zagreb.

Ukupno je imao četiri samostalne izložbe: *Fotografije* (Gornja Lastva, Crna Gora, 2008), *Ciklus-Gornja Lastva*, Crna Gora (2010.), *Tokyo Taxi* - FK Zagreb, (2011.) i *Croatia in 60 seconds* (Melbourne, Australija (2011.).

Živi u Zagrebu.

Stephan LUPINO (Varaždin, 1952.)

(Počasno)

Rođen je kao Ivan Lepen. Djetinjstvo je proveo u Varaždinu. Prijatelji iz djetinjstva ga zovu Pepa. Osnovnu i srednju školu je završio u Varaždinu. Kao mladić bio je pravi zaljubljenik u sport, a bavio se prvo hrvanjem, pa kajakom na divljim vodama, a u spustu je bio juniorski prvak Jugoslavije. Potom se od svoje 16. godine bavio karateom i kao dvadesetogodišnjak 1972. postao neslužbeni svjetski prvak u Nambu Sankukaj stilu. na Svjetskom prvenstvu u Parizu.

U želji da istraži život u svjetskim metropolama, 1975. odlazi u Rim u kojem osniva karate klub i radi kao tjelehter poznatim osobama. U Londonu je 1978. studirao engleski jezik, a krajem 1979. odlazi u New York gdje je studira umjetnost na konzervatoriju glume kod Stelle Adler. Kratko vrijeme bio je model i naposljetku proslavio se snimajući noćni život New Yorka, stvarajući vrhunske umjetničke fotografije.

U New Yorku počinje raditi kao model u modnoj industriji, i pozirajući ispred fotografkinje Deborah Turbeville. Ubrzo je počeo i sam fotografirati, a njegov talent je prepoznala urednica poznatog časopisa *Details* za koji su tada još radili slavni fotografi Bruce Weber i Olivier Toscani. Lupino je za *Details* pratio i snimao njujoršku umjetničku i noćnu scenu u razdoblju od 1983. do 1991., te sebi priskrbio nadimak "kralj noćnog života". Snimao je za najprestižnije modne i umjetničke časopise, a u Hrvatskoj je objavljivao fotografije u *Startu* i *Globusu*. Ispred njegovog objektiva našle su se mnoge domaće estradne umjetnice poput Ivane Banfić, Ene i Mie Begović,

Vanne, Indire i druge, kao i mnogi svjetski poznati glazbenici poput Billy Idola i Madonne. Njegovi radovi postaju prepoznatljivi svugdje u svijetu. Na promociji njegove knjige *World* nazočili su Christopher Walken, Frank Zappa, Mick Jagger i mnogi drugi. Za potrebe kalendara, fotomonografija i albuma fotografirao je mnoge ljepotice, glazbenike, vinare, razne portrete pa čak i gole muškarce.

Svoju prvu veliku izložbu fotografija u Zagrebu imao je 1985. Izlagao je u mnogim svjetskim i domaćim galerijama i muzejima, u New Yorku, Parizu, Londonu, Münchenu, Milanu, Pragu, Varaždinu, Splitu, Sarajevu, Beogradu, Ptuju, Melbourneu, Bremenu, pa čak i u Tokiu. Godine 1994. pokreće i uređuje magazin *Kult*.

Posljednjih godina u fokusu mu je izrada skulptura od bronce i metala, autorski umjetnički namještaj i slikarstvo. Napravio je oko 500 radova, a motiva mu ne nedostaje. Većina njegovih radova ima sakralne ili apokaliptične motive. Velebna skulptura *Fire Woman* postala je zaštitni znak galerije i luksuznog trgovačkog centra Domenico Vacca. Ta skulptura je procijenjena na 200.000 američkih dolara ali je nije htio prodati jer je uz mnoga svoja djela suviše vezan.

Poznate su mu i kataklizmičke skulpture poput *Industrijsko čudovište*, *Čovjek od željeza*, *Hodač po Mjesecu*, *Plesač*, *Lovac*, *Venera* i ostale. Lupinove skulpture i golema platna izložena su ili se tek planiraju izložiti na izložbama u galerijama i muzejima diljem Europe i svijeta, a reportaže o njima objavljuju svi svjetski mediji. Pripremao je i humanitarne izložbe poput izložbe sa 30 križeva i fotografije bolesne djece u jednom samostanu pokraj Münchena.

Početkom 90-ih Lupino se odlučio vratiti u Hrvatsku i rasprodao je svu svoju američku imovinu, te novac uložio na burzu. Postao je milijunaš, no nakon terorističkog napada na WTC njujorška burza je skrahirala i Lupino je izgubio 1,2 milijuna američkih dolara. Tada je shvatio da mu novac u životu ne znači mnogo i posvećuje se projektima koji imaju dušu i nose u sebi pravu životnu vrijednost davanja i suosjećanja za druge. Projekt *Moji anđeli* (2003.), u kojem su mu modeli postala djeca s posebnim potrebama, uljepšao mu je život. Izložbom njihovih portreta obišao je cijelu Hrvatsku i prikupljao pomoć kako bi toj djeci olakšao svakodnevicu. Također, pomagao je i skupljao donacije za bolesnu djecu od malignih bolesti u Klaićevoj bolnici. Osjetljiv je na ljudsku patnju, a njegova vječna inspiracija su upravo ljudska tijela.

Stephan Lupino iz dvije veze ima troje djece. Najstarija kćer Camille živi u Los Angelesu, a s bivšom suprugom Lidijom ima sina Martina i kćer Zitu. Lidija je u svojim dvadesetima, odnosno 1995. godine, imala hrabrosti stati pred Lupinov objektiv i slikati se gola u sedmom mjesecu trudnoće, te biti na prvoj naslovnici časopisa *Nacional*. Zbog neslaganja i različitog poimanja obiteljskog života, par se razveo nakon šest godina braka.

Na izložbi radova u muzeju u Zadru 2012. godine likovna kritičarka Branka Hlevnjak izjavila je da ne zna kamo bi svrstala neobičan Lupinov stil koji je izuzetno moderan i izvanvremenski, a opet s notama klasicizma. Stoga, je njegovo stvaralaštvo nazvala *lupinizam*, a to su prihvatili kulturnjaci diljem svijeta. Svojim *lupinizmom*, posebnim stilom koji je većini nedokučiv izrađuje ogromne skulpture koje imaju težinu od 260 kg i slika velika platna uokvirena punim okvirima od drveta, te izbacuje ono što je u njemu - ludu, kreativnu i nadahnutu energiju. Svoje skulpture prvo pokazuje nekolicini prijatelja koji imaju sluha za tu vrstu umjetnosti, a kćer Zita je prva koja ih vidi.

Stephan Lupino je hrvatski fotograf, majstor erotske fotografije i svestrani umjetnik osebujnog stila s uspješnom inozemnom karijerom te jedan od najpoznatijih fotografa u svijetu. Lupinove fotografije objavljivali su vodeći modni i umjetnički svjetski časopisi poput *Vogue*, *Zoom*, *King*, *Max*, *Photo*, *Playboy*, *Europeo* i mnogi drugi, a pred njegovom kamerom poziralo je na tisuće obnaženih ljepotica te mnogi poznati glazbenici. Njegove skulpture su izložene diljem svijeta i svrstavaju se među vrhunska djela svjetske moderne umjetnosti. Osim fotografije i kiparstva bavi se još i slikanjem, a režirao je reklamne i glazbene spotove, te art filmove. Izdao je nekoliko knjiga svojih fotografija. Ovaj atipični i avangardni umjetnik je stalno ispred svog vremena radeći uvijek nešto novo i neviđeno. Jednom riječju, živi i radi svoj Lupinizam. Kao svestrani umjetnik jako je

razočaran hrvatskim kulturnim institucijama, načinom kako se politika odnosi prema kulturi i nacionalnoj kulturnoj baštini.

Stephan Lupino dobio je Nagradu Tošo Dabac (2011.). Časopis *Paper* uvrstio ga je na popis deset ljudi koji su obilježili noćnu scenu New Yorka osamdesetih i devedesetih godina.

Godine 2011. Lupino je održao samostalnu izložbu fotografije u Galeriji Fotokluba Zagreb, kojom je prigodom izložene radove poklonio u Zbirku hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Živi na relaciji Zagreb-New York i otok Hvar.

Branko LUŠ

(Zagreb, 1905.- Kassel, 1992.)

Branko Luš rođen je u Zagrebu. Po profesiji je bio obrtnik-fotograf. U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1934. godine. Bio je vrsni fotograf, izuzetnog dara zapažanja. Za njegov kreativni fotografski rad godine 1954. Foto-savez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije.

Na svoj način, bio je osebujan čovjek. Tijekom dugih godina, u pedesetim i šezdesetim prošlog stoljeća, mnoge generacije su ga vidale, najprije u Maksimiru, a kasnije i na zagrebačkom Glavnom kolodvoru, sa starinskom atelijerskom kamerom, sa crnom platnenom maramom preko glave, čime je pobuđivao radoznalost i senzaciju. Tom prigodom snimao je prolaznike i izrađivao na licu mjesta pozitive, direktno na foto papiru.

Danijela LUŠIN

(Zagreb, 1947.)

U Školi primijenjenih umjetnosti, na Odjelu fotografije maturirala je 1967. Te godine upisuje se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje je na Grafičkom odjelu diplomira (1971.) u klasi profesora Marijana Detonija.

Članica je Fotokluba Zagreb od 1973. Na različitim izložbama fotografije sudjeluje od 1968. i osvaja mnoge nagrade. Dobitnica je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1998.) i Nagrade Tošo Dabac (1997.) i Povelje August Frajtić (2012.). Održala je 10 samostalnih izložbi. Njezine fotografije nalaze se u fundusu Muzeja za umjetnost i obrt, Hrvatskog fotosaveza, Zbirci hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb te u mnogim privatnim zbirkama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu.

Profesionalno se bavi fotografijom i grafičkim dizajnom od 1971. Godine 1991. započinje s pedagoškim radom kao redovita profesorica na Fotografskom odjelu Škole primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu. Godine 1997. postaje voditeljica Fotografskog odjela i u tom svojstvu radi do umirovljenja 2013. Kao profesorica fotografije pokazuje posebnost kojom je formirala mnoge mlade fotografe.

Danijela Lušin, osim izlagačkog rada razvija i široku društvenu djelatnost, jasno i ponovno vezano uz fotografiju. Tako je od 1995. do 2000. bila članica Upravnog odbora Fotokluba Zagreb, zatim instruktorka fotografije na Ljetnim školama fotografije 1995. i 1996. u Vela Luci.

Članica je HDLU-a (1971.) i ULUPUH-a (1973.). Kao članica Časnog suda ULUPUH-a djeluje 1997. i 1998. zatim 2000. i 2001. obnaša dužnost predsjednice Umjetničkog savjeta Sekcije za fotografiju ULUPUH-a i dopredsjednice Umjetničkog savjeta ULUPUH-a. Slijedi dužnost članice

Umjetničkog savjeta Sekcije za fotografiju 2002. i 2003. Kao savjetnica i članica žirija za odabir fotografija za izložbe radi i izvan Fotokluba Zagreb i ULUPUH-a u zemlji te u inozemstvu. Živi u Zagrebu.

Ivica MAGYAR (Zagreb, 1947.)

Školovanje je završio u Zagrebu. Po zanimanju je diplomirani ekonomist vanjske trgovine (1973.). Veći dio radnog vremena proveo je radeći u vanjskoj trgovini poduzeća Textil export-import u Zagrebu kao referent, šef poslovnice, direktor sektora, savjetnik glavnog direktora i na koncu predstavnik firme u Budimpešti (1979.-1984.), te kao direktor mješovite firme u Münchenu Ecotex GmbH (1989.-1992.) Od tada vodi vlastitu firmu za uvoz-izvoz i veletrgovinu.

Član je Fotokluba Zagreb od 1963. godine. U Klubu je obnašao dužnosti potpredsjednika i predsjednika Kluba. Bio je također tajnik 17., 18., 19. i 27. *Zagreb salona* kao i niza drugih izložbi. Izložbenom djelatnošću počinje se baviti od 1965. pa sve do odlaska u Budimpeštu (1979.) kada se prekida njegova izložbena aktivnost. Sudjelovao je na preko 200 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio 38 različitih nagrada i priznanja. Tu moramo spomenuti njegove najznačajnije nagrade: Obelisk na Photokini u Kölnu (1968.), jer je to jedini naš autor koji je osvojio tu visoku nagradu, FIAP-Fotoforum za mlade u Berlinu (1967.), III. nagrada na 12th CPA The International Salon of Photography Hong Kong (1971.), Čelik i nafta u Sisku, Zlatno oko u Novom Sadu i druge.

Tipičan je predstavnik generacije *life* fotografije, 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća. Imao je i dvije samostalne izložbe fotografije i to u Pirotu (1974.) i Zagrebu (1975.). Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1972.) i Povelje August Frajtić (2012.). Živi u Zagrebu.

Hrvoje MAHOVIĆ (Zagreb, 1986.)

U rodnom gradu završava školovanje gdje je diplomirao na Geodetskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i dobio zvanje dipl. ing. geodezije. Već tijekom studija ispoljavaju se njegove organizatorske sposobnosti te za organizaciju Međunarodnog susreta studenata geodezije (IGSM 2010.) dobiva posebnu rektorovu nagradu za organizaciju toga susreta. Zaposlen je u Sektoru za ceste u Gradskoj upravi Grada Zagreba.

Godine 2019. održao je samostalnu izložbu fotografije u Galeriji Fotokluba Zagreb.

Aktivan je član Fotokluba Zagreb od 2002. (kada se učlanio u Klub), gdje je pohađao mnoge tečajeve i radionice. Sudjeluje na više od stotinu izložbi u zemlji i inozemstvu, te je dobitnik nekoliko nagrada i pohvala.

Od godine 2015. obnaša dužnost predsjednika Fotokluba Zagreb. Organizator je mnogih izložbi, predavanja, gostovanja poznatih fotografa u Galeriji Fotokluba Zagreb, međunarodne izložba fotografije Zagreb salon i fotoradionica u zemlji i inozemstvu.

Sa mnogo uspjeha osmislio je koncept međunarodnih festivala fotografije te je do sada organizirao i vodio fotofestivale u Australiji (2017.), u Kini (2018.) i Južnoj Koreji (2019.).

Kao predsjednik Fotokluba Zagreb uspio je u povodu 125 godina Fotokluba Zagreb tiskati monografiju *Trajanje u vremenu* čime je zaokružen ciklus od tri dvojezične (hrvatski/engleski jezik) monografije, koje vremenski obuhvaćaju povijest Fotokluba Zagreb (2018.).

U proljeće 2020. zbila su se dva događaja, koji će sudbinski u potpunosti promijeniti život i rad Fotokluba Zagreb. Prvi je pandemija virusa COVID-19, što je u skladu s preporukama Nacionalnog stožera civilne zaštite, imalo za posljedicu prekidanje svih klupskih aktivnosti polovicom mjeseca ožujka. Planirana redovna godišnja skupština nije se mogla održati, ali je Hrvoje uspio organizirati elektroničku skupštinu i uspješno je voditi.

Drugi događaj zbio se dana 22. ožujka 2020. godine, kada je Zagreb pogodio razorni zemljotres. U zemljotresu je bilo oštećeno oko 160.000 stambenih i drugih objekata. I zgrada u kojoj se nalazi Fotoklub Zagreb pretrpjela je znatna oštećenja, pa tako i prostorije Fotokluba Zagreb. To je bio događaj koji je ozbiljno zaprijetio daljnjem opstanku Kluba, koji više nije bio upotrebljiv za sastajanje. Svi planirani programi dovedeni su u pitanje i naprosto su prestali postojati. Malodušne osobe bi pokleknule pred sudbinskim događajima.

U tom trenutku dolazi do izražaja odlučnost i organizacijske sposobnosti Hrvoja Mahovića kao predsjednika Kluba. U nemogućim uvjetima organizira virtualne i telefonske sjednice Upravnog odbora. Slijedio je zatim niz virtualnih izložbi i na taj način održavanje klupskog života. Šalje elektroničkim putem sve potrebne obavijesti članovima Kluba. Osim toga, pokrenuo je veliku međunarodnu akciju skupljanja donacija kako bi se klupski prostori mogli obnoviti. Aktivirao je mnoge članove kluba, fotoklubove u Hrvatskoj, te fotoklubove i fotografe iz Austrije, Italije, Kine, Koreje, Brazila, te mnogih drugih zemalja. Također je organizirao prodajne donatorske izložbe članova Kluba, od čega su sva prikupljena sredstva namijenjena obnovi. Zahvaljujući svim ovim aktivnostima prikupljaju se sredstva kojima će se Klub moći obnoviti i ponovno sigurno koristiti. Vodi računa da se klupskoj administratorici i dalje osigurava njena plaća, što govori i o ljudskoj osobini toga čovjeka.

Vrhunac njegovih nastojanja da se ne prekine klupski život bio je, kada je u lipnju 2020. oglasio prijavljivanje izlagača za 39. *Zagreb salon*, koji će biti praćen standardnim katalogom. Izložba je otvorena u prostoru Nacionalne i sveučilišne knjižnice u studenome 2020.

Vrijeme i mjesto ne dozvoljavaju mi daljnje nabranje svih njegovih aktivnosti na obnovi Fotokluba Zagreb. No i ovaj kratki raport nedvojbeno ukazuju da Hrvoja Mahovića moramo ubrojiti među najveće predsjednike Fotokluba Zagreb u njegovoj skoro 130-godišnjoj povijesti, jer je *de facto* spasio Fotoklub Zagreb od propasti, kada nakon zemljotresa nije dobivena nikakova pomoć za obnovu Kluba ni od Ministarstva kulture ni od Grada Zagreba..

Živi u Zagrebu.

Zoran MAKAROVIĆ (Kičevo, 1935.)

Rodjen je u Kičevu. Iste godine obitelj mu je preselila u Tuzlu, a zatim 1941. godine u Osijek gdje i sada živi. U Osijeku je završio osnovnu školu i gimnaziju, a nakon toga 1962 godine diplomirao na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Po zanimanju je bio sudac Općinskog suda, Okružnog suda i Županijskog suda u Osijeku. Kao sudac Županijskog suda 2005. godine odlazi u mirovinu.

Član je Fotokluba Osijek od 1980 godine kada se počeo baviti amaterskom fotografijom i izlagačkim aktivnostima. Tada je na nagovor starijeg člana kluba Grigića Božidara režiranu fotografiju *Ab ovo 2* izložio na međunarodnoj izložbi *Zlatno oko* u Novom Sadu i pri tome osvojio

treću nagradu. Izlagao je svoje fotografije na brojnim izložbama u bivšoj Jugoslaviji i Hrvatskoj, a najviše u inozemstvu. U bivšoj državi sudjelovao je na preko 100 izložbi i dobio 70 nagrada. Njegove su fotografije u saveznoj kolekciji FSJ izlagane u nizu zemalja (Švedskoj, Finskoj, Turskoj). Stekao je počasno zvanje kandidat majstora fotografije (1984). Iste je godine proglašen najuspješnijim izlagačem umjetničke fotografije Foto saveza Jugoslavije.

Početkom 80-ih Zoran Makarović predstaviti će se uz ostale svoje fotografije i interesantnim ciklusom fotografija koje vuku na nadrealnu fotografiju (Skriveni ego-1982., Nova epoha-1982., Faza života 1-1982., Faza života 2-1982., Klica života-1984., Dječakov san-1984., Conditop sine-1984. i druge), pa će ostati zabilježen kao jedan od rijetkih autora koji rade i takvu fotografiju (u Osijeku Damir Lovrinčević u 70-im i Marin Topić u 80-im godinama.)

Godine 1985. imao je prekid u bavljenju fotografijom da bi 1992. snimao ratna razaranja u Osijeku. Od 2005. prelazi na digitalnu tehnologiju i počinje ponovo izlagati svoje fotografije, a osobito vrlo intenzivno od 2013 do 2020. U tom je razdoblju primljeno ukupno 3934 fotografija na 445 izložbi (cirkularne izložbe računato kao jedna izložba) pod pokroviteljstvom FIAP-a pri čemu na tim izložbama osvaja 395 nagrada (od toga 84 u 2019. odnosno 86 u 2020.).

Imao je 2 samostalne izložbe u Zagrebu i jednu u Osijeku.

U gore spomenutom razdoblju stekao je i FIAP-ova međunarodna počasna zvanja i to: AFIAP (2013.), EFIAP (2014.), EFIAP/b (2015.), EFIAP/s (2016.), EFIAP/g (2017.), EFIAP/p (2018.), i EFIAP/d1 (2020.).

Dobitnik je Povelje zahvalnosti Zajednice teničke kulture grada Osijeka (2013.), Plakete ZTK Županije (2014.), Godišnje nagrade Hrvatske Zajednice tehničke kulture (2014.) i Plakete Zajednice tehničke kulture Osječko-baranjske županije 2016. godine. Dobitnik je i nagrade Tošo Dabac za 2014. godinu.

Živi u Osijeku.

Višnja MAKEK (Zagreb, 1942.)

Rođena je na Badnjak 1942. u Zagrebu gdje se i školovala. Profesor engleskog i njemačkog jezika. Članica je Fotokluba Zagreb od 2011. godine.

Počela je fotografirati 80-tih godina. To su bile više obiteljske i dokumentarne slike s njenih putovanja koje je koristila u nastavi kao diapozitive ili kao ilustracije u jednom od udžbenika za engleski jezik koji je napisala za tada najveću Školu stranih jezika u Hrvatskoj u kojoj je radila.

Fotografijom se aktivno bavi od 2011. kada je i prvi je put izlagala u javnom prostoru na skupnoj izložbi *Ljeto* u organizaciji udruge FIJAKER.

Autorica kaže: "Znam da je ljepota u oku promatrača, pa je to subjektivno. Volim slikati ono što je meni lijepo i što mogu uvijek iznova pogledati sa zadovoljstvom i pri tome se sjetiti trenutka kad sam slikala taj prizor. Najviše volim fotografirati prirodu, posebno krajolike uz more, kao i gradske scene, naročito s mog prozora u centru grada."

Do sada je sudjelovala na oko 180 natječajnih izložbi u Zagrebu i diljem Hrvatske, a kao članica kluba izlagala je i na skupnim izložbama Fotokluba ZAGREB u inozemstvu (Austrija, Italija, Finska, Kina, Japan, Južna Koreja). Održala je 2 samostalne izložbe fotografija pod nazivom *Sipar i žalo moje carstvo malo* u Zagrebu (2013.) i Mošćeničkoj Dragi (2014.).

Izložba je bila emotivnog karaktera nastala na temelju slika iz djetinjstva vezanih uz plažu Sipar u Mošćeničkoj Dragi.

Živi u Zagrebu.

Vladimir MALEKOVIĆ
(Brdovec, 1936.- Zagreb, 2003.)

(Počasno)

Povjesničar i teoretičar umjetnosti, muzealac, likovni kritičar i književnik. Srednju školu pohađao je u Varaždinu i Zagrebu. Diplomirao je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1962.). Još kao srednjoškolac posvetio se književnom radu. Od 1953. do 1961. bavio se spisateljskim radom i objavljuje poeziju, prozu i oglede u književnim tjednicima te kritike i komentare o kulturi u časopisima (*Poletu, Literaturi, Književnim novinama, Telegramu, Republici* i dr.).

U razdoblju od 1961. do 1963. radio je kao scenarist i asistent režije na RTV-u Zagreb, a od 1964. do 1983. likovni je kritičar u uredništvu *Vjesnika*. Zaposlivši se u *Vjesniku* objavljivao je kritičke oglede o slikarstvu, kiparstvu, književnosti, grafičkom i produkt dizajnu, urbanizmu i zaštiti spomenika kulture.

Godine 1983. postao je ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt. Inicirao je i vodio obnovu MUO i bio autor idejne koncepcije novog stalnog postava 1993. Znalački i s kriterijima vrsnog stručnjaka revalorizirao je najznačajnije osobnosti moderne hrvatske umjetnosti.

Autorski je koncipirao veći broj izložbi vezanih za određenu likovnu problematiku u hrvatskoj umjetnosti: *Angažirana umjetnost u Hrvatskoj 1919.-1969.* (1969.), *Hrvatska likovna umjetnost 1945.-1955.* (1974.), *Grupa trojice - aspekti hrvatske likovne umjetnosti 1930.-1935.* (1976.), *Ekspresionizam i hrvatsko slikarstvo* (1980.), *Kubizam i hrvatsko slikarstvo* (1981.), *Od svagdana do blagdana* (1983.), *Kultura Pavlina u Hrvatskoj* (1989.), *Secesija u Hrvatskoj* (1993.), *Bidermayer u Hrvatskoj* (1997.), *Historicizam u Hrvatskoj* (2000.), *Stilovi i tendencije* (1999.), *Pisma s ladanja* (2000.) i mnoge druge.

Autor je brojnih monografija, a neke od poznatijih su: *Hrvatska izvorna umjetnost* (1973.), *Ivan Rabuzin* (1976.), *Edo Murtić* (1978.), *Kosta Angeli Radovani* (1981.), *Matija Skurjeni* (1982.), *Ivo Friščić* (1982.), *Krsto Hegedušić* (1985.), *Dubravka Babić* (1987.), *Josip Generalić* (1988.), *Đuro Seder* (1989.), *Mladen Grčević* (2002.).

Bio je urednik nakladničkih cjelina, urednik recenzent ili član uredništva brojnih domaćih i inozemnih nakladničkih kuća. Autor je nekoliko scenarija za kratkometražne filmove i TV emisije. U nakladi Matice hrvatske 1998. objavljena je Malekovićeva knjiga pjesama *Kameni vrtovi*, a u izdanju Ex librisa 2001. knjiga feljtona *Bogomraki*.

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja: Nagrade grada Zagreba 1989. i 1993., odličja Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića i Nagrade INA-e za promicanje hrvatske kulture u inozemstvu 1997. godine.

Jedan je od osnivača muzeja i galerija u Brdovcu, Zlataru i Novoj Gradiški. Smrt ga je zatekla u 67. godini života na dužnosti ravnatelja MUO-a .

Dubravko MALVIĆ
(Zagreb, 1944.)

Rođen je u Zagrebu, ali je u Splitu živio od 1946. do 1964. nakon čega se ponovno vratio u Zagreb. Klasičnu gimnaziju je završio 1962. u Splitu, a zatim Pravni fakultet također u Splitu te upravno-pravni studij u Zagrebu.

Fotografijom se počinje baviti 1957. kao član Fotokluba Split. Osnivač je i predsjednik gimnazijskog kluba Marko Marulić, a 1962. osniva i studentski klub Ruđer Bošković u Splitu. Kao tajnik Fotokluba Split u razdoblju 1961. do 1964. organizira više od 30 izložbi fotografija (dvije međunarodne), po prvi puta i izložbe mladih i žena fotoamatera. Vodi dvadesetak fototečaja. Sudjeluje (do 1966. godine) na 40 skupnih izložbi fotografija u Splitu, zemlji i inozemstvu

U Zagrebu se kao urednik *ABC tehnike, Suvremene tehnike, Tehničke kulture i znanstveno-tehničke rubrike Studenskog lista* nastavlja baviti novinskom fotografijom i filmom (potpredsjednik Kinosaveza Hrvatske (1966.-1969.)). Kao član Hrvatskoga novinarskog društva osniva i Zbor znanstveno-tehničkih novinara.

Član je Matice hrvatske od 1961. godine. Dobitnik je državne nagrade tehničke kulture *Faust Vrančić* (1968. godišnja, 2005. za životno djelo) i najviše nagrade Hrvatskoga novinarskog društva *Milan Grlović* (2001.). Kao tajnik Kriznog štaba Narodne tehnike Hrvatske dobio je Spomenicu Domovinskog rata (1997.).

Živi u Zagrebu.

Nino MARCUTTI

(Rijeka, 1924. - ?, ?)

Nino Marcutti rođen je godine 1924. u Rijeci. Završio je srednje školovanje za reprofotografa. Član je Fotokluba Zagreb od 1961. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Vlatko MARGAN

(Rijeka, 1958.)

U mladosti je boravio tri godine u New Yorku, gdje mu je otac bio predstavnik jedne riječke firme, pa odatle potječe njegova simpatija prema velikim gradovima. Po povratku iz New Yorka u Rijeku, završava gimnaziju i nakon toga Pravni fakultet. Tijekom studentskog razdoblja aktivni je izlagač, kada nastaju i njegovi najbolji radovi. Nakon odsluženja vojnog roka u Sinju (1983.) zaposlio se u struci u jednoj pomorskoj agenciji, a nakon toga u jednom brodarskom poduzeću. Radni odnos kao i zasnivanje obitelji te rođenje dvaju sinova imali su za posljedicu da se od 1985. - do tada fotografija kao "vruća strast" - pretvorila u "tihu ljubav".

Pred dvadesetak godina je osjetio kako slikarstvo i fotografija imaju puno zajedničkih vizualnih elemenata pa povremeno naslika pokoje ulje na platnu, uglavnom realistički, pejzaže, mrtve prirode, cvijeće i po koju life-fotografiju.

Tijekom izlagački aktivnih godina (1979.-1984.) član je Fotokluba Rijeka, gdje obnaša dužnost tajnika. Društveno angažiran održava i vodi brojne tečajeve fotografije. Sudjeluje na stotinjak natjecateljskih izložbi pri čemu osvaja oko 30 različitih nagrada i priznanja. Održao je i dvije samostalne izložbe fotografije i to u Sinju (1983.) i Mostaru (1984.).

Kako sam kaže tijekom bavljenja fotografijom naučio je zanat u tehničkom smislu što mu je pomagalo uočiti motiv i napraviti dobru fotografiju.

U posljednjem desetljeću razvio je još jedan hobi vezan uz fotografiju, a to je popravak odbačenih starih analognih fotoaparata.

Živi u Rijeci.

Tomislav MARIĆ (Zemun, 1965.)

Radi kao profesionalni fotograf na području Hrvatske, Austrije, Njemačke i Dalekog istoka već trideset godina u nekoliko područja fotografije. Uža mu je specijalnost produkt i portretna fotografija, snimanje staklenih objekata i hrane, proizvoda i ambalaže, posebice u segmentu alkoholnih i bezalkoholnih pića i hrane, umjetnički i poslovni portret.

Posjeduje vlastiti studio u Zagrebu sa specijaliziranom opremom. Tim zahtjevima je i prilagođena oprema koju koristi, od mikro rasvjete za specijalne uvjete na snimanjima video/filmskih spotova, fleš rasvjete za snimanje editorijala, fleš rasvjete s kontinuiranom kontrolom temperature svjetla za produkt fotografiju, do fluo i led rasvjete za snimanje specijalnih efekata. Za obavljanje postavljenih zadataka posjeduje foto aparate malog, srednjeg i velikog formata (Canon, Hasselblad, Linhof) .

Radio je sa kreativnim/art direktorima iz svih značajnijih reklamnih agencija u Hrvatskoj: McCann Erickson, Imago, BBDO, JWT, New Moment, Nexus, Publicis, a u zadnje vrijeme sve više u inozemstvu. Specijalizacija portretne fotografije u Pekingu u periodu između 2017. i 2018. godine, kada je boravio i radio u Kini. Tamo je u fotostudiju Airmy, najvećoj tvrtki specijaliziranoj za portretnu fotografiju u Kini i svijetu, učio principe tradicionalne kineske portretne fotografije. Tako je postao jedini zapadnjački fotograf koji je specijalizirao ovu vrstu fotografije koju odlikuju specifična pravila kadriranja, kao i tehnika rasvjete. Fotografije karakterizira izrazita statičnost, plošnost prostora i skulpturalna kvaliteta portretiranog subjekta. Pažnja je također usmjerena na rekvizite koji uz često frontalno pozicionirane subjekte čine jedine elemente kompozicije suprotstavljene plošnoj pozadini.

Posljednjih godina surađuje s izdavačima ili izravno sa kuharima u izradi kuharica. U zadnjih nekoliko godina fotografijama je ilustrirao šest kuharica, od kojih ističe Male tajne 100 kulinarskih delicija za Podravkinu Vegetu, a surađivao je s najboljim kuharima u Hrvatskoj (Stéphan Macchi, Jeffrey Vella i dr.). Bavi se i fotografiranjem vizuala hrane sa scenografijom i glumcima za potrebe klijenata koji zahtijevaju kompletnu produkciju prema visokim komercijalnim standardima.

Radio je kao urednik u nekoliko časopisa: glavni urednik XL magazin (1999.-2001.), glavni urednik B4L lifestyle magazin (2005.-2007.) i urednik Blur magazina (2010.). Bio je angažiran u strukovnim udrugama: Predsjednik umjetničkog savjeta ULUPUH-a, Predsjednik umjetničkog savjeta fotografske sekcije ULUPUH-a, predstavnik FEP-a Federacije europskih profesionalnih fotografa za Hrvatsku.

Također surađuje sa manje-više svim magazinima/časopisima na hrvatskom tržištu i to na području autorskih portreta i editorijala. Suradivao je s najboljim suvremenim kreativnim direktorima u Hrvatskoj i šire (Ivica Spasovski, Branimir Lazanja, Goran Štimac, Zvonimir Koretić, Krešo Purgar, Srđan Gulić, Bino Uršić).

Od nagrada na profesionalnim strukovnim festivalima ističe: Grand Prix Moscow International Advertising Festival za kampanju No Milk Today (Heineken) za agenciju Lowe Digital (2000.), Kampanja Restaurant Blu - squid, fish, shell, Lowe Digital; Golden apple in print category (2003.). te Gold Lion u kategoriji Kampanja podizanja svijesti o raku testisa pod nazivom Check Them za McCann na festivalu Cannes Lions (2009.). U slobodno vrijeme bavi se pejzažnom i akt-fotografijom.

U Fotoklub Zagreb se učlanio 1988. godine.

Živi u Zagrebu.

Veljko MARIČIĆ (Sisak, 1907.- Rijeka, 1973.)

Rođen je u Sisku, gdje pohađa školu i počinje izobrazbu za zubotehničara. Po završetku školovanja jedno vrijeme (1927.-1935.) živi i radi u Dubrovniku, najprije u svojoj struci gdje se dalje školuje za dentista. Istovremeno počinje amaterski glumiti u dubrovačkom kazalištu. Izgleda da mu je to bilo obiteljski predodređeno, jer su mu i roditelji bili glumci.

Od svoje 24. godine u potpunosti se posvetio glumačkom pozivu. Nakon Dubrovnika glumi profesionalno u Sarajevu (1935.-1936.) i Osijeku (1936.-1938.), a od 1939. godine nastavlja glumačku karijeru u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Godine 1953. prelazi u Hrvatsko narodno kazalište u Rijeci gdje ostaje sve do mirovine 1971. godine.

Glumio je mnoge uloge, a najpoznatiji je ostao po ulozi Hamleta i drugih Shakespeareovih likova. Paralelno s glumom bavio se je i fotografijom. Godine 1942. postaje članom Fotokluba Zagreb, gdje dolazi pod utjecaj autora tzv. *Zagrebačke škole*, što će se osjetiti u nekim njegovim kasnijim radovima. Ne opredjeljuje se za jedan poseban žanr, već snima razne motive. Kasnije će preseljenjem u Rijeku postati članom Fotokluba Rijeka, gdje u okvirima klupskog života izlaže svoje radove. Tijekom svoje glumačke karijere snimao je i prizore iz kazališnog života. Većinu tih snimaka njegov sin poklonio je Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Božo MARIJANČIĆ (Zagreb, 1944.)

Rođen je na sam Božić 1944. u Zagrebu. Nakon dvije godine gimnazije upisuje grafičku školu, gdje završava zvanje bakroretušera. U školsko doba crta karikature za *Polet* i kratko za *Večernji list*. Također se bavi umjetničkom fotografijom i član je Fotokluba Zagreb od 1968. Posebno ga interesiraju mogućnosti fotomontaže i razne ondašnje eksperimentalne tehnike (često i u tamnoj komori) kao solarizacija itd.

U 1970. seli u Švicarsku. Intenzivno slika i polazi studij grafičkog dizajnera u Neue Kunsthochschule Zürich. Tih je godina zainteresiran također i za crtani film i učlanjuje se u Kinoklub Zürich. Za svoje kratkometražne crtane filmove nagrađen je brončanom medaljom na Schweizerische National-Wettbewerb-u u Neuchâtelu 1974. i srebrnom medaljom na Schweizerische Kurzfilm-Wettbewerb-u 1980. u Zugu. Kao dopisnik brojnih listova u bivšoj državi piše kratke osvrite na kulturna događanja u Švicarskoj, a također piše i za nekoliko švicarskih regionalnih novina.

Svoje slike i crteže, pretežno u uljanoj tehnici i laviranom tušu, izlaže na brojnim samostalnim i grupnim izložbama u Švicarskoj, Njemačkoj i Hrvatskoj. Tek nakon nekoliko godina, školska uprava gradića Stäfa pružila mu je mogućnost useljenja u njegov prvi atelier, u jednoj od njihovih zgrada u kojoj se nalazilo još nekoliko ateliera švicarskih umjetnika. Tu slika osam godina, kada je školska uprava odlučila tu zgradu preurediti u dječji vrtić. Novi atelier otvara u mjestu Uetikon am See uz Züriško jezero i tu ostaje do kraja svog boravka u Švicarskoj.

U tadašnjem umjetničkom udruženju EHO u Švicarskoj bio je predsjednik u tri mandata. U proljeće 1992. godine inicirao je osnivanje hrvatske slikarske *Grupe Kravata* sa sjedištem u Zürichu, te je predsjedao toj grupi devet godina do svog povratka u Hrvatsku 2001. Uvršten je u biografski leksikon švicarske umjetnosti (izdavač: Schweizerisches Institut für Kunstwissenschaft).

Od 2001. godine, tj. nakon 31 godine izbjivanja, živi opet u svom rodnom Zagrebu. Odmah po povratku uređuje slikarski atelier u Samoboru. Ponovno se aktivira u Fotoklubu Zagreb 2012. i izlaže na mnogim fotosalonima po svijetu. Za svoja dostignuća na izložbenom planu primio je FIAP-ova počasna zvanja: AFIAP (2014.), EFIAP (2015.), EFIAP bronza (2017.), EFIAP srebro (2020.). Kako u slikarstvu, tako mu je i u fotografiji najbliži pravac nadrealizam.

Samostalne slikarske izložbe: Zagreb, Galerija Kluba samoupravljača (1975.), Berlin, Arbeiterwohlfahrt der Stadt Berlin E.V. (1976.), Hannover, Kunst-Center-Galerie (1977.), Berlin, Galerie UAS (1978.), Basel, Galerie Actual i Berlin Werftstrasse-Galerie (1979.), Rapperswil, Burgass Chammer (1980.), Winterthur, Galerie San Marco (1982.), Meilen, Ashanti Galerie (1983.), Šibenik, Galerija Keršovan (1983.), Rapperswil, Rapperswiler Forum - Zum Pfauen (1985.), Zürich, Galerie EHO (1986.), Rapperswil, Klubschule-Galerie (1987.), Hombrechtikon, Galerie Castellano (1988.), Rapperswiler Forum (1998.).

Grupne izložbe: od 1974. izlaže na mnogobrojnim grupnim izložbama (preko 100) u Švicarskoj, Njemačkoj, bivšoj Jugoslaviji i Hrvatskoj.

Živi u Zagrebu.

Vojislav MARINKOVIĆ

(Leskovac, 1911. - Beograd, 2004.)

Bio je likovni umjetnik fotografije, majstor fotografije, fotografski pisac i kritičar. Nosilac međunarodnog fotografskog zvanja EFIAP. Završio je Trgovačku akademiju (1931.), Ekonomski fakultet (1942.) i Visoku školu vanjske trgovine (1947.) u Beogradu. Radio u bankarstvu, vanjskoj trgovini, diplomaciji i kulturi. Bavio se fotografijom od 1936. najprije kao član Foto-sekcije Srpskog planinarskog društva (SPD), a od 1938. i kao član Fotokluba Zagreb. Jedan od osnivača Kluba foto amatera Beograd (KFAB), 1939. Bio je član ULUPUDS-a. Bio je urednik časopisa *Fotografija* i *Beogradski objektiv*.

Afirmaciju u fotografiji započeo 1938. kao član Fotokluba Zagreb, učešćem na izložbama. Formiran pod uticajem tzv. "zagrebačke škole" fotografije, Marinković je, uz nekolicinu drugih, bio neka vrsta mosta između prekosavskog lirskog sfumata i beogradskog realizma. U prvim poslijeratnim danima doprinio je izgradnji fotografske organizacije; nalazio se i među prvim autorima na domaćim i stranim salonima fotografije, baš kao što se sreće i među prvim nosiocima visokih priznanja u Fotosavezu Srbije i Jugoslavije ili međunarodnoj fotografskoj organizaciji FIAP. Tokom višedecenijskog djelovanja u fotografiji uvijek je bio okrenut jednoj temi – čovjeku i njegovom okruženju. Za svoje motive odabirao je samo život: žanr-scene, folklorne motive, portrete u ambijentu.

Fotografije je grupirao u cikluse: *Moj mali Beograd* (1952.-1960.), *Po Evropi* (1952.-1990.), *Pariske uspomene* (1952.-1990.), *Srpsko selo* (1956.-1970.), *Tražnja* (1956.-1970.), i *Afrika* (1970.-1980.). Sredinom pedesetih godina, djelimično pod uticajem evropskih strujanja u fotografiji, Marinković je unio u već izgrađeni pikturalni sklop svojih djela jedno tada sasvim novo fotografsko mišljenje stvarajući fotografske dokumente prožete duhom nostalgije. Karakteristična djela u kojima se najviše ogleda ta nova vrijednost su *Muftaši*; *Lapavica* (1953.), *Marenda*; *Sa pijace* (1954.), ili nekoliko godina kasnije nastale, *Bacanje kamena* i *Pod kupolom* (1958.). Tim djelima svoga opusa izvršio je ne mali uticaj, ne samo na svoje suvremenike nego i na nastavljače.

Izuzetan doprinos Marinkovićev ogledao se i u njegovom kroničarskom radu. Pisao je fotografske kritike, osvrt, prikaze izložbi. Prvi tekst objavio je 1940. godine, a zatim se brojem objavljenih priloga, i opsegom tema o kojima je raspravljao, svrstao među najplodnije srpske fotografske pisce,

a po originalnosti pristupa i u osobnosti pojave u fotografskoj literaturi na srpskom jeziku. Znatan dio svoga radnog vijeka posvetio je fotografskoj organizaciji, saveznoj i republičkoj, baš kao što je bio i česti predstavnik jugoslavenske fotografije u svijetu, na kongresima, simpozijumima, žirijima. Na cjelom jugoslavenskom prostoru Marinković ostaje uvažavan kao ličnost čije su aktivnost i djelo - umjetničko, kroničarsko, organizaciono - značajno obilježili jugoslavensku fotografsku povijest druge polovine XX vijeka.

Izlagao na više od 200 grupnih izložbi na gotovo svim kontinentima. Potpuna lista izložbi navedena je u katalogu retrospektivne izložbe Vojislav Marinković, Salon fotografije, Beograd, 1979. Samostalno je izlagao u Beogradu (1975., 1995.), Varšavi (1979.) (zajedno sa Goranom Malićem), Novom Sadu (1980.), Zagrebu (1980.), Pančevu (1981.), Smederevu (1981.), Kruševcu (1982.) i Boru (1985.). Dobitnik je nagrade Tošo Dabac za godinu 1986.

Dorijan MARJANOVIĆ (Zagreb, 1951.)

Rođen je 1951. godine u Zagrebu, gdje je stekao osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Diplomirao je na Fakultetu strojarstva i brodogradnje 1978. godine, na usmjerenju Mehaničke konstrukcije. Magistarski rad "Modeli i metode zapisivanja i interpretiranja strojarskih konstrukcija pri automatiziranom procesu konstruiranja, obranio je 1984. godine. Disertaciju pod naslovom "Implementacija ekspertnih alata u proces konstruiranja" obranio je 1995. godine.

Od 1970. do 1975. godine radio je u tvornici "Sila-Rapid" kao kontrolor i konstruktor hladnjaka. Od 1978.-1984. godine radio je u Računskom centru Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Od 1984. godine izabran je za znanstvenog asistenta pri Katedri za elemente strojeva i konstrukcije i od tada sudjeluje u nastavi. Sudjelovao je u osnivanju CAD laboratorija Fakulteta kojeg je bio voditelj od 1990. do 1998. godine. U zvanje docenta izabran je 1996. godine od kada predaje na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Predaje na Interfakultetskom Studiju dizajna u dodiplomskom dijelu studija. Na Tehničkom Fakultetu u Rijeci izabran je za nastavnika na poslijediplomskom studiju. Sudjeluje i u izvođenju nastave na Strojarskom odjelu Tehničkog veleučilišta u Zagrebu. Od 1998. godine voditelj je Katedre za osnove konstruiranja pri Zavodu za konstruiranje FSB-a. Sudjelovao je i vodio domaće i međunarodne znanstvene projekte. Objavio je četiri članka u časopisima i tridesetšest članaka u zbornicima radova domaćih i međunarodnih konferencija, te nekoliko popularizacijskih članaka. Uredio tri zbornika radova međunarodnih konferencija DESIGN.

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1970. godine i tu pripada novoj izvrsnoj generaciji mladih fotografa. Kao mladi student, među prvima je uveo izlaganje sekvenci od četiri do šest fotografija na istu temu, u čemu je postigao uspjeh. Najpoznatija je njegova sekvenca od četiri fotografije pod nazivom *Sastanak*. Živi u Zagrebu.

Branko MARINKOV
(Zagreb, 1949. - Bjelovar, 2009.)

Diplomirao je u zvanju inženjera kemije na zagrebačkom Kemijskom fakultetu. U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1971. od kada kroz razdoblje od oko 15 godina izlaže svoje radova na više od 100 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja dvadesetak raznih priznanja (plaketa, diploma i sl.). Bile su to sedamdesete godine, u kojima doživljavamo mnoga previranja, sijaset sjajnih nastojanja, buđenje na mnogim razinama, pa tako i u ovom mediju, u okviru zagrebačkog fotografskog kruga. Upravo u tim godinama Marinkov predstavlja jednog od pokretača pozitivnih kretanja u našoj fotografskoj sredini.

Održao je i tri samostalne izložbe fotografije, sve u Zagrebu. U vremenu od 1981. do 1984. obnašao je dužnost predsjednika Fotokluba Zagreb. Foto-savez Jugoslavije mu je dodijelio zvanje kandidata majstora fotografije (KMFFSJ, 1976.), dok mu FIAP, međunarodna federacija za fotografsku umjetnost dodjeljuje počasno zvanje AFIAP. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1981.), Nagrade Tošo Dabac (1991.), a 2005. godine Fotoklub Zagreb mu dodjeljuje i počasno zvanje kandidata majstora fotografije Fotokluba Zagreb (KMF FKZ).

Fred MARINOV
(?, 1929. - ?, ?)

Rođen je 1929. godine. Fotografije je počeo izlagati od 1960. godine. Vrlo je aktivan u tim godinama. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Tonko MAROEVIĆ (Počasno)
(Split, 1941.- Stari grad, 2020.)

Hrvatski književnik, povjesničar umjetnosti i prevoditelj. U Splitu je završio klasičnu gimnaziju. Studij komparativne književnosti i povijest umjetnosti završio je 1963. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1976. doktorirao na temu Likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od moderne do danas, što je kao knjiga objavljeno pod naslovom *Napisane slike* (2007.). Od 1965. do 1970. bio je asistent na Odsjeku za povijest umjetnosti. Od 1970. do umirovljenja 2011. radio je u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Redoviti je član HAZU od 2002. godine.

Javio se zbirkama pjesama u prozi *Primjeri* (1965.) i *Slijepo oko* (1969.) u okviru generacijske „razlogovske“ poetike. U kasnijoj fazi njegovo pjesništvo obiluje intertekstualnim i metatekstualnim referencijama, a odlikuje ga i povratak vezanom stihu i tradicionalnim oblicima (*Motiv Genoveve*, 1986; *Trag roga, ne bez vruga*, 1987; *Četveroručno*, 1992, *Sonetna struka*, 1992, *Black & Light: versi od prigode*, 1995; *Redak mulja, redak pjene*, 2013).

Kao književni kritičar sustavno prati suvremeno hrvatsko pjesništvo, a bavi se i starijom hrvatskom književnošću te talijanističkom problematikom.

Eseje, kritike i prikaze skupio je u više knjiga (*Dike ter hvaljenja*, 1986., *Zrcalo adrijansko, obilježja hrvatsko-talijanskog jezičnog dijaloga*, 1989., *Klik!:* trenutačni snimci hrvatskog pjesništva, 1998., *Pohvala pokudi*, 1998., *Družba da mi je:* domaći književni portreti, 2008., *Skladište mješte sklada*, 2010.).

Sastavio je antologije hrvatskog pjesništva 1971.-1995. *Uskličnici* (1996.) i 1996.-2019., *Svjetlaci* (2019.) te antologije katalonskoga pjesništva *Bikova koža* (1987.) i *Riječi za jedan lapidarij* (2018.).

Istražuje suvremenu hrvatsku likovnu umjetnost; objavljuje likovne kritike i rasprave u stručnim časopisima i novinama, piše predgovore kataloga i grafičkim mapama (Z. Bourek, J. Bratanić, R. Goldoni, Z. Keser, A. Kuduz, V. Kuliš, Ž. Lapuh, I. Lovrenčić, E. Murtić, Š. Perić, H. Šercar, I. Šiško, M. Šutej i dr.) od kojih je mnoge probrao u knjizi *Slikanje i slikama predgovaranje*: pisani portreti (2006.) te monografije: *Nives Kavurić-Kurtović* (1986.), *Zlatko Kauzlarić Atač*, (1996.), *Vojin Bakić*, (1998.), *Antun Zuppa*, (2000.), *Antun Babić*, (2002.). Članke o naivnoj umjetnosti, pisane 1968. - 2012. skupio je u knjizi *O naivi i autsajderskoj umjetnosti* (2013.).

Prevodi s nekoliko jezika (G. Cavalcanti, Dante, F. García Lorca, G. Mascioni, G. Papini, F. Petrarca, R. Queneau, L. Sciascia i dr.); o iskustvu prevođenja Jorgea Luisa Borgesa napisao je traduktološko-esejističku knjigu *Borgesov čitatelj* (2005.). Izabrane pjesme *Drvlje i kamenje* objavio je 2009. godine.

Dobitnik je Nagrade Vladimir Nazor za životno djelo (2013.) te nagrade Goranov vijenac za pjesnički opus (2018.).

Izuzetno lijepim proslovom pod nazivom *Svjetlopisci vlastitih svjetova* u fotomonografiji *Majstori Hrvatske fotografije* (Matica hrvatska, Fotoklub Zagreb 2006.) Tonko Maroević podupro je objavljivanje te knjige. Tu je knjigu također te godine promovirao na Interliberu.

Za tu je knjigu Fotoklub Zagreb dobio sa raznih strana mnoge pohvale. Od Nacionalne i sveučilišne knjižnice, rujna 2006., Fotoklub Zagreb je primio dopis u kome izvještavaju da je ugledni žiri u sastavu ak.sl. Marcel Bačić, dr. Josip Bratulić, diz. Luka Gusić, akademik Tonko Maroević i Radovan Radovinović, u domeni monografske literature među najljepše knjige uvrstio i tu fotomonografiju za godinu 2006. godinu. Te jeseni, na Interliberu, našao je vremena da promovira tu monografiju.

Fotomonografija je bila uvrštena u izložbu Book Art International koja se održavala u sklopu Sajma knjige u Frankfurtu od 4. do 8. listopada 2006., te Leiziškog sajma od 22. do 25. ožujka slijedeće godine. Nakon toga ostala je u trajnom vlasništvu Njemačkog muzeja knjige i tiskarstva.

Miljenko MAROHNIC (Rijeka, 1951.)

Dugogodišnji je djelatnik INE kao fotoreporter i novinar. Od početka 80-ih član je Fotokluba Rijeka, da bi 1981. bio jedan od osnivača Kulturno-umjetničkog društva (KUD-a) Baklje i njegove Foto-kino sekcije (FKS-e) Baklje pri poduzeću u kojem je radio. Tu je pored vlastite izlagačke aktivnosti organizirao i vodio brojne fototečajeve, radionice i fotoizlete. Dugo godina od osnutka FKS Baklje bio je stručni voditelj te Sekcije i izuzetno je zaslužan za njen uspješni rad. Početkom 90-ih godina postaje članom Centra vizualnih umjetnosti u Rovinju.

Izložbenom aktivnošću se bavi od 1982. Od tada do danas izlagao je na preko 200 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja preko 80 različitih nagrada i priznanja. Tijekom vremena svoje radove zaokružuje u samostalne cikluse koje predstavlja na svojim samostalnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Održao je preko dvadeset samostalnih izložbi fotografije. Svoje fotografije objavljuje u raznim časopisima, revijama, knjigama i monografijama.

Osim snimanjem i izradom fotografija aktivno se bavi i snimanjem diapozitiva u boji. Priredio je i dvadesetak samostalnih projekcija diapozitiva u boji.

Godine 1990. takmiči se kod Foto-saveza Jugoslavije za počasno zvanje kandidata majstora fotografije. No, poznati politički događaji prekinuli su taj postupak. Svoju kolekciju ipak je uspio spasiti od uništenja. Fotoklub Zagreb za njegovo životno djelo dodjeljuje mu Nagradu Tošo Dabac (2002.). Iste godine objavljuje i svoju autorsku fotomonografiju.

Nakon preseljenja u Zagreb radi u INI d.d. kao novinar i fotoreporter. Fotoklub Zagreb dodjeljuje mu 2005. počasno umjetničko zvanje Istaknuti izlagač Fotokluba Zagreb (IIFKZ), a godine 2008. počasno umjetničko zvanje Kandidata majstora Fotokluba Zagreb (KMF FKZ). Hrvatski fotosavez dodijelio mu je 2009. godine počasno umjetničko zvanje majstora fotografije. Od 2005. član je Fotokluba Zagreb, gdje nastavlja svoje izložbene aktivnosti. Živi u Zagrebu.

Miljenko MAROTTI (Rijeka, 1948.)

Bio je redovni profesor na Katedri za radiologiju pri Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i predstojnik Zavoda za radiologiju u KBC Sestara milosrdnica u Zagrebu. Fotografijom se bavi od studentskih dana, a od 2002. godine aktivno izlaže. Član je Fotokluba Zagreb od 2003. godine. Kao aktivni izlagač koji najavljuje da njegovo vrijeme dolazi, na 33. *Zagreb salonu* (2010.) osvaja FIAP-ovu prvu nagradu (zlatnu plaketu) za kolekciju.

U jednom kratkom vremenu njegovi fotografski uspjesi bili su streloviti i zadivljujući. Godine 2010. dodijeljeno mu je zvanje AFIAP Međunarodne federacije za fotografsku umjetnost. Daljnja priznanja za ostvarene izlagačke rezultate slijedila su ovim redom: EFIAP (2011.), EFIAP bronz (2012.), EFIAP silver (2013.), EFIAP zlato (2014.) i EFIAP platinum (2015.). Bio je to jedinstveni uspjeh, koji do tada nitko u hrvatskoj fotografiji nije ostvario. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2010.). Majstor je fotografije I reda Hrvatskog fotosaveza.

U razdoblju od 2002. do danas njegovih 680 fotografija primljeno je 1700 puta na međunarodnim izložbama pod pokroviteljstvom FIAP-a, pri čemu je osvojio 90 raznih međunarodnih nagrada i priznanja.

Miljenko Marotti pokazuje veliku ljudsku znatiželju za otkrivanjem svijeta, zemalja ljudi i prirode oko sebe, svojstvenu istinskom istraživaču i znanstveniku. To ga odvodi u mnoge zemlje i kontinente na istraživačka putovanja. Sa svojih putovanja donosi izuzetne fotografije vrhunskog dometa. Njegove su fotografije skupljene u mnoge cikluse (preko 30 ciklusa) od kojih svaki ciklus predstavlja jedinstvenu cjelinu i priču za sebe. Između mnogih ciklusa posebno se ističu ciklusi: *Arhitektura* (2002.-2019.), *Run for life* (2011.) *Ptice* (2002.-2019.), *Zagrebački akvareli* (2002.-2011.), *Alternativna stvarnost* (2002.-2013.), *Voda* (2003.-2019.), *Pustinja* (2004.-2011.), *Bijelo plavo* (2006.), *Pejzaži* (2006.-2019.), *Afrika očima purgera* (2007.), *Prijelaz/Crossing* (2012), *Portreti* (2004.-2019), *Ganges* (2009.), *Ljudi uz cestu* (2013), *Indija* (2018), *Obris žene* (2016), *Pariz zrnato* (2012), *Digitalni dueti* (2006) i *Pokret* (2005-2019).

Održao je 27 samostalnih izložbi fotografije. Autor je monografije koja prikazuje njegov rad. Marotti je bez sumnje danas jedan od velikana hrvatske fotografije. Živi u Zagrebu.

Nenad MARTIĆ (Zagreb, 1951.)

Diplomirao je na Odsjeku likovne umjetnosti na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Nastavnik je likovnog odgoja. Član je ULUPUH-a i Likuma. Na samom početku svog profesionalnog rada bavi se stripom, ilustracijama, kao i grafičkim dizajnom, te 1991. pokreće grafički studio Dva M. Cijeli svoj profesionalni vijek bavi se ilustracijom i dizajnom. Fotografijom se bavi od 2006. godine. Zanima ga pejzažna fotografija, portreti i rad s modelima u studiju. Naročito voli raditi fotografije ljudi uklopljenih u okoliš, strpljivo dočekati onaj odlučujući trenutak kada čovjek i njegov milje sami nesvjesno stvore umjetničku kompoziciju, vrijednu da se ovjekovječi.

Član je Fotokluba Zagreb od 2013., a već na 36. *Zagreb salonu* (2014.) na sebe skreće pažnju osvajanjem treće nagrade (brončana plaketa) Fotokluba Zagreb za pojedinačnu fotografiju, da bi na 39. *Zagreb salonu* (2020.) osvojio čak tri nagrade u različitim kategorijama. Svoju prvu samostalnu izložbu održao je u Fotoklubu Zagreb (2014.), a drugu pod naslovom *Dobrodošli u moj svijet* također u Fotoklubu Zagreb (2019.). Dobitnik je *Nagrade Tošo Dabac* za godinu 2019.

Izlaže na mnogim domaćim i inozemnim natječajnim izložbama fotografije, pri čemu osvaja brojne nagrade od kojih ističem: na natječaju Europske komisije *Hrvatska-28. EU članica*, dobiva treću nagradu za plakat koji je kreirao na bazi svoje autorske fotografije (2013.). Dobitnik je i zlatne FIAP-ove plakete za fotografiju *Siren* u Ljubljani (2014.) kao i zlatne plakete za fotografiju *Balerina* u Vijetnamu (2015.). Dobitnik je i nagrade Grand prix Fernando Soprano za crno bijelu fotografiju kao i nagrade Viktor Hreljanović za kolekciju Fotokluba Rijeka (2019.). Dobitnik je FIAP-ovih priznanja AFIAP (2018.). i EFIAP (2019.), EFIAP bronz (2020.), EFIAP silver (2021.) Živi u Zagrebu i na Cresu.

Anton MATAJA (Doboj, 1953.)

U Doboju završava osmogodišnju školu i Tehničku školu, strojarSKI smijer. Od 1971.-1974. živi u Banjoj Luci gdje završava Višu Ekonomsko-Komercijalnu školu. Nakon toga odlazi u Beograd na studij ekonomije (1974.-1978.).

Nakon povratka u Doboj radi u Računarskom Centru JŽ kao operator-organizator na računalu sve do rata (1994.).

Prvi doticaj sa fotografijom doživljava 1971. učlanjenjem u Foto Klub Bosna u Doboju. Tu se aktivno uključuje u rad kluba a posebno u organizaciji tradicionalne izložbe *Majski salon*.

Zajedno sa ostalim članovima kluba sudjeluje na izložbama širom bivše države Jugoslavije.

Zvanje Foto Amatera prve klase dobiva 1984.

U 80-im godinama u više navrata obavlja funkciju Predsjednika kluba. Od 1989. do 1994. obnaša dužnost tajnika kluba, sve do rata kada odlazi u izbjeglištvo.

Od 1995. živi u Grazu (Austrija), gdje iste godine postaje član Foto Kluba CDA Graz.

Pored izlagačkih aktivnosti sa klubom širom Austrije bavi se organizacijom izložbi poznatih hrvatskih fotografa i okolnih država (kao npr. Ante Brkan, Ante Jaša, Vladko Lozić, Slavka Pavić, Faruk Ibrahimović i dr.).

Posebno je ponosan na uspješnu suradnju sa Fotoklubom Zagreb.

Irena MATOŠEVIĆ (Zagreb, 1971.)

Pojavom Irene Matošević obogaćena je hrvatska fotografija novim kvalitetama. Posredstvom njenih fotografija mnogi će spoznati jedan drukčiji put, novi pristup koji će vremenom oblikovati njenu stvaralačku ličnost, a njen likovni pristup u skup karakterističnih, osobito značajnih i prepoznatljivih detalja kojima opisuje svoje kreacije.

Diplomirala je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu 1997. Članica je Fotokluba Zagi-Foto od 1998. od kada se bavi fotografijom. Ne vidjevši u tom klubu svoju razvojnu šansu, 2002. prelazi u Fotoklub Zagreb. U kratkom vremenu izlagala je na preko pedeset izložbi u zemlji i inozemstvu (Albanija, Austrija, Belgija, Češka, Finska, Italija, Japan, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija i Velika Britanija), pri čemu osvaja niz različitih nagrada i priznanja.

Godine 2007. u okviru proslave *Svijet u Zagrebu* na temu *Godina ruskog jezika* održala je samostalne izložbe fotografije pod nazivom *Ruski zavičaj* u Gradskoj knjižnici na Starčevićevom trgu u Zagrebu te u Kostanju. Samostalno je izlagala u Zagrebu (2000., 2001., 2003., 2007., 2008.), Varaždinu (2001.), Mariboru (2001.) i Grazu (2003.). Samoboru (2004.), Zlataru (2004.), Novoj Gorici (2006.) i Kostanju (2007.). Za postignute izlagačke rezultate stekla je zvanje *Istaknuti izlagač Fotokluba Zagreb (IIFKZ)* (2005.) i zvanja AFIAP (2012.).

Irena Matošević je izrazita pripadnica nove mlade generacije talentiranih fotografskih umjetnika, koja se početkom stoljeća pojavljuje u Fotoklubu Zagreb i u hrvatskoj fotografiji. Živi u Zagrebu.

Isabella MAURO (Vinež-Labin, 1974.)

Diplomirala hrvatski jezik i književnost 2000. te knjižničarstvo 2002. godine pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2003. godine zaposlena u Knjižnicama grada Zagreba na dječjim i odraslim odjelima. Od 2016. godine voditeljica je projekta Program predstavljanja hrvatskih ilustratora u Galeriji Kupola Gradske knjižnice u Zagrebu, a od 2018. godine voditeljica je Hrvatskog centra za dječju knjigu.

Fotografijom se aktivno počela baviti 2008. godine. U Fotoklub Zagreb učlanila se 2010. Izlagala na samostalnim izložbama fotografije, sudjelovala na više natječajnih izložbi, osvojila 2. nagradu Zagreb i Zagrepčani 2010. i pohvalu Cest is d' Best, Zagreb, 2010., a 2012. objavila je ciklus fotografija u časopisu *Poezija*. Održala je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije.

Živi u Zagrebu.

Juraj MAŽURAN (Konjsko kod Karlobaga, 1926.- Zagreb, 2016.)

(Počasno)

Juraj Mažuran rođen je u selu Konjsko kod Karlobaga 1926. Srednju školu pohađa u Varaždinu i Gospiću. Aktivni je sudionik NOB-e. Nakon rata nastavlja školovanje uz rad, te završava Ekonomski fakultet, smjer vanjske trgovine.

Ljubav prema fotografiji dovodi ga 1949. u Fotoklub Zagreb, kojemu od tada ostaje vjeran cijeli život. Ubrzo se otkrivaju njegove organizatorske sposobnosti kao svjesnog mladog društveno-

političkog radnika, što će ga dovesti na niz značajnih funkcija, kako u Fotoklubu Zagreb tako i u Fotosavezu Hrvatske. U više je navrata obnašao dužnost tajnika i predsjednika Fotosaveza Hrvatske, kao i tajnika i predsjednika Fotokluba Zagreb.

U suštini veliki hrvatski rodoljub pokrenuo je 1950. godine održavanje Republičke izložbe fotografije, kao pandan Saveznoj izložbi fotografije, forsiranoj od strane Beograda i Foto-saveza Jugoslavije, a nekoliko godina kasnije i tzv. Pokrajinske izložbe u Republici Hrvatskoj.

Juraj Mažuran, kao dugogodišnji visoki dužnosnik u tada jakom poduzeću Exportdrvo, bio je pravi mecena Fotosaveza Hrvatske, a posebice Fotokluba Zagreb. Brojne akcije koje su u to doba izvođene, bilo u Fotoklubu Zagreb bilo u Fotosavezu Hrvatske, bile bi neizvedive bez organizacijske, ali posebno naglašavamo i materijalne pomoći Jure Mažurana.

Za društveni rad na području fotografije dobio je Zlatnu značku FKZ (1959.), statu Narodne tehnike Hrvatske Zlatna krila (1965.) i Povelju August Frajtić (2012.). FIAP mu dodjeljuje zvanje ESFIAP (oko 1975.).

Ako su četrdesete godine nakon Drugog svjetskog rata, protekle u znaku dobivanja bitke za umjetničku slobodu fotografskog stvaralaštva, pedesete godine su protekle u znaku sređivanja i jačanja fotoamaterskog pokreta koji se unutar Fotosaveza Hrvatske profilirao u veliku i masovnu organizaciju, s brojnim klubovima, sposobnu da razvija i afirmira izložbenu umjetničku fotografiju te fotografsku umjetnost u cjelini, u zemlji i inozemstvu. U svemu tomu bila je vrlo značajna uloga Fotosaveza Hrvatske, koji snažno podupire takvu politiku, pri čemu je opet značajnu ulogu odigrao Jure Mažuran kao predvodnik takve politike.

Ivan MEDAR

(Zagreb, 1911.- Zagreb, 1991.)

Ivan Medar rođen je godine 1911. u Zagrebu gdje završava osnovnu školu. Radi lošeg materijalnog stanja u obitelji nije bio u mogućnosti dalje se školovati te odlazi u naukovanje kod Andrije Lončara, trgovca mješovitom robom u Zagrebu, gdje je izučio struku (1923.-1927.). Upornošću i željom za daljnjim usavršavanjem završio je privatnu trgovačku školu Merkur (1927.-1928.), stekavši kvalifikaciju trgovac.

Godina 1939. bila je presudna u njegovu životu, jer je tada pristupio Fotoklubu Zagreb. To će imati za posljedicu, da se od te godine sve više priklanja fotografiji. Na početku svoje fotografske djelatnosti u drugoj polovini 30-ih godina prošlog stoljeća priključuje se po formi i stilu izložbenoj grupi *Zagrebačke škole*. Komisija Tehnika i sport (kasnija Narodna tehnika) godine 1947, šalje ga u svojstvu instruktora fototehnike na Omladinsku radnu akciju pruge Šamac-Sarajevo, što će imati za posljedicu njegovo konačno opredjeljenje za fotografski poziv. Želja za usavršavanja u struci (ovog puta fotografskoj) dovodi ga do toga da je 1952. položio stručni ispit iz fotografske struke, a 1953. za majstora fotografske struke. Praksu je usavršavao u Fotoateljju Reputin u Zagrebu.

Poslije Drugog svjetskog rata, u razdoblju od 1950. do 1972. godine, kao službenik Fotoslužbe Hrvatske, kasnije Agenciji za fotodokumentaciju, po zadatku, obilazi sve krajeve tadašnje države Jugoslavije te svojom kamerom bilježi soc-realističku industrijalizaciju (hidro i termo-elektrane, škole, hoteli, autoceste, stambena izgradnja, poljoprivreda, šumarstvo, radnički savjeti i samoupravljanje). Agencija za fotodokumentaciju izdaje niz fotomonografija kojima je autor bio Ivan Medar (*rudnik i željezara Vareš, HE Jablanica, željezara Zenica, Sarajevo, Pula, Tvornica lijekova Pliva, obnova Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, Bijelo biserje Jugoslavije*).

Od godine 1946. aktivni je izlagač Fotokluba Zagreb, na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja brojne nagrade. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije (1995.), a FIAP počasno zvanje AFIAP (1956.). Za cjelokupno fotografsko životno djelo Fotoklub Zagreb dodjeljuje mu 1983. prestižnu Nagradu Tošo Dabac. Za njegov društveni i stručni angažman godine 1971. dodijeljeno mu je državno odličje Orden rada sa srebrnim vijencem. Svoje radove izlaže od 1934. do 1971. Sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u svim republikama bivše države. Posebno je zapažena njegova izlagačka djelatnost u inozemstvu, gdje sudjeluje na preko stotinu međunarodnih izložbi. Za svoje fotografije osvanja niz nagrada. Kao fotograf i novinar provodi cijeli život uz fotografski aparat te se uzdiže među vrhunske fotografe, stvarajući radove neprolazne vrijednosti.

Članom ULUPUH-a postaje 1956. te izlaže na mnogim kolektivnim izložbama te organizacije. Bio je i član CIP-a (Club international de Photographique)
Autor je šest samostalnih izložbi fotografije.

Mladen MEDAR
(Bjelovar, 1951.)

(Počasno)

Uz osnovnu školu i gimnaziju u rodnom je gradu pohađao nižu i srednju Glazbenu školu Vatroslav Lisinski. Diplomirao je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru. Hrvatski je povjesničar umjetnosti i kulture, muzealac, stručni pisac, esejist i pjesnik. Od 1993. do 1997. radio u Državnom arhivu u Bjelovaru. U Gradskom muzeju Bjelovar zaposlen je od 1997. godine kao voditelj knjižnice, od 2004. kustos, voditelj Kulturno-povijesnog odjela, godinu dana voditelj i Galerijskog odjela, a od 2007. do 2015. i ravnatelj Gradskog muzeja Bjelovar.

Od 1983. godine vanjski je suradnik na projektima Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU te suradnik Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u Zagrebu. Od 1990. bio je povjerenik Državne uprave za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture Republike Hrvatske te jedan od utemeljitelja i član prvog Upravnog odbora Hrvatske sekcije ECOVAST-a (European Council for the Village and Small Town), Europskog vijeća za sela i male gradove (sa sjedištem u Belgiji). Godine 1997. idejni je začetnik (s akademikom Ivanom Supekom) Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Bjelovaru. Od 2006. godine njegov je suradnik te član uredništva, a potom član Uredničkog savjeta časopisa „Radovi“ toga Zavoda.

Od 1971. godine član - radnik Matice hrvatske, od 1990. jedan od trojice obnovitelja i član Predsjedništva Ogranka MH u Bjelovaru, a od 2000. do 2011. je tajnik ovog Ogranka. Jedan je od utemeljitelja i tajnik časopisa za književnost, kulturu i druga društvena zbivanja Rusan (1991.-1992.), a od 1994. je glavni urednik *Bjelovarskog zbornika*. Bio je prvi predsjednik obnovljenog Bjelovarskog kazališta i član njegova Umjetničkog vijeća (1997.-2000.).

Brojne radove s rezultatima samostalnih istraživanja prošlosti Bjelovara i Bjelovarsko-bilogorske županije od prapovijesti do 20. stoljeća, povijesnu građu, biografije, bibliografije, recenzije, prikaze i osvrtne od 1975. objavljuje u nizu stručnih i znanstvenih publikacija, enciklopedija, leksikona, zbornika, časopisa i novina. Autor je većeg broja samostalnih izložbi i predavanja iz kulturne povijesti. Naročito zaslužan za rezultate proučavanja bjelovarskog kazališnog života od 18. do 20. stoljeća, povijesti bjelovarskih Židova u istom razdoblju te za proučavanje razdoblja secesije u Bjelovaru u europskom kontekstu (zahvaljujući njegovoj velikoj samostalnoj izložbi *Secesija u Bjelovaru* održanoj 2008. godine u Hrvatskom muzeju arhitekture HAZU u Zagrebu, Bjelovar je uvršten u najveći europski projekt o secesiji Partage plus - Digitising and enabling Art Nouveau for Europeana).

Osobito se bavi bjelovarskim imenima europske likovne umjetnosti Nastom Rojc, Vojinom Bakićem, Edom Murtićem i Ivom Friščićem te povjesničarom umjetnosti, likovnim kritičarom i istaknutim hrvatskim pjesnikom Bjelovarčaninom Željkom Sabolom.

Dobitnik je Spomen-povelje u povodu 100. obljetnice Hrvatskog arheološkog društva (1978.), Priznanja povodom proglašenja Počasnim članom Društva bibliotekara regije Bjelovar (1989.), Povelje povodom 40. obljetnice Gradskog muzeja Bjelovar za izuzetan doprinos i suradnju u ostvarivanju muzejske i kulturne djelatnosti (1990.) i Zahvalnice povodom 30. obljetnice osnutka Matice hrvatske Bjelovar (2001.). Za osobite zasluge u obrazovnom i kulturnom životu Bjelovarsko-bilogorske županije nagrađen je Javnim priznanjem *Plaketa Tihomir Trnski* (1998.), a za uspjehe na području znanosti Zlatnom plakatom *Grb grada Bjelovara* (2000.).

Godine 1996. proglašen je suvremenim hrvatskim pjesnikom, a od 2015. član je *PEN-a International* (međunarodnog udruženja pjesnika, esejista i novelista sa sjedištem u Londonu) - Hrvatskog PEN centra u Zagrebu. Eseje i pjesme objavljuje u Hrvatskoj (Bjelovar, Zagreb, Zadar), Bosni i Hercegovini (Sarajevo) i Italiji (Milano). Kao pjesnik zastupljen je u „Panorami hrvatske poezije s temom Zagreba“ („Forum“ HAZU 1996.) te u nekoliko antologija. Pjesme su mu prevedene na češki i talijanski jezik te esperanto.

U svom bogatom i sadržajnom radnom vijeku održao je dvadesetak stručnih predavanja, imao preko dvadeset samostalno postavljenih izložbi, a sudjelovao i na skupnim izložbama. Objavio je preko dvadeset i pet stručnih i znanstvenih djela. Objavio je i pet knjiga i zastupljen je desetak puta u književnosti i antologijskim izdanjima.

Mladen Medar, nećak jednog od doajena zagrebačkih fotografa Ivana Medara, i sam se dugi niz godina bavi dokumentarnom i umjetničkom fotografijom. Dokumentarne fotografije su mu objavljene u nizu knjiga drugih autora u Hrvatskoj i Italiji, te u njegovim knjigama i katalozima njegovih samostalnih izložbi iz kulturne povijesti.

Sudjelovao na dvije izložbe: u lipnju 2000. godine kao gost tradicionalne izložbe "Bjelovarski salon fotografije 'Šuma okom šumara' " s dva ciklusa: "Tajnovita bića bjelovarskih parkova" i "Prolaznost" a 2013. izlagao na zajedničkoj izložbi *Bjelovar, grad, ljudi, događaji*. Prva samostalna izložba njegovih fotografija s tri ciklusa: "Pukotine", "Portreti" i "Lica neba nad gradom" (koja je trebala biti održana u Zagrebu 2014. godine) ostala je nerealizirana."

Živi u Bjelovaru.

Mario MEDEOTTI

(Omiš, 1912.- Zagreb, ?, ?)

Mario Medeotti je rođen 1912. u Omišu. Završio je srednju muzičku školu u Zagrebu. U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1937.

Bio je zapažen na samom početku u Fotoklubu Zagreb pa je kao aktivni izlagač sudjelovao na svim međunarodnim izložbama umjetničke fotografije u Zagrebu od pete (1937.) do devete (1943.). Također je sudjelovao na izložbi hrvatske umjetničke fotografije *Lijepa naša domovina*, koja je održana 1941. godine u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu.

Uspostavom Nezavisne Države Hrvatske kao domobran uključio se je u Svjetlopisnu službu pri predsjedništvu Vlade Nezavisne Države Hrvatske te je snimao po zadatku sve važnije događaje u Zagrebu i na terenu.

Nakon Drugog svjetskog rata, kao profesionalni glazbenik, godinama je svirao u Gradskom podrumu u Zagrebu.

Interesantno je za napomenuti da se u Fotoklub Zagreb učlanio kao Mario Medeotti, a na IX. *međunarodnoj izložbi fotografije* naveden je pod imenom Mario Medeot.

Krešimir MEHIČIĆ (Slavonski Brod, 1956.)

U Slavonskom Brodu završava sedam razreda osnovne škole. Obitelj se 1970. iz Slavonskog Broda seli u Zagreb, gdje se i prvi put susreće sa fotografijom kroz rad u fotosekciji u osnovnoj školi. Godine 1970. dobitnik je Druge nagrade Zajednice tehničke kulture grada Zagreba za fotogram *Perpetum mobile*. I tijekom srednjoškolskog obrazovanja aktivno se bavio fotografijom kroz rad fotosekcije Centar, pod vodstvom poznatog zagrebačkog fotografa Fjodora Fede Fatičića. U to je doba pod velikim utjecajem fotografa iz tada poznatog omladinskog časopisa *Polet*.

Po završenom visokom obrazovanju stječe kvalifikaciju inženjera elektrotehnike i godinama radi u Institutu za elektroprivredu (19 godina). Nakon toga radi kao voditelj prodaje u zastupstvu kompanije Polaroid osam godina, a zatim kao pomoćnik direktora za prodaju u zastupstvu japanske kompanije FujiFilm.

Osim sudjelovanja na više izlagačkih izložbi povremeno snima za kultne časopise za mlade, kakvi su u to vrijeme u Hrvatskoj bili *Polet* i *Studentski list*. Osvajač je više prvih, drugih i trećih nagrada za fotografije ili kolekcije fotografija u Zagrebu, Sisku, Novom Sadu i sl. Daljnjim vlastitim usavršavanjem na polju fotografije postao je instruktor fotografije hrvatskog Fotosaveza. Vodio je preko 20 tečajeva c/b fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Godina 1980. biti će prijelomna u njegovu fotografskom stvaralaštvu jer se te godine na nagovor svoga prijatelja Branka Marinkova učlanjuje u Fotoklub Zagreb, što će uvelike utjecati na njegovo daljnje fotografsko djelovanje. Tijekom sljedećih osam godina, do 1988., aktivno je izlagao na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvajao i vrijedne nagrade. Bio je i tajnik 22. *Zagreb salona* na temu žrtve nasilja.

Obiteljske i poslovne obveze udaljuju ga od fotografije na nekoliko godina (od 1989. do 2002.), ali 2005. se ponovno vraća fotografiji. Od tada izlaže svoje radove u Vinkovcima, Osijeku, Kukljici, Varaždinu, Železnom i Mariboru. Sudjelovao je na više od 150 izložbi fotografija u zemlji i inozemstvu, a najveći su mu uspjesi: Pohvala Međunarodnog Olimpijskog komiteta (Lausanne – Switzerland) za kolekciju od 12 fotografija pod nazivom „SUPPORTERS“ koja je bila izložena u Muzeju sporta (Lausanne - Switzerland 2007.) i Prvo mjesto Watford Camera Club – Watford, U.K. u sklopu kolekcije 10 najuspješnijih članova FK Zagreb.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1992.), Nagrade Tošo Dabac (2011.) i Povelje August Frajtić (2012.). Godine 2007. dobio je počasno zvanje Majstora fotografije Hrvatskog fotosaveza - trećega reda. Održao je osam samostalnih izložbi fotografija.

Živi u Zagrebu.

Enes MIDŽIĆ (Zagreb, 1946.)

Hrvatski publicist, fotograf, filmski i TV snimatelj Studij Filmskog snimanja na Akademiji kazališne i filmske umjetnosti (Akademija dramske umjetnosti) upisuje 1971. god. gdje je diplomirao 1977. s televizijskim igranim filmom ITAKODALJE redatelja Tomislava Radića u produkciji TV Zagreb, te pisanim radom: "O prirodi, viđenju i sistematizaciji boja".

Nastavni rad na Akademiji kazališne i filmske umjetnosti započinje 1975. god. kao honorarni nastavnik na Odsjeku filmskog snimanja, kao asistent u stalnom radnom odnosu od 1976., kao

znanstvenog asistenta od 1978. u zvanju docenta od 1980. godine. U zvanje redovitog profesora izabran u 1985. i reizabran 1996. u trajnom zvanju.

Doktor je filmske umjetnosti (dr. art.). Bio je hrvatski branitelj, dragovoljac Domovinskog rata.

Na Akademiji dramske umjetnosti obavljao sljedeće dužnosti: Pročelnik odsjeka filmskog i TV snimanja (1978.-1982.), Pročelnik katedre za fotografiju (2012.-2014.), Predstojnik filmsko-televizijskog odjela (1982.-1986.), Prodekan (1982.-1986., 1996.-1998., 2004.- 2008.), Dekan (1988.-1992., 1992.-1996., 2008.-2012.).

Na Sveučilištu u Zagrebu obavljao sljedeće dužnosti: Odbor za međunarodnu suradnju (1988. - 1990.), Skupština Sveučilišta (1988.-1993.), Član predsjedništva Skupštine Sveučilišta (1991.-1993.), Znanstveno-nastavno vijeće-Senat Sveučilišta (1990.-1996., 2008.-2021.), Prorektor Sveučilišta u Zagrebu (1991.-1994.), Vijeće umjetničkog područja (2008.-2021.), Odbor za statutarna pitanja, (2012.-2021.), Predsjednik vijeća umjetničkog područja (2018.- 2022.), Rectorski zbor i Nacionalno vijeće za znanost: Matično povjerenstvo / Matični odbor za Umjetničko područje (1990.-2021.), Predsjednik Matičnog povjerenstva za Umjetničko područje (1999.-2004., 2008.-2017.). Ministarstvo Kulture, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Hrvatski sabor: Odbor za nagradu Vladimir Nazor (1995.-1997.). Predsjednik Upravnog odbora Hrvatskog audiovizualnog centra (2008.-2012.) Član i zamjenik predsjednika Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (2014.- 2017.)

Također je dobitnik niza značajnih nagrada: *Nagrada grada Zagreba* 1981. god. za film "U potrazi za Šutejem", *Nagrada za kameru RTB* za film "U potrazi za Šutejem" red. N. Puhovski, Beograd 1982., *Nagrada za kameru* za film "Zagreb" red. R. Grlić, Međunarodni festival sportskog i turističkog filma, Maribor 1982., *Prix Phillips eclairage et architecture* (s B. Gamulinom) za film "Broj iz svjetlosti", Festival International du Film d'Architecture et d'Environnement Urbain, Bordeaux 1984., *Zlatna medalja Beograd* za filmove "Rubne slike gladi", red. N. Puhovski i "Posvećenje mjesta" red. B. Gamulin, 37. Festival jugosl. dok. i kratkometražnog filma, Beograd 1990., *Zlatna medalja "Milton Manaki* za film "Posvećenje mjesta", red. B. Gamulin, Festival filmske kamere, Bitola 1990., *Grand Prix de la qualite de l'image* za film "Posvećenje mjesta", red. B. Gamulin, 14. Festival International du Film D'Art, UNESCO, Paris 1990., *Nagrada KODAK* za film "Sedma kronika", red. B. Gamulin, Festival hrvatskoga filma, Pula 1996., *Nagrada Vladimir Nazor* za filmsku umjetnost, Zagreb 1997., *Nagrada Vjekoslav Majcen*, za doprinos istraživanju i promoviranju hrvatske filmske baštine, Hrvatsko društvo filmskih kritičara, Zagreb 2008., *Nagrada za životno djelo*, Hrvatsko društvo filmskih kritičara, Zagreb 2011.

Od 1967. god. učenik majstora umjetničke fotografije Toše Dabca i njegov suradnik do 1970. godine. Poslije njegove smrti radi u njegovom atelijeru do 1973. god. Fotografijom se profesionalno bavi od 1970. god., a filmom od 1972. god. Od 1972. god. ima status samostalnog umjetnika.

U razdoblju od 1971.-1976. intenzivno izlaže svoje radove u zemlji i inozemstvu na samostalnim, grupnim i kolektivnim izložbama fotografije, suvremene likovne i primijenjene umjetnosti. U tome je razdoblju više radova otkupljeno za fundus Muzeja za umjetnost i obrt i Galerije suvremene umjetnosti. Osim toga bavi se kazališnom, portretnom, modnom, tehničkom, reklamnom i svim oblicima primijenjene fotografije. Organizira i vodi fotoslužbe na desetak internacionalnih i nacionalnih kazališnih i muzičkih festivala (1972-1980.). Suraduje na opremi brojnih knjiga i časopisa, plakata i kataloga, radova iz arhitekture te uređenju mnogih prostora. Suraduje s mnogim novinama i časopisima, televizijom i filmskom produkcijom, kulturnim i umjetničkim institucijama i umjetnicima. Radi na realizaciji više monografija, opremi i postavi brojnih izložbi s područja kulture, umjetnosti i tehnike u zemlji i inozemstvu. Od 1980. god. na području fotografije bavi se uglavnom kazališnom i portretnom fotografijom.

Član je Fotokluba Zagreb od 1972.

Od 1972.-1975. god. član uredništva časopisa za fotografiju SPOT u izdanju Galerija grada Zagreba. Od 1975.-1980. god. član mnogobrojnih žirija za izložbe amaterske fotografije i filma te studentskih izložbi. Predavao na Ljetnoj filmskoj školi *Filmoteke 16* nastavnicima filmske kulture (1976.).

Od 1979.-1989. god. suradnik Filmske enciklopedije JLZ "Miroslav Krleža" gdje je objavio dvadesetak stručnih članaka s područja filmskog snimanja.

Vrstan snimatelj mnogobrojnih filmova o likovnoj umjetnosti, Snimio je tridesetak dugometražnih igranih i dokumentarnih filmova, oko 100 glazbenih spotova, šest TV filmova, 250 propagandnih spotova, 80 namjenskih filmova.

Za svoje filmsko stvaralaštvo dobitni je niza nagrada u zemlji i inozemstvu. Nagrađivan je i na mnogim festivalima (Bordeaux, Pariz, Bitolj). Dobitnik nagrade Vladimir Nazor za filmsku umjetnost 1997. i dr. priznanja. Odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1996.).

Na HRT-u radio kao studijski i terenski snimatelj.

Važniji filmovi: *Emigranti* (T. Radić, TVZ, 1977), *Ljubica* (T. Radić, TVZ, 1979), *S.P.U.K.* (M. Puhlovski, 1983), *Ljeto za sjećanje* (B. Gamulin, 1990), *Sedma kronika* (B. Gamulin, 1996), *Pont Neuf* (Ž. Senečić, HTV, 1996), serija *Olujne tišine* (D. Marušić, HTV, 1997). *Polagana predaja*, (B.Gamulin, 2001.)

Piše stručne tekstove o filmskome snimateljstvu; autor je udžbenika *O slici pokretnih slika: kadar i stanja kamere* (2004) i *Pokretne slike: filmska kinematografija* (2007), rječnika snimateljske terminologije *Govor oko kamere* (2006) te enciklopedijske povijesti filmskoga snimateljstva *Živüće fotografije i pokretne slike: razvoj kinematografske tehnike* (2009). Objavio je i dnevničko-memoarsku knjigu *Knjiga o Ani... i usputna sjećanja* (2011).

O radu i djelovanju Enesa Midžića pisali su mnogi likovni kritičari (Veljko Barbieri, Radoslav Putar, Zvonko Maković: Želimir Košćević, Laszlo Beke, Krešimir Mikić, Mirko Galić).
Živi u Zagrebu.

Mirna MILANOVIĆ
(Pazin, 1959.)

(Počasno)

U rodnom gradu završava opću gimnaziju. U studentskim danima aktivna je članica Komisije za kulturu i urednica studentskog lista *Goran*. Diplomirala je na Pedagoškom fakultetu u Rijeci (1982.). Tri godine kasnije zapošljava se kao voditeljica kulturnih djelatnosti u novoosnovanoj ustanovi Spomen dom sjedinjenja i slobode koji djeluje u sastavu Centra za kulturu, kasnije Pučkom otvorenom učilištu u Pazinu. Široki djelokrug radnog mjesta iziskuje fokusiranje na razvoj niza djelatnosti, od kojih su dominantne kazališna, koncertna i izdavačka. Uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture RH pokreće glazbene cikluse Classic In Pazin i Jazzva puna glazbe, a uz potporu organizacije za razvoj civilnog društva realizira autorski projekt za mlade Razigrani vremeplov. Godinama intenzivno radi i na programu međunarodnog susreta izdavača „Put u središte Europe“, u koji je uključeno desetak europskih zemalja. Usporedo radi i na produkciji vlastitih programa i manifestacija, te dajući prostora mladim entuzijastima pokreće plesne susrete: Istra pleše, kazališne susrete Skagi, te glazbene festival.

Nezaobilazno mjesto pripada i razvijanju izložbene djelatnosti, posebno promoviranju likovne scene u Istri, te organizaciji niza fotografskih izložbi hrvatskih autora. Od 2012. do 2017. godine, u kontinuitetu od šest godina, Mirna Milinović je postavljala izložbe fotografije Fotokluba Zagreb u Pučkom otvorenom učilištu u Pazinu. Ističe se i radom na dokumentarnim izložbama (Libri od starine, Hrvatska čitaonica u Pazinu, skladatelj Luigi dalla Piccola, 30. godina Spomen doma...) kojima je kao autorica i suradnica dala svoj doprinos kulturnoj povijesti zavičaja. Kao dugogodišnja

članica županijskog odbora doprinosi njegovanju istarske glazbeno-plesne autohtone baštine, organizirajući niz smotri narodne glazbe i plesa Istre.
Živi u Pazinu.

Đoko MILEKIĆ

(Laktaši kod Banje Luke, 1930.- Rijeka, 1992.)

Đoko Milekić je jedno od najvećih imena riječke fotografije. Rođen je 1930. u Laktašima kod Banja Luke. U Rijeku doseljava 1959. gdje ostaje do kraja života. Od te se godine počinje baviti fotografijom, dok se izložbenom fotografijom bavi od 1970. Za njega je interesantno za napomenuti, i da je nastupao kao izlagač u pet riječkih fotoklubova, ali mu je matični klub ipak bio Fotoklub Rijeka, u koji se učlanio 1969.

Jedan je od najuspješnijih izlagača Fotosaveza Jugoslavije uopće. Tako na godišnjim rang listama Fotosaveza Jugoslavije zauzima za godinu 1972. drugo mjesto, za godinu 1973. šesto mjesto ali tada dolazi do prekida zbog njegova zdravstvenog stanja. Čim mu je to zdravlje dozvolilo nastavio je dalje intenzivno izlagati svoje radove tako da 1984. zauzima opet visoko peto mjesto i 1986. četvrto mjesto na saveznoj rang listi.

Izlagao je svoje radove na preko pet stotina izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko 160 različitih nagrada i priznanja. Održao je tri samostalne izložbe fotografije: jednu u Zagrebu (1973.) i dvije u Rijeci (1975. i 1980.)

Bio je počasni član Fotokluba Rijeka i Fotokluba Color iz Rijeke. Skroman i povučen po prirodi nikada nije tražio slavu i priznanja, tako da mu Fotosavez Jugoslavije, tek na intervenciju fotografskih kolega, godine 1984. dodjeljuje zvanje kandidata majstora fotografije.

Filip MILETIĆ

(Zagreb, 1978.)

U rodnom gradu završio Školu primjenjene umjetnosti i dizajna (ŠPUD) foto odjel u klasi prof. Danijele Lušin.

Završio web dizajn i ekonomski menadžment na Vern-u.

Radi kao dizajner u obiteljskom obrtu Keko sitotisak na tekstilu i ostalim materijalima. Najviše posluju s velikim firmama poput vatrogasaca, policije, pošte. Osim toga Filip radi i plakate, naljepnice na automobilima, posjetnice.

U Fotoklub Zagreb se učlanio 2006. Napravio je zastave zameđunarodni ulični festival Cest 'd Best (2009.).

Izlagao je na natječajnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Živi u Zagrebu.

Ivanka MILETIĆ

(Zagreb, 1947.)

U rodnom gradu završila je Nižu muzičku školu „Blagoje Bersa „ glasovir (1955-62.) a nakon toga

Školu primijenjene umjetnosti ŠPU Foto odjel (1962.-67.). u kojoj su tada bili profesori Fizi, Kukec, Susić, Bratanić.

Nakon završenog školovanja zaposlila se u Jadran filmu kao slobodni filmski radnik (1968.). Imala je sreću da je bila asistent montaže gđe. Katje Majer majstorice montaže i s režiserom Krešom Golikom sudjelujem u stvaranju filmova *Tko pjeva zlo ne misli* i *Imam dvije mame i dva tate*. Bila je

Asistent montaže i na još desetak filmova (*Putovanje na mjesto nesreće*, *Slučajni život Ante Peterlića*, *Čvor*, *Sutjeska*, *Neretva*, *Nevolje s Madlen*).

Godine 1969. upisuje filmsku montažu na AKFU na kojoj su joj profesori bili Vlatko Pavletić, Ranko Marinković, Radojka Tanhofer, Jakov Bratanić, Branko Belan, Ante Peterlić, R. Ivančević, Nada Šoljan...

Bila je to prva generacija. Studira uz posao kao izvanredni student.

Godine 1972. zaposlila se na HRT u filmsku i ENG montažu. Montirala je sve tipove emisija serija *Srednjevjekovno kršćanstvo u Hrvatskoj* i *Nikola Tesla*, zatim film o Dunji Vejzović, razne dokumentarce, spotove, vijesti, dnevnike, kronike, išla na terene u druge TV centre itd.

U mirovinu odlazi 2001.

Članica je Fotokluba Zagreb od 1975. od kada započinje njena izložbena djelatnost na trećoj izložbi članica Fotokluba Zagreb. Nakon nekog vremena, iz osobnih razloga prekida sa izložbenom djelatnošću da bi se ponovno aktivirala 2006. Od tada pa na dalje izlaže na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu. U svome izložbenom radu nema posebne teme nego fotografira sve što smatra za vrijedno kada to zapazi u potrazi za motivima

Živi u Zagrebu.

Marija (Mare) MILIN (Zadar, 1973.)

U Zadru je završila srednje školovanje. Nakon toga dolazi u Zagreb gdje upisuje studij dizajna. Na drugoj godini studija počinje se baviti fotografijom i dobiva osnovno fotografsko znanje od profesora Stanka Hercega i Krešimira Mikića. Svoje mukotrpno ali uspješno usavršavanje počela je u tamnoj komori Arhitektonskog fakulteta u crno-bijeloj fotografiji. Tako je stekla, kako sama kaže, jedno zanatsko znanje koje ni jedna digitalna tehnika ne može zamijeniti. Profesionalno se počela baviti fotografijom od 1994. Njen prvi posao bio je u kazalištu Gavella, gdje postaje kazališni fotograf. Snimala je za scenske projekte vezane uz rad koreografa Emila Matešića, zatim teatra Exit, Zagrebačkog plesnog ansambla Nataše Lušetić te razne nezavisne produkcije.

Snima za magazin *Arkzin*, koji joj daje veliku slobodu stvaranja. Dalje se probija do *Cosmopolitana*, njene prve velike stepenice do svijeta glamoura i mode. Nakon toga su slijedili: magazin *Milla*, magazin *Playboy*, magazin *Klik*, časopis *Story* (modni editoriali), *Wulf Sport*, *ZPA*, *Levis*... Snimala je i za agencije *BBDO*, *Public Image*, *Leo Burnett*, *McCann Erickson*, *Gray*; zatim publikacije; *Lowe Lintas*, *Digitel*, *Hager* (Poljska) *TFM*, diskografske kuće *Menart*, *Dallas records*, *Carnival Tunes*, *Dancing Bear*, izdavačke kuće *Sysprint* (biblioteka *Suvremeni klasici*, *Meandar* (kompletna kod nas prevedena biblioteka Milana Kundere), *Konzor*.

Danas je kao modnog fotografa angažiraju brojni različiti klijenti. No, kako sama kaže, sebe smatra prvenstveno portretnim fotografom, jer nikada ne zaboravlja čovjeka. U njenom stvaralaštvu najviše su zastupljene portretna, reklamna (uglavnom ljudi, situacije), modna fotografija, a katkada arhitektura i mrtva priroda. Godine 1999. njena fotografska lutanja vode ju u frizerski salon Mila, gdje ubrzo postaje "članom obitelji". Tamo Višnjići (Mila, Ivan, Marko i Ana udana Čula) funkcioniraju kao točan satni mehanizam, stvarajući vrhunske frizure. Mare je sva obuzeta nesvakidašnjim oblicima kose, koje marljivo fotografira. Za vječnost.

Osim stručnog kreativnog fotografskog rada, ona je i društveno angažirana te održava fototečajeve na volonterskoj bazi. Održala je niz samostalnih izložbi, a sudjelovala je i na mnogim skupnim izložbama fotografije. Bavi se i video radovima - glazbenim spotovima. Živi u Zagrebu.

Marija MIRAK (Vodice, 1955.)

U Šibeniku je završila Elektrotehničku školu (1975.). Godine 1976. dolazi u Zagreb i zapošljava se na Hrvatskoj radioteleviziji, tada Televizija Zagreb, gdje je neprekidno radila do mirovine (2014.). Pola svog radnog vijeka radila je na proizvodnji i postprodukciji TV programa. Naročito se vezala za domaći dokumentarni film, gdje je svaki kadar analizirala i tražila priču u jednog kadru, a u kompoziciji fotografiju. Kao veliki poznavalac tehnike za TV snimanje u drugoj polovici radnog vijeka preuzima planiranje cijeloukupne proizvodnje i postprodukcije HTV-a, gdje se posebno posvetila arhivi svekolike građe na HTV-u.

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 2016. od kada se bavi izložbenom aktivnošću. Preferira *life* fotografiju, a ni kompozicije joj nisu strane. U fotoklubu Zagreb je s velikim entuzijazmom angažirana na radu u Zbirci hrvatske fotografije.

Živi u Zagrebu.

Zlata Laura MIZNER (Nova Gradiška, 1909.- Rijeka, 2004.)

Zlata Laura Mizner (djevojačko prezime Perušić) u Novoj je Gradišci završila gimnaziju. U roditeljskom domu već zarana dobiva uvid u fotografiju, od svoga oca Andrije, inženjera šumarstva i svestranog intelektualca, koji se bavio i fotografijom. Nakon završene gimnazije udaje se za Viktora Miznera. Bračni se par kreće u intelektualnim krugovima (dr. Zdravko Kučić, slikar Vladimir Becić...). Zlata se fotografijom počinje baviti od godine 1937. Putuju po Evropi a jedno vrijeme i po Americi. Po povratku iz Amerike u ratnom vohoru Viktor Mizner završava u logoru. Imao je sreću i preživio. Zlata u ratnim godinama ne fotografira. Nakon rata Miznerovi žive u Zagrebu, a Zlata se opet počinje baviti fotografiranjem.

Godine 1947. polaže majstorski ispit iz fotografske struke u Zagrebu., godine 1957. polaže ispite na Agfacolor Schule u Wiesbadenu. Od 1947. je dugi niz godina bila je nastavnica na Saveznoj grafičkoj školi, kasnije nazvanoj Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Tu se susreće sa nastavnicima Milanom Fizijem, Mladenom Grčevićem, Güntnerom Ledićem, Ivanom Lutzom, Vladimirom Susićem. Nakon umirovljenja, od 1964. živjela je u Rijeci, od koje je godine bila i članica Fotokluba Rijeka.

Kao nastavnica i pedagog objavljuje niz stručnih napisa a godine 1949. u izdanju Savezne grafičke škole objavljuje svoj rad na temu *Retuš u fotografiji*. U stručnom časopisu *Naša fotografija* objavljuje svoje radove od 1950. godine. Kao nastavnica i pedagog održava tijekom dugog vremena mnoga predavanja popraćena projekcijama diapozitiva. Bila je vrsna nastavnica i omiljena među svojim đacima.

Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1947., a Fotokluba Rijeka od 1960. U vremenu od 1952. do 1973. aktivni je izlagač na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Za svoju dugogodišnju fotografsku izložbenu aktivnost dobitnik je brojnih nagrada i priznanja. Od raznih tema najviše ju

zaokupljaju portreti i pejzaži. Održala je dvije samostalne izložbe fotografije godine 1953. i 1958., obje u Zagrebu.

Amaterski se bavila i slikarstvom.

Foto savez Jugoslavije dodijelio joj je godine 1954. zvanje kandidata majstora fotografije, a godine 1958. zvanje majstora fotografije. Međunarodna asocijacija fotografske umjetnosti dodjeljuje joj godine 1957. zvanje AFIAP (artist FIAP) da bi godine 1961. stekla i zvanje EFIAP (ekselencija FIAP).

Njene kolekcije fotografija danas se čuvaju u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, u Zbirci hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb i Muzeju grada Rijeke.

Luka MJEDA (Zagreb, 1952.)

Kao dijete je s obitelji odselio u Australiju i u Melburnu krenuo u osnovnu školu. Nakon povratka u Hrvatsku završava osnovnu školu i gimnaziju, a godine 1977. diplomira na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu.

Na njegovo životno opredjeljenje utjecati će poznanstvo sa troje poznatih svjetskih fotografa (Mary Ellen Mark, Michael O.Neil, Jerry Uelsman) 1975. godine tijekom studija. Iste godine upoznaje zagrebačkog fotografa Zvonimira Atletića s kojim razvija dugogodišnju suradnju. Sljedećih nekoliko godina radi kao asistent u atelijeru Joze Četkovića. Član je Fotokluba Zagreb od 1975.

Nakon završetka studija zapošljava se u Tvornici Rade Končar – Transformatori, gdje u svojstvu inženjera radi na poslovima projektiranja poduzeća i unapređenja proizvodnje te strateškim planovima razvoja. No, njegova ljubav prema fotografiji nagnala ga je da 1980. napusti radno mjesto inženjera i u potpunosti se, u slobodnoj profesiji, posveti fotografiji.

Značajan pomak u njegovoj karijeri obilježiti će poznanstvo i trogodišnji rad (1983.-1986.) sa Mirkom Ilićem, ilustratorom i dizajnerom. Tako nastaju brojna fotografsko/dizajnerska rješenja (kalendari, plakati, omoti nosača zvuka, oglasi za gospodarske tvrtke, naslovne stranice mjesečnika i časopisa i sl.). Zajedno sa Mirkom Ilićem dobio je nagradu *21. zagrebačkog salona* (1986.) za trogodišnje oblikovanje naslovnih stranica tjednika *Danas*.

Tijekom 80-ih i 90-ih radi kao vanjski suradnik, u zemlji i inozemstvu, za razne novine i magazine, na poslovima propagande u velikim poduzećima i kompanijama, snimanju mnogih umjetničkih djela za izradu muzejskih i galerijskih kataloga i sl. Prvi puta samostalno izlaže 1984. u Galeriji *Gjuro* u Zagrebu. Iste godine studijski boravi u SAD-u u vrijeme održavanja Olimpijskih igara u Los Angelesu. Njegov kreativni fotografski rad donosi mu godine 1984. i članstvo u The Greater Los Angeles Press Club-u (USA). Godine 1985. priznat mu je status umjetnika (HZSU), a od godine 1986. član je ULUPUH-a, sekcije za fotografiju.

Tijekom 80-tih i 90-tih godina surađuje s brojnim novinama i magazinima, kao što su *Vjesnik*, *Danas*, *Start*, *Studio*, *Banka*, *Bug*, *Playboy*, *Kontura*, *Panorama (I)*, *L'espresso (I)*, *Elle (I)*, *Los Angeles Times* (SAD). U tom vremenu često odlazi na studijska putovanja izvan domovine, što rezultira sjajnim fotoreportažama. U 90-im godinama posvećuje mnogo pažnje izlagačkoj djelatnosti. Tako nastaju njegovi ciklusi *Crnobijeli Zagreb*, *Luka i umjetnici*, *Grad kao znak*.

Uz fotografsko stvaralaštvo, bavi se i izdavaštvom i ostvaruje *Grafičku mapu Hrvatska – Venezia* (1995.), te *Foto monografiju Luka Mjeda - C/B Zagreb*, (2002./2003.), u kojoj se javlja u svojstvu autora, urednika i izdavača. Ocjenjivački sud Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu monografiju Luke Mjeda *Crno-bijeli Zagreb* proglasio je za Hrvatsku lijepu knjigu 2003., te je ona

predstavljala Hrvatsku na sajmovima knjiga u Frankfurtu i Leipzigu u izboru za najljepše knjige svijeta za 2003. godinu. I američki časopis *Step Inside Design* uvrštava knjigu *Crno-bijeli Zagreb* među 10 najljepših u 2003. godini.

U Fotoklub Zagreb učlanio se je 1975. Izlagao je na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Imao je i niz samostalnih izložbi. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1989.) i Nagrade Tošo Dabac (2006.). Godine 2006. osnivač je i predsjednik *on line* Galerije pod nazivom *Hrvatski fotografski centar/Croatian Pjhotography Center* za promociju i prodaju radova hrvatskih fotografa. Taj je Centar početkom 2020. godine organizirao izložbu portreta građana Republike Hrvatske. Na izložbi je predstavljeno 50 autora sa po jednim portretom. Istovremeno je tiskana i monografija *Portret Hrvatske 2020.*, u kojoj je predstavljeno 139 portreta od 50 autora. Živi u Zagrebu.

Radiša MLADENOVIĆ

(Uzovnica pokraj Ljubovije, 1932.)

Najbolji je hrvatski sportski fotograf. Od prvog dana bavljenja fotografijom uočava jedinstvenu dinamiku sporta, koja je u pozitivnom, lijepom smislu fotogenična kao ni jedno drugo područje života. Ubrzo je pronašao i svoj stil koji je postao karakterističan i trajno prepoznatljiv kroz njegove radove. Od 1948. radi u dnevniku *Borba*. Od 1954. nastavlja svoju djelatnost u *Sportskim novostima*, a od 1976. u *SN reviji*. Na izložbi sportske fotografije u Rimu povodom OI 1960. nagrađen je srebrnom medaljom. Prve nagrade osvojio je na izložbama Jugoslavenske sportske fotografije u Zagrebu 1960. i 1972. U više navrata nagrađivan je na Yu Press-Foto izložbama. S Mladenom Tudorom priredio je izložbu YU košarka 1970. godine, koja je nakon Ljubljane organizirana u svim većim mjestima.

Godine 1987. dobitnik je nagrade za životno djelo *Milan Milanović*. U preko pola stoljeća rada ne samo da majstorski bilježi razvoj, povijest cijelog našeg sporta, nego i predvodi generacije sve boljih sportskih fotoreportera. Radiša Mladenović i danas aktivno prati sportska događanja i objektivom svoga fotoaparata bilježi uspjehe hrvatskih sportaša. Impresivne fotografije pobjeda, slavlja, ali i tuge hrvatskih sportaša neumorni je Radiša Mladenović bilježio iz godine u godinu. Tijekom 70 godina izuzetno plodne karijere, taj skromni i tihi umjetnik doživio je ono što malo kome uspijeva.

Slika govori tisuću riječi, a njegove fotografije, ne samo da su pričale priče, nego su stvarale povijest, isticale pojedince te čak i davale nazive najvećim sportskim objektima grada Zagreba. Nakon nekoliko nagrada za životno djelo, vrhunac fascinantne karijere obilježio je ulaskom u Kuću slavnih hrvatskog fotonovinarstva (2014.). U svom bogatom radnom stažu, ispred Radišina fotografskog objektiva prolazili su mnogi, od Dražena Petrovića, Zvonimira Bobana, Nikole Dragaša, Mate Parlova, brazilskog virtuozu Pelea pa sve do Luke Modrića i današnjih sportskih velikana.

Mnoge su Mladenovićeve fotografije postale automatske asocijacije, simboli određenih sportaša. Iste su slike obišle svijet, postale planetarno popularne, a skromni velikan fotografije nikada nije isticao svoje ime u prvi plan. Fotografije Radiše Mladenovića neupitno su okrunile mnoge bitne događaje, karijere, ali i sasvim malene živote običnih građana. Osim sportskih fotografija, osebujno je vladao i umjetnošću fotografiranja prirode, ljudi te svakodnevnih događaja.

Radni staž Radiše Mladenovića često se veže za Dinamo i Hrvatski nogometni savez. Kako i sam govori, s vremenom se filtriraju želje, ambicije i motivacija, pa je tako igrom slučaja većinu fotografskog života proveo na stadionu Maksimir. U čast njegove vjernosti i odanosti u službenim

prostorijama NK Dinamo postavljene su veličanstvene tapete s fotografijama ovog umjetnika, koje vode posjetitelje kroz cijelu povijest ovog najpoznatijeg zagrebačkog nogometnog kluba. Živi u Zagrebu.

Milutin MUDRINIĆ

(Dubrava kod Čazme, 1893.- Jasenovac, 1943.)

Gimnaziju pohađa u Bjelovaru, a završava na Sušaku 1912. godine. Studira hrvatski, latinski i gimnastiku u Pragu (1912.-1913.) i zatim u Krakowu (1914.). Studij prekida za vrijeme Prvog svjetskog rata i završava ga nakon rata na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Kao srednjoškolski profesor službovao je u Osijeku, Požegi i u Zagrebu, gdje je dočeka Drugi svjetski rat. Objavio je i dvije knjige o gimnastici.

Član je Fotokluba Zagreb od 1936. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Od njega su igrom slučaja sačuvane samo dvije fotografije.

Tragično je završio, zajedno sa svojim najstarijim sinom u logoru Jasenovac 1943.

Zdenka MUNK

(Počasno)

(Graz, 1912.- Zagreb, 1986.)

Gimnaziju Sestara milosrdnica završila je u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je povijest umjetnosti (1938.). Tijekom vremena stječe stručno zvanje muzejske savjetnice. Polje djelovanja joj je bilo muzeologija, konzervacija, povijest umjetničkog obrta, likovna kritika i pedagoški rad.

Od 1938. radi kao kustosica u Muzeju za umjetnost i obrt. Iste godine odlazi na jednogodišnji studij muzeologije u Pariz (u Ecole du Louvre). Nakon povratka u MUO vodi inventar muzejskih zbirki, u muzejsku praksu uvodi novi tip kartoteke inventara, uređuje dio zbirke tekstila, sudjeluje u postavu crkvenog odjela Muzeja. Od 1936. bavi se likovnom kritikom i surađuje u mnogim listovima i časopisima.

Početkom 1944. godine odlazi u partizane. Potkraj rata imenovana je šeficom Odsjeka za muzeje i konzervatorske zavode u republičkom Ministarstvu prosvjete. Značajnu ulogu imala je u organiziranju obnovljene djelatnosti muzeja i mreže zavoda za zaštitu spomenika kulture u Hrvatskoj. Godine 1948. imenovana je konzervatoricom u Republičkom konzervatorskom zavodu, gdje radi na stručnoj obradi pokretnih spomenika kulture. Posebnu pozornost pridaje privatnim zbirkama umjetnina u Zagrebu, od kojih neke postaju otvorene za javnost. Osobito je zaslužna za revitalizaciju dvorca Trakošćan i njegovo preuređenje u dvorac- muzej (1953.-1957.). Godine 1949. bila je izaslanica jugoslavenske vlade za restituciju kulturnih dobara iz Austrije.

U MUO radi u svojstvu direktorice i na tom je mjestu ostala punih 25 godina (1954.-1979.). Od 1957. do 1962. organizira i vodi rekonstrukciju i dogradnju zgrade Muzeja te zajedno sa stručnim timom MUO-a izrađuje koncepciju i plan realizacije novog stalnog postava Muzeja. U obnovljenom prostoru organizira niz novih aktivnosti: velike povremene izložbe, koncerte, radionice, predavanja, modne revije. Suradivala je i s radiom i televizijom.

Organizirala je velike tematske izložbe (Secesija u Hrvatskoj, 1977; Riznica zagrebačke katedrale, 1972. i 1987). Bavila se muzeologijom i problemima primijenjene umjetnosti, posebice tapiserijom u Hrvatskoj. Velik je njezin angažman u Muzejskom društvu Hrvatske, Savezu muzejskih društava Jugoslavije i Društvu povjesničara umjetnosti. Od 1968. predavala je na poslijediplomskom studiju

muzeologije. Dugi niz godina bila je članica Izvršnog komiteta ICOM-a i predsjednica Nacionalnog komiteta ICOM-a.

Dijana NAZOR
(Split, 1971.)

U Splitu je 1990. završila Školu primijenjenih umjetnosti i dizajna. Godine 1995. diplomirala je na studiju likovne umjetnosti, na Fakultetu prirodoslovno-matematičke znanosti i odgojnih područja u Splitu (danas Umjetnička akademija), te stekla zvanje profesora likovne kulture, restauratora. Iste godine dobila je nagradu fakulteta.

Doktorirala je na poslijediplomskom sveučilišnom doktorskom studiju Slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu 2017. pod mentorstvom red. prof. art. Igora Rončevića i izv. prof. dr. sc. Jane Žiljak Gršić. Bavi se slikarstvom, likovnim oblikovanjem i ilustracijom. Izlagala je na više samostalnih i skupnih izložaba u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja brojne nagrade i priznanja.

Od 2004. godine radi kao konzervator-restaurator u Hrvatskom restauratorskom zavodu, a od 2005. vodi likovnu radionicu *Baštinarnica* za djecu i odrasle u Narodnom sveučilištu Dubrava u Zagrebu. Godine 2006. stručno se usavršavala u Parizu, u ateljeima Cité Internationale des Arts. Autorica je deset likovno-urbanih instalacija i dva happeninga Međunarodnog uličnog festivala Cest is d'Best. Od 2007. koordinatorica je likovnog programa Međunarodnog festivala Cest is d' best. Sudjelovala je na 42 likovne kolonije u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Koautorica je školskih udžbenika te priručnika za učiteljice/učitelje likovne kulture.

Godine 2006. sudjelovala je na Međunarodnom InSEA-e kongresu u Viseu, u Portugalu predavanjem i izložbom dječjih likovnih radova. Godine 2008. ostvarila je značajnu likovno-pedagošku suradnju sa Japanom i sudjelovala je na 32. InSEA-e svjetskom kongresu u Osaki, kao pozvani predavač. Likovni radovi i predavanja Škrinje kroz stoljeća predstavljeni su na hrvatskoj internetskoj stranici InSEA-e za Europsku regiju, InSEA Europe <http://www.insea.europe.ug.ac.at/countries/Croatia>.

Koautorica je udžbenika za likovnu kulturu za učenike od 5. do 8. razreda osnovne škole i priručnika za učitelje *Pogled*, (Potez, Zagreb: Profil, 2007./2008.). Od 1999. voditeljica je brojnih članica InSEA-e (Međunarodno društvo za obrazovanje putem umjetnosti) i Hrvatskog vijeća Međunarodnog društva za obrazovanje putem umjetnosti - HRV-InSEA, HDLU-a, LIKUM-a, Fotokluba Zagreb i Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Dobitnica je više nagrada, priznanja i pohvala za umjetnički rad. Objavljeno joj je više znanstvenih i stručnih radova te je sudjelovala na više domaćih i međunarodnih konferencija. Stekla je naslovno nastavno zvanje predavača u umjetničkom području, polje likovne umjetnosti na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu 2019. godine.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2002. Aktivno se bavi izlagačkom djelatnošću od 2003. Izlagala je na skupnim i natječajnim fotografskim izložbama i pri tome osvojila nekoliko nagrada. Održala je u Zagrebu i dvije samostalne izložbe fotografije. Nositeljica je počasnog zvanja AFIAP Međunarodne federacije fotografskih umjetnosti (2013.).

U okvirima doktorskog rada na Akademiji likovnih umjetnosti bavi se istraživanjem infracrvenog slikarstva upotrebom infracrvene kamere. Rezultate svojih istraživanja predstavila je svojom izložbom *Otkrivanje slikarskih tajni - Infra Red Art* postavljenoj u Dvoru Trakošćan u mjesecu listopadu 2020. koja je nastala u organizaciji pet muzeja – Gradskog muzeja Varaždin, Muzeja grada Koprivnice, Muzeja "Croata Insulanus" grada Preloga, Muzeja Mimara i Dvorca Trakošćan.

Živi u Zagrebu.

Dunja NEKIĆ
(Sisak, 1984.)

(Počasno)

Viša je kustosica voditeljica Zbirke starije fotografije MUO. Završila je studij povijesti umjetnosti i engleskog jezika i književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Trenutno završava doktorski rad pod nazivom *Recepcija stvaralaštva Kluba likovnih umjetnica od prve polovine 20. stoljeća do danas* na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, pod mentorstvom dr.sc. Leonide Kovač.

Od 2010. radi u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu kao asistentica na Zbirci starije fotografije i stručna suradnica na EU projektima digitalizacije kulturne baštine (*Partage Plus, Athena Plus, Art Nouveau Danube*). Od 2014. radi kao kustosica u zbirci, a od 2016. kao voditeljica Zbirke starije fotografije MUO. Od 2019. je predavačica na kolegiju *Povijest fotografije* na Odsjeku snimanja Akademije dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu.

Važnije izložbe za MUO (kao kustosice): *Klasici hrvatske fotografije* (Sankt Peterburg 2017., Moskva 2019.); *Šezdesete u Hrvatskoj - mit i stvarnost šezdesetih* (dionica fotografije, MUO, 2018.); *Pommer 1856 / Fotografične slike naših narodnih spisateljah* (suradnja HDA, MGZ i MUO, MGZ, 2017.); *Rovinj Photodays* (kustosica s dr.sc. Ivom Prosoli od 2015. – 2019.), *Marc Riboud: Dalmacija, pogled u svijet* u sklopu *Rendez-vous, festivala Francuske u Hrvatskoj* (Zagreb, Dubrovnik, Split, 2015.) i kao stručna suradnica *Hrvatska fotografija okom Petera Knappa* za festival *Croatie la voice, Pariz, 2012.* (Pariz, Zagreb, Rijeka, Pula, Virovitica).

S kolegicom dr. sc. Ivom Prosoli autorica je i kustosica novog postava Zbirke fotografije MUO, koji je predstavljen javnosti u veljači 2020.

Živi u Zagrebu.

Zoran KULUŠIĆ NERAL
(Šibenik, 1963.)

Inokorespodent. Član je Fotokluba Zagreb od 2012. Cijeli je život učio, radio i putovao po mnogim zemljama i pri tome mnogo fotografirao. Fotografijom se bavi zadnjih tridesetak godina u intenzivnijim i manje intenzivnijim intervalima. Najviše se bavi crno-bijelom fotografijom, ambijentalnim portretima, siluetama, uličnom fotografijom te setovima kratkih fotografskih priča. Održao je devet samostalnih izložbi fotografije. Njegova fotografija proglašena je Najfotografijom godine 2012. od strane Fotokluba Zagreb, a iste godine je dobio treću nagradu i za najbolju kolekciju.

Aktivno sudjeluje u zajednici amaterskih i profesionalnih fotografa *Leica*. Njegove dvije fotografije *The Life i The Man* objavljene su i u Monografiji *The LEICA User Forum Book-100 najboljih fotografija 2012.*, a prihod od prodanih monografija doniran je AICR - međunarodnoj udruzi za istraživanje raka. Aktivno vodi Facebook stranicu *Photography Helps to See* koja ima preko 2000 članova i na kojoj redovito objavljuje crno-bijele fotografske priče.

Živi u Zagrebu.

Dinko NESKUSIL (Karlovac, 1966.)

Fotografirao je već tijekom osnovne i srednje škole i pomalo izlagao. Ratne 1991. do 1995. proveo je u Karlovačkom tjedniku kao fotoreporter, a od 1996. dalje radi kao grafički urednik. Sada malo manje razvija filmove, a puno više digitalizira fotografije. Analogne i digitalne fotografije šalje na mnoge domaće i međunarodne izložbe, a održao je i nekoliko samostalnih izložbi. Za neke je fotografije dobio i nagrade, a mnoge su završile u raznim knjigama, časopisima i kalendarima.

Ratni fotoreporter postao je 1991. godine u 25. godini života. Premda bez reporterskog iskustva, nametnuti rat ga je jednostavno povukao kao vihor. Trajalo je četiri duge godine. Cilj objavljivanja fotografija iz Domovinskog rata bio je Neskusilu prikazati rat kao nešto najstrašnije što se jednom naraštaju i nekoj civilizaciji može dogoditi. I prisjetiti se suboraca kojih više nema, kao i onih koji su ostali živi. Te fotografije, kako sam ističe, nisu umjetničke, nego dokumentarne, life fotografije, jednog razdoblja života.

Objavljivanjem ratne fotomonografije *Godine za sjećanje - Karlovac 1991. do 1995.* Neskusil je stvorio dragocjenu fotografsku dokumentaciju patnje i stradanja jednog grada i svoje mladosti i time zaokružio bavljenje Domovinskim ratom u jednoj fotografskoj *life* dnevničkoj formi.

Živi u Karlovcu.

Saša NIKOLIĆ (Kopar, 1962.)

(Počasno)

Voditelj je Zavičajnog muzeja u Buzetu. Srednju školu pohađao je u Puli, a Filozofski fakultet u Ljubljani. Od 1988. zaposlen je u buzetskom Zavičajnom muzeju, gdje je organizirao brojne likovne i druge izložbe, surađivao sa mnogim umjetnicima, galerijskim kućama i institucijama. Autor je nekolicine radova koji se tiču buzetskoga Muzeja, koautor knjige o Slavomiru Cerovcu i autor brojnih priloga i fotografija na mrežnim stranicama Muzeja i POU Augustin Vivoda u Buzetu.

U svome je stručnom radu dužnu pažnju posvetio i fotografiji. Surađivao je s brojnim hrvatskim i stranim fotografima, institucijama i foto - klubovima, među kojima se posebno ističu Photo Art Gallery "Batana" u Rovinju i Fotoklub u Zagrebu, te organizirao i mnoge izložbe fotografija domaćih i stranih autora, skupne i samostalne.

Dugogodišnji je fotograf-amater i redovito sudjeluje na prigodnim izložbama buzetskih likovnih stvaratelja. Njegove su fotografije objavljivane u brojnim tiskovinama, katalozima, knjigama i monografijama. Za svoj je rad dobio nekoliko nagrada (National Geographic, Hrvatska, Nikon Hrvatska), pohvala i priznanja.

Živi u Buzetu.

Marija HOHOŠ NOVAKOVIĆ (Našički Markovac, 1944.)

Gimnaziju je završila u Osijeku, a diplomirala je na Višoj upravnoj školi u Zagrebu. Upravna je pravница. Od 1974. živi i radi u Zagrebu. Slikati i fotografirati počela je u sklopu školskoga fotokluba, ali se ozbiljnije time počela baviti tek odlaskom u mirovinu. Odlaskom u mirovinu ostvaruje svoj životni san u likovnom ateljeu koji vodi prof. Dubravko Lepej, u Pučkom otvorenom

sveučilištu u Zagrebu. Nakon tečaja slikarstva u Pučkom otvorenom učilištu imala je tri samostalne izložbe slika i sudjelovala je na stotinu, što zajedničkih izložbi, što humanitarnih likovnih kolonija. Od 1986. izlagala je na skupnim izložbama u Zagrebu i sudjelovala na raznim dobrotvornim akcijama.

Od 2009. do 2012. bila je član Zagi fotokluba u Zagrebu, gdje je imala prvu samostalnu izložbu fotografija i sudjelovala na skupnim izložbama članova tog Kluba.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2012. Pet godina prije učlanjenja u Fotoklub Zagreb počela se aktivno baviti fotografijom. U tom razdoblju izlagala je na skupnim izložbama. Najviše ju privlači fotografiranje krajolika, portreta i dokumentarna fotografija. Pri tome, autorica, inače slikarica, zamijenila je kist i slikarske boje pokretima svoga foto aparata u nastojanju da napravi ekspresivne, futurističke fotografije. Na takav način fotografije prerastaju u apstraktne, a njihova tema izgubila je svoje značenje i funkcionira kao obojena kompozicija.

Danas je aktivna članica Fotokluba Zagreb, Hrvatskoga likovnog društva Zagreb i Akademije Art u Zagrebu.

Živi u Zagrebu.

Željko NOVAKOVIĆ (Požega, 1940.)

Komercijalist. Član Fotokluba Zagreb od 2007. Fotografijom se bavi od rane mladosti, a sada mu fotografija nije samo hobi i ljubav nego i terapija. Fotografijom se ozbiljnije bavi učlanjenjem u FKZ. Član je i CRo Art Photo ClubA i Fotogarda.

U njegovu fotografskom radu zastupljen je širok izbor tema i motiva, ali mu je najdraža ulična fotografija. Po prirodi znatiželjan, promatra sve što vidi oko sebe pa su mu stoga najdraži motivi ljudi u svom spontanom ponašanju i svakodnevnom životu, njihovo okruženje i njihova svakodnevnica. Voli fotografije koje pokazuju aktualnost i realnost života, a od užitih fotografskih tema najdraža mu je ulična fotografija.

Održao je nekoliko samostalnih izložbi u Zagrebu; *Svi smo mi Zagreb* (2011.), *Sa Zagrebom na kavi* (2012.), *U prolazu smo svi* (2012.), *Svaki dan isti kao Prvi april* (2016).

Sudjeluje na mnogim fotonatjecajima u zemlji i inozemstvu, a radovi su mu primljeni i u selekciji 32. i 33. *Zagreb salona*.

Živi u Zagrebu.

Alojz OREL (Ljubljana, 1918.- Pula, 2002.)

Veliko ime hrvatske fotografije u Istri. Rođen u siromašnoj željezničarskoj obitelji. Za stručnog fotografa zanat uči u Brežicama u fotografskoj radionici Vinka Baveca gdje nastavlja raditi skoro tri godine. Istodobno upisuje i trgovačku školu. Nakon toga se zapošljava u Škofjoj Loki da bi pola godine kasnije završio u Zagrebu, u ateljeu Janka Scherhausa gdje započinje njegova prava profesionalna fotografska karijera.

Za vrijeme boravka u Zagrebu njegov je fotografski razvoj pod snažnim utjecajem Fotokluba Zagreb, njegova tajnika Augusta Frajtića i fenomena prozvanog *Zagrebačka škola*. Završetak

Drugog svjetskog rata dočekaao je u Zagrebu. Godine 1947. i formalno se učlanjuje u Fotoklub Zagreb. Te iste godine u potrazi za dobrim poslom zauvijek napušta Zagreb i preseljava u Pulu, gdje razvija plodnu djelatnost kao vrhunski fotograf i to neumorno cijeli svoj vijek. Opčinjen ljepotama Istre poklanja joj svoje najbolje fotografije. Član je ULUPUH-a od 1970. godine. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2000.).

Vrlo rano započinje njegov interes za fotografiju u boji, pa ga možemo smatrati istraživačem na tom polju unas. Posebno ga interesiraju mogućnosti solarizacije u boji, gdje postiže zavidne rezultate. Da bi usavršio svoje znanje u fotografiji u boji, tijekom 1954., dakle, vrlo rano među prvih deset fotografa s područja tadašnje Jugoslavije, završava specijalističko školovanje firme AGFA u Zagrebu.

Sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji inozemstvu pri čemu osvaja mnoge nagrade. Održao je dvadeset samostalnih izložbi fotografije i to: Pula i Zagreb (1955.), Pazin, Labin, Rovinj i Poreč (1960.), Pula (1973.), Motovun (1987.), Zagreb (1988.), Pazin, Labin, New York, Pittsburgh, Pula i Rijeka (1990.), Zagreb i Pula (1991.), Pula (1993.), Zagreb (1994.) i Pula (1998.).

Andrija ORLIĆ

(Punat na Krku, 1914.- Zagreb, 2002.)

Godinama je bio državni službenik na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Od 1950. član je Fotokluba Zagreb. Izložbenom aktivnošću počinje se baviti 1951. od kada izlaže na preko 200 izložbi u zemlji i inozemstvu, diljem Evrope, Azije, Afrike, Amerike i Australije, pri čemu osvaja 32. nagrade u zemlji i 17 u inozemstvu.

Za kreativni fotografski rad Foto savez Jugoslavije mu dodjeljuje zvanje kandidata majstora fotografije (1958.) te zvanje majstora fotografije (1976). Za dugogodišnji društveni rad dobio je niz javnih priznanja, od kojih navodimo najznačajnije: Zlatna značka FKZ (1959.), brončana, srebrna i zlatna plaketa Narodne tehnike (1961., 1966. i 1968.), nagrada Tehničke kulture Zagreba - statua Zlatna krila (1970.), Orden rada sa srebrnim vijencem (1971.), Zlatna plaketa Foto saveza (1976.), Nagrada Tošo Dabac (1978.), Nagrada Narodne tehnike Hrvatske (1989.) i povelja, javno priznanje i nagrada Hrvatske zajednice tehničke kulture (1996.). Dobitnik je i počasnog zvanja AFIAP (1978.).

U Fotoklubu Zagreb bio je više godina voditelj izložbene sekcije (1950.-1957.), tajnik kluba (1960.) i predsjednik u dva navrata (1961.-1963. i 1967.-1968.) te tajnik Fotosaveza Hrvatske (1975.). Zaslužni je član: Fotokluba Zagreb, Fotosaveza Hrvatske, Narodne tehnike Zagreba i Hrvatske zajednice tehničke kulture. Objavio je više članaka o fotografiji u *Foto-kino reviji* i *Tehničkoj kulturi*. U 1979. i 1980. godini bio je dopisni suradnik u *Vjesniku*, u rubrici *O fotografiji četvrtkom*. Održavao je brojne tečajeve fotografije u školama, poduzećima, ustanovama, na Medicinskom fakultetu i drugdje. Za potrebe Zavoda za tehničku kulturu Hrvatske, zajedno s Berislavom Horvatom dipl. ing. izrađuje skripta za dopisnu fotoškolu. Autor je knjige *Uvod u fotoamaterizam* koja doživljava više izdanja (1979., 1980., 1983. i 1986.), a izdanje iz godine 1980. prevedeno je i na engleski jezik. Za pedagoški rad Fotosavez Hrvatske mu je dodijelio zvanje nastavnika i instruktora Saveza.

Andrija je Orlić održao dvanaest samostalnih izložbi fotografije (Zagreb 1958. i 1975., Pečuh 1978., Zagreb 1979., Križevci 1981., dvije u Zagrebu 1985., Jastrebarsko 1986., Zagreb 1988., Karlovac 1989., Zagreb 1994. i Zagreb 1995.).

Andrija Orlić nije bio samo istaknuti fotograf i dužnosnik u Fotoklubu i Savezu. Bio je to čovjek koga je resilo izuzetno poštenje, pravičnost, urednost, samodisciplina, a najviše od svega istinsko čovjekoljublje. Kao tajnik administracije u bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu pomogao je svakome tko mu se obratio za pomoć. Na taj su način na stotine i stotine pacijenata, zahvaljujući Andriji Orliću, doprli do potrebnih liječnika specijalista i dobili adekvatnu medicinsku pomoć. Kao vrlo discipliniran i revnostan službenik bio je cijenjen i poštivan od svih liječnika u krugu bolnice. Bio je uzor svega onoga što resi istinskog čovjeka i humanistu.

Sa kolegama u Fotoklubu Zagreb bio je otvoren i ugodan sugovornik, koji je i tu uvijek i svagda rado pritekao savjetom i primjerom mlađim kolegama.

Ivan ORŠIĆ

(Zagreb, 1940.- Zagreb, 1979.)

Ivan Oršić pripada onoj mladoj generaciji talentiranih fotografa koji su kao plima dolazili u Fotoklub Zagreb koncem pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća. Član je Fotokluba Zagreb od 1959. Za svoj društveni rad u klubu dobio je Zlatnu značku FKZ (1971.). Nakon završene srednje škole (gimnazije) ljubav prema fotografiji kojom se počeo baviti od rane mladosti (1956.) vodi ga ka zaposlenju u Geološkom muzeju, u svojstvu fotografa-laboranta.

Kreativnom - izlagačkom fotografijom bavi se od 1959. kada je prvi puta izlagao svoje radove na klupskoj izložbi. Bio je čovjek širokog obrazovanja, a profesionalno se bavio umjetničkom, reklamnom i industrijskom fotografijom. Posebno mjesto u njegovu radu odnosi se na snimanje mnogih arhitektonskih projekata kojima pristupa sa izuzetnom ljubavi i velikim znanjem. Od 1968. član je ULUPUH-a., Fotografske sekcije. Sudjeluje na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja vrijedna priznanja. Radio je na opremanju knjiga i kataloga. Sudjeluje i u aktivnostima Fotosaveza Hrvatske kao instruktor – predavač. Njegovu uspješno započetu fotografsku karijeru prekida prerana smrt.

Zoran OSREČAK

(Zagreb, 1962.)

Profesionalni je i umjetnički fotograf koji djeluje u Svetom Ivanu Zelini i Zagrebu. Fotografijom se bavi od sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Član je Fotokluba Zagreb od 1980. Umjetnički djeluje na velikom broju skupnih fotografskih izložbi tijekom 80-tih i 90-ih godina prošlog stoljeća kao član Fotokluba Zagreb. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1991.).

Nakon završene Škole primijenjene umjetnosti u Zagrebu, Odsjek fotografije, radi kao profesionalni fotograf i snimatelj (HRT-a, SUVAG-a, član sekcije snimatelja Društva filmskih radnika, u Ministarstvu kulture kao jedan od petorice fotodokumentarista mlade generacije Službe za zaštitu spomenika kulture), a usporedo razvija i poslovnu karijeru na rukovodećim mjestima u poduzećima i distribuciji proizvođača fotografske opreme. Početkom novog milenija djeluje kao novinar u raznim časopisima, dnevnim novinama i portalima vezano za razvoj digitalnih tehnologija u foto i video industriji, povijesti fotografije te fotografskim i snimateljskim savjetima.

Godinama je angažiran na velikom broju predavanja o fotografiji i fotografskoj tehnici, a također djeluje i na edukaciji novih fotografskih naraštaja u Hrvatskoj te od samog osnutka (1998.) sudjeluje u radu najstarije domaće fotografske internet zajednice Fotozine.org. Suorganizator je i

sudionik Foto-Ars umjetničkih fotografskih kolonija: u Erdutu (2010.), Baranji (2011.), na Plitvicama (2012.) i na Biokovu (2014.). Član je ULUPUH-a od 2019. godine.

Značajnije Osrečakove izložbe novijeg datuma su samostalne izložbe *Lijepa naša [u kvadratu]* (2018. i 2019.) u galeriji Siscia Obscura u Sisku i galeriji Cinkuš u Zagrebu. Samostalna izložba četvorice autora u Photo Art Gallery Batana u Rovinju, kao dugogodišnji umjetnički fotografski projekt *Srca Istre* ostvaren je 2017. godine zajedničkom izložbom četvorice autora (Belaj, Hančić, Osrečak i Perić). Oni su na osnovi niza zajedničkih posjeta kontinentalnoj Istri objedinili subjektivne doživljaje *Terra Magicae*, što je kod Osrečaka postala snažna motivacija za realizaciju vlastitog, proširenog i intimnijeg viđenja ove magične zemlje, koju će ostvariti kroz 40 umjetničkih crno-bijelih fotografija 2019. u zelinskoj *Galeriji Kraluš* Pučkog otvorenog učilišta, pod nazivom *Istarski puti*. Ovom izložbom autor iskazuje vlastite doživljaje, misli i osjećaje koje je skupio pri brojnim posjetama središnjoj Istri, a takva je i izložba *Osobni krajolici* u galeriji Fotokluba Split (20120.).

Živi u Svetoj Nedelji.

Borislav OSTOJIĆ (Imotsko, 1937.)

U Imotskom je završio gimnaziju. Hrvatski jezik s književnošću i bibliotekarstvom diplomirao je na Pedagoškoj akademiji u Rijeci 1968. Radio je kao nastavnik i knjižničar u Rasinji i Velikom Pogancu kod Koprivnice te u Rijeci. U Osnovnoj školi Bobijevo, uz rad u knjižnici i nastavi, vodio je i sekciju kinoamatera i fotoamatera. S mjesta ravnatelja Osnovne škole Bobijevo odlazi 1974. godine na mjesto glavnoga i odgovornog urednika *Galeba*, lista za djecu u izdanju *Novog lista*. U redakciji *Novog lista* bio je urednik Crne kronike, rubrike Kultura i tribina te urednik -reporter u *Tjednom Novom listu*. Pisao je književnu i kazališnu kritiku. Autor je dvadesetak novinskih feljtona.

Dobitnik je *Zlatnog pera* (1982.), godišnje nagrade Hrvatskoga novinarskog društva i *Sunca* (1989.), godišnje nagrade za javno informiranje Narodne tehnike Hrvatske za višegodišnje pisanje o zbivanjima na području tehničke kulture u Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji. Redovni je član Hrvatskoga novinarskog društva. Umirovljeni je novinar od 1992. godine. Član je Izvršnog odbora Ogranka umirovljenih novinara HND-a Primorsko-goranske županije.

Objavljene su mu tri zbirke pjesama te slikovnica za predškolski uzrast u suradnji sa slikarom Vojom Radoičićem. Autor je knjige o riječkom dramskom amaterizmu i glumcu Daliboru Frydi *Pola stoljeća kazališne ljubavi* te *Parapsihologijskog rječnika*, biografije dr. Kajetana Blečića i monografije riječkog Crvenog križa. Uz autorski je tekst u dijelu navedenih knjiga objavio i velik broj fotografija.

Više od pola stoljeća aktivno se bavi dokumentarnom i umjetničkom fotografijom. Kao profesionalni fotoreporter radio je u zagrebačkom *Studentskom listu* 1957. do 1960. godine. Imao je četiri samostalne izložbe: u Rijeci, Delnicama, Ogulinu i Susku, a sudjelovao je na preko 100 izložbi umjetničke fotografije u bivšoj SFR Jugoslaviji. Dobitnik je 23 nagrade i priznanja za umjetničku fotografiju. Godine 2007. izlagao je na skupnoj izložbi umjetničke fotografije *Sedmero riječkih fotografa iz 70-ih* u organizaciji Muzeja grada Rijeke.

Sedamdesetih godina prošloga stoljeća pripadao je grupi sedmorice najaktivnijih i najuspješnijih članova Fotokluba Rijeka koji su u tom razdoblju obilježili riječku amatersku umjetničku fotografiju. U istom je razdoblju u jednom mandatu obnašao i dužnost predsjednika Fotokluba

Rijeka te bio član Izvršnog odbora Fotosaveza Hrvatske u dva mandata. Počasni je član Fotokluba Rijeka.

Posebno je usmjeren na portrete autohtonih Sušćana. Njegovo „fotooko“ podjednako je došlo do izražaja u crno-bijeloj analognoj fotografiji, kao i u kolor fotografiji, analognoj i digitalnoj. Nenametljiv u prezentaciji svoga fotografskog djelovanja i danas može poslužiti mlađim generacijama kao primjer ustrajnog istraživanja na području fotografije. Njegov fotografski moto je: *Fotografije ne snima fotokamera, već čovjek koji je drži u ruci.*
Živi u Rijeci.

Branko OSTOJIĆ (Pula, 1953.)

Branko Ostojić je rođen 1953. u Puli. Školovanje i cijeli radni vijek proveo je u Splitu. Nakon nekoliko godina prekida studij elektrotehnike i posvećuje se fotografiji. Član je Fotokluba Split od 1971. gdje obnaša razne klupske dužnosti (referent za izložbe, tajnik u dva mandata (od 1972. do 1987, te 2000. do 2003. godine). U upravnim je tijelima toga Kluba u kontinuitetu od 1972. godine. Od 1976. djeluje kao samostalni fotografski umjetnik. Suraduje s brojnim splitskim i dalmatinskim tvrtkama i ustanovama (Urbanistički zavod Dalmacije, Arheološki muzej Split, Mediteranske igre Split, Konstruktor d.d. Split, Lavčević Split, Galerija Meštrović, Turistička zajednica grada Splita, Zavod za javno zdravstvo, Festival dalmatinskih klapa Omiš).

Sudjeluje na preko 100 izložbi u zemlji i inozemstvu, na kojima je osvojio mnoge nagrade. Održao je nekoliko samostalnih izložbi fotografije: Split (1976.), Spilimbergo Italija (1989.), Ljubljana - Cankarjev dom (1990.), Split (1999.) i Povelji na Braču (2009.). Godine 1992. osniva tvrtku Mrak d.o.o za fotografiju.

Fotografije su mu tijekom vremena objavljivane u knjigama i monografijama, katalogima izložbi, kalendarima i brojnim turističkim i industrijskim prospektima, plakatima, razglednicama i sl.
Živi u Splitu.

Ivana PALEŠČAK (Zagreb, 1984.)

U rodnom gradu završava srednjoškolsko obrazovanje te stječe diplomu na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Prve simpatije prema fotografiji javljaju se još u djetinjstvu, budi ih maleni obiteljski Kodak fotoaparat. Učlanjenjem u Fotoklub Zagreb (2016. godine) te pohađanjem tečajeva pod vodstvom prof. Vladimira Šimunića otvara joj se taj magičan svijet fotografije. I bi svjetlost! Aktivna je članica Kluba, sudjeluje na klupskim i nacionalnim natjecanjima i radionicama, gdje dobiva pohvale i poticaje. Pojedini radovi bili su dio klupskih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu, te na fotofestivalima u Kini i Južnoj Koreji 2020. godine.

Zajedno sa kolegicom iz Fotokluba Zagreb, gđom Verom Jurić, imala je izložbu putopisne/pejzažne fotografije na temu Dolomita. Voli fotografirati prirodu, njene mjene i promjene, posebnosti, kao i odnos čovjeka i prirode kao podsjetnik na ljepote kojima smo okruženi i koje smo dužni njegovati.

Fotografija i rekreativno planinarenje dva su hobija koja se međusobno nadopunjuju i čine joj veliko zadovoljstvo.

Članica je Nadzornog odbora Fotokluba Zagreb, te dio tima koji uređuje sadržaje i novosti o radu i djelovanju FKZ-a na društvenim mrežama (Instagram).
Živi u Zagrebu.

Gordan PANIĆ (Vinkovci, 1959.)

Fotografijom se amaterski bavi od školskih dana. Jedan je od trojice osnivača Fotokluba Vinkovci 1980., u kojem je od tada u više navrata bio tajnik ili predsjednik, a funkciju predsjednika obnaša i danas. Predsjednik je Hrvatskog novinarskog društva, ogranka za Vukovarsko-srijemsku županiju. Član je Zbora fotoreportera Hrvatskog novinarskog društva. Kao fotoreporter radio je u *Večernjem listu*, a od 2007. godine u *Glasu Slavonije*.

Jedan je od pokretača *Salona fotografije* u Vinkovcima. Sudionik je brojnih fotografskih izložbi i fotoradionica na kojima je osvajao brojne nagrade i priznanja. U umjetničkom radu prepoznatljiv je po fotoreporterskom karakteru fotografije, koje bez tehničkog preoblikovanja dovoljno jako egzistiraju sadržajem. U *Večernjem listu* njegova je fotografija proglašena za fotografiju godine 2003. godine. Kao član Grupe 1999, izlaže od 2006. godine.

Dobitnik je Povelje Hrvatske zajednice tehničke kulture (2006.). Od 2008. godine počasni je zaslužnik za organizaciju (Hon. ZO FKZ) Fotokluba Zagreb, a 2012. godine dobio je Povelju August Frajtić Fotokluba Zagreb.
Živi u Vinkovcima.

Maja PASARIĆ (Zagreb, 1977.)

Završila je studij etnologije i arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2001.). Magistrirala je 2003. na Odsjeku za rodne studije Srednjoeuropskog sveučilišta (CEU) u Budimpešti (2003.), a zatim i na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2008.). Na istom fakultetu obranila je doktorsku disertaciju *Životinjski ritualni ukopi i idoloplastika u prapovijesti kontinentalne Hrvatske* (2012.). Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu pridružuje se u 2008. godine kao znanstvena novakinja na projektu Kulturna animalistika – književni, folkloristički, etnološki i kulturnoantropološki prilozi (voditeljica dr.sc. Antonija Zaradija Kiš). Njezini znanstveni interesi uključuju kulturnu animalistiku, zoofolkloristiku, društvenu zooarheologiju, društvena značenja materijalne kulture i dr.

Svoje radove objavljuje u znanstvenim, stručnim i popularnim časopisima i zbornicima, sudjeluje na međunarodnim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu, a od 2010. godine uključena je i u nastavu izbornog kolegija Kulturna animalistika na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2000. Izlagala je na skupnim i natječajnim izložbama a održala je i tri samostalne izložbe.
Živi u Zagrebu.

Drago PAUŠIĆ (?, ? - ?, ?)

Inženjer je agronomije. Fotoklubu Zagreb pristupio je 1937. godine. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Matija PAVIĆ (Gradačac, 1971.)

Po zanimanju je strojarski tehničar. Također je stekla diplomu samostalnog knjigovođe i upisala studij na Pravnom fakultetu u Rijeci. Vlada njemačkim i talijanskim jezikom.

Završila je tečaj crno-bijele fotografije i tečaj rada na računalu (Windows, Office, baze podataka...).

Časnički je namjesnik HV-a.

Tijekom radnog vijeka radila je u sljedećim radnim organizacijama:

AD Toures hoteli Crikvenica – djelatnost u turizmu (1989-1990.), HV RH Zadar i Šibenik u kadrovskim poslovima (1991.- 1993.), Limone sul Garda, Dezencano Italija u djelatnosti turizma (1994.-1995.), Lunik II – Rijeka u djelatnosti trgovine (1995.-1998.) te Fotoklubu Zagreb, kao administrator- knjigovođa (2002. – 2021.).

Tijekom dva desetljeća rada u Fotoklubu Zagreb došla je do punog izražaja njena sposobnost u komunikaciji s ljudima iz različitih društvenih sredina, snalaženje u raznovrsnim administrativnim situacijama i poslovima, koji vrlo često prelaze okvire njenog radnog mjesta, pa takvim svojim radom doprinosi kvaliteti unutrašnjeg života kluba.

Živi u Zagrebu.

Milan PAVIĆ (Darugar, 1914.- Zagreb, 1986.)

U rodnom gradu pohađao je Pučku školu, Trgovačku školu i privatno gimnaziju. Fotografija ga privlači od ranih mladenačkih dana. Prati fotografske kataloge poznate fotografske kuće Greisbach i Knaus (1926.). Prikuplja znanja o fotografiji i fotoaparatima. Međutim, zbog gospodarske krize (1925.-1928.) majka ga daje na naukovanje kod trgovca Mavre Esteina u Darugaru, da bi 1929. godine, kada su mu kao posljedica jake hladnoće i snijega promrzle noge, otišao raditi kao službenik u Kotarskoj oblasti, a zatim u Gradskoj općini Darugar. Želja za fotografijom ga nikada nije napustila.

U Darugaru upoznaje (1934.) Franju Fuisa koji ga uvodi kao dopisnika *Novosti* u Zagrebu.

Godine 1935. postaje i dopisnik *Politike* iz Beograda. Ilustrira sve svoje članka fotografijama koje sam snima i razvija kod fotografa Viktora Kluge.

Časopis *Panorama* iz Beograda ponudio je 1935. godine fotoaparat onome tko skupi 25 pretplatnika. Mladi je Milan u roku od par dana skupio 28 pretplatnika, dobrotom Darugarčana. Tako je dobio svoj prvi fotoaparat Box kameru i film.

Na Badnjak 1935. snimio je Darugarску kalvariju i tu fotografiju slao na izložbe. Ta njegova fotografija s naslovne stranice *Foto-revije* plagirana je u američkom časopisu *Minicam*. Došlo je do afere, o kojoj je pisao i Miroslav Krleža, a objavljena je i u časopisu *Sad i nekad*.

Velika prekretnica u njegovom životu zbila se kada je sa prof. Velimirom Fuchsom osnovao Fotoklub Daruvar (1937.). Organizirali su posjednike fotoaparata i ubrzo su imali 50 članova. U razdoblju do 1941. godine Milan Pavić je bio tajnik, a prof. Fuchs predsjednik novoosnovanog kluba. Neumorno je radio na propagiranju fotografije. Jedan je od inicijatora osnivanja Hrvatskog fotoamaterskog saveza u Zagrebu (1938.), u čijem je Upravnom odboru bio do 1941. godine.

Već 1937. postiže uspjehe na izložbama fotografije. U Daruvaru je tada održana prva klupska izložba. Od 1938. Fotoklub Daruvar je održavao posebno dobre odnose s Fotoklubom Zagreb, pa je Milan Pavić sudjelovao na VI. međunarodnoj izložbi fotografija u Zagrebu, a 1939. izlagao je i na međunarodnoj izložbi u Münchenu (Vizija).

U vremenu od 1939. do 1942. uz posao službenika radio je u Fotoklubu Daruvar. Priređuje dvije izložbe godišnje, na kojima sudjeluju i članovi Fotokluba Zagreb. Tijekom Drugog svjetskog rata bio je sudionik antifašističkog pokreta u Daruvaru. Nakon hapšenja 1942. odlazi u Zagreb. Zahvaljujući poznanstvu sa Stankom Jurišom iz Fotokluba Zagreb, radi kao fotoreporter Glavnog ravnateljstva za promidžbu, Foto odjelu. I dalje djeluje ilegalno u Antifašističkom pokretu do 1945.

Član Fotokluba Zagreb postaje 1942. godine. Godine 1945. postaje član Društva novinara Hrvatske. Od 1950. član je Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske (ULUH) uz Tošu Dabca, Marjana Szabu i Mladena Grčavića, a kasnije i ULUPUH-a. Od 1958. prelazi u slobodnu profesiju, kao član Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske (ULUPUH-a).

U vremenu od 1945. do 1958. radi kao fotoreporter novinar u Službi za fotodokumentaciju Ministarstva informiranja Vlade Republike Hrvatske. (Fotoslužbi Hrvatske, kasnije Agencija za fotodokumentaciju). Sve vrijeme aktivno sudjeluje u radu Fotokluba Zagreb, čiji je član. Uspješno sudjeluje na izložbama fotografija u zemlji i inozemstvu te je na rang listi američkog fotografskog časopisa *PSA Journal* (urednik poznati američki fotoumjetnik C.A. Yarrington) i godine 1953., 1954., 1955. i 1956. zauzima prvo mjesto kao najuspješniji izlagač iz Jugoslavije i kao takav uvršten je u vrhunsku rang listu svjetskih fotoumjetnika.

Godine 1950. odlikovan je Ordenom rada III. reda. Godine 1954. Svjetska fotografska organizacija FIAP na Kongresu u Bernu dodjeljuje mu titulu EFIAP. Majstorski ispit polaže 1955. godine pri Obrtničkoj komori Zagreb. Počasni član Fotokluba Zagreb postaje 1956. godine i tada prima Zlatnu značku FKZ. Foto savez Jugoslavije dodjeljuje mu 1958. godine zvanje Majstor umjetničke fotografije na 3. kongresu Saveza foto i kino amatera Jugoslavije u Beogradu, a 1960. dobiva počasno zvanje Hon. OGPB austrijskog fotografskog društva (počasni član Österreichische Gesellschaft für Photographie Wien).

Međunarodna asocijacija fotografske umjetnosti (FIAP) dodijelila mu je 1954. počasno zvanje Hon EFIAP, a Foto savez Jugoslavije 1958. zvanje majstora fotografije. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za godinu 1976. Za svoj društveni rad dobio je dvadesetak društvenih priznanja od kojih ističem Orden rada sa srebrnim vijencem za zasluge na polju fotografije (1971.) i Nagradu za životno djelo Fotosaveza Hrvatske (1974.).

Jedan je od naših najuspješnijih izlagača uopće. Sudjeluje na preko 650 izložbi u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja preko 90 nagrada i priznanja, od čega 40 u inozemstvu. Održao je 31 samostalnu izložbu fotografije, u zemlji i inozemstvu. Autor je dvadesetak fotomonografija.

Godine 1983. izlazi mala monografija Milan Pavić, kojoj je izdavač Foto-savez Jugoslavije, a 1986. životna fotomonografija koju tiska zagrebačko izdavačko poduzeće "Spektar" uz predgovore Jure Kaštelana i Josipa Depola. Njegove se fotografije, osim u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb, nalaze u Galeriji fotografije u Allahabadu (Indija), Rio de Janeiru (Brazil), Muzeju za

umjetnost i obrt u Zagrebu, Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu, Muzeju Slavonije u Osijeku i Državnom arhivu u Zagrebu.

Kao o malo kojem našem fotografskom umjetniku, o Milanu Paviću pisali su mnogi likovni kritičari. Njihov je broj toliko impozantan da ne mogu a da ih ne nabrojim. Bili su to:

Josip Depolo, Jure Kaštelan, Stojan Desnica, Slavko Mihalić, Fedor Vidas, Franjo Ernest, Franjo M. Fuis, Stevo Lanji, Zdenka Cehulić, Oto Bihalji Merin, Boris Janković, Vlado Stopar, Žorž Skrigin, Ivica Krizmanić, Zlatko Sudović, N. Vuković, Moni Finci, Minjon Mihaljević, Boro Pavlović, Nastko Frndić, Cino Handl, Božidar Grubišić, Radoslav Putar, Zorislav Ugljen, Nenad Turkalj, Zoran Zoković, J. Milenković, Ratko Zvrko, Milan Selaković, Francisko Aszman (Sao Paolo), Juraj Baldani, Vladimir Blašković, Vladimir Maleković, D. Neral, Niko Kadija, N. Jurlin, Moskva, Šime Radovčić, Vladimir Solariček, Z. Puškarić, Tugomir Pemper, Nenad Gol, Tihomir Kuzle, Pinter Miroslav Kuzle, Aleksa Vojinović, Marija Tonković, Marina Baričević, Elena Cvetkova, Anđelko Ferenčić, Božidar Knežević, Dubravko Sarić, Fadil Hadžić, Milan Sigetić, Ivo Tomljanović, Zvonimir Milčec, Stevo Ostojić, Radoje Arsenić, Milanka Šaponja, Ratimir Vince, Josip Škunca, Tito Bilopavlović, Vesna Lakičević, Zdenko Kuzmić, Ratko Aleksa, Jaroslav Machaček (Prag), Božo Majstorović, Mladen Špoljar, Mladen Pavković, Sava Stepanov, Vlatka Jurić, Goran Malić, Jan Mierzanowski (Warsawa), Mirko Lovrić, Višnja Ogrizović, Branko Čeran, Salih Zvizdić, Petr Tausk (Prag), Mirjana Šigir, Branka Hlevnjak, Malina Zuccon-Martić, Darko Venturini, Bernardo Bernardi, Matko Peić, Želimir Košćević, Dubravka Osrečki-Jakelić.

Milan Pavić uz Tošu Dabca i Mladena Grčevića spada u sam vrh hrvatske fotografije.

Slavka PAVIĆ (Jajce, 1927.)

Srednju školu završila je u Daruvaru. Godine 1946. upisuje se na Ekonomski fakultet u Zagrebu. Član je Fotokluba Zagreb od 1951., a od 1952. izlaže svoje radove na izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Od tada do danas sudjelovala je na preko 260 izložbi, od čega je oko 50 bilo međunarodnih. Pri tome je osvojila preko 80 različitih nagrada i priznanja. Od godine 1961. nositelj je počasnog umjetničkog zvanja Fotoamater I. klase, koje joj je dodijelio Fotosavez Hrvatske. Fotoklub Zagreb dodjeljuje joj zvanje Istaknuti izlagač Fotokluba Zagreb (2005.). Tijekom niza godina član je upravnih odbora Fotokluba Zagreb. Posljednjih deset godina je članica Suda časti Fotokluba Zagreb. Posebno je velik njen osobni doprinos u organizaciji *Zagreb salona*, međunarodne izložbe fotografije, koja se održava svake dvije godine u Zagrebu i nizu mjesta u Hrvatskoj.

Jedna je od vodećih članica Fotokluba Zageb tzv. *Ženske sekcije* Fotokluba Zagreb, koja u vremenu od 1973. pa sve do 1988. igra zapaženu ulogu među fotografinjama iz cijele tadašnje Jugoslavije. U tom vremenu članice *Ženske sekcije* Fotokluba Zagreb redovito održavaju svoju godišnju izložbu fotografije, pri čemu Slavka Pavić zauzima istaknuto prvo mjesto. Ona je jedina članica te sekcije koja je u tom razdoblju izlagala svoje radove na svih šesnaest uzastopnih godišnjih izložbi fotografije. Valja spomenuti, da su se po uzoru na tu sekciju i na tu izložbu javljale tih godina diljem Jugoslavije brojne "ženske izložbe". Slavka Pavić bila je inicijator obnavljanja *Ženske sekcije* 1996. godine, koja nakon prekida nastavlja svojim radom.

Fotografije Slavke Pavić se nalaze: u Zbirci hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb, u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, u Muzeju grada Zagreba, u Etnografskom muzeju u Zagrebu, u Zbirci Galerije Badrov u Zagrebu, u Muzeju suvremene umjetnosti, kao i u raznim privatnim fotografskim zbirkama. Dobitnica je Zlatne značke FKZ (1963.), Nagrade Tošo Dabac (1990.), Godišnje

nagrade Zajednice tehničke kulture Zagreba dr.Oton Kučera (2007.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Njeni su radovi uvršteni u izložbu fotografija i monografiju *Hrvatska fotografija od 1950. do danas* Muzeja suvremene umjetnosti (1993.), izložbu fotografija i monografiju *Fotografija u Hrvatskoj od 1848. do 1951.* Muzeja za umjetnost i obrt (1994.), a na izložbi *Umjetnost u Hrvatskoj u 50-im godinama 20. stoljeća* u Domu Hrvatskog društva likovnih umjetnika predstavljena je sa četiri fotografije (2004.). Njeni su radovi i u *Almanahu Zagrebačke fotografije*, objavljenom godine 1978. u Zagrebu, kao i u fotomonografiji *Majstori hrvatske fotografije* objavljenoj godine 2006. u izdanju Matice hrvatske i Fotokluba Zagreb.

Tijekom vremena surađivala je ilustracijama u monografijama: *Tisućuljetni Zagreb, Hrvatsko zagorje i Međimurje, Plavi Jadran i otoci, Prirodna baština Hrvatske, Naša domovina* i drugim izdanjima Školske knjige, te u raznim turističkim edicijama i časopisima kao što je *Telegram*.

Slavka Pavić je bez sumnje jedna od predvodnica žena fotografa u nas, koja već desetljećima svojim rukopisom ostavlja značajan trag u nacionalnom fotografskom izričaju. Živi u Zagrebu.

Tomislav PAVIČIĆ
(Šibenik, 1950.)

(Počasno)

U Šibeniku je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon završene srednje škole (1969.) studira povijest i arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zadru, gdje diplomira (1975.). Nakon zaposlenja u Muzeju grada Šibenika (1977.) započinje rad kao kustos u Odjelu suvremene povijesti, te se bavi šibenskom povijesti nakon Drugog svjetskog rata. Autor je brojnih samostalnih izložbenih projekata, a sudjeluje i u realizaciji stalnog muzejskog postava 1986. godine.

Od 1989. godine preuzima građu starije povijesti za razdoblje od 1066. godine do kraja 18. stoljeća u Kulturno-povijesnom odjelu, gdje ostvaruje značajne izložbe: *Faust Vrančić Šibenčanin, Antun Vrančić - znameniti šibenski humanist, Šibenik u Kandijskom ratu, Šibenik u vrijeme osnivanja biskupije* i druge. Sudjeluje i na velikom muzejskom projektu povodom 700 godina osnivanja Šibenske biskupije, izložbi *Na Slavu Božju*.

U to vrijeme posvećuje se izradi dijela muzeološkog scenarija stalnog muzejskog postava Muzeja grada Šibenika za povijesni dio do kraja 18. stoljeća, koji je otvoren 2012. godine. Izradio je i muzejski scenarij stalnog postava *Memorijalnog centra Fausta Vrančića* na otoku Prviću, te prateći vodič. Tijekom 40 godina rada na mjestu kustosa sudjelovao je u brojnim projektima, od izdavačkih do izložbenih, a radio je i na obogaćivanju fundusa Muzeja grada Šibenika. Osobito se bavio fondom Zbirke fotografija te je autor nekoliko izložbi fotografija te zbirke: *Stara fotografija u Šibeniku, Portreti Šibenčana u staroj fotografiji i Fotografija Ante Vlahovića*. Živi u Šibeniku.

Vladimir PAVLIĆ
(Zagreb, 1967.- Zagreb, 2020.)

Dipl. ing. elektrotehnike. Član je Kluba od 2008. Fotografijom se počeo baviti 2007. Usavršavao se je kroz sve tečajeve u Fotoklubu Zagreb (početne, a zatim i naprednije: portret, moda, pokret i

ples, erotika i glamur, printanje i upravljanje bojom, studijska rasvjeta, kao i radionice: makro i table-top).

Izlagao je na skupnim i natječajnim izložbama. Suradnik je web-portala *Fot-o-grafiti.hr* na kojem je objavio stručni rad o crtanju svjetlom *Light painting – slikanje svjetlom*. Zanimao ga utjecaj svjetla na fotografiju, kombinacija prirodnog i umjetnog osvjetljenja, kao i trenutak zaustavljen na fotografiji.

Vladimir PEČKOVSKI (Borovo Naselje, 1953.)

Bio je zaposlen u tvornici kožne obuće "Borovo" kao modelar. Godine 1980. učlanjuje se u Fotokino Borovo od kada i počinje njegov interes za fotografiju. Pošto do tada nije imao doticaj sa fotografijom, proučava literaturu i kataloge starih majstora, uči i polako započinje sa izlagačkom aktivnošću. Njegovo bavljenje fotografijom traje do 1991. godine i nemilih ratnih događanja, kad završava u logoru i potom u progonstvu.

U razdoblju od 1980. do 1991. godine, tijekom njegove izlagačke aktivnosti, sudjelovao je na više od 250 skupnih izložbi, uz jednu samostalnu, i to u 65 gradova bivše države, osvojivši više od 70 nagrada i pohvala. Godine 1987. dodijeljeno mu je od strane Fotosaveza zvanje Kandidat majstora fotografije, kao priznanje za stvaralački rad na polju fotografije i postignuti visoki umjetnički renome.

Tijekom Domovinskog rata završava u logoru i progonstvu. Hrvatski je branitelj, logoraš i HRVI. Godine 1999. vraća se iz progonstva u Vukovar. Od 2005. godine ponovo počinje s fotografskom aktivnošću i to s još više volje i agilnosti. Znanje stečeno prijašnjih godina olakšalo mu je povratak fotografiji. Izlagačka aktivnost se uveliko smanjila, jer je izložbi bilo mnogo manje. Ipak je ponovno izlagao na 20 izložbi i ostvario osam nagrada i pohvala. Godine 2011. imao je dvije samostalne izložbe naziva *Sjećanja*, koje posvećuje svom gradu heroju Vukovaru, a povodom obilježavanja Dana sjećanja na njegovu žrtvu. Najvećim dijelom njegova inspiracija je bio i ostao Dunav, naravno, uz neizbježne domaće teme.

Živi u Vukovaru.

Ivo PEDIŠIĆ (Sisak, 1933.- Zagreb, 2019.)

Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu gdje je i završio specijalizaciju za dječju kirurgiju. Godinama je radio u Klinici za dječje bolesti Zagreb, u svojstvu voditelja Odjela za opekline i plastičnu kirurgiju Klinike za dječju kirurgiju. Objavio je niz stručnih i znanstvenih radova i stekao zvanje primariusa. Bio je predsjednik Hrvatskog društva za plastičnu i maksilofacijalnu kirurgiju, član Hrvatskog kirurškog društva, Hrvatskog društva dječjih kirurga, Hrvatskog liječničkog zbora, Internacionalnog udruženja za opekline bolesti (ISBE). Bio je i počasni član Hrvatskog liječničkog zbora i član Suda časti HLZ-a.

Uz sve nabrojene stručne dužnosti i zadatke uvijek je našao vremena za fotografiju. Zaljubljenik u fotografiju od mladih je dana prošao put fotoamatera kroz tečajeve u gimnaziji i u društvu studenata sve do članstva u Fotoklubu Zagreb (1957.).

Fotografsko stvaralaštvo Ive Pedišića možemo podijeliti u nekoliko cjelina. U samom početku bavljenja zaokupljala ga je *life* i fotografija prirode. Njegova djela izražena u crno-bijeloj tehnici vežu se uz šezdesete godine i pratiti će ga sve do sedamdesetih, kada se potpuno posvećuje snimanju diapozitiva u boji, fotografirajući za potrebe vlastitih nastavnih programa, a potom iz kreativnih pobuda radove izuzetnih likovnih vrijednosti. Mnogi su od njih bili izloženi na izložbama širom svijeta i nagrađivani od mnogih ocjenjivačkih sudova. U doba dok su još mnogi autori prikazivali crno-bijele diapozitive Pedišićevi su diapozitivi u boji impresivno djelovali svojom visokom kvalitetom i pridonosili uvjerljivosti prikaza mnogo više od slova, brojki ili riječi.

Izlagao je na više od 200 izložbi fotografije i diapozitiva u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio niz nagrada i priznanja. Prema klupskoj revidenciji bio je najuspješniji izlagač Fotokluba Zagreb u godini 2000. Održao je i tri samostalne izložbe fotografije i to: retrospektivnu izložbu fotografije u povodu 50 godina fotografskog rada u Zagrebu (2004.), samostalnu izložbu fotografije u Grazu (2005.) i samostalnu izložbu fotografije u Novoj Gorici, u Sloveniji (2006.).

Nakon umirovljenja nastavlja još aktivnije raditi u Fotoklubu Zagreb. Uspješno obnaša razne dužnosti. Biran je za člana Nadzornog odbora, bio je član niza povjerenstava, član Upravnog odbora Kluba, član žirija izložbi u više navrata, a u međunarodnim aktivnostima Fotokluba Zagreb bio je zadužen za kontakte sa srodnim fotoklubovima u Austriji i Njemačkoj.

Dr. Ivo Pedišić je bio inicijator ideje da se klupska izložba *Zagreb i Zagrepčani*, koju Fotoklub Zagreb održava svake godine u mjesecu svibnju povodom dana Grada Zagreba održi u Eisenstadtu (Železnom), glavnom gradu pokrajine Burgenland (Gradišće) i tako pokrajini u kojoj žive Gradišćanski Hrvati prikaže aktualni život i zbivanja u Zagrebu. To je rezultiralo uspostavom kontakata sa Turističkom zajednicom Grada Zagreba, Austrijskim kulturnim forumom u Zagrebu, Hrvatskim kulturnim društvom u Gradišću te Fotoklubom Fotokreis iz Eisenstadta. Zahvaljujući toj inicijativi u Eisenstadtu je 2003. održana prva izložba Fotokluba Zagreb pod nazivom *Zagreb i Zagrepčani*. Rezultat takve aktivnosti bio je proširenje suradnje i održavanje naizmjeničnih izložbi fotografije u oba grada te uspostavljanje i produbljivanje prijateljskih odnosa među klubovima. Članovi Fotokreisa iz Eisenstadta izlagali su u Galeriji SPOT Fotokluba Zagreb (2004.), Članovi Fotokluba Zagreb u Galeriji Gloriette u Eisenstadtu (2005.), pa opet članovi Fotokreisa Eisenstadt u Galeriji SPOT Fotokluba Zagreb (2006.), pa članovi Fotokluba Zagreb u Galeriji Gloriette u Železnom (2007.). Te izložbe održane pod nazivom *Železnom s ljubavlju*, prerasle su u ozbiljnu međunarodnu kulturnu manifestaciju i bile popraćene u medijima i na austrijskoj televiziji (ORF). Godine 2008. održana je izložba fotografije članova Fotokreis iz Eisenstadta u Galeriji SPOT Fotokluba Zagreb da bi i opet 2009. bila održana izložba fotografije članova Fotokluba Zagreb u Železnom. Ta se izložba održavala i dalje, ne baš uredno, ali do današnjih dana (FKZ u Eisenstadtu 2011., 2013. i 2018. odnosno Fotokreis Eisenstadt u Zagrebu 2012., 2015. i 2017.).

Bio je predstavnik Fotokluba Zagreb u Zagrebačkom foto-kino savezu. Član je Organizacijskog odbora od 29. *Zagreb salona* (2002.) do 32. *Zagreb salona* (2008.).

Za svoj izložbeni i društveni rad dobio je niz priznanja od kojih ističem: Spomen plaketa Fotokluba Zagreb u povodu 75 godina postojanja (1967.), Zlatna značka Fotokluba Zagreb (1965.), Zaslužni član Fotokluba Zagreb (1968.), Zvanje fotoamatera I. klase Fotosaveza Hrvatske, Orden rada sa srebrnim vijencem (1977.), Povelja Fotokluba Zagreb u povodu 100. godišnjice kluba (1992.), Nagrada Tošo Dabac (2002.), Zvanje istaknuti izlagač Fotokluba Zagreb (2005.), Povelja Fotokluba Zagreb povodom 115. godišnjice kluba (2007.), Godišnja nagrada dr. Oton Kučera Zagrebačke zajednice tehničke kulture (2007.) i Povelja August Frajtić (2012.).

Njegovi se radovi nalaze u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb. Fotografije Ive Pedišića objavljuju su, osim u brojnim katalozima fotografskih izložbi još i u *Vijencu*, časopisu za kulturu, znanost i umjetnost Matice hrvatske, (2003.), Fotomonografiji Majstori hrvatske fotografije (2006.) i Fotomonografiji Slike vremena (2007.).

Renato PEJKOVIĆ (Zagreb, 1964.)

Hrvatski dizajner i fotograf. Član je Fotokluba Zagreb od 2006. godine. Fotografijom se bavi profesionalno. Dolaskom u Fotoklub Zagreb (2006.) započinje izlagačku karijeru aktivnim sudjelovanjem na žiriranim izložbama natječajnog karaktera. Do sada je izlagao na preko 100 nacionalnih i međunarodnih žiriranih izložbi, od kojih je 40 bilo pod pokroviteljstvom FIAP-a i PSAmerica. Za svoj je rad primio sedamnaest nagrada i priznanja.

Posjeduje izraženi senzibilitet za socijalnu tematiku koja na neki način oblikuje njegovo fotografsko razmišljanje. Njegove fotografije su najvećim dijelom rezultat pažljivog promatranja i instinkta. Nije mu strano ni oblikovanje fotografskih elemenata u digitalnoj komori. Rezultat su kreativne fotografske inovacije što ih nudi suvremena digitalna tehnologija.

Zvanje AFIAP stiče 2010. godine. Član je FIAP-a, Fotokluba Zagreb i pridruženi član CroArtPhoto kluba. Radovi su mu objavljeni u domaćem i inozemnom tisku. Živi u Zagrebu.

Miljenko PERIĆ (Poljana na Ugljanu, 1915. - Zagreb, 2006.)

Osnovnu školu završio je kod Franjevac na otoku Galovec (Školjiću) i nastavlja školovanje u gimnaziji na otoku Krku koji je bio uključen u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, gdje je i maturirao te dobio maturalnu svjedodžbu (na ćirilici!). Seli se u Zagreb u studentski dom, upisuje studij prava, na kojem je doktorirao 1943. godine. Kao pripravnik zaposlio se u Poglavarstvu grada Zagreba za vrijeme NDH. Rekrutiran je u vojsku (domobrane) gdje ga je zatekao i završetak rata. Zarobljen na Bleiburgškom polju, ostao živ i napisao o tome knjigu *Svjedočanstvo* (Zagreb, autor, 1995.). Cijeli svoj životni vijek proveo je u Zagrebu.

Njegov hobi iz mladosti - ljubav prema fotografiji, prerastao je u profesiju te se stoga zaposlio u tvornici Fotokemika koja se bavila izradom crno-bijelih filmova za fotoaparate i ostalog pribora.

Govorio je tečno francuski jezik (osim talijanskog, engleskog i latinskog) te ga je tvornica 1955. godine poslala u Antwerpen (Belgija), kako bi za potrebe Fotokemike doprinio razvoju proizvodnje u izradi kolor filmova za našu zemlju. Od tuda potječe njegovo zanimanje za kolor fotografiju, kojom se i sam među prvima počeo baviti i istraživati, što je imalo za posljedicu da je objavio tri stručne knjige o fotografiji: *Kolor fotografija*, (Zagreb, Tehnička knjiga, 1960.), *Kolor fotografija u praksi*, (Zagreb, Tehnička knjiga, 1969.) i *Suvremena kolor fotografija* (Zagreb, Narodna tehnika Hrvatske, 1992.). Te su knjige korištene u izradi mrežnog sjedišta Svijet Fotografije. Osim što je istraživao procese izrade kolor fotografije bio je i među prvima autor mnogih kolor fotografija.

Kolekcija od dvanaest njegovih kolor fotografija čuva se u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb. Bio je član Fotokluba Zagreb od 1950., a također i član Sekcije za fotografiju ULUPUH-a.

Ivo PERVAN (Split, 1947.)

Fotografijom se počinje baviti još u srednjoj školi, iz hobija. Nakon završene gimnazije upisuje studij prava koji ubrzo zamjenjuje višim ekonomskim studijem, te potom prelazi na vanjsku trgovinu na kojoj je apsolvirao. Tijekom studija i dalje slijedi svoju strast za fotografijom. Upravo ga je ta strast nagnala da se okrene potrazi za ljepotama koje nas okružuju, kako vidljivim tako i onim skrivenim, te nakon diplome nastavlja raditi kao samostalni fotograf. Njegova kreativna priroda, okrenuta vidljivim i skrivenim ljepotama, odvest će ga definitivno u svijet fotografije. Danas se njegovim fotografijama služe izdavači turističkih publikacija, tiskaju se razne fotomonografije (autorske i koautorske). Posebno su cijenjene njegove fotografije kulturne baštine. Za svoje fotografije dobiva prestižne međunarodne nagrade (Prag, Kopenhagen, Karlovy Vary,). Od godine 1990. samostalni je umjetnik.

Od 90-ih surađuje s turističkim agencijama i zajednicama, te plakat s njegovim uratkom uskoro osvaja 1. mjesto na Svjetskom natječaju za turistički plakat u Beču, i to za plakat grada Splita (1992.). To je samo prva od niza takvih nagrada, te su plakati s njegovim fotografijama Hrvatskoj donijeli sedam međunarodnih nagrada. Godine 1997. otvara svoj fotografski studio.

Čest motiv u njegovom radu jest kulturna i prirodna baština Hrvatske, odnosno njegova želja da očuva tu baštinu, kao i povijest svog naroda. Njegovo nastojanje da ovjekovječi svoje nasljeđe dovodi do učestale suradnje na izradi turističkih publikacija poput brošura, vodiča, razglednica, turističkih revija i sl. Od 1995. godine oko 3.000 motiva sa njegovih fotografija zastupljeno je na razglednicama Hrvatske. Pored sudjelovanja na projektima očuvanja baštine, on i samoinicijativno ulaže napore na tom planu. Tu se može posebno istaknuti njegov rad na dokumentiranju ljepote crkava u Istri, Dalmaciji i diljem Hrvatske. Organizira i niz projekcija diapozitiva na temu hrvatske kulturne i prirodne baštine. Sveukupnost njegove diateke uključuje preko 200.000 slajdova, a njegova rastuća digitalna zbirka trenutno broji preko 500.000 slika.

Održao je veliki broj samostalnih izložbi. Svojim je radom posebno vezan za promidžbu hrvatskog turizma (CD-ovi, plakati i sl.). Od godine 1992. do danas Hrvatska je osvojila 7 svjetskih prvih nagrada za plakate s njegovim motivima. U posljednjim godinama sudjeluje svojim fotografijama u časopisima; *Michelin-Editions des voyages* (Francuska), *Courrier Cadres* (Francuska), *Brandt Travel Guides Ltd* (Engleska), *Meridiani* (Italija), *White Star Publisher* (Italija), *Ulysse* (Francuska) *Krakow Partner* (Njemačka), *A-ja Corporation* (Tokyo).

Od početka svog rada Ivo Pervan objavio je 35 autorskih fotomonografija te sudjelovao kad suautor na preko 100. Tokom godina održao je i velik broj izložbi, ponajviše svojih radova na promidžbi hrvatske baštine i turizma. Nakon osnutka svog fotostudija objavljuje radove u časopisima kao što su *Cicero*, *Vox*, *Jet Set*, *Livingstone*, *Michelin-Editions des Voyages* / (Francuska, *Brandt Travel Guides* / Engleska, *Krakow, Partner* / Njemačka i *Geo France* / Francuska, a tijekom 2000. i prvog desetljeća ovog stoljeća *Adriatic Croatia International Club* koristi njegove fotografije za svoj katalog. Plakati s njegovim radovima su dva puta osvojili prestižnu Red Dot nagradu. Svojim fotografijama sudjeluje u izradi reportaža za *Inflight* izdanja aviokompanije Croatia Airlines, kao i u časopisu *Yachts Croatia*, u kojima na svoj karakterističan način predstavlja hrvatsku kulturu i prirodne ljepote jadranske obale.

Za svoje fotografsko stvaralaštvo osvojio je oko 30 različitih nagrada i priznanja. Premda izuzetno zaposlen, nalazi vremena i za izlaganje na mnogim fotografskim izložbama u zemlji i inozemstvu. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2006.).

Živi u Splitu i Zagrebu.

Ladislav (Laci) PETROVIĆ (Zagreb, 1928.- Zagreb, 2013.)

U Zagrebu završava Trgovačku školu - aranžerski smjer. Cijeli radni vijek (40 godina) proveo je u Zagrebačkoj NAMI, gdje je prije umirovljenja bio šef Dekorativnog odjela i propagande. Tijekom radnog vijeka dobio je kao vrsni stručnjak niz priznanja, diploma i nagrada. U svojoj je struci usko vezan za fotografiju, kojom se bavi od 1955. Član Fotokluba Zagreb postao je 1958.

Kao veliki ljubitelj fotografije godinama uređuje u izlozima NAME vrlo uspjele fotografske izložbe. Miran, tih i susretljiv, nimalo tašt, stvarao je fotografije koje u potpunosti oslikavaju njegovu ličnost. Njegov je opus zapravo izričaj, priča o čovjeku i njegovu svakodnevnom životu.

U okvirima Fotokluba Zagreb izlagao je na oko 140 skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje je dobio i niz nagrada i priznanja. Održao je i pet samostalnih izložbi. Za izuzetno zalaganje u radu Kluba dobio je Zlatnu značku Fotokluba Zagreb (1979.), a za umjetnički rad Nagradu Tošo Dabac (2004.). Dobitnik je i nagrade Tehničke kulture Grada Zagreba - Zlatna krila (1986.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Mary CRNKOVIĆ PILAŠ (Sydney-Australija, 1971.)

U rodnom gradu nakon što je završila B.A. smjer glazbe i francuskog jezika preselila se u Zagreb 1992. godine. Kako je oduvijek imala interes za fotografiju, sa ciljem unapređenja svojih sposobnosti učlanjuje se u Fotoklub Zagreb 1995. gdje je pohađala razne tečajeve. Međutim, zbog radnih i obiteljskih obveza, ostavila je fotoaparat u ormaru dugi niz godina, sve do 2016. godine nakon što je prohodala put Camino de Santiago, hodavši od Porta do Santiago de Compostel.

Nakon povratka s Camina, ponovno je pohađala tečaj fotografije u Klubu, ali na temu digitalne fotografije. Sudjeluje u Fotoklubu Zagreb i Hrvatskoj na natječajnim izložbama, na kojima osvaja niz nagrada.

Zajedno sa Ivanom Palešćak uređuje klupski Instagram. Najviše je zanima crno-bijela ulična i dokumentarna fotografija te voli zabilježiti obične svakodnevne ljude i prizore. Održala je samostalnu izložbu fotografije u Zadru (Knjižnica grada Zadra, 2021.)

Ima i svoje web te Instagram stranicu pod nazivom „The Marvels of Daily Life“ (<https://themarvelsofdailylife.com/> <https://www.instagram.com/the.marvels.of.daily.life/>) nazvanu po citatu Roberta Doisneaua: „Čuda svakodnevnog života su tako uzbudljiva; nijedan filmski režiser ne može organizirati neočekivano što možete naći na ulici.“
Živi u Zagrebu.

Sanja PILIĆ (Split, 1954.)

Treća je generacija poznatih književnica u svojoj obitelji. Njena prabaka je Zofka Kveder, poznata slovensko-hrvatska književnica i jedna od prvih sufražetkinja na ovim prostorima, a majka joj je Sunčana Škrinjarić, također jedna od najpoznatijih i najznačajnijih hrvatskih književnica za djecu i mlade. Iako je odrastala u literarnoj obitelji, Sanja Pilić se kao mlada najprije počela baviti

fotografijom. Kako bi udovoljila svojoj umjetničkoj prirodi, obrazovanje je stjecala u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna, Fotografski odsjek u Zagrebu.

Radila je kao fotografkinja, trik–snimateljica i koloristica na crtanom filmu. Suradivala je s Autonomnom ženskom kućom iz Zagreba i radila sa zlostavljanom djecom. Članica je raznih prosudbenih odbora za dječje stvaralaštvo. Nastupa u školama na dječjim literarnim druženjima.

U Fotoklub Zagreb se učlanila 1977. Aktivno je izlagala na mnogim izložbama u razdoblju od 1978. do 1980. Nakon prekida ponovno izlaže u razdoblju od 2008 do 2014. godine.

Sa šest naslova zastupljena je u lektiri za osnovne škole. U vremenu od 1985. do 2019. objavila je 33 knjige za djecu i odrasle. Djela Sanje Pilić napisana su karakterističnim stilom, zbog kojeg je njen književni izraz blizak čitatelju kojem je djelo namijenjeno. Djela joj postižu velike naklade, mnoga su doživjela po devet i deset izdanja. Mnoga su prodana u više od 12 tisuća primjeraka i to ne samo lektirni već i izvanlektirni naslovi.

Za svoj književni rad dobila je dvadesetak nagrada (*Večernjeg lista*, Nagrada *Grigor Vitez*, Nagrada *Ivana Brlić-Mažuranić*, Nagrada *Mato Lovrak*, Nagrada *Kiklop*, Nagrada *Mali Princ*, Nagrada *Krešimir Šego* i dr.)

Po romanima *Sasvim sam popubertetio* i *Mrvica iz dnevnog boravka* napravljene su predstave u zagrebačkom kazalištu *Žar ptica*. Po slikovnici *Maša i Božić* napravljena je predstava u kazalištu *Trešnja*.

Sanja Pilić je odlikovana Redom Danice hrvatske s likom Antuna Radića za osobite zasluge u prosvjeti i kulturi.

Živi u Zagrebu.

Ivana PLANINIĆ (Zagreb, 1969.)

Diplomirala je na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu te se kao arhitekt fotografijom počinje baviti istražujući arhitektonske i urbane forme. Godine 2013. završava program obrazovanja Specijalist za digitalnu fotografiju i obradu, a od 2015. godine nositeljica je počasnog zvanja AFIAP. Kroz svoje fotografsko iskustvo, podjednako se bavi analognom i digitalnom fotografijom.

Na natječaju festivala fotografije Rovinj Photodays 2013. godine, u kategoriji Arhitektura ulazi u finale sa serijom fotografija *Zapruđanske limenke*. Godine 2014. na natječaju Najfotografija Zagrebačkog uličnog festivala Cest is d'Best dobiva prvu nagradu u kategoriji dokumentarne fotografije, 2015. godine Plavu vrpču Cesta kao najuspješnija autorica te 2018. godine Grand Prix Cest s d'Best festivala. Na Zagreb salonu, međunarodnoj izložbi fotografija, 2014. godine dobiva počasnu vrpču FIAP-a za kolekciju fotografija *Illusion*, a 2016. godine počasnu vrpču FIAP-a za fotografiju *In between*. Godine 2020. predsjednik je žirija 39. Zagreb salona, međunarodne izložbe fotografija.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2016. Kao član fotografske udruge Fotogard i Fotokluba Zagreb, izlaže na brojnim skupnim izložbama, te priređuje i tri samostalne izložbe: 2014. godine sa serijom fotografija *Kristali* i 2016. godine te 2019. godine serijom fotografija *Mamutica*.

Živi u Zagrebu.

Željko PLAŠČ (Zagreb, 1949.)

Srednju školu elektotehničkog smjera završava u Zagrebu. Po profesiji je bio uklopničar visokonaponskih trafostanica u HEP-u. Sada je u mirovini.

Već u višim razredima osnovne škole pokazuje interes za fotografiju pa upisom u školske fotosekcije osnovne i srednje škole uči teoriju i praksu crno-bijele fotografije: snimanje, razvijanje fotografskih filmova i crno-bijelih fotografija u tamnoj komori. Nakon prelaska s analogne na digitalnu fotografiju intenzivira aktivnost fotografiranja.

Odlaskom u mirovinu učlanjuje se u Fotoklub KLIK iz Sv.Nedelje, a 2018. godine u Fotoklub Zagreb. U tom razdoblju u Zagrebu održava četiri samostalne izložbe fotografija: u Fotogaleriji Dubrava (2018.), u Galeriji Sol (2019.) i dvije u Knjižnici Novi Zagreb, Travno (2021.). Sudjeluje na više skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu gdje osvaja nekoliko nagrada. Interes pokazuje za crno-bijelu fotografiju urbanih motiva, gdje je čovjek u vremenu i prostoru točka interesa.

U Fotoklubu Zagreb sudjeluje u klupskim natječajnim izložbama, izložbama u organizaciji Fotokluba Zagreb u drugim prostorima, u druženjima, prezentacijama i predavanjima u klubu. Živi u Zagrebu.

Vesna PLEŠE (Rijeka, 1955.)

Diplomirana je ekonomistica. Članica je Fotokluba Zagreb od 2002. Fotografijom se ozbiljnije počela baviti 1998. Izlagala je na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu (Austriji, Češkoj, Francuskoj, Mađarskoj, Slovačkoj i Sloveniji). Dobitnica je više nagrada i priznanja (Saloni u Belom Manastiru, Đurđevcu, Kukljici, Osijeku i Vinkovcima, Izložbi Cest is d' best, Riječkom karnevalu). Najprestižnijom nagradom smatra 3. mjesto na FIAP-ovoj međunarodnoj izložbi u Mađarskoj, za fotografiju *Zelena apstrakcija*.

Značajka njenog fotografskog rada jest da od samog osnivanja festivala Cest is d, Best 1997. godine svojim fotoaparatom prati i bilježi događaje i aktivnosti tog festivala. Već na jednom od prvih takvih festivala osvojila je Prvu nagradu u fotografiji - Dragocjeni fotoaparat. Prateći svojim fotoaparatom festivalske aktivnosti 2014. osvojila je Drugu nagradu za fotografiju *Ja to mogu* (18. festival), a 2017. Treću nagradu za fotografiju *Facepainting* (21. festival). Njeni radovi s tih izložbi spadaju u vrhunske „life“ fotografije.

Živi u Zagrebu.

Krešimir PLETIKOSA (Zagreb, 1972.)

Grafički dizajner. Interes za fotografiju pokazivao je još u ranoj mladosti ali se fotografijom bavi zadnjih 20-tak godina. Radeći kao grafički dizajner želio je u svoje radove uklopiti i fotografije koje je snimao. Kako bi još bolje naučio raditi s digitalnim aparatom, upisao se na tečaj digitalne fotografije u Fotoklubu Zagreb kod Damira Tiljka. Iako je većinu svojih fotografija napravio na Olympus digitalnim fotoaparatima, u zadnje vrijeme voli se igrati i filmom.

Početkom 2010. pokreće portal Fotogard.com čiji je bio glavni i grafički urednik, a iste godine pokreće i Fotografsku udrugu Fotogard u kojoj se okupljaju zagrebački zaljubljenici u fotografiju. Organizira brojne fotografske radionice i fotografska druženja, te pokreće i prve *Foto Meetupe* u Zagrebu, dovodeći vrhunske fotografe da ispričaju svoju priču i prenesu svoje znanje. Predsjednik je Fotografske udruge Fotogard i glavni je urednik portala www.fotogard.com.

U Hrvatskoj obrtničkoj komori stekao je zvanje Majstor fotograf (2012.). U siječnju 2016. registrirao je obrt FOTOindustrija zbog lakšeg komuniciranja s klijentima, kojima osigurava kompletnu profesionalnu uslugu fotografiranja, obrade fotografija, video snimanja i montaže snimljenih materijala. Klijenti s kojima radi su Fotoklub Zagreb, Salon Premuim, Dental Masnić, Algebra Grupa, PRO Net i mnogi drugi....

Član je Fotokluba Zagreb od 2016., gdje vodi tečajeve Photoshopa. U Klubu je imao samostalnu izložbu kao i promociju svoje fotomonografije *Usputni Zagreb*. Sa članovima udruge Fotogard sudjelovao je na brojnim zajedničkim izložbama, a od 2016. priključio se izlaganju na zajedničkim izložbama članova Fotokluba Zagreb. Fotografije objavljuje u domaćim i stranim časopisima. Na *Photodaysima* bio je u finalu slobodne teme sa serijom fotografija, dok je u kategoriji *Priroda* bio pohvaljen od stručnog žirija (2010.). Svoju prvu samostalnu izložbu pod nazivom *Paris, je t`aime*, održao je u predvorju Galerije Vladimir Filakovac (2014.).

Radi u Algebri kao mentor za program obrazovanja Specijalist za digitalnu fotografiju i obradu. Koautor je u knjizi *Digitalna fotografija i osnove obrade: Adobe Photoshop*, izdanoj 2008. godine. Koautor je i u četiri knjige iz serije *Fotografiranje i obrada fotografija* (Portreti, Putovanja, Pejzaži i arhitektura, Sport i vjenčanja) iz 2009. godine, koje su prodavane na kioscima Tiska te se sada koriste kao nastavni materijal za nastavu u Algebri. Na Visokom učilištu Algebra asistent je na kolegiju Digitalna fotografija i obrada, na smjeru Multimedijско računarstvo.

Živi u Zagrebu.

Dražen POMYKALO

(Zagreb, 1952.- Zagreb, 2017.)

Rođen je u uglednoj zagrebačkoj obitelji. Nakon završene gimnazije upisuje Pravni fakultet, ali ga godine 1976. prekida radi odlaska u vojsku. Paralelno sa studijem stječe i fotografsku kvalifikaciju majstora u *CUO 8. svibnja*. Dalje njegova biografija slijedi njegov nemirni duh. Najprije se zapošljava u zagrebačkoj *Borbi*, nakon toga u Muzeju revolucije SRH, da bi se godine 1987. zaposlio u poduzeću Velebit, a već godine 1990. u privatnoj firmi EGH Grijanje.

Fotografijom se bavi od 1970. godine, kada je postao i član Fotokluba Zagreb. Sudjeluje na oko 200 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja preko 20 različitih nagrada. Dobitnik je nagrade Zlatna značka FKZ (1980.). Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije i to: Zagreb (1974., 1976., 1978.), Čakovec (1984.), Zagreb (1985.) i Varaždin (1986.). Član je ZUH-a.

Fotografijom kao jedinim zanimanjem bavi se od 1977. Suraduje sa NZ Znanje iz Zagreba na ilustriranju naslovnih stranica za biblioteke HIT i Everygreen. Suradivao je također i sa poduzećem LIBER. Tijekom svoga zaposlenja u Muzeju revolucije suradivao je i sa drugim muzejima poput Etnografskog, Hrvatskog školskog i Prirodoslovnog muzeja. Kao svestrani fotograf suradivao je i sa Školskom knjigom, zagrebačkom Mladosti i Grafičkim zavodom Hrvatske. Posebno se ističu njegovi zaokruženi opusi *Lica* (1976.), *Staro kupalište na Savi* (1984.) i *Zagreb iznad prvog kata* (1985.). Dobitnik je Povelje August Frajtić (2012.).

Godine 1990. u požaru u njegovu stanu uništena njegova arhiva, pa vjerojatno ovdje izneseni podaci nisu konačni.

Mladen POPOVIĆ (Sisak, 1919.- Sisak, 1988.)

Rođen je u uglednoj trgovačkoj obitelji. Već u pučkoj školi dobiva na dar svoju prvu box-kameru i od tada pa do kraja života fotografija će biti njegova najveća strast. Završivši u Zagrebu gimnaziju upisuje se na Arhitektonski fakultet. No ljubav prema fotografiji je prevladava. Položio je ispit za majstora fotografa i zaposlio se u sisačkoj Željezari, a godine 1967. u Muzeju grada Siska u kojem radi godinama. U vremenu od druge polovine 50-ih te tijekom 60-ih godina izlaže svoje fotografije na mnogim izložbama i osvaja niz nagrada. Tijekom 70-ih angažiran je kao suradnik na tiskanju mnogih monografija, što je imalo odraza na smanjenje, ali ne i prekid fotografskih aktivnosti.

Jedan je od nezaobilaznih sudionika u realizaciji velikog sisačkog fotografskog projekta, izložbe fotografije *Čelik i nafta*, koja je u razdoblju od 1966. do 1988. godine bila jedna od najvećih i najuglednijih fotografskih manifestacija u tadašnjoj Jugoslaviji. Na tu je temu stvorio brojne fotografije vrhunske kvalitete.

Za vrijeme Domovinskog rata grad Sisak je doživio velika razaranja. Među ostalim, uništena je i njegova kompletna fotografska ostavština, tako da tek nekoliko izvrsnih fotografija koje su sačuvane u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb, kao i brojne reprodukcije u katalozima, daju naslutiti njegove umjetničke dosege.

Mirjana PORUPSKI (Valpovo, 1959.)

Diplomirala je na PMF-u u Zagrebu, Odsjek biologije. Profesorica je biologije i kemije. Zaposlena je u Osnovnoj školi Jabukovac u Zagrebu kao učiteljica biologije i kemije. Članica je Fotokluba Zagreb od 2007. Fotografijom se počela baviti vrlo rano. U gimnazijskim i studentskim danima kao planinarka bilježi motive iz planinarskog života, a kasnije kao odrasla osoba iz svoga obiteljskog života. Učlanjenjem u Fotoklub Zagreb svoje bavljenje fotografijom diže na višu razinu.

Posebno ju zanima priroda, ali na putovanjima rado će fotografirati arhitekturu, ljude, svakodnevni život i događaje. Sudjelovala je na nizu skupnih žiriranih izložbi kao i na fotomaronu. Dobitnica preko 10 različitih nagrada (Natječaj *Vatrena simfonija* 2007., *Molvarski likovni krug*, *Salon vjerske fotografije* 2011., Fotonatječaj *Božić u Zagrebu*, 2012. *Fotografija godine* 2012., *Slučajni prolaznici*).

Održala je samostalne izložbe: *U svijetu tišine* (2012.) u kojoj prikazuje životinjski svijet tišine na jezerima Savice i ljepotu prirode te izložbu *Labuđe jezero* (2017.) u kojima prikazuje labudove kao ptice izuzetne ljepote kojima su se inspirirali mnogi umjetnici tijekom povijesti. Živi u Zagrebu.

Ivan POSAVEC (Dužice kod Siska, 1951.)

Jedan je od najboljih hrvatskih fotografa i jedno od najvećih imena u svojoj generaciji, koji je sjajno dokumentirao duh svoga vremena. U svijet slavnih lansirao ga je rad u zagrebačkom omladinskom časopisu *Polet*. Danas se smatra ikonom zagrebačke fotografije. Već kao malo dijete pokazivao je naklonost prema slikanju bojom i kistom, što je ukazivalo na njegov budući fotografski talent.

Gimnaziju je završio u Sisku. Nakon toga je upisao Veterinarski fakultet u Zagrebu (1969.) i apsolvirao. Međutim, ljubav prema fotografiji odvela ga je na Akademiju za kazalište, film i televiziju gdje je diplomirao filmsko snimanje u klasi profesora Nikole Tanhofera (1980.). U Beogradu je obranio magistarsku radnju na Akademiji primenjenih umetnosti, Odseku grafike, grupa fotografija u klasi profesora Dragoljuba Kažića (1984.).

Fotografijom se počinje baviti oko 1970. Član je Fotokluba Zagreb od 1974. U prvoj polovini 80-tih godina ističe se u Fotoklubu Zagreb u vođenju Galerije kluba, prezentirajući u Galeriji radove poznatih fotografa iz Slovenije i Srbije. Član je ULUPUH-a. Izlaže na preko 300 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu te osvaja preko 50 nagrada. Za umjetnički rad Foto savez Jugoslavije mu je dodijelio počasno zvanje kandidata majstora fotografije (1977.) te zvanje majstora fotografije (1981.), a FIAP počasno zvanje AFIAP. Dobitnik je godišnje nagrade Foto saveza Jugoslavije (1984.), Zlatne značke FKZ (1984.), Nagrade Tošo Dabac (1992.), Nagrade Grada Zagreba (2003.) i Povelje August Frajtić (2012.). Uočivši njegov talent, Radoslav Putar, glavni i odgovorni urednik časopisa *Spot*, predstavio je Posavca, tada studenta treće godine Akademije za filmsku i kazališnu umjetnost u Zagrebu, u broju 8. *Spota*.

Sa prijateljem Miom Vesovićem godine 1979. osniva grupu MO (Meko okidanje) i zajedno ostvaruju preko 150 naslovnica tjednika *Danas*, čime postavljaju standarde novinske i autorske fotografije na ovim prostorima. Svoje je radove objavljivao u najvažnijim časopisima u Hrvatskoj: *Polet*, *Studentski list*, *Danas*, *Start*, *Vjesnik*, *Pitanja*, *Komunist*, *Svijet*, *Globus*, *Gloria*, *Arena*, *Jutarnji list*. U karakterističnom poletovskom stilu, Posavec snimajući dokumentarnu fotografiju unosi i svoj autorski pečat. Pri izradi fotografija uvodi i prepoznatljivi crni rub i na takav način u neku ruku potvrđuje svoje autorstvo.

Radni vijek proveo je u Gloriji, kao urednik fotografije, a u svojem je radu podržavao dvije linije-reportažnu, tzv. novu *life* fotografiju i umjetničku fotografiju. Cijelo to vrijeme bavio se novinarskom ali i umjetničkom fotografijom, što je rezultiralo i objavljivanjem niza knjiga o fotografiji. Objavljeno mu je pet knjiga.

Prvu knjigu *Posavec fotografije* objavljuje mu Foto savez Jugoslavije (1985.), kada osvaja godišnju nagradu za fotografiju. Ta mu je knjiga bila važna jer je obuhvatila presjek njegovog dotadašnjeg rada.

Druga je knjiga bila *Međugorje*, a tiskala ju je početkom devedesetih talijanska izdavačka kuća Acontus (1990.).

Treća knjiga *Posavec fotografije* bila je njegova prva monografija, retrospektivnog karaktera u kojoj objavljuje sve što je do tada postigao. Tiskana je u izdanju EPH Art (2008.).

Četvrta knjiga '*Horizonti/Dolje tvrdo, gore visoko*' tiskana je u izdanju MeandarMedia (2017.) . U njoj objavljuje seriju panoramskih fotografija.

U petoj knjizi *Zemljaci* daje presjek svoga 45-godišnjeg stvaralaštva. Kako sam kaže, u jednom svom intervjuu za *Express* krenuo je od Dužice. U ostalim poglavljima objavljene su fotografije koje dokumentiraju promjene u društvu. Ta se knjiga razlikuje od drugih po tome što su u njoj prvi puta objavljene i neke još neviđene fotografije, koje je snimio kao klinac.

Tom prigodom iskreno potvrđuje i sa simpatijama se sjeća svojih korijena, koji su utjecali na njegovo stvaralaštvo. Na pitanje Expressa: *“U knjizi je objavljeno mnoštvo fotografija snimljenih u Dužici, malome mjestu pored Siska, koje su hommage vašem rodnome mjestu, ljudima i načinu života u toj sredini. Koliko je ta sredina utjecala na vas?”*

Posavec iskreno odgovara: *“Jako puno! Zato sam u knjizi želio objaviti i te rane fotografije nastale u Dužici kako bi se vidjelo da je ta sredina bila presudna za mene i moj rad. Između tih mojih prvih i zadnjih radova gotovo nema razlike. Naravno, na fotografijama iz kasnijih godina vidi se iskustvo i zrelost, ali i u njima se vidi genetska povezanost s Dužicom. Ja sam kao klinac otišao iz Dužice i cijeli sam život proveo u Zagrebu, na asfaltu, ali bez obzira na to, u meni su ostali obiteljsko naslijeđe i duh Dužice. Ja nisam fotograf iz New Yorka. Ja sam fotograf iz Dužice. Kako idu godine, tu liniju sve više potenciram, radim serije fotografija u Dužici, tamo dovodim određene modele, ljude, snimam... Ne želim se lišiti tog blata, magle i slojevitih pejzaža.”*

Održao je mnogo samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu. Njegove se fotografije čuvaju u zbirkama Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu i u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Galeriji umjetnina u Splitu i mnogim privatnim zbirkama.

Živi u Zagrebu.

Snježana (Žana) POŽAR (Borovo Naselje, 1945.)

Prvih par godina života živi u Splitu, da bi već kao dijete od četiri godine došla u Zagreb. Još u osmogodišnjoj školi, kao članica Narodne tehnike Zagreba, osvaja 1956. godine drugo mjesto na Republičkom natjecanju, u Novom Sadu treće, a na Državnom prvenstvu u Beogradu dijeli drugo mjesto. Od tada se više ne rastaje od fotografije cijelog života. Školu primijenjene umjetnosti završila je u Zagrebu, Odsjek za likovnu i tehničku obradu fotografija u klasi prof. Vladimira Susića, Milana Fizija i Aleksandra Kukeca (1966.).

Članica Fotokluba Zagreb postaje 1963. Tijekom srednje škole snima za *Telegram*, *Studentski list* i *Školske novine*. Po završetku srednje škole, kratko vrijeme radi u KBC Rebro, na kirurgiji kao snimatelj i laborant. No, napušta taj posao i prelazi u slobodne umjetnike do 1971. kada se zapošljava na RTV Zagreb kao filmski montažer, gdje ostaje sve do odlaska u mirovinu 1994.

Uz rad upisuje Kazališnu akademiju, Odjel za filmsku i elektroničku montažu, gdje je diplomirala 1981. u klasi prof. Radojke Tanhofer, prof. Hrvoja Turkovića i dr. prof. Ante Peterlića. Upisuje postdiplomski studij komunikologije na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu koji je završila 1987. godine. Kao profesor-vanjski suradnik u razdoblju od 1984. do 1986. predaje filmsku i elektroničku montažu u Centru za odgoj i obrazovanje u kulturi u Zagrebu. Na Akademiji za kazalište, film i TV predaje elektroničku montažu kod prof. Branka Ivande od 1985. do 1987., a isti predmet predaje i na Studiju novinarstva na Fakultetu političkih znanosti kod prof. Maria Plenkovića (1988 i 1989.).

Od 2006. do kraja 2008. predavala je četiri stručna fotografska predmeta u Centru za obrazovanje i odgoj Srednje strukovne škole Slava Raškaj, a od početka 2009. godine i u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu.

Godine 1980. izabrana je za suca na međunarodnom natjecanju podvodne fotografije u Kukljici. Za postignute rezultate dobiva 1982. Nagradu Narodne tehnike u sklopu akcije Jadranski tjedan. U razdoblju od 1982. do 1984. snima manifestaciju Goranovo proljeće u Zagrebu i Lukovdolu. Godine 1984. dobiva Zahvalnicu za uspješno obavljen zadatak na RTV prijenosu XIV. Zimskih

olimpijskih igara u Sarajevu. Bila je u užem rukovodstvu tima organizacije Eurosong 90. Od 1988. do 1990. je grafički i tehnički urednik kataloga međunarodne manifestacije INOVA na Zagrebačkom velesajmu. Montirala je više emisija Energija i Ekologija s gosp. Markom Limovom. Od 1991. je član Hrvatskog novinarskog društva, a od 1994. član Matice hrvatske.

Nakon odlaska u mirovinu radi kao pomoćnik režije s redateljem Zlatkom Sudovićem tridesetak dokumentarno-obrazovnih filmova, s redateljem Ivanom Hetrichom serijal od sedam filmova Srdačno vaši, a s režiserkom Shenidom Bilalli dokumentarno-igrani film Zapisi iz srpskog logora, autora Damira Plavšića. Izradila je Videoteku slikara Miljenka Stančića za Gradski muzej Varaždin, (1996.). Snimala je za Gradski muzej Split slike Emanuela Vidovića (2012.). Režirala je, snimala kamerom i 30 fotografija za film Žežin Sv. Ivana 2010. u trajanju 35 minuta za Vrbosku otok Hvar. Sudjelovala je na EU projektu Wonet četiri zemlje, edukacija žena u malim sredinama tijekom 11 mjeseci (2015.- 2016.). Snimila je iz aviona 60 fotografija za potrebe TZ Vrboska, koje su tiskane u propagandnim katalogima i mapama otoka Hvara. Sudjelovala je uz *Dani europske baštine 2018.* u Vukovaru izložbom *Naša Hrvatska*, a 2019. godine predavanjem *Od fotografije do filma - radi i veseli se* na istoj manifestaciji u Vukovaru.

Od početka 2006. do 2010. godine vodi likovni i grafički postav izložbi u Galeriji Fotokluba Zagreb, gdje je postavila više od 250 izložbi. U Upravnom odboru Fotokluba Zagreb bila je od 2001. do 2010. godine.

Fotografije su joj tiskane u knjigama: *Putovanje biblijskom zmljama*, *Majstori hrvatske fotografije* (Fotoklub Zagreb, 2005.), *Fotografinje* (Branka Hlevnjak), *Slike vremena* (Fotoklub Zagreb, 2008.), i *U susret vremenu* (Fotoklub Zagreb, 2013.). Suraduje tekstovima i fotografijama u školskim novinama *Naš list* i časopisima *Tehnička kultura* i *Hrvatske vodoprivreda* te u dnevnim novinama *Slobodna Dalmacija*. Izlagala je na više od 300 natječajnih izložbi u zemlji i inozemstvu, na kojima je dobila više nagrada i pohvala. Održala je preko 100 samostalnih izložbe fotografija u Hrvatskoj i inozemstvu. (Francuskoj, Austriji, Rumunjskoj, Portugalu, Crnoj Gori, Slovačkoj i Sloveniji).

Za zalaganje i rad u Fotoklubu Zagreb uručena joj je Zlatna značka FKZ (1998.), a za izlagački rad dobiva počasni naziv Istaknuti izlagač (2006.) i počasno zvanje Kandidat majstora fotografije (2008.). Dobitnica je Povelje povodom 60. obljetnice Hrvatske zajednice tehničke kulture (2006.), za životno djelo Nagrade Tošo Dabac (2007.), godišnje nagrade Zajednice tehničke kulture Zagreba dr. Oton Kučera (2008.) i Povelje August Frajtić (2012.).

Dobitnica je Priznanja uz 110. godišnjicu Fotokluba Zagreb i Zahvalnice uz 115. godišnjicu Kluba. Počasna je članica Fotokluba Virovitice.

Živi u Zagrebu.

Branka PRIMORAC (Zagreb, 1946.)

Hrvatska je spisateljica, novinarka i urednica, fotografinja rođena u Zagrebu. U Zagrebu je uz povremena kraća i duža izbjivanja u inozemstvu tijekom studija, ostala cijeli svoj život. Sve škole, od osnovne do Fakulteta političkih znanosti i jednogodišnje Novinarske škole (CINK) završila je u Zagrebu. Kao studentica boravila je duže vrijeme u Milanu i Londonu, gdje je pohađala Cambridge School za engleski jezik. U zagrebačkoj redakciji *Večernjeg lista* radila je kao novinarka i urednica punih 38 godina, među ostalim i kao urednica kulture. Uređivala je nekoliko rubrika, a najduže subotnji prilog magazinskog tipa Revija (prethodnik današnjeg Obzora) i poznati Večernjakov književni Natječaj za kratku priču, potom rubriku kulture i Večernjakovu biblioteku najboljih hrvatskih romana 20. stoljeća, u suradnji sa Seidom Serdarevićem.

Pisanjem se bavi cijeli život. Još u četvrtom razredu osnovne škole objavila je u časopisu *Radost* svoje tekst *Kineski paviljon*, a prve priče objavila je u časopisu za mlade *Tina*, 1972. i 1973. godine pod djevojačkim prezimenom Matić.

Autorica je brojnih knjiga: Godine 1992. izlazi joj prvi roman za djecu *Mama, pazi pas*. Slijedile su knjige: *Maturalac* (1993., 1998.), *Mama, pazi pas!* (1993.), *Sve zbog Ane* (1996.), *Ljubavni slučaj mačka Joje* (1998., 2005., 2006., 2008., 2010.), *Perešin: život i smrt: o Rudolfu, ne samo pilotu*, (2001., (2004.), *Moj djed astronaut*, (2002.), *Maturalac*, (2005., 2006., 2007., 2008., 2008., 2010., 2012.), *Novinarstvo u školi*, (2010.) (suaautor i suautorica: Marijan Šimeg i Anita Šojat), *Divlje godine: [roman]*, (2010.), *Zvonka Zmaj i Tri kavalira*, (2012.), a 2012./2013. je objavila priču *Martino obećanje* u *Modroj lasti*. Priča je objavljena u deset nastavaka.

Napisala je roman za odrasle *Divlje godine* (2010.) o maloljetničkom zločinu, a inspiraciju je našla u stvarnom događaju iz novinskih crnih kronika. U međuvremenu za Hrvatski radio snimljene su joj dvije radioigre za djecu, „*Martino obećanje*“, „*Moj djed astronaut*“ (vlastita dramatizacija) i „*Divlje godine*“ (dramatizacija Nives Barišić Madunić). Nekoliko priča napisala je i za radio, a između ostalog objavila je i krimi priče u *Večernjem listu* pod pseudonimom Adela M. Fisher.

Za djelo *Maturalac* dobila je Nagradu *Mato Lovrak* za najbolji roman za mladež objavljen u (1994.). Za knjigu *Perešin - život i smrt* dobila je godine nagradu *Bili smo prvi kad je trebalo* (2001.). Ovaj biografski roman spada pod dokumentarnu prozu te je 2001. godine okarakteriziran i kao najbolja proza o Domovinskom ratu. Za knjige *Zvonka Zmaj i Tri kavalira* dobila je nagradu *Anto Gardaš* (2012.).

Poziv organizatora vodi je na Svjetski kongres IBBY-a u Meksiko na dodjelu priznanja zajedno s brojnim književnicima i ilustratorima iz cijeloga svijeta. Godine 2017. za roman za mladež „*Moj brat živi u kompjutoru*“ dobiva dvije nagrade – Nagradu SFERA, popularnog SFeraKona, omiljena među ljubiteljima znanstvene fantastike i poslije dvadeset i tri godine drugi put Nagradu *Mato Lovrak* za najbolji roman za djecu objavljen 2016. godine.

Piše za djecu i mlade i za odrasle, priče, romane, priče za laku noć, dramske igre za radio. Članica je Društva hrvatskih književnika, Hrvatskog novinarskog društva i Društva pisaca za

Inače, nekoliko joj je priča uvršteno u zajedničke zbirke poput „20 + 1 najbolja priča za ljetu“ Broda kulture i to tri godine zaredom 2014., 2015., i 2016. Priča „*Dodir struje*“ ušla joj je među četrdeset odabranih priča u knjigu „*Gartlic ljubavi*“ (2018.) u izdanju Gradske knjižnice i čitaonice iz Ozlja koja organizira Natječaj za kratke ljubavne priče „*Moje drago serce*“ u spomen na Petra Zrinskog i njegovo pismo ženi Katarini prije pogubljenja.

Za studentskih dana pohađa tečaj fotografije pri Češkoj besedi u Zagrebu. Fotografija kao medij zanima je od rane mladosti, a koristi je od početka svoga novinarskog rada za obogaćivanje svojih tekstova i kao ilustracije *Večernjakove* Kratke priče, jedne od najdugovječnijih rubrika u tim dnevnim novinama.

Umjetničkom se fotografijom ozbiljnije počinje baviti posljednjih godina, što rezultira i samostalnim izložbama: *Pogled u krošnje* u CroArtPhoto Clubu u Zagrebu (2006.) te u Požegi u listopadu 2006. i Grazu u prosincu 2007. U Pagu 2008. i u Budimpešti 2009. priređuje izložbe pod nazivom *Paške čipkarice*. Izložba održana u Galeriji Fotokluba Zagreb (2009.) pod nazivom *Paški motivi* objedinjuje dvije teme-čipkarice i motive s otoka i grada Paga.....a posljednju je izložbu održala u Fotogaleriji Dubrava u Zagrebu pod nazivom *Moji kolege* (2021.). U Fotoklub Zagreb se učlanila 2008.

Niz je godina bila sudionica *Lidrana*, mentorica i članica povjerenstva za novinarski izraz, a niz godina djelovala je kao jedna od mentorica novinarske radionice u Školi naprednog stvaralaštva

Novigradsko proljeće. S grupom autora pripremila je priručnik za mlade novinare *Novinarstvo u školi*, a 2010. izlazi joj roman za odrasle *Prekinuta šutnja*.
Živi u Zagrebu.

Mirko PRIŠLIN (Zagreb, 1923.- Zagreb, 1990.)

Rođen je u Vrapču kraj Zagreba. Godine 1943. odlazi u partizane gdje ostaje do kraja rata. Nakon rata ostaje aktivni časnik u službi tadašnje JNA. Odmah nakon rata počinje se baviti fotografijom. Član Fotokluba Zagreb postaje 1951. i od tada živi i radi u Zagrebu. Po potrebi službe premješten je u Prištinu, gdje se učlanjuje u Fotoklub Sutjeska, u kojem postaje dugogodišnji predsjednik.

U Zagreb se vraća službeno 1968. i od tada ostaje trajno u Zagrebu. Godine 1975. osniva Fotoklub OKO pri Domu JNA u Zagrebu i postaje predsjednik do kraja život. Istovremeno je i dalje član Fotokluba Zagreb s kojim razvija plodnu suradnju. Godine 1977. pokreće izložbu fotografije Fotokluba OKO, koja se održavala svake godine sve do 1986.

Uz to Mirko Prišlin je pokretač još jedne uspješne izložbe pod nazivom MORJE pri Brodarskom institutu u Zagrebu, koja se održavala do 1990. Po svojoj kvaliteti to je bila izložba na kojoj su sudjelovali klubovi iz svih jugoslavenskih republika. Tako se Mirko Prišlin potvrdio kao izvrstan organizator.

Dobitnik je nagrade Tehničke kulture grada Zagreba statue Zlatna krila (1985.). Sudjelovao je na mnogim izložbama fotografije i osvojio mnogo nagrada. Imao je i niz samostalnih izložbi.

Iva PROSOLI (Počasno) (Zagreb, 1980.)

Diplomirala je povijest umjetnosti i njemački jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2005. godine. Doktorirala je na istom fakultetu 2018. s radom *Monografska obrada umjetničkog opusa Toše Dabca*. Studijski je boravila na Karl Franzens Universität u Grazu te se stručno usavršavala na ZKM (Zentrum für Kunst- und Medientechnologie) u Karlsruheu.

Od 2003. do 2006. radi u Muzeju za umjetnost i obrt, najprije kao vodič, zatim kao asistentica u Zbirci starije fotografije. Od 2007. do 2008. radi u Arhivu Tošo Dabac u Muzeju suvremene umjetnosti na kustoskim poslovima. Paralelno radi kao suradnica emisije o likovnim umjetnostima 1. programa Hrvatskog radija *Kretanje točke*. Od 2008. do 2018. radi u Muzeju grada Zagreba kao voditeljica Zbirke zagrebačkih fotoreportera. Od jeseni 2018. ponovo radi u Muzeju za umjetnost i obrt kao voditeljica Zbirke novije fotografije i Zbirke fotoopreme u zvanju više kustosice.

Od 2008. je asistentica na kolegiju Povijest fotografije na Studiju snimanja Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu. Od 2010. samostalno osmišljava i vodi kolegij pod nazivom *Fotografija i umjetnička praksa od 60-ih do danas*, na diplomskom studiju fotografije istog fakulteta.

Autorica je većeg broja tekstova i izložbi s područja fotografije.
Živi u Zagrebu.

Ivan PUČAK

(Donja Kupčina, 1924.- Karlovac, 2007.)

U svom rodnom mjestu već u ranoj mladosti postaje zaljubljenik u fotografiju, kada počinje fotografirati s Agfa box-kamerom. Motivi su mu bili ribari, težaci, siromasi. Kao službenik radio je u unutarnjim poslovima na upravno-pravnim poslovima i u kriminalistici.

U Fotoklub Karlovac, koji je osnovan 1948. godine, pristupa 1950. U dugom razdoblju od oko 20 godina obnašao je dužnosti tajnika ili predsjednika. Uveliko je zaslužan za razvoj fotoamaterizma u Karlovcu. U tim godinama radi na organizaciji prve međunarodne izložbe fotografije (bilo ih je ukupno osam). Također pokreće održavanje tematske izložbe fotografije *Čovjek i rijeka*, kojih je u razdoblju od 1971. do 1982. ukupno održano pet. Prva od njih održana je u Galeriji Karas, a ostale četiri u Zorin-domu.

Za svoj društveni i organizacijski rad dobio je niz priznanja od Narodne tehnike Hrvatske i Foto-saveza, od kojih ističem zvanje Zaslužnog člana Narodne tehnike (1971.) te najvišu nagradu Narodne tehnike Zagreba Zlatna krila (1982.).

Do maksimuma angažiran u društvenom radu u svom Fotoklubu Karlovac, izložbenom se aktivnošću bavio relativno malo, da bi godine 1998. u Karlovcu održao svoju samostalnu izložbu fotografije, na kojoj je bilo izloženo 40 fotografija.

Radoslav PUTAR

(Počasno)

(Varaždin, 1921.- Novi Marof, 1994.)

Hrvatski povjesničar umjetnosti. Diplomirao je 1949. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je ravnatelj Galerija grada Zagreba (1972.-1978.) i Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu (1979.-1983.). Tumačio je i podupirao najnovija kretanja u hrvatskoj umjetnosti, bio je teoretičar skupine Gorgona i Novih tendencija (autor tekstova u katalozima njihovih izložaba). Piše kritike, članke, rasprave i monografije o suvremenoj umjetnosti i umjetnicima (*Ivo Dulčić*, 1958; *Tošo Dabac*, *fotograf*, 1980.). Objavljivao je u stručnoj periodici i dnevnim novinama.

Prinos Radoslava Putara hrvatskoj likovnoj kritici druge polovine 20. stoljeća je njegova gotovo presudna uloga u zbivanjima ključnim za liberalizaciju poslijeratne likovne proizvodnje, kao i rijetka sposobnost da u kasnijim desetljećima u susretu s novim i često vrlo kompleksnim likovnim fenomenima s onu stranu njegova, inherentno modernističkoga kritičarskog habitusa, zadrži visok stupanj osjetljivosti za stvarne pomake u umjetničkoj kulturi domaće sredine.

Proučavao je i naivnu umjetnost te umjetničku fotografiju. Inicijator je izdavanja časopisa za fotografiju *SPOT*, komu je bio i glavni urednik. U vremenu od 1972. do 1978. objavljeno je ukupno 11 brojeva. *SPOT* – časopis za fotografiju, pojavio se u vrijeme značajnih promjena koje su se odvijale na umjetničkom planu, osobito u načinu njezina djelovanja, širenju područja interesa i oblika manifestiranja i posredovanja umjetničkih sadržaja, a na što su utjecale političke i društvene okolnosti potkraj šezdesetih godina. Glavno obilježje časopisu davao je upravo Radoslav Putar.

U tehnički vrhunskom smislu *SPOT* je grafički uređivao Mitja Koman, u to vrijeme istaknuti član Fotokluba Zagreb. Tijekom tiskanja *SPOT*-a Radoslav Putar bio je česti gost u Fotoklubu Zagreb, gdje je inicirao diskusije o fotografiji kao umjetnosti.

Neda RAČKI (Zagreb, 1949.)

Diplomirana ekonomistica, članica Fotokluba Zagreb od 2009. i Fotokluba Rijeka od 2017. godine. Od studenog 2020. tajnica je Fotokluba Zagreb.

Fotografijom se aktivno bavi od 2007. godine od kada s uspjehom sudjeluje na nacionalnim i međunarodnim natjecajima i salonima. Za svoje fotografije osvojila je više od 250 nagrada i 2 Grand Prix-a (Španjolska, Hrvatska), a tri puta je proglašena najuspješnijim autorom salona (Slovenija, Makedonija, Dominikanska Republika). Dobitnica je godišnje nagrade za fotografiju Tošo Dabac za 2013. godinu. Uz sedam samostalnih izložbi u Zagrebu i Rijeci, sudjeluje i na brojnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Žirira na domaćim i inozemnim natjecajima i salonima.

Najnagrađivanija fotografija *Dancing on the stairs* na naslovnici je romana *Pensión Leonardo* španjolske spisateljice Rose Ribas, fotografija *Između linija* na naslovnici je zbirke pjesama *Usporeno pravolinijsko kretanje* bosanskohercegovačke pjesnikinje Suzane Lovrić, a neke od fotografije na naslovnici su časopisa, kataloga i plakatima izložbi na kojima je bila nagrađena. U časopisu *Poezija* objavila je pedest fotografija koje se isprepliću s poezijom i tekstovima, a na internetskoj platformi *Poetski tren* koja objedinjuje poeziju, glazbu i fotografiju često su joj fotografije uvrštene kao likovna pozadina.

Iako se koristi digitalnim fotoaparatom, svoje fotografsko promišljanje temelji na klasičnoj crno-bijeloj fotografiji, a osnovni su motivi grad, čovjek i tišina. Kao odmak od svakodnevnog života tu su i ulične fotografije, povremeno se dotakne eksperimentalne fotografije i tada daje mašti na volju da pomiješa stvarnost i fikciju.

Neda Rački je jedna od najnagrađivanijih autorica svih vremena u Fotoklubu Zagreb i to u jednom za izlagačku djelatnost među fotoamaterima vrlo kratkom desetgodišnjem roku. To najbolje ilustriraju činjenice u kojim je intervalima osvajala FIAP-ova zvanja; AFIAP (2011.), EFIAP (2012.), EFIAP br. (2013.), EFIAP silver (2014.), EFIAP gold (2015.) i EFIAP platinum (2017.) Godine 2019. stekla je počasno zvanje EFIAP/d1 (Excellence Fédération Internationale de l'Art Photographique, Diamond 1) kao jedina fotografkinja koja je nositelj tog zvanja u Hrvatskoj.

Voditeljica je izlagačke sekcije Fotokluba Zagreb, u okviru koje organizira i vodi izložbe fotografija (priprema fotografskih natjecaja, žiriranje pristiglih fotografija, likovni i tehnički postav izložbi) te piše tekstova za kataloge i ostale tiskane materijale.

Živi u Zagrebu.

Zvonko RADIČANIN (Velika Gorica, 1954.)

Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Aktivno se bavi fotografijom od 2008. od kada sudjeluje na brojnim nacionalnim natjecajima i međunarodnim salonima pod pokroviteljstvom FIAP-a.

U relativno kratkom vremenskom razdoblju postiže izuzetne rezultate te iz godine u godinu stječe nova FIAP-ova počasna zvanja: AFIAP (2011.), EFIAP (2012.), EFIAP br. (2013.), EFIAP silver (2014.), EFIAP gold (2015) i EFIAP/platinum (2018.), a 2021. stekao je uvjete za EFIAP/diamond1.

Više od tristotinjak različitih fotografija primljeno mu je na salonima preko tisuću puta, u sedamdesetak zemalja svijeta na svim kontinentima. Za svoje fotografije primio je 150 nagrada i priznanja, od čega 101 nagradu na salonima pod pokroviteljstvom FIAP-a. Fotografije su mu objavljene u časopisima, publikacijama (*Nacionalni doprinos Republike Hrvatske za HABITAT III* u izdanju Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja), *Statističkom ljetopisu Grada Zagreba* te knjizi *Rijeka nadohvat grada* (Irena Matković, Urbanističke ideje o Savi u Zagrebu).

U središtu interesa mu je primarno crno- bijela *street i life* fotografija, a kao ljubitelju planina i fotografija s planinskim motivima. Dobitnik je nagrade *Tošo Dabac* za 2017. Uz pet samostalnih izložbi u Zagrebu, sudjeluje i na brojnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Aktivno sudjeluje u raznim klupskim aktivnostima. U mirovini je od 2019. godine.

Živi u Zagrebu.

Božica RADINOVIĆ (Virje, 1949.)

Podravina će hrvatskoj fotografiji podariti mnogo odličnih autora. Koprivnica je kroz mnoge godine imala izvrsne fotografske ekipe, unutar kojih su se uvijek vrzmali neki novi «svježi» likovi, pokrećući pojave novih generacija svojih nasljednika. Stoga nije čudo da je iz ovakve i već davno iznjegovane originalnosti fotografskog i klupskog okruženja proizišla i Božica Radinović. Završila je školu kao inženjer medicinske radiologije. Bila je zaposlena u Domu zdravlja u Đurđevcu.

Fotografijom se bavi od 1979. kao članica tadašnjeg Fotokluba Koprivnica, koji godine 1980. mijenja ime u Fotoklub Podravka. Gašenjem Fotokluba Podravka (1996. ili 1997.) jedna je od inicijatora i suosnivača novog Fotokluba u Đurđevcu (1998.), koji od 1999. nosi naziv Drava. U cijelom proteklom razdoblju ona je aktivni društveni radnik u svome klubu. Kao posebnost toga kluba ističemo njegovo brojno članstvo okupljeno iz čitave Koprivničko-Križevačke županije.

Osim društvenim radom u cijelom tom vremenu aktivno sudjeluje na brojnim žiriranim izložbama fotografije i diapozitiva, kako u zemlji tako i u inozemstvu (Slovenija, Makedonija, Mađarska, Austrija, Njemačka, Južna Koreja, Južnoafrička Republika).

Sudjeluje na preko 200 izložbi fotografije, pri čemu osvaja oko 80 različitih nagrada i priznanja.

Radovi su joj objavljivani u časopisima, kalendarima, Turističkom vodiču Koprivničko-Križevačke županije. Nekoliko njenih radova uvršteno je u kolekciju poznatog muzeologa, kolekcionara i donatora prof. Antuna Bauera. U okviru projekta Volim Hrvatsku, 2002. i 2004. godine za ekološku fotografiju osvaja I. nagradu u Županiji. Kao mentor učenika Osnovne škole V. Šignjar u Virju sudjeluje na natječaju Eko fotka koji je pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i športa. Njena djeca u konkurenciji 52 škole, 2004. godine osvajaju brončanu medalju.

Održala je 14 samostalnih izložbi fotografije i to: u Koprivnici Križevcima, Đurđevcu, Radovljici, Virju, Zagrebu, Našicama, Orahovici i Osijeku. Dobitnica je Nagrade Tošo Dabac (1999.) koju dodjeljuje Fotoklub Zagreb za osobne izvanredne rezultate kao i za širenje fotografske kulture i u razvoju fotografskog stvaralaštva u našoj zemlji.

Živi u Koprivnici.

Slavko RADMAN (Banja Luka, 1969.)

Programer. Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se ozbiljnije bavi dolaskom u klub. Završio je Školu fotografije Fotonaut pri Fotoklubu Zagreb, nakon koje je započeo svoju osobnost izražavati kroz medij fotografije. Za svoj rad dobio je niz priznanja i nagrada, a radovi su mu izlagani na mnogim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Premda je bio mladi izlagač, već na 34. *Zagreb salonu* (2012.) osvojio je zlatnu plaketu Fotokluba Zagreb za kolekciju fotografija i srebrnu plaketu Fotokluba Zagreb za pojedinačnu fotografiju.

Osim što je kao mladi izlagač na sebe skrenuo pažnju navedenim nagradama na 34 *Zagreb salonu*, još je veću pažnju na svoj rad skrenuo svojom samostalnom izložbom 2013. u Galeriji Fotokluba Zagreb, predstavivši se kao autor sklon apstrakcijama.

Izložba obuhvaća tri različite teme. U prvom dijelu izložbe primjenom skenograma realnu fotografiju pretvara u apstrakciju. Drugi dio izložbe obuhvaća aktove dviju različitih serija *Dance Of Life* i *Two Towers And Statue*, u kojima se također odmiče od realne fotografije, čineći tako sa prvom temom idejni koncept izložbe neprekinutim.

Tom izložbom se predstavio kao autor koga zanimaju eksperimentalno-konceptualna fotografija, kao i akt fotografija.

Živi u Zagrebu.

Šime RADOVČIĆ (Kaprije, 1945.- Zagreb, 2000.)

Šime Radovčić je veliko ime hrvatskog novinarstva i fotoreporterstva. Rođen je 1924. na otoku Kaprije u šibenskom arhipelagu. Od godine 1945. živi u Zagrebu, gdje se i školuje. Godine 1950. zaposlio se u zagrebačkom poduzeću Foto na mjestu fotografskog radnika te u pogonu Slavija istog poduzeća kao fotoreporter, snimatelj, laborant i retušer. Sve će mu to kasnije izuzetno koristiti u pravom novinarskom i fotoreporterskom zvanju, kada svoj novinarski i reporterski put započinje u Uredništvu zagrebačke *Borbe*. Kasnije prelazi u *Vjesnik* i tamo ostaje sve do 1960. godine. Dalje nastavlja raditi u *Zagrebačkoj panorami* i nakon toga u *Reviji Zagreb*. Prestankom izlaženja tih glasila vraća se ponovno kao fotoreporter u *Vjesnik*, gdje ostaje do svoga umirovljenja godine 1987. Posljednjih godina u *Vjesniku* bio je urednik fotografije. Osim u navedenim časopisima on je bio i aktivni suradnik u nizu drugih, poput *Vjesnika u srijedu*, *Glabusa*, *Večernjeg lista*, *Studija*, *Arene*, *Oka*, *Vikenda*, *Starta* i sl.

Godine 1962. Šime Radovčić primljen je u članstvo Društva novinara Hrvatske, što mu otvara nove mogućnosti u profesionalnom radu. Suradnik je i u fotomonografijama *Slobodni Zagreb*, *Tisućljetni Zagreb*, *Hrvatska danas* kao i u popularnoj obiteljskoj knjizi *I vaše dijete je ličnost*.

Šime Radovčić sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, a posebice novinarske fotografije, gdje ostvaruje niz nagrada i priznanja. Imao je i mnoge samostalne izložbe od kojih ističemo: *Izložbu novinarske fotografije* u Zagrebu, *Yu Pres* u Beogradu, *World Press* u Nizozemskoj, *Čovjek i čelik* u Sisku i *Čovjek i more* u Zadru.

Dobitnik je godišnje nagrade za godinu 1973. *Zlatno pero* Društva novinara Hrvatske za svoju reportažu *Kamera gleda za Vas*, koja je objavljivana u *Vjesniku* tijekom 1972. godine. Odlikovan je i Ordenom rada sa zlatnim vijencem za dugogodišnji novinarski rad.

Svoju veliku zbirku negativa i fotografija kao i klišeja godine 1994. poklanja Muzeju grada Zagreba.

Bolto RANILOVIĆ

(Novigrad Podravski, 1939.- Koprivnica, 2008.)

Srednju školu završava u Koprivnici (1958.) a na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu diplomira 1966. Nakon toga službovao je u Velikoj Gorici (1967.-1971.), zatim u Koprivnici (1971.-1975.), pa u Zagrebu (1975.-1979.), a zatim opet u Koprivnici do kraja radnog vijeka. Autor je više desetaka uspješno izvedenih građevina.

Fotografijom se počinje baviti 1958. Jedan je od osnivača i prvi predsjednik Fotokluba Koprivnica (1979.), koji se već 1980. preimenuje u Foto-kino klub Podravka. Sudjeluje na oko 160 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja oko 50 različitih nagrada i priznanja.

Suraduje u nekoliko fotomonografija, a svojim radovima oprema i nekoliko knjiga poezije. Održao je oko 20 samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Njemačka, Ukrajina).

Za njegovu izložbenu aktivnost 1982. Foto-savez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ). Sljedeće 1983. godine FIAP mu dodjeljuje zvanje AFIAP. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za životno djelo (1998.).

Održao je niz samostalnih izložbi: 1982. u Koprivnici, Čakovcu i Dubrovniku (1982.), u Zaprešiću (1985.), u Pribislavcu (1986.), u Rovinju (1990.). u Koprivnici (1992.). Od mnogobrojnih ciklusa fotografije posebno se ističu one pod naslovom *Podravina - ljudi i običaji*, *Dubrovnik*, *Tri Ivana i jedan Mijo* (portreti hrvatskih naivnih slikara). Godine 1999. u Koprivnici tiskana je njegova fotomonografija, formata 24 x 30 cm, sa ukupno 69 reprodukcija fotografija.

Zvonimir RENDELI

(Zagreb, 1973.)

Komercijalist. Član je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se ozbiljnije bavi dolaskom u Fotoklub, gdje je završio nekoliko tečajeva pod vodstvom Damira Tiljka. Najviše ga zanimaju makro, ulična i portretna fotografija. Najviše se izražava kroz crno-bijelu fotografiju.

Izlagao je na više izložbi od kojih valja izdvojiti 36. *Zagreb salon* (2014.), na kome dobiva nagradu Plava vrpca FIAP-a za kolekciju fotografija. Na međunarodnoj razini tu je i izložba *Just an Impression*, održana u Londonu te *Black & White Zagreb*, održana u Južnoj Koreji. Izlagao je na više od dvadeset skupnih izložbi u Hrvatskoj i u svijetu.

Živi u Zagrebu.

Drago RENDULIĆ

(Zagorje, 1927.- Zagreb, 1979.)

Bio je fotoreporter i novinar pripadnik generacije ranih poslijeratnih godina. Kao takav morao je podrediti svoj fotografski opus diktatu Partije i fotografirati socijalističku izgradnju (hidroelektrane, žetve, omladinske radne akcije, gradnja željezničkih pruga i sl.). No njegov lutajući radni put u konačnici će ga voditi od soc-dirigirane fotografije prema starim umjetničkim vrijednostima. Član

je Fotokluba Zagreb od 1951. pa tako pripada prvoj poslijeratnoj generaciji istaknutih izlagača Fotokluba Zagreb.

Izlagačkom aktivnošću započinje 1950. da bi mu već 1958. tadašnji Fot-osavez Jugoslavije dodijelio zvanje kandidata majstora fotografije. Član je ULUPUHA i Društva novinara Hrvatske. Održao je i dvije samostalne izložbe fotografije, obje u Zagrebu, godine 1958. i 1965. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1964.).

Umro je kao djelatnik Agencije za fotodokumentaciju.

Marinko RESLI

(Novi Mikanovci kod Vinkovaca, 1955.)

Završio je Ekonomski fakultet. Sa fotografijom je došao u dodir još u osnovnoj školi. Godine 1980. dolazi do obnove Fotokluba Vinkovci, kada jedna nova mlada generacija stupa na scenu. I Marinko Resli naći će se u toj grupi obnovitelja Kluba. Od te godine pa sve do 2000. godine, kada prelazi u Fotoklub Zagreb, aktivni je izlagač u Fotoklubu Vinkovci. Više je godina obnašao dužnosti predsjednika ili tajnika Fotokluba Vinkovci. Kao tajnik ili predsjednik Fotokluba Vinkovci zaslužan je za uspostavljanje suradnje sa Fotoklubom Zagreb. Ta će suradnja, u okvirima *Zagreb salona*, rezultirati i održavanjem međunarodnih izložbi fotografije u Vinkovcima (1983., 1985., 1987. i 1990.). U svom je klubu voditelj brojnih fototečajeva. Za postignute rezultate u radu s mladim fotoamaterima 1998. dobiva priznanje Županijske zajednice tehničke kulture Vukovarsko-srijemske županije.

Tijekom Domovinskog rata uz radnu obvezu u Vinkovcima, svojim fotoaparatom dokumentira ratna stradanja i razaranja.

Sudjeluje na preko 200 grupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja preko 20 različitih nagrada i priznanja. Širina njegovih interesa kreće se od fotografije *life* pa do pejzaža, aktova ili sporta. Održao je i četiri samostalne izložbe fotografije.

Tijekom vremena objavljivao je svoje fotografije u dnevnom tisku i časopisima kao što su: *Vinkovački list*, *Večernji list*, *SAM svoj majstor*, *Fotomarketing - list za fotografiju*, *Foto*, *Tehnička kultura - glasilo Hrvatske zajednice tehničke kulture*.

Živi u Vinkovcima.

Ante ROCA

(Vodice, 1905.- Zagreb, 1989.)

Rođen je u naprednoj težačkoj obitelji. Fotografijom se počinje baviti od svoje šesnaeste godine života tj. od godine 1921. U Drugom svjetskom ratu najprije je ilegalac u pokretu otpora, a zatim borac-partizan s puškom i kamerom. Iz tog ratnog perioda njegova života potječe preko tisuću negativa kojima je zabilježio sve strahote i užase rata. Od tada pa do kraja života ne rastaje se od svoje kamere. Od 1945. do 1959. godine, na raznim dužnostima, bilježi kao fotograf svojom kamerom događaje vremena.

Od 1959. prelazi u status slobodnog profesionalnog fotografa umjetnika. Još za vrijeme samog rata, 1945. priređuje u Splitu svoje prve sasmostalne izložbe fotografije. Od tada pa tijekom godina, u mnogim gradovima diljem zemlje, izlaže svoje cikluse *Razrušena zemlja*, *Svjetlo na pepelu* i druge.

Ako se ne uzimaju u obzir njegove fotografske izložbe prije prelaza u status slobodnog umjetnika, održao je 26 samostalnih izložbi.

Član je Fotokluba Zagreb od 1947. Kao član kluba sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja i brojne nagrade.

Tadašnji Foto-savez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije (1955.), a FIAP godine 1957. zvanje AFIAP. Bio je član ULUPUH-a. Dobitnik je Zlatne značke FKZ. (1964.). Dobitnik je i Nagrade Vladimir Nazor za životno djelo (1978.). i prestižne Nagrade Tošo Dabac (1986.).

Hrvatski fotosavez objavio mu je autorsku monografiju 2013. godine.

Berislav RUBČIĆ

(Đakovo, 1950.- Zagreb, 2022.)

Nakon završenog osmogodišnjeg školovanja u Karlovcu i Daruvaru gimnaziju završava u Bjelovaru, a studij elektrotehnike na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (1973.). Od godine 1974. pa do umirovljenja trajno je zaposlen u Radnoj organizaciji PTT prometa Bjelovar (HT-Telekomunikacijski centar Bjelovar).

U svojoj se obitelji susreće s fotografijom od najranijeg djetinjstva, jer sa svojim ujakom izrađuje fotografije u zamračenoj kuhinji, na amaterski izrađenom aparatu za povećavanje. Povremeno snimanje s ujakovom Leicom trajno ga je povezalo s fotografijom.

Od 1974. član je Fotokluba Bjelovar, gdje sa nekolicinom fotoentuzijasta sudjeluje 1975. u kreaciji novog imena Fotoklub IRIS. Svojim radovima sudjeluje na preko 200 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja preko 30 različitih nagrada i priznanja. U posljednje vrijeme bavi se istraživanjima iz područja fotografije u boji i digitalne fotografije.

U svome klubu organizator je mnogih samostalnih izložbi fotografije domaćih i inozemnih priznatih autora. Posebno je istaknuta njegova uloga u organizaciji međunarodnih izložbi fotografije u Bjelovaru, u okvirima *Zagreb salona*, međunarodne izložbe fotografije. Osim tih izložbi organizator je i izložbe pod nazivom *Bienale jugoslavenske fotografije*. U vremenu od 1978. do 1990. održano je sedam takvih izložbi. Dolazeći Domovinski rat prekida održavanje ove izložbe.

Od 1976. do 1998. godine član je Izvršnog odbora Fotosaveza Hrvatske (kasnije Hrvatskog fotosaveza). Svojim radom u Izvršnom odboru Fotosaveza Hrvatske sudjelovao je u vođenju mnogih fotoradionica, gdje je osvajao i vrijedne nagrade (pohvala na fotoradionici Trakošćan 1978., na fotoradionici Burghauzen 1989., grand prix na fotoradionici Pihači 2007. i druge).

Osim u matičnom Klubu sudjeluje u radu Zajednice tehničke kulture grada Bjelovara od 1975. godine, i to: dvadesetak godina kao član Izvršnog odbora, a u periodu od 1998. do 2002. kao predsjednik te organizacije. U više mandata dugogodišnji je predsjednik svoga kluba, (osim u vremenu od 1986 do 1994, zbog zahtjevnih radnih obveza u radnoj organizaciji u kojoj je bio zaposlen).

Voditelj je mnogih fototečajeva u Fotoklubu Bjelovar. Sudjelovao je na brojnim žiriranjima fotografije, kao član žirija, a mnogo puta kao samostalni selektor. Dobitnik je prestižne *Nagrade Tošo Dabac* Fotokluba Zagreb (2001.).

Petar SABOL (Čakovec, 1981.)

Recentni je hrvatski fotograf i publicist. Spada među najnagrađivanije hrvatske fotografe. Njegovo bavljenje fotografijom započinje od 2007. dolaskom u Fotoklub Čakovec kada postaje njegov aktivni član.

Osnovna značajka njegova fotografskog stvaralaštva je da je očaran prirodom i njezinim svijetom, pogotovo područjem makrofotografije. Njegove fotografske slike prikazuju i dočaravaju začuđujuće trenutke iz života prirode, nevidljive današnjem čovjeku zbog sve većega otuđenja od prirode. Zahvaljujući vrlo predanome i sistematičnome radu, bilježi nevjerojatne kadrove u kojima je glavni kompozicijski sastojak najljepše prirodno svjetlo. Tim idealiziranjem ljepote prirode zauzima svoj čvrsti pozitivni stav prema ljepoti i čudesnosti prirode.

Od 2012. sudjeluje na mnogim međunarodnim izložbama umjetničke fotografije pod visokim patronatom FIAP-a Dobitnik je više od 344 puta različitih nagrada za 114 različitih radova, u preko 40 država. Također sudjeluje na međunarodnim izložbama pod pokroviteljstvom PSA gdje je isto tako mnogo puta nagrađivan. Nagrađivan je i na drugim specijaliziranim fotografskim natjecanjima diljem svijeta. Ukupno je osvojio preko 600 različitih nagrada.

Dobitnik je i najprestižnije hrvatske fotografske *Nagrade "Tošo Dabac"* koju dodjeljuje Fotoklub Zagreb (2018.). Nositelj je niza počasnih zvanja: MFIAP, EFIAP/d1, EPSA. MIPIC, Hon.Adv.NPS, Hon.FTPAS, GAPS, FAPU. Njegovi su radovi objavljivani u mnogim časopisima (*Mirror, Telegraph, The Sun, The Dailymail, Meridijani*). Od veljače 2018. član je ULUPUH-a. Redovito izlaže na skupnim izložbama Fotokluba Čakovec od 2010.

Do sada je održao deset samostalnih izložbi. U Zagrebu se predstavio svojom prvom izložbom *Leptiri* (2014.). Drugu *Kingfisher* imao je u gradu Negova u Sloveniji pod visokim patronatom FIAP-a, u jednom od šest svjetski priznatih izlagačkih centara FIAP-a (2016.). Trećom izložbom *Kingfisher* predstavio se u Boru, u Srbiji (2016.). Četvrtu izložbu *Kreativna makrofotografija* imao je tijekom 2017. u Javnoj ustanovi Aquatika u Karlovcu. Petom izložbom *Pejzaži* predstavio se zagrebačkoj publici u Galeriji Fotokluba Zagreb povodom dobivanja nagrade "Tošo Dabac" (2018.). Šestu izložbu *Kreativna makrofotografija* održao je u Splitu (2018.). Sedmu izložbu *Kreativna makrofotografija* u Puli (2019.). Osmu izložbu *Kreativna makrofotografija* u Lendavi (Slovenija) (2019.). Devetu izložbu *MFIAP kolekcija-Kingfišer*, u FIAP centru u Novom Sadu (2019.) i desetu *Čudesni svijet Petra Sabola* u Muzeju grada Čakovca (2020.).

Član je mnogobrojnih žirija na međunarodnim izložbama i fotografskim natjecanjima te je Sonyjev ambasador za Hrvatsku. Redovito održava radionice o fotografiji i gostujuća predavanja u Hrvatskoj, ali i u susjednim zemljama. Godine 2017. u suradnji s Davorom Žerjavom izdaje knjigu *Kreativna makrofotografija* (Žerjav, Davor i Sabol, Petar, *Kreativna makrofotografija*, Fotoklub Čakovec, Čakovec, 2016.), prvi specijalizirani priručnik za makrofotografiju u Hrvatskoj.

Živi u Čakovcu.

Višnja SERDAR (Zagreb, 1942.)

Godine 1962. godine završava Školu primijenjene umjetnosti - Foto odjel (prof. Fizzi). Od 1963. do 1968. studira povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i radi u Institutu za povijest umjetnosti (projekti sa profesorima Milanom Prelogom i Grgom Gamulinom). Godine 1968. odlazi u Švicarsku gdje živi i radi do 1972.

Članica ULUPUH-a postaje 1973. godine, a HZSU-a 1978. godine te otad djeluje kao samostalni likovni umjetnik. Snima za brojne kataloge skupnih i samostalnih izložaba, za likovne monografije (Edo Murtić, Ljerka Njerš), knjige i udžbenike (*100 godina keramike u Hrvatskoj*, *Dječji festival Šibenik-Zdravo maleni*, školski udžbenici i knjige za djecu u dijaspori). Od 1991. do 1993. sudjeluje u akciji ALKER. Suraduje u dnevnim i tjednim novinama, revijama i časopisima, snima za plakate i omotnice ploča.

Samostalno izlaže od 1975. godine (GUF-zagrebački izložbeni prostori u Kamenitoj 15, Kula Lotrščak, Klovićevi dvori, Fortezza, Gradec, Galerija Ulrich, Galerija ULUPUH, Europski dom). Osim u Zagrebu, samostalno je izlagala i u Varaždinu, Sisku, Karlovcu, Šibeniku, Krku i Malinskoj.

Godine 1974. pristupa Fotoklubu Zagreb, gdje u rasponu od 1976. do 1984. aktivno sudjeluje u izlagačkoj aktivnosti *Ženske sekcije Fotokluba Zagreb*.

Tijekom svoje umjetničke karijere Višnja Serdar je svoje fotografsko umijeće iskazala kao vrhunska portretistkinja. Više od pola stoljeća fotografirala je zagrebačku estradu, kazalište, likovne i glazbene umjetnike, intelektualce i s jednakom originalnošću djecu. U Galeriji Ulrich 2013. u povodu svoga 50-godišnjeg fotografskog djelovanja, održala je retrospektivnu izložbu fotografija-portreta poznatih lica koja su obilježila jednu epohu, a koje je snimala u vremenu od 1973.-1993. O njoj su pisali: Marina Baričević, Želimir Košćević, Vladimir Maleković, Josip Depolo, Marija Grgičević, Željka Čorak, Vladimir Gudac, Branka Hlevnjak, Višnja Slavica Gabout i dr.

Živi na Krku i u Zagrebu.

Vlastja Simončič

(Počasno)

(Gorica, 1911. - Ljubljana, 2000.)

Vladimir Simončič zvani Vlastja, učitelj, bio je međunarodno priznati majstor fotografije i smatra se jednim od pionira slovenske reportažne, kazališne, medicinske i eksperimentalne fotografije. Rođen je u Gorici od roditelja Dolenjca i Gorenjke, ali je njegova obitelj 1918. izbjegla u Ljubljanu. Zbog smisla za likovnu umjetnost želio je studirati slikarstvo, ali u Beogradu ga nisu primili. Stoga je studirao na vojnoj akademiji i postao djelatni časnik. Godine 1937. preuzeo je vodstvo jugoslavenske vojne obavještajne službe za pogranična područja prema Italiji i Austriji. U to vrijeme povezivao se s ilegalnom primorskom antifašističkom organizacijom TIGR (Trst-Istra-Gorica-Reka) i djelovao pod tajnim imenom Goričan.

Nakon raspada Kraljevine Jugoslavije promijenio je identitet i nastanio se u staroj kuriji u selu Radohova kod Ivančne Gorice. Zbog izdaje zarobljen je tijekom talijanske racije u ožujku 1942., a pri pokušaju bijega ranjen je u glavu i prevezen u ljubljansku bolnicu. Potom se udružio s OF-om i priključio talijanskom oslobodilačkom pokretu sve dok ga u travnju 1944. fašisti nisu ponovno uhvatili i osudili po kratkom postupku na smrt. Spasili su ga Garibaldijci tijekom napada na fašističku ispostavu.

Nakon završetka rata postaje šef ureda za repatriaciju pri jugoslavenskom poslanstvu u Rimu. Odbio je ponuđeno vojno zvanje u Beogradu i nastanio se u Ljubljani. Nakon šest mjeseci studija na likovnoj akademiji izbačen je bez obrazloženja.

Sudbina je Vlastju odvratila od vojne karijere i nakratko ga zaokupila likovnim oblikovanjem poslijeratnih novina i časopisa *Tovariš*, *Slovenski poročevalec*, *Ljudska pravica*, *Naša žena*, *Tedenska tribuna*, *Ljudska pravica*, *Borba* i dr. Unatoč nezavršenom studiju na Akademiji likovnih umjetnosti, 1947. je bio uspješan na natječaju za fotoreportera, nakon čega je do 1956. objavljivao u raznim časopisima (2 400 objavljenih reportaža). u razdoblju od 1946. do 1989. godine snimio je 54.500 kazališnih fotografija. Slovenska kazališna javnost ga još uvijek smatra „majstorom kazališne fotografije“.

Vlastjin opus portretne fotografije, nastao u njegovom burnom novinarskom razdoblju, prikazuje značajne osobe iz sfere političkog, gospodarskog i kulturnog života, ali i neimenovane pojedince. Većina fotografija uvrštena je u objavljene novinske fotoreportaže. Vlastja je svoje fotografske zadatke najprije obavljao pješice, a potom službenim biciklom, dok mu autobusne linije nisu omogućile da stigne do udaljenijih dijelova Slovenije. Njegov nevjerojatan fotoreportažni žar nije jenjavao sve do kobnog Svetog Nikole 1949. kada su ga pripadnici tajne policije uhitili u redakciji lista Slovenski poročevalec pod optužbom za izdaju. Šest mjeseci kasnije vratio se u redakciju, slomljen čovjek s isprikom za nezakonito uhićenje. Iako se opseg njegovih objavljenih fotoreportaža postupno smanjivao, njegov fotografski entuzijazam nije jenjavao – naprotiv. Na akademiji u njemačkom Remscheidu predstavio je vlastitu metodu fotografskog obrazovanja mladih. Ova *jugoslavenska škola* podučavanja fotografije objavljena je i u Japanu. Osnivač više fotografskih društava u Sloveniji i muzeja fotografije u Gorenjoj Vasi iznad Škofje Loke.

Godine 1956. povlači se iz svijeta novinarstva i počinje raditi kao dokumentarni fotograf u medicinskom polju. Simončič se honorarno zaposlio na Medicinskom fakultetu u Ljubljani, gdje je radio na Klinici za ginekologiju i porodništvo i 1982. godine otišao u mirovinu. Njegovo najvažnije djelo bilo je uvođenje medicinske vizualne dokumentacije. Dokumentirao je složene medicinske postupke, nove operacije, rođenja, pa čak i trenutke smrti. Portretirao je vodeće slovenske medicinske stručnjake. Snimio je dolazak njihova djeteta na novi svijet i prvi zagrljaj tisuća majki. Uz profesionalnu djelatnost, kontinuirano se bavio autorskom, kreativnom izložbenom fotografijom. Izložbena i eksperimentalna fotografija i fotografska grafika najviši su Simončičev stvaralački vrhunac. Njegova fotografija *The First Minute* (1970.), koja se smatra prvim umjetničkim prikazom ljudskog rođenja u svijetu, izložena je u Generation Museum u Washingtonu.

Dobitnik je najvećeg priznanja u Austriji - medalje Sartorius, te zlatne medalje za zaštitu prirode u Beču (1981.). Bio je nositelj četiri FIAP-ovog priznanja: AFIAP (1967.), zatim EFIAP, nakon toga ESFIAP za posebne zasluge, a 1991. godine dodijeljeno mu je tada najviše FIAP-ovo priznanje Hon. EFIAP. Na njegov osamdeseti rođendan 1991. otvoren je njegov privatni muzej u Gorenjoj vasi u kojem se nalazi najveća svjetska zbirka starograma (njegov izum) koje su izradila djeca.

Ovaj svestrani umjetnik ostati će zabilježen po još jednoj aktivnosti. Zajedno sa Đurom Griesbachom, u Jugoslaviji, bili su inicijatori realizacije održavanja međunarodne izložbe fotografije *Foto-forum*, susjednih zemalja Austrije, Italije, Jugoslavije i Mađarske u vremenu od 1974. do 1994.

Ernest SINGER

(?, ? - Jasenovac, 1945.)

Ernest Singer, inženjer, član je Fotokluba Zagreb od 1934. U *Foto reviji* objavljuje brojne stručne članke o fotografskim postupcima i tehnikama. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati. Tragično stradao u Jasenovcu 1945.

Dragutin SKOBE (Zagreb, 1933.)

U Fotoklub Zagreb se učlanio kao student 1957. godine. Pripadao je grupi tada pridošlih mladih autora, koji su mnogo obećavali.

Godine 1961. u Studentskom centru u Zagrebu održao je svoju prvu samostalnu izložbu fotografije sa 33 crno-bijele fotografije.

Polovinom 60-ih godina prošlog stoljeća odlazi u SAD, gdje se na internetu pojavljuje ime Ray Skobe, za koga se pretpostavlja prema nekim informacijama, da je to Dragutin Skobe nekadašnji član Fotokluba Zagreb.

Daljnji podaci o njemu nisu mi nepoznati.

Georgij (Žorž) SKRYGIN (Odesa, 1910. - Beograd, 1997.)

Poslije Prvog svjetskog rata roditelji su se doselili u tadašnju Jugoslaviju. Član Fotokluba Zagreb postao je 1935., od kada počinje njegova sjajna izlagačka karijera. U vrlo kratkom roku postiže brojna priznanja. Jedan je od najznačajnijih izlagača predratne *Zagrebačke škole*.

Kao profesionalni baletan u Hrvatskom narodnom kazalištu upoznao je i dolazio u kontakt s mnogim tadašnjim poznatim glumcima. Tako nastaju njegovi portreti velikana našeg glumišta. No, Skrygin ne snima samo portrete glumaca već svoju kameru okreće i prema prirodi, prema pejzažima.

Godine 1941. odlazi u partizane. Sa sobom nosi foto-kameru sa priborom, kojom je bilježio sve na svom dugom putu od Zagreba pa preko Karlovca, Banije, Korduna, Like, Gorskog kotara, Hrvatskog primorja, Dalmacije, Krajine, Kozare, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Visa i na koncu do Beograda. Ta je fotopriča trajala pune tri godine. Vlasti u Nezavisnoj državi Hrvatskoj plijene i uništavaju sve njegove fotografije i negative, tako da se sačuvalo vrlo malo njegovih predratnih radova. U NOB-u (Narodno-oslobodilačkoj borbi) stvara također brojne fotografije izuzetne snage i ljepote. Poslije Drugog svjetskog rata živi i radi u Beogradu, gdje se bavi filmom. Režirao je prvi jugoslavenski dugometražni film *Slavica*.

Taj svoj životni put obradio je u vlastitoj fotomonografiji (autor tekstova i fotografija) pod nazivom *Rat i pozornica* objavljenj 1968. u Beogradu. Tijekom 70-tih godina više puta sam se susreo s njime u Beogradu te je na moj nagovor poklonio za Zbirku hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb sve svoje, nažalost, malobrojne i slučajno sačuvane fotografije.

Đuro SLAKO (Zagreb, 1929. - Zagreb, 2015.)

Osnovno obrazovanje i Grafičku školu (fotoodjel) završio je u Zagrebu 1950. Majstorski ispit iz fotografije položio je 1958. godine pri Obrtničkoj komori u Zagrebu. Njegov plodni profesionalni radni vijek započinje godine 1956. kada se zapošljava kao fotoreporter na Televiziji Zagreb, gdje radi sve do svoga umirovljenja. Na svom radnom mjestu, kroz dugi niz godina, bio je vrsni kroničar svoga vremena.

Fotografirao je rad na prvim emisijama Televizije Zagreb, zabilježio prvi sportski prijenos, prvu nogometnu utakmicu, prvu zabavnu emisiju na Dan Republike, nogometnu utakmicu s Italijom, Zagrebački velesajam, snimio prvi sastav Televizije Zagreb.

Razvijajući sve više osobni stil umjetničke fotografije, koja je oduvijek bila njegova istinska preokupacija, Slako s Televizije odlazi u poduzeće Fototehnika, koje se poslije spojilo s poduzećem Velebit (Grafotisak), gdje radi do umirovljenja. Raspon motiva njegovih fotografija je vrlo širok i obuhvaća studije portreta, žanr-scene, balet, šport, arhitekturu.

Član je Fotokluba Zagreb od 1958. godine, a također i HND-a i ULUPUH-a (1963.) .

Đuro Slako je izlagao dugo vremena na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko 40 nagrada. Bio je i predsjednik Fotokluba Zagreb (1965.-1966.). Dobitnik je Nagrade Zlatna značka FKZ (1969.), Nagrade Tošo Dabac (1989.), Povelje August Frajtić (2012.) te nositelj visokih odlikovanja i priznanja Narodne tehnike, odnosno strukovnih organizacija.

Održao je niz samostalnih izložbi fotografije od kojih su bile najzapaženije retrospektivna izložba u Muzeju grada Zagreba (1976.) kao i izložba fotografija u povodu dana grada Zagreba u Muzeju Mimara (1998.).

Miljenko SMOKVINA
(Rijeka, 1943.)

(Počasno)

Školovao se u Rijeci, gdje je maturirao na I. riječkoj gimnaziji te diplomirao na Ekonomskom fakultetu. Bavio se marketingom i do 1982. godine bio asistent na kolegiju marketing riječkog Ekonomskog fakulteta, kada prelazi u slobodnu profesiju i kao likovni umjetnik fotograf postaje član Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika. Aktivno/profesionalno se bavi fotografijom sve do umirovljenja 2008. godine. Prve poduke o fotografiji dobiva od oca Abdona, (1911.-1985.) istaknutog sušačkog i riječkog fotoamatera, te u Fotoklubu Rijeka od Fernanda Soprana. Počinje fotografirati i izlagati već u srednjoj školi. Nagrađivan je na više izložbi. Nakon završetka gimnazije godinu dana je plovio kao mornar širom svijeta na trgovačkim brodovima tadašnje riječke Jugolinije. Snima fotoreportaže koje objavljuje u više novina i časopisa.

Godine 1969. u Rijeci, zajedno s ocem Abdomom i bratom Rankom izlaže svoje fotografske radove u Malom salonu Moderne galerije. Samostalnu izložbu na temu *Fotografija forme-Forma fotografije* imao je 1981. godine, a zatim postavlja izložbu *Znak* (1982.), izložbu *Spomenički fotografski portreti* (1991.) i izložbu *Riječki fotografski portreti* (1996.). Izlaže na hrvatskoj antologijskoj izložbi *Hrvatska fotografija od 1950. do danas* u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu (1993.). U Muzeju grada Rijeke održana je 2012. retrospektivna izložba *Fotografska obitelj Smokvina, Abdon, Miljenko i Ranko*, s opsežnim pratećim katalogom.

Fotografska aktivnost mu je raznolika, surađuje s brojnim arhitektima u likovnom fotografskom opremanju poslovnih prostora. Fotografije mu se objavljuju u nizu umjetničkih i znanstvenih monografija. Kazališni je fotograf, snima za plakate, kataloge i druge publikacije. Posjeduje opsežnu fotoarhivu s povijesnim (vintage) fotografijama, suvremenim negativima i fotografijama (dio te arhive su negativi i fotografije pok. oca Abdona). Kao vanjski suradnik od 1999. godine formira i vodi fotografski odjel i predaje fotografiju u Kemijskoj grafičkoj školi u Rijeci. Osniva kolegij i predaje fotografiju na Filozofskom fakultetu u Rijeci, te kreira nastavne programe i predaje kao viši predavač fotografiju na Akademiji primijenjene umjetnosti u Rijeci do odlaska u mirovinu.

Zadnjih tridesetak godina aktivno istražuje riječku i hrvatsku fotografsku povijest. U povodu 150. obljetnice otkrića fotografije, 1989/1990 godine s brojnim suradnicima, pokreće i postavlja izložbu *Fotografija u Rijeci*. Posebno područje zanimanja su mu stare fotografske tehnike. U 2000. i 2001. godini postavio je izložbe *Povijesne fotografske tehnike* u Državnom arhivu u Rijeci, Zagrebu, Gospiću i Pazinu, te objavio tri izdanja prigodne publikacije. Na temu povijesne fotografije objavio

je u Rijeci 1997. i 2003. knjigu *Rijeka na povijesnim fotografijama*, a 2001. godine u Zagrebu *Hrvatska na povijesnim fotografijama*. U pripremi tih knjiga intenzivno je istraživao fotografske zbirke u muzejima i arhivima širom Hrvatske, posebno u fotografskoj kolekciji Fotokluba Zagreb, kao i u najvažnijm fotoarhivama širom Europe. U Rijeci i Zagrebu je 2004. godine postavio monografsku izložbu o riječkom fotografu Ilariju Carposiju. Godine 2020. objavio je rad o riječkom, bečkom i budimpeštanskom fotografu Carlu Zamboniju. Izložbu *Snimiti nevidljivo* o riječkom znanstveniku i fotografu Peteru Salcheru postavio je 2004. godine u Rijeci, Zagrebu te u Hermagoru i Steyeru u Austriji. Godine 2009. u Muzeju grada Zagreba inicirao je i postavio izložbu *Hrvatska na povijesnim panoramskim fotografijama*, koja je bila izložena u niz gradova širom Hrvatske. Objavio je više od pedesetak popularnih, stručnih i znanstvenih tekstova s područja fotografije.

Pokrenuo je mnogobrojne kulturne, izdavačke i izložbene projekte u Rijeci i diljem Hrvatske. Radi na očuvanju fotografske i kulturne (posebno industrijske) baštine Rijeke, riječkog kraja i Hrvatske na raznim područjima. Aktivni je član više međunarodnih udruga s područja očuvanja kulturne i fotografske baštine. (AVICOM, ESHPh, TICCIH).

Živi u Rijeci.

Vladimir SOLARIČEK

(Zagreb, 1931.- Zagreb, 1993.)

Rođen je u uglednoj obrtničkoj obitelji. Školovanje je završio u Zagrebu. Bio je diplomirani inženjer arhitekture, što se odražavalo i u njegovoj fotografiji. Njegova grafička rješenja su zamjetne kvalitete. Fotografijom se počeo baviti već 1950. godine, a od 1955. član je Fotokluba Zagreb.

Ugled i talent Solaričeka kao fotografa najbolje su se očitovali u tome, da mu je tadašnji Foto-savez Jugoslavije godine 1974. mimo redovite procedure, preskačući zvanje kandidata majstora fotografije, dodijelio počasno zvanje majstora fotografije. Na isti način mu i FIAP iste godine dodjeljuje počasno zvanje EFIAP.

Za svoj rad dobio je nagradu Zlatna značka FKZ, (1963.), nagradu Zlatna krila (1973.) i nagradu Tošo Dabac (1981.). Sudjelovao je na preko 300 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko 50 različitih nagrada. Zapaženi su i njegovi fotografski radovi.

Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije, i to u Zagrebu (1952.) te u Moskvi i Lenjingradu (1975.).

Boris SONTACCHI

(Pakrac, 1959.)

Rođen je u uglednoj liječničkoj obitelji. Otac mu je bio specijalista otorinolaringolog, a majka psiholog. Srednju školu (gimnaziju) završava u Osijeku, a Medicinski fakultet u Zagrebu. Završio je specijalizaciju iz radiologije. Od 1988. bio je zaposlen u KB Osijek na Odjelu za radiologiju. Supruga Elma također je liječnica oftamolog. Sin Bojan aktivni je član Fotokluba Osijek.

Fotografijom se bavi od 7. razreda osnovne škole. Prve poduke u fotografiji dobiva od oca, da bi već u 8. razredu (godine 1973.) postao član Fotokluba Osijek. Izlagačkom aktivnošću bavi se od 1. razreda gimnazije, uz manje prekide za vrijeme studija. Nakon samo godinu dana (1975.) član je grupe koja se ne slaže sa starijim klupskim kolegama te uz vodstvo Željka Šepića, nešto starijeg

klupskog kolege, osnivaju Fotogrupu Osijek koja će pod tim imenom, izlagati sljedeće tri godine. Taj bunt tadašnjih mladih članova kluba protiv nezdrave atmosfere koju je stvarala jedna starija generacija, imati će za posljedicu intervenciju izvana na sređivanju stanja u klubu. Nakon reforme Fotokluba Osijek došlo je do priliva većeg broja novih mladih članova, a i Sontacchi se vraća i ostaje član do današnjih dana.

Izlagao je samostalno na više od 150 izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje je osvojio oko 40 nagrada. Fotografije su mi također izlagane u sklopu klupskih kolekcija u Francuskoj, Mađarskoj, Sloveniji, BiH i u Hrvatskoj. U 2006. i 2009. bio je najuspješniji izlagač Fotokluba Osijek. Imao je samostalne izložbe fotografije u Tuzli (2008.) i Splitu (2014) te u Osijeku, gdje je u foajeu Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku bila postavljena izložba fotografija *Mojih prvih 40 fotografskih godina*.

Nositelj je FIAP-ovog zvanja EFIAP. Sin Bojan i snaha Dijana, također liječnici-specijalizanti oftalmologije, uspješno se bave fotografijom i nositelji su titule AFIAP.

Boris Sontacchi aktivan je i društveni radnik. Dobitnik je Plakete Zajednice tehničke kulture Osječko-baranjske županije 2006. i 2014. godine za značajan doprinos u razvoju i promicanju tehničke kulture.

Živi u Osijeku.

Fernando SOPRANO

(Dobrovac kod Lipika, 1922.- Rijeka, 1977.)

Osnovnu školu završava u Virovitici gdje započinje fotografski zanat u atelijeru Foto Pavković. Istovremeno polaže i šest razreda privatne dopisne gimnazije u Sarajevu (1936.). Od 1940. do 1942. zaposlen je kao fotograf u Novoj Gradiški kod fotografa Viktora Versona i Viktora Novosela. Ratni vihor nije mimoišao ni Fernanda Soprana. Godine 1942. mobiliziran je i poslan na obuku u Njemačku, da bi 1943. bio vraćen u Hrvatsku i služio dalje vojni rok do 1945. Nakon završetka rata ponovno mora služiti redovni vojni rok u novoj državi ((1946.-1948.). U okviru služenja vojnog roka angažiran je u fotografskoj službi i od tada počinje njegovo životno bavljenje fotografijom. Godine 1951. u Rijeci dobiva diplomu zanatskog majstora fotografije.

Fotografijom se bavi od najranije mladosti. Jedan je od najistaknutijih širitelja fotografske umjetnosti u Rijeci i u Istri nakon završetka Drugog svjetskog rata. On spada u one svestrane tehnikaše, koji razvijaju veliku aktivnost u odgoju novih mladih fotografa, putem brojnih fototečajeva, predavanja, izložbi i slično. Jedan je od osnivača poslijeratnog Fotokluba Rijeka (1948.) te je od te godine i njegov član.

Godine 1961. postaje predsjednik novoosnovanog rječkog Fotokluba Color, a 1976. postaje predsjednik Fotosaveza Hrvatske.

Prvi puta izlaže svoje radove 1951. Vrlo je uspješan izlagač. Sudjelovao je na preko 300 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio preko 40 različitih nagrada. Za kreativni izložbeni rad Foto-savez Jugoslavije mu je dodijelio počasno zvanje kandidata majstora fotografije (1955.). Također mu je FIAP dodijelio počasno zvanje AFIAP (1957.) te počasno zvanje EFIAP (1970.).

Održao je i dvije samostalne izložbe fotografije i to: u Pakracu (1959.), Osijeku (1960.), dok su mu tri održane posmrtno; u Rovinju i Puli (1977.) i u Zagrebu (2001.)

Georg (Žorž) SRKULJ
(Zagreb, 1931.- Zagreb, 1961.)

Nakon završenog srednjeg školovanja upisuje se na Geološki fakultet u Zagrebu, gdje je apsolvirao. Fakultet nije završio zbog bavljenja fotografijom. Član je Fotokluba Zagreb od 1954., a od 1955. izlaže svoje radove, pri čemu odmah postiže zapažene rezultate.

Po mišljenju starijih klupskih kolega bio je jedan od najtalentiranijih mladih članova Fotokluba Zagreb, koji su u 50-im godinama došli u klub, pred kojim će biti sjajna fotografska karijera. Probija se u Hrvatsko narodno kazalište i počinje sa snimanjem pojedinih glumaca i scena tijekom proba i u jednom kratkom vremenu postiže iznenađujuće rezultate.

Vrlo komunikativan i otvoren bio je omiljen među kolegama svoje generacije. Njegov se život prekida iznenada godine 1961. u 30-oj godini života, a da uzrok smrti nikada nismo saznali.

Ilija STANUŠIĆ
(Garevac-B&H, 1973.)

Po zanimanju kuharski tehnolog i web dizajner. Nakon učlanjena u Fotoklub Osijek 2017. godine započinje intenzivno bavljanje fotografijom. Prvu je samostalnu izložbu imao 2018.godine. Za svoje fotografske radove na domaćim i međunarodnim salonima je primio više nagrada, pohvala i priznanja (Pariz, Budimpešta, Tokio, Moskva, itd..) Pet puta predstavlja Hrvatsku na međunarodnim FIAP bienalima (Južna Afrika, Španjolska, 2xOman i Rusija).

Za njegov kreativni fotografski rad Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost (FIAP) dodjeljuje mu godine 2018. počasno zvanje artista-umjetnika (AFIAP) a godine 2019. dodjeljuje mu počasno zvanje EFIAP (Excellence FIAP). Krajem 2019. godine postaje tajnik Fotokluba Osijek. Godine 2022. Hrvatski fotosavez dodjeljuje mu povelju Majstor fotografije trećeg reda (MF HFS). Iste godine objavljuje dvojezičnu fotomonografiju *Slavonija u mojim očima/Slavonia in my eyes*.

Živi u Osijeku.

Albert STARZYK
(Vražogrnac u Srbiji, 1911.- Zagreb, 2002.)

Rođen je godine 1911. u Vražogrnacu, mjestu koje leži na pruzi Zaječar-Prahovo, u obitelji oca građevinskog inženjera koji je tih godina bio šef gradilišta te pruge. Nakon Prvog svjetskog rata obitelj seli u Suboticu, gdje mladi Albert završava gimnaziju.

Ljubav prema fotografiji, od najmlađih dana, naslijedio je od svoje majke, koja je bila strastveni fotoamater. U svojoj 14. godini, za vrijeme boravka u Subotici, dobiva prvi fotoaparat s potrebnim priborom i od tada se ne rastaje od fotografije.

Nakon završenog srednjeg školovanja odlazi na studij medicine u Ljubljani kamo je preselila cijela njegova obitelj. Tu je postao agilni član Fotokluba Ljubljana. Izlagao je mnogo na međunarodnim izložbama i pritom osvojio niz vrijednih nagrada. Nakon položenih potrebnih ispita na Medicinskom fakultetu u Ljubljani studij je dalje nastavio i završio u Zagrebu. Odmah se učlanio u

Fotoklub Zagreb (1934.), gdje je aktivni izlagač od početka obnove Fotokluba Zagreb (rane tridesete godine) pa sve do iza Drugog svjetskog rata. Kasnije postaje ugledni kirurg, ortoped, svjetskog glasa. Struka u kojoj stječe svjetski ugled onemogućila mu je daljnje bavljenje fotografijom.

Godine 1992. uz stotu obljetnicu Fotokluba Zagreb poklonio je u Zbirku hrvatske fotografije svojih 14 izvanrednih radova, koji najbolje karakteriziraju tzv. *Zagrebačku školu*. Tom prigodom daruje u Zbirku i autorsku kolekciju Augusta Frajtića, koju je čuvao kod sebe skoro pola stoljeća nakon odlaska Frajtića u Argentinu poslije Drugog svjetskog rata. Tom prigodom poklanja Fotoklubu Zagreb niz fotografija Marijana Szaboa.

Albert Starzyk je tipičan predstavnik *Zagrebačke škole* koja je u njegovim radovima dosegla blistave vrhunce.

Antun STIASNI

(?, 1871.- Zagreb, 1943.)

Aktivan je od 1895. Član je Društva umjetnosti od 1896. Izlagao je na prvoj i drugoj međunarodnoj izložbi fotografije (1910. i 1913.) u Zagrebu.

U Fotoklub Zagreb se učlanio 1939.

U Zbirci hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb nalazi se pet njegovih fotografija. Jedna datirana iz 1905., druga datirana iz 1937. te još tri fotografije koje bi analizom obrade one iz 1937. mogle biti iz 30-ih godina prošlog stoljeća (možda iste godine?).

Karmen STOŠIĆ

(Zagreb, 1961.)

Knjižničarka. Članica je Fotokluba Zagreb od 2011. Kao srednjoškolka sudjelovala je u osnivanju Kluba prijatelja filozofije i umjetnosti u Kulturnom centru Dubrava u kojem se okupljala grupa mladih ljudi radeći na multimedijalnom projektu ujedinjavanja svih umjetnosti. Studirala je povijest umjetnosti i filozofiju na FF u Zagrebu. Likovnošću se bavi kroz razne medije još od najranijih dana. Prva izlaganja bila su joj u Galeriji SC na izložbi *Mladi, novi* (1984.) gdje eksperimentirajući s ogledalima, odlazi iz realnoga stvarajući nove slike u istoj slici.

Izlaganje radova intenzivirala je posljednjih godina otkrivanjem digitalnih mogućnosti intervencije u fotografiju, kada nastaje nekoliko tematskih serija na kojima radi istovremeno što je rezultiralo nizom samostalnih izložbi. Ono zajedničko svim serijama i od čega kreće je - fotografija. Slučajni ili ciljani motiv pokreće daljnu obradu fotografije u kojoj se koncentrira na ideju, posebno motiv ili vizualnu estetiku.

Kao članica Fotokluba Zagreb sudjeluje na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Među osvojenim nagradama najznačajnije su: druga nagrada za noćnu fotografiju *Fotografija godine 2011.* Foto kluba Zagreb (2011), počasna vrpca Fiap-a za pojedinačnu fotografiju na 34. *Zagreb Salonu* (2012.), prva nagrada na izložbi *Fotografkinje 2014.*, druga nagrada *Žene snimaju 2016.*, prva nagrada *Bicikl-čovjek-bicikl* (2016.).

Fotografija je polazište svakog njenog djela, a iz nje se digitalnim postupcima rađaju obrade koje ističu motiv, ideju i estetiku, stvarajući nestvaran doživljaj temeljen na najrealnijem mediju - fotografiji."
Živi u Zagrebu.

Eduard STRENJA (Pula, 1953.- Pula, 2011.)

Rođen je u Puli, gdje završava stručnu tehničku školu. Od godine 1975. član je Fotokluba Uljanik od kada se aktivno bavi fotografijom U *Glasi Istre* zaposlen je od 1986. godine kao fotoreporter i urednik fotografije.

Izlagao je na preko 140 žiriranih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, na svih šest kontinenata, pri čemu je osvojio preko 60 različitih nagrada i priznanja, od čega se posebno ističu: prestižna godišnja nagrada Novinarskog društva Hrvatske za fotoreportažu 1997. godine te nagrada *Zlatna koza* za sudjelovanje u Monografiji godine Turističke zajednice Istre. Svojim fotografijama sudjeluje u mnogim projektima od kojih ističemo: *Labin tragom vjekova*, *Od crkve do crkve*, *Moncodonja*, *Karlo Paliska slikar i Mornarička knjižnica*.

Suraduje s raznim turističkim tvrtkama, a fotografije su mu objavljivane u mnogim dnevnim listovima, tjednicima, revijama, prospektima i promidžbenim materijalima. Njegova su specijalnost zračni i podvodni snimci (dugogodišnji ronilac i podvodni snimatelj). Za inozemne tvrtke snimao je u Tajlandu, Indiji i Dominikanskoj Republici.

Održao je preko 50 samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu. Posebnu ljubav pokazuje prema prirodi. On je jedan od rijetkih fotografa koji se u svom radu sa posebnom predanošću bavio prirodoslovnom fotografijom, posebice životinja, gdje nastaju čudesni ciklusi fotografija iz svijeta flore i faune. Kasnije svoje interese usmjerava na istraživanja prirode, portreta i ekologije. Od 2002 počinje nastajati njegov čudesni ciklus apstraktne fotografije pod nazivom *Neke nove priče*.

Eduard Strenja bio je bio nesumnjivo fotoreporter kojeg je kroz rad vodila umjetnička crta, pa su i njegove reportaže svojevrstni hibrid novinarstva i artizma u kojima je sačuvao neke skrivene zakutke Istre. Bio je član Hrvatskog novinarskog društva i Hrvatskog društva likovnih umjetnika Istre.

Šime STRIKOMAN (Vodice, 1957.)

Šime Strikoman veliko je ime hrvatske fotografije. Diplomirao je filmsko i televizijsko snimanje na Akademiji dramskih umjetnosti u klasi prof. Nikole Tanhofera. Priznati je likovni umjetnik-fotograf. Član je ULUPUH-a, ZUH-a, DFRH-a, DNH-a i HFS-a. Održao je brojne samostalne izložbe u zemlji i inozemstvu. Posebno se izdvaja sudjelovanje na skupnoj izložbi *Kako zaustaviti vrijeme*, organiziranoj 2002. godine u Šangaju, Zagrebu i Londonu.

Voditelj je i *Galerije Strikoman* u Vodicama. Već kao mladi fotograf i novinar primio je niz nagrada u *Poletu* i *Studentskom listu*. Dobitnik je Nagrade za kameru u filmu *Za prošle dane Pišta*

baći. Za svoje stvaralaštvo dobio je i niz drugih nagrada i priznanja. Sudjeluje u izradi prospekata, postera i kataloga za turističke namjene. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac (2007).

Direktor je fotografije te filmski snimatelj u nizu igranih, dokumentarnih i namjenskih filmova te je surađivao sa eminentnim hrvatskim redateljima, glumcima i novinarima. Također režira i snima filmove u vlastitom izdanju. Ostvaruje i niz autorskih radova na području filma (snimatelj, scenarist, režiser, producent i dr.). Većina filmova snimljena je za Hrvatsku televiziju, a posebno poglavlje rada zauzimaju televizijska ostvarenja vezana za Domovinski rat, snimanje igrano-dokumentarnih filmova, snimanje za finsku i švedsku televiziju te osnivanja i vođenja programa Televizije Vodicice, u kojoj je nastao i čuveni snimak *Obadva su pala*.

Bio je i član žirija na Međunarodnom filmskom festivalu turističkog filma u Splitu (1998.-2008.).

Realizator je projekta pod nazivom Terra Croatica, koji se sastoji od mapa fotografija, a obuhvaća etno-kulturno nasljeđe Hrvata. Mape se nalaze u Nacionalnoj biblioteci Francuske u Parizu te u Nacionalnoj knjižnici Hrvatske. Do sada je objavljeno 14 mapa fotografije.

Posebno je poznat njegov velebni projekt pod nazivom *Milenijska fotografija*, započet u 2000. godini u Vodicama, čime je Strikoman želio ovjekovječiti svoj grad i građane na prijelazu u novi milenij. Projekt je izvanredno prihvaćen i dalje se razvija u mjestima diljem Hrvatske te Bosne i Hercegovine, pri čemu Strikoman bilježi događaje i građane u raznim situacijama. Broj takvih milenijskih fotografija već je premašio 700, a projekt se dalje nastavlja.

U izradi je knjiga u kojoj će se naći sve te fotografije, a dovršava se i dokumentarni film u režiji Igora Mirkovića. Od treće Milenijske fotografije nastao je Vodički festival Žudija koji je postao tradicijski i termini održavanja festivala zauzeti su desetljećima unaprijed.

Kao rođeni Vodičan svoju 732. (2021.) milenijsku fotografiju posvetio je vodičkom načelniku Enricu Čičin Šajnu (1833.-1912.) velikom rodoljubi koji je u svom načelničkom mandatu 1911. sagradio veliku rivu sa lukobranom i dvije školske zgrade.

Živi u Zagrebu i Vodicama.

Zdenko STRIŽIĆ

(Počasno)

(Bjelovar, 1902.- Hannover, 1990.)

Arhitekturu je studirao u Dresdenu (1921.-1923.) i Berlinu (1924.-1926.). U vremenu od 1926. do 1928. pohađa majstorsku školu za arhitekturu kod H. Poelziga, a u razdoblju od 1928. do 1931. postaje njihov suradnik. U vremenu od 1931. do 1933. radi samostalno u Berlinu, a u suradnji s Holzbauerom projektira niz građevina u Austriji, Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj i Švedskoj te sudjeluje na mnogim natjecajima. Godine 1933. dolazi u Zagreb gdje se posebno posvetio rješavanju urbanističkih pitanja, regulacijama gradova i gradskih četvrti te povijesnim gradskim cjelinama.

U razdoblju od 1946. do 1956. bio je profesor na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, a od 1956. do 1961. na Sveučilištu u Melbournu (Australija), a potom na Massachusetts Institute of Technology (USA) da bi od 1962. radio kao profesor na Visokoj tehničkoj školi u Braunschweigu.

Kao arhitektu i esteti od životne profesije do fotografije bio je samo jedan korak, koji je uspješno prešao, pa se tako s uspjehom istovremeno bavio i umjetničkom fotografijom. Normalno da je pritom, s obzirom na svoju profesiju, snimao uglavnom arhitektonske motive. Rezultat toga je i njegova fotomonografija starog Zagreba pod nazivom *Svjetla i sjene*, objavljena godine 1955. u Zagrebu.

Bogdan STUPAR

(?, ? - ?, ?)

Kao student tehnike pristupio je Fotoklubu Zagreb 1937. godine. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Ivica SUDNIK

(Samobor, 1910.- Samobor, 2002.)

Ivica Sudnik je hrvatski kulturni, turistički i sportski radnik i publicist. Završava realnu gimnaziju u Zagrebu, nakon čega izučava urarski zanat u Austriji. Sudnik je bio i strastveni planinar. Bio je član Hrvatskog planinarskog društva Japetić od 1925. godine, a njegov predsjednik od 1953. do 1982. Zaslužen je za izgradnju planinarskog doma na Velikom Dolu. Taj planinarski dom od 2005. nosi njegovo ime. U Hrvatskom planinarskom savezu bio je aktivan na razne načine. Među inicijatorima je osnutka Muzeja planinarstva u Ogulinu. Godine 1931. u okvirima HPD Japetić osniva sanjkašku sekciju, priređuje prvo skijaško prvenstvo Samobora. Osnivač je i prvi predsjednik Sanjkaškog saveza Hrvatske (1962.). Bio je i član uprave Saveza za fizičku kulturu Hrvatske i njegove Komisije za povijest sporta te član Hrvatskog olimpijskog odbora.

Kao aktivni planinar vrlo brzo se u svom životu susreo se sa fotografskim aparatom. Vrlo mlad, fotografirajući u Samoboru i okolici, već godine 1925. osniva zbirku Samoborska bibliografija. Godine 1928. osniva Samoborsku kroniku, a malo kasnije i treću zbirku Samoborske starine. Te tri zbirke bile su temelj budućem Samoborskom muzeju. Zajedno s dr. Stjepanom Oreškovićem obavlja veliki dio poslova na osnivanju tog muzeja. U kriznim trenucima pomaže Samoborski muzej i vlastitim sredstvima pri otkupu predmeta. Svoju vlastitu zbirku poklonio je Samoborskom muzeju 1984. Bio je direktor tog Muzeja od njegova osnutka (1948.) pa do 1981. godine.

Uz fotografiranje Sudnik se bavio i izvještavačkim novinarstvom, što će ga kao dopisnika tadašnjeg *Hrvatskog dnevnika* dovesti do Olimpijskih igara u Berlinu (1936).

Kao muzealac piše ili uređuje brojne kataloge vezane uz izložbe i zbirke Samoborskog muzeja. U glasilu Hrvatskog planinarskog saveza *Naše planine* (danas *Hrvatski planinar*) objavljuje mnoge članke i fotografije. Također u časopisu *Povijest hrvatskog športa* objavljuje brojne članke o povijesti športa.

Bio je dugogodišnji član Fotokluba Zagreb. Podučavao je u fotografiranju Tošu Dabca, kasnije jednog od najvećih hrvatskih fotografa. U tim godinama izlaže svoje radove na izložbama. Za fotografiju *Seljaci na dogovoru* na 8. međunarodnom salonu fotografije u Bostonu (SAD) dobio je nagradu (1939.). Za svoj veliki doprinos kulturi u Samoboru postao je prvi i jedini počasni gradonačelnik Samobora.

Marijan SZABO

(Zagreb, 1913.- Zagreb, 1967.)

Član Fotokluba Zagreb postaje već 1929. te je bio jedan od najmlađih obnovitelja i vodećih ličnosti Kluba. Završivši srednju školu upisuje kemiju na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, ali nije završio

studij. Fotografijom se počinje baviti kao srednješkolac, što će imati presudan utjecaj na njegov daljnji život i rad, pa se tako kasnije tijekom cijelog života profesionalno bavio fotografijom.

Na početku djelovanja definiran je kao fotograf krajolika (*Kozji most*, 1935.), ali je kasnije postao jednako uspješan i u drugim žanrovima. To je rezultiralo njegovim fotografijama s prizorima života (*Pred crkvom*, 1936.). Pod kraj djelovanja pristupa snimanju kulturnih i povijesnih spomenika i hrvatskih umjetnina. Jedan je od osnivača *Zagrebačke škole fotografije*. Szabo je bio ne samo izuzetni fotograf, već je bio i dugogodišnji drugi tajnik u Klubu, koji je mnogo doprinio odgoju novih mladih članova, kao i cjelokupnom organizacijskom jačanju Fotokluba Zagreb.

Bio je suradnik u mnogim fotomonografijama; *Radovan* (1951), *Antička skulptura u Hrvatskoj*, (1952), *Andrija Buvina* (1960.) Održao je i sedam samostalnih izložbi fotografije i to: Debrecen (1940.), Zagreb (1948. i 1962.) Rijeka (1962.), Split (1963.), Zadar (1963.) i Beč (1965.).

Ocjenjujući njegov cjelokupni opus mora se konstatirati, da je Marijan Szabo doista klasičan primjer pripadnika *Zagrebačke škole fotografije* te da je uz svekolike uspjehe Fotokluba Zagreb i u pedesetim godinama čvrsto vezano i njegovo ime. Njegov rad se može ravnopravno vrednovati s ostalim velikanima naše fotografije (Tošo Dabac, Mladen Grčević i drugi).

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.)

Umro je u najboljim stvaralačkim godinama, u 54. godini života.

Nikola SZEGE

(Novi Vrbas u Vojvodini, 1909.- Osijek, 1990.)

Svojom profesionalnom fotografskom karijerom započinje 1926. U svom studiju u Osijeku od 1933. djeluje na polju fotografije. Aktivno je izlagao od 1935. godine. Spada među osnivače Fotokluba Osijek. Osnivač je i prvog poslijeratnog fotografskog stručnog časopisa *Naša fotografija* 1947. u Osijeku (kasnije je izlazio i u Zagrebu). Taj je časopis vodio na volonterskoj bazi kao glavni i odgovorni urednik dok je izlazio u Osijeku.

Osnivajući časopis *Naša fotografija* Nikola Szege, kao njegov glavni urednik, bio je među prvim fotografima umjetnicima koji su se pobunili protiv dirigitirane fotografije nametnute tada od strane državnih vlasti. Časopis je bio zamišljen kao službeno glasilo svih fotografskih sekcija pri obrtnim zborovima FNRJ, kao i Prosvjetnog odbora fotografa FNRJ. Vlasnik i izdavač časopisa bio je Obrtni zbor iz Osijeka, Sekcija fotografa. U svom uvodniku, u prvom broju ovog mjesečnika, Szege se nedvosmisleno zalaže za umjetničku fotografiju i kaže (cit.): „*Taj naš list ima poziv da se bavi uglavnom umjetničkom fotografijom, namijenjen je dakle svakome, koji se interesira za tu granu umjetnosti*“. U to vrijeme bila je to velika hrabrost što danas treba istaknuti s poštovanjem.

I sada, još samo nekoliko riječi o tom časopisu. U trećoj godini izlaženja časopis preuzima i dalje tiska FOZA iz Zagreba, Zadruga fotografskih obrtnika NR Hrvatske. Taj se časopis po svojoj kvaliteti bitno razlikovao od časopisa *Fotografija*. Pisan latinicom, na hrvatskom književnom jeziku, nije se smio ni mogao dugo održati, pa nakon nekoliko godina prestaje izlaziti.

Nositelj je titule USUF, umjetnika jugoslavenske fotografije, koju je dobio 1966. Sudjelovao je na velikom broju izložbi u zemlji i inozemstvu, a imao je i nekoliko samostalnih izložbi. Odgojio je mnoge buduće vrijedne fotografske stručnjake. Godine 1966. Fotosavez Hrvatske dodijelio mu je zvanje fotoamatera I. klase.

Sudjelovao je u za nas velikom broju izložbi u zemlji i inozemstvu, a imao je i nekoliko samostalnih izložbi (1950., 1960., 1971, 1986., 1987. u Osijeku, 1972., 1979. u Valpovu, 1986. u Zagrebu).

Nikola Szege je jedno od zaslužnih imena u organiziranju osječkog fotoamaterstva od prve polovine 30-ih godina pa nadalje. Tijekom rata stradala mu je sva osobna dokumentacija. Nakon rata više ne vodi evidenciju o svojoj fotografskoj djelatnosti. Odgojio je mnoge buduće vrijedne fotografske stručnjake.

Ante ŠAKIĆ

(Dugi Rat, 1922.- Zagreb, 1988.)

Po zanimanju je bio viši samostalni komercijalista. Svoju mladost proveo je u Osijeku, gdje se godine 1942. započinje baviti fotografijom. U Osijeku polaže šestomjesečni fototečaj kod Foto Legradića nakon čega pristupa Fotoklubu Osijek, koji u teškim ratnim uvjetima Drugog svjetskog rata praktički životari.

Dolaskom u Zagreb 1956. godine pristupa Fotoklubu Zagreb i u razdoblju od 1957. do 1962. izlaže svoje fotografije u okvirima izložbene klupske djelatnosti. Od godine 1963. pa do 1975. nastupa kao samostalni izlagač, da bi od godine 1979. ponovno izlagao u okvirima Fotokluba Zagreb. Od polovice 70-ih godina osim u crno-bijeloj tehnici eksperimentira i fotografijama u boji, no tu ne postiže tako dobre rezultate kao u crno bijeloj tehnici.

U povodu 40. godišnjice bavljenja fotografijom i 25. godišnjice izložbenog amaterskog rada priređuje svoju drugu, retrospektivnu izložbu fotografije u Salonu Fotokluba Jadran u Splitu, gdje izlaže 43 crno-bijele i 31 fotografiju u boji (1982.). Svoju treću samostalnu izložbu održao je u Salonu Fotokluba Partizan u Križevcima, gdje je izložio 61 crno-bijelu fotografiju (1984.).

Izlagao je na mnogim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje je postigao dobre rezultate i osvojio niz nagrada. Stječe uvjete za dobivanje počasnog zvanja kandidata majstora fotografije Foto-saveza Jugoslavije, no radi pogoršanih zdravstvenih prilika to nije uspio ostvariti. Njegovu fotografsku biografiju, odnosno njegovu kompletnu izložebenu djelatnost više danas nije moguće složiti, jer je nakon njegove smrti zagubljena njegova fotografska arhiva.

Željko ŠEBIĆ

(Zagreb, 1960.- Zagreb, 2013.)

Po struci je bio grafičar i fotograf. U Fotoklub Zagreb dolazi 1979. godine. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Vinko ŠEBREK

(Šebreki kod Karlovca, 1941.)

U Karlovcu je završio srednje školovanje (1961.), a nakon toga i Vojnu zrakoplovnu akademiju (1965.) u Zadru te Visoku komandnu štapsku školu (1974.). Profesionalni je vojnik. Fotografijom se bavi od godine 1958., tj. još od srednjeg školovanja pa do današnjih dana, djelujući u foto klubovima u Karlovcu, Brežicama i Zagrebu. Završava potrebnu izobrazbu za fotografske instruktore pri Fotozvezi Slovenije u Ljubljani od 1970. do 1974. godine. U fotografskim klubovima i u Republičkom izvršnom odboru i raznim stručnim komisijama Fotozveze Slovenije razvija

najšire organizacijske i edukativne aktivnosti. Organizator je i izvođač fotografskih tečajeva u foto klubovima osnovnih i srednjih škola u Brežicama, kao i u okvirima saveznih i republičkih fotografskih aktivnosti.

Valja naglasiti, da osim što se bavio organizacijskim aktivnostima u cijelom proteklom vremenu Šebrek je i aktivni izlagač te osvaja mnoge nagrade na izložbama. Priredio je preko 30 samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu: Yakarta (Indonezija), Nottingham (Engleska), Brežice i Maribor (Slovenija), Pečuh (Mađarska), Graz (Austrija) i Gorizia i Chetti (Italija).

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1995. Od 1998. do 2009. godine predsjednik je Fotokluba Zagreb. Također obnaša dužnost i dopredsjednika Zagrebačkog foto i kino saveza. U toj ulozi najveći dio svojih aktivnosti posvećuje jačanju klupskog života i rada. Organizator je i pokretač brojnih likovnih i edukativnih i društvenih djelatnosti u klubu. U tom vremenu, uz puno angažiranje užeg dijela vodstva kluba aktivirao je već postojeće ili pokrenuo nove aktivnosti među kojima posebno mjesto zauzimaju prijem i rad s novim članovima te aktivnosti na promociji hrvatske fotografije u Zagrebu, diljem Hrvatske i svijetu.

Njegovom zaslugom, u Fotografskoj galeriji u Fotoklubu Zagreb održano je preko 80 raznih, domaćih i stranih, autorskih ili grupnih izložbi fotografije. Njegovim angažmanom kroz sudjelovanje u kreiranju programa i vođenju Fotokluba Zagreb u klubu se održavaju brojna predavanja iz raznih područja fotografije. Također se organiziraju tri osnovna fotografska tečaja iz domene crno-bijele, kolor i digitalne fotografije kao i specijalni tečajevi iz područja analogne i digitalne fotografije. Posebno je značajno njegovo angažiranje u organizaciji 27., 28., 29., 30. i 31. *Zagreb salona*, međunarodne izložbe fotografije na kojima sudjeluju autori iz preko 60 zemalja svijeta. Sudjeluje svojim stručnim napisima u časopisu *Foto-kino revija* bivšeg Fotosaveza Jugoslavije, zatim u dnevnom tisku o aktivnostima fotografskih organizacija. Pisac je većeg broja tekstova u katalozima fotografskih izložbi.

Koautor je knjige-fotomonografije *Slike vremena* (sa prof. Zdenkom Kuzmićem i mr.sc Vladkom Lozićem), tiskane 2008. godine u povodu 115. obljetnice Fotokluba Zagreb. Urednik je dviju stručnih knjiga o fotografiji autora Vladka Lozića, tajnika Fotokluba Zagreb. (*Povijest Fotokluba Zagreb* i *Povijest fotoamaterskog pokreta u Hrvatskoj*).

Dobitnik je nagrade Dr.Oton Kučera, za životno djelo Zagrebačke zajednice tehničke kulture (2006.), Zlatne značke FKZ (2008.) i Povelje August Frajtić (2012.).

FIAP mu dodjeljuje zvanje AFIAP (2012.) Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za godinu 2005.

Koautor je knjige-fotomonografije *Trajanje u vremenu* (sa Hrvojem Mahovićem, predsjednikom Fotokluba Zagreb) tiskane u povodu 125. obljetnice Fotokluba Zagreb. Za svoj organizacijski i stručni rad dobitnik je niza društvenih priznanja.

Živi u Brežicama u Sloveniji.

Ana ŠESTO (Zagreb, 1986.)

Završila je Studij novinarstva na Fakultetu političkih znanosti, magistrskim radom *Fotografkinje od 70-ih do danas*.

Radi kao fotografkinja, novinarka i kao voditeljica kulturnog kluba O'GRADA, čija je i osnivačica. Bavi se organizacijom izložbi i raznih kreativnih događanja. Do sada je imala dvadesetak samostalnih izložbi. Članica je HDLU-a. Fotografijom se bavi od 2000. kad je upisala Školu primijenjene umjetnosti i dizajna, smjer fotografskog dizajna.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2001. Sudjelovala je na pedesetak grupnih izložbi (domaćih i međunarodnih). Iza sebe ima već nekoliko prvih nagrada, od kojih su joj najznačajnije one iz Fotokluba Zagreb, nagrade na Hrvatskom kreativnom Fotoizazovu, Fotomaratonu te pohvale na festivalu Photodays. Ona najnovija je pohvala koja dolazi iz priznatog časopisa za kulturu fotografije, *Refoto* i nagrada na Biennaleu hrvatske mlade fotografije.

Službeni je fotograf kazališta Mala scena, gdje je do sada fotografirala preko dvadeset predstava (*Superspasiljice, Ana i Mia, Ovca za cijeli život, Krava Ružica, Priča o svjetlu, Vagon prvog razreda, Kamenje, Zagrljaj, Priča o vodi, Mala sirena, Tanja začarane šume, Ružičasta sanjarica, Život je san, Iglica, Priča o vodi, Figarov pir, Mala vještica, Zašto baš ja?, Debela, Bum Tomica, Boje duge - Priča o bojama, Tajni brak, Tko je ubio pašteticu?*)

Suradnica je i Nakladničke kuće Semafore, Knjige u centru, portala Dnevno.hr i Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade. Suradnica je časopisa *Gloria In*, gdje radi kao fotografkinja i novinarka. Realizirala je četrdeset naslovnica za hrvatske književnike, te su joj radovi objavljivani u raznim hrvatskim i stranim magazinima te naslovnicama.

Povremeno radi kao freelance fotografkinja i novinarka i najviše uživa u putovanjima i snimanju putopisa. Inspirira ju život i ljudi oko nje. Jest, da je to floskula, ali tako je. Voli detalje, povijest, umjetnost, istraživati te putovati. Aparat ima uvijek uz sebe te joj je posao ujedno i hobi. Dobitnica je nagrade Kiklop kao dio tima (fotografija) u knjizi za djecu *Palac Sim i palac Tam* (2014.).

Godine 2013. pokrenula je projekt *600TOGO*, seriju primijenjenih fotografskih predmeta sa ciljem da svoju fotografsku aktivnost približi većem broju mogućih uživatelja. Fotografije je izmjestila iz uobičajenih izložbenih prostora i primijenila ih na predmete koji se nose, dodiruju, koriste (magneti, ogrlice, kalendari, torbe...).

Knjiga *Zagrebalica* je jedan dio od projekata koje ostvaruje u autorskom timu sa majkom književnicom Silvijom Šesto. *Zagrebalica* je nastavak i ujedno dio projekta *Zagreb&Lice* koje periodično snima u zadnjih 10-ak godina.

Živi u Zagrebu.

Darija ŠESTO (Zagreb, 1948.)

Po zanimanju je liječnica i veliki zaljubljenik u fotografiju. Ljubav prema fotografiji je naslijedila od svog oca, koji je bio građevinski inženjer i uvijek je na teren nosio svoj fotoaparat i fotografirao za potrebe svoje struke. Boraveći s ocem u zatamnjenoj kupaonici, koja mu je povremeno služila kao laboratorij, zarana se počela zanimati za fotografiju..

Udala se, no dok su joj djeca bila malena radila je samo obiteljske fotografije, a kako sama kaže tada je ništa dalje od toga nije zanimalo. Prije sedam godina kupila je svoj prvi digitalni fotoaparat. U želji da nauči nešto više o digitalnoj fotografiji, krenula je u Cro Art fotoklub na tečaj. Toliko ju je to zaokupilo, da je počela fotografirati i koristiti sve prednosti digitalne fotografije, ali je tek dolaskom u Fotoklub Zagreb počela je ozbiljnije fotografirati. Prošla je školu Fotonaut i od onda je strastveni zaljubljenik u fotografiju.

Inspiraciju nalazi najviše u prirodi gdje često boravi. A fotoaparat uvijek nosi sa sobom, makar i onaj najmanji. Omiljene su joj teme makro, portret, akt i apstrakcija. Eksperimentira također sa infra-svjetlom i uv-svjetlom.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2010. godine. Sudjelovala je na brojnim natječajnim izložbama u FKZ, gdje osvaja nagrade i diplome, a također i na mnogim natječajima u inozemstvu dobiva medalje i diplome. Nositeljica je počasnog zvanja AFIAP (2015.).

Imala je i više samostalnih izložbi fotografije: *Percepcije*, (Fotoklub Zagreb, 2015.), *Pariz*, (Zavičajni muzej V.Parun, Zlarin, 2016.), *Pariz u mom oku*, (LP Caffè bar, Zagreb, 2016.), *Pariz*, (Knjižnica J.Šišgorića, Šibenik, 2016.), *Makro mikro Šibenik* (Knjižnica J.Šišgorić, Šibenik, 2017.), *Pariz* Fotoklub Split, 2018.), *Parisiene Walkways* (Galerija Horvat, Zagreb, 2019.), *Makro svijet* (Galerija Prica, Samobor, 2019.), *Voda* (Knjižnica J. Šišgorić, Šibenik, 2019.), *Makro-mikro svijet* (Galerija Horvat, Zagreb, 2020), *Macro and close up*, Gallery 1885, London, 2020).
Živi u Zagrebu.

Vladimir ŠIMUNIĆ (Zagreb, 1964.)

Po završetku Srednje grafičke škole, završio je studij snimanja na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, gdje je i diplomirao 1990. godine u klasi prof. Tanhofera.

Još kao apsolvent, zaposlio se kao snimatelj i fotograf u Agenciji za fotodokumentaciju u Zagrebu (današnji Hrvatski državni arhiv). Radio je kao snimatelj-vanjski suradnik za HTV i OTV. Od 1996. radi kao profesor fotografije. Zaposlen je kao nastavnik na Školi primijenjene umjetnosti i dizajna. Član je Fotokluba Zagreb od 2002.

Osim u školi, fotografiju predaje i na programima za osposobljavanje za zanimanja: modni fotograf i vizažist - stilist. Voditelj je raznih tečajeva i seminara s područja fotografije i oblikovanja svjetla. Od 2015. voditelj je edukativnih tečajeva fotografije u Fotoklubu Zagreb. U svakodnevnom radu i komunikaciji s učenicima, kolegama i institucijama, nastoji dati što veći dignitet fotografskoj struci.

Još od studentskih dana, aktivno sudjeluje na izložbama umjetničke fotografije. Sudjelovao je na stotinjak fotosalona u zemlji i inozemstvu. Osvojio je više od dvadeset nagrada i pohvala. Na 33. *Zagreb salonu* (2010.) osvojio je diplomu Fotokluba Zagreb za pojedinačnu fotografiju. Samostalno rijetko izlaže. Imao je četiri samostalne izložbe u Zagrebu. Član je Fotokluba Zagreb od 1985. član je ULUPUH-a. Fotografije su mu objavljivane u nekoliko znanstvenih fotomonografija i udžbenika, te na brojnim kalendarima, razglednicama i propagandnim materijalima. Kontinuirano surađuje s izdavačkim kućama na opremanju časopisa i knjiga, uglavnom obrazovne tematike.
Živi u Zagrebu.

Velimir ŠIPOŠ (Zagreb, 1946.)

Završio je biologiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Dugogodišnji je djelatnik Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u Zagrebu. Fotografijom se počeo baviti godine 1966. završivši tečaj fotografije, koji je u VII. zagrebačkoj gimnaziji tada održavao Ivan Žan Oršić, član Fotokluba Zagreb. To ga je dovelo iste godine u Fotoklub Zagreb. Na početku svoga stvaralaštva bavi se portretima, koje snima uz studijsku rasvjetu. Izložbenom aktivnošću započinje godine 1970. na studentskoj izložbi u Splitu gdje osvaja prvu nagradu portretom *Morbidija*.

Kasnije je pomoću montaže, u tamnoj komori, krenuo putem nadrealizma. Iz toga doba poznata je njegova fotografija *Slijepa ulica* koja je našla svoje mjesto u *Almanahu Zagrebačka fotografija* (1978.).

Član je Fotokluba Zagreb od 1966. U okvirima Fotokluba Zagreb izlagao je u 70-im godinama relativno malo, nakon čega prestaje izlagati, ali je 1985. održao svoju prvu samostalnu, ujedno i retrospektivnu izložbu, u izložbenom salonu Fotokluba Zagreb. Drugu samostalnu izložbu fotografije održao je godine 2003. u Galeriji Burcar, Ilica 49., u Zagrebu. Sada snima za svoje zadovoljstvo krajolike i vedute gradova.

Živi u Zagrebu.

Ante ŠKROBONJA (Rijeka, 1944.)

Specijalist medicine rada i jedan od vodećih povjesničara medicine u Hrvatskoj, danas je umirovljeni redoviti profesor Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Njegov stručno-znanstveni opus čini sedam knjiga i oko 120 radova u stručnoj i znanstvenoj periodici. Dugogodišnji je predsjednik Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture. Član je više domaćih i međunarodnih znanstvenih udruga, a za svoj rad dobio je i više prestižnih nagrada i priznanja.

U dijelu svoje generacije ostao je zapamćen s jedne strane kao dugogodišnji aktivist u Crvenom križu i prvi predsjednik današnje Terenske jedinice *Dr. Ante Švalba* u Rijeci (1960.), a s druge kao kroničar i fotograf brojnih mladenačkih događanja - priredbi, koncerata maturalnih zabava i sl. Istodobno je i jedan od idejnih začetnika *Uragana* s kojima je proveo cijelo desetljeće, od 1961. do 1970., snimivši pritom više od 500 fotografija – od dokumentarnih i propagandnih do onih neslužbenih iz privatnih druženja.

Fotografijom se počeo baviti u osmogodišnjoj školi. Aktivno je započeo izlagati u Fotoklubu Color u Rijeci 1966., nastavio u Fotoklubu Nova Gorica (1972.-1975.) i na kraju u Fotoklubu Rijeka do osamdesetih godina prošlog stoljeća. Baveći se tako godinama amaterski, a neko vrijeme i poluprofesionalno fotografijom, izlagao je na više od 200 kolektivnih izložbi diljem svijeta i održao 17 samostalnih izložbi u Hrvatskoj, Sloveniji i Srbiji. Dobitnik je četrdesetak nagrada na izložbama, priznanja Majstor fotografije u nekadašnjem Foto-savezu Jugoslavije i zvanja AFIAP. Dobitnik je najprestižnije fotografske nagrade u Hrvatskoj Plakete Tošo Dabac (1989.). Godine 2020. dodijeljen mu je naslov Doajen riječke fotografije. Radovi su mu izabrani u dvije retrospektivne postavbe hrvatske fotografije pa je tako uvršten među 111 fotografa u monografiji Zdenka Kuzmića i Vladka Lozića *Majstori hrvatske fotografije* (2006.). Njegovu je opusu posvećeno više prikaza i ocjena u prigodnim katalozima i relevantnoj literaturi. Premda je prema Ervinu Dubroviću u kreativnoj fotografiji prepoznatljiv kao *netipični conceptualist i promotor fotosekvence* (2005.) njegov opus obuhvaća gotovo sva fotografska područja: od svakodnevne fotografije prema dokumentarnoj i *life* fotografiji, od reproduktivne do modne i propagandne fotografije.

Održao je sedamnaest samostalnih izložbi fotografije: Ajdovščina (1974.), Novi Sad (1975.), Koper, Poreč, Ogulin (1976.), Poreč, Nova Gorica (1977.), Rijeka (1978.), Novi Vinodolski, Senj (1979.), Split (1982.), Ljubljana (1983.), Rovinj (1985.), Zagreb (1987.), Rijeka (1986., 2005., 2011.)

Poseban dio njegova opusa dolazi iz žanra *rock*-fotografije. Prateći riječku *rock*-scenu gotovo od samih njezinih početaka, zabilježio je u razdoblju od 1961. do 1971. sve značajnije događaje i

sudionike te scene, postajući time začinjavac *rock*-fotografije na tlu Hrvatske i u nekadašnjoj državi te jedan od najplodnijih domaćih *rock*-fotografa.

Nakon što je osamdesetih godina prošlog stoljeća prestao aktivno sudjelovati u fotografskim zbivanjima tridesetak godina kasnije na poticaj filmskog redatelja Bernardina Modrića, iz svoje je fototeke izdvojio zbirku fotografija kojima je zatim Modrić (2005.) osmislio i obogatio uvodne minute u svom dokumentarcu *Ritam rock plemena - Od Uragana do Urbana*. Probudeno zanimanje za rane šezdesete u proteklih nekoliko godina potaknulo je autora na daljnju selekciju negativa. Taj je trud rezultirao tematski osmišljenom izložbom pod nazivom *S Uraganima od 1961. do 1971.* koja je bila upriličena u prosincu 2011. u izložbenom salonu *Filodramatice* u Rijeci, a u spomen na 50. obljetnicu prvog nastupa *Uragana* u Amaterskom kazalištu *Viktor Car Emin* 31. prosinca 1961. Bila je to osebujna kolekcija od tridesetak unikatnih autorskih fotografija formata 50 x 60 cm, izrađenih specijalno za ovu prigodu klasičnim postupkom. Osam godina kasnije izbor od stotinjak tih fotografija, popraćenih autorovim sjećanjima, objavljen je u po mnogo čemu jedinstvenoj fotomonografiji *S Uraganima 1961. – 1970.* U međuvremenu je dio iz tog šarolikoga fotografskog sadržaja dodatno iskorišteno u dva kapitalna djela Velida Đekića *91 decibel: vodič rock 'n' roll Rijekom* i *Red River Rock: riječka rock-scena 60-ih* te nekoliko članaka u dnevnom i revijalnom tisku kao i na internetskim portalima. Živi u Rijeci.

Erih Karlo ŠMID
(?, 1917.- Zagreb, 1985.)

Bio je reporter i fotoreporter. Pristupio je Fotoklubu Zagreb 1945. Među zadnjima je koji je nastavio fotografirati u maniri *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Erika ŠMIDER
(Zagreb, 1942.)

Godine 1961. završila je Školu primijenjene umjetnosti, Odjel fotografije. Uzor u njenom profesionalnom fotografskom radu bio joj je njen otac Aleksandar Sandi Šmider, profesionalni fotograf, vlasnik popularnog studija Foto Sandi u Vlaškoj ulici u Zagrebu.

Od godine 1960. aktivno se bavi primijenjenom odnosno umjetničkom fotografijom. Od tada izlaže na preko 100 grupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje postiže mnoga priznanja. Posebno je zanimaju teme krajolika, arhitekture, portreta i struktura. Godine 1961. postaje članica Fotokluba Zagreb. Posebnu važnost pridaje svojim samostalnim izložbama fotografije, kojih je od 1965. održala preko 40. Dobitnica je Zlatne značke FKZ (1994.) i Nagrade Tošo Dabac (2012.).

Godine 1962. zaposlila se je u Arhitektonskom studiju. U toj tvrtki, u kojoj je provela osamnaest godina, dolazi u doticaj s poznatim arhitektima Žarkom Vincekom, Andrijom Čičin Šajnom, Milom Polettijem, Miroslavom Begovićem, Ivanom Geršićem i drugima, što će utjecati na njenu fotografiju. U monografiji *Arhitektonski studio 1955. – 1977.* objavljene su joj brojne fotografije škola, vrtića i hotela koje je radila u sklopu arhitektonskih projekata. Svoje stručno znanje usavršava u Agfa Gevaert kolor laboratoriju u Münchenu (1976.). Svoju izvrsnost pokazuje i fotografijama mikrosvijeta.

Autorica je brojnih ciklusa fotografije, od kojih se ističu: *Svjetlo u noći* (1960.), *Okolica i ekologija* (1960.-1980.), *Life fotografija* (1965.-1975.), *Struktura* (1960.-2002.), *Arhitektura* (1961.-1986.),

Portreti (1974.-1977.), *Znani i neznani svijet* (1981.), *Nova svjetlost* (1991.), *Fotoilustracije* (1991.-1994.), *Zapisi u kamenu- litoglifi* (1998.), *Look* (1998.), *Poznato i nepoznato lice Malinske* (1999.) i *Priče s mora* (2004.).

Fotografije objavljuje u stručnim časopisima (*Arhitektura, Čovjek i prostor*) i brojnim publikacijama. Suraduje kod opremanja niza knjiga i udžbenika (*Riječ hrvatska, Hrvatska početnica, Hrvatska čitanka, Dječji atlas prirode* i drugim).

Članica je ULUPUH-a od godine 1970. i LIKUM-a od godine 1971. O njenim radovima dosad su objavili recenzije mnogi poznati likovni kritičari i teoretičari, novinari i esejisti (Juraj Baldani, Josip Depolo, Marija Tonković, Arijana Kralj, Ivan Vitez, Mirjana Šigir, Vladimir Kos, Olga Vujović i drugi. Njezini se radovi nalaze u zbirkama nekoliko Muzeja, i u nekim privatnim zbirkama.

Živi u Zagrebu.

Tihana ŠMITRAN (Zagreb, 1985.)

Dipl. oec. Članica je Fotokluba Zagreb od 2010. Fotografijom se aktivno bavi od 2009. godine. U fotografiji je najviše privlače ljudi (life fotografija), ali i aktovi. Izlagala je na više grupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, te u raznim specijaliziranim časopisima i na web stranicama.

Živi u Zagrebu.

Oskar ŠNUR (Ivanec, 1906.- Zagreb, 1974.)

Po završetku Trgovačke akademije živio je i radio u Zagrebu kao bankovni službenik. Fotografijom se počinje baviti 1921. Od godine 1930. član je Fotokluba Zagreb, a 1932. postaje blagajnik Fotokluba, na kojoj dužnosti ostaje punih 37 godina. U tom dugom razdoblju Oskar Šnur je duša kluba, komu posvećuje sve svoje snage i slobodno vrijeme.

Presudna je bila njegova uloga 1941. i 1945. godine kada je svojim osobnim zalaganjem i financijskom potporom praktički spasio Fotoklub Zagreb od uništenja. Međutim, kao izuzetno skroman i povučen čovjek nikada nije od toga izvukao nikakvu korist, niti je za to tražio posebna priznanja.

Prvi puta izlaže u rodnom Ivancu godine 1932. Od tada kroz dugo vremensko razdoblje izlaže na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu. Pripadnik je *Zagrebačke škole*, poznate u svjetskim relacijama u godinama koje su prethodile Drugom svjetskom ratu. U tom periodu, od značajnijih postignuća osvaja zlatnu plaketu na međunarodnoj izložbi fotografije u Kortrijku u Belgiji, te brončane plakete na međunarodnim izložbama fotografije u Zagrebu 1939. i 1940. godine.

Nakon Drugog svjetskog rata, u teškim poratnim godinama, predstavljati će jednu od okosnica izlagačke djelatnosti u Fotoklubu Zagreb. Razvija široku i nesebičnu aktivnost u organizaciji Narodne tehnike. Održava niz fototečajeva ali i aktivno sudjeluje u svim klupskim aktivnostima.

Dobitnik je niza društvenih i izložbenih priznanja. Posebno ističemo počasno zvanje ESFIAP, nagradu Zlatna značka FKZ (prije 1959.), nagradu Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1969.). Godine 1964. održao je u izložbenom salonu Fotokluba Zagreb svoju retrospektivnu izložbu fotografije.

Rajko ŠOBAT

(Zagreb, 1950.)

Nakon srednjeg školovanja upisuje se na Akademiju za kazalište, film i televiziju gdje diplomira godine 1985. u klasi profesora Nikole Tanhofera. Kao student jedno vrijeme surađuje u *Omladinskom tjedniku*.

U Fotoklub Zagreb se učlanjuje 1969., od kada započinje njegova izložbena aktivnost. Kroz Fotoklub Zagreb intenzivno izlaže na izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz nagrada i priznanja, sve do svoga zapošljavanja u *Vjesniku*, godine 1986. u svojstvu fotografa-reportera, kada se iz profesionalnih razloga prekida njegova izložbena aktivnost.

U njegovim fotografijama, bilo da se radi o portretu, prirodi ili fotografiji života, uvijek je nazočan istančan osjećaj za izražen reportažni pristup, kojim svaki od svojih interesa pretvara u smislene cjeline. U *Vjesniku* je jedno vrijeme bio urednik fotografije. Član je Hrvatskog novinarskog društva.

Živi u Zagrebu.

Milan ŠOBER

(Maribor, 1920.- Rijeka, 1985.)

U Mariboru završava osnovno školovanje. Životni put ga dalje vodi u Niš, gdje godine 1932. završava fotografski zanat. No, Milana Šobera sve više privlači umjetnička komponenta fotografije, čemu posvećuje svo svoje slobodno vrijeme. Od 1947. godine do kraja života živio je i radio u Rijeci.

Godine 1950. po nagovoru akademskog slikara Vilima Svečnjaka upisuje se na slikarski tečaj koji je vodio prof. Makanec. Na izložbi upriličenoj nakon završenog tečaja bilo je izloženo i nekoliko Šoberovih radova, ali njega ne privlači slikarstvo već fotografija. Stoga napušta slikarstvo i sav se posvećuje fotografiji, ali koristeći likovna iskustva stečena na tečaju.

Njegova izlagačka aktivnost započinje godine 1952. na *Drugoj republičkoj izložbi fotografije* u Karlovcu. Iste godine započinje njegova suradnja sa *Našom fotografijom*, mjesečnikom za stručnu i umjetničku fotografiju gdje se objavljuju njegovi radovi. Član je Fotokluba Rijeka putem kojeg izlaže svoje radove. Premda živi u Rijeci, interesantno je za spomenuti da Milan Šober pristupa i Fotoklubu Zagreb (1953.).

Godine 1955. u izložbenim prostorima *Galerije likovne umjetnosti* u Rijeci održana je prva samostalna izložba fotografije Milana Šobera. Izložba je trebala trajati 14 dana, ali je zbog velikog interesa posjetitelja produžavana dva puta. Tom prigodom Milan Šober, što je jedinstveno u nas, tiska u petnaest primjeraka reprezentativni album sa 18 odabranih fotografija. Jedan primjerak toga albuma (poklon autora) čuva se u *Zbirci hrvatske fotografije* u Fotoklubu Zagreb.

Godine 1963. upisuje nastavnički smjer likovne grupe na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, koji završava 1965. godine. Bio je član ULUPUH-a, Fotografske sekcije. Milan Šober izlagao je na preko 100 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio niz nagrada. Održao je i 15 samostalnih izložbi fotografije. U njegovim radovima osjeća se utjecaj Fotokluba Zagreb i njegove *Zagrebačke škole fotografije*. Od 1979. godine zbog teške bolesti prestaje njegova intenzivna izlagačka aktivnost.

Željko ŠOLETIĆ (Dubrovnik, 1959.)

Gimnaziju je pohađao u Dubrovniku. Završio fakultet za turizam i vanjsku trgovinu u Dubrovniku. Fotografijom se bavi od 1968, a prvi fototečaj održao je 1973. godine. Na takmičenju mladih tehničara osvaja Zlatnu diplomu (1974.). Član je Foto-kino kluba Marin Getaldić od 1976. i Fotokluba Zagreb od 1983. Danas je počasni član Fotokluba Marin Getaldić. Za posebne zasluge Narodne tehnike Hrvatske dobitnik je Zlatne diplome (1983.). Svoje fotografije izlagao je na mnogim izložbama pri čemu je osvajao niz nagrada. Kao dugovječni izlagač osvojio je na 33. *Zagreb salonu* (2010.) treću nagradu (brončanu plaketu) Fotokluba Zagreb.

Njegovi se radovi nalaze na izložbi i u katalogu *Hrvatska fotografija od 1950. do danas* u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu (1993.) te u Zbirci hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb. Prvi je dubrovački fotograf koji je osvojio počasno zvanje AFIAP, Međunarodnog fotografskog udruženja. Održao je pet samostalnih izložbi fotografije: Dubrovnik (1981., 1982., 1987.), Zagreb (1984.), Sarajevo (1988.). Sudjelovao je na oko stotinu natječajnih izložbi u zemlji i inozemstvu.

Šoletić se bavio i publicističkom djelatnošću. Bio je urednik mnogih publikacija: *Omladinskog lista Laus* Dubrovnik, *Antun Masle*, kataloga izložbe *UGD Dubrovnik* (1984.), fotografije prvog izdanja *Stradanje Dubrovnika*, (1992.), fotografije za monografiju *Pavo Urban Split-Dubrovnik* (1992.), fotografije na izložbama Pava Urbana u Padovi, Cortini, Trevisu Düsseldorfu i Londonu (1992.) te Firenzi, Düsseldorfu, Zagrebu i Sao Paulu (1993.), *Juraj Dragišić u hrvatskoj literaturi od 16. do 20. stoljeća*, *Dubrovačke knjižnice* (1998.), *Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995.* *Dubrovački muzeji* (2013.), *Dubravka Lošić, Palimpsest za Grad*, katalog izložbe (2013.).

Sudionik je Domovinskog rata od 1992. do 1995. godine. Tijekom Domovinskog rata bio je uz pok. Mila Kovača i Pava Urbana jedini službeni dubrovački novinski fotoreporter.

U posljednjih desetak godina snima velike panoramske fotografije po kojima postaje prepoznatljiv. Prvu panoramu visoke razlučivosti snima na svečanom obilježavanju 20. godišnjice obrane grada Dubrovnika i Dana dubrovačkih branitelja 6. prosinca 2011., te usprkos lošem vremenu i skromnoj opremi postiže rezultat od 0,08 Gpix, te je uspješno primljen na stranici <http://gigapan.com/gigapans/123532>.

Na prestižnoj web stranici za interaktivne panorame 360cities.com u travnju 2013. godine primio je priznanje Red label Expert za sferne panorame, kao jedan od prvih pet Hrvata i prvi Dubrovčanin, a nedugo kasnije kao prvi Hrvat i titulu Maestro. Novi hrvatski državni rekord za najveću fotografiju (cilindrična panorama od 1337 mpix <http://gigapan.com/gigapans/138339>) postigao je 21.08.2013. i istodobno za nekoliko megapixelsa oborio rekord Toma Nelsona za najveću fotografiju Dubrovnika na svijetu. Ista fotografija uskoro postaje i prva tagabilna gigapanorama u Hrvatskoj.

Tijekom 2014. godine fotografirao je pilot područja u sklopu međunarodnog projekta "Baština-pokretač razvoja", sa ukupno 12.000 snimaka na 330 mikrolokacija, te arhivsko istraživanje sa izradom preko dvadeset refotografija, uz grešku od 0,5 metra do 3 metra i odstupanjima 0,1 do 0,5 stupnja.

Iste 2014. godine u sklopu Projekta izrade najveće hrvatske panorame, koju je sufinancirao Grad Dubrovnik, izradio je Gigapanoramu sa Lokruma u veličini 6.14 gigapixelsa 224078x27399, što predstavlja fotografiju 79,04 x 9,66 metara pri 72 ppi <http://www.gigapan.com/gigapans/164362>, a pritom je zadana i planirana granica od gigapixelsa podignuta za 6 puta, te je postavljen novi hrvatski rekord za najveću panoramu, a njena prezentacija je bila u izložbenom prostoru Multimedijalne dvorane Visia, u Dubrovniku 7.11.2014., kao i Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, 2015. godine.

Godine 2015. izradio je panoramu Dubrovnika sa Srđa, koja sa 7,52 gigapixelsa predstavlja novu najveću fotografiju ikad napravljenu u Hrvatskoj, koju nedugo zatim nasljeđuje Gigapan Dubrovačka rijeka sa Golubovog kamena kao novi rekord sa 11,23 gigapixelsa. Te godine intenzivno objavljuje sferne panorame na prestižnim stranicama, kao sto su: 360 cities (do sada objavio preko 1000 sfernih panorama), skyeasypano, round me i spinattic. Na Google Earth i Google Maps je najistaknutiji autor iz Hrvatske, s preko 8 milijuna pogleda na photospherama uz eksponencijalni rast (preko milijun pogleda u prošlom mjesecu). Također je i treće rangirani autor u photospherama Pariza i četvrti u photospherama Madrida na Google Maps .
Živi u Dubrovniku.

Cvjetko ŠOŠTARIĆ (Lepoglava, 1940.- Ivanec, 2005.)

Fotografijom se bavi od 1957., kada u Srednjoj ekonomskoj školi u Čakovcu vodi školski Fotoklub. Nakon odsluženja redovnog vojnog roka 1961. godine stalno živi i radi u Ivancu, gdje se aktivno uključuje u rad Fotosekcije Planinarskog društva Ivančica. U razdoblju od 1975. do 1990. uspješno vodi ovu sekciju te ona u tom vremenu postiže zapažene rezultate. Članovi sekcije izlažu na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Godine 1982. ivanečka fotosekcija bila je organizator i domaćin Dana jugoslavenske fotografije u Trakošćanu, koja po broju sudionika i organizaciji spada u tada najuspješnije manifestacije jugoslavenske fotografije. Bio je član predsjedništva Fotosaveza Hrvatske i Jugoslavije. Godine 1983. biran je za predsjednika Fotosaveza Jugoslavije. Za kreativni fotografski rad Fotosavez Jugoslavije mu dodjeljuje zvanje kandidata majstora fotografije.

Sudjeluje na preko 200 izložbi u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja 68 različitih nagrada. Održao je i osam samostalnih izložbi fotografije i to: u Lepoglavi (1981.), Varaždinu (1983.), Trakošćanu (1984.), Pregradi (1985.), Čakovcu (1986.), Koprivnici (1987.), Zlataru (1988.), Rijeci (1989.) i u Ptuju (1990.). Kao novinar svoje radove objavljuje u brojnim novinama i časopisima (*Vjesnik*, *Večernji list*, *Arena*, *Vikend*, *Varaždinske vijesti*, *Ivanečki kalendar*, *Ivanečko planinarstvo i fotografija* i dr.). Zapažena su i njegova istraživanja povijesti ivanečke fotografije.

Ksenija ŠPANEĆ (Zagreb, 1966.)

Članica je Fotokluba Zagreb od 2007. To je bio početak njenog fotografskog istraživanja, samostalnog učenja i stvaranja. Fotografira, eksperimentira, proučava djela i životopise slavnih majstora fotografije, istražuje i uči, kako bi što šire pronikla u značaj i bit fotografske slike. Iako je u svijet fotografije ušla koristeći se digitalnim fotoaparatom, od 2009. godine počinje se zanimati za analognu fotografiju. Od tada u svom radu najčešće koristi analogne fotoaparate: Leica, srednjeg formata, cameru obscuru.

Područja njenog interesa su vezana za svakodnevni život, ljude, ulice, pejzaže, atmosferska stanja, moderne plesove i cvijeće. Pažnju na svoj rad skrenula je izvanrednim ciklusom bijelih cvjetova na crnoj pozadini, na koju je temu imala i samostalnu izložbu u caffe galeriji Botaničar u Zagrebu te u Fotogaleriji Dubrava, u Narodnom sveučilištu Dubrava u Zagrebu.

Imala je tri samostalne te nekoliko skupnih izložbi u Zagrebu. Samostalno je izlagala i na izložbama u Italiji i Floridi. Imala je i nekoliko skupnih izložbi u Argentini, Velikoj Britaniji, Turskoj, Švedskoj, Italiji, Meksiku i Češkoj. Njene fotografije i članci o njenom radu, objavljeni su u više domaćih i stranih tiskanih i on-line publikacija.

Važan segment njene fotografije su autoportreti. Autoportretima se koristi kako bi ispričala priču o postojanju, unutar svog malog, privatnog svemira, koji se pretače u sve ostale svemire, jer sve je povezano. Na tim autoportretima ona priča priču bez riječi, nevidljiva pogleda i nepostojećeg lica. Sve češće je samo sjena na zidu, jer kako drukčije opisati starenje žene koja postaje gotovo nevidljiva, u društvu koje veliča mladost. Njeni autoportreti odražavaju misli, atmosferu trenutka, prolaznost.

Živi Zagrebu.

Stjepan ŠPIČKO (Zagreb, 1969.)

Na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu stekao je diplomu inženjera prometa.

Umjetničkom fotografijom bavi se preko 20 godina, a svoje radove prvi put izlaže 2000. Od tada do danas imao je 15 samostalnih izložbi, a sudjelovao je i na 70-ak skupnih izložbi po Hrvatskoj i šire. Sudionik je više likovnih kolonija i radionica te autor fotografija u katalozima umjetnika. Njegove fotografije se nalaze i na naslovnicaма nekih knjiga. Pojedine njegove fotografije ili kolekcije oplemenjuju poslovne i privatne prostore.

Za svoj rad dobio je niz nagrade i priznanja od kojih ističemo: treće mjesto na međunarodnoj izložbi fotografija na 3. *Podravskom salonu, Đurđevac* (2001.), četvrto mjesto po uspješnosti na klupskim, međuklupskim i međunarodnim izložbama u Fotoklubu Zagreb, (2001.), Diplomu za kolekciju fotografija na izložbi *Najfotografija u Fotoklubu Zagreb* (2001.), i Priznanje Fotokluba Zagreb za promicanje i doprinos razvoju fotografske umjetnosti (2002.). U pojedinim katalozima izložbi iskazuje se i svojom poetskom riječju.

Član je Fotokluba Zagreb od 2001. Mentor mu je bio Jozo Vranić.

Živi u Velikoj Gorici.

Vesna ŠPOLJAR (Slavonski Brod, 1955.)

Rođena u Slavonskom Brodu, no kao dijete preselila se u Zagreb gdje se školovala. Završila je jezičnu gimnaziju, a zatim Filozofski fakultet i stekla zvanje profesora engleskog i hrvatskog jezika. U svojoj bogatoj profesorskoj karijeri u jednoj poznatoj školi za strane jezike vjeruje kako je dotakla živote mnogih ljudi, a njena predanost poslu vratila joj se kroz mnoga lijepa poznanstva. Ipak, uvijek joj je najvažnija bila obitelj, a prvenstveno uloga majke, pa je tako svoje slobodno vrijeme većinom posvećivala obitelji. Već u djetinjstvu pokazivala je sklonost prema fotografiji. Fotografirala je često sretne prizore tinejdžerskih druženja i putovanja, a kasnije većinom svoju djecu.

Stvaralački duh doveo ju je 2007. godine u Fotoklub Zagreb, gdje je mnogo naučila i krenula putem kreativne fotografije. Od tada su njene fotografije većinom namijenjene klupskim i međuklupskim izložbama i natječajima fotografije u Hrvatskoj i u svijetu. Ubrzo upoznaje mnoge ljude iz fotografskih krugova, te se učlanjuje i u CroArt foto klub i Udrugu Fotogard. Smatrajući fotografiju

lijepom poveznicom među ljudima, aktivno sudjeluje u radu i izlagačkoj djelatnosti spomenutih klubova.

Do sada se predstavila sa deset samostalnih izložbi. Izložbe *Moj izbor* i *Zagreb na fotopotenciju* održane su 2011. i 2012. godine u Zagrebu u organizaciji Udruge Fijaker. *La Vue /Pogled/*, izložba je koja je održana 2012. godine u Laurisu, Provansa, Francuska, u organizaciji Fotokluba Lauris, dok je izložba *Zagreb na fotopotenciju*, prošireni postav, održana iste godine u Narodnoj čitaonici i knjižnici Novi Vinodolski i u izložbenom prostoru Croatia Lloyd u Zagrebu. Izložbom *Ruke*, koja je bila nagrada za osvojeno prvo mjesto na manifestaciji Art Viva Likum, predstavila se u Zagrebu 2013. godine u Uličnoj galeriji Galerije Ulrich. U Galeriji Principij u okviru Riječkog festivala fotografije Photori 29020. održala je izložbu *Herbarij snova*.

Sudionica je preko 150 skupnih izložbi u Hrvatskoj i u svijetu. Dobitnica je 59 nagrada i priznanja. Među najdražima ističe priznanja sa izložbi održanih u Zagrebu i to prvo mjesto sa izložbe Cest is d best 2012. godine, treće mjesto sa međunarodne izložbe Dr. Organ vida 2011. godine i prvo mjesto sa klupske izložbe Fotokluba Zagreb Zagreb i Zagrepčani 2014. godine. Posebno joj je značajna FIAP-ova zlatna medalja za minijaturu sa izložbe održane 2014. godine u Kranju u Sloveniji, te dvije pohvale za minijaturu iz 2014. godine sa izložbe održane u Fotoklubu Graz u Austriji. Kao članica Fotokluba Zagreb već je četvrtu godinu uključena u godišnju izložbu najnagrađivanijih autora spomenutoga kluba. Radovi joj se objavljuju u tisku i raznim publikacijama. Voli uličnu fotografiju, pejzaž i portret.

Osim ljubavi prema fotografiranju, valja spomenuti i Vesnin društveni i organizacijski angažman. Presudna je tu bila uloga Udruge Fijaker, gdje joj je ukazano povjerenje, te počinje organizirati izložbe naših poznatih fotografa. Uskoro postaje umjetnička voditeljica spomenute udruge. Autorica je koncepta skupnih izložbi *Maske* i *Zagrebačkim ulicama*, a 2011. godine osmislila je i organizirala Salon minijature i humanitarnu prodaju fotografija. Minijatura je prošle zime obilježila već svoju petu godišnjicu, a predstavlja se svake godine oko Božića u Caffè baru LP, kultnom mjestu, sastajalištu zagrebačkih fotografa, a sve u organizaciji Udruge Fijaker. Živi u Zagrebu.

Eugenija ŠPRALJA (Zaglav, Dugi otok, 1956.)

Dipl.oec, informatičarka. Članica je Fotokluba Zagreb od 1980. Sudjelovala je na oko 60 žiriranih izložbi, a samostalnih izložbi održala je 11. Na žiriranim izložbama dobija niz nagrada i pohvala od kojih ističemo: Zlatnu plaketu za kolekciju *Poezija u kamenu*, tri prve nagrade, dvije druge nagrade, četiri treće nagrade, jednu posebnu nagradu i nekoliko pohvala. Bila je među 10 najuspješnijih članova Fotokluba Zagreb 2008. godine.

Izdala je knjigu *Biljke otoka*, koju je ilustrirala vlastitim fotografijama. Živi u Zagrebu i Zaglavu na Dugom otoku.

Joso ŠPRALJA (Zadar, 1929.- Zadar, 2016.)

Svestrani je umjetnik; fotograf, grafičar, keramičar i šansonjer. Školovao se u Zadru. Kao slobodni umjetnik član je ZADART-a i Društva akademskih umjetnika u Zadru. Na njegovo fotografsko stvaralaštvo umnogome je utjecalo naukovanje kod majstora Jeričevića i Ratka Novaka (1942.-

1950.), ali i druženje s jednim od najvećih hrvatskih fotografa Antom Brkanom. Bilo je to doba kada se u Zadru, pedesetih godina prošlog stoljeća, oblikuje specifičan krug fotografa, na čelu s braćom Brkan, koji čak dobiva i naziv *Zadarska škola fotografije*. Odrastavši u obitelji Brkan bio je na najbolji mogući način upućen u fotografsko umijeće i neposredno izlagačko stvaralaštvo. Nakon toga kročio je putem postojanog uspona, a svoju će punu afirmaciju doživjeti u Kanadi kao grafičar, keramičar i fotograf. Joso Špralja, pored braće Brkan, predstavlja okosnicu zadarske fotografske aktivnosti u drugoj polovici prošlog stoljeća.

Nakon završenog fotografskog zanata, godine 1950. zapošljava se u Znanstvenoj knjižnici, a zatim u Arheološkom muzeju. U Hrvatskom kazalištu u Zadru čuvaju se njegove mnogobrojne fotografije i negativi iz kazališnog života, snimljeni između 1958. i 1961.

Još je kao sedmogodišnjak počeo pjevati u dječjem zboru pri crkvi sv. Mihovila i nastupati u dječjim operetama. Kasnije je pjevao u zboru HPGD Zoranić te nakon odlaska u Kanadu 1961. u razdoblju od 1963. do 1967. snima tri gramofonske ploče s izraelskom pjevačicom Malkom i tri s Ivanom Romanovom, a snimio je i dvije samostalne. Nastupao je kao pjevač diljem svijeta i na CBS je imao vlastiti šou.

U Torontu u Kanadi nakon 1961. etablira se kao fotograf, grafičar, keramičar i šansonjer. Dolaskom u Kanadu pohađao je koledž za keramiku i akademiju za skulpturu. Bavi se također i slikanjem, a posebno uspješno grafikom. Ostvario je velik broj izložbi od kojih dvadesetak dobrotvornih, gdje je sva djela poklonio u korist rodnog grada i njegovih ljudi. U kanadskom gradu Torontu otvorio je restoran koji je bio i ostao na glasu kao mjesto dobre dalmatinske kuhinje.

Fotoklubu Zadar pristupio je početkom 50-ih godina prošlog stoljeća, u kojim godinama izlaže svoje fotografije na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu. Osvojio je niz nagrada, od kojih spominjemo kao najznačajnije: prva nagrada na natječaju *Foto-kino revije* (Beograd 1953.), najbolju fotografiju Fotosaveza Jugoslavije za godinu 1959., prvu nagradu na međunarodnoj izložbi fotografije u Sydneyu (1982.) i prvu nagradu FIAP-a u Estoniji (1991.). Njegove su omiljene teme portreti, aktovi i more. Uz to za vrijeme svoga djelovanja u Zadru objavljuje i niz ciklusa tematskih etnografskih motiva.

Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za 2004. Održao je i niz samostalnih izložbi fotografije poput *«Josin svijet»*, *«More»*, *«Etno Joso»*, *«Indijanci»* i druge (Zadar 1960., 1983., Beograd 1984., Zadar 1990., 2003.).

Iva Šika BANINI ŠPREM (Zagreb, 1981.)

Profesorica kineziologije, učiteljica TZK. Oduvijek ju je privlačio dizajn, kreativno stvaranje te oblici komuniciranja putem različitih medija. Za fotografiju smatra da je savršeno ujedinje nje tih elemenata. Logično je, da je na putovanjima sva događanja bilježila kroz objektiv. Tijekom vremena nije se više zadovoljavala samo sa „fotkanjem“ pa ju je želja za usavršavanjem dovela u Fotoklub Zagreb.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2011. Fotografija joj pruža slobodu zapažanja, razmišljanja, hvatanja, oblikovanja trenutka, koji joj zaokuplja pažnju i njegovu beskonačnu transformaciju. Fotografijom izražava potrebu za neverbalnom komunikacijom kroz koju izražava svoje osjećaje, misli, ideje. Aktivno sudjeluje na izložbama fotografija i ostalim aktivnostima koje priređuje Fotoklub Zagreb.

Fotosofija.info omogućila joj je afirmaciju i ono najvažnije povratnu informaciju okoline, koja ju motivira na daljnji rad.
Živi u Zagrebu.

Vlasta ŠTALEKAR (Zagreb, 1956.)

Psihijatrica je, psihoterapeutkinja - educirana za grupnu, individualnu, obiteljsku i bračnu analitičku psihoterapiju. Primarijus, voditeljica Dnevne bolnice Klinike za psihijatriju KBC-a Zagreb, mentorica i edukatorica na području psihoterapije. Aktivna je sudionica brojnih domaćih i inozemnih stručnih skupova i kongresa, s objavljenim radovima u stručnoj literaturi.

U svom profesionalnom radu razvijala je holistički koncept dnevnobolničkog liječenja, u okviru kojeg primjenjuje i umjetnost kao terapiju (*art as therapy*). Organizirala je sa suradnicama izložbu likovnih radova članova terapijske grupe *Prostor za umjetnost i psihoterapiju* u zagrebačkoj galeriji Modulator.

Tijekom Domovinskog rata provodila je liaison psihijatrijski model u radu s ranjenim hrvatskim braniteljima. Vodila je jednogodišnji WHO Projekt suradnje stručnjaka mentalnog zdravlja sa ciljem reintegracije Vukovara i hrvatskog Podunavlja u RH (1997.)

Digitalnom fotografijom aktivno se bavi od 2001. godine. Izlagala je na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i u inozemstvu, na FIAP-ovim međunarodnim izložbama i projekcijama. Participirala je u projektima ulične umjetnosti, koautorica je Murala u Branimirovoj ulici u Zagrebu. Njezini su radovi višestruko nagrađivani, također i trajno izloženi u javnim institucijama, te korišteni za naslovnice stručnih knjiga. Kao zaljubljenica u likovne umjetnosti digitalnu fotografiju s brojnim obradama koristi i kao medij vlastite likovne ekspresije i introspekcije. Snima raznolike motive, uz sklonost pejzažu, detalju i macro-fotografiji. Brojna putovanja dokumentirala je ciklusima putopisne fotografije. Ostvarila je jedanaest samostalnih fotografskih izložbi.

Održala je brojna predavanja na temu psihoterapije i umjetnosti (HDLU, MSU, Likovna akademija među inima), kao i javna predavanja i fotoprezentacije s putovanja po dalekim zemljama.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2016.
Živi u Zagrebu.

Sandra ŠTIMAC (Zagreb, 1973.)

Fotografska dizajnerica. Članica je Fotokluba Zagreb od 2011. Radi na poslovima povezanim s grafičkim dizajnom i fotografijom. Izlagala je na mnogim skupnim izložbama i dobila brojna priznanja i pohvale.
Živi u Zagrebu.

Nevena ŠTOKIĆ
(Zadar, 1976.)

(Počasno)

Godine 2002. završila je studij povijesti umjetnosti i sociologije na Filozofskom fakultetu u Zadru Sveučilišta u Splitu. Od 2005. godine zaposlena je kao kustosica, a od 2018. kao voditeljica Galerije umjetnina Narodnog muzeja Zadar. Vodi Zbirku fotografija Zbirku Novaković te Zbirku negativa Ante Brkana.

Autorica je brojnih koncepcija fotografskih izložbi, kao što su izložbe Ante Brkana, Abdulaha Seferovića, Zvonka Kucelina, fotografske grupe 5.exe, raznih tematskih izložbi posvećenih gradu Zadru, te je suradnica na projektu izložbe *Biennale mlade hrvatske fotografije* i kustosica-suradnica na triennaleu hrvatskog slikarstva Plavi salon.

Radi na procesu digitalizacije i muzeološke obrade Zbirke negativa Ante Brkana koja broji više od 30 000 negativa. Riječ je o jednom od najznačajnijih hrvatskih fotografa 20. stoljeća, utemeljitelju nekadašnje fotografske manifestacije *Čovjek i more* koji je osim umjetničkog ostvario i značajan fotoreportažni ciklus. Nevena Štokić autorica je osam tematskih i jedne retrospektivne izložbe posvećene ovom fotografu, a zahvaljujući digitalizaciji, njegovi radovi su publicirani u brojnim tiskovinama.

Prigodom održavanja jubilarne izložbe *125 godina Fotokluba Zagreb* u Kneževoj palači u Zadru izuzetno se je angažirala oko postave te izložbe.
Živi u Zadru.

Zlatko ŠURJAK
(?, 1921.- Zagreb, 1990.)

Članom Fotokluba Zagreb postaje 1942. i tu stječe svoja prva fotografska znanja na temeljima poznate *Zagrebačke škole*. Pripadao je prvoj poslijeratnoj generaciji istaknutih fotoreportera i novinara pa je dobio laskavi naziv *amabasadora fotografije*.

Odmah poslije rata započinje svoju fotografsku karijeru u redakciji Tanjug, zatim u službi Vlade SR Hrvatske, pa dalje u *Narodnom listu*, *Globusu*, *Vjesniku u srijedu* i u kući *Vjesnik*.

Izložbenom aktivnošću bavio se zbog svoje prezaposlenosti relativno malo. Izlagao je na oko 40 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio čak 25 različitih nagrada i priznanja. Za fotografski kreativni rad tadašnji Fotosavez Jugoslavije dodjelio mu je 1954. godine počasno zvanje Kandidata majstora fotografije.

Izidor TAČKOVIĆ
(Zagreb, 1974.)

Komercijalist i 3D dizajner. Član Fotokluba Zagreb od 2009. Fotografijom se aktivno bavi više od deset godina.

Izlagao je na skupnim izložbama fotografije. Radovi su mu objavljeni u nekoliko knjiga, novina i web portala. Višegodišnji je suradnik Kontaktnog ureda grada Beča (Austrija) za potrebe njihovih

publikacija. Bavi se modnom fotografijom, a *pin-up* mu je jedan od omiljenih žanrova. Surađivao je s brojnim modelima i vizažistima. Voli *noir* filmove te se trudi fotografijom i svjetlom približiti tom žanru i nastaviti u spomenutom smjeru.
Živi u Zagrebu.

Krešimir TADIĆ (Livno, 1934.- Zagreb, 1997.)

Krešimir Tadić srednju školu završava u Sinju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je povijest umjetnosti godine 1963. Već od studentskih dana uključuje se u znanstveno-istraživačke projekte snimajući spomenike nacionalne umjetničke baštine te postaje jedan od vodećih fotografa te specijalizirane domene. Snimajući tako spomenike nacionalne kulturne baštine odabire fotografiju kao svoj životni poziv. Uz njegovu užu specijalnost povjesničara umjetnosti i poznavanja spomeničke baštine, to će rezultirati vrhunskim fotografskim rezultatima. Kao povjesničar umjetnosti svojim je fotografijama vrhunske kvalitete doprinio očuvanju naše spomeničke baštine.

Svojim je fotografijama opremio i oko sedamdeset kataloga izložbi i šezdeset monografskih izdanja, posvećenih djelima hrvatskih likovnih umjetnika. One su objavljivane u stručnim časopisima u Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća (*Arhitektura, Čovjek i prostor, Peristil, Radovi instituta za povjest umjetnosti, Život umjetnosti*). Također se njegove fotografije nalaze na oko dvadeset povijesnih i povjesno-umjetničkih izložbi.

Ustvari, Krešimir Tadić djelovao je istovremeno u dva pravca. Prvi, visoko profesionalno odgovoran, snimajući spomenike nacionalne kulturne baštine, kao svoj životni poziv, a drugi kao fotograf amater, u kojem dolazi do izražaja njegov umjetnički istraživački duh.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1965. Kao član kluba tijekom vremena izlaže na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja niz nagrada. No, te fotografije nisu vezane uz njegovu užu struku (dapače bitno se razlikuju), ali je također i tu postigao vrhunske rezultate. Njegovi se radovi nalaze i u brojnim katalogima drugih umjetnika.

Zvonimir TANOČKI (Vinkovci, 1960.)

Zvonimir Tanocki fotografijom se počeo baviti jako mlad, kao 14-godišnjak 1974. godine, a izlagati svoje radove na fotografskim izložbama započinje 1982. U Osijeku je 1984. završio fotografsku školu i postaje profesionalni fotograf. Izlagao na oko 300 grupnih i četrdesetak samostalnih izložbi: u Hrvatskoj, Njemačkoj, Austriji, Španjolskoj, Italiji, Turskoj, USA, Švicarskoj, Belgiji, Sloveniji, Makedoniji i dr. Za svoj fotografski rad osvojio je preko 20 nagrada i priznanja.

Jedan je od osnivača i prvi predsjednik obnovljenog Fotokluba Vinkovci godine 1980. Predavač je na prvim tečajevima i radionicama fotografije i jedan od organizatora prvih izložbi Salona fotografije Vinkovci. Član je Fotografske sekcije ULUPUH-a, a tri godine bio je i u Umjetničkom savjetu Sekcije fotografa ULUPUH-a. Od 1994. do 1998. bio je dopredsjednik Hrvatskog fotosaveza. Kao predstavnik Hrvatskog fotosaveza sudjelovao je 1995. godine na Svjetskom kongresu FIAP-a u Andori..

Njegova arhiva broji više od 500.000 snimaka. Autor je i koautor oko 50 monografija, zatim turističkih brošura, izložbenih kataloga, kalendara, školskih udžbenika, naučnih radova i dr. Svojim je fotografijama ilustrirao trajne postave muzeja, poslovne i javne prostore, sajmove, naslovnice raznih magazina i sl.

Zaljubljenik je u zavičaj iz kojeg je poniknuo, pa je tako njegova izložbena karijera prepoznatljiva po snimkama slavonskih krajolika, šuma i ravnica. To je autor nesklon eksperimentiranju, miran i diskretan, usredotočen na prirodu. No, svoju kameru okreće i drugim temama. Jedna od njih su i aktovi po kojima je poznat.

Radi kao fotograf-dizajner u propagandnoj i izdavačkoj djelatnosti (katalozi, prospekti, oglasi, plakati, kalendari sl.). Suradnik-fotograf je u šest različitih monografija, te u mapama *Oči rata* i *Croatian forest* (expo Lisabon). Tiskao je i nekoliko autorskih kalendara. Autor je i fotomonografije *Vinkovci, jeseni te krase*.

Tijekom Domovinskog rata područje njegova fotografskog interesa se mijenja. Svojom kamerom dokumentira ratna razaranja Vinkovaca i predočuje to u autorskoj fotomonografiji *Vinkovci 91*.

Danas radi kao slobodni fotograf. Specijalnost su mu snimanja iz zraka kulturno-povijesne i prirodne baštine Hrvatske.

Živi u Vinkovcima.

Branko TEŽAK (Bedenac, 1953.)

Fotografijom se bavi od mladih dana, od šestog razreda osnovne škole. Svoje radove izlaže od 1978. godine. Od tada je sudjelovao na više od 300 izložbi fotografije, od čega više od 100 puta u inozemstvu. Nagrađivan je 90 puta, od toga 16 puta u inozemstvu. Najvažnije nagrade dobio je u Varaždinu 1981., Trakošćanu 1982., Essexu 1983., Sarajevu 1983. i 1985., Čakovcu 1985., Svetozarevu 1988., San Antoniju 1982., Seoul 1993., Buenos Airesu 1994., Vinkovcima 2011. (Grand prix), Kragujevcu 2013. (najbolja fotografija Balkana), Zagrebu 2013.

Sudjelovao je na izložbama fotografije na svim kontinentima i na Novom Zelandu. Radio je i radi za više novina i časopisa i fotoagenciju. Održao je 10 samostalnih izložbi u zemlji i 3 u inozemstvu. Suraduje u raznim časopisima, snima za različite kataloge, monografije i knjige.

Zvanje KMF FSJ dodijeljeno mu je 1983. godine, zvanje AFIAP 1993., a 1995. primljen je u ULUPUH. Fotografijom se profesionalno bavi od 1983. godine.

Godine 2010. izdao je knjigu fotografija pod naslovom *Fotografija*, u kojoj je predstavio 80 crno-bijelih fotografija. Za izniman doprinos ivanečkoj fotografskoj tradiciji i prenošenju imena Ivanca diljem svijeta, 2009. godine nagrađen je Plaketom grada Ivanca.

Živi u Bedencu.

Damir TILJAK (Zagreb, 1959.)

Magistar je znanosti u području fotokemije. Fotografijom se počeo baviti 1981. Godinu dana kasnije, u sklopu dodiplomskog studija, upisao je kolegij Posebna poglavlja fizičke kemije koji je

uključivao teorijski i praktični dio proizvodnje fotografije. Opsežno tehničko znanje s područja fotografije nadopunio je umjetničkim dijelom kad je godine 1983. upisao tečaj slikanja i crtanja u Centru za likovni odgoj grada Zagreba, gdje je završio četiri semestra pod vodstvom profesora Damira Sokića, akademskog slikara. Godine 1998 i 1999. završio je još četiri semestra pod stručnim vodstvom profesorice Vjere Lalin, akademske slikarice. Član je Fotokluba Zagreb od 2002.

U Fotoklubu Zagreb 2004 godine Tiljak preuzima vođenje tečajeva, koje u odnosu na dotadašnje klasične tečajeve diže na visoku razinu. Tako nastaje niz specijaliziranih tečajeva (tečaj opće fotografije, tečajevi osnovne i napredne digitalne fotografije, tečaj Estetski aspekti fotografije 1. i 2. stupnja, tečaj Phtoshopa, tečaj Modne fotografije, tečaj crno-bijele fotografije i drugi). Svojim stručnim radom i angažiranjem, posebno u vođenju tečajeva i općenito, skrenuo je na sebe pažnju članova Kluba, tako da je godine 2010. na izornoj godišnjoj skupštini Fotokluba Zagreb izabran za predsjednika, koju dužnost je obnašao do 2014.

U domaćim i stranim fotografskim časopisima i na web portalima objavio je mnoge stručne tekstove, predgovore, osvrte i recenzije. Urednik je fotografskog portala Fot-o-grafiti, voditelj Škole fotografije Fotonaut u Fotoklubu Zagreb. Kao fotograf radio je i radi za: British Council, kompanije Hewlett-Pacard, Levi`s, Avon, Osram, Pirotehnika Mirnovec, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva te agenciju Midiken, magazine: Top Of the Pops, Penthouse i Metropolitan. Aktivan je i u modnoj fotografiji gdje je radio kataloge za etablirane modne dizajnere i razna modna događanja te fotografirao vrhunske modne revije. Sudski je vještak za područje fotografije i organizator izložbi u zemlji i inozemstvu. Izložbenom aktivnošću bavi se od 2000. Sudjelovao je u nizu skupnih izložbi, a također je autor više samostalnih izložbi. Dobitnik je niza nagrada. Izlagao je na mnogim izložbama u Hrvatskoj i u svijetu. Živi u Zagrebu.

Dražen TIRIĆ (Bjelovar, 1974.)

Poduzetnik, putnik, fotograf. Član je Fotokluba Zagreb od 2012. Fotografijom se počinje sistematski baviti od 2012. kada započinje sa fotografskom edukacijom u Klubu. Već 2014. na 36. *Zagreb salonu* osvaja FIAP-ovu počasnu vrpcu za pojedinačnu fotografiju. Ovaj poslovni čovjek, putnik i strastveni fotograf, na svojim je putovanja bilježio zanimljive trenutke i kadrove. Kada se vratio s jednog putovanja, shvatio je da ima zanimljivih fotografija, nakon čega je upisao tečaj fotografije u Fotoklubu Zagreb. Kao što je sam jednom rekao, tek je na tom tečaju shvatio značenje one poznate Sokratove izjave „Znam da ništa ne znam“ te se uvjerio koliko je bavljenje fotografijom kompleksno. To ga, međutim, nije obeshrabrilo.

Kako je njegovo bavljenja fotografijom počelo na ulici, dokumentarna fotografija je ona koja ga najviše zanima, ali također voli modnu fotografiju, akt i portrete. Stoga se Tirić vrlo brzo pronašao u dva fotografska smjera, i to: street i modna fotografija. Zanimaju ga fotografije ljudi uhvaćenih u posebnom trenutku. Fotografije bez ljudi manje ga zanimaju.

Žene dominiraju njegovom fotografijom. Za njega je žena ljudsko biće, ona je moćna, samopouzdana i dominantna i on ju kao takvu stavlja na pijedestal. Kroz objektiv on promatra njihove osobnosti, njihove unutarnje želje, njihovu jedinstvenu seksualnu privlačnost.

Održao je četiri samostalne izložbe u Zagrebu: *Crnomorci*, *Extra muros*, *Extra muros plus* i *Models*. Sudjelovao je i na više skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu (Velika Britanija, Finska, Mađarska,

Italija, Austrija i dr.). Osvojio je niz nagrada, a neke fotografije su mu bile izložene u europskim metropolama poput Londona i Helsinkija.

Živi u Bjelovaru.

Vladimir TKALČIĆ

(Počasno)

(Zagreb, 1883.- Zagreb, 1971.)

Na Filozofskom je fakultetu u Zagrebu diplomirao zemljopis, povijest, arheologiju i povijest umjetnosti (1910.). Od 1907. radio je kao asistent Historijsko-arheološkoga odjela Hrvatskoga narodnoga muzeja (HNM) u Zagrebu. Godine 1918. postao je kustos u HNM-u, odakle je 1919. prešao u novoosnovani Etnografski muzej, čiji je bio ravnatelj u razdoblju od 1925. do 1933. Od 1934. do umirovljenja 1952. ravnatelj je Muzeja za umjetnost i obrt.

Povjesničar umjetnosti, etnolog i muzeolog na početku svoje profesionalne karijere je i izuzetan fotograf. Njegovoj profesionalnoj karijeri posvećen je *Tkalčićev Zbornik* koji je 1955. objavio zagrebački Muzej za umjetnost i obrt. Začetnik hrvatske muzeologije, izvrstan konzervator i fotograf. Postavio je temelje znanstvenoga i stručnoga rada u Etnografskom muzeju; autor je njegova prvoga postava (1919.), organizator i provoditelj terenskih istraživanja uz primjenu fotografskoga i filmskoga snimanja te fonografskoga snimanja folklorne glazbe. Potaknuo je izdavačku djelatnost Muzeja; pokrenuo je i uredio ediciju *Zbirka jugoslavenskih ornamenata* (I-VI, 1925-34) i *Etnološku biblioteku* (I-XXI, 1924-35).

Pripremao je i inozemne etnografske izložbe (Barcelona, Pariz, Saarbrücken-Metz). Kao konzervator posebno je bio aktivan u spašavanju kulturnih dobara u I. i II. svjetskom ratu. Djela: *Seljačke nošnje na području Zagrebačke gore* (1925), *Seljačko ćilimarstvo u Jugoslaviji* (1929). U svojstvu konzervatora radio je na očuvanju kulturne baštine, posebno u okviru Zemaljskog povjerenstva za čuvanje umjetničkih i povijesnih spomenika u Hrvatskoj i Slavoniji kada snima i predmete i relikvije u Riznici zagrebačke Katedrale.

Aleksandar Saša TOMULIĆ

(Rijeka, 1967.)

Diplomirao strojarstvo na Tehničkom fakultetu u Rijeci 1991. g. Sustavno se bavi fotografijom od početka 2004. godine, a druženje s fotografijom traje od djetinjstva. Fotografijom je fasciniran zbog te magije neponovljivog zamrznutog trenutka te s osjećajem za svjetlo, kompoziciju i trenutak. U svom radu preferira uličnu fotografiju i primorske motive, a voli i eksperimentiranje s apstraktnim motivima.

Od 2009. godine je član FIAP-a. Primljen je 2010. godine u članstvo HDLU Rijeka, a iste godine je dobio zvanje AFIAP, a 2012. godine I zvanje EFIAP. Član je Fotokluba Color iz Rijeke i Fotokluba Pag.

Izlagao na 15 samostalnih izložbi te na preko 510 skupnih izložbi. Dobio je preko 330 nagrada i priznanja. Posebno treba izdvojiti 45 zlatnih medalja na FIAP i PSA salonima u Indiji, Nizozemskoj, Portugalu, Ugandi, Crnoj Gori, Srbiji i Hrvatskoj, godišnju nagradu Grada Rijeke 2019., godišnju nagradu HZTK za 2019., godišnje nagrade Hrvatskog fotosaveza za 2009. i 2010. te nagrade "Apoksiomen" za unapređenje kvalitete kulturnog stvaralaštva u PGŽ za 2009., 2010., 2011., 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019.

Deset puta je uvršten u nacionalnu selekciju Hrvatskog fotosaveza na FIAP biennialima te dva puta u recentni prikaz Hrvatske fotografije na izložbama Hrvatskog fotosaveza. Bio je selektor i član žirija više fotografskih FIAP salona i natječaja. Fotografije su mu objavljivane u knjigama, na naslovnicama knjiga i kataloga te u fotografskim časopisima i na kalendarima. Od početka 2013. godine radi i kao fotografski instruktor i održava fotografske tečajeve i radionice, a od proljeća 2015. godine prihvaćen je kao mentor iz područja fotografije u STARTUP Inkubatoru Rijeka.

Živi u Rijeci.

Marija TONKOVIĆ
(Rijeka, 1949.)

(Počasno)

Gimnaziju je završila u Dubrovniku. Diplomirala je povijest umjetnosti i talijanski jezik s književnošću na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na istom fakultetu obranila je magistarski rad *Juraj i Karlo Drašković u kontekstu hrvatske fotografije 19. stoljeća* (1994.) i doktorski rad *Fotograf Franjo Mosinger u kontekstu Nove objektivnosti i Bauhausa* (2012.). Radila je kao prva voditeljica Galerije Mirko Virius Društva naivnih likovnih umjetnika Hrvatske. Od 1978. godine zaposlena je u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, gdje je bila dugogodišnja voditeljica Zbirke starije fotografije i voditeljica Odjela zbirki. Izradila je muzeološki program i koncepciju dionice Fotografija za novi postav Muzeja za umjetnost i obrt koji je otvoren 1995. godine, kao i dionicu postava Dvorca Trakošćan. Stekla je zvanje muzejske savjetnice. Autorica je više desetaka znanstvenih radova i više od stotinu stručnih radova i izložbi.

Autorica je pet poglavlja i kataloške, biografske i bibliografske obrade u kompleksnom zborniku - katalogu *Fotografija u Hrvatskoj 1848-1851*, (Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 1994.). Također je autorica dionica o fotografiji kompleksnih kulturoloških izložbi *Bidermajer u Hrvatskoj*, *Secesija u Hrvatskoj*, *Skriveno blago Muzeja za umjetnost i obrt* i *Art Deco u Hrvatskoj*, *Veličanstveni Vranyczanyjevi*, *Šezdesete u Hrvatskoj - mit i stvarnost*. U suradnji sa Židovskom općinom u Zagrebu i Gliptotekom HAZU priredila je veliku izložbu *Židovi fotografi*. Priredila je dionicu *Fotografija* u sklopu kulturoloških izložbi *Pedesete godine u Hrvatskoj; Avangardne tendencije u Hrvatskoj* te u četvrtom svesku edicije *Hrvatska i Europa*, u knjizi *Moderna hrvatska kultura od preporoda do moderne (XIX. stoljeće)*. U katalozima izložbi koje je samostalno priredila, kao i za kompleksne na kojima je surađivala, objavila je više od 5.000 kataloških jedinica. Veliku većinu predstavlja građa koju je prva istražila, publicirala i prezentirala u vidu monografskih i studijskih izložbi, odnosno autorskih dionica u kompleksnim studijskim izložbenim projektima, dajući pionirske doprinose historiziranju povijesti fotografije u Hrvatskoj.

Suraduje na znanstvenim projektima *Hrvatska umjetnost od klasicizma do postmoderne* Filozofskog fakulteta u Zagrebu, *Umjetnost XIX. stoljeća* Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku, *Umjetnost, povijest i politika. Hrvatska u europskom prostoru 20. stoljeća* Instituta za povijest umjetnosti, *Hrvatska i Europa - 20. st. V. svezak* Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Vodila je dionicu fotografije za Festival Hrvatske u Francuskoj *Croatie, la voce* koja je sačinjena od devet autorskih izložbi, za koje je načinila sinopsis, napisala tri teksta i biografije.

Kao dugogodišnja stalna suradnica Hrvatske radiotelevizije objavila je stotinjak prikaza o likovnim događanjima u emisijama o likovnoj kulturi s naglaskom na praćenju muzeološke tematike, a posebice povijesti fotografije. Tijekom 2000. godine predložila je i napisala sinopsis za seriju

kratkim filmovima o povijesti fotografije te za više filmova napisala scenarij i tekst. Povremeno se u tisku javlja napisima, osobito o primijenjenim umjetnostima.

Vanjska je suradnica Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža za čija je izdanja priredila veći broj jedinica s težištem na fotografiji i primijenjenim umjetnostima. Suraduje na projektu novog izdanja Allgemeines Künstlerlexikon, pišući o hrvatskim fotografima. Suraduje na projektima austrijskih institucija Photo Institut Bonartes i Albertina te mađarskog Central European Cultural Institute priložima iz povijesti hrvatske fotografije.

Marija Tonković velik dio svog rada posvetila je znanstveno-nastavnoj djelatnosti. Na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu od 1997. godine vodi kolegij Povijest fotografije, u naslovnom zvanju docenta. Tijekom godina formirala je ciklički niz predavanja u kojima na primjerima iz hrvatske fotografije objašnjava tokove razvoja tehnoloških procesa i mijene stilova u komparaciji s općom svjetskom povijesti fotografije.

Suraduje s Odsjekom za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje u kolegiju Povijest fotografije izv. prof. dr. sc. Jasne Galjer održava predavanja o historijatu fotografije i razvoju fotografskih tehnika na primjeru zbirke fotografija Muzeja za umjetnost i obrt. Redovito održava predavanja za učenike Škole primijenjenih umjetnosti i dizajna, uz vodstva stalnim postavom Muzeja za umjetnost i obrt s posebnim osvrtom na historijat zbirke i razvoj fotografskih tehnika.

Izrazito plodnim pokazao se istraživački rad Marije Tonković. Danas nezaobilazna imena hrvatskih fotografa Jurja i Karla Draškovića, Josipa Betondića, Stjepana Erdödyja, Ljudevita Vranzanyja, Milana Dvoržaka, Franje Mosingera, Đure Janekovića, koja su ranije bila nepoznata, otkrila je i predstavila svojim radovima tijekom dugogodišnjeg istraživačkog rada te na taj način značajno obogatila povijest hrvatske fotografije. Istraživanjem u zbirkama i arhivima Muzeja Albertina i dokumentaciji Graphisches Lehr und Versuchsanstalt u Beču otkrila je brojne Hrvate koji su bili članovi prestižnog Wiener Camera Cluba (Ferdinand Mixich, Rudolf Severinski, Aleksandar Hauger...). Također je osvijetlila fotografsku djelatnost osoba poznatijih po drugim područjima djelovanja, kao što su Ksaver Šandor Gjalski, Izidor Kršnjavi, Menci Clement Crnčić, Tomislav Krizman, Vladimir Becić, Ćiril Metod Iveković, Blagoje Bersa te Dragutin Gorjanović Kramberger.

Sustavno je pratila i rad suvremenih hrvatskih fotografa (Damira Fabijanića, Gorana Vranića, Marije Braut, Vladka Lozića, Slavke Pavić, Mare Bratoš i mnogih drugih) i priredila im samostalne izložbe. Velike monografske obrade posvetila je djelima Maria Vidora, Virgilia Giuricina, Stanka Abadžića, Nikole Nina Vranića i Ive Pukanića. Uz fotografiju bavila se i drugim vidovima likovne umjetnosti, slikarstvom i grafičkim dizajnom. Autorica je dijela monografije o slikaru i grafičkom dizajneru Tomu Gusiću. U suradnji s Dubrovačkim ljetnim igrama priredila je veliku izložbu *Oblikovatelji sjećanja* posvećenu dizajnerima i fotografima koji su svojim snimkama bilježili kamerom sva događanja, a da nisu bili navedeni kao autori u brojnim publikacijama. U opsežnom tekstu atribuirala je do tada neprepoznate fotografije autora od Toše Dabca, Marije Braut, Krešimira Tadića do Slobodana Tadića. Isti slučaj je bio i sa djelima Murtića i Branka Kovačevića.

Pokrenula je istraživanje i praćenje dosad zapostavljenih žanrova u Hrvatskoj poput modne i novinske fotografije te fenomena razglednice kao medija.

Zbog izuzetnog i trajnog doprinosa muzejskoj struci dobitnica je Nagrade za životno djelo Hrvatskog muzejskog društva.

Živi u Zagrebu.

Marin TOPIĆ (Osijek, 1956.)

Marin Topić fotografijom se počeo baviti još kao učenik sedmog razreda osnovne škole August Šenoa u Osijeku. Završio je Rolleyevu fotografsku školu u Braunschweigu u Njemačkoj.

U našoj fotografiji se pojavljuje u sedamdesetim godinama kada skreće pažnju na svoje nadrealističke cikluse koji kasnije u osamdesetima prelaze u konceptualne projekte. Tijekom Domovinskog rata snima potresne fotografije razaranja Slavonije i Osijeka. Te su fotografije potresna zbirka dokumenata o ratnim stradanjima, ali i zbirka koja u sebi sadrži cijeli niz dramatičnih i istinitih poruka izvanrednog fotografskog umjetnika. Nakon rata slijediti će studije krajolika i druga istraživanja.

Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje majstora fotografije (1987.). Iste je godine primljen i u ULUPUH. Godine 1991. primljen je u ZUH sa statusom slobodnog umjetnika. Od godine 1994. član je HDLU u Osijeku. U razdoblju od 1982. do 1991. instruktor je fotografije u Narodnoj tehnici u Osijeku, a od 1991. godine djeluje u statusu slobodnog umjetnika. Član je Fotokluba Osijek.

Od 1983. godine do danas autor je dvadeset i devet monografija, od kojih navodim samo neke od njih: *Osijek* (1988.), *Uvijek Osijek* (1993.), *Skriveni grad* (1993.), *In Topić* (1994.), *Slavonija i Baranja* (1994.), *Istra, Požega* (1997.), *Marin Topić* (2003.), *Slavonija i Baranja* (2005.), *500 godina Ergele Đakovo* (2006.), *Osijek Zapis o duši* (2007.), *Slavonija Nebo i ravnica* (2007.) te *Makarska rivijera* (2007.), a u suautorstvu s Domagojem Topićem *Kopački rit* (2009.) i *Osijek* (2010.). Svojim je fotografijama opremio knjigu *Sa žitom zrijemo* (2007.).

Sudionik je umjetničkih kolonija u Piranu (1985.), Medulinu (1993.), Viru (1995.), Zadru (1998.) i Novigradu (2010.).

Autor je i niza različitih fotografskih ciklusa, koji svaki za sebe predstavlja zaokruženu samostalnu cjelinu, s kojima je nastupao uspješno na izložbama fotografije. Godine 2009. u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku održao je veliku retrospektivnu izložbu na kojoj je izložene fotografije predočio po tematskim cjelinama: *Počeci* (1978.-1989.), *Osijek* (1988.-2008.), *Portreti* (1998.-1999.), *Slavonija i Baranja* (1993.-2008.), *Rat* (1991.-1992.) i *Primijenjena fotografija* (1983.-2007.).

Sudjeluje na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu je osvojio blizu sedamdeset nagrada i priznanja. Održao je trideset samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Slovenija, Srbija, Češka, Italija, Bosna i Hercegovina, Njemačka).

Živi i u Osijeku.

Laura TOPOLOVŠEK (Celje, 1970.)

(Počasno)

Nakon osnovne škole (1984.) pohađala je Obrazovni centar za primijenjenu umjetnost i dizajn (1988.) i stekla zvanje dizajner keramike. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu humanističke i društvene znanosti, te stekla zvanje profesorice povijesti i informatologije, smjer muzeologija (1997.).

Godine 2001. polože ispit za sudskog tumača za slovenski jezik na Županijskom sudu u Zagrebu.

Nakon diplomiranja zapošljava se u Hrvatskom društvu likovnih umjetnika na radnom mjestu tajnice, gdje obavlja tajničke poslove (1998.-2002.): priprema izložbi (pozivnice, katalozi, transparenti, popratne publikacije), održavanje baze podataka i dosjea umjetnika, korespondencija s institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu, vođenje arhive članova; cjelokupnu administraciju Društva i ostale poslove koji proizlaze iz navedenog radnog mjesta.

Od godine 2002. do 2006. obnaša dužnost v.d. ravnateljice navedenog HDLU-a te obavlja složene poslove organizacijskog karaktera. Inicira poslovnu politiku HDLU-a, razrađuje prijedloge godišnjeg programa za Ministarstvo kulture RH i Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport; izrađuje financijske planove kratkoročnih i dugoročnih programa, kontrolira njihovo izvršenje i utrošena sredstva, komunicira i surađuje s umjetnicima, muzejima i institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu, potpisuje ugovore s fizičkim i pravnim osobama, odgovara za zakonitost rada tajništva i donošenje rješenja o zasnivanju, raspoređivanju i prestanku radnih odnosa zaposlenika HDLU-a u skladu sa zakonskim i normativnim aktima HDLU-a i Upravnim odborom, odgovara za realizaciju i provođenje izložbenog programa HDLU-a i Galerije Karas te ostalih događanja u Domu HDLU-a (godišnje realizirano 40 izložbi), te obavlja i ostale poslove koji proizilaze iz navedenog radnog mjesta.

Godine 2007. prelazi u Grad Zagreb, Gradski ured za kulturu, gdje tijekom vremena obnaša dužnosti savjetnice za likovnu djelatnost, zatim voditeljice Odjela kulture te na koncu pomoćnice pročelnice. Aktivno govori slovenski i engleski jezik. Raspolaze i osnovnim znanjem njemačkog jezika, a u Pučkom otvorenom učilištu Agora ima položen V. stupanj japanskog jezika.

U poslu sudjeluje i radi na mnogim projektima od kojih izdvajamo: organizacija i realizacija domaćih i stranih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu, sudjelovanje u radu upravnih tijela i organizacijskih odbora većih likovnih manifestacija, vođenje arhive za galerijske prostore, sudjelovanje u likovnim postavima izložbi te manifestacijama i dr.

Živi u Zagrebu.

Pavao TOTH (Bjelovar, 1960.)

Po zanimanju je informatičar. Fotografijom se bavi od svoje 15. godine amaterski, počevši kroz rad u osnovnoj školi, a kasnije u fotoklubovima.

U 1976. godini pridružuje se Fotoklubu IRIS u Bjelovaru, gdje od starijih članova usvaja znanja „bjelovarske škole fotografije“. Tu počinje izlagati na klupskim i državnim skupnim izložbama. Sudjeluje u radu fotografskih radionica i izrađuje fotografije u crno-bijelom labosu, a fotografija definitivno postaje sredstvo njegovog umjetničkog izražavanja. Tijekom studija elektrotehnike u Banja Luci, aktivno sudjeluje u radu univerzitetskog Foto-kino kluba i drži predavanja na tečajevima izrade fotografije.

Vrijeme filma, analogne tehnike i kemiju labosa 2001. godine zamjenjuje digitalna tehnika, kada je kupljen prvi digitalni fotoaparat, koji otvara vrata u potpuno novi virtualni svijet internetskih izložbi. Svoje prve web stranice samostalno izrađuje 2002. godine on-line galerijom fotografija.

Nakon godina samostalnog bavljenja fotografijom, 2009. godine ponovo počinje sudjelovati na domaćim natječajima i radionicama. U razdoblju od 2009. do 2014. sudjelovao je na većem broju domaćih izložbi i osvajao nagrade. U to vrijeme počinje skupljati analogne foto aparate – prvo one koje je sam nekada koristio, a zatim i sistematski popunjavati serije pojedinih proizvođača, te stvarati kolekciju.

Kako u Bjelovaru više nije bilo fotokluba, 2014. godine postaje članom fotokluba u Sisku (Siscia obscura) i u Rijeci (Fotoklub Rijeka), a nešto kasnije i Fotokluba Zagreb. Fotoklub Zagreb postaje mjesto gdje se ponovo uključuje u rad fotozajednice, sudjeluje u radionicama i u radu kluba, a od 2019. godine član je nadzornog odbora Fotokluba Zagreb.

Samostalne izložbe su: *Iran, Persia, ljudi* 2015., Gradski muzej Bjelovar, Čitaonica za mlade Karlovac, Galerija Principij Rijeka, Galerija Fotokluba Zagreb, Galerija Fotokluba Split i Galerija

Stub-klub Donja Stubica; te *Crno-bijeli svijet* 2016., Galerija Fotokluba Zagreb i Slovenski dom Bazovica, Rijeka.

Zbirka fototehnike 2021. godine obuhvaća zbirku fotoaparata, aparata za povećavanje fotografija, projektoru i ostalog fotopribora, ukupno oko 400 izložaka, koji su katalogizirani po proizvođačima. Veći dio zbirke čine analogni foto aparati, a manji dio su rani digitalni aparati, zanimljivi zbog svojih skromnih karakteristika i različitih medija na kojima su spremali snimljene fotografije. Živi u Bjelovaru.

Antun TRAVIRKA
(Čepin kod Osijeka, 1945. - Zadar, 2016.)

(Počasno)

Hrvatski likovni kritičar i povjesničar umjetnosti, dugogodišnji profesor Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru. Ostavio je i veliki trag u umjetničkom životu Zadra, u svom radu sa studentima. Također je ostavio je i dubok trag u otkrivanju zadarske kulturne prošlosti. Svoj bogati radni vijek započeo je u Galeriji umjetnina, koju je vodio od 1975. do 1995. Od 1980. do 1995. bio je i vanjski suradnik u zvanju predavača na Odjelu za povijest umjetnosti Zadarskog sveučilišta. Od 1995. godine do umirovljenja 2010. bio je djelatnik u zvanju višeg predavača. Predavao je na više kolegija iz svjetske i nacionalne umjetnosti 19. i 20. stoljeća te Osnove likovnih umjetnosti, Osnove povijesti umjetnosti, Muzeologiju i Hrvatske muzeje i zbirke, kao i više izbornih predmeta. Doktorirao na Zadarskom sveučilištu 21. srpnja 2005. disertacijom *'Likovna kultura u Zadru tijekom druge austrijske vlasti 1813. - 1918. , pred komisijom čiji su članovi bili Tonko Maroević, Vinko Srhoj i Radoslav Tomić.*

Prof. Travirka bio je najveći poznavatelj zadarske škole fotografije te suosnivač najpoznatije zadarske izložbe međunarodnog karaktera *Čovjek i more*. Uz Travirku, od samih početaka izložba je bila usko povezana sa dvojicom velikana hrvatske fotografije - braćom Brkan koji su joj dali svoj pečat od prve (1957.) pa sve do desete (1979.) godine, kada je u pravilu bila bienalna, javna i natječajna u skladu s pravilima FIAP-a. Financijski problemi oko održavanja ove izložbe imali su za posljedicu da je od devete (1976.), kojoj je i dalje tajnik Antun Travirka, prerasla u trienalnu izložbu, a od dvanaeste (1986.) do posljednje sedamnaeste (2004.) postala autorsko-pozivna izložba.

Travirka je inicirao i organizirao šest Triennala slikarstva *Plavi salon*. Također je organizirao mnoge izložbene projekte u Hrvatskoj i inozemstvu. Travirkin rad locirao je Zadar visoko u izložbenom svijetu. Travirkinu su djela brojne izložbe, fotomonografije, a ističe se kulturno-povijesni vodič *Zadar: Povijest, kultura, umjetnička baština*. U vodiču je posebice opisao zadarske crkve i samostane, gradske palače i bedeme, ulice i trgove, muzeje te ine ustanove znanosti i kulture. Nije se libio javne riječi a niti djelovanja. Bio je nazaobilazna i važna figura kulturnih događanja u Zadru.

Umirovljen je 2010. godine. Umro je nažalost prerano u 71. godini života nakon duge i teške bolesti.

Davorka TRBOJEVIĆ (Zagreb, 1959.)

Dipl. politolog. Amaterskom fotografijom bavi se još od prvih studentskih dana i otada objektivom hvata motive koji su je u nekom trenutku "dotakli" pokušavajući na svoj način fotografski interpretirati životne scene zaustavljene u vremenu.

Od 2008. godine prisutna je na internetskim portalima specijaliziranim za fotografiju, gdje pod pseudonimom *proba2004* i avatarom *tratinčice* objavljuje fotografije različitih motiva. Stalno tražeći nove sadržaje kroz fotografiju interpretira svijet onako kako ga vidi i doživljava pa su njene fotografije i svojevrsno razotkrivanje emocija i intime.

Članica je Fotokluba Zagreb i Fotokluba Klik. Izlaže na hrvatskim i međunarodnim izložbama te je tijekom proteklih godina izlagala na osamdesetak grupnih izložbi u Hrvatskoj (Zagrebu, Rijeci, Splitu, Rovinju, Motovunu, Zelini, Vrbovskom, Karlovcu, Samoboru, Daruvaru, Vinkovcima, Sl. Brodu, Đakovu, Sv. Nedelji, Šibeniku, Novom Vinodolskom itd.) i inozemstvu (Italiji-Firenca, Kini-Hangzhou, Koreji-u gradovima Seoul i Jeonju, Austriji-Grazu, Srbiji-Beograd, Bosna i Hercegovina-Bužim) .

Do sada je imala 8 samostalnih izložbi i to: *Kad priroda slika*, Caffe bar LP, Zagreb, 2017., *Kad priroda slika II*, Fotogalerija Dubrava, Zagreb, 2017., *Dodiri neba* u sklopu grupne izložbe *4 fragmenta*, Fotogalerija Dubrava, 2018., *Što intrigira...otkriva ili skriva?* (priča o zagrebačkim prozorima), Galeriji SOL, Zagreb, 2018., *Moji kvadrati, moj svijet u četiri puta četiri*, Galerija Fotokluba Zagreb, Zagreb, 2019., *Paralelni svjetovi* s Karmen Stošić u Galeriji Kraluš, Sv. Ivan Zelina, 2019., *Dva lica - skriveno otkriveno* (33 portreta karnevalskih maski), Knjižnica Savica, Zagreb, 2020., *Bundek*, Knjižnica Vjekoslav Majer, Zagreb, 2020.

Fotografije su joj objavljivane u knjigama i časopisima i to: *DFM magazinu za digitalnu fotografiju*, *Fine EYE Magazine - Fine Art Magazine*, u fotomonografiji *125 godina Fotokluba Zagreb* (2018.), njena fotografija *Mladenka* objavljena je u knjizi HFC-Hrvatskog fotografskog centar- *Portret Hrvatske 2020.*, dok je Časopis pjesničke prakse *POEZIJA* br.1-2 lipanj 2020. opremljen sa 45 njenih fotografija.

Za svoje radove primila je brojne pohvale i nagrade među kojima su i: 1. nagrada, *Pogled*, Bilogorski susreti-BILOKLIK, (2015.), 1. nagrada u temi Ekipa i 3. nagrada u temi Minimalna, FOTOOKO, (2016.), Pohvala za seriju fotografija *Dodiri neba*, 8 Salon fotografije Vinkovci, (2018.), 1. mjesto u kategoriji *Detalj odrasli Tri žuta* i 3. mjesto u kategoriji *Krajolik odrasli*, na starinama 2019. HŠD ogranak Karlovac, (2019.), Pohvala za najuspješniju autoricu za fotografije: *From behind, Future, Observing, With fire, View of the future*, Kraljevi ulice, natječajna izložba *Najfotografija 23*, Međunarodnog uličnog festivala *Cest is d' Best 2019*. Narodno sveučilište Dubrava i Fotoklub Zagreb, (2019.), 2. nagrada, *Otkrivanje, Putevi, Krila, Nestajanje*, - Kolekcija godine 2020. , FK Zagreb.(2020.), 2. nagrada, *Kula u oblacima - II Lovely old town* , Međunarodna izložba fotografija, FK Šibenik, (2020.), Pohvala *Njene boje*, Fotovun, ARGONAUT 2020, (2020.).

Živi u Zagrebu.

Eugen TRIŠLER (Osijek, 1904.- Osijek, 1986.)

Fotografijom se bavi od 1930. godine. Osnivač je i član Fotokluba Osijek od 1938., a od 1939. i njegov predsjednik. Bio je i prvi potpredsjednik Hrvatskog fotoamaterskog saveza u Zagrebu 1939.

U razdoblju od 1936. do 1940. godine jedan je od najznačajnijih hrvatskih fotografa, koji sudjeluje na svim međunarodnim i nacionalnim izložbama fotografije u Zagrebu, za što je primio mnoga priznanja. Od 1937. do 1940. sudjelovao je na izložbama u Londonu i u više gradova u SAD-u te

Francuskoj, gdje je također redovito primao priznanja. Od 1937. godine redovito je primao pozive za sudjelovanje na izložbama fotografije iz 51 grada (18 država) iz svih krajeva svijeta.

Poslije Drugog svjetskog rata zaslužan je za nastavak rada Fotokluba Osijek. Narodna tehnika mu dodjeljuje plaketu za osobite zasluge na širenju tehničke kulture (1962.), Odbor Memorijala Nicephor Niepce dodjeljuje mu priznanje u povodu 150 godina fotografije (1972.), a 1974. dodijeljena mu je plaketa u povodu 35 godina od osnutka FK Osijek. U znak trajne zahvalnosti i poštovanja prema svome utemeljitelju, Fotoklub Osijek mu je 1980. godine priredio retrospektivnu izložbu fotografije, na kojoj je bilo izloženo 113 fotografija.

Sandra TRUNTIĆ (Zagreb, 1966.)

Profesorica je matematike i informatike. Oduvijek je bila oduševljena ljepotom prirode u svakom njenom i najmanjem detalju. Voli istraživati beskonačne mogućnosti izražavanja pomoću umjetničkog medija fotografije u kojem i najmanja promjena otvara vrata u novi svijet doživljaja, gdje svjetlost crta ono što srce vidi.

Fotografijom bilježi sve one iskrice svjetlosti koja obasjava male i velike dijelove velike slagalice zvane objektivna i subjektivna stvarnost, preslagujući iste na novi i noviji način, kada san postaje java, nevidljivo vidljivo, nepojmljivo pojmivo, a fokus promatrača klizi kroz točke prošlosti u točke budućnosti, a bljesak iskrica spoznaje osvjetljava jedan po jedan veo stvarnosti, čija duboka slojevitost i umreženost prožima sve aspekte života kroz tisuće vidljivih i nevidljivih niti koje povezuju sve sa svime što postoji.

Članica je Fotokluba Zagreb od 2002. Sudjelovala je na preko stotinjak skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu (Slovenija, Austrija, Italija, Makedonija, Finska, Poljska, Koreja, Kina) od 1994. godine do danjašnjeg dana, dugogodišnjim i godišnjim sudjelovanjem na izložbama poput *Zagreb Salona*, *Najkolekcije godine*, *Najfotografije godine*, *Žene snimaju*, *Zagreb i Zagrepčani* u organizaciji Fotokluba Zagreb te izložbi *Fotografkinje* u organizaciji Fotokluba Rijeka i izložbi *Otok i more* i *Sveti otok* u organizaciji Fotokluba Kornat te na mnogim drugim domaćim i inozemnim skupnim izložbama.

Dobitnica je mnogobrojnih nagrada i priznanja, počevši od prve nagrade na *Izložbi polaznika tečaja Zagrebačke zajednice tehničke kulture* 1994. do prve nagrade na izložbi *Žene snimaju* 2018. te drugih nagrada na izložbama *Zagreb i Zagrepčani* 2001. i 2018., izložbama *Fotografija godine* 2013. i 2014. te Srebrne plakete na međunarodnoj izložbi *23. Otok i more* 2018., do trećih nagrada na izložbama *Sjene i Arhitektura* 2020. te *Žene snimaju* 2021. godine.
Živi u Zagrebu.

Petar TUDJA (Zagreb, 1974.)

Po zanimanju je doktor kemijskih znanosti. Fotografijom se počinje povremeno baviti od svoje 13. godine kada dobiva svoj prvi SLR Praktica s 50 mm objektivom. Fotografiju ponovno otkriva 2008.g odine kada nabavlja svoj prvi DSLR. Praktički samouk, fotografiju uči iz knjiga i metodom pokušaja i pogreški.

Član Fotokluba Zagreb postaje 2010. Od tada je sudjelovao na desetak skupnih izložbi, osvojio 5 nagrada, a fotografije su mu izložene i na međunarodnim izložbama Fotokluba. Tematski vrlo šarolik, no posebno se ističe fotografijama velikog dinamičkog raspona (HDR-*high definitin range*), portreta, gradskih motiva i arhitekture. Od 2011 godine član je također udruge „Fotogard“.
Živi u Zagrebu.

Tvrtko UJEVIĆ (Zagreb, 1956.)

U rodnom gradu je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu jednopredmetni studij Sociologije. Godine 1993. položio je stručni ispit iz bibliotekarstva, te se zaposlio u Gradskoj knjižnici Zagreb kao specijalni bibliotekar za društvene znanosti. Poslijediplomski magistarski, kao i doktorski znanstveni studij iz Informacijskih znanosti završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2012. godine. Od 1996. godine radi u Hrvatskoj narodnoj banci kao voditelj Informacijsko-dokumentacijskog odjela.

Prvi susret sa fotografijom dogodio mu se u osnovnoj školi, kada je kao slobodnu aktivnost izabrao tečaj fotografije u Narodnoj tehnici u Dalmatinskoj ulici. Po završetku tečaja održana je izložba učeničkih radova i za svoje radove dobiva pohvalu.

Kao srednjoškolac objavljuje fotografije u *Omladinskom tjedniku* (urednik Željko Žutelija) i *Tini* (tjedniku za djevojke). U to vrijeme veliki utjecaj na njega imali su hrvatski fotografi Tošo Dabac, Milan Pavić, Davor Šiftar i Jasmin Krpan. Na odsluženju vojnog roka vodio je Fotoklub Doma armije Slavonska Požega.

Nakon završenog studija prestaje se aktivno baviti fotografijom. Ali iskra je i dalje tinjala. Prvi "pravi" digitalni fotoaparat Nikon D90 (DSLR) dobio je kao poklon od supruge za jubilarnu godišnjicu braka. To je u njemu ponovno probudilo strast za fotografijom. Osim obiteljskih fotografija (rođendani, djeca, izleti i putovanja) njegove fotoaktivnosti ispunjavaju ulične crno-bijele fotografije, kao i koncertne fotografije.

Član Fotokluba Zagreb postaje 2015. godine i od tada u sklopu aktivnosti kluba sudjeluje na mnogobrojnim skupnim domaćim i inozemnim izložbama, na kojima osvaja niz priznanja, a posebno su mu draga: Zlatna medalja FKZ na 37. Zagreb salonu fotografije (2016.), Brončana plaketa Foto kluba Kornati na 5. međunarodna likovna izložba vjerskih motiva (2018.), Posebna pohvala na izložbi Argonaut Fotovun (2018.), Prva nagrada na 2.Trogir Photo Party (2019.), Pohvala FKZ na 39. Zagreb salonu fotografije (2020.).

Imao je dvije samostalne izložbe: *Jazz u Zagrebu* u KGZ, Galerija Kupola, Zagreb (2018.) i autorsku izložbu s Miljenkom Marottijem pod nazivom *Jazz, Swing i gradovi*, u Galerija Ruža, Zagreb (2020.).

Sudjelovao je i na Damir Hoykinoj radionici Fotosofia 14 (2019.).

Živi u Zagrebu.

Josip UŠAJ (Split, 1934.- Zagreb, 2020.)

Diplomirao je godine 1959. na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu, smjer jake struje. Kao inženjer elektrotehnike bavio se dugi niz godina rasvjetom spomenika kulture, sakralnih objekata i starih gradova. Tijekom radnog vijeka radio je u Hrvatskoj elektroprivredi (Splitu, Hvaru, Zagrebu),

zatim u poduzećima Monter, Vlado Četković i Ivan Šikić kao projektant rasvjete. Interesantno je za spomenuti, da je projektirao rasvjetu u svim dalmatinskim gradovima osim u Cavtatu, zatim u Istri, Kastvu i Labinu. Također je radio na projektiranju rasvjete u Piranu i na Bledu. U Zagrebu je radio na projektima rasvjete 2002., u Sarajevu 2003. godine te u Mostaru 2004. godine. Ukupno je radio na projektiranju rasvjete u 30 gradova u zemlji i inozemstvu.

U svojoj dugogodišnjoj praksi osvjetljavao je monumente, povijesne jezgre gradova, sakralne objekte... još od godine 1971., kada je započeo sa rasvjetom grada Hvara, za koje je ostvarenje dobio nagradu i specijalizaciju u Engleskoj. (1974.) N koncu je radio kao slobodnjak preko vlastite rasvjete „LUXING“ d.o.o. tvrtke za projektiranje Zagreb.

Njegovo je mišljenje da *svjetlost kao cilj* u fotografiji, znači zatočiti pomoću camere obscure svjetlosne zrake, igre i lomove svjetla, paletu boja stvarajući čudesne efekte. Ili, *svjetlost kao sredstvo*, prakticirajući, kroz brojne projekte, osvjetljenje prostornih volumena, otkrivajući, gradeći, oblikujući..... ističući forme, boje, prostornost... Svjetlost je, zna se, fenomen vida. Ono gradi, formira prostor koji nas okružuje. Bez svjetla ne postoji svijet oko nas, nema ničega. Bez obzira na fizičko, realno postojanje materije, bez obzira na naš memorijski *zapis* koji kaže drukčije, postoji samo ono što vidimo. Naravno, to je dobra prilika kako za one kojima je *svjetlost cilj*, kao i za one kojima je ona *sredstvo*. Iz svega navedenog vidi se da je moguće prakticirati jedno ili drugo, a ponekad i oboje.

O svojim iskustvima sa područja svjetlotehnike objavljuje niz napisa u dnevnom tisku i časopisima. Tiskao je knjižicu *Svjetlo crkve*, kao i niz publikacija: *Svjetla istarskih kastiljera*, *Svjetla Zagreba*, *Igra svjetla i sjene*, *Neka svijetli njima uprkos*.

Posebno se ističu slijedeći projekti rasvjete: splitski Peristil, dubrovačke Zidine, Porečka Eufrazijana, spomenici sa popisa svjetske kulturne baštine, također kotorske Bedeme, piranski Tartinijev trg, bledski Stari grad ili specifične urbane cjeline, poput zagrebačkog Gornjeg grada, gdje je svojim projektom revitalizirao plinsku rasvjetu tog autentičnog prostora, mostarski Kujundžiluk, sarajevsku Baščaršiju, pa raritetne komplekse poput slunjskih Rastoka ili Bogdanovićevo spomen groblja u Mostaru.

Radeći na rasvjeti spomenika kulture, mnogih sjajnih primjeraka graditeljske baštine u Hrvatskoj i drugdje, fotografija mu je služila kao nužna podloga za rad. To je nesumnjivo bio koristan trening za ruku i oko. Otuda je trebalo načiniti posve mali korak da se uroni u jedan čudesan svijet koji bilježi fotografija. To je uzbudljivi svijet ljepote koje ne nedostaje. Treba samo gledati!

Baveći se dugi niz godina rasvjetom spomenika, fotografija mu je služila kao nužna podloga za rad. Na taj način su nastale njegove mnogobrojne samostalne izložbe fotografije. Njegovo bavljenje fotografijom rezultiralo je zaokruženim ciklusima fotografije. Oko 20 postavljenih izložbi imao je u Zagrebu, zatim Karlovcu, Osijeku, Rijeci, Splitu, Hvaru, Slunju i izvan Hrvatske u Novom Mestu u Sloveniji, te u Sarajevu i Mostaru u BiH.

To su: *Nova plinska rasvjeta Gornjeg Grada* (1988.), *Svjetla Mediterana*, u Piranu, Splitu, Dubrovniku i Hvaru (1992., 1993.), zatim izložbe u Karlovcu (2002.), *Zatočena svjetlost* u Sarajevu (2000.) i Sisku (2001.), prva uz predavanje „Svjetla grada“ i druga uz izložbu iz struke „Rasvjeta Siska“. Zatim su tu izložbe *Zagreb kakvog ne volim* (2006.), *Ljepota je posvuda* (Zagreb, 2006.), *Ovdje i onamo* (Stari Grad na Hvaru, 2008.) u kojoj pokazuje dva svijeta: Mediteran i kontinent, *Mimikrija mora* (Zagreb), *Termopolis* (Varaždinske Toplice), *Sarajevu u pohode* (Sarajevo i Rijeka), s osnovnim motom da gradovi nadživljuju rušitelje, *Zatomljena ljepota o Slunjskim Rastokama* (Zagreb i Slunj, (2009. i 2010.) i *Saga o jezeru* (Zagreb, 2010.), *Svjetla Gradeca* (gdje upozorava na raritetnu plinsku rasvjetu Gornjeg grada koja je u upotrebi u kontinuitetu od 1863. i koja je godine 1993. obnovljena prema njegovim projektima, 2012.) i *Hiže lesene - ljepota koja nestaje* (drvene kuće).

Sudjelovao je i na grupnim izložbama u Fotoklubu Zagreb, kao i na Zagreb salonu 2004. U Fotoklubu Zagreb održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije. (2003., 2007.) Kao stručnjak za rasvjetu, nezadovoljan rasvjetom, projektirao je i donirao dodatnu rasvjetu u Fotoklubu Zagreb, koja je bila u funkciji sve do zagrebačkog potresa.

Robert VALAI (Zagreb, 1950.)

Fotografijom se počeo baviti u 14. godini o osnovnoj školi na satovima tehničkog odgoja. Prvu nagradu je osvojio na Otvorenoj izložbi 1969. u Beogradu. Završio je gimnaziju 1969, a diplomirao na Akademiji kazališne i filmske umjetnosti (danas ADU) kao filmski snimatelj 1976. godine.

Kao student radio je tablice drugih nogometnih liga u Večernjem listu gdje je upoznao sportske novinare. Novinar Sportskih novosti Ivan Topić znao je da studira kameru i zamolio ga da snima neke nižerazredne utakmice za njegovu rubriku. Bio je zadovoljan sa slikama, kao i tadašnji urednik fotografije Radiša Mladenović. Tako je počela ta suradnja. Upravo je Radiša Mladenović osoba koja mu je tada dala najviše korisnih savjeta i podrške u bavljenju sportskom fotografijom.

Tokom studija radio je kao kazališni fotograf u zagrebačkom HNK-u, te kao fotograf na filmu *U gori raste zelen bor*. Fotografijom se profesionalno počeo baviti u *tjedniku SN revija* 1977. Kad je tjednik prestao izlaziti prešao je u dnevnik *Sportske novosti* gdje je urednikom fotografije postao 1992. Izvještavao je s jedne Olimpijade i nekoliko Svjetskih i Evropskih prvenstava. Snimao je gotovo sve sportove o kojima je pisano u Sportskim novostima, ali stjecajem okolnosti kasnije najviše nogomet, košarku, rukomet i vaterpolo.

U organizaciji Portal Stock fotografije Getty Images u suradnji s europskom košarkaškom ligom Euroleague izbor i dodjela najboljih sportskih fotografija za sezonu 2008/2009. prestižna titula "Photographer of the Year" (Fotograf godine) pripala je hrvatskom fotografu Robertu Valaiu te njegovim fotografijama iz sporta košarke.

Osim sportske fotografije, Robert Valai je fotografirao razne kataloge kao i za mnoge turističke brošure. Dugogodišnji je član Fotokluba Zagreb i Hrvatskog zbora sportskih novinara pri Hrvatskom novinarskom društvu te AIPS-a (International Sport Press Association).

Kao član Fotokluba Zagreb (1968.) sudjelovao je na više klupskih i međunarodnih izložbi. Kao sportski novinar snimao je s Nikonom (F1, F2, F3, F5, D1, D1x, D2X) od 1972. do 2006. kada prelazi na CanonEOS 1D MarkII N. Za druge namjene upotrebljavao je Hasselblad, Mamiyu RB 67 i Linhof 9×12.

Živi u Zagrebu.

Nenad VELIKONJA (Zagreb, 1921.- Zagreb, 2005.)

Diplomirao je na poljoprivrednom odjelu Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu, gdje je obranio i doktorsku disertaciju godine 1956. Jedno vrijeme je na specijalizaciji u Engleskoj. U vremenu od 1944. do 1961. radi u Zavodu za agrokemiju. Nakon toga dvije godine predaje na Visokoj poljoprivrednoj školi u Osijeku. Po povratku u Zagreb radi u Institutu za pedologiju, a kasnije u Institutu za stočarstvo. Godine 1970. odlazi u Austriju gdje radi u dvije firme kao stručnjak za plinsku kromatografiju i nuklearno-medicinske aparate.

Fotografijom se bavi od svoje desete godine, kada za Božić dobiva na dar «box kameru». Još za vrijeme studija bavi se stručnom fotografijom. Snima čitav niz makro fotografija korovnog sjemenja za asistenta na botanici i niz kolor fotografija za Zavod za fitopatologiju (bolesti bilja) o oštećenjima na biljkama kao posljedici biljnih bolesti.

Osnutkom Fotokluba Agronomija na Poljoprivrednom fakultetu, pedesetih godina prošlog stoljeća, kao član sudjeluje na nizu izložbi fotografije, gdje kao student dobiva svoje prve nagrade.

U 2001. pristupa Fotoklubu Zagreb te se ponovno intenzivnije vraća fotografiji. Snima dječje portrete i krajolike, a posebna su mu specijalnost makro fotografije cvijeća, gdje postiže vrhunske rezultate.

Ante VERZOTTI (Split, 1942.)

Hrvatski filmski redatelj, snimatelj i fotograf. Diplomirao je 1973. snimanje na FAMU-u u Pragu. Predavao je fotografiju i filmsko snimanje u na Umjetničkoj akademiji te na Visokoj školi multimedijских i komunikacijskih tehnologija u Splitu.

Fotografijom se bavi od 1958. godine. Do danas je priredio 27 samostalne izložbe a izabrani opus na splitske motive objavio je u fotomonografiji *Split* (2004).

i sudjelovao na 90-ak skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, na kojima je dobio i zapažene nagrade.

Aktivni je član Fotokluba Split od 1957. i Kino kluba Split od 1959., član je Hrvatskog društva filmskih djelatnika od 1975., Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti od 1980. i Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika od 1981.

Hrvatski fotosavez mu je 2008. dodijelio titulu Majstor fotografije prvog reda (MF-HFS). Dobitnik je Nagrade grada Splita za životno djelo 2011. Godine 2016. dobio je nagradu Joško Kulušić Slobodne Dalmacije za životno djelo u području novinarstva.

Bio je službeni fotograf Mediteranskih igara u Splitu 1979. i Europskog prvenstva u plivanju i vodenim sportovima 1982.

Od 1979. do 1999. sustavno je fotografski dokumentirao sve programe Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu i Splitskog ljeta. Od 1992. stalno je zaposlen u novinskoj kući Slobodna Dalmacija kao urednik fotografije i fotoreporter.

Uz fotografiju bavio se i snimanjem filmova. Od osnutka Umjetničke akademije u Splitu (UMAS) 1997. godine sve do mirovine radio je kao izvanredni profesor na kolegiju fotografije i filmskog snimanja. i predvao na Odsjeku za dizajn vizualnih komunikacija.

Njegov filmski rad nastao je u okrilju eksperimentalne struje oko Kino kluba Split (tzv. splitska filmska škola 1960-ih). Samostalno je snimio, montirao i režirao 13 kratkometražnih filmova eksperimentalnoga, igranoga i dokumentarnoga žanra. . Za rad na filmu nekoliko puta je nagrađen. Od 13 autorskih kratkih filmova zapaženi su *Twist-twist* (1962), *Objektiv* (1966) i *Fluorescencije* (1967); najnagrađivaniji je autor na GEFF-u. Djelovao i u profesionalnoj kinematografiji; bio je susnimatelj igranih filmova *Kronika jednog zločina* (Lordan Zafranović, 1973) i *Godišnja doba* (Petar Krelja, 1979) te snimatelj druge ekipe u više dugometražnih filmova i serija. Istaknuti je umjetnički fotograf i dugogodišnji fotoreporter *Slobodne Dalmacije*; najčešći su motivi njegova likovno rafiniranoga fotografskog rada dalmatinski pejzaž, portret, splitska svakidašnjica

Verzotti je fotograf s predumišljajem, jedinstveni spoj producenta, režisera i fotografa koji se ne prepušta u ruke Kairosa nego zamišlja, prepoznaje ili provocira situacije vrijedne snimka. Postprodukcija digitalnih snimaka sve više postaje njegov modus operandi, čije poetičko ishodište

možemo naći u davno formiranom stavu o neobjektivnosti fotografije. Temperamentan kakav jest, kadgod mu se ukaže prilika s guštom kaže „Fotografija je totalna laž“.

Motiviran kontinuiranom i postojanom strašću za fotografiranjem, Ante Verzotti u posljednjih je nekoliko godina realizirao tematski i poetički raznovrsne radove izrazitog imaginativnog potencijala i tehničkog majstorstva. Još uvijek živ interes za propitkivanje izražajnih mogućnosti.

U Galeriji umjetnina u Splitu, u utorak, 17. 05.2022. u 20 sati otvorena je samostalna izložba fotografija Ante Verzottija. Doajen fotografske scene Splita predstavio se izložbom *Tražitelji smisla*, kojom je simbolički zaključio dugogodišnju javnu karijeru. Kustosica izložbe bila je Iris Slade, a izložba je popraćena katalogom koji sadrži sve fotografije koje se mogu vidjeti i na izložbi. Izložbom je obuhvaćen šezdeset i jedan rad od kojih većina pripada ciklusima *Fluorescencije*, *Grad*, *Jedrenje*, *Tražitelji smisla*, *Vidović i Western tv Freske*, a nastali su u periodu od 2005. d 2022.

Izloženi radovi ukazuju na više različitih fotografskih pristupa. Uz street fotografije visoke likovne i izražajne kakvoće, predstavljene su i intrigantne fotomontaže, složene vizualno-značenjske strukture koje su nastale nakon snimanja različitim postupcima obrade digitalne slike. Posebno zanimljiva grupa radova su fotografije koje je autor snimio koristeći tilt and shift objektiv. Tako je, uz pomoć fotografske optike, unio dinamiku i dramu unutar fotografije-kadra, uvodeći promatrača u svjetove bogate asocijativnosti.

Živi u Splitu.

Milislav (Mio) VESOVIĆ

Gornja Dobrinja kod Užičke Požege, 1953.)

Diplomirao je filmsko snimanje na Akademiji za kazalište, film i televiziju godine 1992. u Zagrebu, u klasi profesora Nikole Tanhofera. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1974. Svoje fotografije počeo je izlagati 1979. Na skupnim natječajnim izložbama sa Klubom izlaže relativno malo, već uglavnom nastupa kao samostalni autor. U vremenu od 1983. do 2014. održao je devetnaest samostalnih izložbi fotografije. Održao je i retrospektivnu izložbu godine 2003. u Klovićevim dvorima u Zagrebu, gdje je kustosica izložbe bila Marina Viculin.

Od 70-ih godina živi od novinske fotografije. Objavljuje svoje fotografije u *Poletu*, *Studentskom listu*, *Svijetu*, *Pitanjima*, *Startu*, *Globusu*, *Gloriji*, *Fokusu*, *Qorumu*, *Vjesniku* i u mnogim drugim novinama i časopisima. Kao fotograf na filmu surađivao je s poznatim režiserima: Zoranom Tadićem (*San o ruži*), Rajkom Grlićem (*Štefica Cvek u raljama života*), Veljkom Bulajićem (*Obećana zemlja*) i Dušanom Makavejevom (*Manifesto*).

Zajedno sa Ivanom Posavcem inicirao je 1979. osnutak Studija MO (meko okidanje). Tijekom 1987. i 1988. godine ostvarili su među ostalim i 150 naslovnica u tjedniku *Danas*.

Godine 1981. snimio je performans Tomislava Gotovca *Ležanje gol na asfaltu*, *Ljubljenje asfalta* (*Zagreb, volim te*). Studio MO nastupio je 2003. u kulturno-zabavnoj emisiji HTV Kruške i jabuke. Njegove fotografije nalaze se u fundusima Muzeja suvremene umjetnosti, Muzeja za umjetnost i obrt i Moderne Galerije u Zagrebu te u Galeriji umjetnina u Splitu. Član je ULUPUH-a i ZUH-a. Dobitnik je *Zlatne značke FKZ* (1999.).

Živi u Zagrebu.

Velizar VESOVIĆ (Požega, 1948.)

Srednju fotografsku i srednju tehničku školu završio je u Zagrebu (1975.) a višu fotografsku školu pri Jugoslavenskom institutu za novinarstvo u Beogradu (1984.) Fotografijom se bavi od godine 1969. Član je Fotokluba Zagreb od 1975. U okvirima klupskih djelatnosti izlaže na preko 90 skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Održao je i jedanaest samostalnih izložbi fotografije, sve u Zagrebu. Dobitnik je *Zlatne značke FKZ* (1999.) a *Nagrade Tošo Dabac* za 2020.

Član je Hrvatskog novinarskog društva od 1983. godine. Jedno vrijeme je radio kao samostalni suradnik, fotoreporter u tjedniku *Danas* (1985.-1991.), a nakon toga u tjedniku *Arena* (1992.-1992.). Tih je godina radio i na HRT-u. Snimao je fotografije za udžbenike, kataloge, knjige, oglase i plakate.

Još od 70-ih privukao je pažnju

svojim radovima. Od tada sudjeluje na mnogim skupnim i samostalnim izložbama. Od samog početka *life*-motivi su za njega poseban izazov, onaj najteži, u kojem su čovjek i njegovo djelo središte događanja.

Paralelno radeći za novine i časopise ostavlja godinama jasan trag u mnogima od njih, a ponajbolje ostvaruje u *Poletu*, u kojem pridonosi određenju posve novoga pristupa novinarskoj fotografiji.

Član je HZSU-a od 1995. godine.

Kao malo koji fotograf, u svojoj je bogatoj reporterskoj praksi, snimao fotografije za brojne časopise i novine: *Studentski list*, *Oko*, *Polet*, *Mladina*, *list Centar*, *Mladost*, *Večernji list*, *Vjesnik*, *Studio*, *Glorija*, *Start*, *Zvrk*, *Modra lasta*, *Smib*, *Muška revija*, *Europski magazin*, *Novi list*, *Slobodna Dalmacija*, *Jet set*, *Globus*, *Zontag kleine zeitung*, *Quick*, *Time* i drugima. Također je snimao fotografije za udžbenike, kataloge, knjige, oglase i plakate.

Radi kao samostalni fotoreporter i umjetnički fotograf.

Živi u Zagrebu.

Svebor VIDMAR (Zagreb, 1973.)

(Počasno)

Pohađao je Školu primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu od 1988. do 1992. godine, gdje je i maturirao, na Slikarskom odjelu, u klasi prof. Dušana Maleševića. Godine 1992. upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, Nastavnički odsjek. Godine 1997. usavršavao se na likovnoj rezidenciji *Kulturzentrum BINZ 39*, Scuol, u Švicarskoj. Diplomirao je 1999. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, na Nastavničkom odsjeku, slikarski smjer, u klasi prof. Miroslava Šuteja. Iste godine dobiva *Nagradu Zagrebačke banke* za najbolji diplomski rad.

Od 2000. do siječnja 2006. godine bio je član Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika. Od 2006. godine radi kao viši stručni suradnik-voditelj Galerije Vladimir Filakovac Narodnog sveučilišta Dubrava u Zagrebu. Pokretač je osnivanja Fotogalerije Dubrava (2012.) i Galerije Kontrast (2018.) u Narodnom sveučilištu Dubrava. Godine 2018. dobio je Otkupnu nagradu Gradskog ureda za kulturu grada Zagreba na Petom hrvatskom trijenalu crteža. Izlagao je na više samostalnih i skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Član je HDLU-a, ULUPUH-a i HDKDM-a.

Živi u Zagrebu.

Ljubo VIDMAJER
(?, ? - ?, ?)

Ljubo Vidmajer bio je po zanimanju knjigovođa. U Fotoklub Zagreb dolazi 1932. godine. Kao vrsni izlagač bio je 1937. član žirija V. međunarodne izložbe fotografije u Zagrebu. Predstavnik je socijalne struje u hrvatskoj fotografiji. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Mladen VLAHOVIĆ
(Zagreb, 1981. - ?, ?)

Ekonomist. Član je Fotokluba Zagreb od 2013. godine. Fotografijom se počeo aktivnije baviti dolaskom u Klub te pohađanjem škole fotografije Fotonaut. Najviše ga privlači dokumentarna i reportažna fotografija, fotografija krajolika, portretna fotografija i rad u studiju. Izlagao je na više izložbi fotografije kao i na web portalima.

Ivica VLAŠIĆ
(?, ?, - ?, ?)

Ivica Vlašić bio je profesionalni fotograf. Pristupio je Fotoklubu Zagreb 1932. godine. Pripadao je izlagačima *Zagrebačke škole fotografije*. Ostali podaci o njemu nisu mi poznati.

Tullio VORANO
(Labin, 1946.)

(Počasno)

U Labinu je pohađao talijansku osnovnu školu i hrvatsku gimnaziju. Godine 1971. diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu povijest i povijest umjetnosti. U jednom zaista dugom vremenskom razdoblju (od 1969. do 2011.) upravljao je Narodnim muzejom Labin, organizirajući mnogobrojne izložbe i sve njegove stalne postavbe. Osjećajući empatiju prema fotografskoj umjetnosti tijekom svoga dugogodišnjeg mandata ravnatelja, omogućio je održavanje brojnih fotografskih izložbi.

Dva je puta obnašao dužnost direktora Radničkog sveučilišta Labin. Honorarno je predavao u Gimnaziji „Mate Blažina u Labinu. U jednom mandatu bio je izaslanik u Republičkom SIZ-u kulture i član Hrvatskog muzejskog vijeća. Obnašao je i dužnost voditelja Društva muzealaca i galerista Istre ((2004. – 2006.). Bio je član Savjeta Historijskog arhiva Pazin te član Upravnog vijeća Etnografskog muzeja Istre u Pazinu.

Kao predstavnik Zajednice Talijana Labina pet je puta uzastopno izabran za općinskog a kasnije i za gradskog vijećnika a u tri mandata bio je predsjednik Gradskog vijeća u Labinu.

Pod njegovim je vodstvom obnovljena muzejska zgrada i postavljen novi stalni postav Narodnog muzeja Labin, koji djeluje u sklopu Pučkog otvorenog učilišta.

Posebno se bavio proučavanjem živata i rada Matije Vlasčića Ilirika te upravljao otvorenjem Memorijalne zbirke Matije Vlasčića Ilirika u Labinu.

Organizirao je restauriranje ciklusa baroknih slika i obnovu crkve sv. Marije Tješiteljice u Labinu kao i potaknuo otvaranje Zbirke sakralnih umjetnina.

Bavi se zavičajnom poviješću i sa Zajednicom objavljuje pretežito dvojezične knjige na tu tematiku. Sa Gradskim orkestrom Labin monografiju o 150 godina djelovanja Limene glazbe; sa Vodovodom Labin monografiju o osam desetljeća djelovanja labinskog Vodovoda.

Proučavao je razvitak labinskih rudnika, istarskih ugljenokopa i radničkog pokreta Labinštine i štrajkova rudara. U suradnji sa bivšim Istarskim ugljenokopima objavio je monografiju *Četiri stoljeća rudarenja u Istri* (1997.).

Napisao je dva muzejska vodiča (2004. i 2006.), predgovor monografiji Virgilija Giuricina *Zalazak jedne repohe*. Autor je zbornika radova o Radničkom pokretu i NOR-u Istre, Radničkom pokretu Labinštine 1921.-1941. sa širim osvrtom na Istru.

Preveo je i uredio Labinsku povjesnu kroniku Hermana Stemberegera (1983.).

Suradivao je sa Centrom za povijesna istraživanja u Rovinju, Zajednicom Talijana, Zajednicom Talijana Labini Časopisom *Istra*. U glasilu *Labinska komuna* objavio je brojne članke o labinskim društvima i udruženjima. Sa Turističkom zajednicom grada Labina sudjelovao je u projektu *Labin art republika*.

Bavi se je prevodenjem s talijanskog jezika pa je osim stručnih tekstova preveo i roman Diega Zandela *Una storia Istriana (Istarska priča)*.

Nagrađen je Srebrnom plaketom Labinske republike.

Živi u Labinu.

Goran VRANIĆ (Zagreb, 1964.)

Školu Primijenjene umjetnosti (Odsjek fotografije) završio je 1983. U Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu radio je kao voditelj fotografskog ateljea od 1987. do 1996. Član je ULUPUH-a od 1993. godine. U Fotoklub Zagreb učlanio se 1990. U Hrvatskoj Zajednici samostalnih umjetnika djeluje od 1997. godine.

Uz umjetničku izložbenu djelatnost intenzivno radi i primijenjenu fotografiju. Suradujući s istaknutim hrvatskim povjesničarima umjetnosti svojim je snimkama opremio brojna kataloška i monografska izdanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Muzej Mimara, Moderne galerije, Muzeja suvremene umjetnosti, Umjetničkog paviljona u Zagrebu, Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, Galerije Klovićevi dvori, Muzejskog dokumentacijskog centra i još brojnih ustanova i nakladnika diljem Hrvatske.

Autor je brojnih samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu.

Živi u Zagrebu.

Josip VRANIĆ (Bileća, 1934.- Zagreb, 2006.)

Grafičku školu, Foto odjel u Zagrebu u klasi prof. Velimira Zgaga završio je 1953. godine, uz praktični rad u fotografskom ateljeu Foto ZAZA. Fotografijom se počeo baviti vrlo mlad, od 1950. Član je Fotokluba Zagreb od 1962. godine, a član ULUPUH-a od 1966. godine.

Svoje prvo zaposlenje u svojstvu fotografa dobiva u Konzervatorskom zavodu Rijeka, gdje ostaje od 1955. do 1961. Nakon toga zapošljava se u Muzeju grada Zagreba kao umjetnički fotograf, gdje

provodi mnoge godine sve do svoga umirovljenja 2000. godine. Tu se upoznao s brojnim spomenicima kulture, a posebno arhivom starih fotografija, od kojih radi nove negative, arhivira ih i radi na njihovoj zaštiti pri čemu stječe dragocjeno iskustvo. U Muzeju u kojem je radio bio je voditelj Zbirke fotografija i fotopribora.

Svoje radove izlagao je na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvajio mnoge nagrade i priznanja. Za kreativni izložbeni rad Fotosavez Jugoslavije mu dodjeljuje počasno zvanje kandidata majstora fotografije (1973.). Dvije godina kasnije, FIAP mu dodjeljuje počasno zvanje AFIAP (1975.).

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1971.), Republičke nagrade Narodne tehnike kao i nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1978.), Nagrade Tošo Dabac (1985.) te nagrade dr. Oton Kučera za životno djelo Zagrebačke zajednice tehničke kulture (2005.). Od 1989. do 1997. godine bio je predsjednik Fotokluba Zagreb, kao i prvi predsjednik osnovanog Zagrebačkog fotokino saveza.

Održao je jedanaest samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu. U svome umjetničkom radu bio je autor brojnih zaokruženih ciklusa fotografije. U Fotoklubu Zagreb, osim društvenog rada, posebno se ističe njegov pedagoški rad, kao vrsnog organizatora, pedagoga i odgojitelja mladih naraštaja. Vodio je brojne fototečajeve, fotoradionice kao i druge edukativne programe analogne crno-bijele fotografije. Predavao je fotografiju i u Školi Slava Raškaj, za hendikepiranu djecu. Za Vranića se, kao jednog od rijetkih članova Fotokluba Zagreb može reći, da je od svog dolaska u Klub pa do smrti bio angažiran društveno i posebno kao pedagog.

Nikola (Nino) VRANIĆ (Bileća, 1933.- Zagreb, 2012.)

Grafičku školu, Foto odjel, završio je 1952. godine u Zagrebu. Fotografijom se bavi od 1949. Član je Fotokluba Zagreb od 1957. Njegov fotografski rad započinje početkom pedesetih godina fotobilježenjem tada brojnih omladinskih radnih akcija. Jedno kraće vrijeme boravi u Prnjavoru, kod majke, nakon čega se vraća u Zagreb. U tada poznatom zagrebačkom Foto studiju ZAZA (koji je vodio njegov djed), zajedno s bratom Josipom stječe dragocjeno stručno znanje.

Radni vijek je proveo u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu (od 1954. do 1989.) što mu je dalo priliku da snima brojne objekte spomenika kulture, koje on prezentira na visokoj umjetničkoj razini. Tijekom niza godina Nikola Vranić snimio je impresivan broj fotografija (i negativa) naše kulturne baštine. Treba konstatirati, da njegov pristup snimanju objekata kulturne baštine po svome kreativnom pristupu nadilazi dokumentarni karakter. Na taj način Nino Vranić nastavlja časni put svojih prethodnika-snimatelja dokumentarno-umjetničke fotografije - od Gjura Szabe, pa preko (oca i sina) Ljudevita i Đure Griesbacha, Toše Dabca, Marije Braut, Krešimira Tadića do Mladena Grčevića i Nenada Gatina.

Za kreativni umjetnički fotografski rad Fotosavez Jugoslavije mu dodjeljuje, mimo redovne procedure, zvanje majstora fotografije (1972.). Nedugo iza toga FIAP mu dodjeljuje počasno zvanje EFIAP.

Izlagao je na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvajio mnoga priznanja. Dobitnik je niza nagrada na međunarodnim izložbama fotografije od kojih ističem: Zadar, *Čovjek i more* zlatna medalja (1962.), Alicante, Španjolska (1964.), zlatna medalja, Esslingen, Njemačka,

Europhoto diploma (1964.), Zadar, *Čovjek i more* (1964.) brončana medalja, Leuven, Belgija (1965.), diploma, Berlin (1966.) diploma, Berlin (1967.), diploma, *Zagreb salon* (1975.).

Za svoj umjetnički rad odlikovan je odličjem Reda Danice Hrvatske. Član je Udruženja primijenjenih umjetnika Hrvatske (ULUPUH-a) od 1963. godine.

Održao je i devetnaest samostalnih izložbi fotografije, od kojih je njegova izložba *Sredozemni i srednjeeuropski krajolici i kulturni spomenici Hrvatske* izlagana (1996.) u brojnim gradovima izvan Hrvatske (Strasbourg, Paris, Beč, Kairo, Solun, Dresden, Bern, Budimpešta). Suradnik je ili autor u brojnim fotomonografijama. Za doprinos razvoju umjetničke fotografije u Hrvatskoj dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1969.), a za životno djelo prestižne Nagrade Tošo Dabac (1984.). Dobitnik je i Velike nagrade ULUPUH-a za životno djelo (2009.).

Dinko VRANKOVIĆ

(Svirča nas Hvaru, 1939.- Houston, 1996.)

U Splitu je 1954. godine upisao Školu primijenjene umjetnosti. Iste je godine postao član Fotokluba Split i od tada počinje njegova izložbena aktivnost. Pedagoški odjel Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu upisao je 1959. godine i diplomirao 1963. Član je Fotokluba Zagreb od 1959. Uspješno je izlagao svoje radove kontinuirano kroz petnaest godina, na oko 150 izložbi fotografija u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio oko 50 nagrada i priznanja.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1972.).

Po završetku studija 1963. godine zaposlio se kao nastavnik likovnog i tehničkog odgoja na školi u Sv. Ivan Zelini kraj Zagreba, što će u njegovu životu značiti postepeno prorjeđivanje kontakata sa Fotoklubom Zagreb i sa izložbenom aktivnošću. Njegov rad u mediju fotografije postaje sve češće pedagoškog karaktera, a o uspjesima na tom području svjedoči niz priznanja što su ih njegovi učenici dobivali za svoje radove. Godine 1967. položio je stručni ispit na ALU s temom Fotografija kroz nastavu likovnog odgoja u osnovnoj školi, pa je sljedećih godina bio često pozivan da održi predavanja na raznim stranama, na tu temu. Godine 1976. na Grafičkom odjelu ALU upisao je i postdiplomski studij iz područja foto-grafike.

Bio je član ULUH-a i ULUPUH-a. Tijekom sedamdesetih, nekoliko je godina djelovao i kao samostalni umjetnik. Mnogi njegovi radovi iz tog razdoblja objavljivani su u novinama, časopisima za kulturu te fotomonografijama.

Tijekom vremena priredio je desetak samostalnih izložbi fotografije (Zagreb, Sv. Ivan Zelina, Split, Hvar, Stari Grad, Zaprešić), koje su bile odlično primljene, kako od publike tako i od kritike. Tako će za njegov rad početkom šezdesetih Josip Depolo zapisati kako pripadaju novom valu koji sobom nosi smiona i nekonvencionalna shvaćanja, dok će ga početkom osamdesetih Tonko Maroević nazvati zaljubljenikom otočke prirode, na čijim se fotografijama jednostavni ulomci iz prirode pretvaraju u složene cjeline makrokozmičkih konotacija.

Ivan VRBANIĆ

(Varaždin, 1934.- Varaždin, 2016.)

Aktivnostima u okvirima Narodne tehnike započinje 1953. godine po dolasku u Zagreb na studij na Višoj pedagoškoj školi. Tada postaje i član Fotokluba Zagreb. Vrlo je aktivni izlagač i tijekom 50-ih i 60-ih godina izlaže na brojnim izložbama fotografije.

Od godine 1957. stalno živi u Varaždinu, gdje je aktivni član Fotokluba Varaždin. U dva mandata obnaša predsjedničku dužnost. Od godine 1960. aktivan je član Narodne tehnike vezano uz klubove mladih tehničara. Kada godine 1963. Fotoklub Varaždin prestaje s radom, Vrbanić se potpuno posvećuje radu klubova mladih tehničara.

Godine 1973. jedan je od osnivača Fotokluba Sloboda VIS, osnovanog pri Varaždinskoj industriji svile. Tijekom vremena u tom Klubu obavlja razne dužnosti, između ostalog, i predsjedničku u nekoliko mandata. Ipak, njegova se izlagačka aktivnost postupno smanjuje na račun sve većeg društvenog angažmana. Dobitnik je niza nagrada i priznanja.

Cijeli svoj život ostao je veliki poštovatelj Fotokluba Zagreb omogućivši održavanje mnogih njegovih izložbi u Varaždinu.

Stjepan VRBANOVIĆ
(Sisak, 1915.- Sisak, 1994.)

(Počasno)

Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1938. klasičnu filologiju, arheologiju i povijest starog vijeka. U Sisak dolazi 1942. gdje se zapošljava u gimnaziji kao profesor latinskog jezika. Istovremeno djeluje u društvu Muzej i knjižnica grada Siska. Godine 1947. imenovan je počasnim konzervatorom za Sisak.

Njegovom se zaslugom 1951. godine osniva Muzej grada Siska. Od 1953. godine postaje upravitelj novoosnovanog muzeja i to sve do 1965., kada je po drugi puta imenovan ravnateljem dviju integriranih ustanova, Muzeja grada Siska i Muzeja i arhiva revolucije u Sisku, na kojem mjestu ostaje do polovice 80-ih. Dugo godina svestrano je bio angažiran u svim segmentima kulture u Sisku. Zajedno s Jurom Mažuranom (Fotosavez Hrvatske) inicijator je i pokretač osnivanja poznate izložbe jugoslavenske fotografije Čelik i nafta, koja se održavala od 1966. do 1988. godine u Sisku. Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1972.).

Marko VRDOLJAK
(Zagreb, 1973.)

Marko Vrdoljak, fotograf, filmski producent, režiser i scenarist, veliko je ime nove mlade generacije umjetnika. Svoje radove objavljivao je na brojnim izložbama širom svijeta: Belgiji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Danskoj, Finskoj, Hrvatskoj, Irskoj, Islandu, Italiji, Kanadi, Litvi, Poljskoj, Rusiji, SAD-u, Slovačkoj, Švedskoj, Ukrajini...).

Autor je službenih fotoarhiva niza gradova poput Zagreba, Opatije, Rijeke, Lošinjskog arhipelaga, Zagrebačke županije, Nacionalnih parkova Risnjak, Brijuni, Muzeja Apoksiomena, Franjevačkog samostana grada Cresa te projekata *Moj komadić zemlje*, *Zagrebački vremeplov* i *EDEN Hrvatske turističke zajednice*.

Uz kompletno snimanje fotografske, video i audio građe za Muzej na Brijunima, Vrdoljak je 2014. pokrenuo i održavanje fotografske radionica za posjetitelje-ljubitelje fotografije u Nacionalnom parku Brijuni. Radionice su imale turističko-edukativni karakter. Godine 2020. fotografska radionica Brijuni doživjela je svoje jubilarno deseto izdanje. Održava predavanja po fotografskim klubovima, povremeno i na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, Grafičkoj školi, Školi primijenjene umjetnosti i dizajna te predavanja u organizaciji UNPAH-a, M IBT-a i HTZ-a.

Objavio je i deset fotomonografija (*Zagrebačka županija, Nacionalni park Brijuni* (2010.), *Nevjerojatna Hrvatska, Nerezine, Nacionalni park Risnjak, Zagreb, Lošinj Archipelago, Veličina skromnoga, Fotomonografija o ljepoti ženskog tijela i Nacionalni park Brijuni* (2016.). Također je aktivan i u video stvaralaštvu, gdje je snimio nekoliko filmova koji su osvojili mnoge nagrade. Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb (2012.). Član je ULUPUH-a.

Kao priznanje njegova rada je i ugovor s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske o realizaciji četiri izložbe, kojima se predstavljaju svijetu ljepote Hrvatske (*Nevjerojatna Hrvatska 1, Nevjerojatna Hrvatska 2, Plavo-zelena Hrvatska i Ljepote Hrvatske*). Putem 166 fotografija s tih izložbi predstavljena je cijela Hrvatska. Živi u Zagrebu.

Stanko VRTOVEC

(Maribor, 1947.- Zagreb, 2017.)

Završio je srednju kemijsko-tehničku školu i apsolvirao organsku kemiju na Tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1968., od kada počinje njegova izložbena djelatnost. Sudjelovao je na oko 80 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja oko 20 različitih nagrada.

Fotosavez Jugoslavije mu je dodijelio počasno zvanje kandidata majstora fotografije (1973.). Član je ULUPUH-a od 1974. godine. Dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1977.) i Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb (1992.). Godine 1979. dobiva zvanje AFIAP. Od 1979. djeluje kao samostalni umjetnik.

Počeci njegova rada u grafičkim tehnikama vezani su za atelje Ivice Šiška u Zagrebu, a svoje radove počinje izlagati od početka 80-ih godina. U svome radu mnogo pažnje posvećuje portretima, prirodi i *life* fotografiji, da bi se u jednom razdoblju posvetio fotomontažama nadrealne fotografije. Tijekom vremena formiraju se njegovi ciklusi u crno-bijeloj tehnici kao što su: *Izlet, Turopolje, Pariz, Fotomontaža* i drugi, dok je ciklus *Rab* nastao u boji. Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije i to: Zagreb (1971., 1974., 1976.), Ljubljana (1979.) i Zagreb (1981., 1984., 1985., 1986.).

Zlata VUCELIĆ

(Požega, 1942.)

Zlata Vucelić je jedna od najvećih hrvatskih fotografinja. Na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu diplomirala je smjer likovnih umjetnosti. Godine 1970. pristupa Fotoklubu Zagreb, a od godine 1972. djeluje profesionalno kao samostalna umjetnica-fotografinja. Članica je ULUPUH-a i ZUH-a od 1973. godine.

Izlagala je na mnogim kolektivnim izložbama fotografije sa mnogo uspjeha i dobila niz priznanja. Veliku je važnost pridavala samostalnim izložbama, kojih je imala oko 15. Dobitnica je nagrade ULUPUH-a za godinu 1980. Također je dobitnica Nagrade Tošo Dabac (1993.). Za svoj umjetnički fotografski rad i doprinos hrvatskoj fotografskoj umjetnosti dobitnica je državnog odličja Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Zlata Vucelić je ostvarila niz fotografskih ciklusa, kao samostalnih zaokruženih cjelina. Među najuspješnije cikluse spadaju: *Djeca* (1972.), *Mladi* (1972.), *Portreti umjetnika* (1972.-1990.), *Magdica-stogodišnja skitnica* (1978.), *Zagreb Gornji grad* (1974.-1975.), *Motivi iz Zagorja* (1978.-1990.), *Raspela* (1980.-1991.) *Otok I.* (1980.- 1982.), *Sakralni Zagreb* (1992.) *Anđeli* (1990.-1992.), *Međugorje* (1989.-1990.), *Drugo vrijeme* (1989.-1990.), *Otok II* (1993.-1998.), *Fotografije sa jezera* (2000.-2003.), *Fotografije sa putovanja* (u stvaranju).

U svojim specifičnim ciklusima fotografije *Magdica*, *Pučka raspela*, *Otok I.* i *Otok II.* razvija specifični stil tonirane slike u sepiji na klasičnom crno-bijelom fotopapiru. Kombinirajući tradicionalno s rezultatima vlastitih istraživanja, u neprestanom traženju svog, ali i tuđeg smisla, nalazi svoje izričaje, svoj stil i svoju poetiku.

Zlata Vucelić je zasigurno jedan od najjačih i najdojmljivijih likova naše suvremene fotografije. Skromno i samozatajno, marljivo će još od onih davnih sedamdesetih godina stvarati svoje cikluse, niz do kraja osvještenih i zaokruženih cjelina, izvanredna djela koja po svojoj osobitosti i snazi čine sam vrh hrvatske fotografske umjetnosti.

Živi u Samoboru.

Nikola VUČEMILOVIĆ (Makarska, 1922.- Split, 2010.)

Istaknuti hrvatski umjetnički fotograf, klasik fotografije, majstor medija, umjetnik koji je u svojim djelima znao naći ravnotežu između strukture, kompozicije i sadržaja. Fotografijom se bavi od 1939. godine. Fotografsku naobrazbu stekao je u Fotostudiju Dobrinić u Splitu u razdoblju od 1939. do 1943. godine. Od 1943. sudionik je NOB-a kao ratni fotoreporter. Od 1947. radi kao fotoreporter u magazinu *Čuvar Jadrana*. Kao fotograf Ratne mornarice oplovio je Daleki Istok i Mediteran (1958. – 1959.) te obale Afrije i Azije (1961.).

To mu je omogućilo snimati prizore s broda, život mornara, njihovu svakodnevicu, kao i zanimljive i egzotične krajeve svijeta. Njegovo djelovanje čini ga umjetnikom, koji je znao da su struktura i kompozicija podjednako važne kao i sadržaj.

Izlagao je na mnogobrojnim izložbama, na svim kontinentima. Retrospektivnu izložbu održao je godine 2006. u Splitu. Dobitnik je velikog broja nagrada i priznanja na međunarodnim izložbama. Njegovi se radovi nalaze u zbirkama galerija u Australiji i Americi. Mnoge njegove fotografije objavljujane su u knjigama i časopisima. Bio je članom Foto-kluba "Split", počasni član "North American Club of Sacramento California USA".

Višegodišnji je član žirija za izložbu *Čovjek i more* u Rijeci. Začetnik je takozvane *Splitske škole fotografije*, koja je svojim radovima ravna dostignućima braće Brkan i Toše Dabca i kojom se Split ubraja u sam vrh svjetske fotografije od 1950. nadalje.

Dobitnik je zvanja AFIAP (1961.).

U jednoj svojoj analizi djela Nikole Vučemilovića Želimir Košćević će reći: Pokret i ideologija "subjektivne fotografije" što je inicijalno začet u Njemačkoj ranih pedesetih godina 20. st., bio je od presudnog značaja za estetiku fotografske slike ranih pedesetih godina. Mnoge od Vučemilovićevih fotografija iz pedesetih i ranih šezdesetih godina 20. st. pokazuju kako je taj fotograf, daleko od središta fotografskih zbivanja, znao osjetiti duh vremena i potencijal medija kojim se koristio. Premda tek usputno, Davor Matičević u svom pregledu hrvatske fotografije napominje kako Nikola Vučemilović postiže "sugestivnost gotovo uvjerljiviju od života". Trag tog

života u vidu slike "Na Peristilu" ugrađen je u povijest hrvatske fotografije, ali - a to treba posebno istaknuti i u opću kulturnu povijest.

Vladimir (Čarli) VUČINOVIĆ (Zagreb, 1946.)

U Zagrebu je završio gimnaziju i apsolvirao na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, koji ipak nije završio zbog obiteljskih prilika. Član je Fotokluba Zagreb od 1972. godine. Izlaže na preko 100 skupnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja preko 30 različitih nagrada ili priznanja. Tijekom vremena održao je tridesetak samostalnih izložbi.

U fotografiji se javlja osebnim stilom, koji odudara od tadašnjih klupskih izlagača. Svježina kojom nam prenosi svoje vizualne senzacije neiscrpno su vrelo posebnog načina življenja, a njegov odnos spram takvog života oslikava se u svakom detalju njegova stvaranja. No, više od takvog rada privlače ga zaokruženi fotografski ciklusi, koje onda realizira kao tematske samostalne izložbe. Tako je prolazeći kroz razne faze, ostvario zapažene cikluse: *Portreti, Godišnja doba, Oglasi, Aktovi, Lica, Papa u Zagrebu, Haustor, Puni format, Djeve sa zagrebačkih pročelja, Pomak i nedavno Lišće sa mirogojskih arkada.*

Već 1977. osvaja prvu nagradu za fotografiju *Ljeto* na izložbi Muzeja Grada Zagreba, a potom slijede mnoga zajednička izlaganja s Fotoklubom Zagreb, na kojima su njegove fotografije bile nagrađivane. Fotoklub Zagreb 1977. osvaja prvo mjesto na Kupu Jugoslavenske fotografije u Beogradu, a njegova je fotografija u pojedinačnom takmičenju osvojila drugo mjesto. Imao je i samostalnu izložbu portreta u Fotoklubu Zagreb i Osijek.

U 1982. vodi tečajeve u FK. Zagreb, a od 1982. do 1985. voditelj je klupske galerije Spot gdje je prikazao najbolje fotografe iz ondašnje Jugoslavije i okolnih zemalja - Austrije i Mađarske. Vodio je i organizirao tematska fotografska snimanja. Sudjelovao na mnogim radionicama kao polaznik ili organizator i voditelj. Na godišnjim izložbama *Foto forum-Alpe Adria* u klupskoj konkurenciji sudjelovao je nekoliko puta, a na poznatoj izložbi *Zagreb Salon* postigao dobre rezultate.

Dobitnik je Zlatne značke Fotokluba Zagreb (1986.), nagrade Zajednice tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila (1987.), Nagrade Tošo Dabac (1999.) i Povelje August Frajtić (2012.). Njegovi radovi čuvaju se u Zbirci hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb, a neki od njih uvršteni su u fotomonografije *Majstori hrvatske fotografije* (2006.) i *Slike vremena* (2007.).

U Fotoklubu Zagreb je tijekom vremena obnašao uspješno razne dužnosti. Više puta bio je član Upravnog odbora Kluba. Vodio je više godina veoma uspješno Fotografsku galeriju Fotokluba Zagreb, fotografske tečajeve i organizirao fotografska snimanja. Bio je član mnogih žirija i član Umjetničkog savjeta Kluba. Posebno se isticao u širenju suradnje i jačanju prijateljskih veza sa drugim fotoklubovima i sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu. Član je UPUPUH-a. Veliki je poštovatelj Fotokluba Zagreb i društveni radnik, koji je u mnogim akcijama pružao i financijsku pomoć. Na pitanje da nam nešto kaže o fotografiji uvijek će toplo i iskreno reći: „*Ma ljudi, živjela fotografija*“.

Živi u Zagrebu.

Branko VUJANOVIĆ
(Zagreb, 1937.)

(Počasno)

Hrvatski slikar i grafičar. Završio je Školu primijenjene umjetnosti (dekorativno slikarstvo). Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi prof. Ive Šebalja (1965.), a završio je i Specijalku za grafiku u klasi prof. Marijana Detonija (1969.).

U klasičnim grafičkim tehnikama (drvorez, linorez, bakropis) gradi nadrealne prizore naglašene narativnosti i simboličnosti. Radi crteže, akvarele, ulja na platnu. Ilustrirao je mnogobrojne knjige za djecu i mladež. Bavi se i grafičkim dizajnom. Izdao je mnogobrojne grafičke mape i bibliofilska izdanja.

Branko Vujanović veliki je pobornik grafičkog dizajna knjige i afirmacije ilustracije kao samosvojne likovne discipline. Vujanović se oprobao i u maloj plastici, kiparskoj minijaturi i pečatu, a majstor je ex librisa, grafičke minijature, kojima bibliofili obilježavaju svoje posjedovanje vrijednih knjiga. Dobitnik je više priznanja i nagrada za crtež i ex libris (Hrvatska, Poljska).

Bio je likovni urednik u izdavačkim kućama Mladost i Alfa u Zagrebu, a radio je i kao profesor likovnog odgoja i kulture u gimnaziji, umjetničkoj i strukovnoj srednjoj školi.

Na molbu predsjednika Fotokluba Zagreb Vinka Šebreka Vujanović se angažirao na *Zagreb salonu*. Za 27. *Zagreb salon* (1998.) oblikuje plaketu salona, a od 20. *Zagreb salona* (2000.) pa do 31. *Zagreb salona* (2006.) angažiran je na grafičkom dizajnu kataloga izložbe.

Nakon višegodišnjih istraživanja života i djela Marka Pola, 2009. godine objavio je knjigu *Lucidar Marka Pola*, u nakladi izdavačke kuće Denona.

Za svoj pedagoški rad dobio je 1996. godine odličje Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Živi u Zagrebu.

Davorin VUJČIĆ
(Zagreb, 1966.)

Pohađao je Klasičnu gimnaziju te Pedagoški obrazovni centar u Zagrebu, gdje je i maturirao 1984. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu upisao je 1986. studij filozofije i povijesti umjetnosti, tijekom kojega je radio u Muzeju Mimara. Studirao je od 1988. do 1990. na Teološkom institutu za laike na zagrebačkom Kaptolu i sudjelovao 1991-1992. u Domovinskom ratu. Filozofiju i povijest umjetnosti diplomirao je 1994. a potom radio u Zavodu za restauriranje umjetnina i na Hrvatskom radiju. Magistrirao je 2004. na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (*Kipar i keramičar Hinko Juhn*), a pri istoj instituciji u završnom je stupnju doktorskog studija (*Kipar Vanja Radauš*).

Od 1995. zaposlen je kao kustos u Muzejima Hrvatskog Zagorja-Galeriji Antuna Augustinčića u Klanjcu (od 2001. viši kustos, a od 2014. muzejski savjetnik), gdje obavlja sve segmente muzejskog posla (sakupljanje, obrada i prezentiranje muzejske građe, vođenje dokumentacije, međumuzejska suradnja, organizacija simpozija, izdavačka i izložbena djelatnost). Baveći se prvenstveno skulpturom, autorski koncipira i realizira monografske i problemske izložbe (*A. Augustinčić, P. Bogdanić, S. Drinković, Đ. Gudlin Zanoški, H. Juhn, A. Korkut, V. Mačukatin, J. Poljan, V. Radauš, I. Sabolić, A. Starčević, Ž. Zima, Skulptura u kamenu u Hrvatskoj 1991-2011, Spomen na Spomenik...*). Drži predavanja, objavljuje predgovore i fotografije u katalogima te osvrtne, stručne i znanstvene radove u časopisima, zbornicima i leksikonima (*Peristil, Anali Galerije Antuna*

Augustinčića, Hrvatski biografski leksikon, Hrvatsko zagorje, Podravski zbornik, Informatica museologica, Kontura, Kvartal....). Autor je dviju monografija: *Poljan* (2007.) i *Juhn* (2009.), u izdanju *ArTresor* naklade iz Zagreba.

Član je gradskih, županijskih i nacionalnih kulturnih tijela (predsjednik galerijskog odbora Galerije izvorne umjetnosti u Zlataru (od 2014.); član Kulturnog vijeća Krapinsko-zagorske županije (od 2010. do 2014.) ; član/predsjednik ocjenjivačkog suda na natječajima *Volim Hrvatsku* Hrvatske turističke zajednice (od 2004.); član/predsjednik ocjenjivačkog suda *Trijenala zagorskog suvenira*, (2011. i 2014.); koordinator nastupa Hrvatske na izložbi *Moj portret za muzej* u okviru Foruma slavenskih kultura, (UNESCO, Pariz 2012.); član Hrvatskog nacionalnog komiteta ICOM-a (od 2014.).

Član je Fotokluba Zagreb (2009.), Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske i Hrvatskog muzejskog društva te suradnik Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Fotografijom se bavi od 1980. Osim fotografija koje objavljuje u sklopu izložbene djelatnosti i muzejskih publikacija, osobitu sklonost gaji prema pejzažnoj i *life* fotografiji. Dosad je sudjelovao na više skupnih izložbi te priredio dvije samostalne izložbe (Klanjec, 2010. i Selce, 2015.).

Živi u Zagrebu.

Zdenko VUKELIĆ (Senj, 1958.)

U Senju je stekao gimnazijsko obrazovanje. Njegova ljubav prema likovnoj umjetnosti i fotografiji datira iz osnovnoškolskih dana pa je stoga vođen tim afinitetom i upisao studij povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu. Prvi fotoaparat Jashycu dobio je kao četrnaestogodišnjak i otad do danas traje fascinacija tim tehnološkim čudom.

Po završenom studiju povijesti i povijesti umjetnosti, stekavši zvanje diplomiranog historičara i historičara umjetnosti, zaposlio se kao arhivist u Državnom arhivu u Rijeci, a zatim u školi kao profesor povijesti te danas radi u Medicinskoj školi u Rijeci. Nakon dugog razdoblja mirovanja upisao je školu fotografije pri Fotoklubu Rijeka. Održao je nekoliko samostalnih izložbi fotografije, a od 2010. sudjelovao je na mnogim međunarodnim izložbama i nacionalnim salonima, kao i fotografskim portalima i časopisima te je dobitnik brojnih nagrada i priznanja. Dobitnik je počasnog zvanja AFIAP.

Živi u Rijeci.

Zvonimir ZAGODA (Oroslavje, 1941.)

Školu primjenjene umjetnosti u Zagrebu, Odjel umjetničke fotografije završio je godine 1960. nakon čega nastavlja školovanje na Višoj pedagoškoj školi (u klasi profesora Mladena Veže, Josipa Poljana i Pavla Gavranića), Odjelu za likovni odgoj u Zagrebu, koju završava 1962. Godine 1961./62. upisuje Višu filmsku školu, gdje su mu predavačui bili poznati kulturni djelatnici i klasici hrvatske kinematografije. Ivo Hergešić, Rudolf Sremac, Branko Belan, Fedor Hanžeković, Milan Prelog, Ivo Frangeš, Marijan Matković, Duško Vukotić i drugi.

Član je Fotokluba Zagreb od 1961., a član je i Udruženja umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske i LIKUM-a.

U 60-im godinama dosta izlaže i osvaja niz nagrada. Kasnije prestaje njegova izlagačka djelatnost da bi se potpuno posvetio svojoj struci. Održao je 11 samostalnih izložbi fotografije. Za svoju izložbenu aktivnost dobio je i niza nagrada. Od 1968. godine redovni je nastavnik Škole primijenjene umjetnosti i dizajna, na Odjelu fotografskog dizajna u Zagrebu, gdje je ostao do umirovljenja 2006.

Živi u Zagrebu.

Mato ZEMAN

(Kloštar Podravski, 1954.)

Rođen je 1954. godine u Kloštru Podravskom gdje pohađa osnovnu školu, a gimnaziju u Koprivnici završava 1973. godine.

S fotografijom se upoznaje na foto sekciji Osnovne škole i nastavlja se amaterski njome baviti uglavnom u privatne dokumentarne svrhe. U svijet umjetničke fotografije ulazi na nagovor Željka Cara, a intenzivniju izlagačku aktivnost započinje nakon sudjelovanja na izložbi Hrvatska fotografija 1995. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu. Poslije prestanka rada Foto kluba Podravka čiji je bio član, jedan je od osnivača đurđevačkog Foto-kino kluba „Drava“. Sada je član FKK "Picok" u Đurđevcu. Motive uglavnom nalazi u svojoj Podravini, premda su česte i druge teme kao i eksperimentalna fotografija. Samostalno je izlagao u Kloštru, Đurđevcu i Koprivnici.

S obzirom na broj i kvalitetu primljenih radova na međunarodnim izložbama, godine 2015. mu je Međunarodna federacija fotografske umjetnosti (Fédération Internationale de l'Art Photographique) dodijelila počasno zvanje "Umjetnik FIAP-a" (*Artiste FIAP*).

Nastavio je sudjelovati na renomiranim međunarodnim izložbama te je 2018. godine dobio zvanje "Odličnik FIAP-a"- *EFIAP (Excellence Fédération Internationale de l'Art Photographique)*. Njegovi su radovi više od 700 puta primljeni na internacionalnim izložbama pod pokroviteljstvom međunarodnih fotografskih asocijacija. Izlagao je u preko 50 zemalja diljem svijeta te dobio veliki broj nagrada i priznanja. Među ostalim, medalje FIAP-a, PSA, IAAP, GPU, nacionalnih foto-saveza Slovenije, Rumunjske, Njemačke, Francuske, Indije, Turske, Velike Britanije i Italije te Zlatnu plaketu Foto kluba Zagreb kao i brojne druge nagrade.

Fotografije Mate Zemana je Hrvatski fotografski savez više puta uvrštavao u državne kolekcije koje su predstavljale hrvatsku fotografiju na međunarodnim bienalnim smotrama pod pokroviteljstvom FIAP-a.

Dvije godine je županijski pobjednik u foto natječaju Hrvatske zajednice županija. Fotografije su mu objavljivali ugledni časopisi, kao što su *National Geographic*, *Hrvatska vodoprivreda*, *Matica* (mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika). te su korištene za ilustraciju knjiga. Nekoliko njegovih fotografija uključeno je u stalnu postavu multimedijalne prezentacije *Legende o picokima* u Muzeju Stari grad u Đurđevcu. Član je i višegodišnji tajnik lokalne likovne udruge „Kloštranska paleta“ gdje ustraje na promociji fotografije kao ravnopravne ostalim tehnikama umjetničkog likovnog izražavanja. Dobitnik je Zlatne plakete Općine Kloštar Podravski za doprinos u kulturi.

Živi u Kloštru Podravskom.

Zlatko ZRNEC

(Zagreb, 1923.- Zagreb, 1992.)

Gimnaziju završava 1943. te se upisuje na Ekonomski fakultet. Završava prvi stupanj i onda prekida studij zbog bolesti. Vrlo mlad, već kao sedamnaestogodišnjak, 1940. pristupa Fotoklubu Zagreb, gdje se odmah ističe svojim prvim radovima. Uočivši njegov talent, uzima ga pod svoje okrilje Tošo Dabac, uz čiju se svestranu pomoć mladi Zrnec brzo razvijao u talentiranog izlagača. Već te iste 1940. godine, na Salonu Fotokluba Zagreb osvaja svoju prvu nagradu, kojih će kasnije tijekom njegova života biti mnogo.

Zlatko Zrnec pripada onoj generaciji izlagača, koji će odmah poslije Drugog svjetskog rata, diljem svijeta pronijeti slavu Fotokluba Zagreb. Već godine 1954. Fotosavez Jugoslavije mu dodjeljuje počasno zvanje kandidata majstora fotografije. FIAP mu dodjeljuje godine 1957. počasno zvanje AFIAP (artist FIAP), da bi mu samo četiri godine kasnije, tj. godine 1961. dodijelio visoko priznanje EFIAP.

Zlatko Zrnec u prvom razdoblju svoga stvaralaštva slijedi stil tada u svijetu poznate *Zagrebačke škole*. No, tijekom daljnjeg stvaralaštva udaljava se od zacrtanih staza zagrebačke škole te se sve više okreće fotografici da bi se u svome daljnjem umjetničkom radu, od konca pedesetih pa nadalje, skoro isključivo posvetio dizajnu i reklamnoj fotografiji. U tom poslu, kao vrsni fotograf, uzima fotografiju kao polazište i predložak za svoj daljnji umjetnički rad te na tom polju postiže izuzetne rezultate.

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (prije 1958.).

Vilko ZUBER

(Lepoglava, 1915.- ?, 1966.)

Vilko Zuber rođen je 1915. godine u Lepoglavi. Na Pravnom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1940. godine. Član je Fotokluba Zagreb od 1952., kada započinje njegovo bavljenje fotografijom. Fotosavez Jugoslavije dodijelio mu je zvanje kandidata majstora fotografije (1955.) dok mu FIAP dodjeljuje zvanje EFIAP. Član je ULUPUH-a.

Svojim radovima surađuje u brojnim knjigama i monografijama. Dobitnik je niza priznanja i nagrada na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Održao je niz samostalnih izložbi fotografije (Varaždin 1957., Zagreb 1957. i 1958., Dubrovnik 1961. i Baška na Krku 1971.).

Dobitnik je Zlatne značke FKZ (1969.).

Gadaf ZULBEARI

(Zadar, 1977.)

Diplomirani je inženjer građevinarstva. Član je Kluba od 2008. Na Građevinskom fakultetu u Zagrebu bio je demonstrator u računalnoj učionici, nakon toga sudjelovao je u nastavnoj aktivnosti, kao i u unapređivanju modela edukacije studenata u svezi s primjenom novih tehnologija (većinom informacijskih) u građevinarstvu. Tečaj opće fotografije u Fotoklubu Zagreb upisao je 2008. kada započinje njegova fotografska edukacija i fotografski život, koji traje i danas i unutar kojeg je stekao nova znanja i poznanstva.

Živi u Zagrebu.

Ivan ZUPPA
(Split, 1932.- ?, 1960.)

Nakon srednjeg školovanja u Splitu završava studij fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Kao srednjoškolac bio je član Fotokluba Split, a dolaskom na studij u Zagreb postaje član Fotokluba Zagreb.

Kao inženjer fizike bio je zaposlen u Brodarsko-mornaričkom institutu u Zagrebu. Umro je vrlo mlad 1960. godine, od trovanja koje je izazvao čir u nosu. Premda je njegov fotografski opus bio vrlo kratak, prema sačuvanim fotografijama mogla se očekivati jedna sjajna fotografska karijera.

Davor ŽERJAV
(Čakovec, 1977.)

Po profesiji je učitelj. S fotografskim aparatom upoznao se od najranije mladosti. Potpuno se posvećuje fotografiji kao svom hobi. U školi u kojoj predaje, osniva fotogrupu u višim razredima, gdje djeci prenosi svoju ljubav prema fotografiji. Rezultat tog rada bila je knjiga *Promišljati fotografski*, koja je nastala na temelju skripte za učenike osnovne škole u izdanju Fotokluba Čakovec. Tijekom 2011. i 2012. godine knjiga je promovirana u nizu gradova (Zagrebu, Samoboru, Kutini, Zadru, kao i u Mariboru u Republici Sloveniji i Novome Sadu u Republici Srbiji).

Godine 2014. Žerjav izdaje svoju drugu knjigu *Kod fotografske slike* koja obrađuje tematiku jezika fotografije, univerzalnoga koda kojim autori putem medija fotografije komuniciraju sa svojom publikom. Još dvije knjige Žerjav izdaje 2016., fotomonografiju *Lica* u kojoj dokumentira svoj dvogodišnji fotografski projekt i kasnije knjigu (u suautorstvu s Petrom Sabolom) *Kreativna makrofotografija*, prvi suvremeni specijalizirani fotografski priručnik o makrofotografiji. U 2019. njegova prva knjiga *Promišljati fotografski* doživljava drugo prošireno i dopunjeno izdanje. Iste godine sudjeluje u uređivanju knjige Gorana Katića *Studijska fotografija u praksi* kao stručni recenzent, a 2020. radi kao urednik knjige Vedrana Tolića *U vrtlogu vjenčanja - isplivajte kao bolji fotograf*.
Živi u Čakovcu.

Sabrina ŽIGO
(Rijeka, 1970.)

(Počasno)

Povjesničarka umjetnosti i muzeologinja, rođena 1970. u Rijeci. Diplomirala je povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje na Odsjeku za povijest umjetnosti završava poslijediplomski doktorski studij. Zaposlena je u Muzeju grada Rijeke kao viša kustosica.

Kurirala je tridesetak izložbi vizualnih umjetnika, nekoliko monografskih izložbi dokumentarno-povijesnoga sadržaja, koautorica je muzejskih, umjetničkih i kulturno-povijesnih izložbi te suradnica na više muzejskih projekata.

Objavila je više izložbenih i muzejskih kataloga, muzeoloških i povijesnoumjetničkih članaka i publikacija (*Tomislav Buntak–Radost čovjeka, radost slikarstva, Nives Kavurić-Kurtović – Crteži 2010.-2013., Matko Vekić–Kavezi, skakavci i automobili, Riječki fotografi 1950.-1980., Ervin*

Debeuc – Kompozicija fotoslike, Igor Emili – Fotografije, Smokvina – riječka fotografska obitelj, i dr.) te knjigu Sušak-Rijeka 1948. – Borderline.

Autorica je tekstova i koscenaristica na nekoliko emisija *Fotografija u Hrvatskoj* vezanih uz riječku fotografsku povijest. Žirirala je na više umjetničkih i fotografskih izložbi i surađivala na nekoliko sveučilišnih i europskih projekata

Godine 2017. izuzetno se angažirala na postavljenju izložbe fotografije *125 godina Fotokluba Zagreb* u Muzeju grada Rijeke.

Živi u Rijeci.

Iztog Duško ŽORŽ (Rijeka, 1947.)

Roden je u obitelji oca fotografa, od koga nasljeđuje ljubav prema fotografiji. Profesionalni je fotograf. Član je Fotokluba Color od godine 1961. kada izlaže svoju prvu fotografiju na izložbi u Zagrebu. Od 1991. godine je član Hrvatskog društva likovnih umjetnika Rijeka.

Godine 2001. dobiva status samostalnog umjetnika. Tijekom 45 godina radnog staža vodio je svoj fotoobrt. U tom razdoblju pet je godina bio vanjski suradnik-snimatelj HRT TV-studija u Rijeci. Kao član Fotokluba Color i HDLUR-a izlagao je na 300 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio mnoge nagrade. Održao je 30 samostalnih izložbi.

Za rad na promicanju fotografije dobio je brončane, srebrne i zlatne plakete Narodne tehnike za zasluge u širenju tehničke kulture. Od 2002 do 2012 godine radio je kao učitelj praktične nastave fotografije u Priro

doslovno-grafičkoj školi u Rijeci.

Živi u Rijeci.

Zaštita osobnih podatka

Kod pisanja ove knjige, kao najveći problem pojavio se, o čemu nisam mogao ni sanjati da će se pojaviti, stupanje u kontakt sa recentnim autorima, za koje nisam imao brojeve njihovih telefona ili mobitela.

Radi boljeg razumijevanja navesti ću jedan primjer. Imam godinama dobrog prijatelja, čija se životopis trebao naći u ovoj knjizi. Tijekom vremena pomalo smo izgubili međusobni kontakt. Posljednji puta smo se prije desetak godina susreli i srdačno popričali prigodom otvorenja izložbe fotografija, u jednoj od gradskih knjižnica u kojoj je volontirao. Na sastanku sam ga zamolio i on mi je dao brojeve od svoga telefona i mobitela. Kada je došao red obrade njegovog životopisa pokušao sam ga nazvati na zabilježene brojeve telefona i mobitela ali sam dobio odgovore da ti brojevi više ne vrijede. Nema problema, mislio sam, nazvati ću dotičnu gradsku knjižnicu, i tamo zamoliti da mi dadu nove brojeve telefona i mobitela moga prijatelja. To sam učinio. Na moje iznenađenje, djelatnik knjižnice odbio mi je dati nove brojeve telefona i mobitela, premda ih je imao, pozvavši se na Opću uredbu o zaštiti osobnih podataka iz 25. svibnja 2018. Podatke od njega nisam dobio. Kada sam pokušao sa dobivanjem podataka o telefonskom ili broju mobitela kod Hrvatske pošte, Službe za informacije, dobio sam odgovor da nikakovih novih podataka ne posjeduju u svojoj datoteci. Krug se zatvorio i njegov životopis je na žalost manjkav.

Da ne zamaram dalje navodeći pojedinačne slučajeve, nakon svih mogućih potraga od ukupno obrađenih životopisa u ovoj knjizi, ostalo je nekolicina ne ažiriranih životopisa, što mi je uistinu žao.

Očito je Opće uredba o zaštiti osobnih podataka iz 2018. godine unijela veliku pomutnju kao posljedicu krivog shvaćanja smisla i svrhe uredbе.

Navodim kao primjer neke od mogućih osobnih podataka, koji bi se trebali zaštititi.

1. **Ime i prezime**
2. **Datum rođenja (godina mjesec i dan)**
3. **Mjesto rođenja**
4. **Zvanje osobe (dipl. pedagog, profesor, ekonomist, odgojitelj, upravni referent i sl.)**
5. Stručna sprema (SSS,VŠS,VSS,)
6. Prebivalište i adresa
7. OIB osobe
8. Ime oca i majke (ili staratelja)
9. Broj zdravstvenog osiguranja
10. Broj MIO osiguranja
11. Osiguranje MIO II
12. Vrsta radnog odnosa (određeno, neodređeno, ugovor o djelu)
13. Radno mjesto (npr. ravnatelj, voditelj matične službe za narodne knjižnice dipl. knjižničar, knjižničar, računovođa, tajnik-administrator, čistačica-dostavljačica, i sl.)
14. Broj bankovnog računa
15. Radni staž (prije poslodavca, kod poslodavca i ukupni)
16. Datum zasnivanja radnog odnosa
17. Datum raskida radnog odnosa, razlog
18. Radno vrijeme zaposlenika
19. Razlog prestanka radnog odnosa (mirovina, otkaz, odluka poslodavca)

20. Podaci o ostvarenim pravima iz radnog odnosa (npr. porodiljni dopust, povrede na radu, socijalna prava i potpore, bolovanja, i sl.)
21. Status zaposlen/nezaposlen
22. Razred
24. Broj osobne iskaznice roditelja (staratelja)

Vjerojatno bi se još moglo pronaći raznih osobnih podataka, koje bi se prema Općoj uredbi trebalo štititi. Ovdje nabrojani navedeni su samo kao primjer.

Da bi uopće mogao stupiti u kontakt sa traženim osobama, od mnogobrojnih osobnih podataka navedenih ovdje kao primjer, za moja razmatranja potrebne su mi tek četiri vrste osnovnih podataka (ime i prezime, datum rođenja, mjesto rođenja i zvanje) što se doista ne može smatrati zadiranje u privatnost. Ukoliko bi se i ti podatci trebali zaštititi, osoba bi prestala postojati, naprosto je više ne bi bilo, što dovodi do apsurd. Na žalost ni do njih u nekim slučajevima nisam mogao doći.

Iz svih mojih životopisa pri opisu poslova i poslovnih dostignuća vidljivo je da navodim samo pozitivne ostvarene rezultate i podatke s kojima se ni u kojem slučaju ne dovodi u pitanje ugroza autora i njihovih osobnih podataka.

Radi svega iznesenoga u lipnju 2018. obratio sam se svojim dopisom Agenciji za zaštitu osobnih podataka, Službi za pravna pitanje u svrhu pojašnjenja tumačenja Opće uredbe obzirom na moja istraživanja,

Brzo, u rujnu iste godine slijedio je za mene zadovoljavajući odgovor Agencije, što mi je omogućilo nastavak rada na ovoj knjizi.

From: Vladko Lozić [mailto:vladko.lozic@zg.t-com.hr]
Sent: Thursday, July 19, 2018 9:09 AM
To: 'azop@azop.hr'
Subject: Tumačenje Općeuredbe

Mr.sc Vladko Lozić
Srebrnjak 21
10000 Zagreb
E-mail: vladko.lozic@zg.t-com.hr

AGENCIJA ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA
Služba za pravna pitanja
Martićeva 14
10000 Zagreb

Poštovani !

Bavim se istraživanjem povijesti Hrvatskog fotoamaterskog pokreta i Fotokluba Zagreb. Na tu temu napisao sam i autor sam niza knjiga i fotomonografija. Do donošenja Opće uredbe o zaštiti podataka, pri svojim istraživanjima i njihovom objavljivanju postupao sam sukladno člancima 80., 85. i 93. Zakona o autorskim pravima.

Sve moje knjige objavljene su prije 25. svibnja 2020. U nekima od njih su, između ostalog, obrađene i biografije mnogih značajnih fotografa. Nikada ni jedan autor koji je obrađen u mojim knjigama, nije uložio bilo kakav prigovor na moj rad. Dapače, svi kojima sam upućivao poziv da mi dostave svoje biografije, radi njihova uvrštenja u moje knjige, spremno su se odazivali i samim time davali svoj pristanak na objavljivanje.

Pri tome, vrlo je malo osobnih podataka koje sam koristio od njihovih biografija. To su: ime i prezime mjesto i godina rođenja, stručna sprema. Svi ostali podaci prema GDPR-u nisu korišteni za objavljivanje. Ostatak biografija odnosio se na njihov stručni fotografski rad i dostignuća, koja su mi sami autori dostavljali, ili objavljivali u raznim prigodama neovisnom o mojim knjigama.

Međutim, stupanjem na snagu Opće uredbe o zaštiti podataka, 25. svibnja ove godine pojavile su se u mojem daljnjem radu dvije dileme, pa bih vam bio veoma zahvalan da mi dadete vaše tumačenje:

- a) Da li je na snazi i dalje postojeći Zakon o autorskim pravima ili nova Opća uredba poništava taj zakon, konkretno njegove članke 80., 85. i 93.
 - b) Ukoliko želim sve dosadašnje biografske podatke, prikupljene i objavljivane u mojim prethodnim knjigama prije donesene Opće uredbe, sada objediniti u jednoj novoj knjizi, pod nazivom *Životopisi hrvatskih fotografa*, da li se i na takav slučaj odnosi Opća uredba o zaštiti podataka (od 25.svibnja 2018.).
- Bit ću vam veoma zahvalan ako mi pomognete i odgovorite na postavljena pitanja.

Unaprijed zahvaljujem.
S poštovanjem

Vladko Lozić

**REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
OSOBNIH PODATAKA**

KLASA: 004-02/18-01/2147
URBROJ: 567-02/10-18-03
Zagreb, 28. rujna 2018.

Vladko Lozić
Via e-mail
vladko.lozic@zg.t-com.hr

PREDMET: Vladko Lozić, obrada osobnih podataka

-odgovor, daje se

Poštovani,

Nastavno na Vaš upit o pisanju knjiga i fotomonografija, a vezano uz primjenu Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) SLEU L119, iznosimo sljedeći načelan odgovor:

Ističemo kako se od 25. svibnja 2018., u svim državama članicama Europske unije izravno primjenjuje Opća uredba o zaštiti podataka kojom se štite temeljna prava i slobode pojedinaca, a posebno njihovo pravo na zaštitu osobnih podataka, a koja u članku 4. stavak 1. točka 1. propisuje da su osobni podaci svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi. Pojedinač čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca.

Sukladno članku 6. stavku 1. Opće uredbe o zaštiti podataka obrada osobnih podataka je zakonita, ako je ispitanik dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha ili je obrada nužna radi poštovanja pravnih obveza vođitelja obrade, odnosno obrada je zakonita ako su ispunjeni drugi taksativno navedeni pravni temelji/ uvjeti za obradu osobnih podataka propisani cit. Uredbom. Nadalje, obrada osobnih podataka u svrhe različite od svrha za koju su podaci prvotno prikupljeni smjela bi se dopustiti samo ako je obrada

usklađena sa svrhama za koje su osobni podaci prvotno prikupljeni. Osobni podaci moraju biti primjerjeni, relevantni i ograničeni u ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju.

Iz Vašeg upita razvidno je da u izradi knjiga i fotomonografija postupate sukladno Zakonu o autorskim pravima („Narodne novine“, broj: 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14, 62/17 koji je i dalje na snazi te ste dužni pridržavati se odredbi koji se odnose na sadržajna ograničenja autorskog prava. Vezano uz primjenu Opće uredbe o zaštiti podataka ističemo da za svaku obradu osobnih podataka mora postojati odgovarajući pravni temelj iz čl. 6. Opće uredbe o zaštiti podataka, a koliko je razvidno iz Vašeg upita koristite se autorskim djelima drugih autora, a neki su i sami dostavljali svoje biografije što se smatra dobrovoljnim pristankom na daljnju obradu (objavljivanje) odnosno u smislu Opće uredbe o zaštiti podataka radi se o privoli ispitanika za daljnju obradu njihovih osobnih podataka te u tom smislu ne vidimo ništa sporno u Vašem načinu rada.

Osim navedenog, ukazujemo da uz ostale obveze koje ima voditelj obrade sukladno Općoj uredbi o zaštiti podataka smatramo bitnim istaknuti obvezu informiranja ispitanika temeljem čl.13. Opće uredbe o zaštiti podataka (ako su podaci prikupljeni od ispitanika) i čl.14. Opće uredbe o zaštiti podataka (ako su podaci prikupljeni iz drugih izvora).

Naposljetku, ukazujemo da se Opća uredba o zaštiti podataka ne odnosi se na umrle osobe iz razloga što se umrle osobe više ne smatraju fizičkim osobama u smislu odredbi Opće uredbe o zaštiti podataka. Podaci o umrlim osoba mogu se prikupljati i dalje obrađivati uz strogo uvažavanje njihovog pijeteta te zaštite osobnih podataka članova njihovih obitelji. Ukoliko se obitelj ili nasljednici izričito protive objavi podataka o umrlim osobama takvi podaci ne bi mogli biti predmetom daljnje obrade.

U slučaju dodanih upita i nejasnoća stojimo na raspolaganju.

S poštovanjem,

PO OVLAŠTENJU RAVNATELJA

Načelnica Službe za zaštitu osobnih podataka
Branka Bet-Radelić dipl. inž.

Rječnik osnovnih pojmova

RJEČNIK OSNOVNIH POJMOVA

ADU	Akademija dramskih umjetnosti
AICA	Međunarodno udruženje likovnih kritičara
AKF Zagreb	Austrijski kulturni forum
ALU	Akademija likovnih umjetnosti
AGEFOTO	Agencija za fotodokumentaciju
CIMAM	Međunarodni komitet za muzeje International Committee for Museum
CIP	Međunarodni klub za fotografiju Club international de Photographique
DNH	Društvo novinara Hrvatske
FIAP	Međunarodna federacija fotografske umjetnosti The International Federation of photographic Art ESFIAP, AFIAP, EFIAP bronze/silver/gold/platinum/dijamant, Hon EFIAP, MFIA (počasna zvanja raznih kategorija FIAP-a)
FKZ	Fotoklub Zagreb IIFKZ, KMFFKZ, MFFKZ, ZOFKZ, Hon. ZOFKZ (počasna zvanja raznih kategorija Fotokluba Zagreb)
FOZA	Zadruga fotografskih obrtnika NR Hrvatske
FSH	Fotosavez Hrvatske
FSJ	Fotosavez Jugoslavije FA III FSJ, FA II FSJ, FA I FSJ, KMF FSJ, MF FSJ (počasna zvanja raznih kategorija FSJ.)
HAZU	Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
HDD	Hrvatsko dizajnersko društvo
HDDU	Hrvatsko društvo dramskih umjetnika
HDKDM	Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade
HDLU	Hrvatsko društvo likovnih umjetnika
HDVLK	Hrvatsko društvo vizualno-likovne kulture
HFS	Hrvatski fotosavez MFHFS trećeg, drugog i prvog reda počasna zvanja raznih kategorija
HKA	Hrvatska komora arhitekata
HRD	Hrvatsko restauratorsko društvo
HTV	Hrvatska televizija
HULULK	Hrvatska udruga likovnih umjetnika i likovnih kritičara

HZSU	Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika
HZTK	Hrvatska zajednica tehničke kulture
HZUH	Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika
ICOM (AVICOM)	Međunarodni savjet za muzeje International Council of Museums
INSEA	International Society for Education through Art Međunarodno društvo za obrazovanje putem umjetnosti
JAZU Zagreb	Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti
KUD	Kulturno-umjetničko društvo
RKUD	Radničko kulturno-umjetničko društvo
LIKUM	Zadruga likovnih umjetnika Hrvatske
MMSU Rijeka	muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijaka
MoL	Fotografsko udruženje Majstori svjetla Photo Association Master of Light
IAAP	Međunarodno udruženje umjetničkih fotografa International Association of Art Photographers
INSEA	Međunarodno udruženje za školovanje putem umjetnosti International Society for Education Thropuigh Art
MGZ	Muzej grada Zagreba
MSU Zagreb	Muzej suvremene umjetnosti
MUO Zagreb	Muzej za umjetnost i obrt
NDH	Nezavisna država hrvatska
NAGRADA TOŠO DABAC	Prestizna nagrada koju dodjeljuje Fotoklub Zagreb za životno djelo na području umjetničke fotografije
NTH	Narodna tehnika Hrvatske
OOUR	Osnovna organizacija udruženog rada (pojam iz bivšeg socijalističkog sustava)
PEN	Međunarodno udruženje pjesnika, esejista i novelista sa sjedištem u Londonu
OTV	Otvorena televizija, prva nezavisna televizija u bivšoj Jugoslaviji
POVELJA AUGUST FRAJTIĆ	Prestizna nagrada koju dodjeljuje Fotoklub Zagreb za životno djelo za društveni i organizacijski rad
PSA	Američko fotografsko društvo

	Photographic Society of America
SPOT	Časopis za fotografiju
SDK	Služba društvenog knjigovodstva
ŠPU	Škola primjenjene umjetnosti
TANJUG	Telegrafska agencija nove Jugoslavije
TICCIH	Međunarodno društvo posvećeno istraživanju industrijske arhelogije i zaštite
UHA	Udruženje hrvatskih arhitekata
ULUH	Udruženje likovnih mjetnika Hrvatske
ULUPUH	Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske
UNESCO	Specijalizirana organizacija u sustavu Ujedinjenih naroda (UN) za suradnju naroda na području znanosti, obrazovanja i kulture u cilju unapređenja općeg poštivanja pravde, vladavine prava i temeljnih sloboda. United Nations Educational, Scientific and Cultural organization
URIHO	Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom
USUF	Udruženje samostalnih umjetnika jugoslavenske fotografije
VDAV	Savez njemačkih amatera fotografa Verband Deutscher Amateurfotografen Vereine
VIS Varaždin	Varaždinska idustrija svile
ZLATNA ZNAČKA FKZ	Priznanje Fotokluba Zagreb za aktivni društveni rad u vremenu od deset godina
ZUH	Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika

Literatura

Pri pisanju ove knjige koristio sam sljedeće podatke:

1. Zabilješke o autorima koje imam u osobnom arhivu.
2. Podatke o autorima koje sam mogao naći na Internetu.
3. Podatke o autorima koje sam mogao naći u dnevnom tisku.
4. Podatke koje sam mogao naći u raznim katalogima, i drugim izdanjima.
5. Podatke koje sam dobivao od autora u direktnim kontaktima.